

ΕΡΚΟΛΙΟΝ
ΤΩΝ ΝΕΩΝ

ΕΠΙΣΤ.
ΗΟΥ

ἢ

ΟΜΙΛΙΑΙ ΕΚΦΩΝΗΘΕΙΣΑΙ

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ

ΝΕΟΥΣ ΤΩΝ ΗΝΟΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

ΥΠΟ Ι. ΧΑΟΥΣ. (Νουμ.)

ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣΑΙ ΕΛΕΥΘΕΡΩΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ

ΚΑΙ ΠΑΣΗΣ ΕΝ ΓΕΝΕΙ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ.

Δ α π ά ν η

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΑΝΕΛΟΥ.

~~~~~

(Ἐκδοσις τρίτη ἐπιδιορθωμένη)

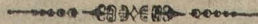
~~~~~

17/4

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΑΝΕΛΟΥ.

1872.

THE OVALION

TOM NEWM

ONLINE INFORMATION

1902

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 MADISON AVENUE

NEW YORK

1902

1902

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

500 MADISON AVENUE

NEW YORK

THE NEW YORK PUBLIC LIBRARY

ASTOR LENOX TILDEN FOUNDATION

1902

ΤΟΙΣ ΣΠΟΥΔΑΖΟΥΣΙ ΜΕΙΡΑΚΙΟΙΣ.

Φιλότιμοι καὶ Φιλομαθεῖς Παῖδες!

Ἐὰν ἐμβλέψητε περὶ ὑμᾶς ἐν μέσῳ τῆς κοινωνίας, ἐν ἣ ἕζητε, θέλετε ἰδεῖ μέγα πλῆθος συνηλικιωτῶν παιδῶν, οἵτινες ἐνδεεῖς ὄντες καὶ πτωχοὶ, καὶ μὴ ἔχοντες γονεῖς εὐπόρους διὰ τὰ τοὺς διατηρήσωσιν εἰς τὰ σχολεῖα, μετέβησαν ἐκ τῶν πατρικῶν οἰκιῶν εἰς ἄλλους τόπους, διὰ τὰ μάθωσι τέχνας καὶ τὰ παιδευθῶσιν εἰς ἔργον τι, ἵνα δύνανται τὰ κερδιζῶσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα. Ἐξετάζοντες δὲ ἀκριβέστερον θέλετε μάθει, ὅτι πολλοὶ τούτων, ἐπιθυμοῦντες τὰ προσδεύσωσι διὰ τὰ γίνωσι χρήσιμοι καὶ εὐτυχεῖς πολῖται, ὅταν μεγαλώσωσιν, ἀγοράζουσι βιβλία καὶ σπουδάζουσι καθ' ὅλας τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῶν καὶ ἐξαιρέτως τὰς ἑσπέρας καὶ τὰς ἑορτάς, ὅτε ὑπάρχει εἰς αὐτοὺς πολλὴ εὐκαιρία πρὸς τοῦτο, διὰ τὰ μάθωσιν ὀλίγα γράμματα, τὰ ὅποια τοῖς εἶναι ἀναγκασιότατα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου.

Παραβάλλοντες λοιπὸν εἰς ἑαυτοὺς πρὸς τοὺς παῖδας τούτους, βλέπετε, ὅτι ἡ Θεῖα Πρόνοια πᾶς ἠνέβησεν χορηγήσασα προσταίας καὶ πολλὰ καὶ ἄφθονα τῆς προκοπῆς σας μέσα. Οἱ γονεῖς εἴτε οἱ συγγενεῖς ὑμῶν, σας τρέφουσι, σας ἐνδύουσι, καὶ σας περιθάλλουσι δαπανῶντες καθ' ἡμέραν εἰς διδασκάλους καὶ εἰς βιβλία καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ἀφειδῶς ὑπὲρ τῆς προκοπῆς καὶ τῆς ἐκπαιδεύσεώς σας.

Τώρα συλλογίσθητε διὰ μίαν μόνον στιγμήν τοῦτο: πρὸς τί τάχα κάμνουσιν οἱ γονεῖς σας τὰς μεγάλας ταύτας θυσίας, καὶ λαμβάνουσι τὴν ὑπὲρ ὑμῶν μεγαλωτάτην καὶ ὀχληρὰν φροντίδα; Ἐξεύρετε τὸν σκο-

πόν τῆς ἀγαθοεργίας των; . . . Διὰ νὰ λάβητε ὠφελί-
μους γνώσεις καὶ χρηστὰς ἀρετὰς, ὥστε ν' ἀξιωθῶσι
νὰ σᾶς ἴδωσι κατὰ τὸ γῆρας αὐτῶν καλοὺς πολίτας καὶ
στερεοὺς στύλους τοῦ γένους καὶ τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν.

Καθὼς λοιπὸν οἱ γονεῖς σας θυσιάζουσιν ἀδιακόπως
καὶ φροντίζουν περι ὑμῶν, οὕτω καὶ σεῖς ἔχετε χρέος
ἀπαραίτητον νὰ εὐχαριστῆτε τοὺς γονεῖς καὶ πάντας
τοὺς προστατεύοντας ὑμᾶς, ἀνταποκρινόμενοι προθυμό-
τατα εἰς τὸν μέγαν τοῦτον καὶ διακαῆ ὑπὲρ ὑμῶν ζῆ-
λον αὐτῶν, διὰ τῆς καλῆς διαγωγῆς σας,
διὰ τῆς αὐστηρᾶς ἠθικῆς, διὰ τῆς πειθι-
νιότητος καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τοὺς
μεγαλειτέρους σας, διὰ τῆς πρὸς τὸν Θε-
ὸν ἀγάπης καὶ λατρείας σας, καὶ τέλος,
διὰ τῆς πρὸς τὴν μάθησιν καὶ σπουδὴν ἀ-
όκνου καὶ μεγάλης ἐπιμελείας καὶ προ-
όδου ὑμῶν. Ἴδου τὰ μέσα, δια τῶν ὁποίων δύνα-
σθε, ὦ παῖδες, νὰ ἱκανοποιήσητε τὰς μεγάλας θυσίας
καὶ τοὺς διηνεκεῖς κόπους τῶν γονέων καὶ προστατῶν
ὑμῶν· καὶ διὰ τῶν ὁποίων δύνασθε νὰ κατασταθῆτε ἀ-
γαπητὰ πλάσματα πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς πάντας ἐν
γένει τοὺς ἀνθρώπους.

Μία ἐκ τῶν ἀνεξαντλήτων πηγῶν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐμπο-
ρεῖτε ἀκαταπαύστως νὰ λαμβάνητε καλὰ καὶ ὠραῖα μα-
θήματα πρὸς τὴν ἐκμάθησιν τῶν γενικῶν χρεῶν σας, εἶ-
ναι τὰ καλὰ βιβλία. Τὰ καλὰ βιβλία, φιλόμου-
σοι παῖδες, εἶναι ἄριστον καὶ πρόσφορον μέσον τοῦ νὰ
παιδεύησθε καὶ ν' αὐξάνησθε, ἀνθοῦντες ἐν τῷ μέσῳ τῆς
Κοινωνίας, ὡς τὰ εὐμορφα ἐκεῖνα δενδρίδια, τὰ ὁποῖα
τέρπουσι τὴν ὄρασιν ἡμῶν, θάλλοντα καὶ ἀναπτυσσό-
μενα δραστηρίως καὶ ἀνεπαισθήτως εἰς τὰς ὠραίας κοι-

λάδας και εις τους ευφόρους τόπους. "Οπου εύρίσχετε καλόν βιβλίον, αγοράζετε αυτό και θεωρεῖτέ το ἀνώτερον παντός ἄλλου πράγματος, τὸ ὅποιον ἤθελε φανῆ εἰς τους πρωτοπείρους ὑμῶν ὀφθαλμούς καλόν και ἐπιθυμητόν.

Τὸ παρὸν συγγραμμάτιον, ἀναγνωσθὲν ὑπ' ἐμοῦ ἀπειράκις ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ, διήγειρεν τοιαύτην συμπάθειαν εἰς τὴν καρδίαν μου, ὥστε ἀπεφάσισα ἤδη νὰ ἐπεξεργασθῶ αὐτὸ μετὰ πολλῆς μελέτης και νὰ τὸ ἐκδώσω χάριν ὑμῶν. Εἶναι βιβλίον, ᾧ παῖδες, περιέχον πολλὰς και οὐσιώδεις γνώσεις, και ἐκθέτον εἰς τὴν μελέτην και σπουδὴν σας πᾶν ὅ,τι εἶναι καλόν και ἀναγκαῖον και ἐπαινετὸν πρὸς τὸ στάδιον τοῦ βίου σας. Δέχθητε λοιπὸν αὐτὸ μετὰ ζήλου και προθυμίας, φιλοτιμούμενοι ν' ἀναγινώσκητε αὐτὸ μετὰ προσοχῆς ἀδιακόπως, και νὰ τὸ κάμητε θεμέλιον λίθον τῆς οἰκιακῆς βιβλιοθήκης, τὴν ὁποίαν ἕκαστος ὑμῶν χρεωστεῖ νὰ συσταίνη μετὰ πόθου, και νὰ ἐπαυξάνη βαθμηδὸν διὰ προσθήκης καλῶν και ἐλλεκτῶν συγγραμμάτων.

*Εἰρῶσθε!

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

Αἱ ἐπὶ τῆς Νεολαίας ἀπαιτήσεις τῆς Κοινωνίας. Σελ. 14

ΟΜΙΛΙΑ Β΄.

Οἱ ἐν τῇ Κοινωνίᾳ κίνδυνοι τῶν Νέων, καὶ « . . . » 27

ΟΜΙΛΙΑ Γ΄.

Ἀνάγκη οἱ νέοι νὰ ἔχωσιν ὑγειεῖς ἀρχάς, καὶ « . . . » 32

ΟΜΙΛΙΑ Δ΄.

Ἀνάγκη οἱ νέοι νὰ μορφόνωσιν εὐθὺν καὶ σταθερὸν χαρακτῆρα. . . . . » 73

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄.

Περὶ Ἀναγνώσεως. . . . . » 95

ΕΡΚΟΛΙΤΩΝ

ΤΩΝ

ΝΕΩΝ

ΟΜΙΛΙΑ Α΄.

Αί ἐπὶ τῆς νεολαίας ἀπαιτήσεις
τῆς Κοινωνίας.

Ὅταν ὁ Κατιλίνας ἀπεπειράθη ν' ἀνατρέψῃ τὰς ἐλευθερίας τῆς Ῥώμης, ἤρχισε τὸ μικρὸν αὐτοῦ ἔργον ἐκ τῆς διαφθορᾶς τῶν νέων τῆς Πολιτείας, τοὺς ὁποίους διὰ παντοίων μέσων ἐμόρφωνε πρὸς τολμηρὰς καὶ ἐγκληματικὰς ἐπιχειρήσεις. Ὡστε πρέπει νὰ εἴπωμεν, ὅτι ὁ πανούργος καὶ καταχθόνιος ἐκεῖνος πολιτικός ἐσκόπευεν ἀμέσως τὸ στοιχεῖον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Κοινωνίας· ὅ ἐστι, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν διάνοιαν τῶν νέων, καὶ ἰδίως ἐκείνων, οἵτινες τρέχουσι τὴν ἠθικὴν ἡλικίαν. Ἡ τάξις αὕτη τῶν ἀνθρώπων εὐστόχως ὠνομάσθη τὸ ἄνθος τῆς Κοινωνίας καὶ ἡ ἐγειρομένη ἐλπίς τῆς Ὀρθοκείας καὶ τῆς Πατρίδος· διότι, ἐν ὅσῳ μὲν οὗτοι διατηροῦνται σὺφρονες καὶ ἐξέρχονται εἰς τὸν κόσμον, ἵνα ἐκτελέσωσι τὰ πρὸς τὴν σκηνὴν τοῦ βίου ἀμοιβαῖα αὐτῶν χρέη, τότε τὰ θεμέλια τῆς κοινωνικῆς τάξεως καὶ εὐτυχίας ἐξασφαλίζονται, καὶ οὐδέμια κατὰ τῶν ἐθνικῶν ἐλευθεριῶν ἐπιβουλὴ καὶ ἀπόπειρα ἐμπορεῖ νὰ τελεσφορήσῃ.

Τὸ ὅτι δὲ ἐκ τῆς ἠθικῆς τῶν Νέων ἐξαρτᾶται ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία πάσης κοινωνίας, τοῦτο εἶναι ἀλήθεια προφανῆς καὶ ἀναντήρητος. Πάντες οἱ σοφοὶ καὶ ἐξοχοὶ ἄνδρες, τόσον πολιτικοὶ καθὼς καὶ ἠθικολόγοι καὶ κληρικοὶ, ἀπέδειξαν τὴν ἀλήθειαν ταύτην διὰ τινος ἐπαισθητῆς διακρίσεως, ἐξασκουντες ἰδιαιτέραν συμπάθειαν καὶ κλίσιν πρὸς αὐτὴν τὴν τάξιν τῆς

κοινωνίας. "Ὡστε βλέπομεν, ὅτι ὡσάκις οὗτοι ἐπιχειρήσωσιν ἔργον τι πρὸς τὴν ἐθνικὴν ἀναμόρφωσιν καὶ πρόοδον, οἱ νέοι κατ' ἐξοχὴν ἐφελκύνουσι τὰ πρῶτα καὶ κύρια αὐτῶν βλέμματα.

Ὅσον δὲ ἐντελῶς συμφωνεῖ τοῦτο πρὸς τὸ Πνεῦμα τῆς θείας ἐμπνεύσεως εἶναι περιττὸν νὰ τὸ εἴπωμεν, καθότι ἐν τῇ Ἱερᾷ Βίβλῳ οἱ νέοι κατέχουσιν ἐξαιρετικὴν θέσιν, ἀναφερόμενοι πάντοτε μὲ ὑπερβάλλουσαν εὐνοίαν καὶ ἰδιάζουσαν φροντίδα. Αἱ θεαὶ αὐτῆς διδασκαλίαι, ἐνστάζουσαι ἐπ' αὐτῶν ὡς βροχὴ, καθοδηγοῦσι τὰ βήματα τῆς ζωῆς των μὲ τὸ καθαρώτερον καὶ λαμπρότερον φῶς· παρηγοροῦσι τὰς καρδίας αὐτῶν διὰ τῶν γλυκυτέρων ἐπαγγελιῶν· καὶ τέλος πάντων σπεύδουσι νὰ καταστήσωσιν αὐτοὺς διὰ τῆς θείας χάριτος καὶ τῶν προρρήσεων, εὐσεβεῖς καὶ εὐδαίμονας πολίτας. Τὸ ἀντικείμενον λοιπὸν, περὶ τοῦ ὁποῖου μέλλω νὰ πραγματευθῶ, τόσον εἰς τὴν σημερινὴν ὀμιλίαν καθὼς καὶ εἰς ἄλλας τινὰς ἀκολουθούς, ἐφορᾷ κατ' εὐθείαν τοὺς νέους τῆς κοινωνίας ἡμῶν. Αἰσθάνομαι δὲ, ὅτι ἐκτελῶ μέγιστον καθήκον πρὸς τὴν Πατρίδα ἐπιλαμβανόμενος τοσοῦτον σπουδαίας καὶ ἐνδιαφερούσης αὐτῇ ὑποθέσεως. Ἡ γλῶσσα τὴν ὁποίαν σκοπεύω νὰ μεταχειρισθῶ εἶναι ἀπλῆ, αἱ ἰδέαι καθαρῶταται καὶ τὰ νοήματά μου εὐληπτα καὶ διαφανῆ. Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς, ὦ φίλοι μου Νέοι, νὰ ἐπιστήσετε τὴν προσοχὴν σας εἰς τὰ λεχθησόμενα, πιστεύοντες ἀδιστακτως, ὅτι πᾶσα ἐν αὐτοῖς λέξις καὶ γνώμη ἀποβλέπει μόνον καὶ μόνον τὴν παροῦσαν καὶ μέλλουσαν εὐδαιμονίαν ὑμῶν.

Τὸ θέμα τῆς σημερινῆς ὀμιλίας μου εἶναι, Περὶ τῶν ἀπαιτήσεων, τὰς ὁποίας ἡ κοινωνία ἔχει ἐπὶ τῶν Νέων. Διὰ νὰ ἀναπτύξω δὲ αὐτὸ, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐξηγήσω μίαν πρὸς μίαν τὰς ἀπαιτήσεις αὐτάς, νὰ καταδείξω τίνι τρόπῳ θέλετε ἐτοιμασθῆ πρὸς τὴν δικαίαν τῆς Κοινωνίας ἱκανοποίησιν, καὶ τέλος νὰ ἐνισχύσω τὸ καθήκον ὑμῶν διὰ καταλλήλων γνώσεων καὶ πραγμάτων.

Αἱ ἀπαιτήσεις λοιπὸν, περὶ τῶν ὁποίων λαλοῦμεν, φέρουσι

τὸν πλέον σοβαρὸν καὶ σπουδαῖον χαρακτῆρα, διότι ἀναφύονται ἐκ τῶν ἀδιαλείπτων σχέσεων, τὰς ὁποίας ἔχετε ἐντὸς τῆς Κοινωνίας, καὶ ἐκ τῶν ἀνεκτημῆτων συμφερόντων, τὰ ὁποῖα καὶ κοινωνικῶς καὶ πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς συνδέουσιν ὑμᾶς μετ' αὐτῆς. Αὐτὰ τὰ συμφέροντα παρεδόθησαν εἰς ἡμᾶς, ὡς πολυτιμοτάτη κληρονομία ἀπὸ τοὺς προπάτορας ἡμῶν, καὶ θέλουσιν ἐντὸς μικροῦ περιέλθει μεθ' ὅλων τῶν καθυκόντων καὶ τῶν εὐθυνῶν ἠνωμένα εἰς χεῖρας ὑμῶν, ἵνα προστατεύσητε καὶ μεγαλύνητε αὐτά. Ἐνατενίζω μικρὸν πρὸς τὸ παρελθὸν τοὺς ὀφθαλμούς μου, καὶ βλέπω τὴν κατάστασιν τῆς κοινωνίας ἐντελῶς μεταβεβλημένην. Οἱ σεβάσμιοι καὶ ἀγαπητοὶ πατέρες ἡμῶν, οἵτινες ὑπέφερον τὸν καύσωνα καὶ τὸ βάρος τῆς ἡμέρας, πίπτουσιν εἰς τὸν τάφον ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου, καὶ μετ' ὀλίγον θέλουσι πάντες ἐκλείψει διὰ παντός ἀπ' ἔμπροσθεν ἡμῶν. Πολλοὶ ἐκ τῶν μᾶλλον ἐνεργητικῶν μελῶν τῆς κοινωνίας ἐπέρασαν τὴν μεσημβρίαν τῆς ζωῆς, καὶ ἄλλοι διαβαίνουσι τὸ ὄριον τοῦτο ἤδη ὥστε μετ' οὐ πολὺ θέλουσι πάντες κλίνει πρὸς τὸν κατήφορον τοῦ ἄδου, διὰ νὰ ἐνωθῶσι μετὰ τῶν ἀπειρῶν γενεῶν, αἵτινες πρὸ ἐτῶν ἀνελήθησαν ἐκ ταύτης τῆς προσωρινῆς σκηνῆς τοῦ βίου. Εἰς πάντα δὲ νουεχῆ καὶ σπουδαῖον ἄνθρωπον ἡ θλιβερά αὕτη ἀλήθεια καθίσταται ζήτημα ἐπωφελές καὶ λίαν ἐνδιαφέρον. Τίνας θέλουσιν ἀνεγροθῆ διὰ νὰ ἀναπληρώσωσι τὰς θέσεις αὐτῶν; Εἰς τίνες μέλλουσι νὰ ἀνατεθῶσιν οἱ ἀνεκτίμητοι θησαυροὶ τῆς κοινωνίας ταύτης; Τίνας θέλουσιν ἀναδεχθῆ τὰς εὐθύναις καὶ ἐκπληρώσει τὰς χρεῖαις αὐτῆς; Ἡ ἀπάντησις εἶναι καὶ ἀπλουστάτη καὶ εὐκόλος. Πρὸς ὑμᾶς, ὧ φίλτατοι νέοι, θέλουσι περιέλθει πάντες οὗτοι οἱ θησαυροὶ, ὥσπερ καὶ αἱ ὑπὲρ τῆς τηρήσεως αὐτῶν εὐθύναι. Ἀδιακόπως προβαίνετε εἰς τὸ προκειμένον στάδιόν σας, χωρὶς ποσῶς νὰ τὸ αἰσθάνησθε, ἀναπληροῦντες τὰς θέσεις ἐκείνων, οἵτινες ταχέως ἀποσύρονται ἐκ τῆς πατρικῆς τοῦ βίου σκηνῆς, ἵνα παραχωρήσωσι τὸ μέρος αὐτῶν πρὸς τὴν ἀνεγειρομένην γενεάν. Μετ' ὀλίγον

Θέλετε καθέξει τοὺς οἴκους, θέλετε γίνει κύριοι τῆς περιουσίας, θέλετε ἀναπληρώσει ὅλας τὰς θέσεις καὶ τὰ ἀξιώματα, θέλετε τέλος λάβει τὴν ἐξουσίαν εἰς χεῖρας ἡμῶν, διευθύνοντες τὴν δύναμιν καὶ ἐπιρροίαν, ἅτινα εὐρίσκονται ἤδη εἰς ἄλλων χεῖρας. Τὰ διάφορα ἐπαγγέλματα τῶν ὑποθέσεων καὶ τῆς τιμῆς, ὁ ἀμβίων καὶ τὸ βῆμα, τὰ δικαστήρια καὶ τὰ βουλευτικὰ σώματα, τὰ πολιτικὰ καὶ φιλολογικὰ καὶ θρησκευτικὰ καταστήματα, πάντα ἐνὶ λόγῳ, ὅσα συνιστῶσι τὴν κοινωνίαν ἡμῶν καὶ τείνουσιν εἰς τὸ νὰ καταστήσωσι τὴν ζωὴν ὠφέλιμον καὶ εὐτυχῆ, θέλουσι περιέλθει εἰς τὰς χεῖρας καὶ τὴν ἐξουσίαν ὑμῶν.

Δὲν σκοπεύω διὰ τῆς παραστάσεώς μου ταύτης νὰ διερεθίσω τὴν ματαιοφροσύνην σας, ἀλλὰ θέλω νὰ διεγείρω εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν τὸ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων ἀπαιτούμενον αἶσθημα. Διὰ νὰ λάβητε δὲ ὀρθὴν καὶ ἀκριβῆ γινῶσιν τῶν ὑψηλῶν θέσεων, εἰς τὰς ὁποίας προβαίνετε, ὡσπερ καὶ τῶν καθηκόντων, τὰ ὁποῖα περιέρχονται εἰς ὑμᾶς, ἀνάγκη προηγουμένως νὰ αἰσθανθῆτε τὴν χρεῖαν τῶν μεγάλων καὶ ποικίλων προτερημάτων, ὅσα πρέπει νὰ ἔχητε. Καθότι, ἐγχειρίζουσα πρὸς ὑμᾶς ἡ κοινωνία τὰ συμφέροντα καὶ τὰ προνόμια αὐτῆς, σὰς ἐπιβάλλει συγχρόνως καὶ ἀνάλογα χρέη ὥστε ἀπαιτεῖ νὰ ἐτοιμασθῆτε νὰ καθέξητε μετὰ τιμῆς καὶ ὠφελείας τὰς προωρισμένας δι' ὑμᾶς θέσεις, παρέχοντες ἐν ταύτῳ καὶ μέλλουσαν προστασίαν καὶ ὑπεράσπισιν. Ἐνῶ δὲ ἀνοίγει τοὺς κόλπους αὐτῆς διὰ νὰ σὰς δεχθῆ εἰς τὰ ὑψηλά της ἀξιώματα καὶ προνόμια, ζητεῖ ἀπὸ ὑμᾶς τὴν καλλιέργειαν ἐκείνων τῶν ἀρετῶν, καὶ τὴν ἀπόκτησιν ἐκείνων τῶν προτερημάτων, τὰ ὁποῖα μόνον δύνανται νὰ σὰς καταστήσωσιν ἀξίους πρὸς τὴν ἐντιμὸν ἐκτέλεσιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων, καὶ πρὸς τὰς σκηνὰς καὶ περιπετείας τοῦ μέλλοντος βίου σας.

Τοιούτων λοιπὸν ὄντων τῶν ἀπαιτήσεων τῆς Κοινωνίας, ἃς ἐξετάσωμεν τίνι τρόπῳ θέλετε ἐτοιμασθῆ διὰ νὰ ἀπαντήσητε αὐτάς.

1. Ἡ πρωτίστη ἀνάγκη, τὴν ὁποίαν ἔχετε, εἶναι τὸ νὰ συνέλθῃτε εἰς ἑαυτοὺς, συλλογιζόμενοι μετὰ σπουδῆς καὶ σκέψεως περὶ τῶν ἐπιβεβλημένων εἰς ὑμᾶς ἡδὴ ποικίλων χρεῶν, καθὼς καὶ περὶ τῶν διαφορῶν ὑπηρεσιῶν, ὅσα ἕκαστος ὑμῶν ἔχει εἰς τὸ μέρος αὐτοῦ. Ἀναφέρω δὲ τοῦτο πρῶτον, ἐπειδὴ ὁ μὴ συλλογιζόμενος, τί εἶναι; διὰ ποῖον σκοπὸν ἐπλάσθη καὶ τί ἔσται ἐν τῷ μέλλοντι; Ὁ Νέος οὗτος καθίσταται ἀνίκανος εἰς ὅλα, καὶ οὔτε δύναται νὰ ἐλπίσῃ τις καλὸν τι ἀπ' αὐτοῦ. Ἀναγκάζομαι μετὰ βαθυτάτης λύπης νὰ εἶπω, ὅτι τοιοῦτος εἶναι ὁ χαρακτήρ παμπόλλων νέων. Παραδεδομένοι εἰς τὰς στιγμιαίας ἡδονάς καὶ εἰς τὰς κτηνώδεις ἀπολαύσεις, δὲν σκέπτονται ποτε περὶ τοῦ ὑψηλοῦ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν σκοποῦ, οὔτε δύναται τις νὰ πείσῃ αὐτοὺς εἰς τὸ συλλογιζέσθαι. Οὐδαμῶς φροντίζουσι περὶ τοῦ ὑπολοίπου χρόνου τῆς ζωῆς αὐτῶν, οὔτε περὶ τῶν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὴν πατρίδα χρεῶν των, οὔτε περὶ τῶν μελλόντων συμβάντων, οὔτε τέλος περὶ τοῦ γηρατειῶν, τὸ ὅποιον ἢ ἀσώτευσίς τῆς νεότητος κατανατᾶ ἐπίπονον, δυστυχές, ἀθλιον, ἐλεεινόν! Ἀλλὰ περιπλανώμενοι εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν ἀλόγων ἐπιθυμιῶν, τρέχουσιν ἀνεπαισθήτως καὶ ὀρμητικῶς τὸν δρόμον τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀπωλείας.

Ἐκ τούτων τῶν ἀσώτων καὶ ἀπερισκέπτων ὄντων ἡ κοινῶν οὐδὲν ἔχει νὰ ἐλπίσῃ. Ἀλλὰ, τί κερδίζουσιν οὗτοι ἀπὸ τοιαύτην ματαίαν καὶ ἐπιπόλαιον ζωὴν; οὐδὲν ἄλλο βέβαια παρὰ τὴν ὀργὴν καὶ κατάκρισιν τῶν ἀνθρώπων. Ὁ καιρὸς τῶν ἀτάκτων ἡδονῶν καὶ ἀπολαύσεων παρέρχεται ταχέως, καὶ οἱ ἄθλιοι οὗτοι θέλουσιν ἐκλείψει καὶ λησμονηθῆ διὰ παντός. Ἡ διαγωγὴ ὅμως αὕτη ἀπέδει εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν λογικῶν ὄντων. Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη διὰ σκοπὸν ἀνώτερον καὶ εὐγενέστερον παρὰ τὸν εὐτελεῆ ἐκεῖνον τοῦ νὰ περάσῃ τὴν ζωὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιπολαιότητα καὶ τὴν φλυαρίαν καὶ τὴν παραλυσίαν. Ἐπλάσθη διὰ νὰ συλλογιζῆται καὶ νὰ μελετᾷ. Ἐπλάσθη διὰ νὰ λατρεύῃ τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ, καὶ νὰ συνδράμῃ

τὸ γένος του εἰς τὴν εὐζωίαν δι' εὐεργετικῶν καὶ κοινωφελῶν ἔργων. Οὐδέποτε δὲ οὗτος θέλει κάμει καλὴν χρῆσιν τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, οὔτε θέλει ἐξασκεῖ αὐτὰς συμφώνως πρὸς τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς φύσεώς του, παρ' ὅταν ἔχη ὑπ' ὄψιν τὸ τέλος δι' ὃ ἐπλάσθη, προσπαθῶν νὰ ἐκτελέσῃ διὰ τῶν καταλληλοτέρων καὶ λογικωτέρων μέσων τοὺς μεγάλους σκοποὺς τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ἰδοὺ, φίλοι μου, ὅποια ἀσκήσις ἀρμόζει ἰδίως εἰς τὴν ἡλικίαν ὑμῶν. Τοιαύτη σπουδὴ καὶ μελέτη πρέπει νὰ ἐπασχολῇ ἀδιακόπως τὴν ζωὴν ὑμῶν φαντασίαν, νὰ κατασταίῃ ὑμᾶς σκεπτικοὺς καὶ νήφοντας, ὥστε νὰ δυνηθῆτε νὰ λάβητε ἀκριβῆ θεωρίαν περὶ τῆς παρούσης θέσεως, καθὼς καὶ περὶ τῶν ἐλπίδων τοῦ μέλλοντος σταδίου ὑμῶν. Ὁ Δημιουργὸς ἔθεσεν ὑμᾶς ἐν τῇ μέσῳ ἀστάτου καὶ προσωρινῆς τινος σκηνῆς, ἵνα διαμείνητε ὡς δόκιμοι μικρὸν ἐν αὐτῇ καὶ νὰ μεταβῆτε ὕστερον εἰς τὴν αἰωνιότητα, ἐκλείποντες διὰ παντός ἀπὸ τῆς γῆς. Σᾶς ἐπλάσε διὰ νὰ στολίζητε τὴν κοινωνίαν διὰ τῶν ἀρετῶν καὶ τῶν προτερημάτων ὑμῶν. Σᾶς ἐπλάσε διὰ νὰ ἐκτελεῆτε τὰ πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαῖα καθήκοντα, θηρεύοντες τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν, ἥτις ἐνυπάρχει ἀσφαλῶς καὶ ἀλανθάστως ἐν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ ἠθικῇ καὶ καλῇ ἀγωγῇ. Καὶ τοιοῦτοτρόπως σᾶς ἤνωσεν μετὰ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὥστε πάντες ὁμοῦ αἰσθανόμενοι τὴν ἀνάγκην τοῦ καλοῦ καὶ ὠφελίμου, καθὼς καὶ τὴν ἀποστροφὴν τοῦ κακοῦ, νὰ προετοιμάζησθε διὰ τῆς ἀγαθοεργίας, ὅπως φανῆτε δίκαιοι, ὅταν παρουσιασθῆτε ἐνώπιον τοῦ ἀδελκάστου Κριτοῦ, διὰ νὰ δώσητε λόγον τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πράξεών σας.

Πόσον λοιπὸν ἀναγκαῖον καθίσταται εἰς ἕκαστον ὑμῶν τὸ καθῆκον τοῦ σκέπτεσθαι! Πόσον σοφὸν καὶ λυσιτελές καὶ ἀφεικτον εἶναι εἰς ἕκαστον ἐξ ὑμῶν τὸ νὰ συνέρχητε ἐξετάζων μετὰ πολλῆς σπουδῆς ἐν τῷ βάθει τῆς καρδίας αὐτοῦ λέγων καθ' ἑαυτὸν; « Τί εἶμαι; Ποῖος εἶναι ὁ ἐν τῇ προσκαιρῷ » ταύτῃ ζωῇ προορισμὸς μου; Διὰ ποῖον τέλος ἐπλάσθη;

» Διὰ ποῖον σκοπὸν ἐτέθην ἐδῶ μεταξὺ ὄντων ὁμοίων μου ;
 » Ποῖαι εἰσὶν αἱ σχέσεις, τὰς ὁποίας ἔχω πρὸς τοὺς ἄλλους
 » ἀνθρώπους καὶ πρὸς τὴν κοινωνίαν ; Ποῖα τὰ πρὸς αὐτοὺς
 » καὶ τὴν κοινωνίαν καθήκοντά μου ; Τίνι τρόπῳ δύναμαι
 » νὰ ἐτοιμασθῶ διὰ νὰ ἐκτελέσω τὰ καθήκοντα αὐτὰ καὶ νὰ
 » ἐκπληρώσω τὸν μέγαν σκοπὸν δι' ὃν ὁ Θεὸς μ' ἐπλασε καὶ
 » μ' ἔθεσεν εἰς τὸν πικρόντα τῆς δοκιμῆς καὶ τῆς πείρας κό-
 » σμον ; » Ὅστις ἐπιπολαίως συλλογίζεται περὶ τῶν τοιού-
 » των ζητημάτων, ἢ ὅστις ποτὲ δὲν ἐκστηθίζει αὐτὰ διὰ τῆς
 » καθημερινῆς μελέτης, ὡς μαθήματα ἀμέσου καὶ προσωπικοῦ
 » συμφέροντος, ἐκεῖνος καταστρέφει πᾶσαν λογικὴν ἀρχὴν, κα-
 » θῶς καὶ τὴν κοινὴν φρόνησιν. Ἐπιτρέφατέ μοι λοιπὸν, φίλοι
 » μου νέοι, νὰ προκαλέσω τὴν ἰδιαίτεράν φροντίδα ὑμῶν ἐπὶ τῶν
 » οὐσιωδῶν τούτων ἀντικειμένων, ἅτινα ἀπαιτοῦσι τὴν πρώτην
 » καὶ κυρίαν ὑμῶν προσοχήν. Ὑπάρχουσί τινες ἐπιπόλαιοι καὶ
 » ἀσυλλόγιστοι νέες, ἀδιαφοροῦντες πρὸς τὰ τοιαῦτα ζητήματα
 » ἢ μᾶλλον καταφρονοῦντες αὐτά· ἢ ἀδιαφορία ὅμως ἢ ἡ κατα-
 » φρόνησις τούτων δὲν ἀφαιρεῖ τὴν σπουδαιότητα, οὔτε ποσῶς
 » μεταβάλλει τὴν φύσιν αὐτῶν. Θέλουσιν ἐλθεῖ αἱ πικραὶ καὶ
 » ἀνοικονόμητοι ἐκεῖναι περιστάσεις, καθ' ἃς οἱ τοιοῦτοι θὰ κατα-
 » λάθωσι τὴν βαρύτητα αὐτῶν, χωρὶς ἢ μεταμέλεια νὰ δύνηται
 » ποσῶς νὰ ὠφελήσῃ αὐτοὺς. Τὰ ἀπλᾶ καὶ φυσικὰ ταῦτα ζη-
 » τήματα προκύπτουσιν ἐκ τῆς ἀληθοῦς καταστάσεως τῶν ἀνθρω-
 » πίνων πραγμάτων, καὶ διὰ τοῦτο ὅσοι ἐξ ὑμῶν δὲν δίδουσι τὴν
 » ὀφειλομένην περὶ αὐτῶν διάσκεψιν, ἐκεῖνοι δὲν θέλουσι ποτε
 » ἐτοιμασθῆ πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων,
 » οὔτε θέλουσι γίνεαι ἱκανοὶ νὰ ἀναδεχθῶσι τὰς εὐθύναις, αἵτινες
 » μέλλουσι νὰ περιέλθωσιν εἰς ὑμᾶς μετ' ὀλίγον, ὡς μέλη τῆς
 » κοινωνίας.

2. Δεύτερον προσὸν, τοῦ ὁποίου ἔχετε ἄφρευκτον χρεῖαν
 εἰς τὸ ν' ἀνταποκριθῆτε ἀξιοπρεπῶς πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς
 Κοινωνίας εἶναι, ἢ ἀληθῆς παιδείας, ἢτοι ἢ καλλιέρ-
 γεια τοῦ νοός σας. Εἰς τὰς δεσποτικὰς κυβερνήσεις, ὅπου ὁ

ὑπήκοος δὲν εἶναι εἰμὴ ἀπλοῦς δούλος, χωρὶς νὰ ἔγῃ πῶσῳ
 τὸ δικαίωμα τοῦ θεσπίζειν, οὔτε τοῦ ἐκτελεῖν νόμους, ἢ ἀμά-
 θεια βεβαίως λογιζέται οὐσιώδης χαρακτήρ καλοῦ πολίτου.
 Ὅσῳ ὀλιγώτερον γνωρίζει οὗτος περὶ τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ,
 τόσῳ μᾶλλον εὐαρεστεῖται νὰ ζῆ ὑπὸ τὴν στέρησιν αὐτῶν,
 ἀγνοῶν τὰ τῆς εὐνομίας πλεονεκτήματα. Ὅσῳ ὀλιγώτερον
 ἐννοεῖ τὸ πρὸς τὴν πολιτείαν καθήκον του, τόσῳ μᾶλλον ἀπο-
 κτᾶ τὴν εὐλυγιστίαν καὶ ἡλιθιότητα, αἵτινες τὸν καθιστῶσιν,
 ἀπλοῦν καὶ τυφλὸν ὄργανον τῆς φιλοδοξίας καὶ τῆς ἰσχύος.
 Ἐν δὲ τῇ ἡμετέρᾳ πατρίδι τὸ πρᾶγμα δὲν ἔχει οὕτως. Ἐδῶ
 ἕκαστος ἀνὴρ, εἶναι ἀνὴρ δημόσιος, ἐνδιαφερόμενος πρὸς τὴν
 κοινωνίαν καὶ ἐξασκῶν σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῶν συμπε-
 ρόντων τῶν ἄλλων. Εἶναι ἀνὴρ ἀνεξάρτητος, ὅπερ πρέπει
 πάντοτε νὰ ἰσοδυναμῆ πρὸς τὸ, λογικὸς ἀνὴρ. ἔχει τὸ δι-
 काίωμα τοῦ ψηφοφορεῖν καὶ ἐπὶ τῆς ἐξουσίας τοῦ δικαίω-
 ματός του αὐτοῦ, προσκαλεῖται συχνάκις νὰ συντρέξῃ εἰς τὴν
 ἐκλογὴν τῶν Ἀρχόντων, νὰ σκέπτηται καὶ νὰ πράττῃ περὶ
 τοῦ κοινοῦ καλοῦ, νὰ καθέξῃ ἀξιώματα μεγάλης ἐπιρροῆς καὶ
 ἐμπιστοσύνης, καὶ νὰ ἐκτελῆ ἀναρίθμητα χρέη εἰς τὴν πο-
 ρεῖαν τῆς ζωῆς του, τὰ ὅποια τότε μόνον δύναται νὰ ἐκτελε-
 σθῶσιν πρεπόντως καὶ ἀξίως, ὅταν ἐνυπάρχῃ ὁ καλλιεργη-
 μένος καὶ φωτισμένος νοῦς. Εἶναι δὲ ἀναντίρρητον, ὅτι ὁ
 τοιοῦτον νοῦν ἔχων ἀναγκαιῶς ἀποβαίνει εὐτυχέστερον καὶ
 χρησιμώτερον μέλος τῆς κοινωνίας εἰς ὅποιονδήποτε περιστά-
 σεις καὶ ἂν εὐρεθῆ. Δὲν ἐννοῶ νὰ ἐφαρμόσω τὴν ἐκτεταμένην
 καὶ κριτικὴν τῶν ἐπιστημῶν γνῶσιν εἰς πάντα ἄνθρωπον·
 διότι αὕτη, ἰδιάζουσα εἰς σπανίους νόκας, πρέπει ἐξ ἀνάγκης
 νὰ περιορίζηται εἰς ὀλίγους τινάς. Ἄλλ' ὁμιλῶ περὶ τῆς
 κοινῆς καὶ γενικῆς μαθήσεως, τὴν ὅποιαν πᾶς τις δύναται,
 ὅταν θέλῃ, καὶ ὀφείλει ν' ἀποκτήσῃ, καὶ ἥτις καθίσταται εἰς
 ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, ὡσπερ εἰς ὅλα τὰ ἐπαγγέλ-
 ματα, οὐχὶ μόνον χρήσιμος ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖα, ὡς δυναμένη
 νὰ καθοδηγῆ αὐτοὺς εἰς τὴν κατάλληλον χρῆσιν τῶν δυνάμεων

καὶ τοῦ χρόνου αὐτῶν. Ὁ Φρηγκλῖνος ἦτον ἄνθρωπος ἐργα-
 τικὸς, παραδοθεὶς ἐκ τῆς παιδικῆς αὐτοῦ ἡλικίας εἰς τὴν τυπο-
 γραφίαν, ὡς μαθητευόμενος· διὰ τῆς καλῆς ὅμως καὶ οἰκονο-
 μικῆς χρήσεως τοῦ περισσεύοντος καιροῦ, τὸν ὁποῖον πάμ-
 πολλοὶ νέοι ἐξοδεύουσιν ἐπὶ ματαίῳ ἀσωτεύοντες αὐτὸν, κατέσ-
 τη εἰς ἐκ τῶν σοφωτέρων πολιτικῶν καὶ τῶν πλέον διακε-
 κραιμένων φιλοσόφων τῆς ἐποχῆς αὐτοῦ. Ὁ Σχηρμανὸς, τῆς
 ἐπαρχίας ἡμῶν γόνος, ἦτον ὡσαύτως ἄνθρωπος ἐργατικὸς,
 γενόμενος ἐκ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς παιδικῆς του ἡλικίας
 μαθητῆς τῆς σανδαλοποιΐας· διὰ τῆς αὐθορμητοῦ ὅμως
 μελέτης καὶ τῶν ἀκαμάτων προσπαθειῶν του, ὑψώθη ἀπὸ
 τοῦ σανδαλοποιικοῦ θρανίου εἰς τὸ συνέδριον τῆς Γερουσίας,
 ὅπου καὶ συνηριθμήθη ἐπαξίως μεταξὺ τῶν πρωτίστων καὶ
 ἐξοχωτέρων τοῦ ἔθνους ἀνδρῶν.

Καθεὶς ἐξ ὑμῶν ἔχει τὸν καιρὸν τῆς ἀνέσεώς του, δηλαδὴ
 τὸν καιρὸν τῆς διακοπῆς τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὃν τινα πολλοὶ
 καταναλίσκουσιν εἰς τὴν ὄκηριαν, εἰς τὴν μικρολογίαν, εἰς
 τὰς βωμολοχίας, εἰς τὰς ἀνοητολογίας, εἰς τὴν παραλυσίαν.
 Ὁ κατὰ μικρὸν λοιπὸν σπαταλῶμενος οὗτος χρόνος, οἰκονο-
 μούμενος τακτικῶς καὶ φρονίμως, ἀρκεῖ νὰ προάξῃ βαθμηδὸν
 πολλὴν καὶ μεγάλην μάθησιν εἰς τὸν ἔχοντα τοιοῦτον σύστημα.
 Εἰς ὑμᾶς δὲ τοὺς νέους ἡ χρήσις αὕτη ἀρμόζει ἰδίως, ἐπειδὴ
 ἡ ἡλικία ἐπιβάλλει ὑμῖν τοῦτο, ὡς καθήκον. Δὲν ἔχετε, φίλοι
 μου, εἰμὴ μικρὰν τινὰ δοκιμὴν νὰ κάμητε ἐπὶ τῆς ἐφαρμογῆς
 τῆς ἰδέας μου διὰ νὰ ἴδῃτε παρευθὺς τὰ εὐάρεστα καὶ σωτη-
 ριώδη αὐτῆς ἀποτελέσματα. Μετὰ ἓν ἔτος θέλετε εὐρεῖ ἑαυ-
 τοὺς σκεπτικωτέρους καὶ πλέον ἐγκρατεῖς. Μετὰ δύο, ἡ μὲν
 μετριοφροσύνη θέλει βασιλεύει ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος, ἡ δὲ
 ὀρθὴ σκέψις θέλει διευθύνει τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν ὑμῶν.
 Μετὰ τρία, θέλετε αἰσθανθῆ τὴν ὑπεροχὴν τῆς κριτικῆς σας
 δυνάμεως· καὶ μετὰ δέκα θέλετε ἀποκατασταθῆ ἄνδρες νοή-
 μονες, γενναῖοι, ἐπιχειρηματικοὶ καὶ εὐδαίμονες. Δὲν ἀκαι-
 τεῖται πολλὴ σκέψις νὰ καταλάβῃτε, ὅτι ὁ οἰκονομῶν τὸ

περίσσευμα τούτο τοῦ χρόνου ἐντὸς ἐνὸς ἔτους δύναται νὰ ἀναγνώσῃ ἀρκετοὺς ὠφελίμους συγγραφεῖς καὶ νὰ ἐναποταμιεύσῃ εἰς τὸ πνεῦμά του πολλὰς χρησίμους γνώσεις. Τὰ δὲ μέσα τῆς διανοητικῆς μορφώσεως οὐδέποτε ὑπῆρξαν μᾶλλον ἀφθονα καὶ εὐπρόσιτα εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, ὅσαν εἰς τὰς ἡμέρας ἡμῶν κατέστησαν, καὶ δύναμαι νὰ προσθέσω, ὅτι οὐδέποτε θέλουσιν ὑπάρξει εὐχερέστεραι περιστάσεις πρὸς ἐκείνους, οἵτινες ἐπιθυμοῦν νὰ ὠφεληθῶσιν ἐκ τῶν μέσων τούτων καὶ νὰ σκοπεύσωσι μεγάλας ἀποκτήσεις γνώσεων. Συλλογίσθητε, ὦ νέοι, ὅτι ἡ κοινωνία ταχέως προχωρεῖ εἰς τὴν γενικὴν βελτίωσιν· ὅτι τὸ πεδῖον τῶν ἐπιχειρήσεων ὀρμητικῶς ἀναπτύσσεται· καὶ ὅτι προτερήματα παντὸς εἴδους ἐπίκεινται ἐνώπιόν σας, προσκαλοῦντα ὑμᾶς, ἵνα γίνητε κύριοι καὶ δεσπότες ἐπ' αὐτῶν, ὥστε δὲν ἀπαιτεῖται ἄλλο ἐκ μέρους ὑμῶν, εἰμὴ καλὴ προκίρσεις καὶ σταθερὰ καὶ γενναῖα ἀπόφασις. Χρεωστῶ δὲ νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω, ὅτι ὡς πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν ὑμῶν βελτίωσιν, ἡ παροῦσα περίοδος τῆς ζωῆς σας εἶναι ἡ πλέον ἀξία λόγου καὶ κατάλληλος· δηλαδὴ εἶναι ἡ μόνη περίοδος, καθ' ἣν δύνασθε νὰ ἐμφαίνητε εἰς τοιοῦτον στάδιον βελτιώσεως μὲ τὴν βεβαίαν τῆς ἐπιτυχίας ἐλπίδα. Ἐὰν ἀπὸ τῆς ἡλικίας 15 μέχρι 25 ἐτῶν νέος τις ἀμελήσῃ τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦς του, οὗτος θέλει ἴσως ἀμελήσῃ αὐτὴν ἕως τέλους τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἐὰν μετὰξὺ αὐτῆς τῆς περιόδου δὲν ἀποκτήσῃ τὴν ἕξιν τοῦ ἀναγινώσκειν, τοῦ παρατηρεῖν καὶ τοῦ σκέπτεσθαι, οὐδέποτε θέλει πλεον ἀποκτίσει τοιαύτην ἕξιν, ἀλλὰ θέλει διέλθει τὸν κόσμον, ὥσπερ ὁ ἀμβλύ-νους ὄνος διαβαίνει τὴν ἀγορὰν ἀναισθητῶν πρὸς πάντα τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸν θαύματα.

Ἐπειδὴ γνωρίζω, ὅτι τὸ ἀληθὲς συμφέρον, ὥσπερ καὶ ἡ παροῦσα καὶ ἡ μέλλουσα ὑμῶν εὐτυχία, βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀνω εἰρημένης ἕξεως, διὰ τοῦτο αἰσθάνομαι τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐντυπώσω ἐν ὑμῖν βαθέως καὶ σταθερῶς τὴν αὐσιώδη ταύτην ιδέα. Ὁ κλίσειν ἔχων πρὸς τὰ βιβλία, ἢ γεῦσιν πρὸς τὰ ἔργα τῆς

φύσεως και τῆς τέχνης νέος οὐχί μόνον μορφώνεται ἔντιμον και χρήσιμον τῆς κοινωνίας μέλος, ἀλλὰ προσεῖτι εξασφαλίζει ἑαυτὸν και ἀπὸ μυρίων πειρασμῶν και κινδύνων, εἰς τοὺς ὁποίους ἄλλως ἤθελεν ἐκτίθεσθαι. Οὗτος γνωρίζει τί νὰ κάμῃ τὸν καιρὸν τῆς ἀνέσεώς του, χωρὶς ποτε νὰ αἰσθανθῇ τὸ βάρος, ἢ τὴν ἀηδίαν αὐτοῦ· οὐδεμίαν ἀφορμὴν λαμβάνει νὰ προστρέξῃ εἰς κακὰς συναναστροφάς, ἢ εἰς τὰ καταγώγια τῆς ἀσωτείας και τῆς διαφθορᾶς, ἔχει ἔμπροσθεν αὐτοῦ ὑψηλοτέραις και εὐγενεστέρας πηγὰς ἀπολαύσεως, και δύναται νὰ ἐπισύρῃ τριγύρω του κατ' ἀρέσκειαν τὴν πλέον ἐκλεκτὴν συναναστροφὴν, συνδιαλεγόμενος μετὰ τῶν σοφωτέρων και ἐξοχωτέρων ἀνδρῶν ἐκάστου αἰῶνος και ἐκάστης χώρας, και τρέφων τὸ πνεῦμα αὐτοῦ διὰ τῶν ἀρθῶνων και ποικίλων γνώσεων, τὰς ὁποίας οὗτοι ἐκθέτουσιν ἐνώπιόν του. Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὁ ἐραστής καλῶν βιβλίων δὲν δύναται ποτε νὰ στερηθῆται καλῆς κοινωνίας, οὔτε τρέχει τὸν κίνδυνον τοῦ ζητεῖν ἀναψυχὴν εἰς τὰς χαμερπεῖς ἡδονὰς τῆς ἀσωτείας και τῆς κακίας.

3. Τρίτον προσόν, τὸ ὁποῖον ἀναγκαιοῖ νὰ ἔχητε διὰ νὰ ἀπαντήσητε πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας εἶναι, ὁ εὐθύς και ἐνάρετος χαρακτήρ. Ὅταν νέος τις ἔχη χαλαρωμέναις ἀρχαῖς και ἔξεις ὅταν οὗτος ζῇ ἀνευ σχεδίου και ἀνευ σκοποῦ, κατατρίβων τὸν πολυτίμον αὐτοῦ καιρὸν εἰς τὴν ἀργίαν και εἰς τὰς ἡδονὰς, θέλει ἀφεύκτως κατακτῆσαι ἀθλιὸν και δυστυχῆς ὄν, μὴ δυνάμενον οὐδέν τι καλὸν νὰ πράξῃ ἐν ἑαυτῷ και ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Οὗτος τρέχει κατ' εὐθείαν εἰς τὴν ἀπώλειαν, βεβαίως ἢ ἀστασία και αἰ κακαὶ ἔξεις αὐτοῦ, δὲν θέλουσι τὸν καταστήσει ἄλλο τι, εἰμὴ ἀνάξιον και ἐπιζήμιον τῆς κοινωνίας μέλος. Λησμονεῖ τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν του, ὡς λογικὸν και ἀθάνατον ὄν καταβιβάζει ἑαυτὸν εἰς τὴν θέσιν τοῦ κτήνους, και ὄχι μόνον γάνει πᾶσαν ἀξίαν πρὸς ὅλα τὰ σοβαρὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς, ἀλλὰ και ἐνόχλησις και κατάρρα καθίσταται πρὸς πάντας ἐκείνους, μεθ' ὧν ἔχει σχέσιν.

Ὁ μοχθηρὸς καὶ ἀνευ ὑγειῶν ἀρχῶν ἄνθρωπος, εἶναι ἐχθρὸς τῆς κοινωνίας· οἱ δὲ νουνεχεῖς καὶ φρόνιμοι ἐξεύρουσι πῶς νὰ τιμωρῶσι τοὺς τοιοῦτους χαρακτῆρας. Οἱ τοιοῦτοι στεροῦνται πᾶσαν τιμὴν καὶ ὑπεράσπισιν· ἡ δὲ πίστις καὶ τὰ βοηθήματα καὶ πᾶν ὅ,τι δύνχται νὰ προαγάγῃ αὐτοὺς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀποχαιρετῶσιν αὐτοὺς διὰ παντός, ἐγκαταλελειμμένους εἰς τὸ μῖτος καὶ τὴν καταφρόνισιν, ἵνα ταλαντεύωνται μετὰ τοῦ κοινοῦ συφερτοῦ εἰς τὴν ἀπώλειαν.

Οὐδεὶς νέος δύναται νὰ ὑψωθῇ ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας ὥστε νὰ τρέξῃ ἀξίως καὶ ἐντίμως τὸ τῆς ζωῆς αὐτοῦ στάδιον, ἐὰν προηγουμένως δὲν μορφώσῃ ἐν ἑαυτῷ σταθερὸν καὶ ἠθικὸν χαρακτῆρα. Ἡ βάσις ἐνὸς τοιοῦτου χαρακτῆρος εἶναι ἀρχὴ ἐξοχος, ἐμπνέουσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου βαθὺ καὶ σταθερὸν αἶσθημα ἠθικῆς ὑποχρεώσεως, τὴν ὁποίαν ἐνισχύει καὶ ὑποτρέφει ὁ φόβος καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Ὑψίστου. Ὅστις ἀξιοθῇ νὰ ἀποκτήσῃ τοιοῦτον χαρακτῆρα, ἐκεῖνος ἀναμφιβόλως χαίρει πᾶσαν ἐμπιστοσύνην παρὰ τοῖς ἄλλοις. Τιμιότης, ἀλήθεια, φιλανθρωπία, δικαιοσύνη, εἶναι πρὸς αὐτὸν λέξεις ἐμφαίνουσαι μεγάλην καὶ ὑψηλὴν σημασίαν· καὶ βεβαίῳ ὑμᾶς, ὅτι ἐννοῶν καὶ αἰσθανόμενος οὗτος τὴν ἀκαταλόγηστον ὀφέλειαν αὐτῶν, σκοπεύει καθ' ὅλον τὸ ὕψος τῆς ζωῆς αὐτοῦ νὰ παραδειγματίζῃ τὰς ἀρετὰς, τὰς ὁποίας αἱ λέξεις αὗται ἐκφράζουσι. Τοιοῦτος ἄνθρωπος ἔχει ἀποφασιστικὸν χαρακτῆρα· γνωρίζει τί ἐστὶ δίκαιον καὶ τί ἀδίκον, τί ὀρθὸν καὶ τί ἐπισφαλές, ἐνεργῶν καὶ πράττων κατὰ τινὰ σερεὰν καὶ ἀμετάβλητον ἔξιν τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὀρθόν. Τοιοῦτος ἄνθρωπος ἔχει χαρακτῆρα ἀνεξάρτητον, ἀκολουθῶν εὐθὺν καὶ ἀδιάκοπον δρόμον εἰς τῆς ζωῆς αὐτοῦ τὸ στάδιον· καὶ, πᾶν ὅ,τι εἶναι σήμερον, εἴθε βέβαιον, ὅτι θέλετε εὐρεῖ αὐτὸν καὶ αὔριον καὶ μεθαύριον καὶ πάντοτε. Τοιοῦτος ἄνθρωπος ἔχει ἀληθινὴν ἀξίαν λογικοῦ ὄντος, ἡ δὲ ζωὴ αὐτοῦ καθίσταται τόσον πρὸς ἑαυτὸν, ὅσον καὶ εἰς τὴν οἰκογένειαν αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἐν ἣ ἕξῃ καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, χαρὰ καὶ εὐλογία.

Σκοπεύσατε λοιπόν, φίλοι μου, νὰ ἀποκτήσητε τοιοῦτον ἐπαινετὸν καὶ θεάρεστον χαρακτήρα, στολιζόντα καὶ ὑμᾶς καὶ τὸ ἔθνος. Σκοπεύσατε πρὸς τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸς τὴν ἠθικὴν ἐξοχότητα, ἣτις εἶναι ἡ πρώτη καὶ ἀπαραίτητος ποιότης τοῦ καλοῦ πολίτου, παρέχουσα ζωὴν καὶ ἰσχὺν καὶ κάλλος οὐχὶ μόνον εἰς τὸν ἀτομικὸν χαρακτήρα, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ καταστήματα καὶ συμφέροντα τῆς κοινωνίας ἡμῶν. Αὐτὴ τῶ ὄντι εἶναι ἡ δρῶσος καὶ ἡ βροχῆ, ἅτινα ζωογονοῦσι καὶ τρέφουσι κατὰ τινα θαυμάσιον καὶ ἀνεπαίθητον τρόπον τὸν ἀμπελῶνα καὶ τὴν συκῆν, ὑπὸ τὰ ὁποῖα σιαζόμεθα καὶ ἀναψυχοῦμεν.

4. Τὸ ἀπαιτούμενον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων τέταρτον προσὸν εἶναι, τὸ γενικὸν πνεῦμα, ἢ ὁ φιλόκοινος χαρακτήρ. Ἐκαστος νέος, ἐμβαίνων εἰς τὸ κοινωνικὸν στάδιον, ὀφείλει νὰ κάμῃ ἐν ἑαυτῷ σταθεράν ἀπόφασιν τοῦ πράττειν πᾶν ὅ,τι καλὸν δύναται ἐν αὐτῇ. Ἐκαστος νέος ὀφείλει νὰ συλλογίζηται, ὅτι δὲν ἐπλάσθη διὰ μόνον ἑαυτὸν, ἤγουν διὰ νὰ τρώῃ καὶ νὰ πίνῃ καὶ νὰ ἐκτελῇ τὰς ἀλόγους ἐπιθυμίας αὐτοῦ, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν κτηνώδη ζωὴν· ἀλλ' ἐδημιουργήθη ἵνα ὑπηρετῇ καὶ στολιζῇ τὴν κοινωνίαν πρὸς τιμὴν καὶ δόξαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, καὶ διὰ νὰ λατρεύῃ τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ. Ὡστε, ὅταν ἔλθῃ ἡ προσδιωρισμένη ὥρα τῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποχωρήσεως, ἀφίνων πάντα τὰ περὶ ἑαυτὸν καλλίτερα, ἢ ὅσον εὔρεν αὐτὰ, νὰ δύναται νὰ λέγῃ θαρραλέως καὶ παρηγορητικῶς: «Ἐπραξα τὸ ἐπὶ τῆς γῆς καθήκόν μου, ζήσας ὡς θεῖον καὶ λογικὸν ὄν καὶ τοῦτο εἶναι τὸ μόνον καὶ θεῖον καλόν, τὸ ὁποῖον ἐκέρδισα ἐν τῇ ζωῇ μου. Χαῖρε λοιπόν, ὦ μάταις καὶ ἀπατηλῆ κόσμῃ! ὅστις εἶσαι πλήρης δολιευμάτων καὶ ταλαιπωριῶν. Χαίρετε καὶ ὑμεῖς, ὦ πρόσκαιροι καὶ θνητοὶ ἄνθρωποι! δοξάζοντες τὸν Ὑψιστον, τοῦ ὁποῖου ἡ μὴ χάρις δίδει πρὸς ὑμᾶς τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, τὴν διακρίνουσαν καὶ ὑψόβουσαν τὸ γένος ἡμῶν ἀπ' ὅλα τὰ λοιπὰ εἶδη τῶν ζώων.»

Ἐκαστος νέος ὀφείλει νὰ αἰσθανθῆ, ὅτι εἶναι ἐξηρημένον καὶ υπεύθυνον μέλος τῆς μεγάλης οικογενείας τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ὅτι ἐνθ' ἅφ' ἑνὸς ὑποχρεοῦται νὰ προσηλώσῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ εἰς τὰς ἀνάγκας καὶ τὴν εὐημερίαν ἐκείνων μετὰ τῶν ὁποίων ἀμεσῶς ἐνόνεται, χρεωστῆ ἅφ' ἑτέρου νὰ συνειθίσῃ εἰς τὸ διευθύνειν τοὺς στοχασμοὺς αὐτοῦ μακρότερον ἐπὶ τοῦ εὐρέος πεδίου τῆς πρακτικῆς φιλανθρωπίας, μανθάνων παιδιόθεν τὸ αἰσθάνεσθαι καὶ πράττειν πᾶν ὅ,τι τιμᾷ καὶ εὐτυχίζει καὶ ὑψώνει τὸ γένος αὐτοῦ.

Λέγω δὲ παιδιόθεν, διότι ἐὰν δὲν ἀρχίσῃ τις παιδιόθεν νὰ μορφώσῃ τὸν φιλόκοινον χαρακτῆρα, σπουδάζων καὶ μελετῶν ἀδιακόπως πᾶν ὅ,τι προσβάλλει τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ, καὶ διευθύνων φρονίμως καὶ νουνεχῶς τὰ βήματα τῆς πρακτικῆς αὐτοῦ ζωῆς, δὲν θέλει ἴσως ποτὲ μορφώσει πλέον τοιοῦτο. Ἡ ἀρετὴ αὕτη σπανίως φυτρώνει ἀργώτερα εἰς τὴν ζωὴν, ὥστε ἐὰν φυτρώσῃ καὶ ἀνθίσῃ διόλου, πρέπει νὰ φυτευθῆ εἰς τὴν νεότητά καὶ νὰ τρέφῃτε μὲ τὸν θερμὸν ἥλιον καὶ τὴν βλαστοφόρον βροχὴν τῆς ἀνοίξεως τοῦ βίου.

Ὁ μὴ σπουδάζων τὰ περὶ αὐτὸν πράγματα, καθὼς καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἐκεῖνος εὐρίσκεται εἰς παντοτεινὴν πλάνην. Ἐκαστον βῆμα καὶ κίνημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ γίνεται ἄτοπον καὶ ἐπιζήμιον ὁ νοῦς του καταγινόμενος εἰς τὴν στενὴν σφαιρὰν τῆς ἀτομικῆς αὐτοῦ φροντίδος, καθίσταται μικρὸς καὶ περιορισμένος· ἡ καρδιά του σκληρύνεται· ἡ ψυχὴ του ταπεινοῦται, τὰ δὲ εὐγενῆ καὶ γενναῖα καὶ φιλανθρωπικὰ φρονήματα ἀποχαιρετῶσιν αὐτὸν διὰ παντός. Ὁ τύφος καὶ ἡ ἡμιμάθεια καὶ ἡ ἀλαζονία καὶ τὰ ἄλλα ἠθικὰ ἐλαττώματα, ἀναπτυσσόμενα διὰ τῶν κακῶν ἕξεων, οὐχὶ μόνον ἀπομονοῦσιν ἀλλὰ καὶ μισητοὺς κατασταίνουσι τοὺς τοιοῦτους φιλαύτους καὶ ἀπερισκέπτους ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἀνθρώπων· ἄρα ἡ φιλαυτία ὀρθῶς ὠνομάσθη ἀδδὴφάγος κακία, διότι αὕτη εἶναι τῶνόντι ἡ εἰδικὴ αὐτῆς κατάρα. Ὅστις δὲν κάμνει καλόν, ἐκεῖνος δὲν λαμβάνει καὶ οὔτε πρέπει νὰ ἐλπίζῃ τι

καλὸν παρὰ τῶν ἄλλων. Ὅστις δὲν φροντίζει περὶ τῶν ἄλλων, ἐκεῖνος εὐρίσκει μετ' ὀλίγον ὅτι καὶ οἱ ἄλλοι δὲν φροντίζουν περὶ αὐτοῦ. Ἐπειδὴ αὗτος ζῆ διὰ μόνον ἑαυτὸν, ἀδιαφορῶν πρὸς τὴν κοινωνίαν, τοιοῦτοτρόπως θέλει καὶ ἀποθάνει ἐν καταφρονήσει καὶ ἀποστροφῇ, χωρὶς ποτὲ νὰ στερηθῇ τις αὐτὸν, οὔτε νὰ λυπηθῇ διότι ἐξέλειπεν ἀπὸ τῆς γῆς.

Ἄποφεύγετε, ὦ νέοι, τὸν τοιοῦτον ἀνάξιον καὶ μισητὸν χαρακτῆρα, ὡς ὀλέθριον καὶ καταστρέφοντα πᾶσαν τιμιότητα καὶ καλοκάγαθίαν. Καλλιεργήσατε πνεῦμα εὐρυτέρας σφαιρῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ, ἵνα ἀπολαμβάνητε τὴν γλυκεῖαν καὶ ἀνέκφραστον ἡδονὴν, ἣν τινα ἡ λογικὴ καὶ ἡ ἠθικὴ παρέχουσι. Καλλιεργήσατε τὸ πνεῦμα ἐκεῖνο, ὅπερ ἐμπνέει τὴν φιλανθρωπίαν εἰς τὴν καρδίαν καὶ διεγείρει τὰ ὑψηλὰ καὶ γενναῖα φρονήματα εἰς τὴν ψυχὴν. Καλλιεργήσατε τὸ γενικὸν καὶ αὐταπαρητητικὸν καὶ δημόσιον πνεῦμα, τὸ ὁποῖον ἐξευγενίζει τὸν ἄνθρωπον, ὑψώνει αὐτὸν εἰς τὴν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἀγγελικὴν κατάστασιν, καὶ τὸ ὁποῖον θέλει κάμει ὑμᾶς νὰ αἰσθανθῆτε τὴν ἀνάγκην τῆς κοινωνικῆς συμπράξεώς σας, ὥστε νὰ λάβητε ἐνεργητικὸν μέρος εἰς πᾶν ὅ,τι ἔχει σχέσηιν πρὸς τὴν εὐτυχίαν τοῦ ὅλου, καὶ συντείνει εἰς τὴν πρόοδον καὶ βελτίωσιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ παρούσα ἐποχὴ ἐπιβάλλει ἡμῖν ἐξαιρετικῶς τὸ χρέος τοῦτο, διότι εἶναι ἐποχὴ ἐνεργείας καὶ μεγάλων κατορθωμάτων. Εἶναι ἐποχὴ τῶν φώτων καὶ τῆς προόδου, ἐπασχολοῦσα τὸν κόσμον εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ Δατρείαν καὶ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην εὐτυχίαν. οἱ δὲ νέοι τῆς παρούσης γενεᾶς εἶναι προωρισμένοι διὰ μεγάλα ἔργα καὶ κατορθώματα. Ὁ Δημιουργὸς ἠτοίμασε πρῶτον τὸν δρόμον τῆς ἀπαλλαγῆς τοῦ κόσμου ἀπὸ τῆς δουλείας καὶ τῆς ταλαιπωρίας, ὑπὸ τὰ ὁποῖα ἐπὶ ἑξῆς χιλιᾶδας ἐτῶν περίπου ταλαντεύεται πρὸς ἐκείνους δὲ οἵτινες ἤδη ἔρχονται ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ πρακτικοῦ βίου, ἐξαπλόνει τὸ μέγα προνόμιον καὶ τὴν ὑψηλὴν τιμὴν τοῦ παραστῆσαι ἀξιοπρεπῶς καὶ σταθερῶς τὸ μέρος τῆς πράξεως αὐτῶν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ

ἐνδόξου τούτου και μεγάλου ἔργου. Προσέξατε λοιπὸν μὴ-
πως στερηθῆτε τῆς ὑψηλῆς ταύτης τιμῆς, ἐνεργοῦντες ἐπὶ
τῆς ἀρχῆς, τὴν ὁποίαν ἡ περιορισμένη και ἀντιθετός φιλαυτία
ὑπαγορεύει. Ἐνισχύσατε τὰς ψυχὰς ὑμῶν διὰ τοῦ εὐγενοῦς
και ἀφιλοκερδοῦς και σπανίου πατριωτισμοῦ, ὅστις θέλει
κάμει ὑμᾶς νὰ προτιμᾶτε τὸ κοινὸν συμφέρον μᾶλλον τοῦ
μερικοῦ, θηρεύοντες σταθερῶς και προθύμως τὴν εὐτυχίαν
και τὴν δόξαν τῆς πατρίδος. Ἐπὶ μόνῃ τῇ βάσει ταύτῃ
δύνασθε νὰ ἀναδεχθῆτε ἀξιοὶ ἀπόγονοι τῶν προγόνων ὑμῶν,
ὥστε νὰ τηρήσετε αὐτὰ τὰ πολύτιμα καταστήματα και τὰ
προνόμια, τὰ ὁποῖα ἔρχεσθε ἤδη νὰ κληρονομήσετε ἐκ τῶν
κόπων και τῶν εὐχῶν ἐκείνων. Οἱ εὐεργετικοὶ ἐκεῖνοι ἄνδρες,
θέσαντες τὰ πρῶτα θεμέλια τῆς ὠραίας ὑμῶν Πολιτείας, εἶναι
ἀξιόμητοι και περιπούδαστοι διὰ τὴν γενικότητα τοῦ
πνεύματος και τῶν φρονημάτων, ἅτινα διεύθυνον τὰ βήματα
τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἐκοπίασαν καθ' ὅλον τὸ στάδιον τοῦ βίου,
οὐχὶ δι' ἑαυτοῦς, ἀλλὰ διὰ τὴν Πατρίδα και τὴν ἀνθρωπότητα·
δηλαδὴ διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ἐνῶ ἐμπεριέχεται πλήρες και
τὸ μερικὸν συμφέρον. Τὰ δημόσια καταστήματα και τὸ
ναυτικὸν και οἱ ὠραῖοι νόμοι και οἱ πολιτικοὶ ὀργανισμοὶ
και πάντα τὰ δημόσια καλὰ, τὰ ὁποῖα μᾶς περικυκλοῦσι
και τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὴν ἐλευθερίαν ἡμῶν, εἶναι θαυμά-
σια ἔργα τῶν ἐνδόξων ἐκείνων ἀνδρῶν. Δὲν διήγαγον τὸν
βίον διὰ τὸ πρόσκαιρον τῆς στιγμῆς και τῆς ὥρας, ἔστω και
τῆς ζωῆς ὀλοκλήρου, ἀλλ' ἐκοπίασαν μετὰ σπουδῆς και ἐπι-
μονῆς και ζήλου διὰ τὴν αἰωνιότητα· ἡ δὲ ὑψηλὴ και εὐγενὴς
αὕτη ἰδέα ὠλήγησεν αὐτοῦς νὰ καταφρονήσωσι και ὠραίας
ἐξοχὰς και πλοῦτη και ἀνάπαυσιν και πᾶν φαινόμενον και
ἰδανικὸν ἐν τῇ δουλείᾳ ἀγαθὸν διὰ νὰ ἐλευθερώσωσι τὴν δεδου-
λωμένην Πατρίδα, τὴν ὁποίαν και ἀπεκατέστησαν ἔνδοξον
και μεγαλοπρεπῆ. Ἰδοὺ ἐκ ποίων φιλανθρωπικῶν αἰσθη-
μάτων ὀρμώμενοι οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἔθεσαν τὰ πλατέα και
βαθέα θεμέλια τῶν περὶ ἡμῶν πολιτικῶν και φιλολογικῶν

καὶ θεραπευτικῶν καταστημάτων, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὴν δόξαν καὶ ἰσχὺν τῆς χώρας ἡμῶν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἔχετε τὴν τιμὴν νὰ ἦσθε ἀπόγονοι τῶν ἐξόχων τούτων ἀνδρῶν, οἵτινες διεκρίθησαν ἐξαιρέτως διὰ τῆς εὐλικρινοῦς καὶ ἀφελοῦς εὐσεβείας, καθὼς καὶ διὰ τοῦ θερμοτέρου πατριωτισμοῦ, προσπαθήσατε ν' ἀκολουθήσητε τὰ ἔγνη αὐτῶν, μιμούμενοι τὰς ἀρετάς των. Προσπαθήσατε λέγω νὰ καταδείξητε, οὐχὶ μόνον εἰς τοὺς ὁμογενεῖς σας, ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ὅτι δὲν ζῆτε δι' ἑαυτοὺς, οὔτε διὰ τὴν περιορισμένην ἐκείνην καὶ πρόσκαιρον στιγμὴν τῆς ἀπολαυῆς, ἀλλὰ διὰ τὴν κοινωνίαν διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς: δι' ὅλους τοὺς μέλλοντας καιροὺς καὶ διὰ τὴν αἰωνιότητα.

5. Πέμπτον ἀναγκάσιον προσὸν πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοινωνίας, εἶναι ἡ **Εὐσεβεία**, οὐσα ἢ μόνη ἀσφαλὴς βᾶσις τῆς τε δημοσίας καὶ τῆς ἰδιωτικῆς ἀρετῆς. Ἄνευ εὐσεβείας οὐδεμία κοινωνικὴ τάξις δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν, οὔτε ἀκεραιότης ἠθῶν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ. Ἐπικούσασα τὰς θερμὰς καὶ κατανουκτικὰς καὶ ἀνάτους προσηυχὰς τῶν πατέρων ἡμῶν ἡ θεία Πρόνοια, κατέστησε τοὺς κατοικοῦντας τὸ ὠραῖον τοῦτο μέρος τοῦ κόσμου λαὸν εὐσεβῆ καὶ χριστιανικόν· ἡ δὲ καθαρὰ καὶ εὐλικρινὴς εὐσεβεία, τρεφόμενη ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν, προήγαγε πάντα τὰ περιστοιχοῦντα ἡμᾶς ἀγαθὰ· αὕτη ὠδήγησε τὰς βουλὰς καὶ σκέψεις, προήγαγεν ὅλας τὰς προσπαθείας καὶ κατευώδωσε τὰ ἔργα αὐτῶν, ἐπιφέρουσα τὴν βᾶσιν καὶ σταθερότητα ὅλων τῶν δημοσίων ἔργων καὶ ἰδρυμάτων ἡμῶν.

Εἶναι λοιπὸν δυνατόν νὰ διατηρηθῶσι πάντα ταῦτα τὰ δημόσια ἰδρύματα, ἢ νὰ ἐξασφαλισθῇ ὁ μέγας σκοπὸς τῆς συστάσεως αὐτῶν, ὅταν οἱ διατηρηταὶ τούτων στερῶνται τὴν μυστηριώδη ἐνέργειαν τῆς Θεῆς Προνοίας, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν; Ὁχι, φίλοι μου, ὄχι! Ἄνευ πραγματικῆς εὐσεβείας: ἄνευ θερμῶν καὶ ἀδιάλειπτων προσευχῶν, ἀδύνατον εἶναι νὰ ἐκπληρώσῃτε τὸν μέγαν σκοπὸν

της υπέρβασος ὑμῶν, οὔτε νὰ ἐκτελέσητε κατὰ δίκαιον καὶ λυσιτελῆ τρόπον κανὲν ἐκ τῶν τοῦ βίου καθηκόντων. Ὁ στερούμενος τῆς οὐσιώδους καὶ σωτηριώδους ταύτης ἀρχῆς, στερεῖται τοῦ κυριωτέρου προτερήματος, ὅπερ χαρακτηρίζει τὸν φρόνιμον ἄνθρωπον καὶ καλὸν πολίτην.

Ἄλλὰ διὰ νὰ μὴν ἐκταθῶ ὑπὲρ τὸ δέον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, θέλω μόνον προσθέσει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἡ νεανικὴ ἀπερισκεψία δὲν λαμβάνει ποτὲ ὑπ' ὄψιν. Θέλω εἰπεῖ πρὸς ὑμᾶς, ὅτι θέλει ἐλθεῖ ὁ καιρὸς καθ' ὃν μίᾳ μόνον γνώμῃ θέλει ὑπάρξει ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο· ὅθεν καὶ ὁ καιρὸς καθ' ὃν ἕκαστος θνητὸς καὶ πρόσκαιρος ἄνθρωπος θέλει αἰσθανθῆ τὴν ὑπερτάτην ἀνάγκην τοῦ ὅτι, διὰ νὰ δύναται νὰ εὐτυχεῖ ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ καὶ νὰ προετοιμάζηται διὰ τὴν αἰώνιαν μακαριότητα τοῦ μέλλοντος, ὀφείλει νὰ ᾔηται εὐσεβής.

Γ'. Λαμβάνοντες οὖν ὑπ' ὄψιν τὰς αἰτίας, αἵτινες ἐπιβάλλουσιν ὑμῖν τὸ καθῆκον τοῦ ἐτοιμασθῆναι πρὸς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἀπαιτήσεων τῆς κοινωνίας, πρέπει ἀφεύκτως νὰ καταναήσγητε τὰ ἀκόλουθα.

1. Ὅτι τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τὸν σκοπὸν προσόντα εὐρίσκονται ὀλοτελῶς ἐντὸς τῶν δυνάμεων ὑμῶν, ἐὰν μετὰ σπουδῆς θεωρήσγητε περίξ ἑαυτῶν. Καθεὶς ἐξ ὑμῶν γινώσκει ἀναμφισβόλως, ὅτι μετ' ὀλίγον ἔχει νὰ ἀναλάβῃ καθήκοντα καὶ εὐθύνas εἰς ἑαυτόν. Ἐὰν γίνῃ οἰκογενειάρχης, θέλει ἀναλάβει καθήκοντα καὶ εὐθύνas πρὸς σύζυγον καὶ τέκνα. Ἐὰν δικαστῆς, θέλει κρατεῖ εἰς χεῖρας αὐτοῦ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν εὐθύτητα, ἵνα νέμῃ αὐτὰ δικαίως καὶ εὐσυνειδήτως. Ἐὰν πολιτικός, θέλει διευθύνει τὴν τύχην τῆς Πατρίδος. Ἐὰν κληρικός, θέλει ἀναδεχθῆ τὴν ψυχικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ ὅθεν αἰσθάνεσθε πάντες ὅτι ὡς μέλη τῆς κοινωνίας ἔχετε νὰ πρέξγητε στάδιόν τι ἐν αὐτῇ, ὅπερ συνοδεύεται ἐξ ἀνάγκης μὲ χρέη καὶ μὲ εὐθύνas, εἰς τῶν ὁποίων τὴν ἐκπλήρωσιν ἀπαιτεῖται ἡ προσήκουσα ἠθικὴ δύναμις· ἕκαστος δ' ἐξ ὑμῶν δύναται νὰ γίνῃ σύννους, ἐνάρετος, φιλόνηθρος

καὶ εὐσεβίης, ἐὰν θέλῃ, ἀποκτῶν τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς τὸ στάδιον προτερήματα. Πάντες λοιπὸν δύνασθε νὰ μορφώσητε ἑαυτοὺς, ὥστε καλλωπιζόμενοι διὰ τῶν ἀρετῶν ἐκείνων νὰ ἀξιωθῆτε νὰ καθέξητε ἐπαξίως, πρὸς τιμὴν ὑμῶν καὶ πρὸς ἔφελος τῆς κοινωνίας, τὰς διαφόρους θέσεις εἰς τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐν τῇ προνοίᾳ αὐτοῦ δύναται νὰ καλέσῃ ὑμᾶς.

2. Ἐὰν κατὰ βῆθος ἐξετάσητε τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν, θέλετε εὐρεῖ, ὅτι αἱ ἀπαιτήσεις περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν εἶναι προσηρμοσμένοι ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν, καὶ οὐδαμῶς δύνασθε νὰ ὑπεκφύγητε αὐτάς. Ὁ Θεὸς σὰς ἔδωκε τὴν ὑπαρξιν εἰς ἐποχὴν λίαν σπουδαίαν καὶ ἐπωρελῆ πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα, ῥίψας τὸν κλῆρον ὑμῶν ἐν μέσῳ χριστιανικῆς καὶ πολιτισμένης κοινωνίας, καὶ περικυκλώσας ἡμᾶς μὲ ἀξιώσεις ὑψηλοτάτου καὶ ἰδιάζοντος χαρακτῆρος. Μετ' ὀλίγον θέλετε ἐλθεῖ εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ πρακτικοῦ βίου διὰ νὰ παραστήσητε τὸ ἐν αὐτῇ μέρος σας, καὶ θέλετε λάβει ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐμπιστοσύνην καὶ εὐθύνην ὑμῶν ὅλα τὰ ποικίλα καὶ ἀμέτρωσ σπουδαῖα αὐτῆς συμφέροντα. Καί, καθόσον μὲν ἀφορᾷ τὸν τρόπον τοῦ διατηρεῖν τὰ συμφέροντα ταῦτα, εἴθε ὑπεύθυνοι νὰ δώτητε λόγον περὶ τούτου ἐνώπιον τοῦ μεγάλου Δικαστηρίου τοῦ Θεοῦ. Ὡστε βλέπετε, φίλοι μου, ὅτι ἐν τῇ προκειμένῃ περιστάσει οὐδεμία ὑπεκφυγὴ ὑπάρχει· οὐδεμία οὐδετερότης δύναται νὰ λάβῃ χώραν. Καθότι, τὸ εἶσθαι μέλη τῆς κοινωνίας καὶ ἐπομένως ὑπόλογα νὰ δώσητε λογαριασμὸν τῶν πράξεών σας, τοῦτο δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν θέλησιν ὑμῶν ἀλλὰ ἀπεράσιεν αὐτὸ ὁ μέγας Δημιουργὸς ὁ εὐδοκίσας νὰ θέσῃ ὑμᾶς ἐν τῇ μέσῳ τοῦ κόσμου ἐπιφορτισμένους μὲ βαρυστάτας εὐθύναις, αἵτινες ἀναφύονται ἐκ τῶν ἀμέσων σχέσεων τὰς ὁποίας ἔχετε μὲ τοὺς πέριξ ὑμῶν ὁμοίους σας, καὶ μὲ τὰς ἐπερχομένας κατόπιν ὑμῶν γενεάς. Ὅραίτετε ὅθεν νὰ σταθμίσητε τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς πράξεις ὑμῶν πρὸς τὰς ἐνδιαφερούσας περιπτώσεις τῆς παρούσης ἐποχῆς, καὶ πρὸς τὰ αἰώνια εἰς τὴν πατρίδα ἀποτελέσματα αὐτῶν.

Νομίζω ὅτι δὲν χρειάζεται τι πλεόν τῶν ὅσα ἐλέχθησαν εἰς τὸ νὰ διεγείρῃ ἐν ταῖς νεανικαῖς καὶ ὀργώσαις καρδίαις ὑμῶν, τόσον τὴν ἐπιμελῆ καὶ αὐθόρμητον ἀνάπτυξιν τῶν προτερημάτων σας, ὅσον καὶ τὴν ἄοκνον καὶ πιστὴν ἐκτέλεσιν τῶν χρῶν, ἅτινα ἔχετε πρὸς ἑαυτοὺς, πρὸς τοὺς ὁμοίους σας καὶ πρὸς τὸν Θεόν.

3. Ἀνάγκη ἐπομένως νὰ παρατηρήσητε τὴν ἀξίαν καὶ τὸ μέγεθος τῶν ἀγαθῶν, περὶ ὧν ἐλαλήσαμεν. Πολλὸς λόγος γίνεται (καὶ δικαίω,) περὶ τῆς εὐαρέστου καὶ εὐτυχοῦς καταστάσεως τῆς κοινωνίας, ἐν ἣ ὁ κληρὸς τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐρρίφθη καὶ δυνάμεθα ἀληθῶς νὰ εἴπωμεν ὅτι, ἐνῶ ἡ γραμμὴ τοῦ βίου ἡμῶν ἔπεσεν ἐπὶ τόπων λίαν εὐαρέστων, εὐρομεν ἐνταυτῷ καὶ τὸ πλεονέκτημα τοσούτων δημοσίων θησαυρῶν ἀναπαλούντων εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν τὰ φιλανθρωπικὰ καὶ κοινωφελῆ αἰσθήματα τῶν προγόνων μας. Αἱ σεβασταὶ καὶ ἐνάρετοι ἐκεῖναι ψυχαὶ ἐμόχθησαν καὶ ἰκέτευσαν, διὰ νὰ συστήσωσιν ὑπὲρ ἡμῶν ἔθνος ἰσχυρὸν, ἀνεξάρτητον καὶ καλῶς ὀργανισμένον ἔζησαν δὲ καὶ ἀπέθανον, διὰ νὰ προετοιμάσωσι στάδιον εὐζωΐας καὶ εὐτυχίας εἰς τοὺς μεταγενεστεροὺς των, διατηρήσαντες ἀπὸ πολλῶν κινδύνων καὶ πολέμων τὰ μεγάλα κειμήλια τῆς ἀγαθοεργίας, διὰ πάσης θυσίας, ἔτι δὲ καὶ διὰ τοῦ πολυτίμου αὐτῶν αἵματος. Ἐπὶ τῶν φιλανθρωπικῶν λοιπὸν τούτων ἔργων ὁ εὐνοϊκὸς ἡμῶν οὐρανὸς ἐπνευπαύετο πάντοτε. Πρέπει δὲ εὐγνωμονοῦντες νὰ εἴπωμεν, ὅτι οὐδεμία ἄλλη χώρα ὑπὸ τὴν ὑψηλίον παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους αὐτῆς τὸ ὄφελος καὶ συμφέρον, ὅπερ ἡ ἡμετέρα παρέχει ἡμῖν διότι ἐν αὐτῇ περιέχεται πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον καὶ οὐσιῶδες διὰ τε τὴν παροῦσαν καὶ τὴν μέλλουσαν ἡμῶν ζωὴν. Τούτων τῶν ἀνεκτιμήτων καὶ πολυειδῶν κειμηλίων, ὦ νέοι, μέλλετε γρήγορα νὰ γίνητε φύλακες καὶ προσταταί. Ὑμεῖς εἰσθε οἱ φυσικοὶ κληρονόμοι πάντων τῶν καθιστώντων τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἰσχύν καὶ τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος ἡμῶν κληρονόμοι ὅμως ὑπόλογοι καὶ ὑπεύθυνοι. Ὅθεν δὲν

πρέπει νὰ λανθάνη ὑμᾶς, ὅτι πάντες οὗτοι οἱ δημόσιοι ἠθασαυροὶ μεταβαίνουσιν εἰς τὴν κατοχὴν ὑμῶν ὡς εἰς ἐρὰ παρακαταθήκη μετὰ τὴν βρυτάτην ὑποχρέωσιν τοῦ νὰ διατηρήσῃτε αὐτὴν ἀκεραίαν διὰ πάσης θυσίας, καὶ νὰ τὴν παραδώσῃτε μετὰ τὴν προσθήκην τῶν ἰδικῶν σας κατορθωμάτων εἰς τὴν γενεάν ἣ τις θέλει διαδεχθῆ ὑμᾶς.

Ἐναπόκειται ὅλως εἰς τὴν ἐξουσίαν καὶ θέλησιν ὑμῶν, φίλοι μου, τὸ νὰ μεταβάλλτε τὸν ὠραῖον τοῦτον κῆπον τοῦ Κυρίου εἰς παντελῆ ἐρημίαν. Ἐναπόκειται, λέγω, εἰς ὑμᾶς τὸ νὰ σαρώσῃτε ἀπ' αὐτοῦ πᾶν ὅ,τι εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον καὶ ὠραῖον. Ἀφήσατε μόνον τὴν ἐγειρομένην γενεάν νὰ ἔλθῃ ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ πρᾶκτικοῦ βίου ἄνευ διανοίας, ἄνευ ἀρετῆς, ἄνευ φιλάνθρωπικῶν αἰτημάτων καὶ φιλοκοῖνου πνεύματος, καὶ ἄνευ εὐσεβείας· δηλαδή, νὰ ἔλθωσιν ἀπερίσκεπτοι, ἄστατοι, κακοὶ, ἄσωτοι, διεφθαρμένοι, ἀσεβεῖς, καὶ τότε θέλετε ἐντὸς τριάκοντα ἐτῶν ἰδεῖ τὴν σκοτεινὴν μεταβολὴν πραγματοποιημένην. Οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπάρχει ὅτι, μετὰ τὸν Θεὸν (τοῦ ὁποίου τὴν φῶτισιν καὶ πρόνοιαν χρεωστεῖτε ἀδίαλειπτως νὰ ἐπικαλῆσθε διὰ τῶν θερμῶν προσευχῶν) εἰς τὴν θέλησιν ὑμῶν κρέματα τὸ νὰ τηρηθῇ ὁ ὠραῖος καὶ πλούσιος καὶ μακάριος οὗτος τόπος, ἢ νὰ καταστραφῇ ἐξ ὀλοκλήρου. Ἐκ τῆς θελήσεως ὑμῶν κρέματα τὸ νὰ τηρηθῶσι τὰ ἦθη καὶ ἡ εὐσέβεια καὶ ἡ εὐταξία καὶ ἡ ἐλευθερία, ἅτινα νῦν ἀκμάζουσι τοσοῦτον εὐτυχῶς παρ' ἡμῖν, ἢ νὰ υποχωρήσωσιν εἰς τὴν ἀσέλγειαν, εἰς τὴν ἀσεβειαν καὶ εἰς τὴν θηριώδη ἀναρχίαν.

Ἀναγκαιότατον εἶναι νὰ ἐννοήσῃτε ἐνδομίχως, ὅτι πᾶσα πρᾶξις, ὡς περ καὶ ὀλόκληρος ἡ διαγωγὴ ὑμῶν, ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν εὐτυχίαν ἢ δυστυχίαν τῶν ζώντων ἤδη καθὼς καὶ τῶν μεταγενεστέρων, ἐκτεινομένης τῆς συνεπειᾶς καὶ εἰς τοὺς μέλλοντας ἔτι αἰῶνας· καὶ ὅτι αἱ ἐπερχόμεναι γενεαὶ θέλουσιν αἰσθανθῆ πᾶ ἀποτελέσματα τῶν ἠθικῶν ἀρχῶν καὶ τῆς διαγωγῆς ὑμῶν. Δὲν ἐμπορεῖτε ὅθεν νὰ ζῆτε ἄπως θέλετε, ἀλλ' ὀρεῖτε νὰ ρυθμίζητε τὴν διαγωγὴν ὑμῶν

πρὸς τὸ κοινὸν συμφέρον· ἤγουν πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνίας. Εἴθε οὕτω πως συνδεδεμένοι μετὰ τῶν πέριξ ὁμογενῶν, καθὼς καὶ μετ' ἐκείνων οἵτινες θέλουσιν ἔλθει ἀκολούθως εἰς τὸν κόσμον, ὥστε δὲν δύνασθε νὰ ἀποφύγητε τὴν κοινὴν σύμπραξιν ὑμῶν ἄνευ καταισχύνης, καὶ ἄνευ τῆς τύψεως τοῦ συνειδότος, ὑπαγορευόντος ὑμᾶς τὸ ἐνεργεῖν πᾶσαν σπουδαίαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀποτελεσματικῆς καταστάσεως αὐτῶν, καθόσον τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαγωγῆς ὑμῶν θέλουσιν εἶσθε αἰώνιος ὄλεθρος, ἢ αἰώνιος ζωὴ πρὸς μυριάδας ἀνθρώπων.

4. Ἐκπληροῦντες τὰ πρὸς τὴν κοινωνίαν ὀφειλόμενα χρέη, πρέπει νὰ καταβάλητε πᾶσαν προσπάθειαν εἰς τὸ αὐξάνειν τὴν ὑπόληψιν καὶ εὐτυχίαν ὑμῶν. Ὁ νέος, ὅστις δὲν συλλογίζεται καὶ δὲν μελετᾷ, καὶ ὅστις περιπλανᾶται εἰς τὰς εὐθυμίας καὶ τοὺς συρμούς καὶ τοὺς ματαίους καλλωπισμούς καὶ τὰς ἐπιδείξεις, ἐμπορεῖ ἴσως νὰ λάμψη καὶ νὰ σπυθηροβολήσῃ διὰ μικρὰν στιγμὴν καὶ μετὰξὺ αὐτῆς τῆς στιγμῆς νὰ ἐφελκύσῃ τὸν θαυμασμόν ἢ τὸν φθόνον πάντων τῶν ἐπιτολαίων καὶ ἀπερισκέπτων, ὡς αὐτὸν, θεατῶν. Μετ' ὀλίγον ὁμοῦ παρέρχεται ἡ στιγμή τῆς εὐθυμίας καὶ ἠλαρότητος, καὶ τότε τί εἶναι πλεόν οὗτος; ἄθλιον καὶ παρημελημένον ὄν ἐν τῇ κοινωνίᾳ! Ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον τρέχει, καθίσταται ἄσχετος καὶ ἀνωφελὴς πρὸς τὰς σκηνὰς καὶ τὰ καθήκοντα τῶν ὀριμωτέρων χρόνων. Ἡ νεότης του δὲν ἔχει ποσῶς ἀναφορὰν πρὸς τὴν ἀνδρικὴν ἠλικίαν, καὶ ὀλόκληρον ἐκεῖνο τὸ μέρος τῆς ὑπάρξεώς του ἀποβαίνει ἀπερριμμένον καὶ ἄχρηστον. Ἴσως δὲ καὶ τι περισσότερον τούτου, διότι ἀποκτᾷ ἕξεις, αἱ ὁποῖαι τὸν καθιστῶσιν ἀνεπιτήδειον πρὸς τὸ σπουδαίως καὶ χρυσίμως ζῆν, καὶ προσκολλῶνται ἐν αὐτῷ ὡς τὴν φυσικὴν καὶ δυσάρεστον ἀσθένειαν καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Οἱ φιλάρεστοι καὶ γυναικολάτραι καὶ ὀλόκληρος ἢ ἠδονικὴ ἀδελφότης, εἰσὶν ὄντα ὀλιγόβια. Φαίνονται μὲν ὡραῖα ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἠλικίας αὐτῶν, ἀποβαίνουσι δὲ πτωχὰ ἀνθρωπάρια ὕστερον

καὶ μὴ δυνάμενα νὰ προσεγγίσωσιν ἀξιοπρεπῶς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας. Θηρεύουσι μόνον τὴν στιγμιαίαν ὥραν τῆς ἀπολαύσεως, καὶ αὕτη εἶναι τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτῶν.

Ἄπ' ἐναντίας, ὁ νέος ὅστις μετὰ σπουδῆς θεωρεῖ τὴν φύσιν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ ὅστις ἀποφεύγει τὴν ματαιότητα τῆς κοινωνίας καὶ τὰς ἐπιπολαίους καὶ ματαιοὺς τῶν ἀπερισκέπτων καὶ διεσθαρμένων διασκεδάσεις ὅστις ἀφιερώνει τὰς περισσευούσας ὥρας τοῦ χρόνου εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ νοῦ καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας αὐτοῦ, καὶ ὅστις σκοπεύει πρὸς τὴν ἀπόκτησιν ἐκείνων τῶν ἔξω καὶ ἀρετῶν, αἵτινες ἀξιοῦσιν αὐτὸν διὰ τὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς ἐκεῖνος ὁ νέος δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ὑψωθῇ ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας, ἀποκτῶν πᾶσαν ὑπόληψιν καὶ ἐπιβρόχην καὶ τιμὴν ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ.

Αἱ ἀρεταὶ καὶ τὰ προτερήματα αὐτοῦ τὸν ἀνοίγουσι λαμπρὸν καὶ ἔντιμον στάδιον, ἐπισύρουσαι περὶξ αὐτοῦ τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὸ σεβασμὸν τῶν φρονίμων καὶ κερδίζουσαι διὰ παντός τὴν στοργὴν καὶ τὴν ὑποστηρίξιν παντός ἀξίου καὶ καλοῦ ἀνθρώπου. Τῆς δὲ νεότητος αὐτοῦ αἱ συνέπειαι ἔχουσιν ἄμεστον σχέσιν καὶ συνάφειαν πρὸς τὴν εὐτυχίαν καὶ τὴν ὠφέλειαν τῆς μετέπειτα ζωῆς του· διότι οὐδεμίαν ἀσώτευσιν τῆς ὑπάρξεως γίνεται, οὔτε αἱ σκοτιζουσαι τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν καὶ ἀμαυρόνουσαι τὸ γηρατειὸν κακαὶ ἔξεις ἀποκτῶνται ποσῶς. Ὁλόκληρον δὲ τὸ στάδιον τοῦ βίου του, ὁμοιάζον τὸ εἰς τὴν μακαριότητα φέρον μονοπάτιον τῶν δικαίων, θέλει λάμπει ἀπὸ βαθμίδος εἰς βαθμίδα μέχρι τῶν τελουταίων ἡμερῶν αὐτοῦ.

Ἀνάγκη, φίλοι μου, νὰ σπουδάσητε κατὰ βάθος τοὺς ὑποβαλλομένους λόγους μου, διὰ νὰ ἐννοήσητε καλῶς τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν. Πάντες ὑμεῖς θηρεύετε τὴν εὐτυχίαν, καὶ ἐπιθυμεῖτε νὰ χαίρητε τιμὴν καὶ ὑπόληψιν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις· τὰ δὲ κοινωνικὰ ταῦτα ἀγαθὰ, δὲν εἶναι δυνατὸν ν' ἀποκτηθῶσιν ἄλλως εἰμὴ διὰ τῶν ὑποβαλλομέ-

νων μέσων. Φροντίσατε οὖν νὰ καλλιεργήσητε τὸν νοῦν σας, νὰ ἀποκτήσητε ἀκέραιον χαρακτήρα καὶ νὰ κητατήσητε τὸν βίον ὑμῶν χρήσιμον καὶ ἐπωφελῆ, διότι ἐν τούτοις εὐρίσκεται ἡ πραγματικὴ ἀξία καὶ ἡ ἀληθὴς δόξα τοῦ ἀνθρώπου· καὶ διότι αἱ ἀρεταὶ αὗται καθιστῶσιν ὑμᾶς ἀρεσοὺς ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἐξασφαλίζουσαι παντοτεινὴν εἰρήνην καὶ ἀληθῆ εὐτυχίαν ἐν τῇ παρούσῃ προσκαιρῷ ζωῇ.

5. Ὅτι πρέπει νὰ αἰσθάνησθε τὴν ἀφεικτον χρείαν τοῦ ἀναθεωρεῖν τὸν παρελθόντα βίον. Ἐὰν διευθύνητε ἐντίμως καὶ φρονίμως τὴν διαγωγὴν ὑμῶν, λατρεύοντες ἀνυποκρίτως τὸν Θεόν, καὶ ὑπηρετοῦντες μετὰ ζήλου τὴν γενεάν ὑμῶν, κατὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ, τότε ἀληθῶς ἡ τοιαύτη ἀναθεώρησις θέλει εἶσθαι πλήρης χαρὰ καὶ εὐλογία. Μικρὸν ἔτι καὶ θέλετε ἐλθεῖ εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ ὑμᾶς θέσιν, ἐνατενίζοντες πρὸς τὴν κατόπιν ἐγειρομένην γενεάν, ὡσπερ οἱ πατέρες ὑμῶν ἐνατενίζουσιν ἤδη πρὸς ὑμᾶς. Μικρὸν ἔτι καὶ θέλετε διαβῆ τὴν μεσημβρίαν τοῦ βίου, μεταβαίνοντες πρὸς τὸν κατήφορον τὸν πρὸς τὸν ἀόρατον κόσμον φέροντα. Θέσατε οὖν ὑπὲρ ὅψιν τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ὡς φθάσαντα καὶ παρόντα ἤδη, σκεπτόμενοι περὶ ἑαυτῶν ὡς ἐὰν εἴχετε ἀποσυρθῆ ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ πρακτικοῦ βίου, ἐνεκα γηρατειῶν καὶ παρακμῆς· καὶ τότε θέλετε αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκην τοῦ γίνεσθαι σύννοες καὶ χρήσιμοι καὶ φιλόανθρωποι.

Τὸ νὰ ἀτενίζῃ τις πρὸς τὸ παρελθόν καὶ νὰ θεωρῇ τὴν ζωὴν πλήρη εὐεργετικῶν ἔργων, καὶ βίον καταναλωθέντα εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Ἰψίστου καὶ πρὸς τὸ καλὸν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, εἶναι ὑπόθεσις ὑψηλῆς ἀξίας καὶ ἀνεκφράστου ἡδονῆς. Ἐκεῖνος μόνος δύναται νὰ λέγῃ παρηγορητικώτατα ἐν τῇ ἐσχάτῃ ὥρᾳ «Ἐξῆσα ὡς ἄνθρωπος ἐν τῷ κόσμῳ, ποιῶν τὸ π. θέλημα τοῦ Κυρίου καὶ ἀγαθοεργῶν ἀείποτε. Ἐξετέλεσα π. εὐσυνηθῆτως τὰ κοινωνικὰ μου καθήκοντα, διατηρήσας τι π. μίως καὶ πιστῶς πᾶν ὅ,τι ἐνεπιστεύθη εἰς ἐμέ. Ἀπέρχομαι π. ὅθεν εὐχαριστημένος ἐντείθεν. »

Τοιούτη θεωρία, ζωογονούσα ὑμᾶς ἐν ταῖς ἐσχάταις ἡμέραις διὰ τῶν προσδοκιῶν τοῦ μέλλοντος, ἐξασφαλίζει ἐνταυτῷ τὴν τύχην τῆς πατρίδος καὶ τὰ συμφέροντα τῶν διαδόχων ἡμῶν. Αἰσθάνεσθε οὕτως, ὅτι ἀφίνετε τὰ ἀνοήτιστα καὶ ἀκμάζοντα καταστήματα, διαλάμποντα καὶ ὑποσχόμενα κλέος καὶ ἰσχὺν εἰς τὸν τόπον. Ἡ ἀκόλουθος γενεά, ἣτις ἐγείρεται ὑπὸ τὴν ἄμεσον ἐπιβρόχην καὶ διδασκαλίαν τοιούτων θεαρέστιων παρδειγμάτων, θέλει ἐξάπαντος κατασταθῆ διανοητικῆ, ἐνάρετος καὶ ἐπιχειρηματικῆ, προθυμοποιουμένη ν' ἀναπληρώσῃ ἀξιοπρεπῶς τὰς θέσεις ὑμῶν, καὶ ν' ἀκολουθήσῃ τὸ σύστημα τῶν ἀνθρωπίνων ὑποθέσεων. Εἰς αὐτὴν μέλλετε νὰ παραδώσητε πᾶν ὅ,τι ἔχετε προσφιλές καὶ ἱερὸν ἐπὶ τῆς γῆς· ὅθεν θέλετε εἶσθαι εὐτυχεῖς εἰς τὴν βεβαίωσιν τοῦ ὅτι θέλουσιν οὗτοι τηρήσει τὴν ἱερὰν παρακαταθήκην ὑμῶν, διὰ νὰ μεταδώσωσι τὴν πολυτίμον κληρονομίαν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους των. Εἰς ψυχᾶς χαροποιουμένας ὑπὸ τοιούτων σκέψεων καὶ θεωριῶν, ὁ εὐεργετικὸς τοῦ γηρατειοῦ ἥλιος λάμπει μετὰ πολλῆς τέρψεως καὶ παρηγορίας· αἱ δὲ ἐκ τῆς δύσεως σκιαὶ τῆς ἐσπέρας, συναθροίζονται πέριξ αὐτῶν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ. Ἀναπαύονται αἱ ψυχὰὶ αὐταὶ ἐν τῇ χαροποιᾷ ἐλπίδι τοῦ μέλλοντος, τὸ ὁποῖον αὐταὶ προητοίμασαν διὰ τοὺς διαδόχους καὶ κληρονόμους αὐτῶν· καὶ πᾶσαι αἱ δυνάμεις αὐτῶν ἐνισχύονται καὶ ζωογονοῦνται ὑπὸ τῶν τερπνῶν θεαμάτων, ἅτινα βρῆθουσιν ἐνώπιον αὐτῶν.

Ἦδη δὲ στηρίζοντες ἀπὸ τοῦδε ἕκαστον συμβᾶν τῆς ζωῆς ὑμῶν εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν, καὶ σπεύδοντες εἰς τὴν πράξιν τῶν κοινωνικῶν καθηκόντων, εἰς ἃ ὁ ὀρθὸς λόγος καὶ ἡ φωτισμένη συνείδησις ὑπαγορεύουσιν, ἐλπίζω ὅτι πρὶν ἐγεροῦντε ἀπὸ τῶν καθισμάτων σας, θέλει ἕκαστος ὑμῶν ὑψώσει τὸν νοῦν εἰς τὸν Οὐρανὸν, λέγων:

Πάτερ τῶν φώτων καὶ τῆς ζωῆς! ὦ ὑπέρτατον ἀγαθόν! Δίδαξόν με τί ἐστὶ καλόν. Δίδαξόν με Σὲ αὐτόν, ἵνα Σὲ θαξάξω ἡμέραν τε καὶ νύκτα. Σώπόν με ἀπὸ τῆς πλάνης καὶ

τῆς ματαιότητος καὶ τῆς κακίας, ἅτινα μὲ περικυκλόνουσιν ἀνά
πάσαν στιγμήν. Ἀπόστρέψόν με, ὦ Θεέ, ἀπὸ πάσης χαμερποῦς
καὶ ἀγενοῦς πράξεως, καὶ θρέψον τὴν ψυχὴν μου διὰ τῆς γνώ-
σεως καὶ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς καθαρᾶς ἀρετῆς, ἅτινα εἰδὼν
ἱερά καὶ σωτήρια.

(Ἐπισ. Καθ. Ἰωάννου τοῦ Ἀποστόλου. Καρ. 2. εἶδ.) (1).

(1) Ἐπειδὴ κατὰ λάθος παρελείφθη ἡ ἐν τῇ οἰκίῳ τόπῳ καταχώρησις τῆς
προοιμιαζούσης ταύτης εὐαγγελικῆς ῥήσεως, τίθεται ἐν τῷ τέλει τῆς Ὁμιλίας.

ΟΜΙΛΙΑ Β'.

Οἱ ἐν τῇ κοινωνίᾳ κίνδυνοι τῶν νέων.

«Τοὺς νεωτέρους ὡσαύτως παρακάλει σωφρονεῖν.»

(Ἐπισ. πρὸς Τίτον. Κεφ. 2. ς'.)

Ὁ Μυστικὸς σύμβουλος Βάσιγγαμ, ἔξοχος πολιτικός καὶ
 κούλικός τῆς Ἀγγλίας ἐπὶ Ἐλισάβετ, ἀπεσύρθη ἐν τῷ γήρατι
 αὐτοῦ εἰς μοναζίαν τινα τῆς ἐξαχθῆς. Τινὲς ἐκ τῶν ἀπερι-
 κέπτων καὶ εὐθύμων φίλων τῆς νεότητος αὐτοῦ, ἐλθόντες πρὸς
 ἐπίσκεψιν καὶ εὐρόντες αὐτὸν σκεπτικόν, τῷ εἶπον· «Σὺς
 » βλέπομεν, Κύριε Βάσιγγαμ, λίαν μελαγχολικὸν σήμερον.»
 «Ὅχι (τοῖς ἀπήντησεν οὗτος) δὲν εἰμαι ποσῶς μελαγχολικός,
 » ἀλλ' εὐρίσκομαι εὐνούς· δηλαδὴ διάκειμαι σπουδάζων,
 » καὶ εἶναι πολὺ ὀρθὸν νὰ διάκειμαι οὕτως. Αἱ φίλοι μου,
 » ἤδη ἐνῶ γελῶμεν, πάντα τὰ πέριξ ἡμῶν σπουδάζουσι. Ὁ
 » Θεὸς σπουδάζει, ἐξασκῶν μεγάλην ὑπομονὴν ἐφ' ἡμῖν,
 » Ὁ Χριστὸς σπουδάζει, διότι ἔχυσε τὸ ἐξιλεωτικὸν αἷμα
 » αὐτοῦ δια νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῆς ἁμαρτίας. Τὸ
 » ἅγιον Πνεῦμα σπουδάζει παλαιὸν κατὰ τῶν ἀντιθέσεων
 » τῶν καρδιῶν ἡμῶν ἀδιαλείπτως. Αἱ ἅγιοι Γραφαὶ εἶναι
 » βίβλος σπουδαία, διότι παρουσιάζουσιν εἰς τοὺς στοχασμοὺς
 » ἡμῶν τὸς πλέον ἀξιαλόγους καὶ σωτηριώδεις διδασκαλίας.
 » Ἡ ἅγια κοινωνία παριστάνει τὸ σπουδαιότερον καὶ σεβ-
 » σμιώτερον μυστήριον, καθαγιαζούσα τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Πᾶσα
 » ἡ κτίσις σπουδάζει, ὑπερετοῦσα τὸν Θεὸν καὶ τὸν ἄνθρωπον.
 » Καὶ οἱ ἐν τῷ ἄδη αὐτῷ σπουδάζουσιν, ὀδυρόμενοι διὰ τὸν
 » καταδικασμένον βίον αὐτῶν. Πῶς λοιπὸν δυνάμεθα
 » ἡμεῖς νὰ γινώμεθα ἀπερίσκεπτοι, φλυαροῦντες καὶ κατα-
 » σωτεύοντες τὸν περισπούδαστον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν;
 » Ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ σχεδὸν ὁμοιάζει μὲ ὁδοιπορίαν τινα
 καὶ ἐν τὴν συλλογισθῶμεν καλῶς, δὲν εἶναι εἰμὴ ὁδοιπορία
 πρὸς τὴν αἰωνιότητα, ἥτις ὁμοῦ συνοδεύεται μετὰ μεγάλων
 κινδύνων, ὡς περὶ καὶ μετὰ πολλῶν παθημάτων καὶ μόχθων.

Ἡ θάλασσα τὴν ὁποίαν ἔχομεν νὰ διαπλευσώμεν, θεωρουμένη κατ' ἐπιφάνειαν, φαίνεται λεία, ὁμαλὴ, εὐάρεστος, θελκτικὴ! Ἄλλ' ὑποκάτω αὐτῆς κρύπτονται ξηραὶ καὶ ὕφαλοι καὶ σκοπελοὶ καὶ βράχοι κινδυνώδεστοι, ὥστε ἄπειρα πλήθη, προσπαθοῦντα νὰ φθάσωσι τὸν μεμακρυσμένον καὶ ποθητὸν λιμένα, ναυαγοῦσι καὶ χάνονται. Ἐπὶ τοῦ ἀχανοῦς λοιπὸν τούτου πελάγους, φίλτατοι νέοι, ἤδη ἐμβαίνετε μὲ μικρὰν καὶ ἀτελεστάτην περὶ αὐτοῦ γνῶσιν· καὶ συμπεραίνω, ὅτι πολλοὶ ἐξ ὑμῶν δὲν ἔχετε οὔτε παρείαν, οὔτε πυξίδα, οὔτε ναυτικὸν χάρτην, οὔτε τέλος πηδάλιον. Ταξειδεύοντες δὲ θάλασσαν, ἐν ἧ πολλαὶ σκοτειναὶ νύκτες καὶ τρομεραὶ λαίλαπες ἀπαντῶνται, καὶ ἐν ἧ εὐρίσκεισθε ἐκτεθειμένοι ἀφ' ἐνός μὲν νὰ παρασυρῆτε ὑπὸ τῆς παλλιόροιας εἰς ὀλεθρίους κόλπους, ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ ῥιφθῆτε ἐπὶ τῶν ἀφανῶν σκοπέλων καὶ ὑφάλων, θέλετε εἶσθαι εὐτυχεῖς, ἐὰν, μανθάνοντες τοὺς ἐπαπειλοῦντας ὑμᾶς κινδύνους, λάβητε αὐθόρμητοι τὰ μέτρα τῆς ἀσφαλείας ὑμῶν· ὥστε, ἀποφεύγοντες πᾶσαν ἀνεμοταραχὴν καὶ πάντα κίνδυνον, νὰ φθάσητε ἐπὶ τέλους ἀσφαλῶς ἐν τῷ λιμένι τῆς αἰωνίου ἀναπαύσεως.

Ἐκεῖνο λοιπὸν, τὸ ὁποῖον σκοπεύω νὰ διαπραγματευθῶ εἰς τὴν παροῦσαν Ὀμιλίαν μου εἶναι, τὸ νὰ καταδείξω ὑμῖν ἕνα πρὸς ἕνα τοὺς κινδύνους τούτους, ὑποβάλλων συγχρόνως καὶ τὰ μέσα τοῦ ἀποφεύγειν, καὶ προφυλάττεσθαι ἀπ' αὐτῶν.

Α'. Ἐκάστη περίοδος τῆς ζωῆς ἔχει καὶ τοὺς εἰδικούς πειρασμοὺς καὶ κινδύνους αὐτῆς. Ἐὰν ὁμως ἐπρόκειτο νὰ προσδιορίσω τὴν περίοδον, ἥτις ἀφ' ὅλων τῶν ἄλλων περιέχει ἐν ἑαυτῇ τοὺς μεγαλειτέρους κινδύνους, ἔχουσα ἐκ τούτου χρεῖαν πλείονος ἐπιφυλάξεως καὶ σπουδῆς, ἤθελον ὀρίσει τὴν ἀπὸ τοῦ 14 μέχρι τοῦ 21 ἔτους ἄγουσαν. Ἐπειδὴ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην αἱ κλίσεις καὶ αἱ ἔξεις τοῦ ἀνθρώπου λαμβάνουσι τὴν μεγαλειτέραν αὐτῶν ὄρμην καὶ τάσιν, φέρεται διὰ τοῦτο αὕτη μεθ' ἑαυτῆς καὶ πᾶσαν ἐπικίνδυνον καὶ ὀλεθρίαν ὑπερβολὴν· ὥστε, ἂν μετὰ προσοχῆς ἐξετάσωμεν τὸν ἀνθρώ-

πινον βίον, θέλομεν εὔρει, ὅτι μεταξύ αὐτῆς τῆς ἐποχῆς μᾶλλον ἢ ἄλλης τινός ὁ ἠθικὸς χαρακτήρ σχηματίζεται, λαμβάνων τὴν ποιότητα καὶ τὸ χρῶμα αὐτοῦ, καὶ δεικνύων τὸν δρόμον τὸν ὁποῖον ὁ νέος παίρνει εἰς τὸ μέλλον αὐτοῦ στάδιον.

Πλὴν, διὰ νὰ μὴ περιορίσω τὰς παρατηρήσεις μου εἰς ταύτην τὴν ἰδιαιτέραν ἡλικίαν, θέλω εἶπει, ὅτι ὁλόκληρος ἡ ἐποχὴ ἐκείνη, καθ' ἣν ἐν γένει καλοῦμέν τινα νέον, καθίσταται φυσικῶς ἡ σπουδαιότερα καὶ ἡ πλέον ἐπικίνδυνος περίοδος τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν. Καθότι, τότε τὰ πάθη ἀνοῦντα καὶ σπεύδοντα πρὸς τὴν ὠρίμασιν αὐτῶν, ἀποκτῶσι νέαν ἰσχὺν γινόμενα ἀκράτητα, καὶ ἔκδοτα πρὸς τὰς ἡδονάς. Τότε ἡ ζωγρά καὶ ἀπατηλὴ φαντασία, ἀνεμπύδιστος ὑπὸ τῆς πείρας καὶ μὴ χαλιναγωγομένη ὑπὸ τῆς κρίσεως, ζωγραφίζει τὸν κόσμον μὲ ψευδῆ καὶ θελκτικὰ χρώματα, διδάσκουσα τὴν νέαν καὶ ὀρμητικὴν καρδίαν νὰ ἀναστενάξῃ εἰς ἀλόγους ὀρέξεις καὶ νὰ θυσιάσῃται πολυτρόπως εἰς ἀπηγορευμένας ἀπολαύσας. Τότε διεγείρεται εἰς τὸν νοῦν ἡ ἀνήσυχος ἐπιθυμία τῆς ἀνεξαρτησίας καὶ αὐτοδιοικήσεως· δηλαδὴ ἡ διάθεσις τοῦ ἀπορρίπτειν τὰ ἐμπόδια τῆς πατρικῆς συμβουλῆς καὶ ἐξουσίας, καὶ ἡ ἀπερισκεψία τοῦ σκέπτεσθαι καὶ πράττειν κατὰ τὴν ὄψιν τῶν ἀτάκτων ὀρέξεων. Τότε ὁ νέος αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην τῶν συναναστροφῶν, ἐνατενίζων ἀδιαλείπτως περίξ αὐτοῦ διὰ συντρόφους καὶ φίλους. Τότε, τέλος πάντων, τὸ στάδιον τῆς ζωῆς προσδιορίζεται· αἱ ἀρχαὶ τῆς διαγωγῆς σχηματίζονται· αἱ ἔξεις ἀποκτῶνται, καὶ αἱ κοινωνικαὶ σχέσεις αἱ ἀποφασίζουσαι συνήθως περὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ σταδίου ἐκάστου, συσταίνονται μὲ σταθερὸν τινα καὶ ἀμετάβλητον τρόπον. Φανερὸν λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ παρούσα ἐποχὴ εἶναι δι' ἡμᾶς ἐποχὴ ἐπωφελῆς καὶ σπουδαία· διότι ἐν τῇ σπιθαμῇ τοῦ διαβαίνοντος ἤδη ἐφ' ἡμῖν χρόνου, κρέμονται ἀκαταλόγιστα συμφέροντα καὶ ἄπειρα ἀποτελέσματα, τόσον κοινὰ ὅσον καὶ μερικά.

Δύο τινὰ στάδια τοῦ βίου ὑποίχθησαν ἤδη δι' ἡμᾶς, φίλοι

μου νέοι, ἐξ ὧν εἴσθε ἠγαγκασμένοι νὰ ἐκλέξητε τὸ ἐν ἐξάπαντος. Τὸ μὲν πρῶτον, εἶναι τὸ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας στάδιον· τὸ δὲ δεύτερον, τὸ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τῶν θρήνων. Εἴσθε βιασμένοι νὰ προτιμήσητε ἐν ἑκ τούτων, καὶ δὲν μένει εἰμὴ ἢ πρὸς τὸ ἐκλέξει αὐτὸ ἀπόφασις ὑμῶν· διότι πρόκειται νὰ προσδιορίσητε ἤδη τὸν σταθερὸν ῥοῦν τῆς ζωῆς ὑμῶν, ἐμβαλίνοντες εἰς ἓν ἐκ τῶν προκειμένων σταδίων, τὸ ὁποῖον ἔχετε καθ' ὅλην τὴν πιθανότητα νὰ ἀκολουθήσητε ἐφ' ὅλης τῆς ζωῆς ὑμῶν, καὶ τὸ ὁποῖον θέλει καταντήσει τὸν ὄπαδὸν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν, ἢ εἰς τὸν ἅδην. Ἐξαρτάται λοιπὸν ἐντελῶς ἐκ τῆς ἰδίας ὑμῶν προαιρέσεως, καὶ οὐχὶ ἐκ τῶν περιστάσεων, τὸ νὰ ἐκλέξητε τὸν δρόμον τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας, ὅστις τιμᾶ καὶ ὑψώνει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὸν κόσμον· ἢ ἐκείνον τῆς κακίας καὶ τῆς διαφθορᾶς ὅστις φέρει αὐτοὺς κατ' εὐθείαν εἰς τὸ βάραθρον τῆς ἀπωλείας καὶ τῆς καταστροφῆς.

Τοιούτων οὖν ὄντων τῶν περιστοιχούντων ὑμᾶς κινδύνων, περὶ ὧν τόσον ὀλίγον οἱ ἄνθρωποι τῆς ἡλικίας ὑμῶν γνωρίζουσιν, ἔχομεν δίκαιον νὰ φοβώμεθα μήπως λανθάνοντες τὸν μονομερῆ δρόμον τῆς εὐτυχίας καὶ τοῦ Οὐρανοῦ, περιπλανηθῆτε εἰς ἓνα ἐκ τῶν μυρίων δρόμων τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀπωλείας.

Ἔως ἐδῶ εἰθεωρήσαμεν τὴν ὑπόθεσιν ὑπὸ τὴν γενικὴν τῆς ἔποψιν ἃς ἔλθωμεν ἤδη καὶ εἰς τὴν λεπτομερῆ αὐτῆς ἀνάπτυξιν.

1. Οἱ νέοι ἐν πρώτοις ἀγνοοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλοῦτον τὸν κίνδυνον, ὅστις συνοδεύει τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ. Ἀποβλέποντες οὗτοι ἀμέσως εἰς τὴν καταστρεπτικὴν τάσιν τῶν μεγάλαιων κακιῶν, διστάζουν νὰ πιστεύσωσιν, ὅτι ὑπάρχουσι διαθέσεις τιγές καὶ ἔξεις μικραὶ μὲν καὶ ἀνεπαίσθητοι εἰς τὴν ἀρχὴν, αἵτινες ὅμως γίνονται ἐπὶ τέλους μεγάλαι κακίαι, κατανιῶσαι τοὺς νέους εἰς τὴν ἀτιμίαν καὶ εἰς τὸν ὄλεθρον.

Ὅθεν, ἐνῶ ἀφ' ἐνός προσπαθοῦσι ν' ἀποφύγῃσι τὰ πλέον ἀνοικτὰ καὶ φανερὰ ἐγκλήματα, ῥίψοκινδυνεύουσιν ἀφ' ἑτέρου ἀφόβως εἰς ἐκεῖνα, ἅτινα ὀνομάζονται μικρὰ ἁμαρτήματα, εἴτε ἐλαφραὶ παρεκτροπαὶ τοῦ καθήκοντος, αἵτινες εἰσὶ τὰ ἄτακτα συμπόσια, αἱ ἐντροφαί, καὶ τὰ παρόμοια. Ἐντεῦθεν γεννᾶται κατὰ δυστυχίαν τὸ πλέον κοινὸν καὶ ὀλέθριον σφάλμα, ὃπερ ἀνοίγει κρυφίως καὶ ἀνεπαισθήτως εἰς μυριάδας ἀνθρώπων τὸν δρόμον, ἐν ᾧ ἡ κακία φυλάττει τὴν κυριαρχίαν αὐτῆς ἐν τῷ κόσμῳ. Ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ πρωτίστη αἰτία τῆς ἠθικῆς καὶ ψυχικῆς διαφθορᾶς τῶν ἀνθρώπων· διότι πᾶσαι αἱ κακαὶ ἔξεις ἀρχίζουσιν ἐξ ἐκείνων, αἵτινες καλοῦνται μικρὰ ἁμαρτήματα.

Οὐδέις νέος γίνεται διὰ μιᾶς καὶ αἰφνιδίως διεφθαρμένος καὶ ἄσωτος, καθότι ἐν τούτῳ ὑπάρχει πάντοτε ἡ κατὰ βαθμὸν γινομένη πρόοδος. Ἀρχίζει δὲ οὗτος ἀπὸ ἐλαφρᾶς καὶ περιοδικᾶς ἐκ τοῦ ὀρθοῦ καὶ τιμίῳ παρεκτροπᾶς, προχωρῶν ἀπὸ βαθμὸν εἰς βαθμὸν μέχρι οὗ ἡ συνείδησις κατασταθῆ ἔλαστική καὶ εὐλύγιστος. Τότε ἡ κακὴ κλίσις γίνεται ἰσχυρὰ, ἡ ἔξις τῆς ἀπολαυτῆς σερεοῦται, καὶ ὁ χαρακτήρ διαφθείρεται.

Μολονότι εἶναι πασιδῆλος ἡ μεταξὺ ἀρχῆς καὶ ἀποπειρατώσεως τοῦ κακοῦ σχέσις, πάλιν καθίσταται δυσκολώτατον νὰ πείσῃ τις τοὺς νέους περὶ τῆς ἀληθείας ταύτης. Οὗτοι ἐμβαίνουν εἰς τοὺς κακοὺς δρόμους, χωρὶς ποσῶς νὰ συλλογίζονται περὶ τῆς ὀλεθρίας αὐτῶν ἐκβάσεως, πεπεισμένοι ὅτι δὲν θέλουσιν ὑπερβῆ τὰ στενὰ ὄρια τῆς ἀσφαλείας, καὶ μὲ τὴν ἐλπίδα, ὅτι θέλουσιν ἐκφύγει εὐκόλως τὸν κίνδυνον. Ἀλλὰ, πρὶν ἢ πληροφορηθῶσι περὶ τούτου, ῥίπτομένη ἐπ' αὐτῶν ἡ σιδηρᾶ ἀρπάγη τῆς ἔξεως, σταματᾷ καὶ καταστρέφει αὐτοὺς, διὰ παντός.

Ἄς λάβωμεν ὡς κοινὸν παράδειγμα εἰς τὴν ὑπόθεσιν ταύτην νέον τινα ἐν τῷ κοινωνικῷ κύκλῳ, πίνοντα περιοδικῶς μὲ τινα ὑπερβολὴν τὰς πνευματικὰς οὐσίας. Αὐτὸς οὔτε κἀν ὄνειρεύεται ὅτι ἐμβαίνει εἰς δρόμον, ὅστις θέλει

πιθανῶς τελειώσει εἰς τὴν σταθερὰν ἀκράτειαν. Φανταζόμενος δὲ μικρὸν τὸ ἐλάττωμα αὐτοῦ, οὐδεμίαν προβλέπει βλάβην· καὶ μάλιστα διίσχυρίζεται, ὅτι οὐδεὶς κίνδυνος δύναται νὰ προσέλθῃ ἀπὸ τοσοῦτον μικρᾶς παρεκτροπῆς, συντιννοῦσθαι κατ' αὐτὸν εἰς εὐθυμίαν καὶ διασκέδασιν. Μετ' ὀλίγον ὅμως οἱ ὄνειροι τῆς συνηθείας γίνονται δυνατοί· καὶ ἰδοὺ κατασταίνουσιν αὐτὸν δοῦλον τῆς ἕξεως καὶ τοῦ πάθους τοῦ φρονεῖν νττ μεττ κλφ εἰκκκ κ' οὐ νδ νουκδδ νδτ νωπεδὺν κ εἰρηαιουτοτρόπως ἀκολουθεῖ μὲ τὰς κακὰς ἕξεις καὶ συνηθείας. Ὅσον ελαφραὶ καὶ ἂν φαίνονται κατ' ἀρχάς, δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν, ὅτι αὐταὶ τείνουσι πάντοτε διὰ τινος βιαίας καὶ ἀπροβλέπτου ὁρμῆς, εἰς τὸ νὰ καταστρέψωσι τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ νὰ διαφθερίωσι τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀποπειρομένου. Ὡστε, παρὰ τὴν κατὰ τῆς πρώτης πλησιάσεως τοῦ κακοῦ αὐστηρὰν καὶ προσεκτικὴν προφύλαξιν, οὐδεμίαν ἄλλη ἀσφάλειαν δύναται νὰ ὑπάρξῃ. Τὸ νὰ πατήσωμεν ἀπηγορευμένην χώραν, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ παραδώσωμεν ἑαυτοὺς εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ καταστροφέως καὶ τότε, ἂν ἡ θεία χάρις δὲν μεσολαβήσῃ εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν ἡμῶν, ὁ ὄλεθρος ἔσεται βέβαιος καὶ ἀναπόφευκτος. Ὑπάρχει γνωμικὸν τι σοφώτατον μεταξὺ τῶν ἀρχαίων, τὸ ὁποῖον λέγει οὗτος: α' Ὁ δρόμος » τῆς κακίας εἶναι κατήφορος, εἰς τὸν ὁποῖον, εἰς ἀποπειραθῆ » τις νὰ κάμῃ ὀλίγα μόνον βήματα, κινῆται ἀμέσως πρὸς » τὸ βάραθρον μετὰ τοσαύτης βίας καὶ ὁρμῆς, ὥστε ἀδυνατεῖ » πλέον νὰ ἀντισταθῇ πρὸς τὴν βιαίαν ὤθησιν. » βλδδ νδδ ιδδ

2. Ὁ δεύτερος κίνδυνος, εἰς τὸν ὁποῖον οἱ νέοι εὐρίσκονται πάντοτε ἐκτεθειμένοι ἐν τῇ κοινωνίᾳ, προέρχεται ἀπὸ ἔλλειψιν σταθεροῦ καὶ ἀνεξαρτήτου χαρακτῆρος. Ἄγνοοῦντες οὗτοι τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν εὐθυγνῆν, συνειθίζουσι νὰ ὑπείχωσιν εἰς τὰς πράξεις καὶ εἰς τὰς γνώμας τῶν ἄλλων, καταφρονοῦντες οὕτω τὰς ἰδίας αὐτῶν περὶ τοῦ καθήκοντος πεποιθήσεις. Νομίζουσιν, ὅτι ἡ ὑπόληψις καὶ ἡ ἐπιτυχία εἰς τὸν κόσμον κρέμανται ἐκ τῆς μετὰ τῶν

συνηλικῶν καὶ συντρόφων αὐτῶν σχέσεως ὥστε ἡ ἐσφαλμένη αὐτῆ ἰδέα κάμνει αὐτοὺς νὰ συμμορφῶνται μὲ τὰ ἦθη, νὰ μιμῶνται τὰς πράξεις καὶ τὰς ιδέας, καὶ ν' ἀκολουθῶσιν ὅλας τὰς παρεκτροπὰς καὶ κακίας αὐτῶν. Πόσοι ἀθῶοι νέοι κατεστράφησαν καὶ καταστρέφονται ἐκ τῆς προλήψεως ταύτης! Φοβούμενοι μὴ κατηγορηθῶσιν ἐκ μέρους τῶν συντρόφων τῶν ὡς ἰδιότροποι, ἐνδίδουσιν εἰς ἕκαστον θέλημα αὐτῶν καὶ διὰ νὰ μὴ προκαλέσωσι τοὺς μυχτηρισμοὺς καὶ τὴν χλεύην, ἀτινά εἰσι συνήθη εἰς τοὺς τοιοῦτους συντρόφους, δὲν τολμοῦν νὰ εἴπωσιν ἐν ὄχι πρὸς τοὺς περιτριγυρίζοντας αὐτοὺς, ἵνα τοὺς σύρωσι μεθ' ἑαυτῶν εἰς τὴν ἀσωτείαν καὶ εἰς τὴν κακίαν. Ἡ ἀτολμία ὅμως αὐτῆ ἔκαμε πολλοὺς νέους νὰ δυστυχῆσωσι, χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀνακάμψωσι ποτε! Ὡστε, ἂν δι' ὀλίγον στήσωμεν τὴν προσοχὴν ἡμῶν εἰς τὸν κύκλον τῆς νεότητος, θέλομεν εὐρεῖ πολλοτάτους νέους, οἵτινες δι' ἔλληψιν τόλμης πρὸς τὸ ἀντιτάξαι, ἐνέδωκαν εἰς παρακλήσεις συντρόφων, τοὺς ὁποίους ἀπεδοκίμαζον ἐσωτερικῶς, καὶ τοὺς ὁποίους ἠκολούθησαν ἄκοντες εἰς τὸν δρόμον τῆς διαφθορᾶς, μὴ ἔχοντες τὴν γενναιότητα νὰ στρέψωσι τὰ νῶτα ἢ νὰ ἀνεχθῶσι τὰ σκώμματα διεφθαρμένων συντρόφων.

Ἐντεῦθεν γεννᾶται κακόν τι, τοῦ ὁποίου ἡ τάσις καθίσταται ἐπίφοβος καὶ ὀλεθρία εἰς τὸ ἔθνος. Ἄπειρος ἀριθμὸς νέων ἔρχονται καθεκάστην ἐκ τῆς ἐξοχῆς εἰς τὰς μεγάλας πόλεις καὶ κωμοπόλεις, ἵνα ἐνασχοληθῶσιν εἰς διάφορα ἐπαγγέλματα καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον· οἱ δὲ πλεῖστοι τούτων ἀνήκουσιν εἰς ἐντίμους καὶ σεβαστὰς οἰκογενείας, φέροντες μεθ' ἑαυτῶν τὴν εὐπρέπειαν ἀθῶου τινὸς καὶ ἀπλῶ χαρακτῆρος. Οὗτοι ἀγνοοῦσιν ἐντελῶς τὰς πονηρίας καὶ δολιότητας τοῦ κόσμου, καθὼς καὶ τοὺς πειρασμοὺς καὶ τὰς κακίας εἰς τὰ ὁποῖα ἐκτίθενται ἐν τῇ νέῃ τῆς διαμονῆς αὐτῶν τόπῳ. Συρόμενοι λοιπὸν, ὡς συμβαίνει, εἰς τὴν ἀδελφότητα καὶ συντροφίαν ἐκείνων, οἵτινες προηγήθησαν καὶ ἐκ τούτου ἐπιβλέπονται ἐκ μέρους τούτων ὡς ὑπέρτεροι καὶ ἀξιώτεροι, φυσικῶς συμμορφῶνται μὲ τὰς

ἔξαις καὶ πράξεις αὐτῶν καὶ ἰδοὺ γίνονται ἔρμαιον τῆς δια-
 φθορᾶς καὶ κακοηθείας αὐτῶν! Μὴ ἔχοντες δὲ τὴν τόλμην,
 εὖτε τὴν ἀπαιτούμενην πείραν εἰς τὸ ν' ἀντικρούσωσι τὰς παρα-
 κινήσεις καὶ προτροπὰς τῶν νέων συντρόφων τῶν προστίθενται
 καὶ αὐτοὶ εἰς τὸν σωρὸν τῆς διαφθορικῆς συμμορίας τῶν
 πέριξ αὐτῶν, καὶ ἔρχονται διὰ ν' αὐξάνωσι τὴν τερατώδη
 τάσιν τῆς κακοηθείας καὶ τῆς ἀσωτείας, ἥτις κυλινθεῖται ὡς
 ἰσχυρὰ καταστροφή ἐπὶ τῶν πόλεων τῆς χώρας ἡμῶν.

Ἐδῶ ἐπαλήθην ὑποθέσεως, ἥτις ἔχει χρεῖαν λεπτομερεστέρας
 καὶ ἐκτενεστέρας ἀναπτύξεως, παρ' ὅσων δύναμαι νὰ τῆ δώσω
 καὶ λυποῦμαι πολὺ, ὅτι ὁ χρόνος δὲν μοι ἐπιτρέπει νὰ παρα-
 στήσω εἰς ὑμᾶς τὰ ἐπιβλαβῆ καὶ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα
 τῆς κακῆς συναναστροφῆς, καθόσον μάλιστα ἔχω σταθερὰν,
 καὶ ἀκλόγητον πεποίθησιν, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν αἰτιῶν, αἵτινες
 ἐπενεργοῦσιν εἰς τὴν διαφθορὰν τῶν ἀρχῶν καὶ τοῦ χαρακ-
 τῆρος τῶν νέων, ἡ κακὴ συναναστροφή εἶναι ἡ κυριώτερα καὶ
 ἡ πλέον ὀλεθρία. « Εἴμεθα ὅλοι (λέγει ὁ Κύριος Δός),
 » εἶδός τι χαμαιλεόντων, λαμβάνοντες τὸ χρῶμα ἐκ τῶν
 » περικυκλούντων ἡμᾶς ἀντικειμένων. » Ἄλλος δὲ τις ἀνώ-
 τερὸς τούτου εἶπε: « Ὅστις βαδίζει μετὰ σοφῶν, ἔσται
 » σοφός· ἀλλ' ὁ σύντροφος τῶν ἀνοήτων, καταστραφῆσεται. »

Εἴμεθα πάντες ἐκ τοῦ φυσικοῦ ὀργανισμοῦ ἡμῶν ὄντα νοη-
 τικά· καὶ ἐδῶ ὑπάρχει ἡ μεταξὺ ἀλόγου καὶ λογικοῦ ὄντος
 ἀπειρος διαφορὰ, ἡ κατασταίνουσα τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς
 ἀνώτερον πάντων τῶν ζώων. Ὡς τοιαῦτα λοιπὸν δρᾶττομεν
 εὐθύς τὸ πνεῦμα κατὰ τινὰ ἐνστικτον ὀρμὴν καὶ ἀναπό-
 φευκτον ἀνάγκην, ἐκπλατοῦμεν τὰ ἦθη καὶ μιμούμεθα τὰς
 πράξεις ἐκείνων, μεθ' ὧν συναναστρέφομεθα. « Δεῖξέ μου
 » τοὺς συντρόφους μεθ' ὧν συναναστρέφουσαι, καὶ θέλω σέ
 » εἰπεῖ τὸν χαρακτῆρά σου. » λέγει ἀρχαία τις παροιμία,
 ἥτις κατασταίνεται ἀληθὴς ἀπὸ τῆς παγκοσμίου πείρας.
 Αὐτὴ ἡ ἰδιότης τῆς φύσεως ἡμῶν δύναται νὰ μετατραπῇ εἰς
 τοὺς μεγαλειτέρους καὶ χρησιμωτέρους σκοποὺς, εἰταν διευ-

θύναμεν καλὰ ἑαυτοῦς. Συναναστρεφόμενοι μετὰ τῶν τιμίων καὶ ἐναρέτων καὶ σοφῶν, θέτομεν ἑαυτοῦς εἰς τινα καταναγκαστικὴν θέσιν, ἣτις βιάζει ἡμᾶς νὰ ἐξομωθῶμεθα μετὰ τῶν τοιούτων χαρακτήρων, μιμούμενοι τὰς πράξεις καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν. Τότε πᾶσα καλὴ ἀρχὴ καὶ μεγάλη ἰδέεσι σχέεται ἐν ἡμῖν καὶ βελτιοῦται ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὴν δραστηκότητα τῆς φιλοτιμίας, καὶ ἀρχίζομεν νὰ αἰσθανώμεθα ἑαυτοῦς προχωροῦντας εὐκόλως εἰς ὅλα, ὅσα λέγονται ἀξία καὶ ἐξαιρετά. Ἀπ' ἐτέρου δὲ, ἐάν μετὰ τῶν ἀστάτων καὶ διεφθαρμένων περιορίσωμεν τὴν συναναστροφὴν ἡμῶν, θέλομεν ἐμῆ ὑπὸ τινα διαφθορικὴν ἐπίρροιαν, ἣτις θέλει βλάψει ἡμᾶς ἐξ ἀπατος. καθότι, συνειθίζοντες κατ' ὀλίγον τὰς ἐξεις καὶ τὰς πράξεις τῶν συντρόφων μας, θέλομεν ἐξομωθῆ μετ' αὐτῶν ὀχλίγωρα. Καὶ ἂν, διὰ τὸ ἀνόμοιον τοῦ χαρακτήρος, ἤθελον προκύψει κατ' ἀρχὰς δυσκολαί πρὸς τοῦτο, ἐξαλειφθήσονται αὐταὶ διὰ τῆς ἐξακολουθήσεως καὶ τῆς πολυκαιρίας ἐξ ἑσῶν ἰσὺν ἰσὺς ἀπὸ τῶν εἰς τοὺς ἑσῶν ἰσὺν ἰσὺς.

Πρέπει δὲ νὰ ἐξεύρητε, ὅτι αὐθῆνα κίνδυνον κρέχετε ἐκ τῶν συχνῶν παραδειγμάτων τῶν χυδαίων καὶ εὐτελῶν ἀνθρώπων, διότι τούτους ἕκαστος ἡμῶν ἀποφεύγει καὶ καταφρονεῖ οἴκοθεν. Ἄλλ' ὑπάρχουσι νέοι καλῆς συμπεριφορᾶς καὶ ἐξευγενισμένων τρόπων, οἵτινες ὅμως εἶναι ἄνευ ἀρχῶν, καὶ κακοί! Καταφρονοῦσι πᾶν ἱερόν καὶ θεῖον· σκόπτουσι τὴν θερησκείαν καὶ χλευάζουσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν. Τούτων ἡ συναναστροφή καθίσταται ἢ μᾶλλον ἐπικίνδυνος καὶ ἐπίρροος· διότι ἡ ἀναπνοή των εἶναι μολυσμὸς, καὶ ἡ πλησίασις των θάνατος. Δυστυχῶς εἰς πᾶσαν μεγάλην καὶ πολυπληθῆ πόλιν εὐρίσκονται πολλοὶ τοιοῦτοι, οἵτινες σημειόνοντες κρυφίως καὶ δολίως τὰ ἀθῶα θύματα, σύρουσιν αὐτὰ εἰς τὰ δολερὰ αὐτῶν δίκτυα καὶ τότε ρίπτοντες τὸν φαρμακῆρον ὀδόντα διαχέουσι τὸ δηλητήριον, θριαμβεύοντες νὰ βλέπωσι τὴν ἀρετὴν καὶ τὰς ἐλπίδας τῶν γονέων νὰ μαραίνωνται καὶ νὰ ἐκπνέωσιν ὑπὸ τὸ μαστροπικὸν παράδειγμα αὐτῶν. Εἶδον

πολλοὺς νέους παρατυρομένους οὕτω πως ὑπὸ τῶν ἐν κακίᾳ διατελούντων ἀνωτέρων των, μέχρις οὗ κατηγήθησαν εἰς ὅλα τὰ μυστήρια τῆς ἀσωτείας καὶ τῆς διαφθορᾶς, τελειώσαντες τὸν βίον πτωχοί, ἀπερριμμένοι ἐλεεινοὶ καὶ ἄθλιοι!

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐξ ὅλων τῶν ἐνόχων τῆς κοινωνίας, οἱ ὅποιοι ἔχουσι νὰ δώσωσι λόγον ἐνώπιον τοῦ Ὑψίστου, οἱ μεγαλείτεροι εἶναι ἐκεῖνοι, οἵτινες μὴ ἀκούμενοι εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν κακίας καὶ μοχθηρίας, καταγίνονται εἰς τὸ νὰ μεταδώσωσι τὸ δηλητήριον τῆς διαφθορᾶς αὐτῶν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐλκύνοντες καὶ ἀποπλανῶντες τοὺς ἀπροστατεύτους νέους εἰς τὰς πύλας τοῦ ἄδου. Τὸ νὰ καλέσῃ τις οἰονδήποτε ἄνθρωπον διαφθορέα τῆς νεολαίας, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἀποδώσωμεν εἰς αὐτὸν τὸν πλέον κακὸν χαρακτήρα, καὶ νὰ τὸν σημειώσωμεν ὡς ἀνθρωπόμορφον διάβολον. Ἐπ' αὐτοῦ θέλει ἐπιπέσει ἡ σκοτεινότερα σκυθρωπότης τῆς ὀργῆς τοῦ Ὑψίστου.

3. Τρίτος κίνδυνος εἰς τὸν ὅποιον οἱ νέοι ἐξαιρέτως ἐκτίθενται, εἶναι ἡ ὑπερβολικὴ τοῦ κόσμου ἀγάπη. Τὸ ἐλάττωμα τοῦτο δυστυχῶς ἐπιπολάζει εἰς τὴν νεολαίαν τῆς πατρίδος ἡμῶν, καὶ μάλιστα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Παρ' ἡμῖν δὲν ὑπάρχουσιν οἱ κληρονομικοὶ τίτλοι, οὔτε αἱ γενεαλογικαὶ τιμαί, οὔτε τὸ φεουδολικὸν σύστημα τοῦ νὰ μεταβαίνωσι τὰ κτήματα διαδοχικῶς ἀπὸ πρωτοτόκου εἰς πρωτότοκον ἀλλὰ πάντες γεννῶνται ἴσοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας ἡμῶν καὶ ὑπόχρεοι νὰ κάμνωσι τὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν διὰ τῶν ἰδίων προσπαθειῶν καὶ κόπων. Ὁ πλοῦτος ἀποκτῶμενος διὰ τοῦ κόπου καὶ τῆς τιμιότητος, καὶ εὕρισκόμενος εἰς χεῖρας ἀνθρώπων γνωριζόντων τὴν κατάλληλον αὐτοῦ χρῆσιν, διακρίνει καὶ ὑπερτιμᾷ τοὺς ἔχοντας αὐτὸν καὶ οὐδεμίαν ὑπάρχει ἀμφιβολίαν, ὅτι ὅσοι συντροφεύουσιν αὐτὸν μὲ ἠθικὰς ἀρετάς, ἐκεῖνοι μόνου χαίρουσιν εἰς τὸν κόσμον πραγματικὴν εὐτυχίαν, τιμῶμενοι ὑπερβαλλόντως, ἕκαστος κατὰ τὴν κοινωνικὴν θέσιν καὶ τὰς ἀγαθοεργίας αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ λοιπὸν τὸ στάδιον τῶν ἐπιχειρήσεων ὑπάρχει εἰς ὅλους ἀνοικτὸν καὶ ἐλεύθερον, ἐμβαίνουνσιν εἰς αὐτὸ ἅπαντες μὲ τὸν σκοπὸν νὰ πλουτίσωσιν. Ἰδοὺ ὁ μοναδικὸς σκοπός, ὅστις γεμίζει τὸν ὀφθαλμὸν καὶ θερμαίνει τὴν καρδίαν καὶ μεγαλύνει τὸν νοῦν καὶ κινεῖ τὰς χεῖρας καὶ ἐπασχολεῖ τὸν καιρὸν πλέον παρὰ πᾶσαν ἄλλην ὑπόθεσιν οἰανδήποτε. Ἀλλὰ ἡ πρὸς τοῦτο ὑπερβολικὴ ἔρσις φέρει τὰς πλέον κακὰς καὶ ὀλεθρίους συνεπείας. Διότι, δεσμεύουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὸν στενὸν καὶ χαμερπὴν κύκλον τῆς πλζονοξείας, τὸν κάμνει νὰ ἀμελῇ τὰ θεησκευτικὰ τοῦ καθήκοντα, νὰ λησμονῇ τὸν Δῆμιουργόν του, καὶ νὰ κατανατᾷ ἐπὶ τέλους ὁ πλέον ἀπελπιστικὸς χαρακτήρ. Διὰ τοῦτο ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁμιλῶν περὶ τῆς τάξεως ταύτης τῶν ἀνθρώπων, εἶπε :

α. Εὐκοπώτερον γὰρ ἐστὶ κάμηλόν διὰ τρυμαλιᾶς ῥαφίδος ν' εἰσελθεῖν, ἢ πλούσιον εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. »

Οἱ τῆς τάξεως ταύτης ἀνθρώποι λέγονται κίσχροκερδεῖς, διακρινόμενοι ἔκτινος ὑπερβολικῆς καὶ ἀμέτρου ἀπληστίας. Αἱ μὲν ἰδέαι καὶ ἔξεις αὐτῶν εἰσι πάντοτε εὐτελεῖς· τὰ δὲ ἔργα τῶν ἀδίκων, καὶ ἡ ζωὴ τῶν μονότονος, καὶ ἐλεεινὴ ὥστε μόλις ἀρχίζουσιν νὰ ἀναφαίνωνται εἰς τὸν κόσμον ὡς οὔτοι φαντάζονται, καὶ ναυαγοῦσιν εἰς τοὺς σκοπέλους τῆς ἀσυνειδησίας αὐτῶν, πίπτοντες εἰς ἐκεῖνας τὰς ἀνοήτους καὶ ὀλεθρίας σαρκικὰς παρεκτροπὰς, αἵτινες σύρουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ τὴν ἀπώλειαν.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ βάλλω ὑπ' ὄψιν ὑμῶν τοιαύτης ἀπωλείας παράδειγμα. Ἰποθέτω νέον τινὰ ἐμβαίνοντα ἤδη εἰς τὸν κόσμον διὰ νὰ κάμῃ τὴν ἀποκατάστασιν αὐτοῦ. Ὁ σκοπὸς του λοιπὸν, ἐπειδὴ ἀφορᾷ τὴν ἀπόκτησιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων, δηλαδὴ τῶν μέσων τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας του συντηρήσεως, εἶναι καὶ ὠφέλιμος καὶ ἐπαινετός, ἐνόσω ὅμως ὁ νέος προτίθεται ν' ἀποκτήσῃ τὰ μέσα ταῦτα δι' ἐντίμων καὶ θεμιτῶν μέσων καὶ διὰ μόνης τῆς ἱκανότητος. Καταγινόμενος δὲ οὗτος μετ' ἐπιμονῆς εἰς τὸν σκοπὸν τοῦ

κερδαίνειν, τὸ ἔργον του αὐξάνει εἰς τὰς χεῖράς του, ἀπαι-
 τοῦν ἐκ μέρους αὐτοῦ πλείοτερον καιρὸν καὶ μεγαλειτέραν
 φροντίδα. Ὅλα τὰ σχέδιά του ἐπιτυχάνουσιν, αἱ ὑποθέσεις
 του λαμβάνουσιν θαυμασίαν ἔκδοσιν, καὶ ὁ πλοῦτος ῥέει εἰς
 τὸ ταμιεῖον αὐτοῦ με ἀφθονίαν ἀπίστευτον. Ἀλλὰ τοῦτο ἀντὶ
 νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, διεγείρει μόνον εἰς τὴν κυριευθεῖσαν ὑπὸ
 τῆς πλεονεξίας ψυχὴν του νέας ἐπιθυμίας. Τότε ἀρχίζει νὰ
 μεγαλύνῃ τὰ σχέδια τῶν ἔργων καὶ νὰ ἐπεκτείνῃ τὰς ἐπιχει-
 ρήσεις αὐτοῦ, ἀποβλέπων μετὰ θερμοτέρων ἐλπίδων εἰς κέρδη
 μεγαλειτέρα. Ὅσον περισσότερο ἐκτείνει τὰς σχέσεις του,
 τοσοῦτον μᾶλλον αἱ φροντίδες αὐτοῦ πολλαπλασιάζονται· τὰ
 δὲ κερδοσκοπικὰ ἔργα του καταρρύφωσιν ὅλας τὰς στιγμὰς
 τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Εἰς ἕκαστον βῆμα ἐπαυξάνεται ἡ τῆς πλεο-
 νεξίας δίψα, ἥτις τρεπομένη εἰς πάθος, κυριεύει τὴν καρδίαν
 καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ. Ἐπὶ τέλους δὲ μὴ εὐρίσκων καιρὸν,
 οὔτε ἔχων διαθέσιν νὰ ἐνασχολῆται εἰς ἄλλο τι, κατασταίνεται
 ὄλωσ διόλου ἄνθρωπος κοσμόφροντις. Δὲν αἰσθάνεται, οὔτε
 συλλογίζεται, οὔτε λαλεῖ περὶ οὐδενὸς ἄλλου, ἢ μόνον περὶ
 τῶν τοῦ κόσμου. Ἀκολουθεῖ τὴν ἀνωτάτην πολυτέλειαν,
 γινόμενος σκάνδαλον εἰς μυριάδας ὑποδεεστέρων κατὰ τὴν
 περιουσίαν ἀνθρώπων, καὶ κάμνων πολλὰς καὶ μεγάλας ἐπιση-
 σίας, αἷτινες ἐκτρέπουσιν αὐτὸν μέχρι τοῦ γελοίου. Ὁ κόσμος
 τότε κατανατᾷ τὸ εἶδωλον τῆς καρδίας καὶ ὁ θεὸς τῆς καθη-
 μερινῆς λατρείας αὐτοῦ. Στοχάσθητι λοιπὸν, ὦ ἀναγνώστα,
 ὅποια κακὰ ἀποτελέσματα μία τοιαύτη τάσις φέρει εἰς τὸν
 ἄνθρωπον! Ἀπομακρύνουσα αὐτὸν ἐκ τῆς λατρείας τοῦ Κυ-
 ρίου, τὸν κατασταίνει ἀληθῆ εἰδωλολάτρην· ἀποκοιμίζει τὴν
 συνειδήσιν του· καταστρέφει πᾶσαν ἠθικὴν βᾶσιν· καὶ, περι-
 στέλλουσα τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν αὐτοῦ εἰς τὸν στενὸν
 κύκλον τῶν ταλλήρων καὶ τῶν δραχμῶν, κατασταίνει ἀμφοτέρα
 ταῦτα ἀπλὴν μηχανὴν τοῦ πάθους αὐτοῦ. Ἡ Κυριακὴ προ-
 σευχὴ καὶ ἡ δέσπαις καὶ ἡ ἀγία κοινωνία καὶ πάντα, ὅσα ἀφο-
 ρῶσι τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν του, πρᾶμελοῦνται ὀλοτελῶς ἐκ

μέρους του· ἡ δὲ κατάκρισις τῆς κοινωνίας καὶ τὸ αἰώνιον μίσος, γίνονται οἱ ἀχώριστοι σύντροφοι τοῦ πλούτου καὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ.

Ὁ χαρακτήρ, τὸν ὁποῖον ἤδη περιγράφομεν δὲν εἶναι ἰδανικός, ἀλλὰ πραγματικός καὶ καταφαίνεται κυριεῶν πολλοτάτους νέους, οἵτινες, διδόμενοι εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν σπουδὴν τοῦ πλουτίζειν, διαφθείρονται διὰ παντός, γινόμενοι ποταποὶ καὶ ἀνάξιοι.

4. Ὁ τέταρτος κίνδυνος εἰς τὸν ὁποῖον οἱ νέοι ἐκτίθενται, προέρχεται ἐκ τῆς πρὸς τὸ δισταζειν καὶ ἀπιστεῖν ὀρθότητος. Εἶναι ἀναντίρρητος ἀλήθεια, ὅτι αἱ νεαὶ καρδίαι ἐπειδὴ πτείνουσιν εἰς τὴν ἐλευθέραν καὶ ἀπεριόριστον ἀπολαυῆν τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν, ἀπορρίπτουσι τοὺς θρησκευτικούς περιορισμούς, ὅπερ παρεκτρέπει αὐτοὺς εἰς τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸν δισταγμόν. Τοῦτο δὲ συμβαίνει ὄχι διότι, κατὰ τὸν Βάκωνα, «ὀλίγη φιλοσοφία μᾶς ἐξοκείλει εἰς τὴν ἀθεΐαν, ἢ δὲ πολλή μᾶς ἐπαναφέρει εἰς τὴν θρησκείαν, ἢ ἀλλὰ διότι ἡ νεολαία ἔχει ἀποστροφὴν πρὸς τὴν θρησκείαν, ὡς ταπεινόνουσαν τὴν ἀλαζονίαν αὐτῆς, καὶ ἀπαγορεύουσαν τὴν ἐντροφὴν τῶν παθῶν καὶ τὴν ἀκολασίαν.

Ὅταν ὁ Διδάκτωρ Δουαίτ ἐκκληρώθη Πρύτανης τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Γαλλίας, μέγας ἀριθμὸς τῶν φοιτητῶν ἦσαν (ὡς λέγουσι) ἀσέβεις, οἵτινες τοσοῦτον ὑπερηφανεύοντο ἐπὶ τῆς διακρίσεώς των ταύτης, ὥστε ἐσυνείθιζον νὰ καλῶνται πρὸς ἀλλήλους μὲ τὰ κυριώτερα ὀνόματα τῶν περιβοητῶν τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας Ἀθεϊστῶν. Τώρα πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι ἡ ἀσέβεια των νέων τούτων δὲν προήρχετο ἐκ τῆς βαθείας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς Θρησκείας ἐρεύνης, ἐπειδὴ οὗτοι ἠγνούουν τοῦτο ἐντελῶς, ὡς ἀπεδείχθη μετέπειτα· ἀλλ' ἐπήγαγεν ἐκ τῆς φυσικῆς κατὰ τῆς Θρησκείας κλίσεως, ἣτις ἐπιπολάζει εἰς τὴν νεολαίαν ἐνεκα τῆς ὑπερβολικῆς ἀλαζονίας καὶ φιλαυτίας αὐτῆς. Καθότι, ὅταν δὲ Πρύτανης μαλὼν τὸ πρᾶγμα ἠγόρευσε κατὰ τῆς ἀπονενομηγῆς ἰδέας

των φοιτητῶν, οὗτοι κατασχύνθησαν πάντες διὰ τὰς ἀντικοί-
νωνικὰς ἀρχὰς αὐτῶν, καταδείξαντες τὴν ἀπάτην των διὰ
τῆς μετανοίας.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ προκαλέσω τὴν δυνατὴν προσοχὴν ὑμῶν
ἐναντίον τῆς κακῆς ταύτης κλίσεως, τῆς ὁποίας αἱ συνέπειαι
εἰσι κάκισται. Ἔσπε, φίλοι μου, εὐσεβεῖς, οὐχὶ ἐκ προλήψεως,
οὔτε ἐκ συνηθείας μόνον, ἀλλ' ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ τῆς
διανοητικῆς σπουδῆς τῆς ἱερᾶς Γραφῆς. Τὴν ἱερὰν ταύτην
Βίβλον ἀπεκάλυψεν εἰς ἡμᾶς ὁ Θεός· ἡ δὲ θεία γένεσις αὐτῆς ἐπε-
βεβαιώθη ὑπὸ τῶν πλέων ἐναργῶν καὶ ψηλαφητῶν μαρτυριῶν.
Ἀνοίξατε τοὺς ὀφθαλμοὺς σας πρὸς τὰς μαρτυρίας αὐτάς,
καὶ τότε δὲν θέλετε πλέον ἀμφισβητήσει τὴν ὀρθότητα τῶν
ἀξιώσεων καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἀναγκαίων διδασκαλιῶν αὐ-
τῆς. Δύναται μὲν τὸ Εὐαγγέλιον νὰ παραμεληθῇ ἐκ μέρους
τινῶν οἰηματιῶν καὶ πεπλανημένων, οὐχὶ δὲ καὶ νὰ κατα-
σταθῇ ἀμφισβητήσιμον εἰς τοὺς ἔχοντας τὸν κοινὸν νοῦν.
Δύναται νὰ μισηθῇ, οὐχὶ ὅμως καὶ ν' ἀνατραπῇ· διότι εἶναι
Κτίριον οἰκοδομημένον ἐπὶ βράχου στερεοῦ, καὶ θέλει μένει
διὰ παντός στερεὸν καὶ ἀκίνητον, ὡς ὁ θρόνος τοῦ Ἰψίστου
ὑπάρχει.

Τὸ γενικὸν καθήκον καὶ μέγα συμφέρον ὑμῶν, φίλοι μου,
εἶναι νὰ οἰκοδομήσητε ἐπὶ τοῦ στερεοῦ τούτου θεμελίον τὰς
ἀθανάτους ἐλπίδας ὑμῶν. Πλὴν ὑπάρχουσιν ἰσχυροὶ λόγοι νὰ
μὲ πείσωσι περὶ τοῦ ἐναντίου ἀποτελέσματος. Καὶ τινόντι,
ἐὰν ἐν τῇ εὐρωστίᾳ, καὶ ἐν τῇ νεκρικῇ εὐθυμίᾳ, καὶ ἐν τῇ
μέσῃ τῶν ἡδονῶν καὶ τῶν θελγῆτρων τοῦ κόσμου, ἄτινα ἀπο-
μακρύνουσιν ὑμᾶς ἐκ τῶν θρησκευτικῶν καθηκόντων, λησμονή-
σητέ τὰς ὑψηλὰς ἀξιώσεις τῆς Θρησκείας, τότε θέλετε παρα-
δεχθῆ σφιλερὰς περὶ τῶν διδασκαλιῶν αὐτῆς θεωρίας, παρα-
μελοῦντες τὰ καθήκοντα τῆς ψυχῆς, καὶ στερούμενοι ἐπὶ
τέλους τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Δὲν ἀρμόζει μὲν ἐνταῦθα,
τὸ νὰ ἐκταθῶ ἐπὶ τοῦ ἀντεικειμένου τούτου περισσότερον
θέλω δὲ μόνον προσθήσει ὅτι, καθὼς ὁ Θεὸς οὐκ ἐπλασεν ὄντα

ὑπέρτερα πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ἄλλων ζώων, προικίσας ὑμᾶς με νοῦν καὶ λόγον καὶ ψυχὴν ἀθάνατον, οὕτω καὶ ὑμεῖς εἰσθε δεσμευμένοι εἰς τὴν λατρείαν Αὐτοῦ δι' ὑποχρεώσεων ἀπαρβατάτων, αἵτινες ἐπιβαρύνουσιν ὑμᾶς δι' ὅλης τῆς ζωῆς καὶ διὰ παντός. Ὡστε, εἰς ὅποιονδήποτε μέρος τοῦ κόσμου καὶ ἂν κατοικήσητε: ὅπου καὶ ἂν σταθῆτε, θέλετε πάντοτε αἰσθανθῆ τὰς ἐκ τῆς ὑποταγῆς ἢ τῆς ἀθετήσεως τῶν νόμων τοῦ Θεοῦ συνεπείας. Ἐνόσω λοιπὸν συλλογίζεσθε, ὅτι ἔχετε νὰ διέλθητε ὅλας τὰς μεταβολὰς τοῦ χρόνου καὶ νὰ ὑπάρξητε διὰ παντός, μὴ λησμονῆτε ὅτι ἡ ἀθάνατος ψυχὴ, τὴν ὅποιαν ὁ Θεὸς σᾶς ἔδωκε, μέλλει γρήγορα νὰ ὑψωθῆ εἰς τὴν κατοικίαν τῶν ἀγγέλων καὶ τὴν μακαριότητα, ἢ νὰ βυθισθῆ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κλαυθμῶν τῆς αἰωνίου ἀθυμίας.

Β. Ἐρχομαι ἤδη εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ δευτέρου μέρους τῆς ὑποθέσεως, ἵνα ὑποβάλλω ὑμῖν τὰ μέτα, δι' ὧν δύνασθε νὰ προφυλαχθῆτε, κατὰ τῶν εἰρημένων κινδύνων.

1. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ λάβετε ἐν πρώτοις σπουδαίως ὑπ' ὄψιν τὰ βαθέα καὶ εἰδικὰ συμφέροντα, ἅτινα ἀναγκάζουσιν ὑμᾶς ν' ἀποφύγητε ἐπιτυχῶς τὰ ἐπαπειλοῦντα κακά. Ἐνθυμήθητε ὅτι, ὡς λογικὰ καὶ ἀθάνατα ὄντα, ἔχετε τὸν μέγα καὶ ὑψηλὸν προορισμὸν σας καὶ ὅτι ἅπασα ἡ εὐτυχία ὑμῶν, τόσον ἐν τῇ παρούσῃ ζωῇ ὡς περ καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ, κρέμαται ἐκ τῆς διαγωγῆς καὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν ζῆτε ἐν τῷ παρόντι τῆς δοκιμῆς κόσμῳ. Ἐὰν λοιπὸν μεταξὺ τῶν ὀλίγων ἐτῶν, κατὰ τὰ ὅποια ὁ χαρακτήρ ὑμῶν σχηματίζεται, ἀποφύγητε τοὺς ἀτραπούς τῆς κακίας, καλλιεργοῦντες εἰς ἑαυτοὺς ἕξεις καλὰς καὶ ἐπαινετὰς, ἔστε πλέον παρὰ βέβαιιοι ὅτι θέλετε ὑψωθῆ κατὰ ὑπόληψιν καὶ τιμὴν καὶ εὐτυχίαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας, ἔχοντες προσέτι καὶ τὴν γλυκυτάτην παρηγορίαν τῆς ἰδίας ὑμῶν ἐπιδοκιμασίας καὶ εὐχαριστήσεως, ὅπερ θέλει τέρπει καὶ ζωογονεῖ ὑμᾶς. Τότε πολλοὶ μὲν ἄνθρωποι θέλουσι βοηθεῖ καὶ ἐνθαρρύνει ὑμᾶς ἐν καιρῷ ἀνάγκης· ἡ δὲ Θεία Πρόνοια θέλει μειδιᾶ ἐπὶ τῶν προσπαθειῶν καὶ τοῦ

σταδίου ὑμῶν καὶ ἡ ζωὴ σας, ἐστεμμένη διὰ τῶν εὐλογιῶν τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης τῶν ὁμοίων σας, θέλει δύσει ἐν εἰρήνῃ, δίδουσα λαμπρὰν ὑπόσχεσιν περὶ τῆς ἐν τῷ ἄλλῳ κόσμῳ ἀνατολῆς αὐτῆς. Συλλογίσθητε, φίλοι μου νέοι, ὅτι ὅλαι αὗται αἱ προσδοκίαι κρέμονται ἐπὶ τῶν διαβαινόντων ἤδη μεταξὺ ὑμῶν, ὀλίγων καὶ βραχέων ἐτῶν. Συλλογίσθητε, ὅτι εἰ μὲν, ἐπὶ ταύτης τῆς ἀνθηρᾶς ἐποχῆς, καθ' ἣν ἡ ἐξις ἀποκτᾶται καὶ ὁ χαρακτήρ ὑμῶν μορφώνεται, μεταχειρισθῆτε ὁρθῶς καὶ χρησίμως τὰς στιγμὰς ταύτας τοῦ χρόνου, αἵτινες ἀφίπτανται ἀφ' ὑμῶν, θέλετε ἀποκατασταθῆ διὰ παντός· εἰ δὲ κατασωτεύσητε αὐτάς, θέλετε ἀπολεσθῆ διὰ παντός.

Ἐὰν ἤδη ζήσητε ἄνευ σχεδίου καὶ ἄνευ τάξεως, ἀμελοῦντες τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας, καὶ διδόμενοι εἰς τὴν ἀσωτείαν καὶ τὰς κακοθειάς, τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης ζωῆς θέλουσιν ἐπέλθει ἐφ' ὑμῖν, χωρὶς ποτὲ νὰ δυνηθῆτε νὰ ἀποφύγητε αὐτά· διότι, ἐπειδὴ σπεύρετε εἰς τὴν σάρκα, ἐκ τῆς σαρκὸς καὶ θέλετε θέρσειε διαφθοράν. Ψυχικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνυσιχία: στερησις ὑπολήψεως καὶ ἀγάπης: καταφρόνησις καὶ ἀποστροφὴ ἐκ μέρους τῶν ἄλλων: ἀποτυχία εἰς τὸ τῆς ζωῆς στάδιον: ἀπάτη καὶ δολιότης καὶ ἐνόχλησις πρὸς τοὺς φίλους, καὶ αἰωνία κατασχύνη πρὸς ἑαυτούς: ἰδοὺ οἱ καρποὶ κακῶς διευθυνομένης καὶ διεφθαρμένης νεότητος. Συλλογίσθητε λοιπὸν, φίλοι μου, ὅτι ὁ δρόμος τῆς τιμῆς καὶ τοῦ ἀληθινοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ οὐρανοῦ, καθὼς καὶ ἐκεῖνος τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κολάσεως, ἠνοιχθησαν δι' ὑμᾶς ἤδη, ὥστε, λαμβάνοντες ἀμφοτέρων τούτων τὰ ἀποτελέσματα ὑπ' ὄψιν, ν' ἀποφασίσητε σταθερῶς ποῖον ἐκ τῶν δύο θέλετε ἀκολουθήσει.

2. Ἀνάγκη νὰ προσυλάττησθε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ κακοῦ· διότι ἐν αὐτῇ ὑπάρχει ὁ κυριώτερος ὑμῶν κίνδυνος· Ἐὰν μόνον ῥιψοκινδυνεύσητε εἰς μικρὰς ἀπολαύσεις καὶ ἀμαρτήματα, ἢ εἰς μικρὰς παραβιάσεις τῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ

καθήκοντος, εισήλθετε ἤδη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς διαφθορᾶς, χωρὶς
 νὰ τὸ αἰσθανθῆτε· διότι αὐταὶ εἰσὶν αἱ παραφυάδες τῶν κα-
 κῶν ἔξεων καὶ τῶν διεσθαρμένων χαρακτήρων. Φθάνει μό-
 νον νὰ σχηματίσωσιν ἐν ὑμῖν ῥίζαν, καὶ τότε μὴ ἀμφοιβά-
 λητε, ὅτι θέλουσι προᾶξει εἰς τὸν μετέπειτα βίον τοὺς πικροὺς
 καρποὺς τῆς θλίψεως καὶ τῆς αἰσχύνης. Ἀποφεύγετε λοιπὸν
 καὶ αὐτὴν τὴν παρουσίαν ἢ θέαν τοῦ κακοῦ. Μὴ ῥιψοκινδυνεύ-
 σητε οὐτ' ἐν βῆμα ἐπὶ τόπων αἰσχροῦ καὶ ἀπηγορευμένων,
 διότι τὴν στιγμήν καθ' ἣν πράξητε τοῦτο, χάνετε πάραυτα
 τὴν ἐλπίδα τῆς ασφαλείας, παραδιδόμενοι εἰς τὴν ἐξουσίαν
 τοῦ καταστροφέως. Ἀποφεύγετε συστηματικῶς τὴν συκοι-
 νωσίαν τῶν διεσθαρμένων καὶ τὴν μίξιν τῶν κακῶν συνανα-
 στρωφῶν τὸν δὲ ἄνθρωπον, ὅστις προσπαθεῖ νὰ παρασύρῃ
 ὑμᾶς εἰς ἀτάκτους καὶ ἀπηγορευμένας ἀπολαύσεις, ὑποσκά-
 πτων ὑπόνομον εἰς τὰς καλὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τὴν ἀρετὴν
 ὑμῶν, ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον πρέπει νὰ τὸν θεωρῆτε ἐχθρὸν
 θανάσιμον, ἀποφεύγοντες αὐτὸν ὡς δαίμονα τῆς ἀβύσσου.
 Σκοπεύσατε ἐν πάσῃ περιστάσει νὰ λάβητε καθαράν καὶ
 ἀρεστὴν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους συνεί-
 δησιν· διότι αὕτη μόνη ἐξασφαλίζει οὐσιωδῶς καὶ βεβαίως
 τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ παντὸς κινδύνου. Τοιαύτην δὲ συνείδησιν
 δύνασθε νὰ τηρήσητε μόνον ἐὰν ὑποχωρήσητε εἰς τὰς ἀπλᾶς
 ἀξιώσεις αὐτῆς, περιοριζόμενοι στενωῶς εἰς τὸν κύκλον τοῦ
 καθήκοντος, καὶ μὴ παραβιάζοντες τὰς ἀρχὰς τοῦ ὀρθοῦ λό-
 γου καὶ τῆς ἀρετῆς.

3. Πρέπει νὰ ἔχητε πάντοτε σκοπὸν τινα ὑπ' ὄψιν
 εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς ὑμῶν· ὁ δὲ σκοπὸς οὗτος ἔστω
 ὑψηλὸς καὶ ἐντιμὸς. Οἱ νέοι ἐνταῦθα ἐξοκέλλωσιν
 εὐκόλως εἰς τὴν διαφθοράν, διότι δὲν ἔχουσι σχέδιον προσδιω-
 ρισμένον τῆς ζωῆς αὐτῶν, πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ὁποῖου νὰ
 ἀπευθύνωνται αἱ καθημεριναὶ προσπάθειαι αὐτῶν, οὔτε θέτου-
 σιν ἔμπροσθέν των ὑψηλόν τινα καὶ μακρὸν σκοπὸν, ὅστις,
 ζωογονῶν τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν νὰ ὠθῆ αὐτοὺς εἰς ἐπι-

χειρήματα και έργα ἐπωφελῆ και ἐντιμα· ὅθεν ἀποβαίνουσιν ἄπρακτοι εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις και ἄστατοι εἰς τὴν διαγωγὴν, ἐκτιθέμενοι εἰς τὰς προσβολὰς τῶν πειρασμῶν, και παρασυρόμενοι εὐκόλως εἰς τοὺς κακοὺς δρόμους.

Οὐδεὶς νέος δύναται ἐπὶ πολὺν καιρὸν νὰ ἐμμένῃ ἀκλόνητος εἰς τὰς καλὰς ἀρχὰς και τὰ χρηστὰ ἤθη αὐτοῦ, μῆτε νὰ διακριθῆ εἰς τὸν κόσμον, ἄνευ τῆς συντηρητικῆς και ζωογόνου δυνάμεως, ἣν περ ἢ ἐπιδιώξεις ὑψηλοῦ τινος και μεγάλου σκοποῦ παρέχει. Ἴδοὺ τὸ μέγα μυστήριον τῶν προσπαθειῶν και τῆς ὑπεροχῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅπερ εἶναι ἐν ταύτῳ και μέγα μυστήριον τῆς ἐκ τοῦ ματαίου και κακοῦ τούτου κόσμου ἀσφαλοῦς διαθέσεως ἡμῶν. Ὅστις ἔχει ἐμπροσθεν αὐτοῦ σκοπὸν τινα θεμένον, πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ ὁποίου νὰ σπεύδῃ ἐπιμόνος και ἀδιακόπως, ἐκεῖνος, ἰστάμενος εἰς τὴν σκοπιάν του προητοιμασμένος διὰ τὰ ἔργα και τὰ ἐπιχειρήματα αὐτοῦ, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξοκείλῃ εἰς τὰς ποταπάς ἡδονὰς τῆς διαφθορᾶς. Ἡ καρδία του προσηλοῦται εἰς τοὺς προκειμένους ἀγῶνας· τὰ δὲ βλέμματα αὐτοῦ διευθύνονται ἐπὶ τοῦ βραχίου τῆς τιμῆς και τῆς δόξης, ὅπερ ἢ κοινωνία αὐθορμήτως δίδει. Ὅποιοιδήποτε πειρασμοὶ και ἂν τῷ ἐπέλθωσιν, ἢ δυσκολίαι τῷ παρουσιασθῶσιν, ἀντικρούει αὐτὰς θαυμασίως, ὑψόμενος ὑπερηφάνως ὑπεράνω αὐτῶν, και προβαίνων γενναίως και ἐπιτυχῶς εἰς τὸ τέρμα τοῦ σχεδιασθέντος σκοποῦ. Ἡ μεγάλη ἰδέα και ὁ ὑψηλὸς σκοπὸς εἰσὶν ὁ φύλαξ τοῦ χαρακτῆρος και ἡ ἀληθὴς πηγὴ τοῦ μεγαλείου και τῆς ὑπεροχῆς τῶν ἀνθρώπων. Αὐτὰ κάμνουσι τὸν εὐφυῆ βιομήχανον, τὸν ἐπιχειρηματίαν ἔμπορον, τὸν χρήσιμον πολίτην, τὸν νουνεχῆ δικαστὴν, τὸν εὐγλωττον ῥήτορα και τὸν σοφὸν πολιτικόν. « Ἡ μεγάλη ἰδέα τῆς εὐγλωττίας ἔτρεχεν ἀδιακόπως εἰς τὸν νοῦν τοῦ Κικέρωνος· ὁ δὲ εὐγενὴς και μέγας σκοπὸς ἀτελευτήτου τινὸς και ἀθανάτου δόξης, ἐδέσποζε πάντοτε ἐπὶ τῆς καρδίας αὐτοῦ. »

Περίοδός τις ἐκ τῆς βιογραφίας τοῦ Νέλσονος παλλακίς

ἐρείλκυσε τὴν προσοχὴν μου, ὡς περιγράφουσα ἐποχὴν τινα τῆς νεότητός του, ὅτε ἐκινδύνευε νὰ ἐξοκείλῃ εἰς τὴν διαφθορὰν, κυριευόμενος ὑπὸ ἀπελπισίας τινός. « Μὲ εἶχε κυριεύσει » (λέγει ὁ Νέλσον) ἰδέα τις, ὅτι ποτὲ δὲν ἤθελον ὑψωθῆ εἰς τὸ » ἐπάγγελμά μου, ἥτις μ' ἔφερεν εἰς ἀπελπιστικὴν σχεδὸν κατὰστασιν. Ἐνῶ δὲ ἀδιακόπως ἐταλαντευόμην ἐπὶ τῆς ἰδέας » ταύτης, αἴφνης αἰσθημά τι πατριωτισμοῦ κατέφλεξε τὴν » καρδίαν μου, παραστήσας ζωηρῶς εἰς τὴν φαντασίαν μου τὸν » Βασιλέα καὶ τὴν Πατρίδα, ὡς εὐεργέτας μου. Τότε λοιπὸν » ἐξεφώνησα ἐνθουσιωδῶς κατ' ἐμαυτόν: θέλω γίνεαι » ἥρωσι! »

Ἐκτοτε ἀγλαός τις κύκλος, ὡς ὁ ἴδιος ἱστορεῖ, εἶχεν ἐντυπωθῆ σταθερῶς εἰς τὸν νοῦν του, ὅστις τὸν ὤθει πρὸς τὸ σταθεῖον ὑψώσας αὐτὸν εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς τιμῆς καὶ τῆς δόξης. Συλλογίσθητε λοιπὸν, φίλοι μου νέοι, ὅτι ὁ Θεὸς καὶ ἡ Πατρίς εἶναι οἱ εὐεργέται ὑμῶν καὶ μὴ ζητήσητε νὰ γίνητε ἥρωες, ἀλλὰ νὰ κατασταθῆτε καλοὶ καὶ χρήσιμοι ἄνθρωποι· δηλαδή νὰ ἀποκτήσητε τὴν ἀληθῆ ἀξίαν καὶ μεγαλοπρέπειαν τῶν λογικῶν καὶ ἀθανάτων ἔντων.

4. « Μνησθητι τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου τοῦ ἁγιάζειν αὐτήν » Αὕτη εἶναι ἡ τετάρτη ἐντολὴ τοῦ Ἰψίστου· καὶ ἂν ἐπρόκειτο νὰ περιλάβω ὅλας τὰς συμβουλὰς μου εἰς μίαν μόνην, ἤθελον τὰς περιορίζει εἰς τὴν θεῖαν ταύτην ἐντολήν. Τίποτε ἄλλο δὲν παρέχει ἐξαιρέτως εἰς τὴν νεότητα τόσον ἀσφαλῶς τὴν κατὰ τῶν δελεασμάτων καὶ πειρασμῶν τοῦ κόσμου προφυλακὴν: τίποτε ἄλλο δὲν τείνει τόσον πολὺ εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τῆς ἰδιωτικῆς ἀρετῆς, καθὼς καὶ εἰς τὴν δημόσιον ἠθικὴν καὶ τάξιν, ὅσον ἡ σπουδαία τήρησις τῆς Κυριακῆς. Ὅσοι ἄνθρωποι τηροῦσι τακτικῶς καὶ κοινωνικῶς τὴν ἁγίαν ταύτην ἡμέραν, ἐκεῖνοι μόνοι αἰσθάνονται τὴν ἐκ τῆς τηρήσεως αὐτῆς προκύπτουσαν πολυειδῆ ὠφέλειαν καὶ ψυχικὴν ἡδονήν. Οὗτοι ἀποφεύγουσι τοὺς ἐπιχειρούμενους κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην κινδύνους, τοὺς ἐπιχειροῦντες

λοῦντας ἀνατροπὴν εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ διαθορὰν εἰς τὰ ἦθη αὐτῶν ἀπομακρύνονται ἐκ πολλῶν πειρασμῶν, τῶν ὁποίων αἱ συνέπειαι εἰσὶ κακαὶ καὶ ὀλέθριαι· κερδαίνουσι πολλὰ ἔκτακτα καὶ ἀνόητα ἔξοδα, ἅτινα συνήθως γίνονται τὰς Κυριακάς· καὶ τέλος πάντων, τηροῦντες ἥσυχον τὸν νοῦν καὶ εὐρωστον τὸ σῶμα, ἐπαναλαμβάνουσι τὰ ἔργα αὐτῶν ἀνὰ πᾶσαν Δευτέραν μετὰ πολλῆς ζωογονίας καὶ ἐλπίδος ἐπιτυχίας. Ἐκτὸς δὲ τούτων ὑπάρχει καὶ τι ἐν αὐτῷ ἔτι τῷ καταπαύειν ἐκ τῶν κοσμικῶν φροντίδων, κατὰ τὴν ἀγίαν ταύτην ἡμέραν, καὶ ὑπάγειν ἀθρόως μετὰ τοῦ λαοῦ τοῦ Κυρίου εἰς τὰς ἐκκλησίας πρὸς δοξολόγησιν τοῦ Ὑψίστου, ὅπερ μορφώνει καὶ ἐνισχύει ὅλας τὰς καλὰς ἐξεις, καὶ κοσμεῖ τὸν χαρακτῆρα διὰ τῶν θεληγῆτρων τῆς ἀρετῆς.

Καὶ ἐπὶ τῇ στιγμιαίᾳ ὑποθέσει, ὅτι τίποτε δὲν ὑπάρχει πέραν τοῦ τάφου, καὶ ἐπομένως οὔτε σκοπὸν τινα δύναται νὰ ἔχη ἡ ἀκριβοῦς τήρησις τῆς Κυριακῆς, πάλιν ἤθελε χάσει τις πολὺ μὴ τηρῶν τὴν ἡμέραν αὐτήν. Ὁ καταφρονῶν συνήθως τὰς Κυριακάς, καταφρονεῖ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐτυχίαν, διότι ἀπομακρύνει ἀφ' ἑαυτοῦ τὸν μεγαλειότερον φύλακα τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐδαιμονίας του, ἐκτιθέμενος εἰς ἐξεις καὶ κακίας, αἵτινες θέλουσι καταστρέψει αὐτὸν ἐξάπαντος.

Ὁ Λόρδος πρόεδρος τοῦ Δικαστηρίου Χάλης (Hale) παρατηρεῖ, ὅτι, ἐνόσω κατεῖχε τὴν Προεδρείαν, εὔρε μόλις ὀλίγους τινάς, οἵτινες ἀνακρινόμενοι δὲν ὡμολόγησαν, ὅτι ἤρχισαν τὴν πορείαν τῆς κακουργίας ἐκ τῆς ἀμελείας τῶν καθηκόντων τῆς Κυριακῆς, καὶ ἐκ τῶν παρεκτροπῶν καὶ πειρασμῶν ἐκείνης τῆς ἡμέρας. Καὶ διὰ νὰ συστήσῃ αὐστηρὰν τήρησιν τῆς Κυριακῆς, φέρει τὴν ἀπὸ τῆς ἰδίας αὐτοῦ πείρας ἐπιβεβαιωμένην ἀκόλουθον μαρτυρίαν.

« Δι' ἀκριβοῦς καὶ αὐστηρᾶς ἐρεύνης (λέγει) εὔρον, ὅτι ἡ » ἀκριβοῦς τήρησις τῶν χρεῶν τῆς ἡμέρας αὐτῆς, ἔχει σχέσιν » καὶ συνάρειαν πρὸς τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ καιροῦ ἡμῶν, » ὅπερ κατέστηεν ἀείποτε εὐάρεστον καὶ εὐτυχές· ἡ δὲ

» ἑβδομάς, ἥτις ἤρχιζεν οὕτω, μοί ἐγένετο προόδευτικὴ καὶ
 » ἐπιτυχῆς πάντοτε. Ὅταν δὲ πάλιν ἡμέλουν τὰ καθήκοντα
 » τῆς ἡμέρας αὐτῆς, τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἑβδομάδος μοί ἐγένετο
 » δυσάρεστον καὶ ἀνεπιτυχές εἰς τὰ ἔργα μου. Ὡστε ἡδυνά-
 » μην εὐκόλως νὰ προβλέπω τὴν ἐπιτυχίαν ἢ ἀνεπιτυχίαν
 » τῶν κοινωνικῶν μου ὑποθέσεων κατὰ τὴν προσεχῆ ἑβδο-
 » μάδα, ἐκ τοῦ τρόπου καθ' ἃν ἐτήρουν τὴν Κυριακὴν.
 » Καὶ τοῦτο δὲν τὸ γράφω ἐπιπολαίως οὔτε ἀσυλλογίστως,
 » ἀλλὰ βρασιζόμενος ἐπὶ βαθέων σκέψεων καὶ πολυχρονίου
 » πείρας. »

Ἄς ἐραρμόσω λοιπὸν ἐφ' ὑμῖν, φίλοι μου, μετὰ πάσης
 σπουδαιότητος καὶ μὲ πᾶν ὅ,τι συντείνει εἰς τὴν παροῦσαν
 καὶ μέλλουσαν ὑμῶν εὐτυχίαν, τὸ: α νὰ ἐνθυμησθε
 » τὴν Κυριακὴν, καὶ νὰ τηρῆτε αὐτὴν
 » ἀγίαν.» (1)

5. Ἐπρεπε νὰ ὑπάρχωσιν εἰς ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις
 ὑμῶν τρόποι διδασκαλίας, κανονισμένοι πρὸς τὴν εἰδικὴν ὠφέ-
 λειαν τῶν νέων. Τοιοῦτοι τρόποι διδασκαλίας κατωρθώθη-
 σαν εἰς πολλὰ μέρη τῆς μεγάλης Βρετανίας, φέροντες τὰ
 πλέον εὐάρεστα ἀποτελέσματα. Ἐβουστήθησαν ἑταιρίαι, αἵ-
 τινες προσδιώρισαν τακτικὰ μαθήματα πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς
 ἐξηγήσεως τῶν ἐπιστημῶν, κατ' εὐληπτὸν τινα καὶ εὐκόλον
 τρόπον, σχετικῶς πρὸς τὰς πρακτικὰς τοῦ βίου τέχνας. Τὰ
 δὲ μαθήματα ταῦτα ἠκολούθουν οἱ ἐν ταῖς τέχναις καὶ ταῖς
 διαφόροις ἐπαγγέλμασι μαθητευόμενοι, δηλαδὴ οἱ γραμμα-
 τικοὶ τῶν ἐμπορικῶν οἰκῶν, οἱ ὑπάλληλοι τῶν βιομηχανικῶν
 καταστημάτων, καὶ ἐν γένει ὅσοι νεωστὶ εἰσῆρχοντο εἰς ἔργον

(1) Το ἀκολουθοῦν διήγημα, μεταδοθὲν ἐν Νέο-Σάβην (New-Havens)
 ὑπό τινος ἐντιμοτάτου καὶ ἐμπείρου πολίτου, κατέχοντος τὴν ὑψηλοτάτην θαμνίεα
 τοῦ ἐμπορίου, ἐπιθεβαίῳ ἀρκούντως τὴν ἀλήθειαν τῶν λόγων μου.

« Ἐπαρτήρησα ἰδιαζόντως (λέγει αὐτός), ὅτι ἐκείνοι ἐκ τῶν ἐμπόρων τοῦ
 » Νεοβόρακου (New-York) ὅτινες ἐβουεῖθιζον νὰ ἔχωσιν ἀνοικτὰ τὰ γραφεῖα
 » τῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Κυριακῆς, καθ' ὅλην τὴν ἐκεῖ διαμονὴν μου τῶν 25
 » κατὰ συνέχειαν ἐτῶν, ἔχρησκόνησαν πάντες, μηδεὶνός ἐξαιρουμένου. »

τι. Ροιουτοτρόπως λοιπόν ανοίξαντες εἰς αὐτοὺς πηγὴν πνευματικῆς διασκεδάσεως, τοὺς ἔκαμνον νὰ καλλιερῶσι τὸν νοῦν των καὶ ν' ἀποκτῶσι τοιαύτας γνώσεις, αἵτινες οὐχὶ μόνον δύνανται νὰ κάμωσιν αὐτοὺς εὐφυεῖς καὶ ἐπιτηδεῖους εἰς τὰ ἔργα αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς προετοιμάσωσιν εἰς τὸ ἀποκατασταθῆναι ἐπιμελῆ καὶ χρήσιμα μέλη τῆς κοινωνίας.

Πολλάκις ἐρρέθη, καὶ ἐρρέθη μετὰ πολλῆς ἀληθείας, ὅτι οἱ νέοι πρέπει νὰ ἔχωσιν τινὰ διασκέδασιν· δηλαδὴ πρέπει νὰ ἔχωσιν ἀντικειμένον τι, τὸ ὁποῖον νὰ ἐπασχολῆ καὶ ἐν ταύτῳ νὰ τέρπῃ τοὺς νόας αὐτῶν. Τὸ κενὸν δὲν δύναται βεβαίως νὰ θρέψῃ αὐτοὺς, οὔτε τὸ μηδὲν νὰ τοὺς εὐχαριστήσῃ. Ἐὰν δὲν ἔχωσιν ἐσωτερικὰς πηγὰς διασκεδάσεως, θέλουσιν ἐξέλθει ζητοῦντες αὐτάς ἐξωθεν. Ἐὰν δὲν ἔχωσιν κλίσιν πρὸς τὰ καλὰ βιβλία καὶ πρὸς τὴν ὠφέλιμον καὶ τερπνὴν ἀνάγνωσιν· ἐὰν δὲν ἔχωσιν ἕξιν πρὸς τὸ μελετᾶν καὶ σπουδάζειν καὶ σκέπτεσθαι. οὔτε τὸν τρόπον τοῦ προμηθευθῆναι τὰ πρὸς τὴν βελτιώσιν καὶ μόρφωσιν αὐτῶν ἀφορῶντα μέσα, τότε ἀναπορεύκτως θέλουσιν αὐτοὶ περάσει ὄλας τὰς στιγμὰς τῆς ἀνέσεως μὲ τὰς θορυβώδεις δημηγύρεις καὶ μὲ τὰς ματαίαις διασκεδάσεις, φοιτῶντες εἰς τὴν τράπεζαν τῶν χαρτοπαιγνίων καὶ εἰς τὰ θέατρα καὶ εἰς τὰ ἀμφιθέατρα καὶ εἰς ἄλλα τῆς κακοηθείας καὶ τῆς διαφθορᾶς καταγῶγια. Πολλὰ καὶ μεγάλα ποσότητες χρημάτων δαπανῶνται κατ' ἔτος εἰς τὰς μεγάλας πόλεις ἡμῶν πρὸς διατήρησιν τούτων τῶν τοῦ ἐγκλήματος καὶ τῆς ταλαιπωρίας θρηπτηρίων. Ἐὰν μόνον τὸ δεκατημόριον τῆς γενομένης σπατάλης ἐξωθεύετο πρὸς ὄφελος τῆς νεολαίας, ἢ δύνατό τὸ ποσὸν τοῦτο νὰ πρᾶξῃ ἄφθονα μέσα πρὸς κατάρθωσιν τοῦ σκοποῦ τὸν ὁποῖον ἀνωτέρω ἐξεθεσα.

Διὰ τὰ ἐμποδισωμεν τοὺς νέους ἀπὸ τοὺς δρόμους τῆς κακίας, ἀνάγκη νὰ παρουσιάσωμεν εἰς αὐτοὺς ἄλλην πηγὴν ἀπολύσεως, ἥτις, ἐφέλκουσα τὰς καρδίας καὶ τὸν νοῦν αὐτῶν, νὰ δύναται νὰ τοὺς ἐπασχολῆ εἰς στάδιον διανοητικῆς καὶ ἠθικῆς βελτιώσεως. Εἰς τὴν σημερινὴν κατάστασιν τῶν πολιτισμέ-

νων ἔθνων, οἱ παῖδες ἀναπτύσσονται πολὺ ἐνωρίς, τελειό-
 νοντες τὸ τῆς οἰκιακῆς ἀνατροφῆς στάδιον περὶ τὸ 12—14
 ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν. Ἐπειτα μεταβαίνουν ἐκ τῆς πα-
 τρικῆς αὐτῶν οἰκίας, ἀθῶοι καὶ ἀπονήρευτοι, εἰς τὸν πρακτικὸν
 βίον κατὰ τὴν περίεσον, ἧτις εἶναι ἡ πλέον ἐπιδεκτικὴ μορ-
 φώσεως καὶ προόδου. Ἄλλ' ὅποιοι πειρασμοὶ περικυκλοῦσιν
 αὐτοὺς, ἅμα ἐξέλθωσιν τῆς πατρικῆς οἰκίας! ὅποιοι κίνδυνοι
 ἐπαπειλοῦσιν αὐτοὺς ἐκ τοῦ κατωφλίου ἀκόμη τῆς οἰκίας
 τῶν! φευ! φουάττω συλλογιζόμενος αὐτοὺς καὶ πάντες
 ὑμεῖς γνωρίζετε αὐτοὺς κάλλιστα. Φανερὸν εἶναι λοιπὸν, ὅτι
 ἡ ἡλικία αὕτη ἔχει χρεῖν πλείονος προστασίας, καὶ ὅτι πρέ-
 πει νὰ ἐνισχύωνται οὗτοι διὰ τῶν καλῶν παραδειγμάτων καὶ
 διὰ τῆς καταλλήλου διδασκαλίας. Ἐν τοσούτῳ πρέπει νὰ σκιρ-
 τήσωμεν εἰς τὴν γενομένην λίαν ἀποτελεσματικῶς ἀπόπειραν
 ἐν Νεοβοράκῃ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς θλιβερᾶς ταύτης ἐλλεί-
 ψεως, εὐχόμενοι οὐχὶ μόνον τὴν εὐτυχῆ αὐτῆς ἐκβασι, ἀλλὰ
 καὶ τὴν ἐκ μέρους τῶν λοιπῶν ἡμῶν πόλεων ἀπομίμησιν τοῦ
 ὠρχίου καὶ σωτηριώδους τούτου παραδείγματος. Πᾶσα δὲ
 προσπάθεια τοῦ εἶδους τούτου ἀξιούται ἐνθαρρύνσεως καὶ
 συνδρομῆς, ἐπειδὴ τείνει πρὸς τὸ καταστῆλγειν τὴν πρόοδον
 τῆς κακίας, καὶ περιστοιχιζεῖν τὰ ἄθη καὶ τὴν εὐτυχίαν τῆς
 ἀνεγειρομένης γενεᾶς.

9. Πάντες οἱ φρόνιμοι ἄνθρωποι ἐν γένει ὁρροῦσιν νὰ
 κάμνωσιν ἀντικείμενον σπουδῆς καὶ μελέτης τὴν προκο-
 πὴν καὶ καλὴν ἀποκατάστασιν τῶν νέων,
 παρέχοντες εἰδικὴν προσοσίαν πρὸς τοὺς καλῶς διάγοντας, καὶ
 ἐνθαρρύνοντες συστηματικῶς ἐκείνους, οἵτινες φέρουσιν ἄξιον καὶ
 ἐπαινετὸν χαρακτῆρα. Ἡ γενναία καὶ φιλόανθρωπος αὕτη
 πράξις περιέχει ἐν ἑαυτῇ διττῶς τὸ καλόν· πρῶτον μὲν, ὅτι χρη-
 σιμεῖαι ὡς ἄξιον βραβεῖον τῆς ἀρετῆς καὶ καλῆς διαγωγῆς τῶν
 νέων· δεύτερον δὲ ὅτι γίνεται ἱκανὴ ποινὴ καὶ τιμωρία πρὸς
 τοὺς ἀναγώγους καὶ διεφθαρμένους τούτων. Καὶ τοιοῦτοτρό-
 πως, ὅταν οἱ νέοι ἐννοήσωσιν ἐνδομύχως ὅτι ἡ εὐνοια καὶ

υπεράσπισις τῶν φρονιμωτέρων καὶ ἐντιμωτέρων μελῶν τῆς κοινωνίας, καθὼς καὶ ἡ ἰδίᾳ αὐτῶν εὐτυχία, κρέμανται ἐκ τοῦ τηρεῖν ἀμεμπτον καὶ καλὸν χαρακτῆρα, τότε θέλουσιν ἀναμφιβόλως γίνεαι προνοητικώτεροι, λαμβάνοντες ἐξάριστον φροντίδα ἐπὶ τῶν ἡθῶν καὶ ἐξῆων αὐτῶν.

Ἐπάρχει ἄρα, φίλοι μοι, κοινωνικὴ τις ἀνάγκη ἰδιόζουτα ὅλως πρὸς ὑμᾶς, καὶ προσκαλοῦσα κατ' ἐξαιρέσιν ὑμᾶς νὰ τὴν ἐκπληρώσητε. Ὀφείλετε ὅθεν νὰ φέρητε μεθ' ἑαυτῶν σταθερὰν καὶ βεβαίαν μαρτυρίαν ὑπὲρ τῶν καλῶν ἀρχῶν καὶ ὑπὲρ τῶν χρηστῶν ἡθῶν ὑμῶν. Οἱ παῖδες περιμένουσι νὰ χειραγωγηθῶσιν ἐκ τῆς διαγωγῆς καὶ ἐκ τῶν παραδειγμάτων ὑμῶν καὶ σεῖς χρεωσθεῖτε νὰ ὑψώσητε ἀγανακτικὴν φωνὴν ἐναντίον τῶν ἀσώτων καὶ διεφθαρμένων καὶ βεβήλων νέων, οἵτινες γίνονται οἱ διαφθορεῖς καὶ προαγωγοὶ αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἔρχονται ἐκ τῆς ἐξοχῆς μετὰξὺ ὑμῶν νεανίαι ὠραίου καὶ ὑποσχετικοῦ χαρακτῆρος, χρεωστοῦμεν ὡσαύτως νὰ λάβωμεν ἰδιαιτέραν φροντίδα καὶ περὶ τούτων, συσταίνοντες αὐτοὺς εἰς καλὴν κοινωνίαν καὶ ἀπομακρύνοντες τοὺς ἀπὸ τῶν πεγλίδων ἐκείνων, οἵτινες τοὺς παραφυλάττουσιν εἰς ἐνέδρας διὰ νὰ διαφθείρωσι τὰ ἥθη καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν. Χρέος ὑμῶν ἀφρευκτον εἶναι νὰ γίνησθε φύλακες καὶ σύμβουλοι τῶν ἀθῶων τούτων νεανίσκων, οἵτινες ἐνατενίζουσι πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μιμηθῶσι τὰ ἥθη καὶ τὰ παραδείγματα ὑμῶν. Καὶ ἂν καλῶς σκεφθῆτε τοῦτο, θέλετε ἰδεῖ, ὅτι ὑμεῖς εἴσθε οἱ φυσικώτεροι καὶ καταλληλότεροι φύλακες καὶ προστάται αὐτῶν. Φθάνει μόνον νὰ ἀποφασίσσητε νὰ γένητε χρήσιμοι εἰς τὴν πατρίδα, καὶ τότε οἱ κατόπιν ὑμῶν ἐρχόμενοι εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ πρακτικοῦ βίου, θέλουσιν ἔχει καλὸν ὑπογραμμὸν εἰς τὰ ἥθη καὶ εἰς τὴν διαγωγὴν αὐτῶν.

Τέλος πάντων, ἐὰν θέλητε νὰ ἐξασφαλίσσητε ἑαυτοὺς ἀπέναντι τῶν ἐπαπειλούντων ὑμᾶς ἐν τῷ θορυβῶδῃ τούτῳ Κόσμῳ κινδύνων, πρέπει νὰ ἀναθέσητε τὰς ἐλπίδας ὑμῶν εἰς τὸν Θεόν· διότι ἐκτὸς ἐκείνης, τὴν ὁποίαν ἡ Θεῖα πρόνοια δύναται

νά παράσχη, οὐδεμία ἄλλη ἀσφάλεια ὑπάρχει εἰς τὸν θνητὸν ἄνθρωπον. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀσφαλείας ταύτης οὐδὲνα τίτλον ἔμπορεῖτε νὰ ἔχητε ἄνευ εἰλικρινοῦς εὐσεβείας· δηλαδή ἄνευ τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ φόβου τοῦ Κυρίου, ἅτινα πρέπει νὰ βασιλεύωσιν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν. Στοχάσθητε, ὅτι ῥίπτεσθε ἀπροστάτευτοι ἐν τῷ μέσῳ ἐκτεταμένης καὶ ἀπείρου κοινωνίας, ἧτις εἶναι πλήρης πειρασμῶν καὶ κκιῶν, καὶ ὅτι εἴσθε μακρὰν τῶν οἰκιῶν ὑμῶν κυματιζόμενοι ἐν σκοτεινῷ καὶ τετραραγμένῳ ὠκεανῷ, ἄνευ οὐδενὸς ὁδηγοῦ ἢ Κυβερνήτου· καὶ μολονότι ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ τῆς ζωῆς ὑμῶν δὲν βλέπετέ τινα κίνδυνον ἐπὶ τοῦ παρόντος, τοῦτο δὲν πρέπει νὰ δελεάσῃ οὔτε νὰ ἐνθαρρύνῃ ὑμᾶς, διότι ὁ κίνδυνος ὑπάρχει. Μαῦρα καὶ σκοτεινὰ νέφη καὶ τρομεραὶ λαίλαπες, θέλουσι μετ' οὐ πολὺ ἐπέλθει αἴφνης, περικυκλοῦσαι καὶ καταδιώκουσαι ὑμᾶς πρὸς τοὺς σκοπέλους. Τότε ὅποια ἐλπίς σωτηρίας ὑπάρχει; οὐδεμία! Θέλετε ἀφεύκτως ναυαγήσει καὶ ἀπωλεσθῆ εἰς τὰ παράλια τῆς τλαιπωρίας καὶ τῆς αἰωνίου ἀπωλείας.

Ἐπικαλούμενοι οὖν τὸν Θεόν, διὰ θερμῶν καὶ ἀδιαλείπτων προσευχῶν, θέλετε οὐχὶ μόνον εὐρεῖ ἀσφάλειαν ἀπέναντι τῶν προκειμένων κινδύνων, ἀλλὰ καὶ ἀνακούφισιν ἔχει εἰς τὰς λύπας καὶ τὰ δεινὰ ὑμῶν, ὥστε ν' ἀποκρούητε τοιοιτοτρόπως πᾶσαν τρικυμίαν καὶ πάντα κίνδυνον ἐν τῇ ὁδοιπορίᾳ τοῦ βίου, μέχρις οὗ φθάσητε εἰς τὴν αἰωνίαν ἀνάπαυσιν τοῦ οὐρανοῦ, ἀγαλλόμενοι καὶ ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ τῆς Βηθλεὲμ ἀστῆρος.

ΟΜΙΛΙΑ Γ'.

Ἐνάγκη οἱ νέοι νὰ ἔχωσιν ὑγιεῖς ἀρχάς.

« Καὶ Δανιὴλ ἤνικα ἔγνω, ὅτι ἐνετάγη τὸ δόγμα, εἰσῆλθεν
 » εἰς τὸν οἶκον ἑαυτοῦ καὶ αἱ θυρίδες ἠνέφγμεναι αὐτῷ ἐν τοῖς
 » ὑπερώοις αὐτοῦ κατέναντι Ἱερουσαλὴμ, καὶ καιροὺς τρεῖς τῆς
 » ἡμέρας ἦν κάμπτων ἐπὶ τὰ γόνατα αὐτοῦ, καθὼς ἦν ποιῶν
 » ἔμπροσθεν » (Δανιὴλ. Κεφ. 5'. 10.)

Οὗτος ὁ Δανιὴλ, νέος ἔτι ὢν, ἀπήχθη αἰχμαλώτος ἀπὸ
 τὴν Ἱερουσαλὴμ εἰς τὴν Βαβυλῶνα. Διὰ τῆς μοναδικῆς ἁπλῶς
 ἀκεραιότητος καὶ ὑπεροχῆς τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, βαπθού-
 μενος δὲ καὶ ὑπὸ τῶν μειδιαμάτων μιᾶς ἀκατανόητου Προ-
 νοίας, ὑψώθη ἐκ τῆς ταπεινῆς τοῦ αἰχμαλώτου καταστάσεως
 εἰς τὴν κυβέρνησιν τῶν υποθέσεων τοῦ Αὐτοκράτορος, διατε-
 λέσας ὑπὸ τριῶν κατὰ συνέχειαν μοναρχῶν βασιλείων. Τοῦτο
 διηρέθισε τὴν ζηλοτυπίαν τῶν ἄλλων αὐλικῶν, οἵτινες δὲν
 ὑπέφερον νὰ βλέπωσιν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἄνθρωπον ὑψωθέντα
 ἀπὸ τῆς ταπεινῆς θέσεως τοῦ αἰχμαλώτου εἰς βαθμὸν πολὺ
 ἀνώτερον ἐκεῖνου, τὸν ὁποῖον αὐτοὶ κατεῖχον συνάμοσαν ὅθεν
 κατὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ εὐρω-
 σιν ὕλην κατηγορίας εἰς τὰς διαφόρους ἐν τῇ Βασιλείᾳ ὑπη-
 ρεσίας του, ἀπεφάσισαν νὰ τὸν προσβάλωσιν ἐπάνω εἰς τὴν
 θρησκείαν του. Διὰ νὰ ἐκτελέσωσι λοιπὸν τὸν μισρὸν σκοπὸν
 αὐτῶν, συνηθοῖσθησαν ἔμπροσθεν τοῦ βασιλέως Δαρείου,
 ὑποβαλόντες πρὸς αὐτὸν ψήφισμά τι διαλαμβάνον οὕτως:
 « Ὅστις δὴποτε ἤθελε παρακαλέσει εἰς κανένα Θεόν, ἢ ἄνθρω-
 » πον, ἐπὶ τριάκοντα ἡμέρας, ἐκτὸς τοῦ Βασιλέως, νὰ ῥίπτη-
 » ται εἰς τὸ σπήλαιον τῶν λεόντων.»

Κολακευθεὶς ὁ βασιλεὺς μὲ τὸ θυμίσμα τοῦτο, τὸ ὁποῖον
 προσέφερον εἰς τὴν ματαιοφροσύνην αὐτοῦ, υπέγραψε τὸ ψήφι-
 σμα, τὸ ὁποῖον, κατὰ τοὺς νόμους τῶν Μήδων καὶ Περσῶν,
 ἐγένετο ἀμετάκλητον. Τοῦτο ἔφερε τὸν Δανιὴλ εἰς μέγαν
 κίνδυνον ὥστε ἔπρεπε τῶρα νὰ ἐκλέξη ἐν ἐκ τῶν δύο, δηλαδὴ
 ἢ νὰ ἐξομῶσῃ τὴν θρησκείαν του, ἢ νὰ ὑποβῇ τὴν θάνατον

χαρακτήρος καὶ τὸ ἐλατήριον τῶν πράξεων ὑμῶν θεωρού-
μεναι δὲ καὶ ὡς πρὸς τὴν μὀρφωσιν τῶν ἡθῶν, καὶ ὡς πρὸς
τὰ διάφορα κοσμικὰ καὶ ἐπουράνια συμφέροντα ὑμῶν, καθί-
στανται ὅλως ἀνεκτίμητοι· καθότι ἐκ τούτων ἐξαρτᾶται ἡ τύχη
ὑμῶν· καὶ γενικῶς εἰπεῖν, θέλετε ἀποβῆ τόσον ἐν τῇ παρουσίᾳ,
καθὼς καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ ὅπως αἱ ἀρχαὶ κάμωσιν ὑμᾶς.
Εἶναι λοιπὸν ἐπάναγκες, ἐνόσω εἴσθε νέοι, νὰ ἀποκτήσῃτε ὑγει-
εῖς καὶ σταθεράς ἀρχάς, ὥστε νὰ δυνηθῆτε ἐν μὲν τῇ παρουσίᾳ
ζωῇ νὰ διαγῆτε εὐτυχῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς, ἐν δὲ τῇ μελλ-
λούσῃ νὰ χαίρητε τὴν εὐλογίαν καὶ μακαριότητα τοῦ Παντο-
κράτορος. Λέγω δὲ ἐνόσω εἴσθε νέοι, διότι ἡ παροῦσα ὑμῶν
ἡλικία εἶναι ἡ καταλληλοτέρα πρὸς τὴν κτῆσιν ταύτην· καὶ
διότι αἱ ἀρχαί, τὰς ὁποίας ἤδη θὰ ἀποκτήσῃτε, θέλουσι πιθανῶς
μείνει ἐφ' ὑμῖν ἐνόσω ὑπάρχετε εἰς τὴν ζωὴν, ἐπενεργούσαι
ἀδιαλείπτως καὶ αὐθεντικῶς ἐπὶ τῆς διαγωγῆς ὑμῶν καθ' ὅλον
τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ βίου.

Ἐξετάζων οὖν τὴν ὑπόθεσιν ἐνταῦθα, θέλω κατὰ πρῶτον
διευθύνει τὴν προσοχὴν ὑμῶν πρὸς τινὰ λάθη, ἐξ ὧν γεννῶν-
ται ὀλέθρια ἀρχαί, καὶ τὰς ὁποίας εἴσθε ὑποκείμενοι νὰ μορ-
φώσῃτε εἰς τὴν μετὰ τῶν ἄλλων συναναστροφὴν.

1. Τὸ πρῶτον τὸ ὁποῖον θέλω ὑποβάλλει ὑμῖν, εἶναι ἡ
ἀρχὴ τῆς τιμῆς. Αὕτη εἶναι ἀρχή, τὴν ὁποίαν ὑπο-
κείμενά τινα τοῦ συρμοῦ δογματίζουσι, καὶ κυριεύει ἰδίως
τὰς κεφαλὰς τῶν ἀκολάστων καὶ τῶν μονομάχων, καὶ ἐκεῖ-
νων οἵτινες ἀξιούσιν εἰς ἑαυτοὺς τὸν τίτλον τοῦ εὐγενεοῦς
(gentleman.) Ἀντικειμένη δὲ αὕτη πρὸς τὸν θεῖον νόμον,
ὡσπερ καὶ πρὸς τοὺς ἠθικοὺς καὶ πολιτικοὺς καὶ πάντας τοὺς
ἀνθρωπίνους νόμους, περιορίζεται ἰδίως εἰς τινὰς τρόπους καὶ
κανόνας συμπεριφορᾶς, ἀνήκοντας εἰς χαρακτηῆρας, τοὺς ὁποίους
ἀνωτέρω περιέγραψα.

Ὀλόκληρον τὸ ἐλάττωμα (διὰ νὰ μὴ εἶπω ἔγκλημα καὶ
αἰσχροτήτα) τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἶναι περιττὸν νὰ ἐξετάσωμεν,
ὡς ἀνάξιοι περαιτέρω ἐρεύνης. Θεωροῦντες μόνον ὑπὸ τινὰ

ἐπαγγέλματος. Οἱ τοιοῦτοι περικυκλοῦνται ἀπὸ πλουσίους φίλους, τρέφοντες εἰς τὸν νοῦν ἰδέαν περὶ μεγάλης τινὸς τύχης, εἴτε ἔχοντες ἐν τῇ ἐξουσίᾳ αὐτῶν πλουσίαν κληρονομίαν, εἴτε ἐλπίζοντες τοιαύτην. ὄντες οὖν οὕτω διατεθειμένοι, ἐγκαταλείπουσιν ἑαυτοὺς εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ εἰς τὴν ἀκολασίαν. Δὲν ἔχουσι σπουδαίαν ἐνασχόλησιν, οὐδὲ ἐπάγγελμά τι, ἐπὶ τοῦ ὁποίου νὰ προσηλώσωσι τὴν προσοχὴν καὶ νὰ ἐπασχολήσωσι τὸν καιρὸν αὐτῶν. Ζῶσιν ἄνευ σχεδίου τινός, δηλαδή ἄνευ συστήματος ἢ σκοποῦ, μὴ φροντίζοντες ἢ περὶ τῆς ἀτομικῆς αὐτῶν εὐχαριστήσεως. Εὐθυμία, ἡδονή, παραλυσία, ἰδοὺ αἰσικαί, τὰς ὁποίας παρακολουθοῦσι, καὶ αἵτινες κληροῦσι τὸν στενὸν κύκλον τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν.

Περὶ τὸν εἶναι νὰ εἶπω κατὰ πόσον οἱ τοιαύτης διαγωγῆς ἄνθρωποι ἔσφαλлон, οὐχὶ μόνον εἰς τὸν μέγα σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν ἀκόμη τὸν ἀφορῶντα τὴν ἀληθῆ αὐτῶν εὐτυχίαν. Ζωὴ, ἥτις τοιοιτοτρόπως δαπανᾶται, εἶναι ζωὴ χαμένη· εἶναι ὅπως διόλου ζωὴ ἀντίθετος πρὸς τὰ φρονήματα καὶ τοὺς στοχασμοὺς καὶ τὰς πράξεις, τὰς ἰδιαζούσας εἰς ἄνδρας· Ἐνῶ δὲ αὕτη μορφώνει ποταπὸν τινα καὶ ἐκτεθηλυμένον χαρακτῆρα, ἐπισύρει ἐν ταύτῃ εἰς τὸν ὀπαδὸν αὐτῆς καὶ τὴν κατάκρισιν καὶ ἀποστροφὴν ὄλων τῶν εὐπολήπτων ἀνθρώπων, κατασταίνουσα τέλος πικρὸν καὶ δυστυχὲς τὸ γηρατειὸν ὑπὸ τὸ βᾶρος τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς αὐτοκαταδίκης.

Ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθη διὰ σκοπὸν ὑψηλότερον παρ' ἐκεῖνον τοῦ κυλίεσθαι εἰς τὸν βόρβορον τῶν ἡδονῶν· τὸ δὲ καθήκον αὐτοῦ ἐν τῇ ζωῇ εἶναι νὰ λατρεύῃ τὸν Δημιουργὸν αὐτοῦ, γινόμενος παντοιοτρόπως χρήσιμος εἰς τὴν κοινωνίαν. Καὶ τότε μόνον δύναται τις νὰ καθέξῃ τὴν ὑψηλὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἀπολαύων ἀληθῆ εὐτυχίαν, ὅταν ζῇ συμφώνως μὲ τὸν μέγαν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του. Τὸ κάμνειν κύριον σκοπὸν τὴν ἡδονὴν εἶναι βεβαίως τὸ ἀποτυγχάνειν αὐτῆς· διότι ὁ κόρος

» χρήματα εἶναι ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ, » προσθέτων σχετικῶς πρὸς τὴν ἀρχὴν αὐτὴν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συμφωνεῖ μὲ τὰς γενικὰς τῶν ἠθικολόγων γνώμας, δηλαδὴ « οἱ πλουταίνοντες » πίπτουσιν εἰς πειρασμοὺς, παρεκτρεπόμενοι εἰς πολλὰς » ἀνοήτους καὶ ἐπιβλαβεῖς σαρκικὰς ἐπιθυμίας, τῶν ὁποίων » τὸ τέλος εἶναι ὁ ὀλεθρος. »

Ἐπειδὴ ἐλάλησα περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐν τῇ προηγουμένῃ μου Ὀμιλίᾳ, κρίνω περιττὸν νὰ ἐπεκτανθῶ ἤδη ἐπιναλαμβάνων τὰ αὐτὰ πράγματα· θέλω μόνον νὰ προσθέσω, ὅτι, ὅταν ἡ ἀγάπη τῶν χρημάτων κατασταθῇ εἰς τινὰ αὐθεντικὴ ἀρχὴ τῆς πρακτικῆς ζωῆς του, τότε οὗτος ἐνοχοποιεῖ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἀποχαιρετῶν διὰ παντός τὴν ἠθικὴν καὶ τὴν λογικότητα. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὑποταχθῇ οὗτος εἰς τὸ πάθος τοῦτο τῆς πλεονεξίας, καθίσταται ἀμέσως ἐνώπιον τοῦ Δημιουργοῦ εἰδωολάτρης. Ὁ μὲν Θεὸς ἐκθρονίζεται ἀπὸ τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὁ δὲ Μαρωνᾶς καὶ ὁ Σατανᾶς κυριεύουσιν αὐτὴν, καὶ γίνονται τὰ εἰδῶλα τῆς καθημερινῆς λατρείας του. Τὰ χρήματα εἶναι τὸ κανονικὸν ἀντικείμενον τῆς καρδίας, καὶ ἡ ὑπερτάτη καὶ διοικητικὴ αἰτία τῆς διαγωγῆς αὐτοῦ· ἡ δὲ αἰσχροκέρδεια εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν σημεῖον ὄλων τῶν ἔργων του. Τότε ὁ χρηματολάτρης γίνεται ἄδικος, αἰσχρὸς, ψεύστης, καὶ ἀπατεῶν· ἐνῶ δὲ ἡ ψυχὴ του ἐξομοιοῦται μὲ τὸν θησαυρὸν αὐτοῦ, μεταβαλλομένη, οὕτως εἰπεῖν, εἰς ἀπλοῦν γῆινον σωρὸν ὕλης, εἰς τὴν ὁποίαν ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά αὐτοῦ εἰσὶν ὄλως ἀφωσιωμένοι, ὁ Θεὸς καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ αἰωνιότης εἶναι πρὸς αὐτὸν ἀντικείμενα ἄνευ σημασίας καὶ σχεδὸν ἄγνωστα. Δυστυχῶς οἱ νέοι μας εὐρίσκονται, ὡς ἐν τῇ προηγουμένῃ Ὀμιλίᾳ ἐβρέθη, πολυτρόπως καὶ ἐξόχως ἐκτεθειμένοι εἰς τὴν τὰ πάντα ἀπορρόφωσαν ἐπιβροχὴν τῆς εὐτελοῦς καὶ διεφθαρμένης ταύτης ἀρχῆς. Ἡ γενικὴ ὁρμὴ τῶν ἀνθρώπων τείνει εἰς τὸ πλουτίζειν· διὰ δὲ τὴν ἐπιτυχίαν αὐτὴν μεγάλα πλήθη ἀνθρώπων θυσιάζουσι καὶ συνείδησιν καὶ ψυχὴν καὶ Θεόν, ὅπερ εἶναι καὶ ἄτοπον καὶ παράλογον καὶ ἀγενές.

» φους μου; τί θέλει εἰπεῖ ὁ κόσμος, ἂν κάμω τοῦτο ἢ
 » ἐκεῖνο τὸ φέρισμον; διὰ τίνος μέσου δύναμαι νὰ ἐφελ-
 » κύσω τὰ βλέμματα τῶν ἀνθρώπων ἐπάνω μου;» Τὸ μὲν
 καθῆκον καὶ οἱ αἰῶνιοι νόμοι τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ δικαίου οὐδό-
 λως λαμβάνονται ἐκ μέρους αὐτοῦ ὑπ' ὄψιν· ὁ δὲ συρμός καὶ
 ἡ κακὴ ἔξις καὶ ἡ ἐπίδειξις καὶ αἱ ἐπευφημῖαι τῶν ἐπιπο-
 λαίων καὶ ἀνοήτων· ἰδοὺ τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα πληροῦσι
 τὴν φαντασίαν, καὶ διευθύνουσιν ὀλόκληρον τὴν διαγωγὴν
 αὐτοῦ. Τοιοῦτος ἄνθρωπος καθίσταται ὑπαπτός, καθότι
 οὗτος δὲν ἔχει τιμιότητα χαρακτῆρος, οὔτε ἀνεξαρτησίαν
 πνεύματος, διὰ νὰ ὑποταχθῇ εἰς τὰς παραγγελίας τοῦ ὀρθοῦ
 καὶ τοῦ δικαίου, ἐξαρτώμενος ἀπὸ τὸ ἔλεος πάσης τυχαίας
 ἐπιθέσεως καὶ μεταβολῆς τῆς δημοσίου γνώμης. Καὶ ἂν
 θελήσωμεν νὰ κρίνωμεν σταθερῶς πὺς περὶ τῆς ποιότητος τοῦ
 χαρακτῆρος αὐτοῦ, δὲν θέλομεν εὐρεῖ περισσοτέραν σταθε-
 ρότητα ἐν αὐτῷ παρ' ἐκείνην τὴν ὁποίαν εὐρίσκομεν εἰς τὴν
 διεύθυνσιν τῶν ἀνέμων, καὶ εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν
 συννέφων.

Ὅταν τοιαύτη εὐκαμψία χαρακτῆρος καὶ διαθέσεως κατα-
 λάβῃ νέον τινα, τότε προμηνύεται θλιβερόν καὶ ἀλέθριον δι-
 αὐτὸν μέλλον· διότι, ἀποξενούμενος οὗτος ὅλως διόλου ἐκ
 τῶν αἰσθημάτων, τὰ ὁποῖα ἡ γενναιότης καὶ ἡ σταθερότης
 διεγείρουσιν εἰς τὴν καρδίαν, καταγίνεται ἐπιμόνης εἰς τὴν
 χαλάρωσιν τῶν ἡθῶν του, συνειθίζων ἀείποτε νὰ περιφρονῇ
 τὰς ἀποφάσεις τῆς συνειδήσεως αὐτοῦ, καὶ νὰ ὑπηρετῇ δου-
 λικῶς τὴν θέλησιν καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῶν ἄλλων. Ποῖον δὲ
 εἶναι τὸ σύνθημα ἀποτελεσματῆς ἀδυνατοῦ καὶ ἀνοήτου πρὸς
 τὰς δοξασίας τῶν ἀνθρώπων προσηλώσεως; Ποῖον ἐστὶ τὸ
 τέλος τῆς πρὸς τὸν συρμὸν τάσεως τῶν νέων, τῆς ἀντιβι-
 νούσης αὐθαδῶς εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεως; Τὸ
 χάνειν ἐπὶ τέλους τὴν ὑπόληψιν καὶ τὸ σέβας αὐτῶν ἐκείνων
 τῶν ἀνθρώπων, τοὺς ὁποίους διὰ μυρίων ἀνοησιῶν καὶ παρεκ-
 τροπῶν προσεπέθουν νὰ εὐχαριστήσωσιν, εἶναι τὸ πραγματι-

δελεάζει διὰ τῶν προσδοκιῶν τοῦ κέρδους· καὶ ἂν τέλος πάντων ἦναι φιλότιμος, τὸν ὑπόσχεται πρόοδον. Τὸ δὲ κύριον ἀξίωμα τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἶναι τὸ ἐξῆς: « Ὁ σκοπὸς καθ' ἑαυτὴν ἀγαθὸς ἐστὶ τὰ μέσα » δηλαδή, διὰ τὴν ἀκολουθήσασθαι τὸν σκοπὸν τοῦ, δὲν πρέπει ν' ἀπερρίπτη οὐδὲν μέσον ὑποσχόμενον πρόοδον.

Ἐρρέθη, ὅτι τὰ ὄρια τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἶναι πολὺ στενὰ, παραδεκτῆς γινομένης ὑπὸ ὀλίγων μόνον ἀνθρώπων, καὶ τούτων ποταπῶν δὲν εἶναι ὅμως τοῦτο ἀληθές, διότι τὰ ὄρια αὐτῆς εἰσὶν ἀρκετὰ ἐκτεταμένα καὶ σχεδὸν ἀπεριόριστα. Πολλοὶ ἔχοντες τὴν ἀξίωσιν νὰ ἦναι εὐυπόληπτοι καὶ νουνεχεῖς, διάγουσιν ἐπὶ τοιαύτης ἀρχῆς, οἵτινες πιθανὸν νὰ ἀρνῶνται, ὅτι ἔχουσι τοιαύτην ἀρχὴν ὡς κανόνα τῶν πράξεων αὐτῶν, διότι λησμονοῦσι τὴν ιδιότητά της, ἀποκαλοῦντες αὐτὴν μὲ ἄλλο ψευδὲς ὄνομα. Οὗτοι μὲν ὀνομάζουσι αὐτὴν ἐξυπνάδα, φρόνησιν, σοφίαν, εἰς δὲ τὴν καθαρὰν καὶ ἀπλουστάτην ἡμῶν γλῶσσαν καλεῖται πανουργία, διπροσωπία, ἀπάτη. Τώρα ἡ δίμορφος καὶ δικέφαλος αὕτη ἀρχή, ἡ παριστανομένη ὑπὸ δύο διακεκριμένας διευθετήσεις καὶ οἰκονομίας, στοχάζομαι, ὅτι εἶναι τὸ χαρακτηριστικὸν τῆς ἐποχῆς ἡμῶν. Δυστυχῶς ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐπιπολλάζει εἰς ὅλα τὰ εἶδη τῶν ἐπαγγελματιῶν καὶ εἰς ὅλας τὰς κοινωνικὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, ἀπὸ τοῦ μεγαλύτερου συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας μέχρι τοῦ μικροτέρου χωρίου ἢ καὶ τῆς συνοικίας αὐτῆς. Ἄντι νὰ ἐνεργῶσιν οἱ πρηνεθεύοντες τὴν ἀρχὴν ταύτην τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν εἰς τὸ ἀνοιχτὸν φῶς τῆς ἡμέρας, ἀκολουθοῦντες τὴν εὐθείαν καὶ ἀπλὴν ὁδὸν τῆς ὀρθότητος καὶ τοῦ χρέους, οὗτοι βαδίζουσιν ἀπεναντίας τὴν ἐσφαλμένην ὁδὸν, ἐργαζόμενοι ἐν τῷ κρυπτῷ, καὶ ἐνεργοῦντες τὰ σχέδια αὐτῶν διὰ τῆς ἀπάτης καὶ τῶν στρατηγημάτων. Μὴ ἐκφράζοντες τίποτε μετὰ εὐκρινείας, οὔτε ἐπιχειροῦντές τι εὐθέως καὶ ἐντίμως, βαδίζουσιν ἐν ὄλαις ταῖς περιστάσεσι σκολιάν τινα καὶ δολερὰν ὁδὸν, λέγοντες ἄλλα, καὶ ἐννοοῦντες ἄλλα· σχεδιάζοντες ἄλλα, καὶ πράττοντες

τοτρόπως τηρούμεν ἀδιαλείπτως εἰς ἑαυτοὺς τὴν μωρτυρίαν τῆς συνειδήσεως ἡμῶν, ὅτι ἐξήσαμεν ἐν ἀπλότητι καὶ θρησκευτικῇ εὐλικρινείᾳ εἰς τὸν κόσμον, καὶ οὐχὶ διὰ τῆς πονηρᾶς ψευδοπολιτικῆς καὶ τῆς ἀπάτης. Εἶναι ἀληθές, ὅτι τοιαύτη εὐθεΐα καὶ ἐλευθέρως διαγωγὴ, ἐμπορεῖ νὰ φέρῃ ἡμᾶς ἐνίοτε εἰς τινὰ καταφρόνησιν, καθὼς καὶ εἰς πρόσκαιρά τινὰ προσκόμματα· ἐπὶ τέλους ὅμως, θέλει ἀφεύκτως θριαμβεύσει, στρεφομένη πρὸς τὴν πρόοδον καὶ πρὸς τὸ ἀληθές ἡμῶν συμφέρον. Εἶναι δὲ μέγιστον ἀγαθὸν τὸ ἔχειν ἀκέραιον καὶ τέμιον χαρακτῆρα, ὅστις διακρίνει οὐσιωδῶς τὸν καλὸν καὶ ἐνάρετον ἀπὸ τὸν κχιὸν καὶ ἐπιζήμιον πολίτην, τὸν ὁποῖον πάντες ἀποφεύγουσιν ὡς ὑποπτον καὶ χαμερπῆ, φοβούμενοι τὰς ἐπικινδύνους ἀπάτας καὶ ἀγυρτείας αὐτοῦ.

6. Ἐκτὴ κακὴ ἀρχή, τὴν ὁποίαν ἔχω ἤδη νὰ σᾶς ἀναφέρω εἶναι, τὸ πρᾶττειν πᾶν ὅ,τι ἡ κοινὴ συνήθεια καὶ ἡ δημοσίαι γνώμη, παραδέχεται. Εἰς ὄλους τοὺς κλάδους τῶν ἐπαγγελματίων, τόσον βιομηχανικῶν, ὅσον καὶ ἐμπορικῶν καὶ ἐπιστημονικῶν, ὑπάρχουσι κανόνες τινές, κατὰ τοὺς ὁποίους αἱ ὑποθέσεις ἐκάστου ατόμου ἐννοοῦνται καὶ διευθύνονται ἐν ὧσιν δὲ τηροῦνται οὔτοι, οὔδεῖς θεωρεῖ ἑαυτὸν ὑπεύθυνον εἰς τὰς τυχόν γινόμενας κατηγορίας, ἢ τὰς λαμβανομένας ὑποφίας ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τῆς ἀτιμίας. Καὶ μολαταῦτα συμβαίνουσι συχνάτατα περιστάσεις, καθὼς οἱ κανόνες οὔτοι ὀλοτελῶς ἀνατρέπονται ἐναντίον τοῦ δικαίου, καὶ ἐναντίον ὡσαύτως τῆς καλῆς συνειδήσεως καὶ τοῦ ὀρθοῦ λόγου. Παραδείγματός χάριν, ὁ παραδεχόμενος τὸν νόμον τῆς τιμῆς ὡς κανόνα του, δὲν εὐρίσκει ἐνοχὴν εἰς τὴν μονομαχίαν· ὅθεν ἄνευ οὐδεμιᾶς τύψεως τοῦ συνειδότος, βιάφει αὐτός τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸ αἷμα τοῦ ὁμοίου του. Ὁ σωματέμπορος, ἐν ὧσιν ἔχει τὴν συνήθειαν πλησίον του ὁ δικαιολογεῖ τὴν ἐγκληματικὴν ἐπιχείρησιν αὐτοῦ, μὴ στοχαζόμενος ἐγκλημα τὸ πραγματεῦσθαι τὰ βώματα καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. Δύναμαι νὰ σᾶς

ἀποδέχεται τὴν συνήθειαν ἀσυλλογίστως, γίνεται συστηματικός παραβάτης τῶν θεϊῶν ἐντολῶν. Ἄλλὰ, ἐκτὸς τῆς συνηθείας, καὶ ἐκτὸς τῆς θελήσεως καὶ τῶν εἰδικῶν τοῦ ἐμπορεύεσθαι ἕξεων, ὑπάρχουσι μεταξύ τῶν εἰρημένων περιστάσεων ὄροι τινες, διακρίνοντες αὐσιωδῶς τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τὴν ἀπάτην, καὶ τὸ δίκαιον ἀπὸ τὸ ἄδίκον· οἱ ὄροι οὗτοι εἶναι ἐν τῇ φύσει αὐτῶν ἀμεταβλητοὶ καὶ αἰώνιοι ὥστε πᾶσα διαγωγή ἀντιβαίνουσα, ἢ παραμερίζουσα τοὺς αἰωνίους νόμους τῆς εὐθύτητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, εἶναι ἐπισηφαλὴς καὶ ἔνοχος, ὅπωςδήποτε καὶ ἂν ἡ κοινὴ συνήθεια ἤθελε δικαιώσῃ αὐτήν.

Πολλὴν ὥραν ἐπησχόλησα τὴν προσοχὴν ὑμῶν εἰς τὴν συζήτησιν τῶν ἐσφαλμένων συστημάτων τοῦ πρακτικοῦ βίου· ὥστε δὲν μένει εἰμὴ ὀλίγος χρόνος πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν καλῶν καὶ ὑγιῶν ἀρχῶν. Θέλω λοιπὸν ἐπασχολήσῃ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, συσταίνων πρὸς ὑμᾶς ἐκείνας τὰς ἀρχάς, ἃς τινὰς ἐλπίζω νὰ παραδεχθῆτε πάντες ὡς ἀλάνθαστον κανόνα τοῦ διαίγειν ἐν τῷ κόσμῳ.

1. Πρωτίστη καὶ σωτηριώδης ὑγιῆς ἀρχὴ εἶναι, τὸ προσηλόνεσθαι σταθερῶς εἰς τὸ καθῆκον, ὅπερ ὁ θεῖος νόμος ὑπαγορεύει. Ὁ Θεὸς ἐγνωστοποίησεν ἡμῖν τί ἐστὶ δίκαιον, ἐπιβαλὼν ὑποταγὴν εἰς πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀρεστὸν τῇ ἀγάπῃ καὶ φοβερὸν τῇ ὀργῇ αὐτοῦ. Πρέπει δὲ νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ αὐστηρὸν βλέμμα τοῦ Ὑψίστου ὑπάρχει ἀδιαλείπτως προσηλωμένον ἐφ' ἡμῶν, καὶ ὅτι ἐκ τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ θρόνου ἐπιβλέπει ἐφ' ἕλων τῶν πράξεων ἡμῶν, ἐπιδοκιμάζων ἢ καταδικάζων αὐτάς, καθόσον αὐταὶ εἶναι καλὰ ἢ κακὰ, δίκαιαι ἢ ἄδικοι. Ὁ Δημιουργός, ἐμβλέψας εἰς τὴν ἄκραν σταθερότητα τοῦ δούλου τοῦ Δανιὴλ, ἐπεδαμίλειυσεν εἰς αὐτὸν τὴν ἄπειρον εὐσπλαγχνίαν του, διασώσας καὶ ἐξαγαγὼν αὐτὸν ἐκ τοῦ σπηλαίου τῶν λεόντων, ἵνα διὰ τῆς καθαρᾶς καὶ ἀκάμπτου εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς θριαμβεύσῃ κατὰ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ. Αὐτὸς

εὐθύτης ἄρα εἶναι ἡ εὐκολωτέρα καὶ συντομωτέρα ὁδὸς τοῦ ποιῆν ἐπιτυχῶς καὶ συμφερόντως τὰς ὑποθέσεις ἡμῶν.

Ἄν ἕκαστος ἐγνώριζε τὸ ἴδιον συμφέρον καὶ τὴν κοινωνικὴν θέσιν αὐτοῦ, τότε ἤθελεν εὐτυχεῖ ὅλος ὁ κόσμος· ἡ δὲ τάξις καὶ ἡ ἀρμονία καὶ ἡ ἀληθὴς εὐτυχία ἤθελον βασιλεύει ἐν ὅλαις ἐν γένει ταῖς κοινωνίαις. Ὑπάρχει ὅμως τρομερὰ ἄγνοια τοῦ μερικοῦ συμφέροντος εἰς τὸ πλείστον μέρος τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰδοὺ πόθεν προέρχονται ἅπασαι αἱ κοινωνικαὶ ἀνωμαλῖαι καὶ αἱ ἀσυμβίβαστοι διαφοραὶ αὐτῶν.

Ὁ ἄνθρωπος, ὅστις βχδίζει ἐπὶ ἐσφαλμένων ἀρχῶν, πίπτει συχνὰ εἰς τὴν ἀμηχανίαν καὶ εἰς τὴν πλάνην. Δὲν ἐξεύρει ποῖον δρόμον ν' ἀκολουθήσῃ, οὐτε πῶς νὰ καταβάλλῃ τὰς ἀεὶποτε ἀύξανομένας περὶ αὐτὸν δυσκολίας· τὰ δὲ πάντα παρίστανται εἰς αὐτὸν σκοτεινὰ καὶ σχολιὰ καὶ πλήρη παγίδων καὶ βαραθρῶν. Ζῆ εἰς κατάστασιν διηνεκοῦς ὑποψίας καὶ φόβου, λαμβάνων ἐκάστοτε τρομεροῦς ἤχους εἰς τὰ ὦτα αὐτοῦ. Τρέμει καὶ αὐτὸ τὸ ψηθίρισμα τῶν φύλλων, ἀναγκαζόμενος νὰ καταφεύγῃ εἰς διάφορα ἄτιμα μέσα καὶ εἰς στρατηγήματα, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ἀνοσιουργημάτων αὐτοῦ, καὶ τὴν ποινήν.

Ἀπ' ἐναντίας δὲ ὁ ἄνθρωπος, τοῦ ὁποιοῦ ἡ διοικοῦσα ἀρχὴ γίνεται ἡ εὐθύτης, σπανίως, ἔρχεται εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν τοῦ νὰ μὴν ἐξεύρῃ πῶς πρέπει νὰ πράξῃ. Οὗτος ἔχει ἔμπροσθεν αὐτοῦ δρόμον ἀπλοῦν, εὐθὺν, ἀνοικτὸν, καὶ εὐρύτατον, τὸν ὁποῖον δύναται νὰ τρέχῃ ἐλευθέρως, χωρὶς ποτὲ νὰ περιπλέκνται μὲ τοὺς ληπτηροῦς καὶ διαβρωτικοὺς συλλογισμοὺς τῆς πλεονεξίας καὶ τῆς δημοτικότητος. Ἐπιστηριζῶν δὲ πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ εἰς τὴν ἐξουσίαν τῆς θείας Προνοίας, σπουδάζει μόνον νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν συνείδησιν καὶ νὰ εὐαρεστήσῃ τὸν Δημιουργόν του, μὴ ἀμφιβάλλων ποσῶς, ὅτι ἐπὶ τέλους θέλει ἀνταμειφθῆ ἡ ἀρετὴ αὐτοῦ.

4. Τετάρτη ὑγιὴς ἀρχὴ εἶναι, τὸ κανονίζειν πᾶσαν πράξιν ἡμῶν πρὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι

ἀκλόνητα. Ἐν ὅσῳ λοιπὸν διατελεῖ ἐπὶ τῆς ἀμετατρέπτου βάσεως τῶν ὕγιων ἀρχῶν του, ἔχει πλήρη τὴν βεβαιότητα, ὅτι εἰς ὅποιαισδήποτε μεταβολὰς ἢ περιστάσεις καὶ ἂν ὑποκύβῃ: εἰς ὅποιονδήποτε μέρος τῆς οἰκουμένης καὶ ἂν εὔρεθῇ: θέλει φέρει μεθ' ἑαυτοῦ τὸ διακριτικὸν ἐκείνο σημεῖον, τὸ ὁποῖον παραδειγματίζει τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὸν Ὑψιστον, ἀπολαύων ἐνταυτῷ τοὺς ἐπαίνους καὶ τὴν ἀγάπην πάντων τῶν σοφῶν καὶ εὐεργετικῶν ἀνθρώπων τοῦ κόσμου. Ἐπὶ πάντων δὲ τούτων προσθέτω:

5. Ὅτι, ὁ ἀσφαλέστερος τρόπος τοῦ αὐξῆσαι τὰ συμφέροντα ἡμῶν εἶναι, τὸ νὰ διευθύνωμεν πᾶσαν πρᾶξιν ἡμῶν ὑπὸ τὴν αὐστηράν καὶ αὐθεντικὴν ἔμπνευσιν τοῦ καθήκοντος. Γνωρίζω καλῶς, ὅτι οἱ ἀρτισύστατοι καὶ πρωτόπειροι νέοι στοχάζονται ἀδύνατον τὴν αὐξήσιν τῶν κοσμικῶν συμφερόντων αὐτῶν, ἐν ὅσῳ οὗτοι εἶναι ὑποτεταγμένοι εἰς τοὺς αὐστηροὺς τῆς εὐθύτητος κανόνας, διῖσχυριζόμενοι ὅτι διὰ νὰ προοδεύσωσιν ἀνάγκη νὰ συμμορφωθῶσι μετὰ τὰς κακὰς συνηθείας καὶ μετὰ τὸν συρμόν! « Ἐὰν πωλοῦντες ἢ ἀγοράζοντες μεταχειριζώμεθα ἐνίοτε ψεύδη (λέγουσιν οὗτοι), ἢ φερώμεθα πολλὰκις ἀτίμως καὶ ἀπατηλῶς, τοῦτο τί σημαίνει; μήπως οἱ γείτονές μας δὲν κάμνουσι τὰ αὐτά; Καὶ τφόντι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ προοδεύσῃ τις ἄνευ τούτων. Ὑπάρχει τόση ἀμιλλα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε τὸ νὰ ἦναι τις αὐστηρῶς τίμιος καὶ ἐνταυτῷ νὰ προοδεύσῃ εἰς τὸ ἔργον του, εἶναι πράγματα ὅλως ἀσυμβίβαστα. » Τοιοῦτοι συλλογισμοὶ περίπου περιτρέχουσιν εἰς τὸν νοῦν τῶν νέων ἡμῶν. Ἄλλ' ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ δώσω γνώμην εἰς τινὰ τῶν οὕτω πως διαλογιζομένων, ἤθελον λαλήσει πρὸς αὐτὸν μετὰ τὴν ἀκόλουθον γλώσσαν: « Ἐὰν πρέπη, ὦ νέε, νὰ γίνῃς αὐψύστης καὶ ἀτίμος καὶ ἀπατεῶν διὰ νὰ προαχθῆς, ἤθελον σε συμβουλεύσει νὰ παραιτήσῃς τὸ ἔργον σου· διότι κάλλιον εἶναι νὰ σκάπτῃς τὴν γῆν ἢ νὰ ζητεῖς, παρὰ νὰ

τῆς πίστεως καὶ τῆς συνδρομῆς ὄλων τῶν εὐποληπτοτέρων ἀνθρώπων.

Ἄλλ' ἐγὼ θέλω διευθύνει τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἐν αὐτῷ τῷ κυκεῶνι τῶν ἀνθρωπίνων ὑποθέσεων, ἵνα ἀκούοντως φωτισθῆτε περὶ τῶν ἀληθῶν καὶ βασίμων τοῦ προοδεύειν μέσων. Ἄς ἴδωμεν λοιπὸν: Ποιοὶ εὐδοκιμοῦσι μᾶλλον εἰς τὰ κοσμικὰ αὐτῶν συμφέροντα, ἀνθούντες ὡς τὰ ῥόδα τῆς ἀνοιξέως; Ποιοὶ διάγουσιν ἡσυχώτερον καὶ εὐτυχέστερον βίον, ἀπολαμβάνοντες πλειότεραν τιμὴν καὶ ὑπόληψιν ἐκ μέρους τοῦ Κοινοῦ; Δὲν εἶναι οἱ ἄνθρωποι τῶν ὑγιῶν καὶ σταθερῶν ἀρχῶν οἱ χαίροντες τὰ κοινωνικὰ ταῦτα ἀγαθὰ; Δὲν εἶναι οἱ ἔχοντες ἀπλῆν καὶ ἀρεμπτον διαγωγὴν οἱ εὐδοκιμοῦντες καὶ ἐξέχοντες εἰς ὅλα; Χάριτι θεῆς ὑπάρχουσι μετὰξὺ ἡμῶν πολλοὶ τοιοῦτοι χαρακτῆρες καὶ πρέπει νὰ εἴπω μετὰ πολλοῦ σεβασμοῦ, ὅτι οὗτοι εἰσὶ τὰ ἀληθῆ στήριγματα, ἐφ' ὧν τὸ ἔθνος ἡμῶν βασίζεται καὶ προοδεύει· ὑπάρχουσι πολλοὶ, οἵτινες, μὴ ἐξεύροντες νὰ θυσιαζῶσι τὴν συνείδησίν των εἰς τὰς δοσοληψίας καὶ εἰς τὰ ὑλικά συμφέροντα, διευθύνουσι τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν ἐν αὐστηρᾷ τιμότητι, καὶ τηροῦσιν εὐγενῆ καὶ ἀκαμπτον σέβας πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ πρὸς τὸ καθῆκον. Δὲν εἶναι λοιπὸν οὗτοι οἱ χαρακτῆρες ἐκεῖνοι, τοὺς ὁποίους πάντας ὑρεῖς καὶ ὅλος ὁ κόσμος τιμᾷ καὶ σέβεται καὶ θαυμάζει; Δὲν εἶναι οὗτοι οἱ ἀπολαύοντες τὴν μεγαλειτέραν πίστιν, καὶ οἱ εὐρισκόμενοι ἐν τῇ εὐτυχεστέρᾳ καταστάσει, ἀγαλλόμενοι καὶ τερπόμενοι πνευματικῶς, ἐπὶ τῆς ἐμπιστοσύνης καὶ τῆς ἀγάπης τῶν ἀνθρώπων; Ἔστωσαν οὖν τὰ ὡραῖα ταῦτα παραδείγματα ὁ ὑπογραμμὸς τοῦ κοινωνικοῦ ὑμῶν σταδίου. Ἀκολουθήσατε τὰ βήματα αὐτῶν, καὶ μιμήθητε τὰς ἀρετάς των, φροντίζοντες νὰ φθάσητε, διὰ τῶν αὐτῶν ἐντίμων καὶ ἐπαινετῶν μέσων, τὸν βαθμὸν τῆς τιμῆς καὶ τῆς εὐτυχίας αὐτῶν. Καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει δὲ, ὅτι ἀκολουθοῦντες τὸν δρόμον τοῦτον, δὲν ἠθέλετε ἐν τῷ τέλει τοῦ βίου ἔχει τὴν πολλὴν περιουσίαν, κατὰ μέγιστον

νά δώσητε λόγον ὅλων τῶν ἐν τῇ ζωῇ πράξεών σας. Τοῦτο μόνον δύναται νά σᾶς ἐφοπλήσῃ κατά τῶν πειρασμῶν τοῦ κόσμου, καί νά σᾶς στερεώσῃ εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος καὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ἐχόντες οὖν τοιοῦτοτρόπως ἀενάως ὑπ' ὄψιν τὴν θείαν ἀντίληψιν, καὶ τὰς ἀμοιβὰς τῆς δευτέρας παρουσίας, ἀπαιτεῖται.

3. Νά ἔχητε ἐσκεμμένην καὶ ὀριστικὴν ἀπόφασιν εἰς τὸ πράττειν πάντοτε ὅ,τι τείνει εἰς τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον καὶ τὴν εὐχαρίστησιν ὑμῶν χωρὶς νά προσδιορίζετε χρόνους ἢ καιροὺς διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῶν καλῶν ἔργων ὑμῶν. Αὕτη εἶναι γνώμη μεγάλου τινός καὶ καλοῦ ἀνδρός τοῦ αἰῶνος μας, καὶ ἀληθῶς ἀρμόζει ἡ ζωὴ αὕτη εἰς ὄντα λογικὰ καὶ ἀθάνατα. Ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι ἡ κατάστασις ἡ ἢ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπηρεσία ὑμῶν, εἶναι ἀδιάφορον ὀφείλετε νά λάβητε ὑπ' ὄψιν ὀλόκληρον τὴν ὑπαρξίν ὑμῶν, ἐνεργούντες διὰ τὴν αἰωνιότητα, καὶ οὐχὶ διὰ τὸν συντομώτατον τοῦ βίου χρόνον. Ὅφείλετε νά ἀναβλέψητε πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς γῆς, εἰς τὰς σκηνὰς ἐκεῖνου τοῦ αἰωνίου κόσμου εἰς τὴν ἀδιακόπως βαδίζετε, προσπαθοῦντες νά πράττητε πᾶν ὅ,τι δύναται ν' ἀποτελέσῃ τὴν εὐτυχίαν ὑμῶν καὶ μετὰ δέκα χιλιάδας ἐτῶν, ὅτε ὅλα τὰ πλοῦτη καὶ ὅλαι αἱ τιμαὶ τῆς γῆς θέλουσιν ἐκλείψει. Τότε θέλετε ὑψωθῆ ὑπεράνω παντός ἁμαρτήματος καὶ πάσης ἀναξίας ἀρχῆς τοῦ ἐνεργεῖν, ἀποκτώντες τὴν πραγματικὴν ἀξίαν καὶ τὴν ἀληθῆ εὐτυχίαν τῶν λογικῶν ὄντων. Τότε θέλετε εἶσθαι ἀσφαλεῖς μεταξὺ ὅλων τῶν πειρασμῶν, καὶ εὐτυχεῖς μεταξὺ ὅλων τῶν δοκιμῶν τοῦ κόσμου.

νέοι, νὰ συστήσω ἰδίως πρὸς ὑμᾶς τὴν ὥραϊαν ταύτην ἰδέαν, ἵνα γνωρίσητε ἐνδομύχως, ὅτι ἡ Χριστιανικὴ Πίστις εἶναι ἡ γλυκυτέρα παρηγορία καὶ ὁ εὐγενέστερος καὶ ἐκλεκτότερος στολισμὸς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὅτι ἄνευ αὐτῆς εἴμεθα ἄνθρωποι δυστυχεῖς καὶ ἄθλιοι. Ζητῶ δὲ συγγνώμην διὰ τὴν παρέμβασίν μου ταύτην, (εἰάν φανῆ πρὸς ὑμᾶς τοιαύτη), τὴν ὁποίαν με ὑπηγόρευεν ἡ ἐπιθυμία τοῦ νὰ ἴδω ὑμᾶς ἀπολαύοντας τὰς πρώτας καὶ μεγαλειτέρας τοῦ Οὐρανοῦ εὐλογίας.

Τὸ ἀντικείμενον τῆς παρούσης Ὁμιλίας μου εἶναι, περὶ τῆς μορφώσεως καλοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ἀνάγκης τοῦ ἔχειν τοιοῦτον χαρακτῆρα. Ἀναπτύσσω δὲ τὴν ὑπόθεσιν ταύτην,

Α'. Θέλω προσδιορίσει τὰ μέσα, δι' ὧν ὁ τοιοῦτος χαρακτῆρ μορφόνηται.

Β'. Θέλω ὑποβάλλει ὑμῖν σκέψεις τινὰς, ἐξηγούσας τὴν ἀνεκτίμητον ἀξίαν τοῦ εὐθέος καὶ σταθεροῦ χαρακτῆρος.

1. Ὅταν ὁ Ζωγράφος ἐπιχειρήσῃ νὰ ζωγραφίσῃ λαμπρὰν τινα εἰκόνα, οἷας δὴ ποτε χώρας, ἢ προσώπου, πρέπει φυσικῶ τῷ λόγῳ νὰ σχηματίσῃ κατὰ πρῶτον εἰς τὸν νοῦν του καθαρὰν καὶ διακεκριμένην ἰδέαν ἐκείνου, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ σχηματίσῃ ἐπὶ τοῦ πίνακος. Αὐτὸ τοῦτο συμβαίνει καὶ ἐπὶ τῆς παρούσης περιστάσεως. Τὸ πρῶτον βῆμα, τὸ ὁποῖον ἔχει νὰ κάμῃ τις εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, εἶναι νὰ λάβῃ κατ' ἀρχὰς ἀκριβῆ καὶ ἐντελῆ ἰδέαν τοῦ τοιούτου χαρακτῆρος, δηλαδὴ νὰ σχηματίσῃ εἰς τὸν νοῦν του καθαρὰν γνῶσιν τῶν οὐσιωδестέρων ἀρετῶν, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ κελὸν ὄνομα, ὅπερ, ὡς ἐρρέθη, ὑπερβαίνει ὅλους τοὺς θησαυροὺς. Σημειωτέον δὲ ὅτι τὸ παραμικρὸν σφάλμα ἐνταῦθα ἀποβαίνει λίαν οὐσιῶδες, ὡς δυνάμενον νὰ φέρῃ πρόσκομμα εἰς τὴν κατάληψιν τοῦ πράγματος· διότι αἱ ἀποκτώμεναι ἐκ τούτου ἐσφαλμέναι θεωρίαι ὡς πρὸς τὰς εἰδικὰς ἀρετὰς τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, θέλουσι πιθανῶς ἐγχαραχθῆ εἰς τὸν ἴδιον ὑμῶν χαρακτῆρα, ὡς δὺς μορφοὶ καὶ σκολιὰ γράμματα.

Τὸ δὲ καλὸν ὄνομα, ὅπερ πρέπει νὰ προτιμᾶται μᾶλλον παρὰ τοὺς μεγάλους θησαυροὺς, δὲν συνίσταται εἰς τὴν ἄσάτον καὶ εὐμετάβολον ἰσότην τῆς δημοτικῆς γνώμης, ἀλλὰ βασιζέται εἰς διάρρηκτιν ὑπεροχὴν, καὶ εἶναι τόσον ἀμετάβλητον, ὅσον καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ ἀλήθεια εἰσὶν ἀμετάβλητα. Ἡ ἀγνή καὶ ἀνεπίληπτος ὑπόληψις, ἡ ἀποκτιμένη ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν, καὶ ἀποδιδόμενη εἰς ἡμᾶς οὐχὶ ἐκ μέρους τῶν ἀμαθῶν καὶ εὐτελῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐντίμων καὶ πεπαιδευμένων καὶ νουεχῶν ἀνθρώπων, ἐνεκα τῶν καλῶν προτερημάτων καὶ τῆς χρηστῆς ἡμῶν διαγωγῆς, περιέχει τὸ καλὸν τοῦτο ὄνομα. Πρὸς ἀποκτισιν λοιπὸν τοιοῦτου ὀνόματος πρέπει πρῶτον, νὰ ἔχωμεν ἀκεραία καὶ ἀκαμπτον ἠθικὴν· δευτερον, νὰ ἔχωμεν ἀνεξαρτησίαν καὶ σταθερότητα, ἵνα ὀδηγώμεθα ἐκ τινος ὀριστικῆς πεποιθήσεως πρὸς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ καθήκον· τρίτον, νὰ ἤμεθα εὐμενεῖς, φιλάνθρωποι, πρᾶοι, καλοκάγαθοι καὶ συμβιβαστικοὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους· καὶ τελευταῖον νὰ ἤμεθα εὐσεβεῖς ἀναθέτοντες ὅλα τὰ ἔργα ἡμῶν εἰς τὴν θεῖαν Πρόνοιαν καὶ ἐπικαλούμενοι πάντοτε τὴν βοήθειαν καὶ χάριν τοῦ Παντοκράτορος. Ἴδού αἱ οὐσιώδεις ἀρεταὶ τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, ἡ μᾶλλον τὰ ζῶντα καὶ πνεόντα χαρακτηριστικὰ τοῦ καλοῦ ὀνόματος, τὸ ὁποῖον συνιστᾶται μετὰ πολλῆς ζήσεως εἰς τὴν ὑψηλὴν θεωρίαν καὶ προσεκτικὴν καὶ διηνεκὴ καλλιέργειαν ὑμῶν.

Ἡ δυνάμην εὐκόλως, ν' ἀναφέρω καὶ ἄλλας ἀρετὰς συντινούσας μεγάλως πρὸς σύστασιν καλῆς ὑπολήψεως στοχάζομαι ὅμως, ὅτι αἱ ἤδη ἐκτεθεῖσαι εἰσὶν ἡ πηγὴ καὶ ἡ βᾶσις παντὸς προτερήματος. Αὗται εἰσὶν αἱ κυριώτεραι καὶ θεμελιώδεις ἀρεταὶ, ἀνευ τῶν ὁποίων ἡ μὀρφωσις καλοῦ καὶ σταθεροῦ χαρακτῆρος καθίσταται ἀδύνατος.

2. Πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὸ καλὸν ὄνομα τοῦτο, ὁποῖον περιεγράψαμεν αὐτό, εἶναι εἰς ὅλας τὰς περιστάσεις ὁ καρπὸς τῆς προσωπικῆς ἀξίας καὶ ἱκανότη-

καίριως τὰ ἐξωτερικά ὑμῶν συμφέροντα, τὰ ὅποια, ἐάν δὲν προστατεύσητε διὰ τῶν ἰδίων προσπαθειῶν καὶ διὰ τῆς προσωπικῆς ὑμῶν ἰκανότητος, θέλουσιν ἀποχαιρετήσαι ὑμᾶς καὶ τότε, ἢ ὁ ἀκούρατος καὶ ἐπιμελής ὀδοιπόρος κερδίζει τὸ πᾶν στάδιον, πρὶν ἢ ὑμεῖς κινήθητε. »

Πάμπολλοι νέοι διεφθάρησαν, βασιζόμενοι εἰς τὸ καλὸν ὄνομα τῶν γονέων αὐτῶν, ἢ εἰς πλουσίαν κληρονομίαν, ἢ εἰς προστασίαν φίλων. Ἐπειδὴ κολακευόμενοι ἀπὸ τῶν διακρίσεων αὐτῶν, ἐνόμισαν, ὅτι ἔπρεπε νὰ ζῶσιν ἄνευ σχεδίου τινὸς καὶ ἄνευ κόπου, παραδιδόμενοι εἰς τὰς ἡδονὰς καὶ εἰς τὴν τρυφήν. Ἡ κακὴ αὕτη ἰδέα καθίσταται ὀλεθριωτάτη, διότι μορφώνει εἰς τοὺς οὕτω διάγοντας εὐτελεῆ καὶ ἀνωφελεῆ χαρακτήρα. Ἐκ δὲ τοῦ ἐλαττώματος τούτου συμβαίνει ὥστε σπανίως ὁ χαρακτήρ καὶ ἡ περιουσία νὰ διαρκέσωσιν ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς γενεάς εἰς τὴν αὐτὴν οἰκογένειαν· διότι οἱ ἀναφυόμενοι τῆς οἰκογενείας νεώτεροι κλάδοι, ἐπιθέτοντες ἀπατηλὴν πίστιν ἐπὶ τοῦ πατρῷου χαρακτήρος δὲν φροντίζουσι νὰ συστήσωσιν ἴδιον ὄνομα καὶ ἡ κοινωνία ἀείποτε καταδικάζει αὐτοὺς, ὡς φέροντας ἀνάξιως τὸ ὄνομα τῶν κλητῶν προγόνων αὐτῶν.

3. Εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ καλοῦ χαρακτήρος, ἐπάναγκες εἶναι ἡ παιδικὴ ἢ ἡλικία νὰ προάγῃται συστηματικῶς, χειραγωγομένη διὰ τῆς μεγαλειτέρας ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς. Ἐρρήθη ἐν μιᾷ τῶν προηγουμένων Ὀμιλιῶν(1) ὅτι ἡ μόνη κρίσιμος περίοδος τῆς ζωῆς εἶναι ἡ ἀπὸ τοῦ 14 μέχρι τοῦ 21 χρόνου τῆς ἡλικίας μεταβαίνουσα. Καὶ εἶναι παρατηρημένον, ὅτι τὰ συνιστῶντα τὸν χαρακτήρα τοῦ ἀνθρώπου ἤθη καλλιεργοῦνται εὐκολώτερον καὶ ἐπιτυχέστερον ἐν τῇ περιόδῳ ταύτῃ, παρὰ εἰς πᾶσαν ἄλλην ἐποχὴν τῆς ζωῆς. Ἐάν ὁ νεανίας διέλθῃ τὴν περιόδόν του ταύτην μὲ ἀγνὰ ἤθη καὶ μὲ διακεκριμένην ὑπόληψιν, ὡς ἦναι βεβαίωτατος, ὅτι

(1) Ὅρα Σελ. 28.

παρακολουθεῖ τὰ βήματα τοῦ νέου, ἀμαυρόνον τὸν χαρακτήρα
 του καὶ ἐπιφέρων τὰ δυσάρεστα καὶ ἀτυχῆ ἀποτελέσματα ἐφ'
 ὅλης τῆς ζωῆς αὐτοῦ.

Η καλὴ ὑπόληψις, φίλοι μου, ὁμοιάζει τὰ φυτὸν κατὰ τὴν
 τὴν λεπτομέρειαν τῆς φύσεως καὶ κατὰ τὸν τρόπον τῆς στε-
 ρεώσεως αὐτοῦ ἐν τοῖς ἀπλάγχνοις τῆς γῆς. Καί, καθὼς ἐκεῖνο
 διὰ πολλῆς προφυλάξεως καὶ προστακτικῆς καλλιέργειας, ἀυξάνει
 ἀνεπαίσθητως καὶ γίνεταί ὀδόνδρον, παρέχονθ' ἀφθόνας
 τοῦς κάρπους αὐτοῦ, οὕτω καὶ ἡ ὑπόληψις βραθυμῶδ' καλλι-
 λειογυμένη διὰ τῆς ἀπαύστου ἐνεργείας καὶ τῆς χρηστῆς
 ἀγωγῆς, ὑψοῦται ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας, παρέχουσα ἀνε-
 νάως εἰς τὸν κτήτορα αὐτῆς τὰ εὐτυχῆ καὶ λαμπρὰ ἀποτε-
 λέσματα της. Καθὼς δὲ πάλιν τὸ φυτὸν δύναται νὰ κατα-
 στραφῇ ἐν ὀλίγαις στιγμαῖς, ὅταν ἡ καλλιέργεια αὐτοῦ ἀμε-
 ληθῇ, οὕτω καὶ ἡ ὑπόληψις ἀπόλλυται εὐθὺς ἐκ τῆς ἀμε-
 λείας καὶ ἐκ τῶν κικλῶν ἡθῶν καὶ τότε ἀλλοίμονον εἰς τὸν
 τοιοῦτον νέον: Ἡ δυστυχία ἐπιδιώκει αὐτὸν πανταχόθεν!

Πολλάκις νέοι, οἵτινες πολλοὺς χρόνους ἔζων ὑπὸ τοῦς
 σωτηριώδους κανόνας τῆς ἠθικῆς, κατεστράφησαν ἐν ὀλίγαις
 μόνον στιγμαῖς διὰ τῆς κακῆς συναναστροφῆς, καὶ ἐκ τῆς
 ἀδιαφορίας αὐτῶν. Ἐπαγρυπνεῖτε λοιπὸν εἰς αὐτὴν τὴν μορ-
 φωτικὴν καὶ ἐπικίνδυνον ἐποχὴν τοῦ βίου, καθὼς ἦν μέλλει νὰ
 σχηματισθῇ ὁ χαρακτήρ καὶ νὰ στερεωθῶσι τὰ ἠθη ὑμῶν.

Δαπανήσατε λέγω, ὦ νέοι, τοὺς πολιτίμους χρόνους καὶ τὰς
 ἡμέρας καὶ τὰς ὥρας, αἵτινες διέρχονται ἀφ' ὑμῶν, ἐπιμελῶς
 ἀποκτώντες ἡθὴ χρηστὰ καὶ γνώσεις ἐπωφελεῖς, καὶ καλλιερ-
 γοῦντες ἐν τοῖς καρδίαις ὑμῶν τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν εὐσέβειαν.

4. Εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτήρος ἀναγκαιότατον
 εἶναι νὰ ἐχῆται πρὸ ὀφθαλμῶν ὁριστικόν
 τι νὰ σκοπῶν ὁ δὲ σκοπὸς οὗτος ἐστὶ μ' ἐγὼς καὶ
 ὑψὴ λέγει

Ἐνταῦθα ἴσως μᾶλλον ἢ ἀλλάχου, πρέπει νὰ περιγράψω-
 μεν τὴν μεγάλην διαφορὰν, ἥτις φαίνεται ἐπὶ τῶν χαρακτή-

θέλετε γίνει ἀφεύκτως. Σκοπήσατε τὴν ὑπεροχὴν, καὶ ἡ ὑπεροχὴ θέλει ἔλθει εἰς τὴν κυριαρχίαν ὑμῶν. Ἴδου τὸ μέγα μυστήριον τῶν προσπαθειῶν καὶ τοῦ μεγαλείου. Τὸ μὲν, «δὲν δύναμαι νὰ τὸ κάμω,» ποτὲ δὲν κατορθώνει τί· τὸ δὲ, «θέλω προσπαθήσει,» ἔκαμε θαύματα. Πάντες ὑμεῖς ἠκούσατε ἴσως περὶ τοῦ νέου ἐκείνου, ὅστις, ἀφοῦ κατεσπατάλησεν, ἐντὸς μικροῦ διαστήματος, μεγάλην κληρονομίαν εἰς τὰς ἀσωτείας, κατέφυγε πρὸς τινὰ ἀπότομον κρημνὸν διὰ νὰ ῥιφθῆ· καὶ ὅτι καθ' ἦν στιγμὴν ἔκυψε διὰ νὰ κρημισθῆ, συνελθὼν καὶ συναισθανθεὶς τὰς δυνάμεις του, εἶπε καθ' ἑαυτόν: «Ὁχι! δὲν αὐτοχει-
 » ριάζομαι! θέλω ἀνακτῆσει ὅσα ἔχασα.» Ἡ γενναία αὕτη ἰδέα ἐρίζωσεν εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀπ' ἐκείνης τῆς στιγμῆς, φέρουσα μετ' ὀλίγον τὰ ἀγαθὰ αὐτῆς ἀποτελέσματα. ἤρχισε λοιπὸν ὁ νέος νὰ ἐργάζεται ἀπ' ἀρχῆς εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου· τὸ δὲ πρῶτον ἐπιχειρήματόν ἦτο, νὰ πτυαρίζῃ κάρβουνα ἐν μιᾷ ἀποθήκῃ. Καὶ ὅμως προοδεύων ἀπὸ βήματος εἰς βῆμα ἀπέκτισε βαθμηδὸν οὐχὶ μόνον, ὅσα εἶχεν ἀπολέσει, ἀλλὰ καὶ ἀπεβίωσεν ὡς συστηματικὸς φιλάργυρος, ἀφήσας περιουσίαν δύο ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Ἰπέβαλον ὑμῖν τὸ παράδειγμα τοῦτο οὐχὶ νὰ καταστήσω αὐτὸ μιμητὸν πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ διὰ νὰ σᾶς δείξω τί δύναται νὰ κατορθωθῆ διὰ τῆς ὀριστικῆς καὶ ἀποφασιστικῆς ἰδέας, καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου προσπαθείας. Ὁ νέος ὅστις ἐμβαίνει εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου μὲ τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν τοῦ προαχθῆναι, δυσκόλως ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ· διότι ὑπάρχει ἐνώπιον αὐτοῦ σταθερὸν ἀντικείμενον, εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐπιτυχίαν ἀδιακόπως καταγίνεται· ὑπάρχει ἑνωσίς τις τῶν αἰσθημάτων καὶ τῶν προσπαθειῶν αὐτοῦ, ἥτις τὸν σπρώχνει ἐμπρὸς εἰς τὸν προτιθέμενον σκοπὸν, προοδεύουσα πᾶν ὅ,τι ἤθελεν ἐπιχειρήσει.

5. Ἄλλο τι λίαν ἀναγκαῖον εἰς τὴν μόρφωσιν καλοῦ χαρακτῆρος εἶναι, ἡ μετὰ τῶν ἐναρέτων καὶ πεπαιδευμένων καὶ ἐξόχων ἀνδρῶν σχέσις.

χαρακτῆρος καὶ τῶν ἀρχῶν αὐτοῦ. Ὑπάρχουσι πλείστοι νέοι εἰς τὴν πόλιν ἡμῶν ἐπιτηροῦντες ἀκριβῶς τὴν ἀξίαν τῆς ὑπολήψεως αὐτῶν, καὶ ἀποφεύγοντες αὐστηρῶς τὴν σχέσιν ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ συναναστροφή, καὶ ἡ διασφημία ἐμποροῦσι νὰ προσάψωσι μῶμον, ἢ μᾶλλον νὰ καταστρέψωσι τὴν ὑπόληψιν αὐτῶν.

Ἐπιτρέψατέ μοι, νὰ προσθέσω ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου, ὅτι πᾶς νέος, κατ' ἐξοχὴν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ χώρᾳ, δύναται ἐλευθέρως νὰ ἐκλέγῃ τὴν συναναστροφὴν αὐτοῦ. Ἄν ἐπιθυμῇ καλοὺς συντρόφους, ἐμπορεῖ νὰ εὑρῇ αὐτοὺς εὐκόλως· ἂν σέβηται ἑαυτὸν, τότε καὶ οἱ ἄλλοι θέλουσι σέβεσθαι αὐτόν· ἂν ᾖ φιλόανθρωπος καὶ νουνεχής· ἂν ᾖ ἐγκρατής καὶ οἰκονόμος· ἂν ᾖ προβλεπτικός καὶ ἐπιχειρηματίας, δύναται μετὰ πολλῆς εὐκολίας νὰ σχετισθῇ μετ' ἐκείνους, οἵτινες ἔχουσι τὸν αὐτὸν χαρακτῆρα. Ὑπὸ ταύτην οὖν τὴν ἔποψιν θεωροῦντες τὸ πρᾶγμα, βλέπομεν, ὅτι οἱ νέοι τῆς πόλεως ἡμῶν ἔχουσι μεγάλην καὶ πολλὰς εὐκολίας εἰς τὸ νὰ μορφώσωσι καλὸν καὶ ἐπαινετὸν χαρακτῆρα· ἐπειδὴ ὑπάρχει παρ' ἡμῶν ἀμιλλὰ τις ὑπὲρ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς καλῆς τάξεως. Χάριτι θεῷ, δὲν ἔχομεν ἐνταῦθα τὴν ἐκ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας ἀπορρέουσαν κακότηθειαν καὶ διαφθοράν, ἣτις ὡς φθοροποιὰ νόσος διαδίδεται μεταξὺ τῶν διάφορων τάξεων, καταστρέφουσα τὰ ἔθνη τοῦ λαοῦ. Ἄλλ' ὑπάρχει στάδιον προόδου δι' ἕκαστον πολίτην ἀνεξαιρέτως, ὃ δὲ δρόμος τῆς τιμῆς καὶ τοῦ μεγαλείου εἶναι ἀνοικτὸς καὶ ἐλεύθερος πρὸς πάντας· καὶ, ἂν μόνον στήσῃτε δι' ὀλίγον τὴν προσοχὴν σας περὶ ὑμῶν, θέλετε ἰδεῖ πολλοὺς νέους τρέχοντας αὐτὸν ἀγλάως καὶ ὑπερηφάνως. Ὡστε, ἐὰν ὑπάρχωσι τινες ἐξ αὐτῶν ἀποφεύγοντες τὴν καλὴν συναναστροφὴν, εἶναι αὐτοὶ μόνοι οἱ αἴτιοι τοῦ κακοῦ. Ἀλλὰ,

6. Μεταξὺ ὄλων τῶν μέσων τῆς μορφώσεως τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, τὸ ἀποτελεσματικώτερον καὶ ἐνεργητικώτερον ἐνταῦθ' εἶναι, ἡ βραθεὶα καὶ πρακτικὴ ἡ ἀΐσθη·

δες αὐτοῦ ὑψοῦνται εἰς τὸν Θεόν. Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ ἐνατενεύζουσιν εἰς τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῆς αἰωνιότητος. Τότε γεννᾶται νέον φῶς εἰς τὸν νοῦν του, καὶ νέαι δυνάμεις ζωογονοῦσι τὴν ψυχὴν του. Τότε ἐξασφαλίζεται ὁ χαρακτήρ, καθὼς καὶ ἡ διαγωγή αὐτοῦ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν καὶ τῶν καλῶν ἐξέων. Τότε τέλος πάντων ἐξασφαλίζει οὗτος τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ὁδοιπορίαν αὐτοῦ ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ καὶ κινδύνου, μεταβαίνων ἀσφαλῶς καὶ ὀριστικῶς πρὸς τὰς σκηναὶς τῆς αἰωνίας μακαριότητος. Ὁ εὐσεβὴς ἄνθρωπος ἵσταται ἐφ' ὑψηλοῦ καὶ στερεοῦ τόπου· ἡ δὲ καρδιά αὐτοῦ εἶναι πάντοτε ἠτοιμασμένη, ἐλπίζουσα εἰς τὸν Κύριον. Οὗτος αἰσθάνεται ἐσωτερικῶς ἀδιάκοπον τὴν μυστηριώδη ἐνέργειαν τῆς θείας Προνοίας ἣτις, ἀποτρέπουσα αὐτὸν ἐκ τῆς ἀπωλείας, τὸν διευθύνει ἀσφαλῶς μεταξὺ ὅλων τῶν πειρασμῶν καὶ περιπετειῶν τοῦ κόσμου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐημερίας.

Ὁ ἀσεβὴς ὅμως καὶ ἀθησικὸς ἄνθρωπος, στερεῖται τῆς ἰσχυροτέρας προστασίας καὶ τῆς κυρίας ὑπεροχῆς, ἣτις ἀρμόζει εἰς ἠθικὰ ὄντα. Αὐτὸς φέρει ἐπὶ τοῦ μετώπου αὐτοῦ τὴν ἀτιμίαν τῆς μεγάλης καὶ προφανοῦς ταύτης ἐλλείψεως· ὥστε ὅποιοςδήποτε ἀρετὰς καὶ ἂν διαφιλονεικῇ, αὐταὶ ὁμοιάζουσι μὲ τὰ ἐπὶ τῆς χιόνος πεφυτευμένα ἄνθη, ἢ μὲ ἐκεῖνα, ἅτινα μακραίνονται ὑπὸ τῆς ἀνυδρίας, ἔχουσαι χρεῖαν ζωογονίας καὶ δυνάμεως καὶ ὠραιότητος, τὰ ὅποια μόνη ἡ Χριστιανικὴ Θρησκεία δύναται νὰ παρέξῃ.

Ἀποῦ λοιπὸν εἶδομεν τὰ μέτα τοῦ μορφῶναι καλὸν χαρακτήρα, ἅς μεταβῶμεν :

Β. Εἰς σύντομόν τινα ἐξήγησιν περὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν μέσων τούτων.

1. Βλέπομεν ἐν πρώτοις, ὅτι ὁ καλὸς χαρακτήρ προφυλάττει τὸν ἄνθρωπον ἐκ τῶν ὑπόπτων καὶ κακῶν κατηγορημάτων. Ὁ ἔχων κακὸν καὶ ἐπιλήψιμον χαρακτήρα ἐνοχοποιεῖται καὶ κατηγορεῖται διὰ μυρία ἐγκλήματα, τῶν ὁποίων

νει εἰς τὸ κοινωνικὸν στάδιον ἐν δεδοκιμασμένῃ καὶ ἐγνωσμένῃ ὑψηλῇ, αἰσθάνεται, ὅτι κατέχει ἐν ἑαυτῷ θησαυρὸν ἀνώτερον πάσης τιμῆς καὶ ἀξίας, προσπαθῶν νὰ διατηρήσῃ τὸν θησαυρὸν αὐτὸν διὰ τῆς μεγαλειτέρας φρονήσεως καὶ προσοχῆς. Ἀφοῦ δὲ τοιοῦτοτρόπως δυνήθη νὰ προσφυλαχθῇ ἀπὸ τοῦ μιάσματός τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς κακίας, τότε θέλει εἶτι μᾶλλον φιλοτιμηθῆ, νὰ καλλιέργῃ ἐπ' ἄπειρον τὰ προτερήματα καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ πρὸς αὐξήσῃ τῆς ὑπολήψεως καὶ ὑπεροχῆς αὐτοῦ. Ἡ ὑπόληψις ὁμοιάζει μὲ τὰ κεφάλαια βιομηχανοῦ τινός, ὅστις, ὅσῳ περισσότερα ἀποκτᾷ, τόσῳ μᾶλλον καταγίνεται νὰ ἐπαυξήσῃ αὐτὰ ἢ ἂν θέλητε, ὁμοιάζει μὲ ἐκτεταμένον τι καὶ πλούσιον ὑποστατικόν, τὸ ὁποῖον προοδεύει ἀδιακόπως εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ περιεκτικότητα καὶ τὸ ὅποιον ἀπαιτεῖ ἐκ τούτου νέας προσθήκας, διὰ νὰ ἐξασφαλισθῇ ἡ σταθερὰ ὑπαρξίς καὶ νὰ μεγαλύνῃ ἡ ἀξία αὐτοῦ.

2. Ἡ μεγίστη εὐχαρίστησις τοῦ σέβεσθαι τὴν ἑαυτὸν, ἠνωμένη μὲ τὸν καλὸν χαρακτῆρα, προσθέτει πολὺ ἐπὶ τῆς ἀξίας τοῦ ἀνθρώπου. Ὅστις σέβεται ἑαυτὸν, ἔχει καθαρὰν τὴν συνείδησίν του καὶ πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεγαλειτέρον ἐγκόσμιον ἀγαθόν, παρὰ τὴν ἐκ τῆς καθαρᾶς συνειδήσεως προερχομένην πλήρη καὶ γλυκεῖαν ἁρμονίαν. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει μεγαλειόν τι, τὸ ὁποῖον ἡ ἀνθρωπίνη γλῶσσα ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ καὶ ἠδονὴν τὴν νοερά, ἀπέναντι τῆς ὁποίας οἱ θησαυροὶ τῆς γῆς εἶναι μηδέν.

Ἡ προερχομένη ἐκ τῆς πηγῆς αὐτῆς πραότης καὶ εὐτυχία, ἀντίκειται πρὸς πᾶσαν ἄστατον μεταβολήν, καθὼς καὶ πρὸς πᾶσαν ὀπισθοδρόμησιν καὶ παρακμήν ὃ δὲ διεγειρόμενος κατὰ τούτων φθόνος, δὲν ἐμπορεῖ, εἰμὴ νὰ ὠθῆ ἀμφοτέρωθεν ταῦτα πρὸς τὴν πρόοδον. Αὐτὰ τα ἐγκόσμια ἀγαθὰ (ἡ πρᾶξις καὶ ἡ εὐτυχία) μᾶς παρακολουθοῦσιν εἰς ὅλους τοὺς τόπους, καὶ μᾶς συντροφεύουσιν εἰς ὅλας τὰς μεταβολὰς καὶ περιπετείας τοῦ βίου. Πρὸς τούτοις μᾶς προστατεύουσιν καὶ μᾶς τέρπουσιν ἐν ταύτῳ ἐν τῇ οἰκίᾳ, καὶ ἐκτὸς αὐτῆς.

γνωμαί ἔχουσι τὴν μεγαλειτέραν βαρύτητα ; ποίων προστασία ζητεῖται μετὰ πολλοῦ πόθου ; καὶ τινῶν ἐπιβρόη ἔχει τὴν πλεον ἐκτεταμένην ἐνεργητικώτητα μεταξύ τῶν ἀνθρώπων ; Ἐκείνων, ἀναμφιβόλως, οἵτινες ἔχουσιν ὑγιεῖς ἀρχάς, καὶ ὑπόληψιν ἐγνωσμένην καὶ σταθεράν· ὃ ἐστὶ τῶν ἐχόντων καλὸν χαρακτῆρα. Ὁ ἠθικὸς χαρακτῆρ εἶναι ἰσχὺς· εἶναι ἐπιβρόη ἀείποτε ἐπενεργοῦσα ὑπὲρ τῆς προόδου καὶ τῆς εὐτυχίας τοῦ κτήτορος αὐτῆς. Ὁ ἔχων λοιπὸν τὸν χαρακτῆρα τοῦτον, καὶ ἂν τυχὸν δὲν ἤθελεν ἔχει τι ἄλλο, διὰ μόνου τούτου ἐμπορεῖ νὰ γίνηται ὑπερβαλλόντως χρήσιμος οὐχὶ μόνον πρὸς τοὺς ἀμέσως φίλους αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς ὅλον τὸ ἀνθρώπινον γένος.

Ἀφ' ἐτέρου ὁμοίως, ὅταν ἀμαυρώσῃ τις τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ, δι' ἔργων ἀτίμων καὶ εὐτελῶν, τότε οὗτος χάνει τὰ πάντα· ἡ δὲ γαλήνη τοῦ πνεύματος καὶ πᾶσα ἡδονὴ καὶ εὐχαρίστησις ἀνίπτανται διὰ παντός. Ὁ τοιοῦτος μισεῖ ἑαυτὸν, καὶ μισεῖται καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων, κατατηκόμενος μὲν ἐκ τῆς ἐντροπῆς καὶ τοῦ ἐλέγχου ἔσθθεν, μαστιζόμενος δὲ ὑπὸ τῆς καταφρονησεως καὶ τῆς δυσφημίας ἔξωθεν· ὅθεν καθίσταται ἐξ ἀνάγκης δυστυχῆς καὶ ἄθλιος. Προτιμότερον λοιπὸν ἐστὶ νὰ ἦναι τις πτωχός· προτιμότερον νὰ ἐμβῇ εἰς τὴν φυλακὴν ἢ νὰ καταδικασθῇ εἰς παντοτεινὴν δουλείαν, παρά νὰ στερηθῇ τοῦ καλοῦ ὀνόματος, ὑποφέρων τοὺς ἐλέγχους καὶ τὰ δεινὰ ἐκουσίῳ τινός ἀνυποληψίας καὶ διαφθοράς.

3. Στοχάσθητε ἔπειτα τὴν εἰς τὸ προοδεῦειν ἐν τῷ κόσμῳ ἀφρευκτον ἀνάγκην τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος. Ἐὰν νέος τις τελειώσῃ τὸν καιρὸν τῆς τεχνομαθείας ἢ καταστιχογραφίας, ὑπὸ τὴν σταθεράν ἐπιβρόηαν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν, ἐμβαίνει εἰς τὸ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς στάδιον ἀνεγνωρισμένος ὡς ἄξιός καὶ ἱκανός· ἡ δὲ ὑπόληψις καὶ τὸ καλὸν ὄνομα χρησιμεύουσιν εἰς αὐτὸν περισσότερον παρά τὰ μεγάλα κεφάλαια, διότι αὐτὰ τὸν συσταίνουσι φίλους· τῷ παρέχουσι κεφάλαια· τὸν περικυκλό-

κρέματα ἀπὸ τοῦ χαρακτῆρος, τὸν ὁποῖον κατὰ τὴν μικρὰν ταύτην περίοδον τῆς ὑπάρξεώς σας θέλετε μορφώσει.

4. Ἡ εὐτυχία ὄλων ἐκείνων, μεθ' ὧν εἴσθε σχετισμένοι, καὶ μεθ' ὧν θέλετε σχετισθῆ εἰς τὸ μετέπειτα, συνδέεται στενωῶς μὲ τὸν χαρακτῆρα τὸν ὁποῖον ἤδη μορφώνετε. Οἱ γονεῖς ὑμῶν, οἵτινες σᾶς περιέβαλψαν μετὰ πολλῆς στοργῆς ἐν καιρῷ νηπιότητος καὶ παιδικῆς ἡλικίας, περιμένουσι μετὰ μεγάλης ἀνυπομονησίας νὰ ἴδωσιν ὑμᾶς μίαν ἡμέραν νὰ γένηται τὸ στήριγμα καὶ ἡ γλυκεῖα παρηγορία τοῦ γηρατειοῦ αὐτῶν. Οἱ ἀδελφοὶ καὶ αἱ ἀδελφαὶ ὑμῶν, οἵτινες συνδέονται μεθ' ὑμῶν διὰ τῶν στενωτέρων δεσμῶν τῆς ἀγάπης καὶ τῶν τρυφερῶν αἰσθημάτων, καὶ πάντες οἱ καλοὶ συγγενεῖς καὶ φίλοι ἐνατενίζουσι πρὸς ὑμᾶς μετὰ βαθείας καὶ ἀνησύχου μερίμνης, παρατηροῦντες τὸ στάδιον εἰς τὸ ὁποῖον ἤδη ἐμβαίνετε, καὶ τὰ ἥθη ἅτινα ἔχουσι νὰ σχηματίσωσι τὸν χαρακτῆρα ὑμῶν, ἐξ ὧν νὰ προσδιορίσωσι τὴν τύχην τῆς ἐπιλοιποῦ ζωῆς ὑμῶν. Πάντες οὗτοι περιμένουσι τὴν ἐκ μέρους ὑμῶν ὀφειλομένην πρὸς τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν ἀμοιβαίαν σύμπραξιν καὶ βοήθειαν. Ἔστε οὖν βέβαιοι, ὅτι τίποτε ἄλλο δὲν ἐμπορεῖ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν εὐτυχίαν ἐκείνων, ὅσον ἡ τήρησις τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος σας· καθὼς πρέπει νὰ ἦσθε βέβαιοι, ἐπίσης καὶ ὅτι, τίποτε ἄλλο δὲν ἐμπορεῖ νὰ πληγώσῃ τόσον καιρίως τὰς καρδίας αὐτῶν, ὅσον ἡ δυσάρεστος γνῶσις, καὶ ἡ πικρὰ θεὰ τοῦ κακοῦ ὑμῶν χαρακτῆρος, ἡ καταστρέφουσα πᾶσαν ὑπὲρ ὑμῶν προσδοκίαν καὶ παλὴν ἐλπίδα αὐτῶν.

Περιπλέον δὲ, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι γρήγορα μέλλετε καὶ ὑμεῖς νὰ κατασταθῆτε πατέρες καὶ προστατὰι οἰκογενειῶν, ἀναδεχόμενοι τὴν διοίκησιν καὶ φροντίδα τέκνων, ἅτινα ἔχουσι νὰ λάβωσιν παρ' ὑμῶν τὴν πρώτην ὠθίσιν καὶ διεύθυνσιν τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἀνάγκη νὰ ἔχητε πρὸ ὀφθαλμῶν, ὅτι μέλλετε πρὸς τούτοις νὰ γένητε ὀδηγοὶ καὶ ἐνεργητικὰ μέλη τῆς κοινωνίας ἐπασχολοῦντες εἰς τὴν διάκρισιν ὑμῶν ὅλα τὰ μεγάλα καὶ πολύτιμα συμφέροντα τῆς

σεών τούτων, συλλογιζόμενοι τὰ φρικώδη καὶ τρομερὰ κακὰ τοῦ διεφθαμένου χαρακτήρος. Ὁ τοιοῦτος, ἀφοῦ ἐκθέτει ἐν πρώτοις ὑμᾶς εἰς τὴν κατάκρισιν καὶ τὴν καταδίκην τοῦ Κοινοῦ, ἐπιφέρει καὶ τὰς δυσαρέστους καὶ ἐπιζημίους συνεπείας αὐτοῦ. Δηλαδή ἀφαιρεῖ τὴν αἰδῶ καὶ τὴν γαλήνην τοῦ πνεύματος· ἀπομακρίνει τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἀνθρώπων, ἐπισύρων τὴν ὀλιγωρίαν καὶ περιφρόνησιν αὐτῶν· ἐξαλείφει ἀφ' ὑμῶν πᾶσαν ἀξίαν καὶ πᾶν προτέρημα, κατασταίτων ὑμᾶς ἀπλοῦν περιμυθηνικόν, ἢ μᾶλλον βδέλυγμα τῆς κοινωνίας· καὶ τέλος, στήνει ἔμπροσθεν ὑμῶν ἀκατάβλητον πρόσκομμα ἐναντίον τῆς ἐν τῷ βίῳ προαδοῦ ὑμῶν. Ἡ δὲ κατάστασις αὕτη ἐπιφέρει ἀναμφιβόλως τὴν βαρυτέραν καὶ πικροτέραν λύπην εἰς τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ σχετικούς ὑμῶν, γενομένη αἰτιονοηθὴ διαιωρίζηται κακὰς ἀρχὰς καὶ κακὸν χαρακτήρα ἐν ταῖς οἰκογενεαῖς, ὡς περ καὶ ἐν ταῖς ἐπερχομέναις γενεαῖς. Ἰδοὺ ὁποῖων κακῶν καὶ ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων πρόξενος γίνεται ὁ κακὸς χαρακτήρ!

Μεγάλη τῶντι δόξα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἔπλασεν αὐτὸν ὁ Ποιητὴς δυνατόν νὰ προκόπη ἀπείρως εἰς τὴν μάθησιν, εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ εἰς τὴν εὐδαιμονίαν· οἱ δὲ κάτοικοι τῆς εὐλογημένης γῆς ἡμῶν, ἔχουσιν ἀληθῶς τὸ μεγαλείτερον προνόμιον νὰ χαίρωσι μετὰ πολλῆς ἀφθονίας τὰ μέσα τῆς τοιαύτης προόδου. Μεταξὺ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων τούτων μέσων, εἰς τὰ βιβλία ἔμπορεῖ τις νὰ εὔρη ἀνεξάντλητόν τινα πηγὴν. Τὰ βιβλία εἰσὶν ἀναμφιβόλως οἱ πρῶτοι ἡμῶν διδάσκαλοι, καὶ συντελοῦσι περιστότερον ἴσως εἰς τὴν μόρφωσιν τῆς λογικῆς ἡμῶν καὶ ἠθικῆς δυνάμεως, παρὰ εἰονδήποτε ἄλλο μέσον· ἐπειδὴ ὁμως ταῦτα εἶναι πολλῶν καὶ διαφόρων χαρακτήρων, τινὰ μὲν καλὰ, ἄλλα δὲ ἀδιάφορα, καὶ ἄλλα ὀλέθρια, ἀνάγκη πᾶσα νὰ ἐκλέγη τις αὐτὰ καλῶς καὶ νὰ τ' ἀναγινώσκη μετὰ τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς. Ἡ ἐκλογή τῶν βιβλίων καθίσταται ἰδίως ἀναγκαία εἰς τὴν νεολαίαν, καὶ εἰς ὅσους τὰ καθημερινὰ τῆς ζωῆς χρέη δὲν ἐπιτρέπουσιν εἰμὴ ὀλίγον καιρὸν ἀναγνώσεως. Ὅθεν, ἔκρινα εὐλογον νὰ προσπαθῆσω νὰ εἰσαῶ εὐχάριστόν τινα ἐνασχόλησιν κατ' ἐξοχὴν εἰς τοὺς νέους διευθύνων τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὸν γενικὸν σκοπὸν τῆς ἀναγνώσεως. Εἰς τὴν συζήτησιν τῆς ὑποθέσεως ταύτης θέλω πρῶτον κάμει σημειώσεις τινάς, ἵνα εὐκολύνω ὑμᾶς εἰς τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν βιβλίων· ἀκολουθῶς θέλω ὑποβάλλει ὑμῖν συνοπτικούς τινας κανόνας περὶ τοῦ ὠφελιμωτέρου τοῦ ἀναγινώσκειν τρόπου· καὶ τελευταῖον θέλω ἀναφέρει τινάς παρατηρήσεις, ἵνα διὰ τούτων σᾶς ἀποδείξω πόσον ἀναγκαῖοτάτη καὶ ἀφευκτος εἶναι ἡ χρῆσις τῶν μέσων τούτων τῆς ἠθικῆς καὶ λογικῆς μορφώσεως.

Α'. Περὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν βιβλίων. Εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν βιβλίων ἀπαιτεῖται μεγάλη προσοχή· καὶ μάλιστα ὅποταν εὐρίσκηται τις εἰς ἐκείνην τὴν τρυφερὰν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ λογικαὶ καὶ ἠθικαὶ συνήθειαι αὐτοῦ ὑπάρχουσιν ἔτι εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς μορφώσεώς των. Ἐμπορεῖ τις νὰ διαφθαρή ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ἐνὸς μόνοῦ τό-

ἡμῶν. Ἡ ἱστορία εἶναι τὸ κάτοπτρον τοῦ κόσμου· διότι ἐν αὐτῇ θεωροῦμεν τὴν ἀρχὴν καὶ πρόοδον τῆς Κοινωνίας, καὶ τὴν ὑψώσιν καὶ ταπεινώσιν τῶν αὐτοκρατοριῶν. Ἐν αὐτῇ μαθαίνομεν τὰ συστήματα, τοὺς νόμους, τὰ ἔθη καὶ τὰς συνθηεῖας τῶν διαφόρων ἐθνῶν, ἐξιχνιάζοντες τὴν σειρὰν αὐτῶν καὶ μαρτυροῦντες τὴν πρόοδον ἐκείνης τῆς σιωπηλῆς, πλὴν μεγάλης παλιρροίας, ἣτις ἀκαταπαύστως φέρει τοὺς ἀνθρώπους ὁμοῦ μὲ τὰς πράξεις αὐτῶν εἰς τὸν κόλπον τῆς λήθης. Ἐν αὐτῇ, τελευταῖον, βλέπομεν μὲ τὰ πλέον ζωηρὰ χρώματα εἰκονισμένης τῆς κατὰ διαδοχὴν γενεᾶς τοῦ γένους ἡμῶν, καθ' ὃν τρόπον ἐγεννήθησαν, ἤκμασαν εἰς τὸ μέγα τοῦτο τῆς ζωῆς θέατρον, καὶ παρήλθον ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ διαδοχικῶς. Τοιαῦται σκηναί, θεωρούμεναι εἰς τὸ φῶς τῆς ἀθηντικῆς ἱστορίας, εἶναι παραγεμισμέναι μὲ τὰ πλέον εὐάρεστα καὶ ὠφέλιμα μαθήματα, καὶ ἰδίως ὅταν αὐταὶ πραγματεύωνται περὶ τῆς ἰδίας ἡμῶν πατρίδος, τῆς ὁποίας ἀφείλει πᾶς πολίτης νὰ ἔχη ὀλίγην ἢ πολλήν γνῶσιν ἀφεύκτως.

Ἐπάναγκες εἶναι ἕκαστος πολίτης νὰ ἔχη καὶ μικρὰν γνῶσιν περὶ τῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν νόμων τοῦ ἔθνους ἡμῶν, μετὰ τὴν ἱστορικὴν αὐτοῦ γνῶσιν. Βίς τὴν ἀρχαίαν Ῥώμην, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ἀνήλικοι παῖδες ὑπεχρῶνοντο νὰ ἐκστηθίζωσι τοὺς δώδεκα πίνακας, ὡς ἀναγκαῖον μάθημα· τοῦτο δὲ ἔκαμνον οἱ ἄρχοντες, ἵνα ἐντυπῶνται εἰς τὸ ἀπλοῦν πνεῦμα τῶν μαιρακίων βαθεῖαν γνῶσιν περὶ τῶν νόμων καὶ τοῦ πολιτεύματος τῆς πατρίδος αὐτῶν. Ὁ κανονισμὸς οὗτος ἦτο πολὺ ἀναγκαῖος διὰ τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ὑπαρξιν· ἂν δὲ ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιβληθῇ τοιοῦτόν τι θέσπισμα καὶ ἐπὶ τῆς ἡμετέρας νεολαίας, ἤθελεν ἀναμφιβόλως προάξει τοῦτο μεγάλην καὶ ἀκαταλόγιστον ὠφέλειαν εἰς τὴν κοινωνίαν ἡμῶν.

Ἀκόλουθον τῆς ἱστορίας ἀντικείμενον, καὶ ἀναγκαῖον ἐνταυτῶ, εἶναι ἡ Βιογραφία. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἀναγνώσεως δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς πάσης ἰκανότητος καὶ ὑπεροχῆς πνεύμα· διότι ἡ βιογραφία, ἐνῶ ἔχει θέλητρον διὰ τοῦ

τοτρόπως διδασκόμεθα νὰ βλέπωμεν διὰ μέσου τῆς φύσεως ἐν τοῖς ὑψίστοις τὸν Δημιουργὸν αὐτῆς. Αὕτη εἶναι ἡ φυσικὴ κλίσις, καὶ τοῦτο τὸ καθ' αὐτὸ ἀποτελεσμα, ὅπερ γεννᾶται εἰς πᾶσαν καρδίαν εὐσεβοῦς ἀνθρώπου, ἐκ τῆς σπουδῆς τῶν ἔργων τῆς δημιουργίας. Τίς δύναται νὰ παρατηρήσῃ τὰ τεράστια ἔργα, τὰ ὁποῖα ὁ Ποιητὴς ἔθεσεν ἔμπροσθεν ἡμῶν! Τίς δύναται νὰ θεωρήσῃ τὴν ζωηρὰν εἰκόνα τῶν τελειοτήτων αὐτοῦ, καθ' ὃν τρόπον αὐταὶ εἰκονίζονται πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν ἐπὶ τῆς γῆς; ἢ νὰ σπουδάσῃ τὴν βαθεῖαν σοφίαν τῆς δόξης καὶ μεγαλειότητος, αἱ ὁποῖαι περιγράφονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἐπάνω, χωρὶς νὰ ἐκφωνήσῃ μετὰ τοῦ προφητάνακτος Δαβὶδ, α ὦ Κύριε, πόσον θαυμάσια εἶναι τὰ ἔργα σου! μὲ πσοφίαν ἐδημιούργησας τὰ πάντα! Ἡ γῆ γέμει ἀπὸ τὰ πᾶγαθά σου, καθὼς καὶ αὕτη ἡ θάλασσα ἡ μεγάλῃ καὶ πεύρύχωρος!

Δὲν εἶναι μικρὰ ἡ ὠφέλεια καὶ ἐκείνων τῶν συγγραφέων, οἵτινες δίδουσι ἡμῖν γινῶσιν περὶ τοῦ πνεύματος καὶ τῆς καρδίας ἡμῶν, διότι οἱ τοιοῦτοι ἀναλύοντες τὰς συνθέσεις καὶ περιπλοκάς τῶν πραγμάτων καὶ τῶν σχέσεων, σαφηνίζουσι τὰς ἀποκρύφους αἰτίας τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν· ἀναπτύσσουν τὰς ἀρχὰς τῆς ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμης· ἐξηγοῦσι τὰ χρέη, τὰ ὁποῖα ἔχομεν πρὸς τοὺς ἄμοειδεις ἀνθρώπους, πρὸς τὴν κοινωνίαν καὶ πρὸς τὸν Θεόν· καὶ τελευταῖον, διδάσκουσι εἰς ἡμᾶς τὴν φύσιν, τὴν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν, δίδοντες ἡμῖν τοιοῦτοτρόπως νύξιν νὰ ὑψώωμεν τὰς θεωρίας καὶ ἐλπίδας ἡμῶν, ἀμιλλόμενοι εἰς τὴν ζήτησιν τῆς ἀληθινῆς δόξης καὶ εὐδαιμονίας, τῆς ἀρμοζούσης εἰς λογικὰ καὶ ἀθάνατα ὄντα.

Ἡ ἐξακολούθησις τῆς ζωῆς ἡμῶν δὲν εἶναι εἰμὴ ὑπόθεσις μικροῦ χρόνου. Μετὰ πολλῆς ὀρμῆς διαπερῶμεν τὰς ἐνασχολητικὰς αὐτῆς φροντίδας, ὀδεύοντες ὁλονὲν πρὸς τὸ τέρμα· ὁ δὲ ἥλιος τῆς ζωῆς γρήγορα θέλει σβύσει, καὶ τότε τὸ σκότος τοῦ θανάτου θέλει συμβιβᾶσει ὅλα, ὅσα ἐν τῷ παρόντι κόσμῳ

» Βίβλος αὕτη ἀνεξαρτήτως ἀπὸ τὸν θεῖον αὐτῆς τύπον,
 » ἐμπεριέχει περισσοτέραν ἠθικὴν, ἀξιολογωτέραν ἱστορίαν καὶ
 » ὠραιοτέραν μέθοδον εὐγλωττίας, ἀφ' ὅ,τι ἤθελεν εὐρεῖ τις
 » εἰς ὅλα τὰ ἄλλα βιβλία, εἰς ὅποιανδήποτε γλῶσσαν καὶ ἂν
 » ἤθελεν εἶσθαι γεγραμμένα. » Ἐναγκαλίσθητε λοιπὸν, φίλοι
 μου, τὴν Βίβλον ταύτην μετὰ ζέσεως εἰς τοὺς κόλπους ὑμῶν,
 κάμνοντες αὐτὴν λύχνον εἰς τὰ βήματα τῆς ζωῆς, καὶ φῶς ἐν
 τῷ κοιτῶνι, καὶ ἀνανεώνοντες τὰς λογικὰς καὶ ἠθικὰς ὑμῶν
 δυνάμεις ἐν πάσῃ ἀνατολῇ καὶ δύσει τοῦ ἡλίου, ἵνα προκόπτητε
 εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ νοουθεσίαν αὐτῆς. Τὰ δὲ εὐάρεστα
 ἀποτελέσματα, τὰ ὅποια θέλει φέρει αὕτη εἰς τὸ πνεῦμα,
 εἰς τὴν καρδίαν, εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ εἰς τὴν ζωὴν ὑμῶν,
 σχετικῶς πρὸς τὴν εὐτυχίαν τοῦ παρόντος καὶ τοῦ μέλλοντος
 κόσμου, θέλετε εὐγνωμόνως ὁμολογήσει εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ ἀδε-
 κάστου ἡμῶν Κριτοῦ.

Ἐὰν ἐπρόκειτο ἤδη νὰ δώσω ὑμῖν γενικὸν τινα κανόνα,
 διὰ τοῦ ὁποίου νὰ κανονίζητε τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν βι-
 βλίων, ἤθελον δώσει τὸν ἀκόλουθον: « Τὰ βιβλία θεωροῦνται
 » καλὰ ἢ κακὰ εἰς τὴν ἐπιρροὴν αὐτῶν, καθόσον αὐτὰ δύ-
 » γανται νὰ ἐμπνεύσωσιν εἰς τὴν καρδίαν ὑμῶν τὴν ἀγάπην
 » τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, πολὺ ἢ ὀλίγον, ἀφοῦ ἀναγνώσθητε
 » αὐτά. »

Ἀφοῦ λοιπὸν ἔκαμον τὰς παρατηρήσεις ταύτας, διὰ νὰ σᾶς
 εὐκολύνω τὴν καλὴν τῶν βιβλίων ἐκλογὴν.

Β. Θέλω ἐκθέσει πρὸς ὑμᾶς καὶ τινὰς κανόνας περὶ τοῦ πῶς
 πρέπει ν' ἀναγινώσκητε αὐτὰ χρησίμως.

Πολλὰ ὑποκείμενα ἀναγινώσκουσι πολὺ, καὶ ὁμως παρά-
 γουσιν οὐδεμίαν, ἢ πάνυ μικρὰν ὠφέλειαν ἀφ' ὅ,τι ἀναγινώ-
 σκουσι. Πρῶτον, διότι δὲν ἐπιτυγχάνουσι τὴν καλὴν ἐκλογὴν
 τῶν βιβλίων· καὶ δεύτερον, διότι ἀναγινώσκουσι χωρὶς μέθο-
 δον καὶ σκοπὸν, πολλάκις δὲ καὶ χωρὶς νὰ δώσωσι τὴν ἀπαι-
 τουμένην προσοχὴν καὶ σπουδὴν εἰς τ' ἀναγινωσκομένα.
 « Εὐάρεστοῦνται ἀπλῶς εἰς τὰς ὁποίας ἀναγινώσκουσι ἢ

γνώση τις καθέν εκ τούτων, πρέπει να εκλέγη τούς συντείνοντας εις τὸ ἀντικείμενον τῆς σπουδῆς αὐτοῦ ἀξιοτέρους καὶ εὐδοκιμωτέρους συγγραφεῖς, ἀποβρίπτων οἰκοθεν ὀλόκληρον τὸν σωρὸν τῶν ἀνωφελῶν καὶ ἀχρήστων, ἢ μᾶλλον τῶν ἐπιβλαβῶν βιβλίων. Ὑπάρχει δὲ καὶ τις ἄλλος λόγος διὰ τὸν ὁποῖον ὀφείλετε νὰ ἀποφεύγητε τὰ τοιαῦτα βιβλία. Αἱ κακαὶ ἐκδόσεις ἐμπεριέχουσι μυστικόν τι καὶ θανατηφόρον δηλητήριο· ἀναγινωσκόμεναι λοιπὸν ἀδιακρίτως καὶ ἄνευ τῆς ἀπαιτουμένης προσοχῆς, ἐμπροσθὺν νὰ δηλητηριάσωσι πάραυτα τοὺς ἀναγνώστας, διαφθείρουσαι τὰς ἀρχὰς καὶ καταστρέφουσαι τὴν ψυχὴν αὐτῶν. Οἱ νέοι χρεωστοῦσι νὰ προφυλάττωνται περισσότερον εἰς τοῦτο, διότι πολλοὶ τούτων ἀπωλέσθησαν διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἐνὸς μόνου βιβλίου. Πρέπει, φίλοι μου, νὰ προσέχητε τόσον, ὅποια βιβλία ἀναγινώσκετε, ὅσον ἐπίσης καὶ μὲ ποίους συναναστρέφεσθε· καθότι ἀμφοτέρα ταῦτα ἔχουσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς διαγωγῆς καὶ τοῦ χαρακτῆρος ὑμῶν. Βεβαιώθητε δὲ, ὅτι μὲ τὴν ἐπίτευξιν τῆς καλῆς τῶν βιβλίων ἐκλογῆς, ἐὰν μόνον δίδητε τὴν ἀπαιτουμένην προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, θέλετε δυνῆθαι ν' ἀποκτήσῃτε καὶ ν' ἀκολουθήσῃτε καλὴν νοουθεσίαν ἐν τῷ βίῳ ὑμῶν.

2. Π ρ έ π ε ι ν' ἀ ν α γ ι ν ώ σ κ η τ ε μ ε τ ἄ π ρ ο σ ο χ ῆ ς. Δὲν πρέπει νὰ παίρνη τις ποτὲ εἰς χεῖράς του βιβλίον τι πρὸς ἀπλὴν διασκέδασιν, ἢ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ περᾶσαι ἀπλῶς τὴν ὥραν αὐτοῦ· ἐπειδὴ, ὅστις διαπερᾷ οὕτω πῶς τὸν καιρὸν του, ἐκεῖνος βλάπτεται μᾶλλον παρὰ ἐὰν ἦθελεν εἶσθε διόλου ἀργός. Ἐνῶ ἡ τοιαύτη ἐπικόλαιος ἀνάγνωσις μορφώνει εἰς τὸν ἄνθρωπον εὐμετάβλητον συνήθειαν καὶ ὀκνηροὺς στοχασμοὺς, ἀποκατασταίνει ἐπὶ τέλους καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀνεπιτήδειον πρὸς πᾶσαν στενὴν καὶ ἀκριβῆ συζήτησιν, ἢ μελέτην.

Ὅταν ἀναγινώσκητε πρέπει νὰ προσηλόνητε καλὰ τὴν προσοχὴν σας, συγκεντρώνοντες τοὺς στόχασμοὺς καὶ περιορίζοντες ὅλως διόλου τὸν νοῦν εἰς τὸ ἀντικείμενον τῆς σπουδῆς καὶ

ρήματα αὐτοῦ ἦναι ἀποφασιστικά, ἂν τὰ αἰσθήματά του εἰλικρινῆ καὶ δίκαια, αἱ ἀνακαλύψεις ἀρμόδιαι καὶ τὸ πνεῦμά του καλόν. Ἡ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον γινομένη ἀνάγνωσις εἶναι τρόντι ἐπίπονος, καὶ ὅστις τὴν ἀκολουθεῖ δὲν ἔμπορεῖ ν' ἀναγνώσῃ, εἰμὴ ὀλίγα τινὰ συγγράμματα, συγκρινόμενος πρὸς ἐκεῖνον, ὅστις ἐκφυλλίζει καθε βιβλίον ὑποπίπτων εἰς τὰς χεῖρας αὐτοῦ. Πλὴν, τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεων καὶ ἡ ἰσχὺς τοῦ πνεύματος, τὰ ὅποια ἐκ ταύτης τῆς ἀναγνώσεως δύνανται ν' ἀποκτηθῶσιν, εἶναι βεβαίως ἱκανὰ ν' ἀναπληρώσωσιν ἀφρόνως πᾶσαν ἔλλειψιν προερχομένην ἐκ τοῦ μικροῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀναγνωσθέντων συγγραφεῶν.

Μία ἔκδοσις ἀναγνωσκομένη ὀλοκλήρως ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους, καὶ μετὰ τῆς δεούσης προσοχῆς καὶ μελέτης, συντείνει περισσότερον εἰς τὸ νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν τοῦ ἀναγνώστου, καὶ ν' αὐξήσῃ τὴν διαγνωστικὴν αὐτοῦ δύναμιν, παρὰ ἡ ἐκφυλλισις ὀλοκλήρου τινὸς βιβλιοθήκης. Τῇ ἀληθείᾳ, ὅσα περισσότερον ἀναγινώσκει τις κατὰ τοῦτον τὸν βίαιον καὶ ἐπιπόλαιον τρόπον, τόσα μᾶλλον γίνεται χαῦνος καὶ ἀνεπιτήδειος πρὸς πᾶσαν σπουδαίαν διάσκεψιν. Ἡ τοιαύτη ἀνάγνωσις ὁμοιάζει μὲ τὸν παραγεμισμένον ἀπὸ μεγάλην ποσότητα τροφῆς στόμαχον, ὅστις φέρει ἀκινήσιαν καὶ στάσιν εἰς τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου. Καὶ, καθὼς ἡ τροφή διαμένουσα εἰς τὸν στόμαχον βαρύνει καὶ χαυνώνει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ἡ πολλὴ καὶ ἄσχοπος ἀνάγνωσις, ἐπισωρεύουσα ἀτάκτους ἰδέας καὶ γνώσεις εἰς τὸν ἐγκέφαλον, ἀδυνατίζει τὸ λογικόν, σκοτιζουσα καὶ συγχέουσα ἐνταύτῳ ὅλας τὰς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος.

4. Πρέπει ν' ἀναγινώσκῃτε μετὰ θάρρους. Πολλάκις ἐρρέθη, ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀδυναμίαν του εἶναι ὅμως ἐπίσης ἀληθές καὶ ὅτι οὗτος δὲν αἰσθάνεται τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ἄπειρα πλήθη ἀνθρώπων πολλάκις, μὴ ἔχοντες ἀρκετὸν θάρρος εἰς τὰς ἰδίας αὐτῶν δυνάμεις, ἀποφεύγουσιν ὅ,τι ἤθελον τρόντι δυνηθῆ νὰ ἐπιχειρῇ.

μεν, ὥστε ἔχομεν πάντοτε περισσότερον λόγον νὰ ταπεινω-
 φρονῶμεν μᾶλλον διὰ τὴν ἄγνοιαν, παρὰ νὰ ὑψηλοφρονῶμεν
 διὰ τὴν μάθησιν ἡμῶν. Ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη εἶναι πάντοτε
 ταπεινὴ καὶ ἡμεροσ' ἄλλ' ἡ σχολαστικότης εἶναι ὑπερήφανος
 καὶ ἀπατηλὴ πρὸς ἑαυτήν. Ἄνθρωποι βαθείας ἐρεύνης καὶ
 ἐκτεταμένης μαθήσεως εἶναι περισσότερον ὑποκείμενοι εἰς
 τὴν ἀθωότητα καὶ τὴν ἀπλότητα, παρὰ τοὺς κατ' ἐπιφάνειαν
 ὑποκρινομένους τὴν παιδείαν. Ὅσοι δὲ ἀναγινώσκουσι πολὺ
 καὶ συλλογίζονται ὀλίγον, ἐκεῖνοι εὐρίσκονται μεγάλως ἐκτε-
 θειμένοι εἰς τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ κυριευθῶσιν ἀπὸ ὑπερηφα-
 νίαν καὶ ἀπάτην. Διότι, οὗτοι ἐκτιμῶσι τὴν μάθησιν αὐτῶν
 πλεόν ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν βιβλίων, τὰ ὅποια ἔχουσι ἀναγνώ-
 σει, παρὰ ἀπὸ τὰς ὁποίας ἔχουσιν ἐξ αὐτῶν συνάξει καθαρὰς
 καὶ καλῶς διακεκριμένας γνώσεις· ὅθεν τοῦ ποιήματος ἡ συμ-
 βουλὴ εἶναι ἐξίσου ἀληθὴς καὶ ὠφέλιμος.

Ἡ μικρὰ καὶ ὀλίγη γνῶσις φέρει κίνδυνον μεγάλον,
 εἰς τὰ ἔργα καὶ τὰς πράξεις καὶ τὸν βίον τῶν ἀνθρώπων.
 Ἄπὸ τὴν πηγὴν τὴν θεῖαν τῶν σοφῶν τε καὶ Μουσαῶν,
 Ἡ νὰ πίνῃ τις βαθείως, ἢ μὴ γεύητ' οὐδαμῶς.
 Ἐπειδ' ἡ ὀλίγη πόσις τὸν ἐγκέφαλον μεθύει,
 Ἡ δὲ ἄφθονος καὶ λεῖα πάντοτε τὸν σωφρονίζει.

Ὅστις θέλει νὰ ὠφεληται ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν, πρέπει ν'
 ἀναγινώσκῃ μὲ νοῦν ταπεινὸν καὶ διδακτικόν, ὦν ἕτοιμος ἐν
 πάσῃ περιστάσει νὰ δέχεται τὴν ἀλήθειαν, ὅπου ἤθελεν εὑρεῖ,
 καθὼς καὶ ἀφ' οἰοδῆποτε ἤθελε διδαχθῆ αὐτὴν, εἴτε φίλον
 εἴτε ἐχθρόν. εἶναι ἴδιον ἀμαθοῦς καὶ ἀνεπιτηδείου νοός τὸ
 ἀποβάλλειν κάθε πρᾶγμα ὡς ἐσφαλμένον, ἀπλῶς διότι δὲν
 συμφωνεῖ μὲ τὰ φρονήματα αὐτοῦ· καθὼς καὶ τὸ δέχεσθαι πάλιν
 παραλόγως ὅ,τι ἤθελεν εἶσθαι σύμφωνον μετ' αὐτοῦ.

Φρόντιζ' ἀπὸ πανταχόθεν τὴν ἀλήθειαν κυνηγῶν.
 Ἄπὸ φίλον ἢ ἐχθρῶν σου. Χριστιανῶν τε καὶ Ἑθνικῶν,
 Ὅπου ἤθελον φυτρώσει, θεῖα πάντοτε εἶν' τὰ ἄνθη,
 Σὺ δ' ἐκλέγων τὴν οὐσίαν ῥίπτει ὄπισθεν τὰ ἀγκόθια.

ἄλλων κανόνων εἰς τὴν προκειμένην ὑπόθεσιν τῆς μορφώσεως ἡμῶν. Ἐπειδὴ ἡ αἴσθησις αὕτη μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὴν καλὴν ἐκλογὴν τῶν βιβλίων, εἰς τὸν ὠφέλιμον τρόπον τῆς ἀναγνώσεως αὐτῶν, καὶ ἐν γένει εἰς τὴν ὀρθὴν χρῆσιν τῆς μαθήσεως, ἀναγκάζουσα ἡμᾶς νὰ προσδεύωμεν τὸ πνεῦμά μας καθ' ὅλας τὰς προσπάθειάς ἡμῶν.

Γ'. Θέλω τέλος πάντων προσπαθῆσαι νὰ διευθύνω τὴν προσοχὴν ὑμῶν, δι' ὀλίγας στιγμάς, εἰς τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ κάμνητε σπουδαίαν χρῆσιν τῶν μέσων τούτων τῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπιδόσεως.

4. Ἡ ἀνάγνωσις εἶναι ὁ πλέον διασκεδαστικὸς τρόπος τοῦ ἐνασχολεῖν τὸν περισσεύοντα ἡμῶν χρόνον. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι οἱ εἰς ἐμπορικὰς καὶ βιομηχανικὰς ἐργασίας ἐνησχολημένοι ἄνθρωποι δὲν ἔχουσι εἰμὴ ὀλίγον καιρὸν ν' ἀφιερώσωσι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πνεύματος αὐτῶν· ἐπειδὴ, αἱ ἐπίπονοι αὐτῶν ἐνασχολήσεις πρέπει ἀναγκαίως ν' ἀπαιτῶσι τὴν γενικὴν αὐτῶν προσοχὴν. Καὶ ὅμως εἰς τὴν πλέον ἐνασχολητικὴν ζωὴν τοῦ ἄνθρωπου ἐμπορεῖ, ὅταν θέλῃ, νὰ εὑρῇ πολλὰς σχολαστικὰς ὥρας· δηλαδὴ εὐκαιρίας, τὰς ὁποίας, εἰς συνθήραις προσεκτικῶς εἰς ἓν, καὶ ἀδίκῶς ἐπέμελλετο αὐτὰς, ἠδύνατο νὰ οἰκονομήσῃ καιρὸν ἰκανὸν ν' ἀναγνώσῃ πολλὰ ὠφέλιμα βιβλία καὶ ν' ἀποκτήσῃ πολλὴν χρῆσιν μάθησιν. Ἐὰν ὅμως ὑπάρχωσι ὑποκειμένα τινὰ τόσον ἐνησχολημένα εἰς τὰς ὑποθέσεις αὐτῶν, ὥστε νὰ μὴ εὑρίσχωσι καιρὸν δι' ἀνάγνωσιν, ἤθελον εἰπεῖ εἰς αὐτὰ, ὅτι πρέπει νὰ οἰκονομήσωσι καιρὸν.

Δὲν εἶναι ὅμως προτέρημα νὰ ἐξοδεύσῃ τις ὅλην τὴν ζωὴν αὐτοῦ, ὡς μοχθηρὸν ζῶον, περιθάλων μόνον τὴν θνητὴν αὐτοῦ σάρκα, τὸ δὲ πνεῦμα, τὸ ἀθάνατον λογικόν του ἀφίνων νὰ πεινᾷ καὶ νὰ λιμώτῃ! Ἡ ἀλήθεια εἶναι, ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ ἄνθρωποι ἔχουσι, ἢ ἐμποροῦσι νὰ ἔχωσι καιρὸν ἄρκετὸν δι' ἀνάγνωσιν· ἀλλ' οὗτοι τὰς σχολαστικὰς αὐτῶν ὥρας τὰς ἐξοδεύουσιν, εἴτε εἰς τὴν ὀκνηρίαν, εἴτε εἰς τὸν ὕπνον

Ἄλλ' ἡ ὑψηλὴ αὕτη βίβλος πρέπει νὰ φαίνεται πρὸς τοὺς συνειθισμένους ν' ἀναγινώσκωσιν ἐπιπολαίας διηγήσεις καὶ μυθιστορήματα, ἀσήμαντός τις ὑπόθεσις. Οὗτοι δὲν δύναται ν' ἀναγνώσωσι τὰς ἐνδόξους γραμμάς τῆς σοφίας, τῆς δυνάμεως, τῆς μεγαλειότητος καὶ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, τὰ ὅποια ὁ Πλάστης ἐνεχάραξεν εἰς αὐτὴν τὴν βίβλον· ὅλα ταῦτα φαίνονται εἰς αὐτοὺς, ὡς ἐν σφραγισμένον καὶ ἄγνωστον βιβλίον, ὅθεν διαπερῶσι τὴν ζῶην αὐτῶν εἰς τὴν παντελῆ ἀγνοίαν τῶν περικυκλούντων αὐτοὺς θεαμάτων, καὶ τῆς θείας δυνάμεως καὶ ἀγαθότητος.

2. Εἶναι πρὸς τούτοις ἀναντίρρητον, ὅτι ἡ ἀνάγνωσις προμηθεύει εἰς τὸν ἄνθρωπον ποικίλην καὶ σπουδαίαν ὕλην πρὸς εὐάρεστον καὶ χρήσιμον συνδιάλεξιν καὶ συναναστροφὴν. Ἐπειδὴ, ὅσοι εἶναι ἄπειροι βιβλίων, στεροῦνται τοῦ προτερήματος τούτου· οἱ δὲ στοχασμοὶ αὐτῶν πρέπει νὰ ᾔηται εἰς πολὺ μικρὰν σφαῖραν περιωρισμένοι. Τί ἀκολουθεῖ εἰς τὴν πλησιεστέραν γειτονίαν ἐκείνων, οἵτινες ἀποφεύγουσιν τὴν ἀνάγνωσιν; Θόρυβος, ὀκνηραὶ ἀπαγγελίαι, καταλαλῖαι, σκώματα, καὶ σκάνδαλα, καὶ ἀνόητα διηγήματα. Τοιαῦτα ἀντικείμενα σχηματίζουσι τὴν σειρὰν τῆς μαθήσεως καὶ προμηθεύουσι τὴν ὕλην τῶν συνδιαλέξεων αὐτῶν, ὅπερ εἶναι ἴδιον τῶν ἀπολιτίστων καὶ βαρβάρων καὶ ἀμαθῶν λαῶν. Οὗτοι δὲν ἔχουσι τίποτε ἀξιόλογον νὰ εἴπωσι, διότι δὲν γνωρίζουσι τι τοιοῦτο. Ἐκ τούτου λοιπὸν συμβαίνει, ὥστε οἱ ἀποφεύγοντες τὴν χρήσιμον ἀνάγνωσιν νὰ βιάζονται νὰ πιστεύωσι καὶ νὰ διαδίδωσι ψευδεῖς ἀγγελίας. Ἐκ τούτου, νὰ πειράζωσι καὶ νὰ κατηγορῶσι τοὺς γείτονας αὐτῶν· νὰ ἐμβαίνωσιν εἰς τὰς μυστικὰς ὁμιλίαις τῶν ἀτόμων καὶ τῶν οἰκογενειῶν· νὰ μανθάνωσι καὶ νὰ διασπείρωσιν ὅ,τι σκανδαλῶδες ἤθελον δυνηθῆ. Οἱ τοιοῦτοι συλλογίζονται καὶ συνδιαλέγονται περὶ τοιούτων πραγμάτων, διότι δὲν ἐξέφρουσι πῶς νὰ συλλογίζονται καὶ νὰ συνδιαλέγονται περὶ ἄλλων σπουδαιοτέρων. Ἄς διδάξῃ αὐτοὺς κανεὶς τὴν χρῆσιν τῶν καλῶν βιβλίων: ἃς αὐξήσῃ τὴν

θείας. Αὐτὰ κατασταίνουνσιν εἰς ἡμᾶς ζωηροτέραν τὴν αἴσθη-
σιν τῶν χρεῶν ἡμῶν, ἐκτυλίσσουσι τὰς ὑποχρεώσεις, ἐνισχύ-
ουσι τὰς ἀρχάς, μορφόνουσι τὰς συνηθείας, ἐμπνέουσι τὴν
ἀγάπην παντὸς καλοῦ καὶ χρησίμου πράγματος, καὶ τέλος
διδάσκουσιν ἡμᾶς ν' ἀποστρεφώμεθα πᾶν ὄ,τι εἶναι ποταπὸν,
μικραπρεπὲς καὶ φαῦλον. Μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν καλῶν βι-
βλίων συμβαίνει ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀκολουθεῖ καὶ μὲ τὴν προ-
σευχήν· ἢ χρῆσις αὐτῶν μᾶς κάμνει, εἴτε νὰ μὴ ἀμαρτάνω-
μεν, εἴτε ν' ἀποφεύγωμεν τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν. Οὐδεὶς
διεσθαρμένος ἄνθρωπος ἐμπορεῖ νὰ ἔχη κλίσιν πρὸς τὴν ἀνά-
γνωσιν, καὶ οὐδεὶς ἔχων εἰς αὐτὴν κλίσιν ἐμπορεῖ νὰ δια-
φθαρή· ἐπειδὴ, διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἀσφαλίζεται ἀπὸ μυρίων
πειρασμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους ἄλλως ἤθελεν εἶσθαι ἐκτεθειμέ-
νος. Ὅταν τις ἔχη σύστημα νὰ καταγίνεται εἰς τὴν ἀνάγνω-
σιν καλῶν βιβλίων, δὲν βιάζεται ν' ἀσωτεύῃ τὸν καιρὸν του
εἰς τὰς ματαίας καὶ ἀνοήτους διασκεδάσεις, καὶ εἰς τὰς διε-
σθαρμένας συνδιαλέξεις τῆς κακῆς συναναστοφῆς, διότι οὗτος
ἔχει ὑψηλοτέρας καὶ εὐγενεστέρας πηγὰς εὐχαριστήσεως, εἰς
τὰς ὁποίας ἐμπορεῖ νὰ πλησιάσῃ, δυνάμενος νὰ διασκεδάσῃ
μόνος του ἐν ἡσυχίᾳ, καὶ νὰ εὐχριστήται· εἶναι δὲ ἀνάγκη
νὰ ἐξεύρητε, ὅτι ποτὲ δὲν εἶναι τις ἡσυχος, παρ' ὅταν εἶναι
μόνος. Τότε αὐτὸς χαίρει τὴν γλυκυτέραν, τὴν ἀθωοτέραν
καὶ τὴν ὠφελιμωτέραν συναναστροφὴν· τὴν συναναστροφὴν
λέγω τῶν σοφῶν, τῶν μεγάλων καὶ τῶν πεπαιδευμένων ἀν-
δρῶν. Καὶ ἐνῶ κρατεῖ εὐχάριστον ὀμιλίαν μετὰ τοιούτων
συντρόφων καὶ φίλων, λαμβάνει βαθμικτὸν ὁμοιόμορφόν τινα
χαρακτῆρα, καὶ μαθαίνει νὰ βλέπῃ μετὰ φρίκης τὰς ἡδονὰς τῆς
διασθορᾶς καὶ τῆς ἀσωτείας.

4. Ἡ ὑψηλὴ καὶ ἀέκφραστος ἀξία τῆς λογικῆς καλλιερ-
γείας εἶναι ἄλλη ἰσχυρὰ αἰτία, ἥτις βιάζει ἡμᾶς νὰ δίδωμεν
προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν. Διότι, τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον
κατὰ πρώτην προσβολὴν διακρίνει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰ
ἄλογα ζῶα; Ἡ παιδεία. Τί χαρακτηρίζει τὴν μεγαλειότεραν

κατ' ἀναλογία δύναται νὰ γίνωσι μέτοχοι τῆς ἐξοχότητος τῶν εὐλογιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων αὐτῆς.

5. Αἱ περιστάσεις, εἰς τὰς ὁποίας εὐρίσκεισθε ὡς μέλη ἐλευθέρου καὶ πολιτισμένου Ἔθνους, ἀπαιτοῦσιν ἐκ μέρους ὑμῶν πρόθυμον καὶ προσεκτικὴν προόδουσιν τῶν μέσων τῆς μαθήσεως, τὰ ὁποῖα χαίρετε. Ζῆτε εἰς αἶωνα νοεῶς ἀναπτύξεως, καθ' ὃν τὸ κοινὸν πνεῦμα ἐξύπνησεν ἀπὸ τοῦ ληθάργου τῆς βαρβαρότητος, καὶ καθ' ὃν ἡ Κοινωνία ἐν γένει ἐγείρεται ὀρμητικῶς εἰς τὴν βαθμίδα τῆς πεπολιτισμένης καὶ λογικῆς ζωῆς. Εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν τὰ μέσα τῆς μαθήσεως ὑπάρχουσιν ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ ἀναφυόμενα πανταχόθεν, καὶ εἰς πλουσιωτάτην ποικιλίαν. Πρέπει δὲ νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι πῶποτε δὲν ὑπῆρξαν ἰσχυρότεραι ἀφορμαὶ, αἵτινες νὰ κάμνωσιν ὅλων τῶν τάξεων τοὺς ἀνθρώπους νὰ ἐπασχολῶνται εἰς τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν. Νέοι μεγάλης ἀξίας καὶ παντοῦ εἶδους προτερημάτων ζητοῦνται μεγάλως πανταχόθεν· τὰ δὲ πεδία τῶν ἐπιχειρήσεων εὐρίσκεται εὐρέως ἀνεωγμένον περὶ ὑμῶν. Ὁ δρόμος τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς χρησιμότητος καὶ τῆς εὐτυχίας ὑπάρχει εἰς ὅλους ἐπίσης ἀνοικτός, καὶ ὅλοι ὅσοι θέλουσιν, ἐμποροῦν νὰ εἰσέλθωσιν ἐν αὐτῷ μὲ τὴν πλέον βεβαίαν ἐλπίδα τῆς ἐπιτυχίας· ἐν δὲ τῇ ἐλευθέρᾳ ἡμῶν Πολιτείᾳ δὲν ὑπάρχουσιν αἱ προνομιακαὶ διατάξεις, ἀλλ' ἕκαστος εὐρίσκει τὴν ἀναλογίαν αὐτοῦ ἐν τῷ κοινῷ ἀγῶνι. Ἄν ἔχη ἀρετὰς, δύναται νὰ γνωρισθῇ ἀμέσως, καὶ ἐπομένως νὰ τιμηθῇ καὶ νὰ ὑψωθῇ ἐπὶ τῆς ὑπολήψεως καὶ τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ Κοινοῦ.

6. Ἐπὶ πάντων τούτων πρέπει νὰ προσθίσωμεν, ὅτι ἐδῶ ἕκαστος πολίτης εἶναι ἀνὴρ ἀνεξάρτητος, ἔχων λόγον ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἀρχόντων, ὡσπερ καὶ ἐπὶ τῆς θεσπίσεως καὶ ἐκτελέσεως τῶν πολιτικῶν νόμων· καὶ δύναται, χρείας τυχούσης, καὶ νὰ προσκληθῇ, ἵνα καθέξῃ σπουδαίας θέσεις καὶ ὑψηλὰ ἀξιώματα ἐν τῇ Ἐπικρατείᾳ. Ποῖον λοιπὸν καθῆκον ἔχουσιν οἱ ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν εὐρισκόμενοι πολῖται;

λήθην καὶ ἀνυπαρξίαν· ἀν δὲν εἶχετε τι ἐν ἑαυτοῖς, τὸ ὅποιον ὁ θάνατος νὰ μὴ δύνηται νὰ καταστρέψῃ, οὔτε ὁ τάφος νὰ ἐμπορῇ νὰ καλύψῃ, ἤθελε τφόντι εἶθαι πάντῃ περιττὴ πᾶσα ψυχικὴ καὶ νοερά καλλιέργεια. « Ἐπειδὴ, τίς ἤθελε λάθει » τὸν κόπον νὰ στολίσῃ λαμπάδα τινά, τῆς ὁποίας ἡ λάμψις » ἤθελε διαρκέσει μόνον μίαν στιγμὴν, χωρὶς πλέον πατὲ » αὐτὴ νὰ ἐπιδέχεται ἄλλην λάμψιν; Ἄλλ' ἐπειδὴ ἔχετε νοῦν, ὅστις δύναται νὰ προκόπη καὶ νὰ μεγαλύνῃ ἐπ' ἄπειρον εἰς τὴν μάθσιν καὶ παιδείαν· καὶ ὅστις ἐμπορεῖ νὰ ὑψωθῇ εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμὸν τῆς λογικῆς ἀξίας· ἐπειδὴ ἐν τῶ μέσῳ διηνεκῶν ἐπιτυχιῶν, παρουσιάζονται εἰς ὑμᾶς πάντοτε ἀντικείμενα νέων συμφερόντων ὑποσχόμενα τιμὴν καὶ πρόοδον, προκύπτει ἐκ τούτων νὰ ἦναι αἱ ὑπὸ τὴν θεωρίαν ὑμῶν ἐλπίδες μεγάλαι καὶ ἀκατανόητοι. Ὑπάρχουσι λοιπὸν λόγοι ἰσχυροί, οἵτινες ἀναγκάζουσι ὑμᾶς νὰ καλλιεργήσῃτε τὸν νοῦν καὶ τὰς καρδίας ὑμῶν, ἵνα τρέξῃτε μετὰ τιμῆς καὶ δόξης· τὸ προκείμενον ἐνώπιον ὑμῶν στάδιον, διαλάμποντες εἰς τοὺς αἰῶνας.

Φίλοι μου, αἱ σκιναὶ τῆς παρούσης ζωῆς θέλουσι πολὺ γρηγόρα ἐκλείψει. Ὀλίγαί ἐτι ἡμέραι καὶ νύκτες· ὀλίγαί ἐσδομάδες καὶ μῆνες θέλουσι παρέλθει, καὶ ὄλαι αἱ ὀχληραὶ φροντίδες, αἱ ἤδη ἐπασχολοῦσαι ἡμᾶς θέλουσιν ἐκλείψει. Ἄλλοι ἄνθρωποι θέλουσι περιπατεῖ τοὺς δρόμους, τοὺς ὁποίους μετὰ τῶσαυτῆς οὐσίας καὶ ἐπιμελείας κατασκευάζομεν. Ἄλλοι θέλουσι κατοικήσει τὰς οἰκίας ἡμῶν. Ἄλλοι θέλουσι καθέξει τὰ καταστήματα καὶ διαδεχθῇ τὰ ἔργα ἡμῶν. Ἄλλοι τέλος πάντων θέλουσι ἐνοικήσει τὰς πόλεις, καὶ συγκροτήσει τὸ σῶμα τῆς κοινωνίας· ἡμεῖς δὲ θέλομεν κηδευθῇ εἰς τὸ μνήμα ἔχοντες τὰς μὲν κεφαλὰς τεθειμένας ὑπὸ τοὺς σβῶλους τῆς κοιλάδος, τὸ δὲ σῶμα κείμενον νεκρὸν ἐντὸς τοῦ τάφου, καὶ ἀγνοοῦντες πάντα, ὅσα διέρχονται καὶ πράττονται ὑπὸ τὸν ἥλιον τῆς ἡμέρας. Ἄλλ' ἡ ἀθάνατος ἡμῶν ψυχὴ· αὐτὴ ἡ ἄυλος οὐσία θέλει ἐπιζῆσει! Ναί! αὕτη θέλει ἐπιζῆσει καθ' ὅλας τὰς

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000022261

H

Φ Δ Ι Ν Η

THE

ΑΛΛΗΘΕΙΑΣ

THE

BRITISH AND ORIENTAL

AT THE

578 BOND STREET, LONDON, W.1

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

EN KIN TANTINOVEL

AD BOSTON

1851

« Ὁ πεσὼν ἐπὶ τὸν λίθον τοῦτοιο συνθλα-
σθήσεται, ἐφ' ὃν δ' αὖ πέση λιχμήσει αὐτόν. »
(Ματθ. κἀ. 44).

Μετὰ βαθυτάτης λύπης ἀνέγνωμεν λιβελλὸν τινα ἐπογραφόμενον « Ἀπάντησις εἰς τὴν Πατριαρχικὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολὴν, » φέροντα δὲ ὑπογραφὴν τοιάνδε. « Ἐκ τῆς ἐθνικῆς ὀρθοδόξου Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας, » ὑφ' ἣν ὑποκρύπτεται ὁ Μακαριουπόλεως Ἰλαρίων. Ἐν πρώτοις δὲ ἰσχυρίζεται, ὅτι ἡ Πατριαρχικὴ ἐκείνη ἀποδείξις καθάπτεται παντὸς τοῦ ὀρθοδόξου Βουλγαρικοῦ λαοῦ, καὶ τοῦτο, ὅπως εὐθὺς ἐκ προσιμίων προκαταλάβῃ τὰ πνεύματα τῶν ἀπλουστέρων ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων. Ἀλλ' ἀπλῆ καὶ ἀμερόληπτος ἀνάγνωσις τῆς Πατριαρχικῆς Ἀποδείξεως ἀρκεῖ ἵνα πείσῃ πάντα εὐσυνείδητον ἄνθρωπον περὶ τῆς συγερᾶς ταύτης συκοφαντίας. Ἡ Μεγάλῃ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, πληροφορηθεῖσα ὅτι τινὲς τῶν Βουλγάρων χριστιανῶν ἀπέρχονται εἰς τὸν Ἀρμενοκαθολικὸν Ναὸν τὸν παραχωρηθέντα τοῖς ἀποσκιρτήσασιν ὁμοφύλοις αὐτῶν οἱ μὲν χάριν περιεργείας, οἱ δὲ καὶ ὅπως ἐκκλησιασθῶσιν, ὑποτιθέμενοι αὐτὸν ὡς ὀρθόδοξον ἐθνικὸν ναὸν, ἵνα προλάβῃ τὰ δυσάρεστα ἐκ τούτου ἀποτελέσματα, (διότι οἱ ἀπλοὶ ἐκεῖνοι χριστιανοὶ, μὴ βλέποντες ἐξωτερικὴν καὶ ὑλικὴν τινα διαφορὰν ἐν τοῖς τελουμένοις ἐν τῷ ναῷ ἐκείνῳ ἀγνοοῦντες δὲ καὶ τὰ τεχνάσματα τῆς Προπαγάνδας, ἥτις κατ' ἀρχὰς εἰς ὅλα ὑποχωρεῖ μὴδεμίαν ἐπιζητούσα ἀλλοίωσιν ἐν ταῖς τελευταῖς τῶν νέων αὐτῆς προσηλύτων, ἀλλ' ἐπιφυλαττομένη ἵνα τοῦτο πράξῃ ἀκολούθως κατὰ μικρὸν, ὡς ἔπραξε

φερ' εἰπεῖν ἐπὶ τῶν Μαρωνιτῶν, Μελχιτῶν καὶ πάντων τῶν λεγομένων Οὐνιτῶν, εὐκόλως ἐξαπατῶνται), ἵνα προλάβῃ λέγομεν τὰ δυσάρεστα ἐκ τούτου ἀποτελέσματα, ἐξέδωκε τὸ παραινετικὸν ἐκεῖνο γράμμα, δι' οὗ ἀπαγορεύει αὐτοῖς τὸ προσέρχεσθαι εἰς τὸν Ἀρμενοκαθολικὸν ἐκεῖνον ναόν· ἀλλ' ἐπειδὴ ἀνέφερε τὸ λυπηρὸν ἐκεῖνο γεγονός, κατὰ λογικὴν ἀκολουθίαν ἔπρεπε νὰ ἀναδράμῃ εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ αἰτίαν τὴν προκαλέσασαν αὐτό. Ἀνέφερε λοιπὸν τὰ περὶ τῶν ἐν Παλατᾷ εὐαρίθμων Βουλγάρων (τῶν ἀποκαλούντων ἑαυτοὺς ἐθνικὴν ὀρθόδοξον Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν!), ὧν προεξάρχει ὁ ῥηθεις Ἰλαρίων, ὅστις ἐν αὐτῷ τῷ κέντρῳ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου τῆς Νέας Ῥώμης « ἔπηξε νέον θυσιαστήριον, » ὡσπερ ποτὲ ὁ Ναυάτος κατὰ τοῦ ἀγιωτάτου Πάπα Κορνηλίου, κατὰ τὸν τρίτον αἰῶνα, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Πρεσβυτέρας Ῥώμης! Τοσοῦτῳ δὲ μᾶλλον ὄφειλε νὰ ἐπιμνησθῇ τούτων, καθ' ὅσον ὁ ἐπὶ κεφαλῆς αὐτῶν Ἰλαρίων πρὸ πολλοῦ χρόνου εἶχε μυστικὰς συνεννοήσεις καὶ συνεντεύξεις μετὰ τινῶν δυτικῶν Ἰερέων, ὡς ἐκ τῶν ἐφεξῆς ῥηθησομένων ἐναργῶς ἀποδειχθήσεται, αὐτὸς συντάττων καὶ ὑποδεικνύων τὰ σχέδια τῶν ἀναφορῶν πρὸς τὸν Ἀρμενοκαθολικὸν Ἐπίσκοπον ἐπὶ διχασμῶ τῶν ὀρθοδόξων ἀδελφῶν καὶ ἀνκτροπῇ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας. Ἰδοὺ ὁ κύριος σκοπὸς τοῦ Πατριαρχικοῦ Γράμματος, ἰδοὺ ἡ ἀληθὴς αἰτία ἐξ ἧς προήχθη ἡ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἵνα ἐπιμνησθῇ τῶν περὶ τὸν σχισματικὸν Ἰλαρίωνα, ὡς πηγῆς καὶ ρίζης ὄλου τοῦ κκοῦ· ὅστις ὅμως, ἵνα ματαιώσῃ τὴν σωτήριον τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Γράμματος ἐντύπωσιν, ἐτόλμησε νὰ συκοφαντήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ νὰ ἐξεγείρῃ, τὸ καθ' ἑαυτὸν, ἅπαντα τὸν Βουλγαρικὸν ὀρθόδοξον καὶ φιλόχριστον λαὸν κατὰ τῆς γνησίας αὐτοῦ Μητρὸς, ὡς δῆθεν καθκπτομένης αὐτοῦ πικρῶς! ἀλλὰ προσκαλοῦμεν ἐν ὀνόματι τῆς ἱερᾶς ἀληθείας πάντα ὀρθόδοξον ἀδελφὸν Βούλγαρον, ἵνα μετὰ προσοχῆς καὶ ἀπροκαταλήπτως ἀνγνώσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐκείνην Ἀπόδειξιν ἡ Ἐκκλησία οὐδεμίαν διάκρισιν ποιεῖται Γραικῶν, Βουλγάρων κ.τ.λ.

ὡς ἐπανειλημμένως ἐν τῷ προμνησθέντι Γράμματι διακηρύττει, ἀλλὰ πάντας τοὺς εὐσεβεῖς ὡς τέκνα ἐαυτῆς προσφιλῆ ἀσπάζεται, καὶ ἐπίσης τοὺς πάντας προάγει εἰς τοὺς ὑψηλοτέρους Ἱεραρχικούς βαθμοὺς, ἄνευ διακρίσεως ἐθνικότητος· καὶ ἀπόδειξις τοῦ τελευταίου τούτου ἐστὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις αὐτὸς ὁ Ἰλαρίων, ὁν ἡ Ἐκκλησία, πάντως ἐξαπατηθεῖσα καὶ εἰς τὸν βαθμὸν τῆς ἀρχιερωσύνης προήγαγε, καὶ μέλος τῆς κεντρικῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐπιτροπῆς πέρις ἐγκατέστησεν.

« Χαίρομεν, λέγει ὁ λιβελλογράφος, ὅτι ἡ Α. Πανηγυρὸς »
 » ἤρξατο κατὰ χρέος αὐτῆς λέγειν λέξεις τινὰς ἐναντίον τοῦ
 » Παπικοῦ κινήματος, τὸ ὁποῖον παρήγαγόν τινα ἄτομα μετα-
 » ξὺ τῶν ἀπλῶν ἡμῶν Βουλγάρων, ἀλλὰ λυπούμεθα βαθέως ὅτι
 » κακῶς καὶ ἀσυνέτως ἐξεπλήρωσε τὸ χρέος αὐτῆς. » Ὁ ἐστίν, ἔπρεπε νὰ λαλήσῃ κατὰ τοῦ κινήματος πρὶν ἢ συμβῆ τοῦτο· ὠραία λογικὴ! Ἀλλ' ἴσως διὰ τοῦ παπικοῦ κινήματος ἔννοεῖ τὰς ἐν τῇ Ἀνατολῇ τῶν προσηλυτιστῶν ἀκχμάτους προσπαθείας, καὶ ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ταύτῃ λέγομεν, ὅτι τὸ σύστημα τῆς ὀρθοδόξου ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν ὅλως ἀμυντικόν, καὶ οὐχὶ ἐπιθετικόν· αὕτη οὐδεμίαν προσβάλλει καθεστῶσαν θρησκείαν, οὐδένα ὑβρίζει ὡς ἑτεροδοξοῦντα, σέβεται τὴν ἐλευθερίαν τῆς συνειδήσεως ὑποδεικνύουσα τὴν ἀλήθειαν διὰ μόνου τοῦ λόγου, οὐδέποτε κατελήφθη ὑπὸ τοῦ ὀλεθρίου ἐκείνου πνεύματος τῆς μισαλλοδοξίας καὶ διωξίθρησκείας, τοῦ τοσοῦτους αἰῶνας κατατυραννήσαντος τοὺς ἀδελφοὺς χριστιανούς τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης, ὅπερ μετὰ φρίκης ἀναφέρει ἡ ἱστορία, ἀλλ' ἐπεθύμησε καὶ ἐπιθυμῆναι νὰ προφυλάξῃ τὰ ἴδια αὐτῆς τέκνα ἀπὸ τῆς ἑτεροδοξοκαλίας, οὐδόπως ἐπιβάλλουσα τὴν ἀλήθειαν διὰ τῆς δουλαγωγίας τῶν συνειδήσεων. Ὄταν ὁμως ἴδῃ τοὺς ἐναντίους ἐπιτιθεμένους καθ' ἐαυτῆς, τότε ὑψοῦσα τὴν φωνὴν ἀποκαλύπτει τὰ βουλεύματα αὐτῶν, οὐχὶ ἐπὶ ὕβρει θρησκείας τινὸς ἄπαγε! ἀλλ' ἐπὶ προφυλακῇ τῶν ἰδίων τέκνων. Τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰπάτω πᾶς εὐσυνείδητος χριστιανὸς καὶ ἐραστὴς τῆς ἀληθείας ἂν

« ἡ Α. Παναγιότης κακῶς καὶ ἀτυνέτως ἐξεπλήρωσε τὸ χρέος
» αὐτῆς, » ὡς διΰσχυρίζεται, ἢ λίαν καλῶς καὶ συνετῶς.

« Ἄπαντες, λέγει, οἱ Βούλγαροι ἠκολούθησαν τὸ παράδειγμα
» τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ ἐκτινάξαντες τὰ ὀνόματα τῶν
» Γραικῶν Ἀρχιερέων, διακόψαντές τε πᾶσαν μετ' αὐτῶν κοινω-
» νίαν, ἐπωνόμασαν κατὰ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν συνείδησιν,
» ἐκκλησιαστικὸν ἀρχηγὸν τὸν Πανιερ. Ἰλαρίωνα, ἐπίσκοπον
» παρὰ τῇ Βουλγαρικῇ ἐν Κωνστ: ἔθνικῇ Ἐκκλησίᾳ. » Ἐν
τῇ περικοπῇ ταύτῃ πρῶτον ἐνοχοποιεῖ ἅπαντα τὸν εὐσεβῆ Βουλ-
γαρικὸν λαόν, ἀποδίδων αὐτῷ φρονήματα μηδὲλως αὐτῷ προσή-
κοντα· διότι, ἐξαιρουμένων τῶν ἐνταῦθα εὐαρίθμων αὐτοῦ ὀπα-
δῶν, καὶ τῶν ὀργάνων αὐτῶν διεσπαρμένων ἐν τισι τῶν Βουλ-
γαρικῶν ἐπαρχίῶν, ἅτινά εἰσι γνωστὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, πάντες
οἱ ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ ἡμῶν Βούλγαροι διατελοῦσι τῇ
τοῦ Θεοῦ χάριτι τέκνα πιστὰ καὶ εὐπειθῆ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ
Ἐκκλησίας, οὔτε ἀντιπροσώπους αὐτοὺς ἀναγνωρίζοντες, οὔτε
ἐπιδοκιμάζοντες τὴν διαγωγὴν αὐτῶν, ἥτις, ἂν εὐδοκῶθῃ, καθ'
ὑπόθεσιν, οὐδὲν ἄλλο ἔξει ἀποτέλεσμα, εἰμὴ τὴν χαλάρωσιν τῶν
ἠθικῶν δεσμῶν, οἵτινες συνάπτουσιν ἀπ' αἰῶνων τοὺς ἐν τῇ Ἀνα-
τολῇ ὀρθοδόξους λαοὺς, τὴν θρησκευτικὴν ἀδιαφορίαν παρὰ τοῖς
ἀπλουστέροις καὶ ἀστηρίκτοις, τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ Βουλγαρικοῦ
λαοῦ, καὶ ἐπὶ τέλος τὴν κοινωνικὴν ὀπισθοδρόμησιν καὶ ἀπο-
σύνθεσιν· διότι ὅσα ἐλαττώματα κἂν ἔχη τὸ Γραικικὸν στοι-
χεῖον (ὅπερ ἐπίσης μετὰ τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου προσβάλλεται)
ὅσω μοχθηρὸν κἂν ὑποτεθῇ, ἔστιν ὅμως ἀναντίρρητον ὅτι με-
γάλως ὠφέλησε τὰ ἔθνη μεθ' ὧν ἤλθε ποτε εἰς κοινωνίαν καὶ
συνάφειαν καὶ θρησκευτικῶς, καὶ ἠθικῶς, καὶ διανοητικῶς, καὶ
κοινωνικῶς, καὶ μάρτυς ἡ Ἱστορία. Ψεύδεται προσέτι λέγων
« ὅτι οἱ Βούλγαροι ἐξετείναξαν τὰ ὀνόματα τῶν Γραικῶν Ἀρ-
» χιερέων καὶ διέκοψαν πᾶσαν μετ' αὐτῶν κοινωνίαν » διότι
ἐξαίρεσει ἀτόμων τινῶν, παρ' οἷς ἐπέτυχον τὰ ὀχλαγωγικὰ αὐτοῦ
κινήματα, ἅπας ὁ φιλόχριστος καὶ ὀρθόδοξος Βουλγαρικὸς λαός

τιμῶν καὶ γεραίρει τοὺς ἑαυτοῦ ἱεράρχας, καὶ ὑπεῖκει αὐτοῖς ὡς γνησίοις πνευματικοῖς πατράσιν. Ἐπειτα ἐρωτῶμεν τὸν ἀπηνῆ τοῦτον τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου διώκτην· τί τάχα κακὸν ἐποίησεν ὁ ἀληθῶς ἐνάρετος καὶ ἀξιοσέβαστος Μητροπολίτης Σοφίας κύρ Γεδεών, πρὸς ὃν μεγίστην ἐπεδείξατο εὐνοίαν διὰ τὴν πραότητα ἐπισείκειν καὶ εὐαγγελικὴν αὐτοῦ πολιτείαν καὶ αὐτὸς ὁ ὑψηλότατος Μ. Βεζύρης κατὰ τὴν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις τοῦ Κράτους περιοδεῖαν αὐτοῦ; Τί μέγα κακὸν ἐποίησεν ὁ Μητροπολίτης Πρεσλάβας, ὅστις τοσοῦτον ὑπερηγωνίσθη ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τῶν χριστιανῶν αὐτοῦ κατὰ τὸν τελευταῖον ἀνατολικὸν πόλεμον; Καὶ δεδόσθω μὲν ὅτι ὁ Πρεσλάβας ὑπόκειται εἰς προσωπικὰ ἐλαττώματα σκανδαλώδη· ἀλλὰ ποῦ αἱ κατ' αὐτοῦ ἀναφοραὶ τῶν χριστιανῶν πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν; τί ἔπταισε τέλος πάντων τὸ κατ' ἐπίπνοιαν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἑλληνιστὶ συγγραφὴν πρωτοτύπως Εὐαγγέλιον τοῦ Σωτῆρος καὶ ἔβριψαν αὐτὸ εἰς τὸ πῦρ τὰ ἐν Πρεσλάβῃ ὄργανα αὐτοῦ; τί ἔπταισεν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα εἰς ἣν ὀφείλει τὴν πρόοδον αὐτοῦ ἅπας ὁ πεπολιτισμένος ἀρχαῖος καὶ νέος κόσμος, καὶ ἐποίησαν πυρὸς παρανάλωμα πάντα τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία; τί ἔπταισεν ὁ ὄντως ἀξιοσέβαστος Μητροπολίτης Βάρνης Πορφύριος, ὁ ἐπὶ εἰκοσαετίαν ὅλην εὐαγγελικῶς ποιμάνας ἐν Πρεσλάβῃ καὶ Βάρνῃ τὸ λογικὸν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ πολέμιοι τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου ἀνομολογοῦσιν; τί ἡμάρτησεν ὁ γεράσμιος Μητροπολίτης Τορνόβου Γρηγόριος ὁ δσίως καὶ θεοφιλῶς ἐπιτρικονταετίαν ἀρχιερατεύσας ἐν Καμπανίᾳ καὶ Μητυλήνῃ ὡς οἱ λαοὶ τῶν ἐπαρχιῶν τούτων στεντορείως κηρύττουσι; τί ἔπταισεν ὁ Βελισσοῦ Ἄνθιμος, ὅστις καὶ πολλῶν Βουλγάρων ἐστὶ τῆς τε Βουλγαρικῆς καὶ Σλαβωνικῆς γλώσσης ἐγκρατέστερος; Ἀληθές ἐστὶν ὅτι τινὲς τῶν Ἀρχιερέων παρεξέκλιναν τῆς εὐθείας ὁδοῦ, καὶ τοῦτο οὐδαμῶς ἀποκρύπτομεν ὡς ἐρασταὶ τῆς ἀληθείας καὶ ἀμερόληπτοι· ἀλλὰ παρεξέκλιναν τάχα διότι εἰσὶ Γραικοὶ; ἡ διαφθορὰ τάχα καὶ ἀνομία εἰσὶ μερὶς ἰδιάζουσα

τοῦ Γραικικοῦ ἔθνους καὶ Κλήρου; μήπως δι' αὐτὰ ταῦτα καὶ Βούλγαροι τὸ γένος Ἀρχιερεῖς δὲν ἐνήχθησαν κατὰ καιροὺς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων αὐτῶν ἐπαρχιωτῶν, ὡς ἔστιν ἰδεῖν ἐν τοῖς ἀρχείοις τῆς Μ. Ἐκκλησίας; ἢ μήπως ἂν ἤθελε συστηθῆ ἀποκλειστικῶς βουλγαρικὴ Ἱεραρχία, ἔσεται τάχα αὕτη ἀγγελικὴ, ἄσπιλος καὶ ὑπερτέρα τῶν ἀνθρωπίνων πυχῶν; μήπως οἱ περὶ τὸν Ἰλαρίωνα δὲν καθάπτονται, εἰ καὶ ἀνακτιῶς, τῶν ὁμοφύλων αὐτοῖς Ἀρχιερέων Νυσσάβας καὶ Βράτζας; Ἔστιν ἱστορικῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι ὁ Γραικικὸς Κλήρος, εἰ καὶ ἐν μέρει, ὡς ἐκ τῶν καιρικῶν περιστάσεων περιέπεσεν εἰς προσωπικὰ ἐλαττώματα, καθόλου ὅμως θεωρούμενος, ὑπῆρξεν εὐεργέτης τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ χριστιανισμοῦ ἄχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων καὶ κοινωνικῶς καὶ θρησκευτικῶς καὶ παρὰ πέμπομεν πάντα εὐσυνείδητον χριστιανὸν ἵνα ἐν πνεύματι χριστιανικῆς ἀγάπης ἀναγνώσῃ τὰς σελ. 132—136 τῆς προσκοθείσης Πραγματείας « περὶ τῶν καροικῶν δικαιοματιῶν τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐπὶ τῶν ἐν Βουλγαρία Ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν » ἔπειτα ποῖον σύστημα ἢ τάξις ἀνθρώπων δὲν ἔχει τοὺς καταχραστὰς; μήπως καὶ ἐν τῷ Κλήρῳ ἄλλων Ἐκκλησιῶν δὲν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι; (ταλαίπωρον Γένος· ταλαίπωροι Γραικοί !!!) Διὰ τί λοιπὸν οὕτως ἰταμῶς ἐξυβρίζεται καὶ ἐνοχοποιεῖται διὰ τὴν διαγωγὴν τινῶν (περὶ ὧν ἡ Μεγάλη τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία καὶ ἤδη πάλιν λαμβάνει δραστηριώτατα μέτρα) ἅπας ὁ λοιπὸς σεβάσιμος Γραικικὸς κλήρος, ὁ ἐν μέσῳ τοσούτων περιπετειῶν στηρίζας τὴν ἐν τῇ Ἀνατολῇ ὀρθοδοξίαν καὶ διὰ λόγου καὶ διὰ συγγραμμάτων καὶ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν αὐτοῦ ἀρετῶν, καὶ τὸν πολιτισμὸν σὺν τῇ θρησκείᾳ εἰς τοσούτους ἀλλοθρόους λαοὺς μεταδοὺς διὰ μυρίων ἰδρώτων καὶ δι' ἐκχύσεως τοῦ ἰδίου αἵματος, ὅπερ ἀγλαοπρεπῶς φοινίσσει τὸ ἱερὸν ἔδαφος τῆς Ὀρθοδοξίας; τάχα ἡ Βουλγαρία ἂν ἀφεθῆ εἰς ἑαυτὴν, ἂν οἱ συνάπτοντες αὐτὴν μετὰ τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας διοικητικοὶ δεσμοὶ διαβῆθῶσιν, ἂν ἡ ἐπιβροχὴ τοῦ Γραικικοῦ κλήρου ἐκ-

λείψη, θέλει δυνηθῆ νὰ διατηρήσῃ ἐν τῷ μέσῳ μάλιστα τῆς σημερινῆς φοβεραῆς θρησκευτικῆς καταϊγίδος τὴν ὀρθοδοξίαν αὐτῆς ἄσπιλον καὶ ἀμόλυντον; θέλει τάχα δυνηθῆ νὰ διασώσῃ τὴν ἑαυτῆς ἰδιοπραξίαν καὶ τὰ ἀρχαῖκά αὐτῆς ἦθη καὶ ἔθιμα καὶ αὐτὴν τὴν ἐθνικὴν γλῶσσαν, ἣν οὐδέποτε κατεδίωξεν ὁ Γραικὸς κληρὸς, ὡς διῆχυρίζεται, ἀλλὰ καὶ συνεμορφώθη πρὸς αὐτήν; Ἀμφιβάλλομεν περὶ τούτων· τὴν δ' ἀμφιβολίαν ἡμῶν δικαιολογεῖ αὐτὴ πάλιν ἡ Ἱστορία.

« Ἐπωνόμασαν, λέγει ἡ ἀπάντησις, κατὰ τὴν θρησκευτικὴν » αὐτὴν *συνείδησιν*, ἐκκλησιαστικὸν αὐτῶν ἀρχηγὸν τὸν Πανιερώτατον Ἰλαρίωνα Ἐπίσκοπον παρὰ τῆ Βουλγαρικῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνικῆ Ἐκκλησίᾳ » ἀλλ' ἂν ἀληθῶς εἶχον θρησκευτικὴν συνείδησιν ἤθελον σεβασθῆ τὰ κανονικὰ προνόμοια καὶ δικαιώματα, οὐχὶ τοῦ Γραικοῦ, ἢ Ἀλβανικοῦ, ἢ Βλαχικοῦ, ἀλλὰ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου· ἤθελον σεβασθῆ τὰς πράξεις καὶ τοὺς κανόνας τῶν Οἰκουμενικῶν πανσέπτων Συνόδων, δι' ὧν παρέχεται πλήρης πνευματικὴ δικαιοδοσία ἐπὶ τῶν ἐπαρχιῶν τῆς Θρακικῆς, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν μεταξὺ τοῦ Αἴμου καὶ Δανουβίου Βουλγαρικῶν χωρῶν τῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα « κάτω Μοισία » ὡς ἀναντιρρήτως ἀποδεικνύεται ἐν κεφ. Β'. τοῦ προμνησθέντος συγγράμματος καὶ κανονικῶς, καὶ ἱστορικῶς, καὶ γεωγραφικῶς, καὶ ἐθνογραφικῶς. Καὶ τίνες οἱ ἀνακηρύττοντες τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν ἀνεξάρτητον; εὐάριθμοι τινὲς χριστιανοὶ λαϊκοὶ! Ἀλλ' εἰσὶν ἄρχε πρὸς τοῦτο ἀρμόδιοι; τὸ ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοκέφαλον δίδοται ταῖς Ἐκκλησίαις ὑπὸ μόνῃς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας· οὔτε Ἀυτοκράτορες, οὔτε Ἡγεμόνες, κατὰ τοὺς ἱεροὺς κανόνας, ἔχουσιν ἐξουσίαν ἀναδεικνύειν αὐτοκεφάλους Ἀρχιεπισκοπὰς ἢ Πατριαρχεῖα, ὡς διὰ μακρῶν ἀποδέδεικται ἐν τῇ προσεσημειωμένῃ προχρηματείᾳ Μέρ. β'. κεφ. α'. Ἴδου τὸ στάδιον τοῦ λόγου πρόκειται εὐρὺ καὶ ἐλεύθερον· δεῖξάτωσαν τὸ ἐναντίον. Καὶ ποῖον ὀνομάζουσιν ἐκκλησιαστικὸν αὐτῶν ἀρχηγόν; τὸν Ἰλαρίωνα! δηλαδή, τὸν κηττοφρονητὴν τῶν Συνοδικῶν κανόνων

νων καὶ πρὸς τὰς τῶν ὑποσχέσεων, αἱ ἐν κειρῷ τῆς χειροτονίας αὐτοῦ δέδωκεν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων κρητῶν ἐν χειρὶ τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον. « ἐπὶ τῷ πείθεσθαι καὶ ὑποτασσέσθαι κατὰ πάντα τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, καὶ φυλάττειν ἀπαραιετώτα τὰ προνόμοια, ὅσα κέκτηται ὁ ἀγιώτατος » Ἀποστολικὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνος· » ὀνομάζουσιν ἐκκλησιαστικὸν αὐτῶν ἀρχηγὸν τὸν μέχρι χθὲς καὶ πρῶτον μετὰ τοῦ Ἀρμενοκαθολικοῦ Ἐπισκόπου συνεννοούμενον, τὸν συντάττοντα τὰς πρὸς αὐτὸν ἀναφορὰς, καὶ ὠθήσαντα ἀστηρίκτους καὶ ἀπλοϊκοὺς τινὰς χριστιανούς εἰς τὸ παπισμὸν, τὸ μὲν ὅπως κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀναγκάσῃ αὐτὴν εἰς τὸ νὰ ἐνδώσῃ εἰς τοὺς φιλοδόξους καὶ ἰδιοτελεῖς αὐτοῦ σκοποὺς, τὸ δὲ ὅπως δοκιμάσῃ τὸ κοινὸν φρόνημα τοῦ ὀρθοδόξου καὶ εὐσεβοῦς Βουλγαρικοῦ λαοῦ, πῶς δηλονότι ἤθελε διατεθῆ εἰς τὸ κίνημα τοῦτο, ὥστε ἀναλόγως νὰ πράξῃ· τὸ δὲ καὶ ὅπως ὑποδείξῃ τὴν ἐσχάτην δῆθεν διαφθορὰν καὶ ἀφόρητον τυραννίαν τοῦ Γραικικοῦ κλήρου, ἅτινα μὴ δυνάμενοι πλέον νὰ ὑποφέρωσιν οἱ χριστιανοὶ ἐκεῖνοι, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποσκιρτήσωσι τῆς θρησκείας τῶν πατέρων των, καὶ νὰ ζητήσωσιν ἄσυλον εἰς τοὺς κόλπους ἐτέρας Ἐκκλησίας! Ἰδὼν ὅμως τὴν μὲν Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν μὴδὲ κεραίαν ἐκ τῶν ἱερῶν αὐτῆς δικαιοματίων, ἅτινα παρὰ τῶν Οἰκουμενικῶν πανσέπτων Συνόδων κέκτηται, παραχωροῦσαν, τὸ δὲ κοινὸν φρόνημα τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ ἐξεγερθὲν κατὰ τοῦ κινήματος ἐκείνου, ἐφύραξε κατ' αὐτῆς· καὶ συνέταξε τὸν παρόντα λίβελλον, ὑπογράφας ἅμα ἀναισχύντως καὶ δικμαρτύρησιν κατὰ τῶν ἀποσκιρτησάντων ἐκείνων ἀπλοϊκῶν χριστιανῶν, ταῖς εἰσηγήσεσιν αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς πατρῴας Ὄρθοδοξίας! Τοιαύτη ἐστὶν ἡ τῶν χριστιανῶν τούτων ἐκκλησιαστικὴ κεφαλή! Καὶ ποῦ ἐγκαθιδρύουσι ταύτην; « ἐν τῇ Βουλγαρικῇ, (λέγουσιν), ἐν Κωνσταντινουπόλει ἰθνηκῇ Ἐκκλησίᾳ » δηλαδή ἐν τῷ κατὰ τὸ Φανάριον Ναῷ τοῦ ἀγίου Στεφάνου, ὅστις κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικὸς κανόνας ἐστὶ κτήμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀναπαλλο-

τρίτον καὶ ἀναφαίρετον· Προσεπισημειούσθω δ' ὅτι ἡ Μ. Ἐκκλησία, ὡς καὶ οἱ Μακαριώτατοι Πατριάρχαι, καὶ πολλοὶ τῶν εὐσεβῶν χριστιανῶν, γενναίως συνεισέφερε πρὸς οἰκοδομὴν τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἐπι^μτῶ τελειοῦται ἐν αὐτῷ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν σλαβιστῶ, χάριν τῶν μὴ εἰδῶτων τὴν Ἑλληνικὴν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλγάρων, Καὶ ποῦ; ἐν αὐτῇ τῇ Πατριαρχ. Ἐνορίᾳ· (καὶ ὅμως παρκατιῶν λέγει ὁ ἀγνώμων λιβελλογράφος, ὡς εἰσόμεθα, ὅτι ἡ Μ. Ἐκκλησία ἀπηνῶς καταδιώκει τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν!) καὶ οὐ μόνον τοῦτο ἐπέτρεψεν (ὑπερ ἠδύνατο νὰ ἀποφύγη, ἂν ἤθελεν, εὐφημότατα), ἀλλὰ καὶ Ἀρχιερέα ἐν αὐτῇ τιτουλάριον ὁμογενῆ καὶ ὁμόγλωσσον κατ' ἐκλογὴν αὐτῶν κατέστησε, μηδεμιᾶς προσούσης πνευματικῆς ἀνάγκης, ἀλλ' ἀπλῶς ὅπως τιμήσῃ τοὺς ἀδελφοὺς Βουλγάρους, δηλαδὴ τὸν Λαοδικεῖας Στέφανον, οὗτινος ἡ ἀποδειχθεῖσα μετὰ ταῦτα σκανδαλώδης διαγωγὴ ἐστὶ τοῖς πᾶσι γνωστὴ· εἶτα τὸν Πατάρων Πολύκαρπον, ὡσαύτως Βούλγαρον, μεθ' ὃν, θεῖα πάντως παραχωρήσει, τὸν σχηματικὸν Ἰλαρίωνα! ἀλλὰ καὶ πρό τινων μνηῶν, ὅτε ἐμελλε νὰ καταβληθῇ ὁ θεμέλιος λίθος τῆς νέας Ἐκκλησίας, οἱ τέσσαρες Πατριάρχαι μετὰ πάσης τῆς ἐνδημούσης ἁγίας Συνόδου ἐτέλεσαν ἱερὰν τελετὴν· ἐφεξῆς τὸ Πατριαρχεῖον ἐξέδωκεν ἐγκυκλίους ἐπιστολάς πρὸς τοὺς Ἀρχιερεῖς οὐ μόνον τῶν Βουλγαρικῶν Ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν Γραικικῶν, δι' ὧν προσεκάλει τοὺς ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν χριστιανοὺς, ὅπως συνδράμωσι τὸ κατὰ δύναμιν πρὸς οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης· (ἀλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι παρὰ τῶν ἐπιτρόπων εἰς τὰς Ἐπαρχίας, λαβόντες τὰς Πατριαρχικὰς ἐπιστολάς, περιήρχοντο λόγῳ μὲν ἵνα συναῖξωσι τὰς συνδρομὰς τῶν χριστιανῶν, ἔργῳ δὲ ἵνα διερεθίσωσι τὸν Βουλγαρικὸν λαὸν κατὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ τοῦτο κατ' εἰσήγησιν πάλιν αὐτοῦ τοῦ Ἰλαρίωνος· ἄδηλον δὲ πρὸς τί τὰ συναχθέντα χρήματα ἐχρησίμευσαν) καὶ ὅμως ὁ Ναὸς οὗτος κατέστη ἡ φωλεὰ τῶν ἀντορθοδόξων βεβλημάτων εὐκρίθμου τινος φκτρῖξ! Ἐν αὐτῇ ἀνεπετάσθη ἡ ση-

μαία τῆς ανταρσίας κατὰ τῶν Ἱερῶν κανόνων καὶ ψηφισμάτων τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν Συνόδων! καὶ πότε; κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ σωτηρίου Πάσχα, καθ' ἣν ἡ πρώτη λέξις ἡ ἐξελθοῦσα ἐκ τῶν μελιθόγγων χειλέων τοῦ ἐκ νεκρῶν ἀναστάντος Σωτῆρος τοῦ κόσμου ἦν ἡ εἰρήνη!

« Ὁ ἁγιώτατος Πατριάρχης (λέγει ὁ λιβελλογράφος) ὄφειλε » κατὰ πρῶτον ὁ ἴδιος νὰ ἐκπληρώσῃ τὰς εὐαγγελικὰς ἐντολάς » καὶ τοὺς κανόνας τῆς Ἐκκλησίας (τίτι τρόπῳ); ἱκανοποιῶν » τὰς δικαίας ἀπαιτήσεις τῶν Βουλγάρων », — οὔτε τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον ἐντέλλεται, ὅτι πρέπει νὰ ὑπάρχῃ Βουλγαρικὴ ἐθνικὴ Ἐκκλησία ἀνεξάρτητος καὶ αὐτοκέφαλος, τὸναντίον μάλιστα τὸ θεόπνευστον τοῦτο βιβλίον οὐδόλως ἀναγνωρίζει ἐθνικότητα ἀλλ' οἰκουμενικὴν ἀδελφότητα (καὶ ταύτην τὴν ἀρχὴν ἐφήρμοσεν ἡ Ἐκκλησία ἐπὶ τῆς ἐκλογῆς τῶν Ἱεραρχῶν αὐτῆς; διὰ τοῦτο βλέπομεν ἐπὶ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου καὶ Πατριάρχης Βουλγάρου, οἷον τὸν Ράφαηλ, Σεραφεῖμ, Ἀγαθάγγελον, Χρύσανθον, Εὐγένιον, καὶ ἄλλους; διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἤδη ἐν τῷ Ἀρχιερατικῷ Συλλόγῳ εὐρίσκομεν καὶ Μητροπολίτας καὶ Ἐπισκόπους Βουλγάρου, οἷον τὸν Ρόδου, τὸν Πωγωνιανῆς, τὸν Ξάνθης, τὸν Νυσσάβας, τὸν Λοφτζοῦ, τὸν Βράτζας, τὸν Πολυανῆς, τὸν πρόην Τρίκκης Προκόπιον, πρόσθεσ καὶ τὸν ἀντάρτην πρόην Δυρράχίου Αὐξέντιον; παραλείπομεν τοὺς ἀρχαιότερους. Πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσι καὶ Βλάχοι Ἀρχιερεῖς, οἷον ὁ Δεθρῶν, ὁ Δημητριάδος, ὁ Σταγῶν καὶ εἴτις ἄλλος) ἀλλ' οὔτε οἱ Ἱεροὶ κανόνες ἀνεξάρτητον Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν καθιεροῦσι, τὸναντίον δ' ὑποτάσσουσι τὰς Ἐπαρχίας τῆς κάτω Μοισίας, τῆς ἤδη καλουμένης Βουλγαρίας, ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον, ὡς ἐν τῇ προμνηθεύσῃ πραγματεία διὰ μακρῶν ἀποδείκνυται.

« Ἐν τῇ ἐγκυκλίῳ λέγει, ἐπισιολῆ τοῦ Πατριάρχου ἐκτίθενται » εἰς ἓν συνηγμένοι ἅπαντες οἱ δυνάμενοι ὑπάρξαι χλευασμοὶ » τοῦ μεσαιῶνος καὶ πλῆθος ἄλλων ἀτόπων ἐκθέσεων κατὰ τοῦ

• Ὀρθοδόξου Βουλγαρικοῦ ἔθνους • ὁ συντάκτης δηλαδή τοῦ λιθέλλου χλευάζει τὸν συντάκτην τῆς Πατριαρχικῆς ἀποδείξεως (α) ὡς σχολαστικὸν καὶ ἄνθρωπον τοῦ μεσαιῶνος! Ἔστω λοιπὸν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐλαττώμασι τοῦ Γραικικοῦ κλήρου καὶ ἡ σχολαστικότης! Ἀλλὰ πρὸς τῷ χλευασμῷ τούτῳ ἐπισυνάπτεται καὶ στυγερά συκοφαντία· ἡ Πατριαρχικὴ ἀποδείξις σκοπὸν ἔχει, ὡς ἔνεστιν ἰδεῖν, νὰ προφυλάξῃ τὸν φιλόχριστον καὶ εὐσεβέστατον Βουλγαρικὸν λαὸν ἀπὸ τῶν βρόχων τῆς προπαγάνδας, ἐξελέγχουσιν ἅμα τὴν περὶ αὐτὸν συμμορίαν ὡς προκαλέσασαν τὸ ἔθνεμον ἐκεῖνο κίνημα. Καὶ ὅμως ἐν ἐπιγνώσει διαστρέφων ὁ Ἰλαρίων τὴν ἀληθῆ τοῦ ἐγγράφου ἔννοιαν, συκοφαντεῖ τὴν Ἐκκλησίαν ἀσυνειδήτως παρὰ τοῖς ἀγαπητοῖς ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφοῖς Βουλγάροις, ὡς δῆθεν ἐξυβρίζουσιν αὐτούς! — « Τὸ » Βουλγαρικὸν, λέγεις, ἔθνος ἐζήτησε τὴν Ἐκκλησιαστικὴν αὐτοῦ » ἀνεξαρτησίαν » ψεῦδος καὶ τοῦτο· οὐδέποτε ἐζήτησε τοιοῦτό τι εἴτε δι' ἐπισήμου ἀποστολῆς ἀντιπροσώπων πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, εἴτε δ' ἀναφορῶν· μία καὶ μόνη ἀναφορὰ πρὸ δύο περὶπου ἐτῶν ἀπεστάλη ἐκ μιᾶς Ἐπαρχίας, τῆς Τορνόβου, δι' ἧς ἐζήτηι εὐάριθμος μερίς, (καὶ τοῦτο πάλιν κατ' εἰσήγησιν τῶν ἐνταῦθα) τὸ δικαίωμα τοῦ ἐκλέγειν ἐπιτοπίως τὸν Μητροπολίτην, χειροτονοῦμενον ἐφεξῆς ὑπὸ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας· οὐδέποτε ἐζήτησε τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀχριδῶν, ἢ τῆς Πατριαρχείας Τορνόβου, εἴτ' ἄλλης τινὸς νεομόρφου Ἀρχιεπισκοπῆς· ἀλλ' οὐδὲ ἐτόλμα ἐν τῇ χριστιανικῇ καὶ ὀρθοδόξῳ αὐτοῦ συνειδήσει τοιοῦτό τι αἰτήσασθαι· τὸ μὲν, ὅτι ἡ λεγομένη Πατριαρχεῖα Τορνόβου ἐστὶν ὅλως χιμαϊρικὴ καὶ φαντασιώδης· (καὶ ὄρ. Μερ. Γ'. τῆς Πραγματείας)· τὸ δὲ, ὅτι ἡ Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχριδῶν, πλὴν τοῦ ὅτι οὐδέποτε ἐκτῆσατο κανο-

(α) Σημ. Ἀποδείξεις καλοῦνται τὰ ἐκκλησιαστικὰ γράμματα, τὰ πρὸς μόνους τοὺς χριστιανούς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποτεινόμενα.

νικόν και νόμιμον κύρος, οὐκ ἔστι προσέτι Βουλγαρική (α)· διότι ἀπὸ τοῦ 1025 ἐξέλιπον οἱ Βούλγαροι ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν τῶν ὑπηγμένων ποτὲ ἐκκλησιαστικῶς ὑπὸ τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν ταύτην ὅσοι δὲ τῶν ἐν αὐταῖς οἰκοῦντων ὀμιλοῦσι βουλγαριστί, εἰσὶ καταγωγῆς Γραικικῆς· ἀπομαθόντες τὴν πατριὸν γλῶσσαν διὰ τὴν κατάκτησιν τῶν μερῶν ἐκείνων καὶ τὴν ἐν αὐτοῖς πολυχρόνιον οἴκησιν τῶν Βουλγάρων· καὶ τοῦτο μαρτυρεῖ ἡ Ἱστορία·

« χρόνοις μὲν τοῖ γε ὕστερον ὁ Βασίλευς μετὰ πολλὰ τὰς μάχας
 » ἐδουλώσατο τούτους· καὶ τῆς μὲν χώρας τοὺς ἐναπολειφθέντας
 » ἐξορίστους πεποίηκεν ἐν τῇ παρὰ τὸν Ἴστρον κάτω Μοισίᾳ·
 » τὸ δὲ ὄνομα (Βουλγαρία) καθάπερ ἌΛΛΟ ΤΙ ΜΝΗΜΕΙΟΝ
 » ΕΚΕΙΝΩΝ (τῶν Βουλγάρων) ΕΝΑΠΟΛΕΙΦΕΤΑΙ Τῇ ΑΡΧΙΕ-
 » ΠΙΣΚΟΠῃ » (Νικηφ. Γρηγ. βιβλ. 6'). Ἀλλὰ καὶ ὑποτεθῶσιν ἀπόγονοι ὄντες τῶν ἀρχαίων ἐκείνων Βουλγάρων, δὲν ἔχουσι δικαίωμα νὰ ζητήσωσι διὰ τοῦτο τὴν ἀνόρθωσιν τῆς εἰρημένης Ἀρχιεπισκοπῆς καὶ τὴν ἐγκαθίδρυσιν Βουλγαρικῆς Ἱεραρχίας, ἅτε δὴ τοῦ πλείστου χριστιανικοῦ λαοῦ τοῦ ἐν ταῖς αὐταῖς Ἐπαρχίαις οἰκοῦντος, ὄντος Γραικικοῦ (διασώζοντος δηλονότι ἄκρι τοῦ νῦν τὴν Ἑλληνίδα πατριὸν γλῶσσαν) Ἀλβανικοῦ καὶ Βλαχικοῦ (μεταχειριζομένων ὁμοίως τὴν Ἑλλήν. ἐν τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν Ναοῖς ἐξ ἀνημνονεύτων χρόνων). Τὰ δὲ ὄνειροπολήματα τοῦ σχισματικοῦ Ἰλαρίωνος ζητοῦντος ἐγκαθίδρυσιν νεομόρφου Ἀρχιεπισκοπῆς, ἧς ἡ πνευματικὴ δικαιοδοσία νὰ ἐκτείνηται ἐπὶ πάντων τῶν ἀπανταχοῦ Γῆς Βουλγάρων χριστιανῶν, καὶ ἐπὶ τούτῳ ἰχνογραφῆσαντος καὶ χάρτην τῶν Ἐπαρχιῶν, ὅσκι ὀφείλουσι δῆθεν νὰ ὑποτάσσωνται εἰς τὸ ἐκκλησιαστικὸν αὐτῆς κράτος (ἐν αἷς καὶ ἡ Γραικιχωτάτη Φιλιππούπολις!), τὰ ὄνειροπολή-

(α) Σημ. Διὰ τὴν ἐν ἐκείναις ταῖς χώραις πολυχρόνιον ἐπικράτησιν τῶν Βουλγάρων, καὶ μετὰ τὴν ἐξῶσιν αὐτῶν, διετήρησεν ὁ Ἀκριδῶν τὸν τίτλον Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Ἐπαρχος Βουλγαρίας· ἀλλὰ τοιοῦτος ἦν ἔξαρχος τῆς Βουλγαρίας, εἰς καὶ ὁ Κρήτης ἠδη τῆς Εὐρώπης.!

ματα, λέγομεν, ταῦτα ὡς ἀηδίας ἀνάμεστα παρατρέχουμ' ἐπα-
 νερχόμενοι δὲ εἰς τὰ ἀνωτέρω, διαβεβαιούμεθα ὅτι οἱ περὶ τὸν
 Ἰλαρίωνα οὐδεμίαν τοιαύτην πληρεξουσιότητα παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς
 Βουλγαρικοῦ λαοῦ, ὡς δι' ἰσχυρίζονται, ἔλαβον (καὶ ὅμως τολμῶσι
 νὰ ἐμφανίζωνται ἐνώπιον τῆς ὑψηλῆς Πύλης ὡς ἀντιπρόσωποι
 πληρεξούσιοι, καὶ νὰ ζητῶσιν ἐν ὀνόματι αὐτοῦ ὅπως ἀνακηρυ-
 χθῆ καὶ ἐπισήμως ἐπικυρωθῆ παρ' αὐτῆς, ἣν περ ἐν τῇ φαντα-
 σία αὐτῶν ἐπλινθούργησαν « Ἐθνικὴν Βουλγαρικὴν Ἐκκλησίαν »),
 ἀλλ' οὔτε ἠδύνατο ἡ ὑψηλὴ Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις νὰ ἀνα-
 γνωρίσῃ εἰς αὐτούς, ἐν τῷ σεβασμῷ αὐτῆς πρὸς τὰ ἀρχαιότατα
 προνόμια καὶ δικαιώματα τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου, ἅτινα
 ὑπὸ τῶν ἐνδόξων Σουλτάνων καὶ τοῦ νῦν πανευκλεῶς βασι-
 λεύοντος δικαιοτάτου καὶ εὐεργετικωτάτου ἡμῶν Αὐτοκράτορος
 Ἀποῦλ Μετζίτ ἐπανειλημμένως ἐπεκυρώθησαν, δὲν ἠδύνατο,
 λέγομεν, νὰ ἀναγνωρίσῃ εἰς αὐτούς τοιαύτην ἀντιπροσωπείαν
 καὶ πληρεξουσιότητα ἐπὶ ζητήματος καθαρῶς ἐκκλησιαστικοῦ
 καὶ κανονικοῦ, καὶ ἐπομένως ἀνήκοντος εἰς μόνην τὴν διάσκεψιν
 καὶ ἀπόφασιν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς Θείους καὶ
 ἱεροὺς κανόνας. — « Ἡ ὀδυνηρὰ αὕτη ἐντύπωσις εἶναι (λέγει)
 » τόσον μεγαλητέρα, ὅσον ἀγιοληστρικωτέρα εἶναι ἡ τόλμη,
 » τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ Αὐτοῦ ἀγιότης νὰ ὀνομάσῃ τὸ ἄτομόν
 » του μετὰ τῶν πέντε περὶ αὐτὸν Συνοδικῶν Γερόντων Ἐκκλη-
 » σίαν τοῦ Χριστοῦ! τοῦτο εἶναι μίᾳ πρὸς Θεὸν ὕβρις, ἣτις,
 » τυχόν, νὰ ἦναι συνέπεια μιᾶς μόνης μεγίστης ἀμαθείας ἀπο-
 » διδομένης εἰς ἓνα διστραμμένον ἡμεῖς νομίζομεν, ὅτι οὐδεὶς
 » πλέον ἀπατάτῃ ὑπὸ τοῦ παρανόμως οἰκιοποιουμένου τίτλου
 » ἀγία τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τὸν ὁποῖον οἱ Πατριάρχαι
 » Κωνσταντινουπόλεως μὴ ἀίσχυνόμενοι τοὺς ἀνθρώπους, ἂν τὸν
 » Θεὸν δὲν φοβῶνται, ἤρξαντο παίζοντες ἀπὸ τινος καιροῦ νὰ
 » μεταχειρίζονται, ὅταν ἐμιλῶσιν ὑπὲρ τῶν συμφερόντων αὐ-
 » τῶν τε καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν Ἀρχιερέων. »

Τί πρῶτον νὰ οἰκτιρῆ τις, τὴν πυχυλὴν ἀμάθειαν ἢ τὴν δικ-

στροφὴν τοῦ λιβελλογράφου ! Πρὸς ἔνδειξιν δὲ ἀμφοτέρων τούτων παρκατιθέμεθα τὰ ἐπόμενα. — Ἡ λέξις Ἐκκλησία ἐν τῇ ἀγίᾳ Γραφῇ πολλάς ἔχει σημασίας· α. λαμβάνεται ἄντι τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ, ὡς ἐν τῇ Α. πρὸς Κορινθ. κεφ. ιά. « μὴ γὰρ οὐκ ἔχετε εἰς τὸ ἐσθίειν καὶ πίνειν, ἢ τῆς Ἐκκλησίας » τοῦ Θεοῦ καταφρονεῖτε » καὶ ιδ'. τῆς αὐτῆς « αἱ γυναῖκες υμῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις σιγάτωσαν· αἰσχρὸν γὰρ ἐστὶ γυναικας ἐν Ἐκκλησίᾳ λαλεῖν » β'. σημαίνει πᾶσαν εὐσεβῆ οἰκογένειαν, οἶον: « ἀσπάσασθε τὴν κατ' οἶκον αὐτῶν Ἐκκλησίαν » (Πρὸς Ῥώμ. κεφ. ις'). γ'. τὴν ἔνωσιν πολλῶν οἰκιῶν εἰς μίαν Ἐνορίαν· ὡς τὸ « ἐν Ἐκκλησίαις εὐλογεῖτε τὸν Θεὸν » (Ψαλμ. μῆ), καὶ τὸ, « ὁ λαλῶν γλώσση ἑαυτὸν οἰκοδομεῖ, ὁ δὲ ἰπροφητεῶν Ἐκκλησίαν οἰκοδομεῖ » (πρὸς Κορινθίους Α. κεφ. ιδ'). δ'. τὴν Ἐπισκοπὴν, ἢ τὴν παροικίαν παντὸς Ἐπισκόπου, οἶον: « τῇ Ἐκκλησίᾳ τοῦ ΘΕΟΥ τῇ οὔσῃ ἐν Κορίνθῳ » (Πρὸς Κορινθ. Α. α.), καὶ « ταῖς ἑπτὰ Ἐκκλησίαις ταῖς ἐν Ἀσίᾳ » (ἤτοι ἐπισκοπαῖς, ὄρ. Ἀποκαλύψ. κεφ. α. καὶ Πραξ. ἡ)· ε. τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς Πρεσβυτέρους ὡς ἐν βουλῇ καὶ δικαστηρίῳ· ς'. τὸν Μητροπολίτην μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Ἐπισκόπων· ζ'. τὸν Ἐξάρχον τῆς Διοικήσεως (Νομοῦ) εἴτε τὸν Πατριάρχην μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν Μητροπολιτῶν, ὡσαύτως ἐν Συνόδῳ συνηγμένων, κατὰ τὸ θεῖον ἐκεῖνο παράγγελμα τοῦ Τελειωτοῦ τῆς Πίστεως, τῆς υπερτάτης κεφαλῆς τῆς Ἐκκλησίας, « εἰπέ τῇ Ἐκκλησίᾳ » (ἤτοι ἀπάγγειλον τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἀρχῇ)· ἐὰν δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούση, ΕΣΤΩ ΣΟΙ ΩΣΠΕΡ Ο ΕΘΝΙΚΟΣ ΚΑΙ Ο ΤΕΛΩΝΗΣ » θ'. τὴν τῶν τεσσάρων Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Μητροπολιτῶν Ἀρχιεπισκόπων καὶ Ἐπισκόπων ἕκτακτον Σύνοδον· ι. τὸ πλήρωμα τῶν ἀπανταχοῦ Γῆς εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων χριστιανῶν μετὰ καὶ τῶν ἱερῶν αὐτῶν ποιμένων ἐν μιᾷ πίστει ἐλπίδι καὶ ἀγάπῃ συνημμένων. Προσεπισημειούσθω δὲ ὅτι αἱ ἐπαρχιακαὶ Σύνοδοι τῶν Ἀρχιερέων συνεκροτοῦντο τὸ πάλαι πρὸς λύσιν διαφορῶν

Ἐκκλησιαστικῶν ζητημάτων τακτικῶς δις τοῦ ἐνιαυτοῦ (α). ἐφεξῆς, πληθυνθέντων τῶν χριστιανῶν, συνέστησαν αἱ λεγόμεναι ἐνδημοῦσαι Σύνοδοι, αἵτινες διαρκῶς ἐν τοῖς Πατριαρχείοις συνεδρίχον (β) ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ οἰκείου

(α) Σημ. Ὅθεν καὶ ὁ κατὰ τὸν 6'. αἰῶνα ἀμάρσας Τερτυλλιανὸς φησί. « Aguntur praeterea per Grecias illa certis in locis concilia ex universis ecclesiis. par quae et aliora quaeque in commne tractantur, et ipsa representatio totias nomini christiani magna: veneracione celebrantur. » (de jejunio XIII.) ἴουτέστι. « συγκροτοῦνται πρὸς τούτοις κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἐν ὧρισμένοις τόποις Σύνοδοι ἐκ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, αἵτινες περὶ ὑψηλοτέρων τιῶν ζητημάτων κοινῇ πραγματεύονται, καὶ ἅπαν τὸ χριστεπώνυμον πλήρωμα μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβασμοῦ παριστάνουσιν. »

(β) Σημ. « Μηνᾶς Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ » Πατριάρχης καὶ πᾶσα ἡ ἐνδημοῦσα Σύνοδος Ἀνθίμου τῷ εὐλαβεστάτῳ » (Πρακτ. Συν. Τομ. 6'. σελ. 278). Ἦκμασε δ' ὁ Μηνᾶς ἐπὶ τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔκτου αἰῶνος· ἰστέον δ' ὅτι ἐνδημοῦσαι Σύνοδοι ἐκαλοῦντο καὶ αἱ ἐκτάκτως συνερχόμεναι διὰ σπουδαίαν τινα ἐκκλησιαστικὴν ὑπόθεσιν, εἰς ἃς προσεκαλοῦντο καὶ οἱ ἐνδιατρίβοντες ἐν Κωνσταντινουπόλει πρέσβεις (ἀποκριτάριοι καλούμενοι) τῶν ἄλλων Πατριαρχικῶν καὶ αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, Ἐπίσκοποι ἢ Πρεσβύτεροι ἢ καὶ Διάκονοι ὄντες (αὐτόθι σελ. 265, καὶ 268). Ἐπειδὴ δὲ πολλαχοῦ τοῦ λιθέλλου αὐτοῦ διαχλεύαζει ὁ Παρίων τὸν τίτλον Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἀποκαλῶν αὐτὸν Γραικὸν Πατριάρχην, ὡς ἂν εἶ ὁ Θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπέρχε μερικῆς τινος ἐθνικότητος ἰδιοκτησία, περιστέλλων δολίως τὴν ἐν τῇ ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίᾳ ὑπεροχικὴν ἀξίαν αὐτοῦ, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι προσθεῖναι τινα περὶ τούτου. Καὶ ἂ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ἐπὶ τοῦ Μ. Ἰουστινιανοῦ συγκροτηθείσης ἁγίας Συνόδου κατ' Ἀνθίμου καὶ Ζωῦρα προσαγορεύεται ὁ Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικὸς Ἀρχιεπίσκοπος καὶ Πατριάρχης· οἷον « μετὰ τὴν ὑπαταίαν Φλαβίου Βελισσαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ 63 Εἰδῶν Μαΐου, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ βασιλευσῆσῃ πόλει Νεφ Ρώμη προκαθεζομένου τοῦ Δεσπότου ἡμῶν τοῦ ἁγιωτάτου καὶ Μακαριωτάτου ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ » κ.τ.λ. (Πρακτ. Τ. Β. σελ. 272.) 6'. Ὁμοίως ἐν τῇ Σάκρᾳ Κωνσταντίνου τοῦ Πωγωνάτου πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιον τὸν προεδρεύσαντα ἐν τῇ Πενθέκτῃ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ φέρεται ἡ ἐπιγραφὴ « Γεωργίῳ τῷ Ἀγιωτάτῳ καὶ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ » (αὐτόθι σελ. 529) γ'. Ὡσαύτως ἡ ἀναφορὰ τοῦ Κλήρου τῆς Ἀλεξανδρείας πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννην, ἀμάρσαντα περὶ τὰ μέσα τῆς 5'. ἑκατονταετηρίδος ἐπιγέγραπται οὕτως· « τῷ Ἀγιωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωάννῃ » (αὐτόθι. σελ. σελ. 298 καὶ 299 πρβλ. καὶ Οἰκονόμου περὶ τῆς ἐρμηνείας τῶν Ο'. Τ. Δ. σελ. 714 σημ. ἂ). δ'. τὸν αὐτὸν τύπον ἔχει καὶ ἡ παρὰ τῆς ἐν Βασιλευσῆσῃ ἐνδημοῦσης ἁγίας Συνόδου πρὸς τὸν αὐτὸν Πατριάρχην ἐπιστολὴ. « Τῷ Δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ Μακαριωτάτῳ ΠΑΤΡΙ ΠΑΤΕΡΩΝ » Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ Ἰωάννῃ ἡ ἐνδημοῦσα » κατὰ τὴν φιλοχρίστον ταύτην Βασιλίδα πόλιν Σύνοδος ἐν Κυρίῳ χαίρειν » (αὐτόθι) ε'. καὶ ἐν τῇ Πράξει δὲ τῆς ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἐπισήμου ἀνακηρύξεως τῶν τεσσάρων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, γενομένης ἐπὶ τοῦ Ἀυτοκράτορος Ἰουστινίου, γέγραπται τάδε· « Εἰσόδου γενομένης κατὰ τὸ σὺνήθες ἐν τῇ ἁγιω-

Πατριάρχου· ἐν ταύταις δὲ συνερχόμενοι ἄλλοτε πλείους

» τῆς ἡμῶν Μεγάλης Ἐκκλησίας, ἡμέρα Κυριακῆ, τῆς ἰεῖ τοῦ ἐνεστῶτος
 » Ἰουλίου μηνὸς τῆς ἐνδεκάτης ἐπιμεμίσσεως (ἤτοι Ἰνδικτιῶνος) παρὰ τοῦ Δεσπότη
 » τοῦ ἡμῶν ἀγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου
 » χου » κ.τ.λ. (αὐτόθ. Τ. Β'. σελ. 303 πρὸς. καὶ Ζ'. Πράξιν τῆς 5'. Οἴκουμ.
 σελ. 573) Καὶ ὁμοῦς ὁ Ἰλαρίων τὴν ὑπεροχὴν καὶ ἀξίαν τοῦ γεραροῦ τούτου
 Θρόνου, οὗτινος τὴν δόξαν οἱ Θεοὶ Πατέρες τῆς Ἀ'. Οἰκ. Συν. ἐλογίσαντο ἰδίαν
 ἐαυτῶν δόξαν, (« ἡ δόξα τοῦ Θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως δόξα ἡμῶν ἐστί. »
 αὐτ. σελ. 208) τὸ καθ' ἐαυτὸν μηδενίζων ἀποκαλεῖ αὐτὸν, ἐν τε τῷ
 παρόντι λιβέλλῳ καὶ ἐν ἐτέροις αὐτοῦ διατριβαῖς, ἐν τε ἐφημερίαι καὶ φυλ-
 λαδίαι δημοσιευθείσαις, καθὼς καὶ τὸ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΝ Πατριαρχεῖον, Γραμ-
 ματικόν! ἀλλὰ τὸ μῖσος τοῦτο κατὰ τῆς Οἰκουμενικότητος τοῦ Πα-
 τριαρχικοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνου ἐνεπνεύσθη, ὡς δοκεῖ, παρὰ τῶν
 ἑτεροδόξων· ἐν γὰρ τοῖς κατὰ καιροὺς ἐκδοθεῖσι παρ' αὐτῶν λιβέλλοις τὸ
 Πατριαρχεῖον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀποκαλεῖται Γραικικόν· ὁ δὲ Οἰκουμ-
 ενικός Πατριάρχης, Πατριάρχης τοῦ Φαναρίου! Ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ
 αὐτῷ λιβέλλῳ διαχλευαίει πως καὶ τὸν τίτλον « Παναγιώτατος » (ὡς
 ὑποδηλοῦται ἐκ τῶν φράσεων « ἀγιολογικωτέρα τόλμη » ἢ « Αὐτοῦ Ἀγιότης »
 κ.τ.λ.), καὶ ἐπειδὴ καὶ παρ' ἄλλων τινῶν πρὸς αὐτοῦ κατεκρίθη ὁ τίτλος οὗτος
 ὡς νεωτερικὸς καὶ ἐωσφορικὸς, ἀναγκαῖον εἰπεῖν καὶ περὶ τούτου· ὁ
 Τίτλος οὗτος τὸ κατ' ἀρχαίαν ἐδίδοτο καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς Πατριάρχας ὁμοίως·
 οὕτω λ. χ. ὁ Βεβροίας Ἀνάκιος ἐπιστέλλων πρὸς Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας
 οὕτως γράφει « τῷ Δεσπότη μου τῷ πάντα ἀγιωτάτῳ καὶ Θεοφιλε-
 στάτῳ Ἐπισκόπῳ Κυρίλλῳ Ἀνάκιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν » (Πρακτ. Συνδ. Τ. Ἀ.
 σελ. 453). [Τὸ δὲ περιεργότερον, ὅτι καὶ οἱ Πάπαι τὸ αὐτὸ ὄφρος τὸ πάλαι
 μετεχειρίζοντο ἐπιστέλλοντες, καὶ ταῦτα πρὸς ὑποδεστέρους Ἐπισκόπους· οὕτω
 φερ' εἰπεῖν Ἰούλιος ὁ Μ. Ποντίφηξ γράφει πρὸς Ἐπίσκοπον τινα Προσδόκιον.
 « τῷ Δεσπότη μου τῷ Ποθεινστάτῳ Προσδοκίῳ Ἰούλιος ἐν Κυρίῳ χαίρειν »
 τὴν αὐτὴν τύπον εὐρίσκομεν καὶ εἰς ἄλλας ἀρχαίας παπικὰς ἐπιστολάς· ὁ δὲ
 νῦν ἐν χρήσει ἀγέρωχος τύπος « εὐχὴ καὶ ἀποστολικὴ εὐλογία » ὅποιον λ. χ.
 εὐρίσκομεν ἐν τῇ τελευταίᾳ ἐπιστολῇ τοῦ Μακαριωτάτου Ποντίφηκος πρὸς τὸν
 ἐνταῦθα Ἀρμενοκαθολικὸν Ἐπίσκοπον Χασούν περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν εὐαριθμῶν
 Βουλγαροουιτῶν (ἧς τὴν ἀνάλυσιν θέλομεν δημοσιεῖσθαι προσεχῶς), ἐστὶ σκό-
 τιον ἀποκῆμα τοῦ μεσαιῶνος]. Καθὼς δὲ τὸ, « τῷ τὰ πάντα Ὄσιωτάτῳ »
 (αὐτόθ. σελ. 322), ἰσοδυναμῶν ἐστὶ τῷ « τῷ πανοσιωτάτῳ » οὕτω καὶ τὸ,
 « τῷ τὰ πάντα ἀγιωτάτῳ » ἰσοδυναμεῖ τῷ, « τῷ Παναγιωτάτῳ » ὁμοίως καὶ
 Παῦλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστέλλων τῷ Πάπᾳ Θεοδώρῳ προσαγορεύει αὐτὸν
 Παναγιώτατον οἶον « τῷ Παναγιωτάτῳ καὶ Μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ
 συλλειτουργῷ κυρίῳ Θεοδώρῳ χαίρειν » (αὐτόθ. 473), [ὁ αὐτὸς δὲ ἐν τῇ ἀναφορᾷ
 Σεργίου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου προσαγορεύεται Πατριάρχης (σελ. 445),
 καθὼς καὶ ἐν τῇ πρὸς Μηνᾶν τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἐπιστολῇ τοῦ Μ. Ἰου-
 στινιανοῦ ὁ πάπας Βιγίλιος (σελ. 369)· ἀλλὰ τὸν τίτλον τούτον οἱ μεταγενέ-
 στεροι Ῥωμαῖοι Ἐπίσκοποι, ὡς ὑποσημαίνοντα τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους Πατριάρχας
 τῆς ἐφάς λήξεως ἰσοτιμίαν αὐτῶν, ἀπέβαλον ἀγέρωχος, καταστήσαντες τοὺς
 Πατριάρχας ὑποδεστέρους καὶ αὐτῶν τῶν ἀναγνωστῶν Καρδιναλίων! ἀλλ'
 ἐφαξῆς ὁ τίτλος οὗτος ἀπενέμετο εἰδικώτερον ὑπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας πρὸς
 τὸν Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχην, ὡς φαίνεται ἐν τοῖς Συνοδικαῖς Πρακτ. καὶ
 ἄλλοις ἐπισημίαις ἐκκλησιαστικαῖς ἐγγράφοις· οἶον ἐν τῇ Ζ'. Πράξ. τῆς 5'.
 Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς συγκροτηθείσης κατὰ τῶν Μονοθελ. « Ὁ ΠΑΝΑΓΙΩ-
 ΤΑΤΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ » (αὐτόθ. σελ. 572).

καὶ ἄλλοτε ἐλάττους τὸν ἀριθμὸν Ἀρχιερεῖς ἀντιπροσώπευον ἅπασιν τὴν ἱεραρχικὴν ὀλομέλειαν τὴν ὑπὸ τινὰ τῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων τελοῦσαν· ὅθεν καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἱερός Ἀνατόλιος φησὶν « συνήθεια ἀνωθεν κεκράτηκε τοὺς ἐν- » δημοῦντας τῇ μεγαλωνύμφῳ πόλει ἁγιωτάτους Ἐπισκόπους, » περὶ ἀνακυπτόντων τινῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων συνεῖ- » ναι καὶ διατυποῦν ἕκαστα, καὶ ἀποκρίσεις ἀξιῶν τοῖς δεο- » μένοις » (Πρακτ. Συν. Τομ. Β΄. σελ. 151)· καθὼς δ' ἅπασα ἡ ἱεραρχικὴ ὀλομέλεια ἢ ὑπὸ ἓνα τινὰ τῶν Πατριαρχῶν τελοῦσα λέγεται Ἐκκλησία, οὕτω καὶ πᾶσα ἐνδημοῦσα Σύνοδος ὀνομάζεται Ἐκκλησία (Ματθ. ις'). Ἐπειδὴ δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης πρῶτος ἐστὶ τῶν Ὀρθοδόξων Πατριαρχῶν ἐν τῇ τάξει τῆς ἱεραρχίας, διὰ τοῦτο ἢ ὑπὸ τὴν προεδρίαν αὐτοῦ συνερχομένη ἐνδημοῦσα ἁγία Σύνοδος καὶ ἀντιπροσωπεύουσα τὴν ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Ἀρχιερατικὴν ὀλομέλειαν ἀποκαλεῖται ὑπὸ τῶν Οἰκουμενικῶν πανσέπτων Συνόδων, οὐχ ἁπλῶς Ἐκκλησία, ἀλλὰ, κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰς λοιπὰς Πατριαρχικὰς, ΜΕΓΑΛΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ· οἷον ἐν τοῖς Πρακτικοῖς τῆς 5'. Οἰκουμενικῆς Συνόδου (α) ἔπεται ἡ » ὑπογραφή « τῷ Θρόνῳ τῆς ἁγιωτάτης καθολικῆς καὶ ἀπο- » στολικῆς τῆς Κωνσταντινουπόλεως ΜΕΓΑΛΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ » (β), καὶ ὅμως ὁ ὄντως ἀμαθέστατος λιβελλογράφος καὶ τῶν ἱερῶν ἀποφάνσεων τῶν Οἰκουμενικῶν θεοπνεύστων Συνόδων καταφρονητῆς πικρῶς κηθάπτεται τῶν Οἰκουμενικῶν Πατριαρχῶν « ἐπὶ μεγίστη ἀμαθείᾳ καὶ ὕβρει πρὸς Θεὸν καὶ » διαστροφῇ νοδὸς ὡς ὀνομαζόντων ΑΠΟ ΤΙΝΟΣ ΚΑΙΡΟΥ ΠΑ-

(α) Σημ. Συνεκροτήθη περὶ τὸ 688 μ. Χ.

(β) Σημ. Καὶ ἀλλαχοῦ δὲ πολλαχοῦ τῶν ἱερῶν Πρακτ. εὑρίσκωμεν τὴν φράσιν « Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίᾳ. » Ἐντεῦθεν καταδεικνύεται πόσον ἄτοπος ἐστὶν ἡ γνώμη τοῦ περιωνύμου Ἀγγλοῦ Γιββῶνος καὶ ἄλλων Εὐρωπαϊῶν Ἱστορικῶν διίσχυριζομένων ὅτι « Μ. Ἐκκλησία » ὀνομάσθη ἡ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησία διὰ τὸν π.μ.μ.εγέθη Πατριαρχικὸν νκὸν τῆς ἁγίας Σοφίας !

» ΠΑΝΟΜΩΣ τὸ ἄτομόν των μετὰ τῶν περὶ αὐτοὺς πέντε
 » Συνοδικῶν Γερόντων Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ! » Εἶπομεν
 ἀνωτέρω ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὀνομάζει Ἐκκλη-
 σίαν τὴν πνευματικὴν ἀρχὴν, τοὔτεστι τοὺς ἱεροὺς ποιμένας ἢ
 τὴν σύνοδον τῶν Ἐπισκόπων ΕἶΠΕ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ· καὶ ταύ-
 τῃ τὴν σημασίαν ἔχει συνήθως ἐν ταῖς διατάξεσι τῶν Οἰ-
 κουμενικῶν Συνόδων. Καὶ ὅμως ἀντιστρατευόμενος οὗτος
 κατὰ τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου καὶ τῶν Συνοδικῶν ὄρων καὶ
 κανόνων τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἐπιζητεῖ ἐκ πλαγίου, διὰ τῶν
 ἐπικινδύνων αὐτοῦ περὶ Ἐκκλησίας θεωριῶν, ἵνα διασεισῇ πᾶσαν
 Ἐκκλησιαστικὴν πειθαρχίαν καὶ οὕτως ἀνατρέψῃ προθέλυμνα,
 εἰ δυνατόν, τὸ αἰώνιον καὶ ἀκατάλυτον ἔργον τοῦ Θεανθρώπου
 Σωτῆρος ΕἶΠΕ Τῇ ΕΚΚΛΗΣΙΑ· θεωρῶν, ὡς ἐκ τῶν λόγων
 αὐτοῦ ἀποδεικνύεται, τὴν Ἐκκλησίαν ἀφηρημένον καὶ ἀόρατόν τι
 καθίδρυμα, κατὰ τὰς ὀλεθρίους ἀρχὰς τῶν ἀντιχρίστων Σοκι-
 νιανῶν ἢ Ράσσιοναλιστῶν, οἵτινες ὑπῆρξαν οἱ πρόδρομοι τοῦ
 πανδαιμονίου ἐκείνου τῶν ἀθέων καὶ ὑλοφρόνων Ἐγκυκλοπαιδι-
 στῶν τοῦ ΙΗ΄ αἰῶνος! Ἀλλ' ἐρεῖ· ὅτι οἱ νῦν τὴν Σύνοδον τῆς
 Κωνσταντινουπόλεως συγκροτοῦντες εἰσὶν ἄνθρωποι « μοχθηροὶ
 » δισετραμμένοι τὸν νοῦν, ἀμαθεῖς, Σιμωνιακοὶ ἐκ συστήμα-
 » τος καὶ ἐρριζωμένοι ἐν τῇ κακίᾳ, καθὼς καὶ ἅπας ὁ λοιπὸς
 » Γραικικὸς κλῆρος » (α) (ὡς κηρύττει παρακατιῶν.) ἀλλὰ τὸ
 ζήτημα διαφέρει· τὸ ζήτημα ἐστὶν ἂν ὁ Πατριάρχης Κων-
 σταντινουπόλεως μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν δύναται καρορικῶς
 ἀποκλαεῖν ἐαυτὸν Ἐκκλησίαν, καὶ ἂν τοῦτο πράττων πράτ-
 τη ἔργον, ὡς λέγει, « παράνομον, ρεωτερικὸν καὶ ὑβριστικὸν
 » πρὸς τὸν Θεόν » (τὸ ζήτημα τοῦτο λέλυται ἀποχρώντως ἐν
 τοῖς ἔμπροσθεν). Τὸ δὲ, ἂν οἱ συγκροτοῦτες τὴν Σύνοδον, ἢ τὴν

(β) Σημ. Τὴν συκοφαντίαν ταύτην διὰ μακρῶν ἀνέπτυξε ἐν ἐτέρῳ αὐτοῦ
 λιθέλλῳ μεταφρασθέντι γαλλιστί ὑπὸ τῶν ἐν Γαλατᾷ ἐμοφρόνων αὐτῷ καὶ
 ἐπιγραφομένῳ « Les Bulgares et le haut clergé grec » ἐνοχοποιῶν δι' αὐτοῦ
 καὶ ἅπαν τὸ ἀθῶον καὶ ὀρθόδοξον βουλγαρικὸν γένος.

ὑπερτάτην Ἐκκλησιαστικὴν ἀρχὴν, εἰσὶ μοχθηροὶ κ.τ.λ., ἐστὶν ἕτερον ζήτημα. Πλὴν ἀλλὰ ἐπειδὴ θεωρεῖ τὰ δύο ταυτιζόμενα, ἀναγκάσιον προσθεῖναι τινὰ καὶ περὶ τούτου. — Ὁ Κύριος ἡμῶν εἰπὼν τὸ «εἰπὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ» ἦτοι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἄρχουσιν, ἐξήνεγκεν αὐτὸ ἀπολύτως καὶ ἄνευ τινὸς ὄρου συνθηματικοῦ, ἀνεξαρτήτως δηλονότι τῆς ἠθικότητος τῶν Πνευματικῶν ἀρχόντων. Ἄρα ἡ προσωπικὴ τυχὸν μοχθηρία αὐτῶν, ΟΥΔΟΛΩΣ ἀπολύει τοὺς πιστοὺς τῆς πρὸς αὐτοὺς ὀφειλομένης κανονικῆς πειθαρχίας καὶ ὑποταγῆς. Ἀλλὰ καὶ Φαρισαῖοι τὴν πονηρίαν κἂν ὧσιν οἱ Ἰσραηλιτικοὶ Ἀρχιερεῖς (ὡς ὁ ὑποκριτὴς οὗτος διῆσχυρίζεται παρακατιῶν, ψάλλων τὸν θούριον ἐκείνον «συμπατριῶται φυ-»
 » λάθητε ἀπὸ τῆς φαναριωτικῆς ζύμης» κ.τ.λ.), καὶ οὕτως οὐκ ἀπολύονται οἱ πιστοὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς κανονικῆς ὑποταγῆς, κατ' αὐτὴν πάλιν τὴν θεῖαν ἐντολὴν τοῦ Σωτῆρος: «ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθησαν οἱ Γραμματεῖς καὶ οἱ»
 » Φαρισαῖοι: πάντα οὖν ὅσα ἂν λέγωσιν ὑμῖν ποιεῖν τηρεῖτε»
 » καὶ ποιεῖτε κ.τ.λ.» διὰ ταῦτα οἱ θεῖοι κανόνες οὐδενὶ τῶν πιστῶν ἐπιτρέπουσι φεύγειν τὴν κοινωνίαν τοῦ Ἐπισκόπου αὐτοῦ, κἂν ἤθελεν ἴδῃ αὐτὸν καὶ περὶ αὐτὴν τὴν πίστιν χωλαίνοντα, παρ' ἀφοῦ πρότερον ἤθελεν ἐπισήμως ἐξελεγχθῆ ὡς αἰρετικὸς καὶ μὴ εὐσεβοφρονῶν: διὰ ταῦτα καὶ Κύριλλος ὁ ἱερός τῆς Ἀλεξανδρείας φωστὴρ καὶ τῆς Θεοτόκου ὑπερμαχος, καίτοι πρὸ πολλοῦ εἰδὼς τὴν κακοφροσύνην τοῦ θεοτοκομάχου Νεστορίου, ἀλλ' ὅμως πρὸ τῆς ἐπισήμου ἐκκλησιαστικῆς διαγνώσεως, (ὡς καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Πατέρων), ἀπεκάλει αὐτὸν *εὐλαδέστατον Ἐπίσκοπον* καὶ *Δεσπότην* αὐτοῦ καὶ *συλλειτουργόν*, ὡς ἐστὶν ἰδεῖν ἐν τοῖς Πρακτικαῖς τῆς Ἀ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Διὰ ταῦτα ἡ καθόλου Ἐκκλησία τοσοῦτον μέγα ἀμάρτημα ἐθεώρει τὴν ἀπίθειαν, ὥστε τοὺς Δογματιστάς, ὡς ἀποσκιρτήσαντας τῆς πρὸς τοὺς κανονικοὺς αὐτῶν ποιμένας ὑποταγῆς, καὶ ἑτέρους Ἐπισκόπους ἀθαιρέτως προστησαμένους, καίτοι μὴ τῆς ὀρθῆς πίστεως παρεκκλίναντας,

ἀναθεμάτισεν ὄμως, καὶ τῆς ὀλομελείας τῶν Ὀρθοδόξων ἀπέκοψε· ὕθεν οἱ θεῖοι Πατέρες τὸ τοιοῦτον σχίσμα ὀνομάζουσι *πνευματικὴν μοιχείαν*. Ἄλλ' ὁ καλὸς λιβελλογράφος μὴδὲ ἔνοων ἢ μὴ θέλων νὰ ἐννοήσῃ τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, μήτε τὴν ἐκκλησιαστικὴν Ἱστορίαν, μήτε τοὺς κανόνας καὶ ἀποφάνσεις τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἄλλως τε ἐν τῇ διαστροφῇ τοῦ νοῦ· αὐτοῦ θεωρῶν τὸν Γραικικὸν κληρὸν ὡς παντάπασιν ἀμαθῆ τῶν ἐκκλησιαστικῶν νόμων, σχολαστικόν, καὶ ἐξηχρηωμένον, ἐτόλμησε νὰ ὑψώσῃ τὴν σημαίαν τῆς ἀνταρσίας κατὰ τῆς κοινῆς τῶν Ὀρθοδόξων Μητρὸς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἀποξέσας κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ σωτηρίου Πάσχα ἐκ τῶν Ἱερῶν Διπτύχων τὸ μνημόσυνον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου, καίτοι τῶν Οἰκουμενικῶν παντέπτων Συνόδων ἀναθεματιζουσῶν τοὺς τὰ τοιαῦτα τολμῶντας « ἐάν τις, τυχὸν, πρεσβύτερος » ὑπὸ τοῦ ἰδίου Ἐπισκόπου καταγνωσθεῖς, *φαιλότῃτι* τινὲ καὶ « ὑπερηφανείᾳ ἐπαρθεῖς, ἠγῆσεται ὀφείλειν *κεχωρισμένως ἅγια* » τῷ Θεῷ προσφέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰθῆεις κατὰ « τῆς ἐκκλησιαστικῆς πίστεως (ἦτοι κατὰ τῆς ὀφειλομένης πίστεως καὶ ὑποταγῆς πρὸς τὸν ἐκκλησιαστικὸν αὐτοῦ ἀρχηγόν), ὁ τοιοῦτος ΑΝΑΘΕΜΑ ΕΣΤΩ » (τῆς ἐν Καρθαγ. ἰ.) (α). τοσοῦτω δὲ μᾶλλον κατακριτέος ἐστὶν ὁ τολμητίας οὗτος, ὅσον οὐ μόνον οὐ κατεδιώχθη, ἀλλὰ καὶ εὐηργετήθη καὶ ἐτιμήθη παρὰ τῆς Ἐκκλησίας διορισθεῖς πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ὡς ἀνωτέρω διείληπται. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις προστίθησι καὶ ἕτερον ψεῦδος, περιορίζων τὴν Πατριαρχικὴν Σύνοδον εἰς μόνον τοὺς πέντε Γέροντας, ἐν ᾧ ἅπαντες οἱ Ἀρχιερεῖς οἱ συμπαρα-

(α) Σημ. Ἡ τοπικὴ αὕτη Σύνοδος ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς ε'. Οἰκουμενικῆς, ἐπομένως οἱ κανόνες αὐτῆς ἔχουσι κῦρος Οἰκουμενικόν. Ὁ ἀνωτέρω κανὼν ἐφαρμόζεται καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐπισκόπου ἢ Μητροπολίτου τοῦ ἄλλο ἀνορθοῦντος θυσιαστήριον καὶ *κεχωρισμένως* ἀπὸ τοῦ οἰκείου κανονικοῦ Πατριάρχου ἅγια τῷ Θεῷ προσφέροντος.

δρεύοντες ἐν αὐτῇ εἰσὶν ἰσότημοι καὶ ἰσόψηφοι. Ἀληθὲς ἐστὶν ὅτι ἡ ὀκτὰς τῶν Γερόντων (καὶ οὐ πεντὰς ὡς λέγει) πλείονα προσεκτῆσατο ἐπιβρόην καὶ ἰσχὺν εἰς τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας· ἀλλ' ὅπως δὴ ποτε οὐδεὶς τῶν Πατριάρχων ἢ τῶν Ἀρχιερέων ἐθεώρησέ ποτε τοὺς Γέροντας, ὡς ἀπαρτιζοντας μόνους τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν· οὐδέ ποτε ἐφάνη ἔγγραφον ἐκκλησιαστικόν, εἶον ἐγκύκλιος, ἢ ἀφοριστικόν, ἢ συγχωρητικόν κ.τ.λ. φέρον μόνας τὰς ὑπογραφὰς τῶν Γερόντων, ἀλλὰ πάντα τὰ ἄχρι τοῦδε ἐκδεδομένα εἰσὶν ὑπογεγραμμένα παρὰ πάντων τῶν ἐνδημούντων Ἀρχιερέων τῶν συγκροτούντων τὴν Σύνοδον· ὥστε λοιπὸν ὁ διῆχυρισμὸς τοῦ λιβελλογράφου, ὅτι « ἡ Α. ἀγιότης » ἔσχε τὴν ἀγιοληστρικωτέραν τὸλμην νὰ ὀνομάσῃ τὸ ἄτομόν » του μετὰ τῶν πέντε περὶ αὐτὸν Συνοδικῶν Γερόντων Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ » ἐστὶ προβεβουλευμένη συκοφαντία σκοπὸν ἔχουσα νὰ διασαλεύσῃ τὴν ἐκκλησιαστικὴν πειθαρχίαν καὶ νὰ ἀπαλλοτριώσῃ, εἰ δυνατόν, τοὺς ἐν Χριστῷ ἀγαπητοὺς ἀδελφοὺς ἡμῶν Βουλγάρους τῆς ὀφειλομένης πρὸς τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς αὐτῶν ἀρχηγοὺς πνευματικῆς κοινωρίας. — Ἐκ τῶν ἀνωτέρω οὖν δέδεικται, ὡς οἶμαι, ἀποχρώντως ἄ. ὅτι ὁ Πατριάρχης δύνηται ἐννομώτατα καὶ κατ' ἰσχυρῶτα ἀποκαλεῖν ἑαυτὸν καὶ τὴν περὶ αὐτὸν Σύνοδον Ἐκκλησίαν, ἢ ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἢ ΜΕΓΑΛΗΝ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν· καὶ β'. ὅτι ἡ ἐνδεχομένη πονηρία τῶν πνευματικῶν Ποιμένων οὐδόλως ἀπολύει τοὺς πιστοὺς τῆς πρὸς αὐτοὺς κανονικῆς ὑποταγῆς (α). τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰπάτω πᾶς εὐσυνείδητος, εἴπερ οἱ λόγοι τοῦ ἀντάρτου τούτου

(α) Σημ. Κατὰ τοὺς Ἱεροὺς κανόνας καὶ εἰς θανάσιμον ἀμάρτημα κἂν ἤθελε περιπέσῃ τῶν Ἱερωμένων τις, τὰ ὑπ' αὐτοῦ ἔμως τελεσειουργούμενα, τυχόν, μυστήριά εἰσι κύρια καὶ ἀληθῆ, πρὶν ἢ δικασθῆ ἢ ἐπισήμως ἐξελεγχθῆ, καὶ τοῦτο κατὰ φιλόνηρον τοῦ Θεοῦ οἰκονομίαν, ὡς φησὶν ὁ θεὸς Χρυσόστομος· τοῦτο δὲ οὐκ ἄσχετον νομίζω πρὸς τὴν ἀνωτέρω περὶ πειθαρχίας πρὸς τοὺς πνευματικοὺς Ποιμένας θεωρίαν.

εἰσι λόγοι χριστιανοῦ σεβομένου τὰς ἐντολάς τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοὺς κανόνας τῶν ἁγίων Πατέρων. — « Ἡμεῖς νομίζομεν (λέγει » μετὰ πολλοῦ τοῦ στόμφου), ὅτι οὐδεὶς πλέον ἀπατάται ὑπὸ » τοῦ ΠΑΡΑΝΟΜΩΣ οἰκαιοποιουμένου τίτλου ἁγία τοῦ Χριστοῦ » Ἐκκλησία, τὸν ὁποῖον οἱ Πατριάρχαι Κωνσταντινουπόλεως » μὴ αἰσχυρόμενοι τοὺς ἀνθρώπους, ἂν τὸν Θεὸν δὲν φοβῶνται, » ἤρξαντο παίζοντες ΑΠΟ ΤΙΝΟΣ ΚΑΙΡΟΥ νὰ μεταχειρίζωνται » (καὶ εὐθὺς ἐπισυναπτει τὸ ἐξῆς παράλογον καὶ ἀνορθόδοξον συμπέρασμα). « Διὰ τοῦτο εἰς οὐδένα ἡμῶν ἤθελεν εἶσθαι ξένον » νὰ ἴδῃ ὅτι ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως μεταχειρί- » ζεται ἤδη αὐτὸν τὸν ἴδιον τίτλον, ὁπότε τὸ εὐσεβὲς Βουλ- » γαρικὸν ἔθνος, συμφῶνως τῷ πνεύματι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ » τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσιν, ἀπέβριψεν αὐτοῦ τὴν παράνο- » μοι καὶ καταπειστικὴν ἐξουσίαν, καὶ ἀποδιώκει τοὺς στα- » λέντας ὑπ' αὐτοῦ Ἀρχιερεῖς ἐκ τῶν Ἐπαρχιῶν ὡς ἀληθῶς » ἄσεβεῖς. »

Ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ ἀ. συνενοχοποιεῖ εἰς τὰς παρανόμους αὐτοῦ πράξεις ἅπαντα τὸν χριστεπώνυμον λαὸν τῶν ἀδελφῶν Βουλγάρων ἐν ᾧ, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται, αἴτιος τοῦ ὑφισταμένου σκανδάλου καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς διχοστασίας ἐστὶν αὐτὸς καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει εὐάριθμοι αὐτοῦ ὀπαδοὶ ἄνθρωποι τίμιοι μὲν καὶ εὐσεβεῖς χριστιανοὶ, συναρπαγέντες ὁμῶς εἴτ' ἐξ ἀπλότητος, εἴτ' ἐξ ὑπερβαλλούσης ἐθνικῆς φιλοτιμίας, ἣν διηρέθισεν αὐτὸς ὁ ἐπίβουλος, οὐχὶ πάντως ἐπὶ σκοπῷ ἐθνοφελεί, ἀλλ' ἐπιλάτομικῇ ἰδιοτελείᾳ καὶ φιλοδοξίᾳ. β'. ἀποκαλεῖ ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ τὴν ἐπὶ τῆς κάτω Μοισίας ἢ Βουλγαρίας πνευματικὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Πατριάρχου, ἣν πρὸς τῆς καθόλου Ἐκκλησίας ἐν τῇ Δ'. Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ προσελάβετο, ὡς τοῦτο γίγνεται δῆλον ἐκ τῆς ἐρμηνείας Βαλσαμώνος, Ζωναρά, Ἀριστηνοῦ, ἐκ τῆς περὶ Θράκης θεωρίας τῶν ἀρχαίων Γεωγράφων καὶ Ἱστορικῶν Σκύλακος, Μέλαντος, Πλινίου, Ἡροδότου, Θουκυδίδου καὶ Ζωσίμου, ἐκ τῆς πολι-

τικῆς διαιρέσεως τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἐ. αἰῶνος (ὅτε δηλονότι συνεκροτεῖτο ἡ εἰρημένη ἀγία Σύνοδος), ἐκ τῆς συζητήσεως τῆς μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Ἐκκλησίας τῆς γενομένης ἐν τῇ ἀγίᾳ Συνόδῳ τῇ συγκροτηθείσῃ ἐπὶ τοῦ Ἁγιωτάτου Πατριάρχου καὶ προμάχου τῆς Ὀρθοδοξίας Φωτίου (τῷ 789), ἐκ τῶν μαρτυριῶν Μακαρίου Ἀγκύρας, Νείλου τοῦ Δοξαπατρῆ καὶ αὐτοῦ τοῦ εἰρημένου Φωτωνύμου ἀνδρὸς καὶ Ἰσακποστόλου τοῦ χειραγωγήσαντος τὸ Βουλγαρικὸν ἔθνος εἰς τὸν χριστιανισμὸν καὶ τὸν πολιτισμὸν κ.τ.λ. (α), (καὶ ὅμως δὲν αἰσχύνεται νὰ ὀνομάσῃ τὴν ἀπὸ τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου ἀποσκίρτησιν αὐτοῦ καὶ τῶν εὐαρίθμων αὐτοῦ ὀπαδῶν ΚΑΝΟΝΙΚΗΝ καὶ συνάδουσαν ΤΩ ΠΝΕΥΜΑΤΙ ΤΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ!) (β) Καὶ γ' ὀνομάζει τὴν ἐξουσίαν τοῦ Γραικικοῦ κλήρου *καταπιστωτικὴν* καὶ *ἀσεβῆ!* καὶ ἀλλαχοῦ δὲ πολλαχοῦ τοῦ λιβέλλου ἐπικοσμεῖ τὸν Κλῆρον διὰ τῶν ἐξῆς ἐπιθέτων, « ἀνιλεῆς, βδελυρὸς, κακοήθης, κτηνώδης (« σα- » πρίζων ὡς τὰ ἄλογα ζῶα »), σιμωνιακὸς, θεοκάπηλος, θεομπαίκτης, ἀμαθὴς, διώκτης τοῦ ἐθνισμοῦ καὶ τῆς γλώσσης τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ κ.τ.λ. κ.τ.λ., ὅσα δηλονότι καὶ ἄλλοτε πρότερον καὶ ἐν ἐφημερίσι καὶ ἐν ἐτέροις λιβέλλοις, οἷον ἐν τῷ προμνησθέντι « *les Bulgares et le haut-clergé grec* » ὁ διαληφθεὶς ἀντάρτης ἐκ τοῦ σπασμώδους καὶ ξηροῦ αὐτοῦ

(α) Σημ. Ὁρ. Πραγμ. περὶ τῆς Κανον. δικαιοδ. Μέρ. α. σελ. 27—46.

(β) Σημ. Ἡ Δ' Οἰκουμενικὴ Σύνοδος ὑποτάσσει εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πάντα τὰ ἐν τῇ Θρακικῇ διοικήσει καὶ τὰ παρακείμενα ἔθνη (καν. κή.)· ἐξ οὗ δῆλον γίνεται ὅτι παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ διαφορὰ ἐθνικότητων οὐχ ὑπάρχει· καὶ ὅμως ὁ ἐμπαίκτης οὗτος τῶν κανόνων τῆς καθόλου Ἐκκλησίας στηρίζει τὸ ἔννομον τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς Βουλγαρίας ἐπὶ τῆς ἰδίας αὐτῆς ἐθνικότητος, μὴ συνορῶν ὅτι ἐθνικότης τις τότε μόνον συγκεχώρηται κατὰ τοὺς κανόνας νὰ συστήσῃ ἰδίαν Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον (καὶ τοῦτο πάλιν τῇ κοινῇ ψήφῳ τῆς ἀπανταχοῦ Ἐκκλησίας), ὅταν κατασταθῇ πολιτικῶς ἀνεξάρτητος « τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ μάλιστα τὰ περὶ » Ἐνοριῶν δίκαια ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατεῖαις τε καὶ διοικήσεσι συμμεταβάλλ- » λασθαι εἴωθεν, » κατὰ τὸν ἱερώτατον Φώτιον.

φάρυγγος κατὰ τῆς Ἐκκλησίας ἐξέβρασε· βεβαίως πρὸς τὰς τοιαύτας αὐτοῦ βδελυρίας προσφορωτέρα ἂν εἴη ἀπάντησις ἢ σιγὴ καὶ ἡ περιφρόνησις· πλὴν ἀλλὰ, ἐπειδὴ τινὲς τῶν ἀπλουστέρων χριστιανῶν ἀκούοντες τὰ τοιαῦτα, ἐνδεχόμενον νὰ παραδεχθῶσιν αὐτὰ ὡς ἀληθῆ καὶ πραγματικά, ἐπὶ βλάβῃ πάντως τῆς Ὀρθοδοξίας, ἥτις στενωῶς συνδέεται μετὰ τῆς ἀγαθῆς ὑπολήψεως τοῦ Κλήρου, ἀναγκαῖον ἡγοῦμαι εἰπεῖν τινα πρὸς ἔλεγχον τοῦ ψεύδους καὶ δῆλωσιν τῆς ἀληθείας.

Ὅτι ὁ Γραικικὸς κλῆρος ὑπῆρξεν ἀνάκαθεν βάσις καὶ κρηπίς τῆς Ὀρθοδοξίας, ὅτι δι' αὐτοῦ μετὰ τοῦ φωτὸς τῆς χριστιανικῆς πίστεως ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ εὐνομία διεδόθη εἰς πολλὰ τῶν εἰδωλολατρούντων ἐθνῶν, ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας καὶ τῶν ἀθανάτων αὐτοῦ συγγραφῶν ἐφημώθησαν τὰ στόματα τῶν γλωσσάλων αἰρετικῶν, ὅτι δι' αὐτοῦ διεσώθη τὸ « *Οἰκουμεικὸν τῶν χριστιανῶν μᾶθημα* » ἥτοι τὸ ἱερὸν τῆς πίστεως σύμβολον ἄχραντον καὶ ἀκίβδηλον, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἐλεύθερον, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα εἰσὶν ἀλήθειαι ἀναντίρρητοι, ὡς στενωριῶς κηρύττει ἢ τε ἐκκλησιαστικὴ καὶ ἡ πολιτικὴ ἱστορία (α)· ἀλλὰ παραλείποντες τὰ ἀρχαιότερα, ἔλθωμεν εἰς τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν ἱστορικὴν βιογραφίαν τοῦ Ὀρθοδόξου Γραικικοῦ Κλήρου· προσεπισημειωτέον δὲ ὅτι πᾶς εἰλικρινὴς καὶ εὐσυνείδητος ὀφείλει ἐξετάζειν τὰ πράγματα οὐχὶ ἀπολύτως καὶ καθ' ἑαυτὰ, ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς καιρικὰς περιστάσεις, καὶ τότε δύναται νὰ κρίνῃ ὀρθῶς καὶ ἀπταιστως εἴτε περὶ ἀτόμων, εἴτε περὶ ὅλης τινὸς κοινωνίας. Ἀληθὲς ἐστὶν ὅτι ἐν τῷ Γραικικῷ Κλήρῳ ὑπῆρξαν καὶ ὑπάρχουσιν (ὡσπερ καὶ ἐν τῷ Κλήρῳ ἐτέρων ὀρθοδόξων καὶ ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν) καὶ ἄνθρωποι μοχθηροὶ καὶ τῆς ἱεραῆς αὐτῶν ἐπαγγελίας ἐπιλήσμονες, ἀλλ' αἱ μερικαὶ καταχρήσεις οὐδόλως ἐξασθενοῦσι τὴν ἐν γένει

(α) Σημ. Ὁρ. Πραγμ. περὶ τῆς κανον. δικαιοδ. σελ. 132 σημ. (α) καὶ 169.

εὐεργετικὴν τάσιν καὶ ἐπιβρόην αὐτοῦ, ὥσπερ οὐδ' αἱ ἐν τῷ δίσκῳ τοῦ Ἡλίου κηλίδες καὶ τὰ ἐπιπροσοῦντα νέφη τὴν φυσίζωον καὶ ζωογόνον λαμπρότητα τοῦ μαρμαίροντος αὐτοῦ φωτός· παρατρέχοντες οὖν τὰ ἀρχαιότερα, ὡς εἴρηται, ἐρχόμεθα εἰς τὴν μετὰ τὴν ἄλωσιν βιογραφίαν τοῦ ἡμετέρου Κλήρου· θέλομεν λοιπὸν εἶπη ὀλίγα τινὰ περὶ τῆς Πολιτικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου, τῆς τροποποιήσεως τῶν διοικητικῶν πραγμάτων τῆς Ἐκκλησίας, τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ Κοινοῦ, τῆς γενέσεως καὶ αὐξήσεως τοῦ ἐθνικοῦ χρέους, τῶν προσόδων τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν Ἀρχιερέων, καὶ τῶν λεγομένων καταχρήσεων τοῦ Γραικικοῦ κλήρου.

α. Περὶ τῆς πολιτικῆς δικαιοδοσίας τοῦ Πατριαρχείου.

Ἄμα τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ μέγας ἐκεῖνος κατὰκτητὴς, προνοῶν φιλοστόργως οὐ μόνον ὑπὲρ τῆς βιωτικῆς εὐημερίας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐσταθείας τῶν νέων αὐτοῦ ὑπηκόων χριστιανῶν τῶν δεδωρημένων αὐτῷ παρὰ τοῦ Ἰψίστου, προσκαλεσάμενος τὸν ἀείμνηστον Γεννάδιον, κοινῇ ψήφῳ καὶ διαγνώσει, Κλήρου τέ φημι καὶ λαοῦ, προεκλεγμένον ὄντα, καὶ μετὰ πολλῆς τιμῆς καὶ φιλοφροσύνης δεξιωσάμενος, κατεκύρωσεν αὐτὸν ἐν τῷ Πατριαρχικῷ ἀξιώματι, καὶ ἅμα ἀνεγνώρισεν οὐ μόνον ἐκκλησιαστικὸν Ἀρχηγόν, ἀλλὰ καὶ Ἐθνάρχην (Μιλέτπαση) ἀπάντων ἀνεξικρέτως τῶν ἐν τῇ ἄχανεῖ αὐτοῦ Αὐτοκρατορίᾳ Ὀρθοδόξων λαῶν (α), οἷον Γραικῶν, Βουλγάρων, Σέρβων, Ἀλβανῶν, Βλάχων κ.τ.λ. ἐπειπὼν αὐτῷ « Πατριάρχευε ἐπ' εὐτυχίᾳ καὶ ἔχε τὴν φιλίαν ἡμῶν ἐν οἷς ἂν θέλῃς, ἔχων πάντα τὰ σὰ προνόμοια, ὡς καὶ οἱ πρό σοῦ Πατριάρχαι » Turco-graec. L. I. P. 15)· τὰ προνόμοια ταῦτα ἐπεκύρωσαν οἱ ἔνδοξοι διάδοχοι αὐτοῦ μετὰ πολλῆς εὐμενείας, καθὼς καὶ ὁ νῦν εὐκλεῶς βρασιλεύων εὐσπλαγγνικώ-

(α) Σημ. Ἰστέον ὅτι ἡ λέξις Ῥόμ. (Ῥωμαῖος) ἐν τῇ ἐπισήμῳ γλώσσῃ τῆς ὑψ. Πύλης δηλοῖ οὐ μόνους τοὺς Γραικοὺς ἀλλὰ πάντας ἀπαξιαπλῶς τοὺς ὑπηκόους ὀρθοδόξους λαοὺς.

τατος καὶ εὐεργετικώτατος ἡμῶν Ἄναξ Ἀπδοῦλ Μετζίτ. Κατὰ τὰ προνόμια ταῦτα ὁ Πατριάρχης ὡς Ἀρχηγὸς οὐ μόνον τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ ἔθνους συνεκρότει δις τῆς ἐβδομάδος δικαστήριον μετὰ τῶν ἰδίων κληρικῶν καὶ Ὀφφικῶν τοῦ Πατριαρχείου, ἐν ᾧ ἐδίκαζε (πρότερον μὲν αὐτοπροσώπως, νῦν δὲ, ἕνεκα τῆς πληθύος τῶν ὑποθέσεων, διὰ τοῦ Μ. Πρωτοσυγκέλλου) πάσας ἐν γένει τὰς ὑποθέσεις πνευματικὰς τε καὶ κοσμικὰς τῶν Χριστιανῶν· ἐν τῷ κριτηρίῳ τούτῳ οὐτ' ἐξ ἐπαγγέλματος δικολόγοι ῥήτορες φαίνονται, οὐτ' ἔγγραφα τυπικὰ, οὔτε βραδύτης· ἀλλὰ διὰ τῶν ὑπογραφῶν τῶν χρεωστούντων ἢ ἐγγυωμένων, διὰ τῆς μαρτυρίας ἀξιοπίστων μαρτύρων, πολλάκις δὲ καὶ διὰ τῆς ὁμολογίας αὐτῶν τῶν ἐναγομένων, οἵτινες ἐκ συστολῆς ὁμολογοῦσι τὴν ἀλήθειαν ἐνώπιον βήματος ἱεροῦ χαρακτῆρος, ἀνακαλύπτεται ἡ ἀλήθεια καὶ ἀποφασίζεται τὸ δέον. ὅτε δὲ πρόκειται περὶ ἐξελέγξεως καταστίχων, διορίζονται παρὰ τοῦ δικαστηρίου αἵρετοὶ Κριταί, καὶ κατὰ τὴν ἔγγραφον αὐτῶν ἔκθεσιν γίνεται ἡ ἀπόφασις. Ἐν περιπτώσει δὲ ἰσοψηφίας διορίζεται καὶ ἐπιδικαιτητής· Ἐν ἐλλείψει δὲ μαρτυριῶν καὶ ἐγγράφων ἀποδείξεων ἐκδίδεται ἐπιτίμιον, καὶ οὕτω τάχιον ἢ βράδιον φανεροῦται τὸ δίκαιον· ὄρκος δὲ οὐδαμῶς ὑπὸ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ Κριτηρίου ἐπάγεται, εἰμὴ τότε μόνον, ὅτε χριστιανὸς τις δικαζόμενος ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς κριτηρίοις ἀποστέλλεται ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις κατ' οἰκονομίαν ὑποχωρεῖ· ὅτι μὲν γίνονται καταχρήσεις, καθὼς ἐν παντὶ κριτηρίῳ δικαιοσύνης, καὶ παρ' αὐτοῖς ἔτι τοῖς πεφωτισμένοις ἔθνεσι, φανερόν· ἀλλ' αἱ κατὰ καιροῦς καταχρήσεις μελῶν τινῶν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου, ἀντιπαρεξεταζόμεναι πρὸς τὰς πνευματικὰς ὠφελείας καὶ τὴν ἠθικὴν ἐπιβρόχην τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τοῦ Ὀρθοδόξου λαοῦ, εἰσὶν ἐλάχισται. Τὰ ἔξοδα τῆς δίκης σχετικῶς εἰσὶ μηδαμινὰ· ἡ μόνη ὑποχρεωτικὴ δαπάνη τῶν διαδίκων περιορίζεται εἰς πληρωμὴν ἐλαχίστου τινὸς ποσοῦ μὴ ὑπερβαίνοντος

τὰ 40 γρόσια, καὶ ταῦτα πάλιν ἐξ ἀνάγκης ἐκανονίσθησαν πρὸς διατροφήν τῶν Γραμματέων καὶ κλητῆρων ὡς μὴ μισθοτουμένων, διὰ τὴν πενίαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν πόρων· καὶ ἐν περιπτώσει μὲν ἐφέσεως δίκης εἰς τὰ ἐξωτερικὰ δικαστήρια, γίνεται πρὸς αὐτῶν ἀναθεώρησις· ὅταν ὅμως ὑπόθεσις τις παραπεμφθῆ εἰς τὰ Πατριαρχεῖα παρὰ τῆς Ἱψηλῆς Πύλης, τότε ἡ ἀπόφασις τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ κριτηρίου ἐστὶ τελεσιδικὸς καὶ ἀνέκκλητος. Οἱ ὀθωμανοὶ Κριταὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ νὰ ἐπιφέρωσι τὴν κατὰ νόμους ποινὴν κατὰ τῶν ἐνόχων ἀναφέρονται πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, ὁ Πατριάρχης ὅμως αὐτεξουσίως ἀπέστειλεν ἄλλοτε τοὺς τοιοῦτους εἰς τὸ Κάτεργον· τότε δὲ μόνον ἐζήτει ὑψηλὸν ὄρισμόν, ὅτε ἤθελε νὰ ἀποστείλῃ τινὰ εἰς ὑπερορίαν. Ὁ Πατριάρχης συνεκρότει, ὡς καὶ σήμερον, τρεῖς τῆς ἐβδομάδος Σύνοδον ἐξ πάντων τῶν ἐνδημούντων Μητροπολιτῶν, ἐν ᾗ συνεζητοῦντο αἱ γενικαὶ ὑποθέσεις τοῦ Γένους καὶ τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς τὴν Σύνοδον τὰύτην, ὡς εἰς ὑπέρτατον καὶ ἀνέκκλητον Κριτήριον ἐγένετο ἔφασις, ὡσπερ καὶ νῦν, τῶν προδικασθεισῶν ὑποθέσεων παρὰ τῶν κατὰ τόπους Ἀρχιερέων, ὅτε δηλαδὴ ὁ ἕτερος τῶν διαδίκων ἐθεώρει ἐκυτὸν ἠδίκημένον· ἐπὶ ὑποθέσεων δὲ σπουδαιότητων συνεκροτεῖτο Γενικὴ Συνέλευσις, εἰς ἣν παρευρίσκατο ἄλλοτε καὶ ὁ Μ. Διερμηνεὺς τῆς ὑψηλῆς Πύλης, τῶν λογάδων εἰς ὧν καὶ αὐτὸς τοῦ Γένους. Τὴν αὐτὴν δικαιοδοσίαν εἶχον καὶ ἔχουσιν οἱ τε Μητροπολιταὶ καὶ Ἐπίσκοποι ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν συγκροταῦσι δηλονότι καὶ αὐτοὶ Σύνοδον συντιθεμένην ἐκ τῶν Κληρικῶν καὶ Προδύχόντων, ἐν ᾗ θεωροῦνται αἱ ἐκκλησιαστικαὶ ὑποθέσεις καὶ αἱ διαφοραὶ τῶν χριστιανῶν τῆς Ἐπαρχίας κ.τ.λ.

β'. Τροποποιήσεις τῶν διοικητικῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ Κοινοῦ.

Καὶ μέχρι μὲν τινος ἐβάδιζον τὰ πράγματα τῆς Ἐκκλησίας ὀπωσοῦν τακτικῶς, ἀλλὰ διὰ τὰς κατὰ τόπους συνεχεῖς στάσεις ἀπειθῶν τινῶν Διοικητῶν ἢ Δερεβείδων καὶ

ἄλλας τινὰς αἰτίας, οἱ ὑποκείμενοι εἰς τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον Ἀρχιερεῖς δὲν ἠδύναντο νὰ ἔλθωσιν εἰς Βασιλεύουσαν ἡ ἐρχόμενοι νὰ διαμείνωσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον αὐτόθι, ὡς πτωχότατοι· ἐντεῦθεν ἡ συχνὴ ἀναβίβασις καὶ καταβίβασις τῶν Πατριαρχῶν, ἐντεῦθεν τὸ Κοινὸν ταμεῖον τοῦ Γένους περιῆλθεν, ὡς ἦν ἐπόμενον, εἰς τὴν ἐσχάτην ἀθλιότητα, (α) Ἐντεῦθεν ἡ ἀμάθεια καὶ τὰ παρεπόμενα ταύτη δεινά. Ἐντεῦθεν τέλος πάντων καὶ ἡ ἀπεριόριστος ἰσχὺς τῶν Πατριαρχικῶν Κληρικῶν, οἵτινες ἐπέχοντες τὸν τόπον τῆς Συνόδου, ἐκυβέρνην τὰ κοινὰ πράγματα κατὰ τὸ δοκοῦν.

Καὶ αὕτη μὲν ἡ θλιβερὰ κατάστασις τῶν πραγμάτων, ἥτις συνιστᾷ τὸν ἀληθῆ μεσαιῶνα τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους, ἄρχεται κυρίως ἀπὸ τῶν μέσων τῆς δεκάτης ἕκτης ἑκατονταετηρίδος καὶ λήγει ἑπεὶ τὰ τέλη τῆς δεκάτης ἐβδόμης (β)· ὅτε δὲ τὸ σωτήριον φῶς τῆς παιδείας ἤρχισε νὰ ὑποφάσκη εἰς τὸν ζοφερὸν δρίζοντα τῆς γενικῆς ἀμαθείας, τότε ἀναφαίνονται οἱ Νεκτάριοι, Δοσίθεοι, Χρῦσανθοι, Ἀλέξανδροι Μαυροκορδάτοι, καὶ ἄλλοι τινὲς ἀστέρες φαινοὶ καὶ ὑπέρλαμπροι, οἵτινες ἠνώρθωσαν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος· τότε συνιστῶνται καὶ αἱ περιώνυμοι Σχολαὶ τῆς Πάτμου τῶν Ἰωαννίνων τῶν Κυδωνιῶν καὶ τῆς Χίου! Τοῦ δὲ εὐγενοῦς τούτου πρὸς τὴν πρόσodon ὀργανοῦ συνέπεια ἦν φυσικὴ καὶ ἡ κατὰ μικρὸν ἐπὶ τὸ βέλτιον ρύθμισις καὶ τακτοποίησις τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων. Καὶ ἐν πρώτοις ἐγένετο αἴτησις πρὸς τὴν ὑψηλὴν Πύλιν τῆς ἐκ νέου ἐπικυρώσεως τῶν ἐν τοῖς Αὐτοκρατορικοῖς χρυσοβούλλοις καὶ Σουλτανικοῖς Βερατίοις

(α) Σημ. Πρὸς θεραπείαν δὲ τῶν ἀναγκῶν τῆς Ἐκκλησίας πολλοὶ τῶν φειμνήστων Πατριαρχῶν περιήρχοντο δίκην ἐπιεικῶν εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν ζητοῦντες τὸν προαιρετικὸν ὄβολον τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν!

(β) Σημ. Τὰς δ' ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὀρησκευτικὰς ἐπιβουλάς καὶ ραδιουργίας τῶν Ἰησοῦιτῶν τίς διηγῆσεται; . . . . .

ἐκκλησιαστικῶν δικαιωμάτων καὶ προνομίων, ἧτις μετὰ πολλῆς εὐμενείας ἀπεδέξατο αὐτήν. τὰ δικιώματα ταῦτα εἰσὶν τὸ κανονικὸν ἢ ζητεία, β'. τὸ φιλότιμον τῶν ἱερέων γ'. οἱ γάμοι δ'. αἱ προθέσεις καὶ παρθέσῃαι ε'. τῶν Ἐκκλησιῶν καὶ τῶν Ἐνοριακῶν μοναστηρίων τὰ εἰσοδήματα ς'. αἱ πανηγύρεις καὶ τὰ ἀγιάσματα ζ'. ἡ κληρονομία πάντων ἐν γένει τῶν ἐκκλησιαστικῶν, καὶ ἡ. τὰ ἀφιερώματα τῶν ἐν ταῖς διαθήκαις τῶν χριστιανῶν εἰς πράγματα ἢ εἰς μετρητά· ἀφοῦ δὲ διὰ τῶν εἰσοδημάτων τούτων ἔλαβον οἱ Ἀρχιερεῖς ἄνεσίν τινα καὶ ἀναψυχὴν, συνέστη ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδος Ἀρχιερέων τακτικὴ καὶ διαρκὴς καὶ τότε κοινῇ γνώμῃ τῶν τε Ἀρχιερέων καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους λαϊκῶν ἐκανονίσθησαν τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἐφεξῆς. 1^{ον} διωρίσθησαν ἐπίτροποι τοῦ Κοινοῦ τέσσαρες τῶν Ἀρχιερέων καὶ τέσσαρες τῶν μᾶλλον εὐπολῆπτων λαϊκῶν, πρὸς οὓς ἀνετέθη παρὰ τοῦ Γένους ἡ δοσοληψία τοῦ Κοινοῦ, οἵτινες κατὰ τὴν λήξιν ἐκάστου ἔτους ὄφειλον διδόναι εὐθύνας τῆς ὑπηρεσίας αὐτῶν εἰς τὴν λεγομένην Γενικὴν Συνέλευσιν. 2^{ον} Ἡ Πατριαρχικὴ σφραγὶς διηρέθη εἰς τέσσαρα τμήματα, ἅτινα ἐδόθησαν εἰς ἄλλους Ἀρχιερεῖς τῆς Συνόδου, ἡ δὲ κλεις ἀφέθη εἰς τὸν Πατριάρχην· δι' αὐτῆς σφραγίζονται τὰ περὶ σπουδαίων ὑποθέσεων τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους πρὸς τὴν Ἰψ. Πύλην ἔγγραφα, αἱ χρεωστικαὶ ὁμολογίαι τοῦ Κοινοῦ, αἵτινες καταγράφονται ἐν τῷ Κώδικι αὐτοῦ ἐπικυρούμεναι· διὰ σφραγίδος τῶν ἐπιτρόπων, φέρουσαι τὰς ἐγγυήσεις τοῦ Πατριάρχου καὶ ἀπάντων τῶν Συνοδικῶν Ἀρχιερέων· 3^{ον} ἀπεφασίσθη νὰ μὴ πληρῶνῃ τὰ ἔξοδα τῆς νέας Πατριαρχίας τὸ Κοινὸν, ἀλλ' ὁ νέος Πατριάρχης· (καὶ τούτου ἕνεκα ἅπαντες οἱ Ἀρχιερεῖς ἕκτοτε προσφέρουσιν αὐτῷ ἐν εἴδει δώρου μικρὸν τι χρηματικὸν ποσὸν ἀναλόγως πρὸς τὰς προσόδους τῶν ἐπὶ τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ αὐτοῦ) Ταύτης δὲ καὶ ἄλλας ὁμοίως διατάξεις, ἃς χάριν συντομίης παραλιμπάνομεν, ἐπεκύρωσεν ἡ Ἰψ. Αὐτοκρατορικὴ Κυβέρνησις εὐμενῶς.

δ'ον αύξησις τοῦ Ἐθνικοῦ χρέους. Εἰ δὲ μετὰ τὰς τοιαύτας ἐπωφελεῖς διατάξεις τὸ Κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶ καθυποβεβλημένον εἰς χρέος (ὑπερ ἀδίκως ἀποδίδοται εἰς τὴν ἀπλησίαν καὶ αἰσχροκέρδειαν τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου, ὡς ἐκ τῆς ἐμβριθοῦς Ἱστορικῆς ἐρεύνης καὶ ἀναπτύξεως τῶν προηγουμένων ἀποδεικνύεται) τοῦτο προέρχεται οὐχὶ ἐκ τῆς κακῆς διαχειρίσεως ἀλλ' ἐκ τοῦ ὅτι τὰ ἔξοδα τῆς Μ. Ἐκκλησίας τακτικά τε καὶ ἔκτακτα εἰσὶ πλείω τῶν εἰσοδημάτων· ἔπειτα, καὶ αὐτὰ τὰ σχετικῶς μικρὰ εἰσοδήματα ἤλαττοῦντο κατὰ καιροὺς διὰ τὰς ἀπὸ τοῦ 1764, (ὅτε δηλαδὴ συνετάχθησαν αἱ ἀνωτέρω διατάξεις) ἐπισυμβάσας ἐσωτερικὰς τε καὶ ἐξωτερικὰς ἀνωμαλίαις· ἤτοι διὰ τὰς αὐθαιρσίας διοικητῶν τινῶν ἀπειθῶς διακειμένων πρὸς τὴν νόμιμον Αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν, ἤτοι τῶν Δερεβεῖδων (α) (οἷος λ. χ. ὁ νέος Φάλαρις τῆς Ἠπέιρου, ὅστις ὀλοκλήρους χώρας κατεστρέψατο,) διὰ τοὺς πολέμους καὶ τὰς συχνὰς ἐπιδρομὰς ἀλλοτρίων ἔθνῶν κατὰ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους κ.τ.λ. Ἔνεκα δὲ τῶν ἀνωμαλιῶν τούτων οὐτ' οἱ Ἀρχιερεῖς ἠδύναντο νὰ συνάξωσι τὰ δικαιώματά των, οὐτ' ἐπομένως νὰ ἀποστείλωσί τι εἰς τὸ Κοινὸν τῆς Ἐκκλησίας. Εἰς ταύτας δὲ προστεθείσθωσαν καὶ αἱ ἀπὸ τοῦ 1821 ἕχρι τοῦ 1830 ἀλλεπακλήλως ἐπισυμβάσαι. Ἄλλ' ἐν τοσοῦτῳ τὰ ἔξοδα τῆς Ἐκκλησίας τακτικά τε καὶ ἔκτακτα ἐξηκολούθουν πρὸς διατροφήν τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν ὑπαλλήλων αὐτοῦ, πρὸς συντήρησιν τῶν Σχολείων, πρὸς διατροφήν πεινῶντων, πρὸς περιθάλψιν τῶν ἐκτῆς πυρκαϊᾶς παθόντων, πρὸς ἐξαγορὰν αἰχμαλώτων κ.τ.λ. (β)· καὶ ὁμως ἡ Ἐκκλησία οὐδέποτε ἐχρεωκόπησεν, ἀλλ' ὠκονό-

(α) Σημ. Ἐν Βουλγαρίᾳ οὐ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ὁ ἀποστάτης τῆς Βασιλείας Πασβάντογλους ἀπεκεφάλισε τὸν Μητροπολίτην Βιδύνης διὰ τε τὴν πρὸς τὸ Βασίλειον Κράτος πίστιν καὶ τὴν πρὸς τὸ λογικὸν αὐτοῦ ποίμνιον ὀλοσχερῆ ἀφοσίωσιν.

(β) Σημ. Ἰδοὺ τὰ κυριώτερα αἷτια τῆς ὑπάρξεως τοῦ χρέους· εἰ δὲ καὶ τινες τῶν ἐπιτρόπων τοῦ Κοινοῦ κατεχράσθησαν τῆς ἐμπιστοσύνης τῆς Ἐκκλησίας, αἱ καταχρήσεις αὗται μικρὸν τι συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀύξησιν αὐτοῦ· ἄλλως τε δὲν δυνάμεθα νὰ ἐννοήσωμεν πῶς δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ κατάχρησις, ἐν

μησε καὶ οἰκονομεῖ τὰς ἀνάγκας αὐτῆς, τῇ Θεῷ συναντιλήψει, ὡς αἱ μᾶλλον εὐνομούμενοι πολιτικαὶ διοικήσεις· (α)

ἐόν Πρόσοδοι τοῦ Κλήρου ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Ἀνακτόρων·
 « Τυποὶ ἡ βρασιλεία μου (θεσπίζει ὁ εὐσεβοῦς μνήμης Ἰσαάκιος ὁ
 » Κομνηνός) καὶ ἐπὶ τῷ *κατοικῶ* ΤΟΝ ΠΑΛΑΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΝ
 » ΤΥΠΟΝ . . . ἀπὸ τοῦ ἔχοντος χωρίου τριάκοντα καπνοὺς
 » (τοῦτέστιν ἐστίας ἢ οἰκογενείας) λαμβάνειν τὸν ἐπίσκοπον
 » νόμισμα ἓν χρυσοῦν, ἀργυρᾶ δύο, κρὶόν ἓνα, κριθῆς μωδίους
 » ἕξ, οἴνου μέτρα ἕξ, ἀλεύρου μωδία ἕξ, καὶ ὀρνίθια τριάκον-
 » τα· ἀπὸ δὲ τοῦ ἔχοντος εἴκοσι καπνοὺς, τὸ δίμοιρον τοῦ
 » νομίματος, καὶ ἀντὶ τῶν δύο ἀργυρῶν ἀργυροῦν ἓν, μέσαρ-
 » νον ἓν, κριθῆς μωδία τέσσαρα καὶ ὀρνίθια εἴκοσιν· ἀπὸ δὲ
 » τοῦ ἔχοντος δέκκα καπνοὺς χωρίου ἀργυρᾶ πέντε, ἀρνίον ἓν,
 » κριθῆς μωδία δύο, οἴνου μέτρα δύο, ἀλεύρου μωδία δύο, καὶ
 » ὀρνίθια δέκκα, καθὼς καὶ ἐν τοῖς ΣΙΓΙΛΛΟΙΣ ΤΩΝ ΠΑΛΑΙΩΝ
 » ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΑΝΑΓΡΑΦΕΤΑΙ. (ὄρ. Σύντ. τῶν Ἱερ. καν.
 » Ῥάλλ. Τ. Α. σελ. 75.) » Ἡ Νεαρά αὕτη ἐπεκυρώθη ἐφεξῆς
 καὶ ὑπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ (βρασιλεύσαντος ἀπὸ τοῦ 1081
 — 1118), ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπεβεβαίωσε καὶ τὸ ἐκ συνοι-

ῶ κατ' ἔτος γίνεται ἐξέλεξις τοῦ ἰσολογισμοῦ τῶν ἐσόδων καὶ ἐξόδων τῆς Ἐκκλησίας ἐν Γ. Συνελεύσει.

(α) Σημ. Παράδοξον τῇ ἀληθείᾳ πῶς οἱ ὑποβολεῖς τοῦ Ἰλαρίωνος Ἰησοῦται τολμῶσι νὰ ἐπιτίθενται οὕτως ἀπηνῶς κατὰ τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου, ὡς ἀπλήστου, αἰσχροκερδοῦς, τυραννικοῦ, δίκτου τῶν ἐθνικοτήτων, κακοήθους, Σιμωνιακοῦ καὶ ἀσεβοῦς « ἄλλων ἱατροὶ, αὐτοὶ ἔλκεσι θρύοντες » ἐλησμόνησαν φαίνεται τὰ ἱεροδικαστήρια ἢ μᾶλλον τὰ πανδαιμόνια ἐκεῖνα καὶ τὸν Ἱεροξεταστὴν Ταρβάκουεμάδαν, ὅστις ἐν βραχεῖ διαστήματι χρόνου παρέδωκε τῷ πυρὶ ὀγδοήκοντα χιλιάδας χριστιανῶν! ἐλησμόνησαν ὅτι ἐξ εἴκοσι καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμυρίων κατοίκων, οὓς εἶχεν ἡ Ἰσπανία ἐπὶ Φερνινάνδου καὶ Ἰσαβέλλας, εὐρέθη ἔχουσα περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἑννέα! ἐλησμόνησαν . . . ἐλησμόνησαν . . . ἐλησμόνησαν . . . διὰ τὰς τοιαύτας δὲ καταπίσεις καὶ ὠμότητας αὐτῶν, ἃς μετὰ φρίκης ἀναφέρει ἡ Ἱστορία δικαίως κατέστησαν μισητοὶ καὶ ἀποτρόπαιοι οὐ μόνον παρ' ἡμῖν τοῖς ἀνατολικοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς χριστιανοῖς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης!

κεσίων δικαίωμα. « Ὁ κατὰ κειροῦς θεοφιλῆς ἐκάστης χώρας
 » Ἐπίσκοπος ἐκεῖνα λήψεται ὑπὲρ κανονικοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τῶν
 » ἐντοπίων αὐτοῦ, τὰ ῥητῶς ἐν τῷ χρυσοβούλλῳ τυπικῷ τοῦ
 » μακαρίτου Θεοῦ τῆς βασιλείας μου διεληλυμένα ἅπαξ τοῦ
 » ἐνιαυτοῦ· ἤγουν ἀπὸ μὲν τῆς χώρας τῆς ἐχούσης τριάκοντα
 » καπνοὺς νόμισμα ἐν χρυσοῦν τῆς προτιμωμένης χαραγῆς τῆς
 » βασιλείας μου » κ.τ.λ. καὶ παρακατιῶν. « Καὶ κατὰ τὸ
 » τυπικὸν τοῦ μακαρίτου βασιλέως τοῦ Μονομάχου διορίζεται ἡ
 » βασιλεία μου ἵνα, ὅταν τινὲς τῶν ὑπὸ τὴν Ἐνορίαν τῶν κατὰ χώ-
 » ραν Ἐπισκόπων νόμῳ γάμου νομίμοις γυναιξὶ συνάπτωνται, ἀνα-
 » λαμβάνεται ὁ Ἐπίσκοπος ἐξ αὐτῶν ἀπὸ μὲν τοῦ γαμβροῦ νό-
 » μισμα ἐν χρυσοῦν, ἀπὸ δὲ τῆς ῥύμφης παρίου πήχεις δύο-
 » δεκα, ΚΑΘΩΣ ΑΡΑ ΚΑΙ ΕΚ ΠΑΛΑΙΟΥ ΤΕΤΥΗΩΤΑΙ, »
 (αὐτ. Ἐ. σελ. 280)· τὰ θεσπίσματα ταῦτα ἐπεκυρώθησαν καὶ
 διὰ Συνοδικῶν ψηφισμάτων· τὸ μὲν ἐπὶ τοῦ Πατριάρχου
 Μιχαὴλ τοῦ Κηρουλαρίου, τὸ δὲ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Γραμματέως
 (αὐτ. σημ. (1) (α). Πλὴν δὲ τῶν κανονικῶν τούτων οἱ Ἀρχιερεῖς
 εἶχον καὶ τὰ τοῦ Ἐπιτραχηλίου, τὰ ἄλλως τυχηρὰ λεγόμενα, καὶ
 τὰς ἐκτάκτους προσφορὰς τῶν χριστιανῶν, ἅς οἱ θεοὶ Ἀπό-
 στολοι καλοῦσιν ἐκούσια. Πρὸς δὲ τούτοις ἐκαρποῦντο κυ-
 ριαρχικῶς καὶ τὰς ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων προσό-

(α) Σημ. Τὸ τοιοῦτον σύστημα τῆς διατροφῆς τοῦ Κλήρου ἐστὶν ἀρχαιότατον
 ὅσον δηλονότι καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Θεοῦ· « τὰ διδόμενα κατ' ἐν τ ο λ ἡ ν
 » Θεοῦ (γράφουσιν οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι) τῶν δεκατῶν τῶν ἀπαρχῶν ὡς Θεοῦ
 » ἄνθρωπος (ὁ Ἐπίσκοπος) ἀναλισκέτω » . . . καὶ, « ὡς γὰρ τὸ βᾶρος ὑμέ-
 » τερον (τῶν Ἱερέων) οὕτω καὶ τὰς διακονίας τῶν τροφῶν καὶ τὰς ἄλλας χρείας
 » ὑμεῖς καρποῦσθε . . . δεῖ γὰρ τοὺς τῇ Ἐκκλησίᾳ προσεδρεύοντας ἐκ τῆς
 » Ἐκκλησίας διατρέφεσθαι . . . καθὼς ἐν βίβλῳ τῶν Ἀριθμ. γέγραπται « πᾶσα
 » ἀπαρχὴ ἐλαίου καὶ οἴνου καὶ σίτου, ὅσα ἂν δώῃ τῷ Κυρίῳ σοὶ δέδωκα αὐτά,
 » καὶ τὰ πρωτογενήματα πάντα σοὶ δέδωκα καὶ συνέρρει πᾶν ἀνάθεμα (ἀφιέ-
 » ρωμα), καὶ πᾶν πρωτότοκον ἀνθρώπου καὶ κτήνους καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου
 » καὶ θυσίας » κ.τ.λ. (Ἀποστ. Διαταγ. Β:ἔλ. β'. κεφ. κέ.).

δους (γνωστὸν δ' ὅτι τὸ πάλαι πᾶσαι αἱ Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ εἶχον ἰδιοκτησίας), « Προστάσσομεν τὸν Ἐπίσκοπον » ἐξουσίαν ἔχειν τῶν τῆς Ἐκκλησίας πραγμάτων ὥστε κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐξουσίαν πάντα διοικεῖσθαι » (Ἀποστ. μ.ά. πρὸς καὶ τῆς Δ'. κβ'. τῆς ς'. λέ. τῆς ἐν Ἀντιοχ. κδ'. τῆς ἐν Καθαγ. λ'. μ'. καὶ πθ'). ὕθεν καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος γράφει ἐν τῇ πρὸς Δόμνον ἐπιστολῇ, « κειμήλια μὲν καὶ κτήρεις ἀκινήτους ἀνεκποίητα ταῖς Ἐκκλησίαις σώζεσθαι χρὴ θαρσεῖσθαι » δὲ τοὺς κατὰ καιρὸν τὴν θείαν διέπουσιν τῶν παραπιπτόντων ἀναλωμάτων τὴν οἰκονομίαν » (προσεπισημειωτέον δὲ ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς τὸ πάλαι καίτοι τοιαῦτα καὶ τοσούτα ἀπολαμβάνοντες οὐδεμίαν ὅμως εἶχον ὑποχρέωσιν σήμερον δὲ τούναντίον συμβαίνει ἐν ᾧ δηλονότι οὔτε ἰδιοκτησίας αἱ Μητροπόλεις αὐτῶν ἔχουσι, καὶ τὰ εἰσοδήματα αὐτῶν εἰσὶν σχετικῶς ἐλάχιστα, καὶ ὅμως συνεισφέρουσιν ἐτησίως ὑπερῶς χρηματικὰς ποσότητας πρὸς συντήρησιν Σχολείων, (ἐξ ὧν τὸ ἐν Χάλκῃ Ἱερὸν σπουδαστήριον, διὰ τὸ ὁποῖον δαπανῶνται ἐτησίως ἐπέκεινα τῶν 400 χιλιάδων γροσίων) διὰ τρῶφὴν πεινῶντων, ἐκπαίδευσιν νέων κ.τ.λ. κ.τ.λ. περὶ ὧν καὶ ἐξῆς ἐροῦμεν (α). Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῶν Ἀρχιερατικῶν προσόδων ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων. Αἱ δὲ πρόσδοι τοῦ Πατριάρχου καὶ τῶν περὶ αὐτὸν προήρχοντο κυρίως ἐξ ἰδιοκτησιῶν, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς Συνοδικῆς πράξεως τῆς ἐκδοθείσης κατὰ μῆνα Νοέμβριον τοῦ 1367 ἔτους ἐχούσης ἐπὶ λέξεως ὧδε « Μηνὶ Νοεμβρίῳ . . . Ἰνδικτ. ς'. διεκομίσθησαν » λόγοι τοῦ κρατίστου καὶ ἁγίου ἡμῶν Αὐθέντου καὶ Βασιλέως πρὸς τὸν Παναγιώτατον Δεσπότην ἡμῶν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην διὰ τοῦ περιποθήτου Θείου τῆς κραταιᾶς καὶ ἁγίας Βασιλείας αὐτοῦ . . . εἰπόντος ὅτι ὁ Βασιλεὺς

(α) Σημ. Τὸ πάλαι ὁ νεωστὶ χειροτονούμενος Ἀρχιερεὺς οὐ μόνον οὐδὲν ἐδᾶπανα, ἀλλὰ καὶ ἐλάμβανε παρὰ τοῦ Αὐτοκράτορος ἰκανὴν ποσότητα χρυσῶν ὑπερπύρων (φλωρίων), ὡς μαρτυρεῖ Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης.

» ὁ ἅγιος βούλεται καταστήσαι στρατιώτας ἐν τοῖς χωρίοις
 » ἔξω τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέχρι Σηλυβρίας, οἷς καὶ βού-
 » λεται δοῦναι τὰ ἐν αὐτοῖς χωράφια καὶ τὴν γῆν πᾶσαν
 » τὴν ἐν αὐτοῖς· ἐπεὶ δὲ ἔχει καὶ ἡ Μεγάλη Ἐκκλησία δύο
 » χωρία τὸ τοῦ Οἰκονομείου καὶ τοῦ Πασπαλά μνηεὶ τῆ
 » μεγάλη ἀγιωσύνη σου ἵνα ἀπολυθῶσι ταῦτα παρ' αὐτῆς,
 » ὡς ἂν παραλαβὼν ὁ Βασιλεὺς ὁ ἅγιος ταῦτα ποιήσῃ ἐπ'
 » αὐτοῖς ὅπερ βούλεται· κατέχειν γὰρ μέλει μέχρι χρόνου
 » ἐνὸς . . . . δώσει δὲ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἑτέραν πρόσσodon ἴσην
 » τοῖς κτήμασι τούτοις » . . . κ.τ.λ. (βλ. acta Patriarcatus
 Costantinopolitani Videphonae L. I. N. 507)· τὰ κτήματα ταῦτα
 τὸ κατ' ἀρχὰς ἦσαν πολλὰ ἐν διαφόροις Ἐπαρχίαις τῆς Αὐ-
 τοκρατορίας κείμενα, ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τὴν ὀσμῆραν σμίκρυνσιν
 τῶν ὀρίων αὐτῆς ἀπώλοντο, ἐνεκρίθη συνοδικῶς, συνεπιψηφι-
 ζούσης καὶ τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, νὰ δίδωσιν οἱ Ἀρχιερεῖς τοῦ
 Κράτους ὀρισμένην χρηματικὴν ποσότητα ἐτησίως τῷ Οἰκου-
 μενικῷ Πατριάρχῃ πρὸς διατροφήν αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν
 ἔχει δ' ἡ Συνοδικὴ πρᾶξις ὡς ἀκολούθως (α) . . . . « Ἡ
 » Ἀγιωτάτη Μεγάλη τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησία ἦν μὲν πρόσθεν εὐθυ-
 » νοῦσα καὶ πραγμάτων ἱκανῶς εὐποροῦσα, ὥστε καὶ ἑτέροις
 » ἐπαρκεῖν ἐνδεῶς ἔχουσιν· ἐπεὶ δ' ἡ τῶν πραγμάτων σύγχυσις
 » καὶ ἀνωμαλία καὶ ἡ τοῦ πάντα φέροντος χρόνου ἀλλοίωσις
 » καὶ μεταβολὴ καὶ τὰς προσόδους αὐτῆς ἐν στενῷ κατα-
 » τῆσαι πεποίηκεν, οὐχ ὅπως ἑτέροις, ἀλλ' οὐδ' ἑαυτῇ οὐδέ
 » γε τοῖς τῷ κλήρῳ ταύτης κατειλεγμένοις ὄνταται βοηθεῖν,
 » ταῦτα τοι, καὶ οὐ δίκαιον ἐκρίναμεν οἱ τὸν τῆς Ἱερᾶς Συνό-
 » δου σύλλογον συμπληροῦντες, οὕτω ταύτην ἔχουσιν παριδεῖν

(α) Σημ. Αὕτη ἐστὶν ἡ ἀρχὴ καὶ βᾶσις, ὡς ὀψόμεθα, τῶν λεγομένων Πα-
 τριαρχικῶν φιλοτίμων τῶν παρὰ τῶν νέων Ἀρχιερέων, ἀπαξ διδομένων τῷ
 Πατριάρχῃ, ἅτινα ἡ ἀμάθεια ὠνόμασε συστηματικῆν Συμωρίαν!
 ἡ ἀνωτέρω συνοδικὴ πρᾶξις ἐγένετο κατὰ μῆνα Σεπτέμβριον τοῦ 1324 ἐπὶ τοῦ
 ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἀρσενίου.

» ἀλλὰ κοινῇ πάντες διασκεψάμενοι δεῖν ἔγνωμεν καὶ ἐψηφι-
 » σάμεθα, ὡς υἱοὶ γνήσιοι ὑπὲρ ταύτης διαναστῆναι καὶ
 » συνεισενεγκεῖν τὸν δυνατὸν τρόπον αὐτῇ, ἃ τε δὴ μητρὶ τῶν
 » Ἐκκλησιῶν, τὰς τῶν Μητροπόλεων καὶ τῶν Ἀρχιεπισκοπῶν
 » εὐπορούσας καὶ δυναμένας ἐκ τῶν ἐνότων ἐκάστη καὶ τῆς.
 » ὀφειλομένης καὶ προσηκούσης προμηθείας αὐτὴν ἀξιῶσαι, . .
 » μέντοι ΚΟΙΝῇ ΨΗΦΩ, διατάττομεν ἔχειν τὴν αὐτὴν Ἄγιω-
 » τάτην Μεγάλην τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἐκάστου ἔτους ἀπα-
 » ραλείπτως ἀπὸ μὲν τῆς ἀγιωτάτης Μητροπόλεως Ἡρακλείας
 » καὶ τῶν ἐπισκοπῶν αὐτῆς ὑπέρπυρα (φλωρία) διακόσια· ἀπὸ
 » τῆς Κυζίκου διακόσια, ἀπὸ τῆς Θεσσαλονίκης διακόσια, ἀπὸ
 » τῆς Ἀδριανουπόλεως ἑκατὸν, ἀπὸ τῆς Βεργίας ἑκατὸν, ἀπὸ
 » τῆς Μονεμβασίας ὀκτακόσια, ἀπὸ τῆς Φιλιππουπόλεως ἑκατὸν
 » πενήκοντα, ἀπὸ τῆς Τραϊανουπόλεως καὶ τῶν ἐπισκοπῶν
 » αὐτῆς ἑβδομήκοντα, ἀπὸ τῆς Σεβρίων ἑκατὸν πενήκοντα,
 » ἀπὸ τῆς Φιλίππων ἑκατὸν, ἀπὸ τῆς Μιτυλήνης ἑκατὸν,
 » ἀπὸ τῆς Διδιμοτείχου ἑκατὸν, ἀπὸ τῆς Παλαιῶν Πατρῶν
 » τεσσαράκοντα, ἀπὸ τῆς Λακεδαιμονίας ἑξήκοντα, ἀπὸ τῆς
 » Μελενίκου τριακονταεξί, ἀπὸ τῆς Αἴνου ἑκατὸν, ἀπὸ τῆς
 » Μαδύτων τριακονταεξί, ἀπὸ τῆς Μηθύμνης πενήκοντα, ἀπὸ
 » τῆς Βρύσεως πενήκοντα, ἀπὸ τῆς Ῥωσίου τριακονταεξί,
 » ἀπὸ τῆς Βιζύης ἑκατὸν, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Μαρωνείας
 » τριακονταεξί, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Προικονήσου ἑβδομή-
 » κοντα δύο, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Γαρέλλης εἰκοσιτέσσαρα,
 » ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπισκοπῆς Δέρκου 24, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπ. Ἀρ-
 » κιδιουπόλεως 24· ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπ. Λήμνου 50· ἀπὸ τῆς
 » Ἀρχιεπ. Λοπαδίου 24, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπ. Κυψέλων 16, ἀπὸ
 » τῆς Ἀρχιεπ. Ξανθείας 36, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπ. Μηδείας 50,
 » ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπ. Δράμας 24, ἀπὸ τῆς Ἀρχιεπ. Γάνου 50·
 » ὅθεν καὶ ἀπαραποίητα καὶ ἀμετάτρεπτα τὰ ἀπλῶς ἡμῖν
 » περὶ τούτου δεδογμένα ἔσται κρατούμενα καὶ στεργόμενα
 » καὶ τὸ κῦρος ἔχοντα καὶ τὸ βέβαιον· εἰ μὲν τοι προνοία

» Θεοῦ καὶ νεύσει καὶ εὐδοκίᾳ εἰς ἑαυτὰ πάλιν ἐπκνέλοιο τὰ
 » πράγματα, καὶ εὐπορίᾳ τῇ ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ Ἐκ-
 » κλησίᾳ γένοιτο, τὰς τῶν προσόδων ἐκείνων ἀρχὰς τε καὶ
 » αἰτίας ἀπολαβούσῃ, αὕτη ἀρκεσθήσεται τοῖς ἰδίοις, μηδε-
 » μιᾶς ἐτέρωθεν βοήθειας προσδεομένη, αἱ δέ γε Μητρο-
 » πόλεις αὐταὶ καὶ Ἀρχιεπισκοπαὶ καθ' ἑαυτὰς ἔσονται,
 » ὡς τὸ πρὶν, καὶ οὐκ ἀνάγκην ἔξουσιν αὐτῇ συνεισφέρειν·
 » ἀσφαλείας γὰρ καὶ βεβαιώσεως ἕνεκεν καὶ τοῦ μηδενὶ ἡμῶν
 » ἐξείναι ἕτερόν τι πρᾶξ ταῦτα βουλευσασθαι, καὶ ἡ παροῦσα
 » ἔγγραφος Συνοδικὴ πράξις γενοῦσα παρ' ἡμῶν ἐξεδόθη, ταῖς
 » οἰκείαις ὑπογραφαῖς πιστωθεῖσα καὶ κατασφραγισθεῖσα κατὰ
 » μῆνα Σεπτέμβριον τῆς Ἡ. ἐπινεμήσεως τοῦ ἑξακισχιλιοστοῦ
 » ὀκτακοσιοστοῦ τριακοστοῦ τρίτου ἔτους » (Ἐνθ. ἀνω. σελ.
 126—129).

ἔον Καταχρήσεις τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου.

Ἴδωμεν ἤδη ὁποίας προσόδους καθιεροῦσι τὰ ὑψηλὰ Σουλτανικὰ
 Βεράτιζ εἰς τὸν Κλήρον ἐπὶ τῇ βάσει τῶν προεκτεθέντων Αὐ-
 τοκρατορικῶν χρυσοβούλλων— « οἱ Ἐπίσκοποι, Παπάδες, Καλόγη-
 » ροὶ, καὶ λοιποὶ ραγιάδες (γέγραπται ἐν αὐτοῖς) οἱ κατοικοῦντες
 » εἰς Καζάδες, Ναχαγιέδες καὶ χωρία τῆς Ἐπαρχίας τοῦ Μητρο-
 » πολίτου νὰ δίδωσι τὸ ἐτήσιον βέσμι μῆρι, Ζαράρι κασαβιῆ,
 » ἄσπρα ἐλέους, ἀγιασμοῦ, ζητείας, πανηγύρεως, τὸ βέσμι
 » του α. β'. καὶ γ'. γάμου· ἔτι δὲ ἐκάστου ὑπανδρευμένου
 » ραγιά σπητικὸν (στέφανον) νὰ δίδῃ ἐτήσιον ἀνὰ δώδεκα
 » ἄσπρα, καὶ ἕκαστος παπᾶς ἀνὰ φλωρίον ἐν βέσμι τοῦ Πα-
 » τριάρχου· καὶ πάλιν, ἀνὰ δώδεκα ἄσπρα καὶ ἀνὰ ἓν φλω-
 » ρίον ἐτήσιον βέσμι τοῦ Μητροπολίτου. » — Ὡστε λοιπὸν ἂν
 ὑποθεθῶσι αἱ ἐν πάσαις ταῖς ὑπὸ τὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον
 Ἐπαρχίαις Ὀρθόδοξοι οἰκογένειαι δύο ἑκατομμύρια, λογιζομέ-
 νου τοῦ παλαιοῦ ἄσπρου ὡς ἔχοντος πραγματικὴν ἀξίαν,
 τοῦλάχιστον, γροσίου, ὁ Πατριάρχης δικαιοῦται ἐννο-
 μώτατα δυνάμει τοῦ Βερατίου του ν' ἀπαιτήσῃ ἐτησίως 2 ἰ

ἑκατομ. γρ. (α) ἂν πάλιν ὑποθῶμεν ἐν ταῖς προβόηθεϊσιν Ἐπαρχίαις ἐν ἐνεργείᾳ ὑπάρχοντας τοὐλάχιστον δέκα χιλ. ἱερεῖς δικαιούται λαμβάνειν παρ' αὐτῶν ἐτησίως δέκα χιλ. φλωρία ἀναλογοῦντα πρὸς τὰς σημερινὰς λίρας, ἤτοι ἐν ἑκατομ. γροσίῳ καὶ ἐπέκεινα· πλὴν τῆς ἐτησίου ἐπιχορηγήσεως τῶν κεισίδων καὶ ὅμως ΟΥΔΕΠΟΤΕ οἱ Πατριάρχαι ἐζήτησαν τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ Βερατίου ὡς πρὸς τὸ κεφάλαιον τοῦτο, καίπερ τυχόντες δεξιῶν περιστάσεων. (Γνωστὸν ἐστὶν ὅτι πολλοὶ τῶν Πατριαρχῶν τὸ πάλαι καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἶχον στενωτάτας σχέσεις καὶ φιλικωτάτας πρὸς ἕξοχα πρόσωπα τῆς Αὐτοκρατορίας), ἀλλ' ἐθυσίασαν τὰ ἔννομα αὐτῶν συμφέροντα εἰς τὰς ἀνάγκας τῶν χριστιανῶν· τί δὲ ἐλάμβανον, ἢ τί λαμβάνουσι σήμερον μὴ ὕλας τὰς ὑποτιθεμένας καταχρήσεις των; λαμβάνουσι τάχα ἐτησίως 300 χιλιάδ. γρ. κατὰ μέσον ὄρον; ἀμφιβάλλομεν! ἀλλὰ καὶ τὸ διπλάσιον καὶ τριπλάσιον τούτων, ὡς πρὸς τὰ 26 ἑκατομμύρια γρόσια, ἅτινα νομιμοποιούσι τὰ ὑψηλὰ Βερατικά, μικρὸν τι ἐστὶ ἢ τί ἠδύνατο τάχα νὰ ἐμποδίσῃ τοὺς Πατριάρχας τοῦ νὰ ζητήσωσι τὴν πλήρη αὐτῶν ἐφαρμογὴν ἂν ἀληθῶς ἦσαν ἄπληστοι, φιλοχρήματοι καὶ αἰσχροκερδεῖς; καὶ ὅμως οὐδὲν τοιοῦτον, ὡς προεῖπον, διενεώθησαν· καὶ ταῦτα ὑπὸ τοσοῦτων περιστοιχούμενοι ἀναγκῶν! — Ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ, (ἔρεε τυχὸν τῶν ἐναντίων τίς) οἱ Πατριάρχαι εἰσὶ Σιμωνιακοί, ἐμπορεύονται τὰς Ἐπαρχίας, ἀπογυμνοῦσι τοὺς νέους Ἀρχιερεῖς λαμβάνοντες ὑπερόγκους χρηματικὰς ποσότητας, ὑπὸ τὸ εὐσχημον ὄνομα τοῦ φιλοτίμου — ἀπκντῶμεν. Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι κατὰ τὰ 1324 δηλονότι 129 ἔτη πρὸ ἀλώσεως κοινῆ συνοδικῆ ψήφῳ ἀπεφασίσθη ἅ. ἵνα ΕΤΗΣΙΩΣ λαμβάνη

(α) Σημ. ἔχομεν ὑπ' ὄψιν παρὰν τοῦ Σουλτάνου Μεχμέτ τοῦ Δ'. σταθμίζοντα ἄργυρον ἀξίας τριῶν γροσίων, καὶ ἄσπρον τοῦ Σουλτάνου Μουράτ τοῦ Α' ἰσοκρῆς πρὸς τὸ νέον γρ. τοῦ Μετζιδιέ, ἤτοι ἀξίας 50 παρὰδων.

ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης παρ' ἐκάστου Ἀρχιερέως ὀρισμένον χρηματικὸν ποσὸν (διότι τὰ κτήματα τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἐλαττωθέντα, ὡς ἐκ τῆς στενότητος τῶν ὄριων τοῦ Βυζαντινοῦ Κράτους, δὲν ἐξήρουν πρὸς τὰς τακτικὰς καὶ ἐκτάκτους ἀνάγκας αὐτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτόν)· αἱ δὲ ἐτήσιαι αὗται τῶν Ἀρχιερέων ἐπιχορηγήσεις ποιοῦσι κεφάλαιον 3082 χρυσῶν ὑπερπύρων ἢ σημερινῶν λιρῶν, τοῦτέστι 400 περίπου χιλιάδων γροσιῶν (καὶ ὅμως οἱ Πατριάρχαι καὶ τοῦτο τὸ δικαίωμα παρῆδον, καίτοι διὰ συνοδικῆς πράξεως καθιερωθὲν καὶ ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς πολιτείας βεβαιωθέν). Εἶδομεν προσέτι ὅτι κατὰ τὰ ὑψηλὰ Σουλτανικὰ Βεράτια δικαιούται ὁ Πατριάρχης λαμβάνειν ἐτησίως 12 ἄσπρα ἐξ ἐκάστης οἰκογενείας, καὶ ἐν φλωρίον ἐξ ἐκάστου ἱερέως, (ἤτοι κατὰ τὴν σημερινὴν πραγματικὴν καὶ σχετικὴν διατίμησιν τοῦ νομίσματος 26 καὶ ἐπέκεινα ἑκατομμύρια γρ.), καὶ ὅτι ἐθυσίασεν τὸ ὑπέρογκον τοῦτο ποσὸν χάριν τῆς ἀνέσεως τῶν χριστιανῶν· Ἐπειδὴ ὅμως οὐδεμίαν πρόσδοδον εἶχον, διὰ τὴν παντελῆ ἀπώλειαν τῶν κτημάτων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, ἐκανόνισαν, ἀντὶ τῶν ποσῶν τούτων, ἅτινα εἶτε οἱ Μητροπολιταί, κατὰ τὴν Συνοδικὴν ἐκείνην πρᾶξιν, εἶτε οἱ ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις τῆς Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας χριστιανοί, κατὰ τὰς Σουλτανικὰς διατάξεις, ὄφειλον νὰ δίδωσι τοῖς Πατριάρχαις, ἐκανόνισαν, λέγομεν, νὰ ἐπιχορηγῶσι ποσὰ τινα οἱ νέοι Ἀρχιερεῖς εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τὸ Κοινὸν, ἀναλόγως πρὸς τὰς προσόδους τῶν Ἐπαρχιῶν, ὧν τὴν ποιμαντορίαν ἀναλαμβάνουσι, πρὸς διατροφήν αὐτῶν καὶ θεραπείαν τῶν τοῦ Γένους ἀναγκῶν· καὶ τοῦτο πάλιν ἔπραξαν οὐχὶ αὐθαιρέτως, ἀλλὰ τῇ κοινῇ ψήφῳ παντὸς τοῦ Ἀρχιερατικοῦ συλλόγου καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους. Τὸ ἐξ ἀνάγκης λοιπὸν ἀπολύτου γινόμενον, καὶ τῇ κοινῇ συναίνεσει ἀπάσης τῆς Ἱεραρχικῆς ἀλομελείας καὶ τῶν λογάδων τοῦ Γένους, (ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Γένους), καὶ ἐπὶ τῇ βάσει ἀρχαίων Συνοδικῶν πράξεων στηριζόμενον, εἶναι Σιμωνία; εἶναι λοιπὸν ὁ Γραι-

κικὸς Κλήρος ἄπληστος, αἰσχροκερδής, καταθλιπτικός, ὡς ὁ λιβελλογράφος δῖσχυρίζεται ; — Ἐλθωμεν ἤδη εἰς τὸ περι προσόδου τῶν σημερινῶν Ἀρχιερέων.

« Ἐκάστου ὑπανδρευμένου ραγιᾶ οἰκογένεια (θεσπίζουσι τὰ ὑφ. Βεράτια συνωδᾷ τῇ περὶ διατροφῆς τῶν Ἀρχιερέων θεμελιώδει ἀρχῇ τῶν ΠΑΛΑΙΩΝ αὐτοκρατορικῶν χρυσοβούλλων) ὀφείλει νὰ δίδῃ εἰς τὸν Μητροπολίτην ἐτήσιον ἀνὰ δώδεκα ἄσπρα· καὶ ἕκαστος Ἱερεὺς ἀνὰ ἓν φλωρίον ».

Κατὰ ταῦτα λοιπὸν ὁ Μητροπολίτης, φέρ' εἰπεῖν, Τορνόβου ὡς ἔχων ὑπὸ τὴν ἄμεσον αὐτοῦ πνευματικὴν δικαιοδοσίαν 60 χιλιάδ. Ὀρθοδόξων οἰκογενειῶν, καὶ 700 τοῦλάχιστον Ἱερεῖς, δικαιοῦται λαμβάνειν περίπου 800 χιλιάδ. γροσίων σημερινῶν ἐτησίως, πλὴν τῶν τοῦ Ἐπιτραχηλίου καὶ ἄλλων ἐκτάκτων προσόδων (προερχομένων δηλονότι ἐξ ἀγίασμῶν, πανηγύρεων, γάμων κ.τ.λ.) ὡσαύτως ἐπικεκυρωμένων ὑπὸ τῶν Νεαρῶν καὶ Βερατίων· καὶ ὅμως ὁποῖον ἐστὶ τὸ κανονικὸν εἰσόδημα τοῦ Τορνόβου ; 100 χιλ. γρ., συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς κατὰ τριετίαν βοήθειάς (α). Ἐστῶσαν δὲ καὶ ἕτεροι 60 χιλ. ἐκ τυχηρῶν· ἀλλ' ὑποθεθείσθω, ὅτι ὡς αἰσχροκερδής, λαμβάνει 300 χιλ. κατ' ἔτος (πρᾶγμα ἀδύνατον) καὶ προσκαλοῦμεν μάρτυρας αὐτοὺς τοὺς πολεμίους του)· ἀλλὰ 300 χιλ. μεριζόμεναι εἰς 60 χιλ. οἰκογενείας διδῶσαι πηλίκον 5 γρ. ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ ὃ γρ. δύνανται νὰ καταστρέψωσι τὴν

(α) Τὰ κανονικὰ ἐκάστης Ἐπαρχίας ὑπάρχουσι σεσημειωμένα ἐν καταλόγῳ ἀποσταλεῖσι παρὰ τῶν Ἀρχιερέων περίσω πρὸς τὴν Ἐθνοσυνέλευσιν, (ἥτις οὐδὲως διεφιλονέκησε τὴν γνησιότητα αὐτῶν καθ' ὅσον τὰ κανονικὰ ἐκάστης Ἐπαρχίας εἰσὶ γνωστὰ καὶ εἰς τοὺς Προῦχοντας πασῶν τῶν πόλεων καὶ χωρίων, ὅτινες τὰ πληρώνουσι, καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς κατὰ τόπους Διοικητάς. Πλὴν δὲ τούτου ὑπάρχουσι κατεστρωμένα λεπτομερῶς κατ' ὄνομα καὶ ἐν τοῖς ἀρχείοις τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν). Ἐπὶ δὲ τούτων στηριζομένη ἐτροποποίησε τὰς τῶν Ἐπαρχιῶν Ἀρχιερατικὰς προσόδους· τὴν δημοσίευσιν τῶν καταλόγων τούτων ἠγούμεθα ἀναγκαιοτάτην πρὸς διαφώτισιν τῆς κοινῆς γνώμης, ἥτις ἐστὶ τὸ μόνον ἀλάνθαστον, δὲς εἰπεῖν, κριτήριον ἐν τοῖς τοιοῦτοις ζητήμασιν

εὐζωΐαν μιᾶς οἰκογενείας! Ὡσαύτως ὁ Μητροπολίτης Σοφίας ἔχει ὑπὸ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ διοίκησιν 13 χιλ. οἰκιῶν, λαμβάνει δὲ ἐξ ἑκάστης κατ' ἔτος ἀνά 2 γρόσια· καὶ 2 παρ' ἑκάστου ἱερέως λόγῳ Ἐμβατοικίου (δηλονότι παρὰ τοῦ ἔχοντος ὑπὸ τὴν ἐπίσκεψιν αὐτοῦ 200 οἰκίας ἱερέως 400 γρ. κ.τ.λ.), πρὸς δὲ καὶ 8 χιλ. ἔκ τινων χωρίων εἰς δημοθηριακὰ εἶδη, ὥστε τὸ ὅλον κανονικὸν ἐτήσιον αὐτοῦ συμποσοῦται εἰς 60 χιλ., ἐν ᾧ κατὰ τὰ Βεράτια δικαιούται ἀπαιτεῖν 312 χιλ. (λογιζομένης ἑκάστης οἰκίας ὡς περιεχούτης δύο οἰκογενείας), πλὴν τριακοσίων τοῦλάχιστον φλωρίων καισαροβασιλικῶν ἐκ τοῦ συνόλου τῶν ἱερέων τῆς Ἐπαρχίας (α)· τὰ αὐτὰ ῥητέον καὶ περὶ τῶν λοιπῶν Ἀρχιερέων τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας. Τὰ δὲ κανονικὰ τῶν τῆς Ἑλλάσσοнос Ἀσίας Ἀρχιερέων, πλὴν τῶν τοῦ Ἐφέσου, εἰσὶ μηδαμινὰ, ὡς δῆλον τοῖς πᾶσι καὶ ὅμως οὔτε οἱ μὲν, οὔτε οἱ δὲ, οὐδέποτε ἠτήσαντο, καίτοι ἀρμοδίων τυγχόντες περιστάσεων, τὴν ἐκτέλεσιν τῶν περὶ νομίμων αὐτῶν προσόδων διατάξεων τοῦ Βερατίου, χάριν τῆς εὐζωΐας καὶ ἀνέσεως τῶν χριστιανῶν, καὶ ταῦτα ὑπὸ τοσοῦτων περικυκλούμενοι ἀναγκῶν! Γνωστὸν ἐστὶν ὅτι οἱ Ἀρχιερεῖς σήμερον, πλὴν ὅτι ἔχουσι μικρὰς προσόδους, ὡς πρὸς τὰς καθιερωμένας ὑπὸ τῶν Ἀυτοκρατορικῶν χρυσνοβύλλων καὶ τῶν Σουλτανικῶν διπλωμάτων, φέρουσιν ἐν ταύτῳ καὶ βάρη δυσβάστακτα τῶν ὁποίων ἦσαν ἀπηλλαγμένοι ἐπὶ Βυζαντινῶν· διότι αὐτοὶ συντηροῦσι τὸ ἐν Χάλκη Ἱεροσπουδαστήριον, διὰ συνεισφορᾶς αὐτῶν συνετηρεῖτο ἄχρις οὗ πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἢ ἐν Φαναρίῳ προκαταρκτικὴ Σχολή, αὐτοὶ ἀναπληροῦσιν ἐν ἀνάγκῃ τὸ ἔλλειμμα τῶν προσόδων τῆς Μ. τοῦ Γένους Σχολῆς, αὐτοὶ συντηροῦσι τὴν λεγομένην *μανζιλικὴν* Κάσσαν, ἐξ ἧς μισθοδοτοῦνται πολλοὶ

(α) Ὁ ἀνεπίληπτος χαρακτήρ τοῦ Σεβασμίου τούτου ἱεράρχου ἐστὶ τοῖς πᾶσι γνωστὸς· τὸ μόνον ἀμάρτημα αὐτοῦ ἐστὶν, ὡς τὰ ἐν Σοφίᾳ ὄργανα τῆς Προπαγάνδας κηρύττουσιν ἀναφανδόν, ὅτι ἐστὶ Γ ρ α ι κ ὸ ς!

τῶν διαθεσίμων Ἀρχιερέων, αὐτοὶ συντηροῦσι καὶ τὸ Ταμεῖον τοῦ Γένους διὰ τῆς προσφορᾶς φιλοτίμων ἐν καιρῷ τῆς χειροτονίας ἢ μεταθέσεως αὐτῶν εἰς Ἐπαρχίαν ἑτέραν, ἐξ οὗ δαπανῶνται ἑτησίως μεγάλα χρηματικά ποσὰ πρὸς ἐξοικονόμησιν τῶν πολυειδῶν τοῦ Γένους ἀναγκῶν (α), αὐτοὶ πληρῶνουςι καὶ τόκους καὶ χρεώλυτρα τῶν, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, σχηματισθέντων αὐλικῶν ἤτοι Ἐπαρχιακῶν χρεῶν· αὐτοὶ, καὶ μόνοι αὐτοὶ, φέρουσι τὸ βῆρος τῆς ἐγγυήσεως τοῦ ἐθνικοῦ χρέους. Πλὴν δὲ τούτου, πολλοὶ συνεισφέρουσι ἰδίᾳ πρὸς ἐνίδρυσιν σχολείων ἀβρῆνων τε καὶ θηλέων, πρὸς οἰκοδομὴν Ἐκκλησιῶν ἐν ταῖς Ἐπαρχίαις αὐτῶν, πρὸς ἐκπίδευσιν νέων σπουδαζόντων ἐν τῇ Μ. τοῦ Γένους Σχολῇ, ἐν τῇ τῆς Χάλκης Θεολογικῇ, ἢ καὶ ἐν αὐτῇ τῇ Εὐρώπῃ (β) καὶ ὅμως οἱ Ἀρχιερεῖς (δηλαδὴ οἱ Γρατικοὶ) ὀφείλουσιν, ἀπολύουσιν, ἀπογυμνοῦσι τοὺς ταλαιπώρους χριστιανούς! Ὁ δὲ ζυγὸς τοῦ ἀσεβοῦς Γρακικοῦ Κλήρου καταπιέζει βρῦτερον τοὺς Βουλγάρους, κατὰ τὸν Μακαριουπόλεως Ἰλαρίωνα καὶ διὰ τοῦτο, « ΑΠΑΝΤΕΣ (λέγει)

» οἱ Βούλγαροι ἀκολουθήσαντες τὸ παράδειγμα τῶν ἐν Κων-

» σταντινουπόλει ὁμογενῶν τῶν ἐξετείναν τὰ ὀνόματα τῶν

» Γραικῶν Ἀρχιερέων, καὶ διακέψαντες πᾶσαν μετ' αὐτῶν

» κωνωνίαν ἐπωνόμασαν, ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΗΝ ΑΥ-

» ΤΩΝ ΣΥΝΕΙΔΗΣΙΝ, ἐκκλησιαστικὸν αὐτῶν Ἀρχηγὸν (ποῖον;)

» (γ) τὸν Πανιερώτατον Ἰλαρίωνα, Ἐπίσκοπον παρὰ τῇ Βουλ-

(α) Κατὰ τὰς παραμονὰς τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα διανέμονται τοῖς πτωχοῖς, ὧν τὰ ὀνόματα κατέστρωται ἐν τῷ κώδ. κ. τοῦ Κοινοῦ, ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. γρ. πλὴν τῶν διανεμομένων τοῖς πανταχόθεν σβῆρούουσιν ἐπαίταις.

(β) Σημ. Ὁ αἰδιδίμος Γερμανὸς Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐν τῷ διαστήματι τῆς βραχυχροῦς ποιμαντορίας του ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ Ἀράμης διὰ πολλῶν μόχθων καὶ ἰδίων ἐν μέρει ἐξόδων ἀνήγειρεν ὑπὲρ τὰς 30 Ἐκκλησίας καὶ 8 Σχολεῖα· δαπάνη αὐτοῦ ἐξεπαιδεύθησαν καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ἑνδεκά νεοί.

(γ) Σημ. Εἴπομεν ἀνωτέρω ὅτι ὁ βῆθεὶς Ἰλαρίων πρὸ πολλοῦ συνεννοεῖτο μετὰ τῶν Ἰησοῦιτῶν, καὶ ὅτι αὐτός ἦν ὁ πρωταίτιος τῆς ἀποκιριτῆσεως Βουλ-

» γαρική ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐθνική Ἐκκλησία!!!

Ἄλλο· Ἐν τοῖς προμνησθεῖσι χρυσοβούλλοις Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου καὶ Ἰσακίου καὶ Ἀλεξίου τῶν Κομνηνῶν, ἅτινα στηρίζονται, ὡς οἱ αὐτοὶ μαρτυροῦσιν, ἐπὶ ΠΑΛΑΙΩΝ ΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΣΙΓΙΛΛΩΝ, ὁ Ἀρχιερεὺς δικαιοῦται λαμβάνειν χρηματικόν τι ποσὸν παρὰ τῶν χειροτονουμένων (οὐχὶ ὡς ἀντάλλαγμα τῆς Θείας χάριτος, ἅπαγε! ἀλλὰ λόγῳ εὐγνωμοσύνης)

« Τυποὶ ἡ Βασιλεία μου καὶ ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τῶν ἱερέων . . . . ΤΟΝ ΠΑΛΑΙΟΝ ΕΝΕΡΓΕΙΝ ΤΥΠΟΝ· ἦτοι λαμβάνειν τὸν χειροτονοῦντα Ἐπίσκοπον τὰ ἑπτὰ χρυσᾶ νομίσματα τῆς προτιμωμένης χαραγῆς τῆς βασιλείας μου· ἡγουν ἐν, ὅτε ποιεῖ αὐτὸν λιτὸν παπᾶν, ἦτοι Ἀναγνώστην· τρία δὲ, ὅτε χειροτονεῖ αὐτὸν Διάκονον· καὶ τρία, ὅτε πληροῖ αὐτὸν Ἰερέα, ἦτοι Πρεσβύτερον. » Καὶ ὅμως οὐδέποτε ὁ Γραικὸς Κλῆρος ὁ οὕτως ἀπληστος καὶ αἰσχροκερδῆς ἐνήργησε συστηματικῶς τὸ διὰ πολλῶν καὶ παλαιῶν σιγίλλων καὶ

γάρων τινῶν χριστιανῶν ἀπὸ τῆς πατῆρας Ὀρθοδοξίας· ὅπως δὲ μὴ δόξωμεν συκοφάνται, φέρομεν εἰς μαρτυρίαν τὴν ἐν τῷ μοναστηρίῳ τῶν Λαζαριστῶν τοῦ Γαλατᾶ ἐκτυπομένην Βουλγαρικὴν ἐφημερίδα γράφουσαν πρὸς τοὺς ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς (ἐν ἀριθμ. 96) « Ἰσως οἱ ἡμετ. ἀνταποκριταὶ δὲν γνωρίζουσιν ΟΤΙ Εἰς ΤΩΝ ΣΥΝΤΑΚΤΩΝ ΤΗΣ ΠΡΑΞΕΩΣ ΕΚΕΙΝΗΣ (τῆς ἐνώσεως δηλονότι μετὰ τῆς παπικῆς Ἐκκλησίας, τῆς προσκομισθείσης τῷ Ἀρμενοκαθολικῷ Ἐπισκόπῳ Χασιῶν) ἮΝ ΚΑΙ Ο ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΜΑΚΑΡΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ἸΛΑΡΙΩΝ » καὶ παρακατιῶν « καὶ τῷ ὄντι· πῶς ὁ Κύριος Ἰλαρίων ὅστις καὶ αὐτὸς ἐζητεῖ νὰ γίνῃ Οὐνίτης, καὶ ὅστις τώρα δὲν εἶναι, καὶ Κύριος οἶδε τίνος ἔνεκεν » κ.τ.λ. Ἐν ἐτέρῳ δὲ ἐκτενεῖ ἄρθρον τῆς αὐτῆς ἐφημερίδος καταχωρηθέντι καὶ ἐν τῷ *Courrier d'Orient* N° 11 ἀναγινώσκωμεν ταῦτα « quoqu'il dise et qu'il fasse nous prouverons juridiquement la complicité de Mgr. Hilarion dans l'affaire du 18/30 décembre, » τούτέστιν « ὁ, τιδήποτε κ'ἂν λέγῃ καὶ πράττῃ ὁ Ἰλαρίων, θέλωμεν ἀποδείξῃ ἐν ἀνάγκῃ δικαστικῶς τὴν συνενοχίαν αὐτοῦ ἐν τῇ πράξει τῆς 18|30 Δεκεμβρίου. » παρακατιῶν δὲ προστίθησιν ὅτι ὁ Δυξέντιος (ὁ συναποστάτης πρῶην Δυβράχιου) ὑπεθυμίζων αὐτῷ τὰ προγεγονότα ἔπεν s'il on m'appelle au tribunal je dirai la verité ἦτοι ἂν προσκληθῶ εἰς τὸ δικαστήριον θέλω ἐμελολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν (ὅτι δηλαδὴ αὐτὸς ἦν ὁ πρωτοεργὸς τοῦ δράματος).

τύπων καθιερωμένον τοῦτο δικαίωμα. Ἀλλὰ καὶ τινες τῶν Ἀρχιερέων ἔλαβον χρήματα ἐπὶ χειροτονίᾳ δὲν δύνανται νὰ κατακριθῶσιν ὡς Συμωνιακοί, κατὰ τὴν ἀκριβῆ τῆς λέξεως ἔννοϊαν, διὰ τ' ἀνωτέρω προεκτεθέντα· ἄλλως τε, ἀναγνώτῳ ὁ βουλόμενος μετὰ προσοχῆς τὸ Η. Κεφ. ἐδαφ. 20. τῶν Ἀποστολικῶν Πράξεων· — καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς καταπεστικῆς ἐξουσίας τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου· — Ἀλλ' ὅσον μεγάλη· καὶ ὑποθεθῶσιν αἱ καταχρήσεις τοῦ Κλήρου ὀφείλει ὅμως ἔτι ἐπιεικέστερόν τις κρίνῃ περὶ τούτων, θεωρῶν αὐτάς οὐχ ὡς προῖόν τοῦ Γραικικοῦ χαρακτηῆρος (ὅστις διαλάμπει ἐν τῇ καθολικῇ τῶν Ἐθνῶν Ἱστορίᾳ) (α) ἀλλ' ὡς ἀποτέλεσμα τῆς ἀνάγκης, ὡς ὁ λόγος δηλώσει.

Εἶδομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ πάλαι ὁ Κλῆρος εἶχεν εἰσοδήματα πλουσιώτατα. α. τὰ κανονικά, β'. τὰ τυχηρά, γ'. τὰ ἐκούσια, καὶ δ'. τὰ ἐκ τῶν κτημάτων τῶν Μητροπόλεων καὶ Ἐπισκοπῶν αὐτῶν προερχόμενα· ὅτι οἱ νέοι Ἀρχιερεῖς οὐ μόνον οὐδὲν ἐδαπάνων, ἀλλὰ τὴν ἡμέραν τῆς χειροτονίας αὐτῶν ἐλάμβανον καὶ ποσόν τι χρυσῶν ὑπερπύρων· β) ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἦσαν καὶ ἀπηλλαγμένοι τῶν ἀδικλείπτων τακτικῶν τε καὶ ἐκτάκτων συνεισφορῶν· ἐν ᾧ σήμερον δυστυχῶς συμβαίνουσι τάναντία — Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὸ Γαμεῖον τοῦ Κοινοῦ οὐδεμίαν ἔχουσι πρόσδοδον τακτικὴν· αἱ κυριώτεροι πρόσδοδοι αὐτῶν

(α) Σημ. Ἀμφιβάλλομεν ἂν ἄλλης καταγωγῆς καὶ ἐθνικότητος Κλῆρος, ἐν ὁμοίαις περιστάσεσιν, ἤθελε διαπράξῃ, ὅσα οὗτος ἐπὶ ἔνδεκα ἤδη αἰῶνας διεπράξατο, ἦτοι ἀπὸ τοῦ Μ. Φωτίου ἄχρις ἡμῶν! ὁ Γραικικὸς Κλῆρος καὶ φιλοτιμίαν ἔχει, καὶ φιλομάθειαν, καὶ ἀφιλοκέρδειαν (καὶ πολλάκις μέχρις αὐταπαρήσεως), καὶ νομιμασύνην, καὶ ἐνέριμος θιασώτης ἐστὶ τῆς προόδου· καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μετὰ πεποιθήσεως, ὅτι οὐ πολὺ τὸ ἐν μισῷ, καὶ θέλει ἀμιλλᾶσθαι πρὸς τοὺς σφωτέρους, ἰκανωτέρους καὶ ἐναρετωτέρους λειτουργοὺς ἄλλων Ἐκκλησιῶν.

(β) Σημ. Τοῦτο γίνεται καὶ σήμερον ἐν τισιν Ὁρθόδοξοις χώρσι· ὁ νέος δηλονότι ἀρχιερεὺς λαμβάνει ἰκανὴν ποσότητα χρημάτων καὶ λαμπρὰν ἀρχιερατικὴν στολήν.

συνίστανται εἰς τὰ λεγόμενα *φιλότιμα*, (ἅτινα στηρίζονται, ὡς εἶδομεν, ἐπὶ τῆς Συνοδικῆς πράξεως τῆς γενομένης τῷ 1327. ἐπιβεβιωθέντα ὑπὸ τῆς χριστιανικῆς πολιτείας, καὶ ἐπομένως ἀναγνωρισθέντα ὑπὸ πάσης τῆς ὀλομελείας τῶν Ὀρθοδόξων χριστιανῶν.) Ὁ νέος λοιπὸν Ἀρχιερεὺς ὀφείλει α. νὰ πληρῶνῃ ἐτησίως τόκους καὶ χρεώλυτρα πρὸς τοὺς δανειστὰς αὐτοῦ β'. νὰ ἀποστέλλῃ τακτικῶς εἰς τὸ Κοινὸν ὠρισμένην τινα χρηματικὴν ποσότητα πρὸς ἔκπτωσιν τῶν ἀυλικῶν χρεῶν τῆς Ἐπαρχίας γ'. νὰ συνεισφέρῃ κατ' ἔτος 2—3 χιλιάδ. γρ. πρὸς συντήρησιν τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ ἕτερα δι' ἐκτάκτους τῆς Ἐκκλησίας ἀνάγκας· παραλείπομεν τὰς ἄλλας χρηματικὰς δαπάνας ἃς ποιεῖται πρὸς διατροφὴν ἑαυτοῦ καὶ τῶν περὶ αὐτὸν, πρὸς ἐνίδρυσιν σχολείων καὶ οἰκοδομὴν Ἐκκλησιῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, πρὸς περίθαλψιν πτωχῶν καὶ ὀρφανῶν (α), πρὸς περιποίησιν τῶν τιμαριούχων καὶ τινῶν τῶν τὰ πρῶτα φερόντων ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, κ.τ.λ. ἔνεκα δὲ τούτων ἀναγκάζονται ἐνίοτε οἱ Ἀρχιερεῖς νὰ δεικνύονται ἀσθηρότεροι περὶ τὴν λῆψιν τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν, καὶ μάλιστα τύχωσιν ἐς τερημένους, ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων, βασίμου παιδείας καὶ ἐλευθερίου ἀγωγῆς· ἀλλ' ὅπως ποτ' ἂν ἦ αἱ κατὰ καιροῦς ἠθικαὶ παρεκτροπαὶ καὶ καταχρήσεις τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου παραβαλλόμεναι πρὸς τὰς μεγίστας θυσίας, ἃς προσήνεγκεν οὗτος ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῶν Ἐθνῶν καὶ διὰ λόγου, καὶ διὰ συγγραμμάτων, καὶ δι' αἱμάτων, ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐκκλησίας, *μηδενίζονται*· τὰς δὲ ἀκαταλόγιστους αὐτοῦ θυσίας στεντορειῶς ἀνακηρύσσει ἢ τε ἀρχαία καὶ νεωτέρα

(α) Σημ. Ὁ Σεβασμιώτατος Μητρ. Σοφίας ἐν τῷ βραχεῖ διαστήματι τῆς αὐτόθι Ἀρχιερατείας αὐτοῦ μεγάλης ποσότητος κατεβέβητο πρὸς ἐνίδρυσιν Β ο υ λ γ α ρ ι κ ῶ ν Σχολείων καὶ κτίσιν Ἐκκλησιῶν, ὡς φαίνονται σεσημειωμένοι ἐν τοῖς καταστίχοις τοῦ Μητροπόλεως· πλὴν δὲ τῶν εὐεργετημάτων τούτων 60. νέους καὶ νεάνιδας ἐβόρυστο ἐκ τοῦ κινδύνου τῆς ἐξομώσεως.

τῶν Ἐθνῶν Ἱστορία, ἐκκλησιαστικὴ τε καὶ πολιτικὴ καὶ δυνά-
 μεθ νὰ εἴπωμεν ἀδιστακτως, ὅτι ἐπὶ τοῦ Γραιικοῦ στοιχείου
 καὶ Κλήρου, τοῦ οὕτως ἀεικῶς διασυρομένου ὡς Σιμωνιακοῦ
 καὶ ἀσεβοῦς, ἐθεμελίωσεν ὁ Θεὸς τὴν Ἐκκλησίαν του, καὶ τοῦτον
 κατέστησεν ἀληθῆ δαδούχον τῆς Πίστεως καὶ τοῦ πολιτισμοῦ
 ταῦτα δὲ λέγοντες, οὐδεμίαν λέγομεν ὑπερβολὴν· διότι α Γραικοὶ
 » ἦσαν οἱ Τίτοι, οἱ Διονύσιοι, οἱ Ἰερόθεοι, οἱ Πολύκαρποι, οἱ
 » Εὐδοιοὶ, οἱ Στάχεις, καὶ οἱ μετ' αὐτοὺς διδάσκαλοι καὶ τῆς
 » Ὀρθοδοξίας ἀκραίμονες, οἱ Ἀθανάσιοι, οἱ Βασίλειοι, οἱ Χρυ-
 » σόστομοι, οἱ Κύριλλοι, οἱ Ταράσιοι. Γραικοὶ ἦσαν οἱ με-
 » γάλοι κατηχηταὶ τοῦ χριστιανισμοῦ, οἱ Κλήμεντες, οἱ Ὄρι-
 » γένεις, οἱ Ἡρακλέωνες, οἱ Διονύσιοι καὶ οἱ Πάνταινοι. Γραι-
 » κοὶ ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι Ἱεράρχαι τῶν μὴ Ἑλληνικῶν χωρῶν,
 » ὡς λ. χ. Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης καὶ Εἰρηναῖος, οἵτινες
 » ἐστερέωσαν τὴν Ἐκκλησίαν τῶν Γαλλικῶν, [ὁ μὲν ἐν Παρισίοις
 » ἐπίσκοπεύσας, ἐφ' ᾧ καὶ patron de Paris παρὰ τῶν φιλο-
 » χρίστων Γάλλων ἐπονομάζεται, ὁ δὲ ἐν Λουγδούνῳ (Lion)]
 » καὶ Θεόδωρος ὁ Κανταβριγίας (Cantorbery) Ἀρχιεπίσκοπος,
 » ὅστις μετὰ καὶ ἄλλων Ἑλλήνων ἐκράτουνε τὴν Ἐκκλησίαν
 » τῆς Μ. Βρετανίας. Γραικοὶ ἦσαν καὶ οἱ πρῶτοι Ἐπίσκοποι
 » τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης· Λίνος, Ανάκλητος, Κλήμης, Σωτήρ,
 » Ἐλεύθερος, Ἰγνίνος, Ζεφυρίνος, καὶ ἄλλοι τινες ἐκ τῶν μετα-
 » γενεστέρων Παπῶν, οἷον Ζαχαρίας (α) κ. τ. λ. Γραικὸς ἦν
 » (Καππαδόκης) καὶ ὁ Οὐλφίλας, ὁ τοὺς Γότθους καὶ ἄλλα
 » Γερμανικὰ ἔθνη εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν χειραγωγήσας.

Σημ. (α) Ὅτι ἡ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία μήτηρ καὶ διδάσκαλος ἐστὶ τῆς Ρωμαϊ-
 κῆς δεικνύεται καὶ ἐκ τῶν ἐξῆς θεολογικῶν ἔρων Ecclesia, Baptisma, Chisma,
 Paracletus, Liturgia, Litanía, Symbolum, Eucharistia, Epiphania, Agapae,
 Mysterium, Episcopus, Presbyter, Diaconus, Catholicus, Chismaticus, Angelus
 καὶ αὐτὴ ἡ λ. Πάπας (Papa) ἐστὶν ἑλληνικὴ· ἐν ᾧ ἡ λατινικὴ γλῶσσα δὲν στερεῖται
 λέξεων μάλλον ἢ ἤττον παραστατικῶν τῶν ἐννοιῶν τούτων. οἷον concilio (ἐκκλησία),
 nunciatus (ἄγγελος) κ. τ. λ. ἡ Δύσις ἄρα ἔλαθε μεμορφωμένην Ἐκκλησίαν παρ' ἡμῶν.

» Γραικοὶ (Θεσσαλονικεῖς) ἦσαν καὶ οἱ Ἰσαπόστολοι ἀδελφοὶ
 » Μεθόδιος καὶ Κύριλλος (Κωνσταντῖνος τὸ πρὶν καλούμενος
 » καὶ τοῦπίκλην φιλόσοφος), οἱ τὸ Εὐαγγέλιον πρῶτοι κηρύ-
 » ξαντες εἰς τὰ γενναῖα καὶ φιλόθηρα Σλαυικὰ φύλα. Γραικοὶ
 » καὶ οἱ φυτεύσαντες καὶ γεωργήσαντες τὴν Ἐκκλησίαν τῆς
 » μεγαλοδόξου καὶ Ὀρθοδόξου Ῥωσσίας ὑπὸ χειρῶν πρὸς τοῦ-
 » τοις Γραικικῶν ἔλαβον τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ οἱ ἄρχοντες
 » τῶν Βουλγάρων Βόγορις καὶ Συμεών. Γραικοὶ ἦσαν καὶ οἱ
 » γενναίως παραταξάμενοι κατὰ τῶν ὑπεράντλων μονοκρατο-
 » ρικῶν ἀξιώσεων τοῦ Βατικανοῦ καὶ διασώσαντες τὸ ἐλεύ-
 » θερον ἀξίωμα τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας. Γραικοὶ ἦσαν καὶ
 » οἱ μεγάλη καὶ βριαρᾶ τῇ χειρὶ καταβράξαντες τὸ χαλαναῖον
 » ἐκεῖνο τῆς διεβρωγυίας Φλωρεντινῆς ἐνώσεως οἰκοδόμημα,
 » (τὸ ἔκτοτε ὀσημέραι καταπίπτον καὶ καταβρέον) καὶ διασώ-
 » σαντες τὸ οὐρανοπετὲς παλλάδιον τῆς Ὀρθοδοξίας (α). Ἀλλὰ
 καὶ μετὰ τὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλωσιν οὐ διέλιπεν ὁ
 Γραικικὸς Κλῆρος ἀναδεικνύων κατὰ πάσας τὰς ἐποχὰς ἄνδρας καὶ
 ἐπὶ σοφίᾳ εὐδοκιμωτάτους, καὶ ἐπὶ λαμπρότητι βίου ἐπιφανεστά-
 τους, οἵτινες καὶ διὰ συγγραμμάτων καὶ διὰ τῆς ἀπ' ἄμβωνος
 καὶ ἀπὸ τῆς ἑδρας διδασκαλίας ἐστήριζαν τὴν ὀρθοδοξίαν, κατα-
 θαλόντες ἅμα τὰς βάσεις τοῦ ἀληθινοῦ πολιτισμοῦ, οὐ μόνον παρὰ
 τοῖς Γραικοῖς, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς ἀδελφοῖς Βουλγάροις καὶ τοῖς
 ἄλλοις Χριστιανικοῖς ὀρθοδόξοις λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς· ὅποιοι εἶ-
 σι Μελέτιος Συρίγου, Μελέτιος Πηγᾶς Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας,
 Μελέτιος Μητροπολίτης Ἀθηνῶν, Ἱερεμίας Πατριάρχης Κωνσταν-
 τинуπόλεως, Νεκτᾶριος καὶ Δοσίθεος Ἱεροσολύμων, Γαβριὴλ Σε-
 βῆρος Φιλαδελφείας (ἐν Βενετία ἐπισκοπεύσας), Ἰλαρίων Κιγάλας
 Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, Γεώργιος Σουγδουρῆς, Βησσαρίων Μα-
 κρῆς, Εὐγένιος καὶ Γεράσιμος οἱ Ἀκαρνάνες, Γερμανὸς ὁ Αἰτω-
 λὸς Μητροπολίτης Νύσσης, Διονύσιος Μάντουκας Μητροπολίτης

(α) Σημ. Πραγμ. περὶ τῆς Κανον. δικαιοδ. σελ. 132. σημ. 4.

Καστορίας, Θεοδώρητος Μητροπολίτης Λακεδαιμονίας, Γεννάδιος Μητροπολίτης Ἡρακλείας, Ἰερόθεος Βυζάντιος Κομνηνὸς Μητροπολίτης Δύστρας, Ἰωάννης Πατούσσας, Καισάριος Πελοποννήσιος Πρωτοσύγγελλος τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Κλήμης Χῖος Μητροπολίτης Ἰωαννίνων, Μελέτιος Μακρῆς, Ἠλίας Μηνιάτης Μητροπολίτης Καλαβρύτων, Βαλάσης Σκευοφύλαξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας, Χρῦσανθος Νοταρᾶς Πατριάρχης Ἱεροσολύμων, Στέφανος ὁ ἐξ Ἀθηνῶν, Χρῦσανθος ὁ ἐξ Ἠπείρου, Καλλίνικος Νάξιος Μητροπολίτης Ἡρακλείας, Γρηγόριος Σωτήρης Μητροπολίτης Γάνου καὶ Χώρας, Νεόφυτος Νοταρᾶς Ἀρχιμανδρίτης τοῦ Παναγίου Τάφου, Ἰάκωβος Μάννας Ἀργεῖος (ὁ ὕπατος τῶν φιλοσόφων ἐπικληθεὶς), Θεόφιλος Κορυθαλῆς, Ἀναστάσιος ὁ ἐξ Ἰωαννίνων, Ἰωάννης Χαλκεὺς Μοσχοπολίτης, Ἀντώνιος Κατήφορος (ἱεροκήρυκες περιβόητοι), Μακάριος Πάτριος, Μητροφάνης Γρηγορᾶς, Ἀναστάσιος Γόρδιος, Ἀναστάσιος ὁ ἐκ Ναούσης, Ἀγάπιος Ζακύνθιος, Φιλόθεος Παργινὸς, Γρηγόριος Θεσσαλονικεὺς, Ἀθανάσιος Ἀρχιμανδρίτης (α), Νεόφυτος Μητροπολίτης Φιλιππουπόλεως (β), Ἀθανάσιος Σκιαδᾶς, Νικόλαος Βούλγαρις Κερκυραῖος, Εὐγένιος Αἰτωλὸς (ἐξ Ἀγράφων), Ἰάκωβος Κύπριος Πρωτοσύγγελλος τῆς Μητροπόλεως Λαρίσσης, Νεκτάριος Μοσχοπολίτης, Κωνσταντῖνος Ἐπίσκοπος Τρίκκης, Κωνσταντῖνος Μοσχοπολίτης, Προκόπιος Μοσχοπολίτης, Σεραφεῖμ Μητροπολίτης Πισιδείας, (γ), Θεόφιλος Ἐπίσκοπος Καμπανίας, (δ),

(α) Σημ. Ἐχρημάτισε διδάσκαλος ἐν Μόσχᾳ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης· παραβαλὼν κελεύσματι Πέτρου τοῦ Μ. τὴν εἰς τὴν Ῥωσικὴν μετάφρασιν τῆς ἁγίας Γραφῆς πρὸς τὸ ἑλληνικὸν πρωτότυπον. Καὶ ἄλλοι δὲ ἐδίδαξαν ἐν τῇ Μεγαλοπόλει ταύτῃ τὴν Ἑλληνικὴν, ἐν οἷς μάλιστα διέπρεψεν Ἀθανάσιος Σκιαδᾶς ὁ ἐκ Κεφαλληνίας.

(β) Σημ. Ἀνὴρ σοφώτατος καὶ πολύγλωττος· οὗτος ἐν Ὄξωνίᾳ τῆς Ἀγγλίας ἀγορεύσας ἐνώπιον συλλέγου Σοφῶν καὶ Ἑλλογίμων ἀνδρῶν ἐθαυμάσθη διὰ τὴν εὐγλωττίαν καὶ τὰς γνώσεις του· τὸν αὐτὸν θαυμασμὸν ἐνεποίησε καὶ εἰς Ἀουδοβίκον τὸν ΙΔ' βασιλέα τῆς Γαλλίας.

(γ) Σημ. Οὗτος μετέφρασε τουριστὶ πολλὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων πρὸς διδασκαλίαν τῶν ἐν τῇ Ἑλλάσσοι Ἀσὶά χριστιανῶν.

(δ) Σημ. Συνέγραψε «Ταμεῖον Ὁρθοδοξίας» πρὸς τοῦτον ἐπέστειλεν ὁ Μ. Εὐγένιος τὴν περὶ Παλιρροῖων γνωστὴν διατριβήν.

Κκισάριος Βυζάντιος, Μπκλάνος Βασιλόπουλος Ἀρχιεπισκόπος, Γεράσιμος Κρής Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας (α), Μάξιμος Πελοποννήσιος, Ἰωακείμ Φωκᾶς, Ναθαναήλ Μητροπολίτης Ἀγχιάλου (β), Παρθένιος Πελοποννήσιος, Δωρόθεος Μιτυληναῖος, Ἰερόθεος Μητροπολίτης Δρύστρας (ὁ Ἰατροφιλόσοφος), Ἰερόθεος Μεταξόπουλος (γ), Εὐγένιος ὁ Βούλγαρις Ἀρχιεπίσκοπος Χερσῶνος (ἐν Ῥωσσίᾳ), Νικηφόρος ὁ Θεοτόκης Ἀρχιεπίσκοπος Ἀστραχανίου καὶ Σταυρουπόλεως (ὡσαύτως ἐν Ῥωσσίᾳ) (δ), Δωρόθεος ὁ Πρώτος Μητροπολίτης Ἀδριανουπόλεως (ε), Ἀθανάσιος ὁ Πάριος, Βενιαμὴν ὁ Λέσβιος, Νεόφυτος ὁ Βάμβας, Νεόφυτος ὁ Δούκας, Σαμουήλ Μητροπολίτης Μεσημβρίας (ς), Ματθαῖος Μητροπολίτης Κυζίκου, Κωνσταντῖνος ὁ ἐξ Οἰκονόμων, Κωνσταντῖνος ὁ Τυπάλδος Μητροπολίτης Σταυρουπόλεως (ζ), οἱ πάντες Γραικοὶ Κληρικοί· οἱ μὲν

(α) Σημ. Τούτου σώζονται ἐπιστολαὶ δι δ α κ τ ι κ αὶ πρὸς τὸν Μ. Πέτρον τῆς Ῥωσσίας.

(β) Σημ. Χῖος καὶ διδάσκαλος τῆς ἐν Χίῳ περιωνύμου Σχολῆς.

(γ) Σημ. Οὗτος ἐφεῦρε ἢ μᾶλλον ἐτελειοποίησε τὸν τροχὸν τῆς ἐκκλησιαστικῆς Μουσικῆς.

(δ) Σημ. Γνωστοὶ οἱ ὑπὲρ τῆς παιδείας καὶ τῆς εὐσεβείας ἀγῶνες καὶ μόχθοι τῶν Μεγάλων τούτων ἀνδρῶν. οὔτοι ἀφοῦ πολυειδῶς εὐηργέτησαν τὸ ἴδιον ἔθνος, μεταβάντες καὶ εἰς τὴν μεγαλόδοξον Ῥωσσίαν ἐφύτευσαν καὶ ἐγεώργησαν τὴν ὀρθοδοξίαν ἐν ταῖς μεσημβριναῖς χώραις αὐτῆς, ἐφάμιλλοι κατὰ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλον ἀναδειχθέντες πρὸς τοὺς φειμνήστους Γραικοὺς Ἱεράρχας, οἵτινες ἐκόσμησάν ποτε τὰς Ἱεράς Μητροπόλεις τῆς Μόσχας, τοῦ Κιέβου, καὶ τῶν Λιτβῶν (Λιθουανίας). Γνωστὸν ἐκ τῆς Ἱστορίας ὅτι 28. Γραικοὶ Μητροπολίται χειροτονηθέντες ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀνήχθησαν κατὰ διαδοχικὴν σειράν εἰς τὸν ἀγιώτατον θρόνον τῆς Μόσχας.

(ε) Σημ. Οὗτος ἐφ' ἱκανὸν χρόνον ἐδίδαξε τὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν Ἱεροθεολογίαν ἐν τῇ κατὰ τὴν Ἐηροκρήνην Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῆς.

(ς) Σημ. Οὗτος ὁ φειμνηστος τριακονταετιᾶν ἔλην ἐδίδαξε τὴν Ἑλληνικὴν φιλοσοφίαν καὶ τὴν Ἱεράν Θεολογίαν ἐν τε τῇ Φαναριωτικῇ καὶ τῇ Ἐηροκρηνεῖ τῷ Γένους Σχολῆ, ἀπέθανε τῇ 4. Ἀπριλ. 1833.

(ζ) Σημ. Ὁ ἐπὶ δεκαπενταετιᾶν ἤδη εὐκλεῶς διευθύνων τὸ ἐν Χάλκῃ Ἱερὸν σπουδαστήριον, ἐν ᾧ ἐκδιδάσκονται τὰ Ἱερά γράμματα καὶ Ἕλληνες, καὶ Βουλγαροὶ, καὶ Σλάβοι, καὶ Ἀλβανοὶ, καὶ Ἀρμένιοι, καὶ Ἀραβες· ἀνῆρ ἐπὶ τε σοφίᾳ καὶ εὐαγγελικῇ πολιτείᾳ ἐπιφανέστατος.

Πατριάρχαι, οί δὲ Μητροπολίται, οί δὲ Πρεσβύτεροι, (α) οί δὲ Διάκονοι καὶ ἄλλοι ἀριθμοῦ κρείττονες (β), ὥστε λοιπὸν ἂν ἀντιπαράβαλῃ τις ἀπαθῶς καὶ ἀμερολήπτως τὰς ἀτομικὰς καταχρήσεις τοῦ Γραικικοῦ κλήρου πρὸς τὴν καθόλου προοδευτικὴν τάσιν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὰς ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας, τῆς ἐπιστήμης καὶ τοῦ

(α) Σημ. Σύντομον βιογραφίαν τῶν μετὰ τὴν ἄλωσην διδασκάλων τῆς εὐσεβείας καὶ εἰσηγητῶν τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ παρὰ πᾶσι τοῖς ὀρθοδόξοις ἔθνεσι τῆς Ἀνατολῆς, εὐρήσεις ἐν τῇ Τουρκογρ. τοῦ Κρουσίου, ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τοῦ Φαβρικού, καὶ ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ τοῦ Μελετίου. Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις προστεθείσθω καὶ Κλαύδιος Ἱερομόναχος ἐφημέριος τῆς ἐν Λιθόρνω ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἐφ' ἱκανὸν χρόνον διδάξας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Ταυρίνου (1798) τὴν ἑλληνικὴν φιλολογίαν, καὶ διδάσκαλος χρηματίσας τοῦ Μεγάλου ποιητοῦ τῆς Ἰταλίας Ἀλφιέρου, οὗ τὴν βιογραφίαν συνεπλήρωσε. Ἐνταῦθα ἐπειδὴ ὁ λόγος ἐστὶ περὶ Κλήρου, διὰ τοῦτο οὐδὲν ἄλλως ἐμνήσθημεν τῶν λαϊκῶν Γραικῶν διδασκάλων, οἵτινες οὐχ ἤττον ἐστήριξαν τὴν ὀρθοδοξίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν παρὰ τοῖς λαοῖς τῆς Ἀνατολῆς· τοῦτο μόνον σημειοῦμεν, ὅτι τινὲς τούτων ἐφάμιλλοι ἀναδειχθέντες τῶν προγενεστέρων διδασκάλων τῆς ἐσπερίας τοῦ Χρυσολογᾶ, φημί, τοῦ Λασκάρους κ.τ.λ. λίαν ἐπιτυχῶς καὶ εὐδοκίμως ἐδίδασκαν ἐν τοῖς εὐρωπαϊκοῖς πανεπιστημίοις, ὡς Ὁμῆς Κατάνης Κρής, Ἀντώνιος Στρατηγός, Κωνσταντῖνος Στρατηγός (Κερκυραῖοι) περὶ ὧν γράφει Μελέτιος ὡς ἐξῆς, « Ὁμῆς Κατάνης Κρής ἀνὴρ σοφώτατος καὶ πολυμαθέστατος, » εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Λατινικῆς φωνῆς, φιλόσοφος, ῥήτωρ, θεολόγος καὶ ἡ μαθηματικὸς· ἐχρημάτισε καθηγητῆς τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων ἐν Παταύῳ . . . ἐτελεύτησε τὸ 1723 » (Μελετ. ἐκκλῆσ. ἱστορ. Τ. Δ'. σελ. 144) καὶ, « Ἀντώνιος στρατηγός Κερκυραῖος, ἀνὴρ ἐλλόγιμος καὶ πεπαιδευμένος τὴν » τε θύραθεν φιλοσοφίαν καὶ τὴν ἱερὰν θεολογίαν, εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς Ἰταλικῆς καὶ Λατινικῆς· καθηγητῆς ἐχρημάτισε τοῦ ἐν Παταύῳ Κουττουσιανοῦ φροντιστηρίου » (αὐτόθι) καὶ « Κωνσταντῖνος στρατηγός καθηγητῆς τοῦ φυσικοῦ δικαίου ἐν Παταύῳ, διδάσκαλος ἄριστος, εἰδήμων τῆς Ἑλληνικῆς Λατινικῆς καὶ Ἰταλικῆς διαλέκτου » (αὐτόθι 147) κ.τ.λ.

(β) Σημ. Ἀληθῶς τινὲς τῶν τοῦ Κλήρου, ὡς προεῖπον, ἐφάνησαν ἐπιληψίμονες τῆς ἱερᾶς αὐτῶν ἀποστολῆς· ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ κρίνωμεν περὶ αὐτῶν ἐπιεικέστερον, σταθμίζοντες ἀκριβῶς τὰς ἐποχὰς καὶ τὰς περιστάσεις· πολλοὶ προεβίβασθησαν ἀναξίως εἰς θρόνους Ἐπισκοπικοῦς καὶ Πατριαρχικοῦς. Ἄλλ' ἐξεταστέον τὸ πῶς, καὶ ἐν τίνι περιστάσει, καὶ παρὰ τίνων, καὶ πρὸς τί· Μὴ λησμονήσωμεν δὲ καὶ τὰς διηνεκεῖς ῥαδιουργίας καὶ ἐπιβουλάς τῶν ἀκαμάτων Ἰησουϊτῶν καὶ ὁ βουλούμενος καταμαθεῖν τὰ περὶ τούτων ἀναγνώτω ἀμερολήπτως καὶ ἀπαθῶς τὴν Τουρκογραφίαν τοῦ Κρουσ. καὶ τὸν Γ'. καὶ Δ'. Τόμ. τῆς Ἐκκλῆσ. ἱστορ. τοῦ Μελετίου. κ.τ.λ.

πολιτισμοῦ ἡρωϊκὰς αὐτοῦ προσπαθείας, ἀναλογιζόμενος ἅμα καὶ τὰς δυσχερεῖς περιστάσεις, τοῦτέστι τὰς ἀπὸ τοῦ Θ'. αἰῶνος ἄχρις ἡμῶν διηνεκεῖς τῶν Ἰησοῦιτῶν (διότι τὸ σύστημα προῦπηρχε τοῦ ὀνόματος) ἐπηρείας καὶ ἐπιβουλὰς, (ὧν θῦμα πρῶτον ἔπεσεν ὁ Μ. Φώτιος, ἀλλὰ διὰ τῆς πτώσεως αὐτοῦ ζηρίξας τὴν Ὀρθοδοξίαν) θέλει πάντως ὁμολογήσει, ὅτι αἱ καταχρήσεις αὗται ἐξωτικόν εἰσι φυτὸν, ἐμφυτευθὲν δι' ἐπιβούλου χειρὸς ἐν τῷ ἀκηράτῳ λυμῶνι τῆς ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὐ προῖον τοῦ Γραικικοῦ χαρακτῆρος. Τίς λ. χ. ἀνεβίβασεν ἐπὶ τοῦ Οἴκουμενικοῦ Θρόνου τὸν λυμεῶνα τῆς Ὀρθοδοξίας καὶ τοῦ Γένους Βέκκον κατὰ τὸν ΙΒ'. αἰῶνα; οἱ Ἰσοῦται! Τίς τὸν ἄθλιον Κονταρῆ; οἱ Ἰσοῦται! Τίς δὲ τὸν προδότην τῆς εὐσεβείας Πατελλάριον; οἱ Ἰσοῦται! (εὐδηλον δὲ ὁποίας θλιβεράς συνειπίας ἔπρεπε νὰ ἐπιφέρῃ εἰς τε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ Γένος ἢ προαγωγὴ τοιούτων ἀνθρωπαρίων!). Τίς ἐσυκοφάντησεν ὡς Καλβινόφρονα (α) τὸν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ περικλεέστατον Κύριλλον τὸν Λούκαριν, τὸν πρῶτον συστήσαντα ἐν τῇ Ἀνατολῇ τυπογραφεῖον, ἐν αὐτῷ τῷ ἱερῷ περιβόλῳ τῆς Μεγάλης Ἐκκλησίας; οἱ Ἰσοῦται!

Καὶ ταῦτα μὲν ἔστωσαν πρὸς ἀπολογίαὶν τοῦ Γραικικοῦ κλήρου (ἢ μᾶλλον πρὸς ἀπολογίαὶν παντὸς τοῦ Πανελληνίου· ὅτι δὲ ἐν τῷ Γραικικῷ κλήρῳ προσβάλλεται ὀλόκληρος ἐθνικότης παντί που δῆλον)· ἐπιφυλλαττόμεθα δὲ ἵνα ἀκολούθως διαλάβωμεν ἔκτενέστερον ἐν ἰδιαιτέρῳ πονήματι, ἀποδεικνύοντες διὰ ψηλαφητῶν τεκμηρίων ὅτι τὰ ἐλαττώματα τοῦ Γραικικοῦ κλήρου εἰσὶ προῖόντα οὐχὶ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' ἐποχῆς· ἐπανελέθωμεν αὖθις εἰς τὰ τοῦ λιβελλογράφου ὅθεν παρεξέβημεν.

α Τὸ Εὐσεβὲς, λέγει, Βουλγαρικὸν ἔθνος, συμφώνως τῷ πνεύ-

(α) Σημ. Ἀπολογίαὶν ὑπὲρ τοῦ ἀνδρὸς τούτου συνετάξατο ὁ ἀείμνηστος Πατριάρχης Ἱεροσολύμων Δοσίθεος· εὑρηται δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ κατὰ τῶν 18. καλβινικῶν κεφαλαίων πονήματος τοῦ ἀθανάτου μνήμης Μελετίου τῆς Συρίγου Ἰεροκλήφου καὶ τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας:

ματι τοῦ Εὐαγγελίου καὶ τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς κανόσιν ἀπέδρι-
ψεν αὐτοῦ τὴν ΠΑΡΑΝΟΜΟΝ (!) καὶ καταπιεστικὴν ἐξουσίαν, ἀ-
ποδιώκει τοὺς σταλέντας ὑπ' αὐτοῦ ἀρχιερεῖς ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν
ὡς ἀληθῶς ΑΣΕΒΕΙΣ (!), καὶ ἐπονομάζει Πνευματικούς ἀρχηγούς
θεοφοβούμενους ἀρχιερεῖς ἐξ ὧν δύναται νὰ προσδοκᾷ πᾶσαν πνευ-
ματικὴν παρηγορίαν καὶ καθοδηγίαν » — περὶ μὲν τῆς ἀθωό-
τητος τοῦ συκοφαντουμένου ὀρθοδόξου καὶ εὐσεβοῦς Βουλγαρικῶ
λαοῦ, τῆς παρανόμου δῆθεν ἐξουσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου,
καὶ τῶν φανταστικῶν καταθλίψεων καὶ τῆς ἀσεθείας τοῦ Γραι-
κικοῦ Κλήρου ἱκανὰ εἶπομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Ἰδῶμεν ἤδη ὁ-
ποιοὶ εἰσὶν οἱ θεοφοβοῦμενοι ἀρχιερεῖς οὗς τὸ εὐσεβὲς Βουλγα-
ρικὸν ἔθνος ἐπωνόμασε πνευματικούς αὐτοῦ ἀρχηγούς, ἐξ ὧν
δύναται νὰ προσδοκᾷ πᾶσαν πνευματικὴν παρηγορίαν — οἱ
Ἀρχιερεῖς οὗτοί εἰσιν ὁ Ἰλαρίων καὶ ὁ δμόφρων καὶ συναποστά-
της τῆς Καθολικῆς Ὄρθοδόξου τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας πρῶην
Δυρῶρχίου Αὐξέντιος. Καὶ περὶ μὲν τῆς ἠθικῆς αὐτῶν δια-
γωγῆς οὐδὲν λέγομεν· ἄλλοι περὶ τούτου κρινόντων· ἐξετά-
ζομεν δὲ ἀπλῶς τὰς κατὰ τῆς νομίμου Ἐκκλησιαστικῆς ἀρχῆς
πράξεις αὐτῶν, ἀντιπαρὰβάλλοντες αὐτάς πρὸς τοὺς ἀποστο-
λικούς κανόνας καὶ τοὺς ὅρους τῶν πανσέπτων Συνόδων. Ὁ μὲν
οὖν λά. Ἀποστολ. κανὼν ταῦτα διαγορεύει. . . « Εἴ τις πρε-
» σβύτερος καταφρονήσας τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου χωρὶς συναγάγῃ
» καὶ θυσιαστήριον πῆξῃ καθιρεῖσθω ὡς φίλαρχος· τύραννός
» γάρ ἐστι· ὠσάκτως καὶ οἱ λοιποὶ κληρικοὶ, καὶ ὅσοι ἂν αὐτῷ
» προσθῶνται· οἱ δὲ λαϊκοὶ ἀφοριζέσθωσαν. » Οὗτοι δὲ κατα-
φρονήσαντες τοῦ κανονικοῦ αὐτῶν Κυριάρχου χωρὶς συνήγαγον,
ἤτοι διέκοψαν πᾶσαν πρὸς αὐτὸν κανονικὴν σχέσιν καὶ συνά-
φειαν· (πρόβλ. καὶ ἐόν τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ). Ὁ ἰ. τῆς ἐν Καρθαγέ-
νη. « Ἐάν τις τυχὸν πρεσβύτερος φυσιοτήτι τινὶ καὶ ὑπερφηναίᾳ
ἐπαρθεῖς, ἠγγήσεται ὀφείλειν κεχωρισμένως ἅγια τῷ Θεῷ προσ-
φέρειν, ἢ ἄλλο ἀνορθοῦν θυσιαστήριον οἰηθεῖς κατὰ τῆς Ἐκκλη-
» σιαστικῆς πίστεως (ἤτοι τῆς εὐπειθείας καὶ ὑποταγῆς τῆς ὁ-

» φειλομένης πρὸς τὸν Ἐκκλησιαστικὸν αὐτοῦ ἀρχηγόν, τούτέ-
 » στι τὸν Μητροπολίτην ἢ Ἐπίσκοπον) ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔ-
 » στω. » Οὗτοι δὲ ἀθετήσαντες τὴν πρὸς τὸν Κωνσταντινουπό-
 λεως Πατριάρχην ὑποταγὴν, ἣν ἐν καιρῷ τῆς χειροτονίας αὐτῶν
 πανδήμως καθυπεσχέθησαν καὶ ταῖς ἰδίαις ὑπογραφαῖς κατεκύ-
 ρωσαν καὶ ἐπισώσαντο, ἄλλο ἠνώρθωσαν (τὸ καθ' ἑαυτοὺς) θυ-
 σιαστήριον, ἰδιόρρυθμον καὶ ἰδιοῦπαρκτον, καὶ πρὸς τὸν Οἰκουμε-
 νικὸν Θρόνον, ἐπομένως πρὸς ἅπασαν τὴν Ὀρθόδοξον Ἀνατολικὴν
 τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, παντάπασιν ἀκοινωνήτων. Ὁ ἱε. τῆς Πρώ-
 τῆς καὶ Δευτέρας. « Τὰ δρισθέντα περὶ Πρεσβυτέρων καὶ Ἐπι-
 » σκόπων καὶ Μητροπολιτῶν, πολλῶ μᾶλλον ἐπὶ Πατριαρχῶν
 » ἀρμόζει· ὥστε εἷτις πρεσβύτερος ἢ ἐπίσκοπος ἢ Μητροπολίτης
 » τολμήσοι ἀποστῆναι τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινω-
 » νίας, καὶ μὴ ἀναφέρει τὸ ὄνομα αὐτοῦ κατὰ τὸ ὄρισμένον καὶ
 » τεταγμένον ἐν τῇ θεῖᾳ μυσταγωγίᾳ, τοῦτον ὠρίσεν ἡ ἀγία
 » Σύνοδος πάσης ἱερατείας παντελῶς ἀλλότριον εἶναι. » Οὗτοι δὲ
 ἀποστάντες τῆς πρὸς τὸν οἰκεῖον Πατριάρχην κοινωνίας, ἀπέξε-
 σαν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐκ τῶν ἱερῶν διπτύχων, μνημονεύοντες
 « πάσης ἐπισκοπῆς Ὀρθοδόξων » ὥσπερ ἂν εἰ ὑπῆρχον Πατρι-
 ἀρχαι ἢ Ἀρχιεπίσκοποι Αὐτοκέφαλοι! Ὁ λά. τῆς ς'. « Τοὺς ἐν
 » τοῖς εὐκτηρίοις οἴκοις λειτουργοῦντας Κληρικοὺς ἢ βαπτίζον-
 » τας ὑπὸ γνῶμην τοῦτο πράττειν τοῦ κατὰ τόπον Ἐπισκόπου·
 » ὥστε, εἷτις Κληρικὸς μὴ τοῦτο οὕτω παραφυλάξῃ, καθαιρεί-
 » σθω. » καὶ ὁ ς'. τῆς ἐν Γάγγρα. « Εἷτις παρὰ τὴν ἐκκλη-
 » σίαν ἰδίᾳ ἐκκλησιάζοι, καὶ καταφρονῶν τῆς Ἐκκλησίας, τὰ
 » τῆς Ἐκκλησίας ἐθέλοι πράττειν, μὴ συνόντος τοῦ Πρεσβυτέρου
 » κατὰ γνῶμην τοῦ Ἐπισκόπου, ἀνάθεμα ἔστω. » Οὗτοι δὲ κα-
 ταφρονοῦντες τῆς νομίμου αὐτῶν ἀρχῆς, ἥτοι τῆς Μ. τοῦ Χ.
 Ἐκκλησίας, ἰδίᾳ ἐκκλησίαζον, λειτουργοῦντες, βαπτίζοντες, καὶ
 πᾶσαν ἱεροπραξίαν τελοῦντες, ἄνευ Πατριαρχικῆς ἐκδόσεως! Ὁ
 λά. ἀποστολικός. « Ἐπίσκοπον μὴ τολμᾶν ἔξω τῶν ἑαυτοῦ ὄρων
 » χειροτονίας ποιῆσθαι εἰς τὰς μὴ ὑποκειμένας αὐτῷ πόλεις

» και χώρας· εἰ δὲ ἐλεγχθεῖη τοῦτο πεποιθῶς παρὰ τῆν τῶν
 » κατεχόντων τὰς πόλεις ἐκείνας ἢ τὰς χώρας γνώμην, καθαι-
 » ρείσθω και αὐτὸς και οὗς ἐχειροτόνησεν. » Ὁ δὲ Ἰλαρίων οὐχ
 ἀπλῶς ἐχειροτόνησε διακόνους και πρεσβυτέρους, ἀλλὰ τὸ χεί-
 ριστον, διάκονόν τινα, τὸ γένος Βούλγαρον, γενόμενον Οὐνίτην,
 εὐθὺς τὴν ἐπιούσαν τῆς ἐκ Γαλατᾶ ἐπανόδου αὐτοῦ, ἐχειροτό-
 νησεν εἰς πρεσβύτερον, και ἐφημέριον ἐν ᾧ προΐστατο εὐκτηρίῳ
 οἴκῳ τοῦ ἀγίου Στεφάνου κατέστησε! Ὁ ἰη. τῆς Δ'. « Εἵτινες
 » κληρικοὶ ἢ μονάζοντες εὐρεθεῖεν ἢ συνομνυόμενοι, ἢ φατριά-
 » ζοντες, ἢ κατασκευαὺς τυρεύοντες ἐπισκόποις ἢ συγκληρικοῖς
 » ἐκπιπτέτωσαν τοῦ ἰδίου βαθμοῦ » (πρβλ. και λδ'. τῆς σ'.
 Οἴκουμ.) Οὗτοι δὲ οὐ διέλιπον ἀπὸ τινος χρόνου διατράττοντες
 τὰς συνειδήσεις χριστιανῶν τινων Βουλγάρων, και διερεθίζοντες
 αὐτοὺς κατὰ τῶν κανονικῶν αὐτῶν ποιμένων διὰ μυρίων συκο-
 φαντιῶν και ἀναγῶγων ὕβρεων, ἅς και ἐν ἐφημερίσι και φυλ-
 λαδίοις, δωρεὰν διανεμομένοις, κατὰ παντὸς ἀνεξαιρέτως τοῦ Ἰε-
 ροῦ Κλήρου ἐδημοσίευσαν! Πρὸς μείζονα δὲ περιφρόνησιν τῆς
 Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας και ἕξαρσιν τοῦ σκανδάλου ἔπρατ-
 τον και ἄλλα τινὰ πανηγυρικώτερον. Οὕτω λ. χ. πρὸ 6
 περίπου μηνῶν ἀπεβίωσεν ἐν τῇ ἐνορίᾳ τοῦ Μουχλίου χριστια-
 νός τις Βούλγαρος, ὀνόματι Δ. Τόσχωφ· ὁ νεκρὸς αὐτοῦ μετη-
 νέχθη ἐν πομπῇ εἰς τὸν ἐν Βαλατᾶ εὐκτήριον οἶκον τοῦ ἀγίου
 Στεφάνου, προπορευομένου τοῦ ἀντάρτου Ἰλαρίωνος, ἐμπε-
 πορπημένου ἀγερώχως τὸν Ἀρχιερατικὸν μανδύαν, και ἔχοντος
 παρ' ἑαυτῷ ὡς ὑποτελῆ ἐπίσκοπον τὸν ἀφιλότιμον Αὐξέντιον,
 εἰ και Μητροπολίτην τὸ ἀξίωμα, φέροντα ἀπλῶς ὠμοφόριον και
 ἐπιτραχήλιον· αὐτὸ τοῦτο ἔπραξε και ἐσχάτως ἐν τῇ κηδεῖᾳ
 ἐτέρου Βουλγάρου ἀποθανόντος ἐν Τζιβαλίῳ. Πρὸς ἐπισφράγισιν
 δὲ τῆς ἀντιχρίστου και ἀσεβοῦς αὐτῶν διαγωγῆς ἐτόλμησαν νὰ
 λειτουργήσωσι, καιῖτοι καθηρημένοι ὄντες παρὰ τῆς ἀγίας και
 Μεγάλης Συνόδου, τῆς ἀντιπροσωπευούσης, παρὰ παντὶ εὐσεβεῖ
 και ἀφοδοδόξῳ χριστιανῷ, τὴν καθάλου Ἐκκλησίαν! Τῇ γὰρ προη-

γηθείση παρασκευῆ, 24 Φεβρουαρίου, συνελθόντων τῶν Πρ. Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχῶν, τοῦ Κυρίου Γρηγορίου τοῦ ς'. καὶ τοῦ Κυρίου Ἀνθίμου τοῦ Βυζαντίου, καὶ τῶν Μακαριωτάτων Πατριαρχῶν, τοῦ Ἀλεξανδρείας Κυρίου Καλλινίκου, τοῦ Ἀντιοχείας Κυρίου Ἱεροθέου καὶ τοῦ Ἱεροσολύμων Κυρίου Κυρίλλου, καὶ πάντων τῶν ἐνδημούντων Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριάρχου Κ. Κ. Ἰωακείμ, καθυπεβλήθησαν Συνοδικῶς παντελεῖ καθαιρέσει καὶ διὰ τὴν προηγουμένην αὐτῶν διαγωγὴν, καὶ διὰ τὴν παρακοὴν αὐτῶν πρὸς τὴν Συνοδικὴν πρόσκλησιν, γενομένην, κατὰ τὰς διαγορεύσεις τῶν ἱερῶν κανόνων, τρεῖς ἐπανειλημμένως ἐν δελτίῳ, τὸ μὲν πρῶτον διὰ τοῦ Ἀρχιμανδρίτου καὶ τοῦ Συγκέλλου τῆς Μ. Ἐκκλησίας, τὸ δὲ δεύτερον διὰ τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιμανδρίτου καὶ τοῦ πνευματικοῦ τῶν Πατριαρχείων, καὶ τὸ τρίτον διὰ τοῦ δευτερεύοντος καὶ τριτεύοντος τῆς Α. Παναγιότητος.

Καὶ ὅμως, ἀταφρονήσαντες τῆς Συνοδικῆς ἀποφάσεως, ἐτόλμησαν, ὡς εἶπον, νὰ λειτουργήσωσιν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ τοῦ ἁγίου Στεφάνου, ἢ μᾶλλον νὰ ἐμπιξέωσι τὰ θεϊότατα μυστήρια τοῦ χριστιανισμοῦ, πρὸς σκάνδαλον ἀπάντων ἀνεξαίρετως τῶν χριστιανῶν, (γνωστὸν γὰρ ὅτι αἱ τοιαῦται Συνοδικαὶ πράξεις τῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας εἰσὶ κύρια καὶ ἱεραὶ παρά τε τῇ Ῥωμικῇ καὶ τῇ Ἀγγλικανῇ Ἐκκλησίᾳ· καὶ διὰ τοῦτο, ἂν τυχὸν τῶν καθηρημένων τις αὐτομολήσῃ πρὸς αὐτάς, δὲν γίνεται δεκτὸς εἰμὴ ὡς ἀπλοῦς λαϊκός), καὶ τοι τῶν ἱερῶν κανόνων εἰς παντελεῖ **ΑΠΟΚΟΠΗΝ** ἀπὸ τῆς τῶν πιστῶν ὀλομελείας καθυποβαλλόντων τοὺς τὰ τοιαῦτα τολμώντας, ἤτοι εἰς *ἀνάθεμα!* αὐτίκα γὰρ ὁ ἀποστολικὸς κἀ. κανὼν διαγορεύει· « Εἴτις ἐπίσκοπος, ἢ »
 » πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρεθεὶς δικαίως ἐπὶ ἐγκλήμασι
 » φανεροῖς, τολμήσειεν ἄψασθαι τῆς ποτὲ ἐγχειρισθείσης αὐτῷ
 » λειτουργίας, οὗτος παντάπασιν ἐκκοπτέσθω τῆς Ἐκκλησίας. »
 καὶ ὁ δ'. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ (ἐπικυρωθεὶς μετὰ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῆς Οἴκουμενικῆς ς'.) » Εἴτις ἐπίσκοπος ὑπὸ Συνόδου καθαιρε-

» θεία τολμήσειέ τι πράξει τῆς λειτουργίας, μηκέτι ἔξδν εἶναι
 » αὐτῷ μηδ' ἐν ἑτέρῳ Συνόδῳ ἐλπίδα ἀποκαταστάσεως μήτε
 » ἀπολογίας χώραν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κοινωνοῦντας αὐτῷ
 » πάντα ἀποβάλλεσθαι τῆς Ἐκκλησίας » (α). Ὁ δὲ τοιοῦτος
 τῶν ἱερωτάτων ἐμπαιγμὸς παρὰ τῶν ἀνιέρων τούτων, ἐπὶ με-
 γίστη πάντως θρησκευτικῇ τε καὶ ἠθικῇ διαφθορᾷ τῶν ἀπλου-
 στέρων καὶ ἀστηρίκτων, ἐστὶ πρωτοφανής, ὅσον ἡμεῖς οἶδαμεν,
 ἐν τοῖς χρονικοῖς τῆς Ἐκκλησίας καὶ αὐτοὶ γάρ οἱ πρωτοστάται
 καὶ κορυφαῖοι τῶν ἀρχαίων αἱρέσεων, Ἄρειος, φαμὲν, Ἀπολλινά-
 ριος, Μακεδόσιος, Εὐτυχῆς, Νεστόριος, καὶ εἴτις ἄλλος, καθαι-
 ρηθέντες, ὑπέκυψαν τῇ κατ' αὐτῶν ἐξενεχθείσῃ παρὰ τῶν ἁγίων
 Συνόδων ἀποφάσει, μηκέτι τολμήσαντες ἄψασθαι τῶν ἁγίων (β).
 Τοιοῦτοί εἰσιν « οἱ θεοφοβοῦμενοι Ἀρχιερεῖς, οὓς τὸ εὐσεβὲς
 » ἔθνος τῶν Βουλγάρων ὠνόμασε πνευματικούς αὐτοῦ ἀρχηγούς
 » (ὅποια στυγερά συκοφαντία κατὰ τοῦ ὄντως εὐσεβοῦς καὶ φι-
 » λοχρίστου τούτου λαοῦ !) ἐξ ὧν δύναται νὰ προσδοκᾷ πᾶσαν
 » πνευματικὴν παρηγορίαν καὶ καθοδηγίαν » (111) καὶ ὅμως
 οἱ καταφρονηταὶ οὔτοι τῶν ἀποστολικῶν κανόνων καὶ Συνοδι-
 κῶν ψηφισμάτων, οἱ ἐν τῷ προσώπῳ τῶν τεσσάρων Πατριαρ-
 χικῶν θρόνων ἐμπαίξαντες τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, καὶ ἀσεβῶς
 διακωμωδῆσαντες, ὡς ἐπὶ σκηνῆς, τὰ ἱερώτατα τοῦ χριστιανι-
 σμοῦ μυστήρια, τολμῶσι νὰ κατακρίνωσι τὸν Γραικικὸν Κλῆρον,
 τὸν ὑπὲρ τῆς Ὀρθοδοξίας ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ἐκκλησίας ἡ-
 ρωϊκῶς ἀγωνισάμενον, τὸν διδάσκαλον πάσης θείας καὶ ἀνθρωπί-
 νης σοφίας καὶ τὸν πρῶταθλον τοῦ πολιτισμοῦ, ὡς τυραννικὸν

Σημ. (α) « Ἐὰν τολμήσης (ἔγραφε καὶ ὁ Μ. Βασίλειος πρὸς καθηρημένον
 » τινὰ πρεσβύτερον) εἰς τολμήσης ἀντέχεσθαι τῆς Ἱερουσῶνης, ΑΝΑΘΕΜΑ ἔσθ
 » παντὶ τῷ λαῷ, καὶ οἱ δεχόμενοι σε ἐκκήρυκτοί" κατὰ πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν
 » γενήσονται » (ἐν ἐπιστ. ΠΗ.).

Σημ. (β) Ὅσα ἄρα ἀναφέρει ὁ συντάκτης τῆς Βουλγαρίας περὶ τοῦ ἀντάρ-
 του Ἰλαρίωνος, ὡς συντάξαντος δηλονότι τὴν πράξιν τῆς μετὰ τῆς Δυτικῆς Ἐκ-
 κλησίας ἐνώσεως Βουλγάρων τινῶν χριστιανῶν κτλ. εἰσὶν ἀληθέστατα, μηδε-
 μίαν ἀμφισβολίαν ἐπιδεχόμενα.

καὶ ἀσεβῆ, διὰ τινὰς καταχρήσεις καὶ παρεκτροπὰς ἀρχιερέων, καὶ ταύτας ἐξ ἀνάγκης προσελθούσας.

Ἄλλη συκοφαντία! ὁ Οἰκουμενικὸς θρόνος, λέγει. (δῆλον δ' ὅτι τὸ Οἰκουμενικὸς ἐτέθη ἐνταῦθα εἰρωνικώτερον) κατεπά-
 » τησε τὴν γλῶσσαν καὶ τὸν ἐθνισμὸν τοῦ Βουλγαρικοῦ λαοῦ!
 — Ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἅπαντας τοὺς Ὀρθοδόξους Χρι-
 στιανοὺς ὡς τέκνα γνήσια ἑαυτῆς λογιζομένη, οὐδέποτε ἐποιή-
 σατο ἐν αὐτοῖς διάκρισιν ἐθνικὴν, ἀείποτε ἐν τῷ νῷ τὸ Ἀπο-
 στολικὸν ἐκεῖνο ἀπόφθεγμα τῆς οἰκουμενικῆς τῶν ἀνθρώπων
 ἀδελφότητος καὶ ἰσότητος περιστρέφουσα « οὐκ ἐνὶ Ἰουδαίῳ
 » οὐδὲ Ἕλληνι, οὐκ ἐνὶ δούλῳ οὐδὲ ἐλεύθερῳ, οὐκ ἐνὶ ἄρσεν
 » καὶ θῆλυ, πάντες γὰρ ὑμεῖς Εἰς ἐστὲ ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ »
 ὡς προδεδήλωται. Διὰ τοῦτο, ἀδιαφόρως προήγαγε κατὰ
 καιροὺς εἰς τοὺς ἐπισημοτέρους Ἱεραρχικοὺς βαθμοὺς, καὶ νῦν
 ἤδη προάγει, καὶ Βουλγάρους, καὶ Βλάχους, καὶ Ἄλβανους, καὶ
 Γραικοὺς, καὶ Ἄραβας (α) οὐδέποτε ἐξέβαλε τὴν Σλαβικὴν
 γλῶσσαν ἐκ τῶν ἱερῶν Ναῶν, κατὰ τὸ σύστημα ἐτέρων Ἐκ-
 κλησιῶν, ἀλλὰ καὶ περιέπει αὐτὴν ἐν ταῖς Βουλγαρικαῖς ἐπαρ-
 χίαις καὶ τί λέγω; χθὲς ἔτι καὶ πρῶην εἰς πόλεις ὁμολογουμένως
 Γραικικὰς, ὅσον ἐν Συληστρία, Ἀδριανουπόλει καὶ Φιλιππουπόλει,
 ἐν αἷς ἀνέκαθεν ἐψάλλοντο αἱ ἱεραὶ ἀκολουθίαι Ἑλληνιστί,
 πρὸς περιποίησιν τῶν ἐκεῖ παρεπιδημούντων εὐαρίθμων χριστια-
 νῶν Βουλγάρων, ἐπέτρεψεν ὁμοίως τὴν χρῆσιν ἐν τισὶ ναοῖς καὶ
 τῆς Σλαβικῆς. Ἀληθῶς, τινὲς τῶν Γραικῶν Ἀρχιερέων εἰς πολλὰς
 πόλεις καὶ κώμας, καὶ ταύτας τὰς πλείους μικτὰς, πρὸς τοῖς
 Βουλγαρικοῖς σχολείοις ἄτινα ὠκοδόμησαν, ἀνήγειραν προσέτι
 καὶ Ἑλληνικά, ἀλλὰ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης
 οὐδόλως ἠδίκησαν, νομίζω, τὸν εὐσεβῆ καὶ ὀρθόδοξον Βουλγα-
 ρικὸν λαόν, ἀλλὰ μᾶλλον εὐηργέτησαν αὐτόν· διότι, ὡς τοῖς

(α) Ὁ ἀείμνηστος Νικηφόρος Μητροπολίτης Δέρκων ἦν Ἄραβ ὁ πρῶην Νουσαά-
 βας Γρηγόριος Ἀρμένιος. κτλ.

πᾶσι γνωστὸν καὶ ὁμολογοῦμενον, κρηπίς τοῦ πολιτισμοῦ καὶ ἐξευγενισμοῦ τῶν ἐθνῶν, ἐστὶν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα· ἅπας ὁ ἀρχαῖος καὶ νέος κόσμος ὀφείλει τὴν πρόοδον καὶ τὸν φωτισμὸν αὐτοῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν· οὐδεὶς παρὰ τοῖς Εὐρωπαίοις λογιζέται ἀληθῶς σοφὸς καὶ ἐπιστήμων μὴ εἰδῶς τὴν Ἑλληνικὴν, ἅπασα ἡ Εὐρωπαϊκὴ παιδεία, ὡς καὶ ἅπασαι αἱ ἐπιστημονικαὶ λέξεις εἰσὶν Ἑλληνικαὶ (α)· καὶ αὐτοὶ δὲ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Βουλ-

(α) Σημ. Δικαίως ἄρα καὶ ὁ φείμνηστος τοῦ Γένους διδάσκαλος καὶ γενικὸς ἱεροκῆρυξ τῆς Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας Κωνσταντῖνος, λέγω, ὁ ἐξ Οἰκονόμων Οἰκονόμος ἀνακράζει· « Ὁ μακαρία Πατρίς, Σὺ μὲ τὴν Θράκην σου διωρίσθης
 » ἀπὸ τὸν τῆς φύσεως Δημιουργὸν νὰ γίνῃς κέντρον ἐνωτικῶν τῶν ἐκ τῆς Ἀ-
 » σίας ἐξελευσῶν καὶ πρὸς Βορρᾶν καὶ Νότον καὶ Δυσμὰς τῆς Εὐρώπης ἐκκε-
 » χυμένῳ γλωσσῶν, καὶ τῶν λαλούντων αὐτάς ἢ τὰς ἐξ αὐτῶν διαλέκτους ἐ-
 » θνῶν. Εἰς Σὲ δισσώθη τὸ ὁμολογουμένως ἀρχαιότατον καὶ πρωτότυπον πάν-
 » των τῶν τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας βιβλίων, ὁ θεὸς Ὁμηρος· εἰς τοῦ ὁποῖου τὴν
 » γλῶσσαν, ὡς εἰς ἱερὸν καὶ ἀκένωτον θησαυρὸν ἕλων τῶν Εὐρωπαϊῶν ἐθνῶν οἱ
 » σοφοὶ φιλόλογοι ἀνευρίσκουσι τηλαυγεῖς χαρακτηρισμοὺς καὶ βεβαίως ἀποδείξεις
 » τῆς παλαιότητος τῶν ἀρχικῶν αὐτῶν γλωσσῶν. Ἐκ Σοῦ, ὡς ἀφ' ἐστίας ἐξέ-
 » λαμψαν φαεινότεται εἰς πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην αἱ τῶν ἀνθρωπίνων γνώσεων
 » καὶ ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν σωτηριώδεις ἀκτῖνες, καὶ ἀνέβη λαμπρότατον, ὡς
 » ἐκ μεσουρανήματος, τὸ φῶς τῆς ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ! ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τῶν ἱστο-
 » ρικῶν σου αἰώνων ἕως καὶ αὐτῆς τῆς ἐσχάτης ταλαιπωρίας τοὺς χρόνους, οὐ
 » διέλιπες εὐεργετοῦσα κατ' ἐξοχὴν τοὺς παλαιοὺς τῶν τέκνων σου συγγενεῖς
 » ἀπὸ σὲ τὸ πρῶτον ἡμερωθέντας, καὶ ἤδη πολιτισμένους καὶ εὐδαίμονας λαοὺς
 » τῆς Εὐρώπης· καὶ πολεμουμένη καὶ ἀντιπολεμοῦσα τοὺς εὐηργέτας, καὶ διὰ
 » τῶν ἀποίκων σου τοὺς ἐπόλιζες. Ἀφ' οὗ εἶτε ὁ Εὐάνδρος σου μετὰ τῶν Τυρ-
 » ρῆνῶν του, εἴτ' ἄλλός τις τῶν παλαιῶν σου ἀποίκων μετέφερε τὰ γράμματα
 » τοῦ Ἀλφραβῆτου σου εἰς τοὺς λεγομένους Ἀδοριγῆνας καὶ τοὺς ἄλλους ἀρ-
 » χαιοὺς κατοίκους τῆς Ἰταλίας, (ὅθεν ἔπειτα δισπάρησαν τὰ γράμματα καὶ
 » εἰς τὴν ἄλλην Εὐρώπην), ἕως τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καθ' ἣν οἱ Πλήθωνές σου
 » καὶ Βησσαρίωνες καὶ Βρωμόνομοι καὶ Ἀνδρόνικοι ἀνεξωπύρηναν πάλιν εἰς τὴν
 » Ἰταλίαν καὶ Γαλίαν καὶ Γερμανίαν τῆς Ἑλληνικῆς σοφίας τὰ σπέρματα,
 » ἔχει περὶ σοῦ πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα νὰ διηγήται καὶ νὰ μνημονεύῃ
 » διηνεκῶς ἢ παλαιὰ καὶ ἢ μέση τῶν ἐθνῶν ἱστορία, πρὸς τὴν ὁποίαν θέλει
 » ἀμιλλᾶσθαι φιλοτίμως ἢ νεωτέρα. Ὅλος ὁ χριστιανικὸς Κόσμος ἠρύσθη τὰ
 » ζωήρβυτα νάματα τῆς εὐαγγελικῆς θεογνωσίας ἀπὸ τὴν γλῶσάν σου, ἥτις
 » ἐξελέχθη ὑπὸ τῆς αἰδίου Σοφίας νὰ γίνῃ πρωτότυπος γλῶσσα καὶ τῆς νέας
 » διαθήκης τοῦ Θεοῦ μετὰ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ υἱοὶ σου ἀπὸ τῶν Ἀποστολικῶν

γάρων οἱ διαπρέποντες ὀφείλουσι τὴν διανοητικὴν αὐτῶν ἀνάπτυξιν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν παιδείαν καὶ ἀγωγὴν· διότι οἱ μὲν ἑσπούδασεν ἐν Ἀθήναις, οἱ δὲ ἐν τῇ Μεγάλῃ τοῦ Γένους Σχολῇ· τινὲς μάλιστα τούτων ἐξεπικιδεύθησαν δαπάνῃ Γραικῶν Ἀρχιερέων. Προσεπισημειούσθω δὲ ὅτι ἡ Μ. τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία ἅμα τῇ συστάσει τοῦ ἐν Χάλκῃ Ἱεροῦ φροντιστηρίου εἰσήγαγεν ἐν αὐτῷ τὴν Σλαβικὴν, καὶ ταύτην ἐκμανθάνουσιν ὑποχρεωτικῶς ἅπκντες οἱ ἱεροσπουδασταί· ὥστε λοιπὸν ὁ δυσχυρισμὸς τοῦ Ἰλαρίωνος ὅτι οἱ Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς καταδιώκουσι τὴν Βουλγαρικὴν εἴτε τὴν Σλαβικὴν ἐστὶν ὅλως ἀνυπόστατος. Τούναντίον μάλιστα ἔν τισι Βουλγαρικαῖς ἐπρχίαις ἀπὸ τινῶν χρόνων συμβαίνει· οὕτω, φέρ' εἰπεῖν, ἐν Πρεσλάβᾳ ὄργανά τινα τοῦ διαληφθέντος ἀντάρτου παρέδωκαν πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐκκλησιαστικοῖς βιβλίους τῷ πυρὶ τὸ ἱερὸν τοῦ Σωτῆρος Εὐαγγέλιον ὡς γεγραμμένον Ἑλληνιστί· εἰς γλῶσσαν δηλονότι, ἣν προεξελέξατο τὸ Πανάγιον Πνεῦμα εἰς δῆλωσιν τῶν ἐξ ἀποκαλύψεως θεῶν ἀληθειῶν, εἰς γλῶσσαν ἐν ἣ μετεφράσθη κατὰ θεῖαν, ἐπίπνοιαν ἡ

» ἀκόμη χρόνων ὑπῆρξαν οἱ πιστότατοι αὐτῆς ἐρμηνεῖς καὶ διαπράξιοι κήρυκες,
 » εἰς τοὺς ὁποίους καὶ αὐτὰ τῶν καθ' ἡμᾶς τῆς Εὐρώπης ἔθνῶν τὰ ἐπισημώ-
 » τата χρεωστοῦσι τὰς πρώτας ἀρχὰς τοῦ διὰ τῆς πίστεως φωτισμοῦ καὶ πο-
 » λιτισμοῦ των. Καυχῶνται οἱ Γάλλοι εἰς τὸν Ἀρειοπαγίτην σου Διονύσιον·
 » Ὅλα τὰ Γερμανικὰ ἔθνη παρέλαβον τὴν πρώτην μετάφρασιν τῶν θεῶν Γραφῶν
 » ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπον τῶν συγγενῶν αὐτῶν Γόθων, τὸν σύγχρονον καὶ συμπα-
 » τριώτην τοῦ Μεγάλου σου Βασιλείου Καππαδόκην Οὐλφίλαν· οἱ Κύριλλοι καὶ
 » Μεθόδιοί σου μετέφερον καὶ τὰ γράμματα καὶ τῶν θεοδότην βίβλων τὴν με-
 » τάφρασιν καὶ τὸ φῶς τῆς Ὀρθοδόξιας εἰς ὅλα τὰ Σλαβονικὰ ἔθνη· ἡ μεγάλη
 » καὶ περικληγὴ καὶ εὐσεβεστάτη Ῥωσία ἐφωτίσθη διὰ σοῦ. Διὰ ταῦτα καὶ τὰ
 » τοιαῦτα καί τις ἀπὸ τοὺς νεωτέρους σοφοὺς (ὁ Maltebrun), ἐνουσιῶν πρὸς
 » τὰ προτερήματά σου, σὲ ὠνόμασε » πάγκοινον πατρίδα τῆς ἀνθρωπότητος,
 » ὡς ἔξοχον πατρίδα τῆς ἀνθρωπίνης παιδεύσεως καὶ σοφίας καὶ ἀρετῆς. Χαῖρε
 » φιλότατη πατρίς ἠπιόδωρε μήτηρ καὶ εὐμενεστάτη τῆς μεγαλοφυΐας τροφέ! ὦ
 » χαῖρε, τῆς στρατευομένης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας καθαρὰ καὶ ἀκήρατε χώρα!
 » ὕψηλὴν καὶ ἀκατάλυτον ἀγιαστήριον τῶν κριμάτων ἐν ταῦτῳ καὶ τῶν θαυμα-
 » σίων τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμει καὶ σοφίᾳ!

παλαιά διαθήκη, (π) εἰς γλώσσαν ἐν ἣ συνεγράφησαν πρωτα-
τύπως ἅπαντα σχεδὸν τὰ βιβλία τῆς Καινῆς, τὸ σύμβολον τῆς
Πίστεως, τὰ πρακτικὰ τῶν Πανσέπτων Συνόδων, τὰ συγγράμματα
τῶν Μ. Πατέρων καὶ Οἰκουμενικῶν Διδασκάλων κ.τ.λ. —
« Ἡ Μ. Ἐκκλησία καταδιώκει (λέγει) τὴν Βουλγαρικὴν γλῶσσαν, »
καὶ ὅμως ἡ Μ. Ἐκκλησία ἐδημιούργησε διὰ τῶν Γραικῶν αὐτῆς
Ἀποστόλων, τῶν Θεσσαλονικέων, φημί, Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου
τὸ Σλαβικὸν ἀλφάβητον, ὅπερ ἐφεξῆς παρέλαβον καὶ οἱ ἀδελφοὶ
Βούλγαροι· « ὁ δὲ μακάριος Κύριλλος (γράφει ὁ γεράσιμος Οἰ-
» κονόμος) μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Μεθοδίου Μητροπολίτου
» Πανοτίας καὶ Μοραβίας μεταδίδων τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς
» πίστεως εἰς τοὺς Μοραβούς καὶ Βουλγάρους, καὶ συνέτξε τὸ
» ἀλφάβητον, καὶ συνέγραψε πρῶτος εἰς τὴν Σλαβονικὴν, με-
» ταφράζων τὸ Εὐαγγέλιον καὶ ἄλλας βίβλους ἐκκλησιαστικὰς·
» καὶ βάσιν μὲν τοῦ ἀλφαβήτου ὑπέθηκε τὸν Ἑλληνικόν, διὰ
» τοῦτο οἱ χαρακτῆρες εἶναι σχεδὸν οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς ἑλλη-
» νικοὺς, φέροντες τὴν μορφήν τῆς κατὰ τὸν Θ'. αἰῶνα τῶν Ἑλ-
» λήνων γραφῆς, καὶ μάλιστα οἱ κεφαλαιώδεις, ὡς φαίνεται
» εἰς τοὺς ἀρχαίους κώδικας » (Δοκίμ. περὶ τῆς συγγ. τῆς Σλα-
βονο-ρωσσοικῆς γλώσσης πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν, τόμ. Α. σελ. 4).
Ὅτι δὲ οἱ εἰρημένοι Ἀπόστολοι ἦσαν Ἕλληνες καὶ ΟΥ Σλάβοι·
καὶ ὅτι παρὰ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀπεστάλησαν εἰς τοὺς Σλάβους,
μαρτυροῦσιν οἱ ἐνδοξότεροι εὐρωπαῖοι ἱστορικοί, ὡς λ. χ. ὁ
Jean Alzaga· « Alors arrivèrent de G r e c e Cyrille (Constantin)

Εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν προφητείαν » ὀνομάζει Κλή-
μης ὁ Ἱερώτατος τῆς Ἀλεξανδρείας φωστήρ. Περὶ ταύτης γράφει καὶ ὁ Μ. Φώ-
τιος ὡς ἐξῆς. « Ἐπειδὴ Χριστὸς ἤγγιζε παραγενέσθαι καὶ πρὸς αὐτὸν τὴν Οἰ-
» κουμενὴν καλεῖν, ἡ Ἑλληνικὴ δὲ γλῶσσα τῶν ἄλλων μᾶλλον τοῖς ἔθνεσιν ἐπεπό-
» λαζε, τηλικαῦτα καὶ ἡ τῶν Ἑβραίων φωνὴ πρὸς τὴν Ἑλλήνων μετεβέβλητο πρὸ
» ἐνιαυτῶν οὐ πλέον τριακοσίων τῆς τοῦ Κυρίου παρουσίας. Ἐχρῆν γὰρ ἐχρῆν, δι-
» ἦς ἔμειλλε φωνῆς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν εἰς θεογνωσίαν χειραγωγεῖσθαι, δι' αὐ-
» τῆς καὶ τοὺς χρησίμους προαγγέλλεσθαι, οἱ τὸν κοινὸν Λυτρωτὴν προσφύττειν. »

et Métrophius (863) (α) . . . . Ces missionnaires quoique Grecs, unirent aussitôt l' Eglise de Moravie à celle de Rome » (Hist. Ececl. tom II, p. 120 και 121. Προβλ. και τὸν παρὰ Ρολλάνδω [ἐν ταῖς ἱεραῖς βιογραφίαις, τόμ. Β'. σελ. 19] σύγχρονον βιογράφον τῶν ἁγιοτάτων τούτων ἀνδρῶν).

« Ἡ Μ. Ἐκκλησία καταδιώκει τὴν βουλγαρικὴν γλῶσσαν! » Καὶ ὁμοῦς ἡ Μ. Ἐκκλησία, οὐ μόνον ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ χρηματικῶς συνεισέφερε πρὸς ἀνέγερσιν Βουλγαρικῆς Ἐκκλησίας καὶ σχολῆς· καὶ ποῦ; πρὸς τῇ πλευρᾷ τοῦ Πατριαρχείου! — « Ἡ » Μ. Ἐκκλησία καταδιώκει τὸν ἐθνισμόν τῶν Βουλγάρων! » Καὶ ὁμοῦς ἡ Μ. Ἐκκλησία ἠδύνατο νὰ ἐξελληνίσῃ τοὺς Βουλγάρους ἐν ἀρμοδιωτέροις καιροῖς. — « Οἱ Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς κατατυραννοῦσι τὸν βουλγαρικὸν λαόν, συνάζοντες ἀνιλεῶς χρήματα διὰ τῶν ζαπτιέδων κτλ. » — Ἄλλ' ἂν οἱ Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς ἐπεθύμουν νὰ τυραννώσι καὶ νὰ φορολογῶσι πικντοιοτρόπως τὸν Βουλγαρικὸν λαόν, δὲν ἤθελον καταδιώκει τὴν ἐθνικότητα αὐτοῦ, τούτέστι δὲν ἤθελον εἰσπαγγεῖ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐν τοῖς σχολαῖσι καὶ τοῖς ἱεροῖς αὐτῶν ναοῖς· (διότι, ὡς γνωστὸν, ἡ Ἑλληνικὴ πικιδεία καὶ γλῶσσα οὐ μόνον λέξεις ἐκδιδάσκει, ἀλλὰ καὶ καρδίαν διαπλάττει, καὶ διάνοιαν φωτίζει, καὶ φρόνημα κατακρίνει) ἀλλ' ἤθελον διακρατεῖ αὐτὸν, τὸ καθ' ἑαυτοῦς, ἐν διηνεκεῖ διανοητικῇ ληθηργίᾳ· ἄλλως τε, ἡ Ἑλληνικὴ παιδεία καὶ γλῶσσα οὐκ ἐξαφανίζει τὰς ἐθνικότητας, (ὑπερ φαίνεται ὑπονοῶν) ἀλλὰ μᾶλλον ὑποστηρίζει καὶ ζωογονεῖ αὐτάς, καὶ μάρτυς ἡ ἱστορία. Καθὼς οἱ ἀρχαῖοι Ῥωμαῖοι, οὕτω καὶ τὰ νεώτερα πεπολιτισμένα τῆς Εὐρώπης ἔθνη παρέλαβον τὴν εὐνομίαν καὶ τὸν πολιτισμὸν πρὸς τῶν ἡμετέρων προγόνων· ἐν πᾶσι τοῖς διδασκαλείοις τῆς σοφῆς Ἑσπερίας ἐκδιδάσκονται οἱ νέοι τὴν Ἑλληνικὴν· ἀλλ' οὔτε οἱ Ῥωμαῖοι ἀπώλεσαν διὰ τοῦτο τὴν Ῥωμαϊκὴν

(α) Σημ. Ἦτοι ἐπὶ τοῦ Μ. Φωτίου, ὡς συνομολογήσει ἡμῖν παρακατιῶν ὁ ἀσπενδότερος αὐτοῦ ἐχθρὸς, ὁ Ἰσοῦιτης

αὐτῶν ἐθνικότητα, οὔτε οἱ Γάλλοι τὴν Γαλλικὴν, οὔτε οἱ Γερμανοὶ τὴν Γερμανικὴν, οὔτε οἱ Ἄγγλοι τὴν Ἀγγλικὴν, οὔτε οἱ Ἴταλοὶ τὴν Ἰταλικὴν, οὔτε οἱ Ἰσπανοὶ τὴν Ἰσπανικὴν. Ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν Βουλγάρων οἱ φιλογενέστεροι καὶ νοσημονέστεροί εἰσι τοιοῦτοι, διότι ἔλαβον ἀγωγὴν καὶ παιδείαν ἑλληνικὴν, οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις, οἱ δὲ ἐν τῇ Ἐηροκρηνίῳ ἢ Φαταριωτικῇ τοῦ Γένους Σχολῆ. — « Οἱ Γραικοὶ (λέγει) Ἀρχιερεῖς δὲν δύνανται νὰ εἰπῶσιν ἕνα λόγον διδασκτικὸν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν ποιμνίων αὐτῶν. » — Καὶ ὅμως ὁ Τορνόβου, ὁ Βελισσοῦ, ὁ Σβορνικίου, ὁ Στρωμνίτζης, ὁ Σκοπίων καὶ ἄλλοι Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς γνωρίζουσι τὴν Βουλγαρικὴν καὶ Σλαβικὴν τοσοῦτον, ὅσον ὁ Φιλιππουπόλεως, Κεστεντηλίου (πρ. Ρόδου), Ράσκοπρεσρένης, Νυσσάδας, Πωγωνιανῆς, Βράτζας, Λοφτζοῦ, καὶ οἱ λοιποὶ ἀραιφνοῦς βουλγαρικῆς κατὰγωγῆς Μητροπολίται καὶ Ἐπίσκοποι. Πόσον δὲ ἡ διάνοια τοῦ Γραικοῦ ἐστὶ προσφυῆς εἰς τὸ ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ πόσον ἡ γλῶσσα αὐτοῦ εὐκαμπτος εἰς τὸ ἀπαγγέλλειν ξένους διαλέκτους, τοῦτο οὐδεμιᾶς χορήζει, νομίζομεν, ἀποδείξεως.

— « Οἱ Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς πωλοῦσι τὴν Ἱερωσύνην διὰ χρημάτων. » ψευδός! οὔτε ὁ Πατριάρχης πωλεῖ τὴν ἀρχιερωσύνην λαμβάνων πρὸς τοῦ νέου Μητροπολίτου χρηματικὴν τινα δωρεάν, οὔτε ὁ Ἀρχιερεὺς τὴν Ἱερωσύνην εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένους. Κατὰ τὰ Σουλτανικὰ Βεράτια, ὁ Πατριάρχης διακιοῦται λαμβάνειν ἐτησίως δώδεκα ἄσπρα ἐξ ἑκάστης οἰκογενείας, καὶ ἐν φλωρίῳ πρὸς ἑκάστου Ἱερέως, ἅτινα δίδουσι κεφάλαιον 26 ἑκατομμυρίων σημερινῶν γροσιῶν. Καὶ ὅμως οἱ Πατριάρχαι, ὅπως μὴ ἐπιβαρύνωσι τοὺς χριστιανούς, παρητήθησαν τοῦ ἐπικερδοῦς τούτου δικαιώματος· ἀλλ' ἐπειδὴ οὐδένα ἕτερον πόρον ἔχουσι, διὰ τὴν ἀπώλειαν τῶν κινητῶν καὶ ἀκινήτων κτημάτων τῆς Μ. Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο, ἐξ ἀπολύτου ἀνάγκης, ἐκανονίσθη νὰ λαμβάνωσι καθάπαξ παρὰ τῶν νέων Μητροπολιτῶν χρηματικὴν τιμὴν ἐπιχορήγησιν, ἀνελόγως τῶν ἐπαρχιακῶν

αὐτῶν προσόδων ἄλλως τε τὸ ἔθος τοῦτο, ὡς εἶδομεν, στηρίζεται ἐπὶ συνοδικῆς Πράξεως ἐκδοθείσης τὸ 1327, τῆ κοινῆ συναινέσει ἀπάσης τῆς ἀρχιερατικῆς ὀλομελείας, καὶ τῆ συγκαταθέσει τῆς τότε χριστιανικῆς Κυβερνήσεως. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀρχιερεὺς κατὰ τὰ Σουλτανικὰ Βεράτια καὶ τὰ θεπίσματα τῶν Ὀρθοδόξων Αὐτοκρατόρων, ἦτοι Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου, καὶ Ἰσακκίου καὶ Ἀγγέλου τῶν Κομνηνῶν (ἄτινα πάλιν, κατὰ τὴν αὐτῶν μαρτυρίαν, στηρίζονται ἐπὶ ΑΡΧΑΙΩΝ ΤΥΠΩΝ ΚΑΙ ΣΙΓΙΛΛΩΝ), ὁ Ἀρχιερεὺς, λέγω, δικαιοῦται πρὸς τοὺς ἄλλοις νὰ λαμβάνῃ ἱκανὰ φλωρία, καὶ μάλιστα τῆς προτιμωμένης χαραγῆς, παρὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένων, οὐχ ὡς φρονῶν « τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτάσθαι » καθάπερ Σίμων ἐκεῖνος ὁ Μάγος ἐπίστευεν, (Πράξ. ἡ.) ἄπαγε! ἀλλὰ διὰ τὴν ἀποκλειστικῶς ἀνήκουσαν αὐτῷ ἐνορίαν, ἣν δίδωσι τῷ χειροτονουμένῳ κ.τ.λ. Καὶ ὅμως οὐδέποτε τὸ τοιοῦτον δικαίωμα ἐνήργησεν οἱ Γραικοὶ Ἀρχιερεῖς γενικῶς καὶ συστηματικῶς, πρὸς ἀποφυγὴν παρεξηγήσεων καὶ σκανδάλων.

« Οἱ Βούλγαροι (λέγει) ἀπελάκτισαν καὶ ἀπεδίωξαν τοὺς » Γραικοὺς Ἀρχιερεῖς διὰ τὰς ἀνομίας αὐτῶν. » Ἀλλὰ ταῦτα δικηρῶσσαν ὁ Ἰλαρίωγ, ἀτυνειδῆτως ἐνοχοποιεῖ τὸν ἄθῳον καὶ ὀρθόδοξον βουλγαρικὸν λαόν, οὐ μόνον ἐκκλησιαστικῶς, ἀλλὰ καὶ πολιτικῶς· διότι οἱ Ἀρχιερεῖς πρὸς τοῖς Πατριαρχικοῖς διπλώμασι φέρουσι καὶ αὐτοκρατορικὰ Βεράτια, τοῦτέστιν εἰσι καὶ πολιτικοὶ ἄρχοντες καὶ ὑπουργοὶ τῆς Υ. Κυβερνήσεως. — « Οἱ Βούλγαροι (λέγει) ζητοῦσιν ἱεραρχίαν ἐθνικὴν καὶ ἀνεξάρτητον. » — Οὐδὲν τοιοῦτον ἐζήτησαν οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν οὔτοι, ὡς προδεδῆλωται· τὸ τοιοῦτόν ἐστι καταχθόνιος καὶ ἅμα μωρὰ ἐπιπόνησις ἑτεροκινήτου τινὸς ἰδιοτελοῦς συμμορίας, λίαν εὐαρίθμου, ἧς προϊσταται ὁ διακληφθεὶς ἀντάρτης καὶ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας πολέμιος, ἐπὶ δυσφημίᾳ τοῦ Γραικικοῦ Κλήρου, καὶ ἐπομένως παντὸς τοῦ Πανελληνίου. — « Οἱ Βούλγαροι » (προστίθῃσιν) ἀνωφελῶς τοιοῦτον χρόνον παρεκάλεσθαι τὸν

» Οἰκουμενικὸν Θρόνον καὶ ἐζήτησαν τὰ δικαιώματά των, ἅπερ
 » οἱ κανόνες παρέχουσιν αὐτοῖς. » — Ὅτι ὁ Οἰκουμενικὸς
 Θρόνος κέκτηται κανονικὴν δικαιοδοσίαν ἐπὶ τῆς Βουλγαρίας,
 ἥτοι τῆς κάτω Μοισίας, δυνάμει Συνοδικῶν πράξεων καὶ αὐτο-
 κρατορικῶν θεσπισμάτων, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Βουλγαρίας ΟΥ-
 ΔΕΠΟΙΕ ὑπῆρξεν αὐτοκέφαλος καὶ ἀνεξάρτητος, ὅτι ἡ λεγόμενη
 Πατριαρχία Τορνόβου ἐστὶ χιμαιρική καὶ φαντασιώδης, ὅτι ἡ
 Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀχριδῶν, ὡς ἐγκαθιδρυθεῖσα de fait καὶ οὐχὶ de
 droit, ὄφειλε νὰ ὑποκύβῃ καὶ αὐτῇ, συνφθὰ τοῖς ὅροις καὶ κα-
 νόσι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, εἰς τὴν πνευματικὴν δικαιοδο-
 σίαν τοῦ Πατριάρχου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὅτι τὸ χρυσό-
 βουλλον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, δι' οὗ παρέχονται τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ
 Ἀχριδῶν ἔξοχα προνόμοια πολιτικά καὶ ἐκκλησιαστικά ἐστι
 νόθον καὶ κίβδηλον, ὅτι, τέλος πάντων, αἱ ὑπ' αὐτὸν ὁπώσ-
 ποτε τελοῦσαι Μητροπόλεις καὶ Ἐπισκοπαὶ ΟΥΚ εἰσὶ Βουλγα-
 ρία, ταῦτα ἀποδεικνύονται ἀριθῆλως ἐν τῷ περὶ κανονικῆς δι-
 καιοδοσίας τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου πολλάκις μνημονευθέντι
 συγγράμματι (α). Πλὴν δὲ τῶν ἐν αὐτῷ ἀναπτυσσομένων γεω-
 γραφικῶν καὶ πολιτικῶν λόγων (β), δι' οὗς ὀφείλει ἡ Βουλγα-
 ρία, ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΚΑΝΟΝΑΣ, νὰ ἀναγνωρίσῃ ἐκκλησιαστικὸν
 αὐτῆς ἀρχηγὸν τὸν Οἰκουμενικὸν Πατριάρχην, ὑπάρχει προσέτι
 καὶ ἕτερος λόγος πνευματικώτερος ὅτι δηλαδὴ, πρὸς τοῖς λοι-
 ποῖς ἀγχοῖς, ἔλαβε τὸ φῶς τῆς Ὁρθοδοξίας ἐκ Κωνσταντινου-
 πόλεως. Παραλείποντες δὲ τὰς μαρτυρίας τῶν Βυζαντινῶν ἱστο-
 ρικῶν, φέρομεν εἰς ἀπόδειξιν τοὺς λόγους τοῦ ἀσπονδοτέρου τῆς
 Ὁρθοδοξίας ἐχθροῦ, τοῦ Ἀββᾶ Ἰαγήρου. « Les Bulgares (γρά-
 φσι) ayant recus de Constantinople la lumiere de
 l'Evangile, continuerent à être gouvernés par les prêtres
 et les évêques de ce Patriarcat' » τοῦτέστιν « οἱ Βούλ-
 » γαροὶ, λαβόντες τὸ φῶς τοῦ Εὐαγγελίου ἐκ Κωνσταντινου-
 » πόλεως, διατέλουν καὶ εἰς τὸ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τὴν πνευμα-
 » τικὴν διοίκησιν τῶν ἱερέων καὶ Ἐπισκόπων τοῦ Πατριαρχείου

(α) Σημ. Τοῦ συγγράμματος τούτου συμπλήρωμα ἐκδοθήσεται προσεχῶς
 πρὸς τελείαν φέμωσιν τῶν ἐναντίων.

(β) Σημ. « Τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ μάλιστα τὰ περὶ
 ἐνοριῶν δίκαια, ταῖς πολιτικαῖς ἐπικρατεῖαις τε καὶ
 διοικήσεσι συμμεταβάλλεσθαι εἴωθε » κατὰ τὸν ἱερώτατον
 Φώτιον (Ἐπιστ. πρὸς τὸν Πάπαν Νικόλαον Α.).

» τούτου » (Hist. de Photius, par M. L' Abbé Jaqer, p, 132) (α). Δικαίως ἄρα καὶ ὁ Μέγας Φώτιος, ὁ ἰδίαις χερσὶ βαπτίσας ἐν τῇ Ἱερᾷ Κολυμβήθρᾳ τῶν περιωνύμων Βλαχερνῶν τὸν ἄρχοντα τῶν Βουλγάρων Μιχαήλ, ἔγραψε πρὸς αὐτόν « Ω
» ΚΑΛΟΝ ΑΓΑΛΜΑ ΤΩΝ ΕΜΩΝ ΠΟΝΩΝ, ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΝΕΥ-
» ΜΑΤΙΚΩΝ ΩΔΙΝΩΝ ΕΥΓΕΝΕΣ ΚΑΙ ΓΝΗΣΙΟΝ ΓΕΝΝΗΜΑ »
(Ἐπιστ. ΟΔ').

Παρατρέχοντες δὲ τὰς λοιπὰς ταυτολόγους λοιδορίας τοῦ λιβελλογράφου, καταπύομεν τὸν λόγον, τοῦτο μόνον πρὸς αὐτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν μετὰ τοῦ θείου Χρυσοῦργου ἐπιλέγοντες·
« Σκληρὸν ὑμῖν, ἄνθρωποι, πρὸς κέντρα λακτίζειν· οὐκ ἀμ-
» βλύνετε τὰ κέντρα, ἀλλὰ τοὺς πόδας αἰμάσσετε· οὐδὲν ἔκ-
» κλησίας δυνατώτερον· λύσατε τὸν πόλεμον, μὴ καταλυθῆτε·
» Ἐκκλησίαν νικήσαι ὑμᾶς ἀμήχανον . . . . Ὁ Θεὸς ἐπηξε, τίς
» ἐπιχειρεῖ σαλεύειν; . . . . Ἡ Ἐκκλησία Οὐρανοῦ ἰσχυροτέρα . . .
» Ἐκκλησίας οὐδὲν ἴσον· καὶ μὴ μοι λέγε τείχη καὶ ὄπλα . . . .
» τείχη βάρβαροι καταλύουσιν. Ἐκκλησίας δὲ οὐδὲ δαίμονες
» περιγίνονται. Πόσοι ἐπολέμησαν τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ οἱ πο-
» λεμήσαντες ἀπώλοντο! . . . Τοιοῦτον ἔχει μέγεθος ἡ Ἐκκλη-
» σία· πολεμουμένη, νικᾷ· ἐπιβουλευομένη, περιγίνεται· ὑβρίζο-
» μένη, λημπροτέρᾳ καθίσταται· δέχεται τραύματα, καὶ οὐ
» καταπίπτει ὑπὸ τῶν ἐλκῶν· κλυδωνίζεται, ἀλλ' οὐ καταπον-
» τίζεται· γειμάζεται, ἀλλὰ ναυάγιον οὐχ ὑπομένει· παλαίει,
» ἀλλ' οὐχ ἡττᾶται, πυκτεύει, ἀλλ' ΟΥ νικᾶται· » (Χρυσοστ. τόμ.
Γ'. σελ. 387, 415 καὶ 416).

(α) Σημ. Ὁ Μελέτιος, ἐπόμενος ταῖς μαρτυρίαις τῶν Βυζαντινῶν ἱστορικῶν, σημειοῖ ὅτι ὁ ἄρχων τῶν Βουλγάρων Βόγορις ἐσυνθηκολόγησε μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος Μιχαήλ « νὰ ἴηται ἡ Ἐκκλησία τῶν Βουλγάρων ὑποκειμένη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχου (Ἐκκλ. ἱστορ. τόμ. β', σελ. 276).

тѣ тайства, отъ таквыа несвѣщенны, за развратность велика религіозна, на прости-тѣ, и неподкрѣпенни-тѣ, первый пѣтъ са явава на свѣтъ-тѣ, споредъ лѣтописи-тѣ церкви, които сме видали и сами-тѣ оныа верховни началници на древни-тѣ секти, (ереси) като Арыа, да речемъ, аполлинарїа, Македонїа, Евтихїа, Несторїа, и други-тѣ, като са извержиха, са покераваха на соборно-то решенїе, на свѣщени-тѣ соборы, безъ да дерзатъ да свѣщеподѣйствуватъ. (а) тыа са ко го бо язливи-тѣ архиверки " които благочестивый-атъ болгарски народъ назова за свои дѣховни началници, (каква мѣрска клевета протитъ благочестивый-атъ, и христіанскій той народъ ! отъ които може да чака всако дѣховно утѣшенїе, и наставленїе " (!!!) но тыа престѣпници на апостолски-тѣ правила, и на соборни-тѣ завѣщанїа, които са представаватъ въ лице-то на четири-тѣ патрїаршески престола, като са порѣгаха съ съборна-та црква, и съ нечестїе велико подиграха свѣщени-тѣ тайства на христіанство-то, като на мѣрско позорище дерзатъ да хѣлатъ православно-то дѣховенство, което показа безчивлены подвигы, отъ начало-то на црква-та, заради подкрѣпенїе-то на правосла-

стувашъ, да си подѣ анатема на сичкыо народъ, и които тя приемне да е и той сушо и явно да бива на всеобща-та Црква (въ посланїе. Пн).

(а) Кожкото прочее го вори редакторъ-тѣ на Вѣстникъ Болгарїа, заради Бунтовникъ-тѣ Иларїона, че е той сачиявалъ сиречь актъ-тѣ за соединенїе-то съ съ западната црква, на нѣколко Болгары христіанны, са истинна, и немаме ни по-что сумиѣнїе. —

есть въ Філіпполъ и доростолъ (силистра) зара-
ди задоволеніе на малочисленни-тѣ христіанни бол-
гары, опредѣлиса въ церкви, нѣкои и славянски да
са посѣ: вѣстинъ нѣкои стѣ архіереы-тѣ въ мно-
го градовѣ, и веси, (Паланки) най много размѣша-
ни въ болгарски-тѣ училища въведоха и греческій-
атъ языкъ, но съсъ това въжодане на еллинскій-атъ
языкъ, нипочто мниме онеправдѣва благочестивый
болгарскій православниій народъ, найпаче оспазѣва
го понеже вѣвно на сички-тѣ че той языкъ вѣ о-
снованіе-то на образованіе-то на народи-тѣ: понеже
древный-атъ, и новый сватъ длаженствѣва, успѣ-
хъ-атъ свой на просвѣщеніе-то, на еллинскій-атъ я-
зыкъ, нито единъ стѣ европейцы-тѣ са счита ученъ
и мѣдаръ, ако не знай той языкъ еллинскій, сичко-
то европѣйско ученіе, сички-тѣ епистимонически рѣ-
чи са еллински, (а) и тыя ученни-тѣ стѣ братіа-
та Болгары длаженствѣватъ умно-то свое разкытіе

(а) праведно прочее и приснопамятний народній учитель и
общій священнопроповѣдникъ на великата церква, Константъ
икономъ икономъ говори “ блаженно отечество, ты съсъ
твоя-та Тракія опредѣлиса отъ творецъ-тъ на естество-то
да бъдешъ Центръ-тъ на соединеніето, на языцы-тѣ, кои-
то отъ Азія произходаха, и къмъ сѣвѣръ, югъ, и западъ на
Европа са изляха: и на народи-тѣ копто говорятъ тыя языцы. Въ
тебе са сохраниха на вѣрно древни-тѣ, и первообрази на
Человѣческа-та мудрость сички-тѣ книги, Божественній ом-
иръ, на кого-то на языкъ-тъ, като на священно, и неизчер-
паемо сокровище, сички-тѣ мудри Любословцы, отъ Евро-
пейски-тѣ народы нахождатъ ясны черти, и вѣроятни до-
казательства, на древность-а, на вѣтхы-тѣ шихвы языцы.
Отъ тебѣ като отъ уголь восіяха ясны спасителни зары по
есея вселеная, на человѣчески-тѣ разуми, и на искусни-тѣ

Замѣчаваме при това какво Велика-та църква, като учреди въ островъ Халки Богословско-то училище, въведе въ него одолжително Славанскій языкъ когото учатъ сички-тѣ ученицы, щото пречев постоанство-то на Иларіона че Гръцы-тѣ Владыцы гонатъ Болгарскій-атъ, или славанскій-атъ языкъ совсѣмъ в неправедно. На противъ паче въ нѣколко Болгарски епархіи, отъ нѣколко време са причинава. Тѣй на примѣръ Орбѣта-та на реченній-атъ вѣтвовникъ въ Шѣменъ, изгориха при дръгы-тѣ църковни книги, и спасово-то сватов Евангеліе че было на гречески языкъ, то вств кого-то извра все-святый дѣхъ за откровеніе на кожественни-тѣ истинны, языкъ чрезъ кого-то по Божественно вдѣхновеніе преведе са ветхій-атъ Заветъ (а), языкъ на кого-то са списаха первообразно сички-тѣ книги новаго Завета, символъ-атъ на вѣра-та, дѣланіа-та на всечестнѣйши-тѣ вселенски соборы, списаніа-та на велики-тѣ оцы църковны и вселенски учители, и прочаа. Велика-та църква гони (говори) Болгарскій-атъ языкъ ! но Велика-та

„ ловѣческо-то образование, и на мудрость-та, и добродѣтель-та „ радуйса любезное отечество, дароносима мать, на благоразумный-атъ духъ воспитателница ! о радуйся ! вооружена Божіа Церковь, чисто и непорочно население ! высоко и ненарушимо свѣтилище на судби-тѣ Божіи заедно и на Божія-та сила и премудрость.

(а) Преводатъ на! С „еленско пророчество назовава клим священнѣйшій александрійскій просвятиль. За той преводъ пише великий фотій слѣдующе-то. „ Понеже христовъ приближаваше, и Еллинскій языкъ отъ други-тѣ паче существоваше въ обширность, такожде и отъ Еврейскій-атъ языкъ преведеся на еллински вѣхтій заветъ, предъ христово-то пришествіе триста години, подобно бо, подобно чрезъ когото языка шеха да будутъ много народи просвященни, на Богоразумно-то руководство, и предвѣщаніа-та да предизвѣсти, които пророчествуваха общый-атъ избавитель :

скій-атъ народъ, като себиратъ немилостиво сревро
сестъ заплѣта и проч., но Гръци-тѣ Владыцы око
имаха намѣреніе да мъчатъ и соблачатъ всякимъ
начиномъ Болгары-тѣ, нещаха да гонатъ народ-
ность-а имъ, то естъ нещаха да възвждатъ еллин-
скій-атъ изыкъ въ училища-та и въ церкви-тѣ.
Понеже еллинскій-атъ изыкъ и ученіе-то нѣгово из-
вно е, какко не само рѣчи наѣчава, но и сердце со-
здава, и разумъ просвѣщава и мнѣніе утвърждава,
но щѣше да ги има въ всегдашно невѣжество ра-
зумно, прочее Еллинскій-атъ изыкъ и просвѣщеніе-то
не погѣблява народность (кое-то са види да мни) но
най паче подкрѣплава, и оживлява народности-тѣ
и свидѣтель е сама-та таа Исторія както древ-
нитѣ римляни, така и нови-тѣ европѣйски
просвѣщени народы прѣеха благочиніе-то и образо-
ваніе-то отъ наши-тѣ праотцы. По Европа въ у-
чилища-та изѣчаватъ юноши-тѣ еллинскій-атъ изыкъ
но нито Римляни-тѣ изѣвѣиха съ това римска-та
своя народность, нито Францъзы-тѣ своя-та, нито
Германцы-тѣ Германска-та, нито Англезы-тѣ Ан-
глеска-та, нито Италианцы-тѣ Италианска-та, нито
Испанцы-тѣ Испанска-та. Но и ѿ Болгары-тѣ ро-
долюбивѣйшы-тѣ, и най благородни-тѣ са так-
выя понеже прѣаха образованіе отъ Еллинско-то
ученіе, едни въ Атина, въ Велико-то народно въ
Кървчешме Фенерско училище (а)

“ Гръци-тѣ (говори) Владыцы не можатъ да ка-
жатъ нито една рѣчь на почително слово на ш-
зыкъ-атъ когото говори паство-то имъ, но Тър-
новскій, Велескій, Свирничкій, Стромничкій и Скоп-
скій и дрѣги гръци Владыцы знаатъ Болгарскій-
атъ и Славянскій толкова, колко-то и Филипопол-
скій, Кестендилскій (преждевъв. Родоскій), Раско-
презренскій, Нишавскій, Пигенианскій, Врачанскій,

шебникъ вѣрѣваше (дѣян. 8) не дай Боже! на заради принадлежаща-та немъ енѣрѣа, която са дава на посвѣщеннѣй-атъ и прочаа. Но никогда не употребиха такво оправданіе Гръцы-тѣ владицы во обще исключително, за да не выватъ причина на претолкъбаины совлазны.

“ Болгары-тѣ (говори) отритнаха и изгониха гръцы-тѣ владицы, заради нишно-то беззаконіе,,; но тыа като проповѣдѣва Иларіонъ, обвинява безсовѣстно неповиннѣй-атъ православенъ Болгарски народъ, не само церковно, но и политично понеже Архїерей-тѣ осѣтнѣ Патрїаршески-тѣ дипломы, иматъ и Императорски керати, то есть са и граждански началници и министри на правителсаво-то “Болгары-тѣ (говори) просатъ Іераршіа народна независима,, таково нѣщо не са попросили тыа братїа наши, както предрекохмѣ; това нѣщо е коварно едно и пронорливо възбѣжденіе, на една корыстолобива и самодвижима малочисланиа фатрїа, за своа интересална цѣль, на която предводителъ-тѣ е реченнѣй-атъ противникъ, и свирепѣй борителъ на православна-та восточна церковь, само за порѣганіе на православно-то дѣховенство, и слѣдователно на сичко-то православіе. «Болгары-тѣ (казѣва) безполезно толкова времѣ молиха Вселенскїй-атъ Престолъ, като просѣха свои-тѣ правдины, които посващаватъ правила-та.,» че вселенскїй-атъ престолъ е придобилъ правилины правдины надъ Болгарїа, то есть надъ долна мизїа, со съ сила-та на сокорни актовѣ, и императорски завѣщанїа и че никогда не е была самостоателна, и независима, и че титѣлъ-тѣ на Търновскїй атъ Патрїархъ е былъ мечтателенъ, и че Архїепископїа-та Охридска като са остановила и не долженствѣваше да са подчини и та согласно со съ правила-та и предѣли-тѣ на всечестнѣйши-тѣ вселенски

свойтъ рѣцѣ крести во сватый Кѡпѣлъ, въ вели-
колѣпна-та блахерна Болгарскій-атъ Царь Борисъ
(Михаилъ назоканнїи) пишеше къмъ нѣго "О доврїи
Истѣканъ моихъ трѣдовъ, и дѣховныхъ болезней
благороднаа и истиннаа рожбо," (Еписѣолѣ ОѢкато
Оставише прочїи-тѣ рѣчи, и хѣленїа-та на вросно-
росечинитель-тѣ, Окончаваме слово-то само съсъ
сладѣюще-то като ше да кажемъ къмъ него и къмъ
нѣгови-тѣ единомысленицы, слова-та на Боже-
ственный Златоустъ "жестоко во естъ вамъ О че-
ловѣцы противъ рожнѣ прати не попирается рожна,
но нозы ваша окрочааютса. Ни едино тако крѣпко
также церковь разрѣшите бранъ, да не погивнете.
Церковь повѣдити невозможно... Богъ бодрѣжилъ
и кто можетъ разколебатъ ю... Церковь и небесъ
крѣпчайшаа... также церковь ниедино тако еа по-
добно.. не скажи менѣ стѣны, и оръжіа... Крѣ-
пость стѣнамъ отъ варваровъ разораетса, но цер-
ковь ни кѣси преставаютса, елицы коришаса съ
церковию погивеша!! — таково е величество имѣетъ
коришаа повѣждаетъ. Нападенїе прїемнаа, тверда
бываетъ, хѣлїмаа свѣтаетса прїимаетъ извы, но
непадеетъ отъ ихъ. Волнаемаа не потопаетса,
треволнаемаа въ кѣрѣ не сокрѣшаетса. Боритса но
неповѣждаетса — (Златоустъ томъ 1 стран - 387
415. 416.

Конѣць.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000022262

« Ἄγαπητὰ νῦν τέχνα Θεοῦ ἐσμὲν, καὶ οὐπω ἐφανερώθη τί
» ἐσόμεθα. Οἴδαμεν δὲ ὅτι ἐάν φανερωθῆ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσό-
» μεθα· ὅτι ὁψόμεθα αὐτὸν καθὼς ἐστι... Καὶ πᾶς ὁ ἔχων τὴν
» ἐλπίδα ταύτην ἀπ' αὐτῷ ἀγνίζει ἑαυτὸν καθὼς ἐκεῖνος ἀγνὸς
» ἐστί. »

« Πᾶς ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὴν ἀνομίαν ποιεῖ, καὶ ἡ
» ἁμαρτία ἐστὶν ἀνομία· καὶ οἴδατε ὅτι ἐκεῖνος ἐφανερώθη
» ἵνα τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἄρῃ, καὶ ἁμαρτία ἐν Αὐτῷ οὐκ
» ἐστὶ. Πᾶς ὁ ἐν Αὐτῷ μένων, οὐχ ἁμαρτάνει. Πᾶς ὁ ἁμαρ-
» τάνων οὐχ εἶδεν Αὐτὸν, οὐδὲ ἔγνωκεν Αὐτόν. Τεκνία ἰ-
» μηθεὶς πλανᾷτο ὑμᾶς· ὁ ποιῶν τὴν δικαιοσύνην δίκαιός ἐ-
» στί καθὼς ἐκεῖνος δίκαιός ἐστιν. Ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ
» τοῦ διαβόλου ἐστίν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει.
» Εἰς τοῦτο ἐφανερώθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ
» διαβόλου· πᾶς ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποι-
» εῖ, ὅτι σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ μένει, καὶ οὐ δύναται ἁμαρ-
» τάνειν ὅτι ἐκ τοῦ Θεοῦ γεγέννηται· ἐν τούτῳ φανερό ἐστι
» τὰ τέχνα τοῦ διαβόλου. Πᾶς ὁ μὴ ποιῶν δικαιοσύνην οὐκ
» ἐστὶν ἐκ τοῦ Θεοῦ. »

(Ἐπισ. ἀ. Ἰωάν. Κεφ. 3. στίχ. 4—14.)

μάτων και ἐλαττωμάτων; Ἔπεται λοιπὸν ἐκ τῶν ἀνωτέρω αἰτιῶν, ὅτι ὀφείλομεν νὰ ἤμεθα μέτριοι, εἰρηνικοὶ, συμπαθεῖς καὶ δίκαιοι πρὸς ἀλλήλους· καὶ πρὸ πάντων, νὰ εὐχαριστῶμεθα εἰς τὴν παροῦσαν ἡμῶν κατάστασιν καὶ εἰς πᾶν ὅ,τι αἱ δυνάμεις καὶ προσπάθειαι ἡμῶν δύνανται νὰ μᾶς προμηθεύσωσιν.

Ἄνθρωπός τις εἶναι πρειακισμένος ἀπὸ τὴν φύσιν μὲ μέγαν καὶ ἔξοχον νοῦν, τὸν ὁποῖον καλλιεργήσας καὶ συντροφεύσας μὲ τὰς ἠθικὰς ἀρετὰς, ἠξιώθη ὑψηλῶν θέσεων καὶ μεγάλων τιμῶν ἐν τῇ κοινωσίᾳ: ὁποῖον δὲ λόγον ἔχω ἐγὼ, ὅστις ἐκ φύσεως ἔχω περιορισμένον νοῦν καὶ μὴ ἐπιδεκτικὸν οὐδεμιᾶς καλλιεργείας, νὰ μισῶ αὐτόν; Ἄδεν εἶναι μωρία τὸ νὰ ζητῶ νὰ ἐξομοιοῦμαι μὲ τὸν τοιοῦτον, ἐνῶ φυσικῶς εἶναι ἀδύνατον; Ἄλλος πάλιν, πλουτισθεὶς διὰ τῆς ἰκανότητος, ἢ ἀπὸ κληρονομίας τινός, ἐξοδεύει ἀδρῶς, σπαταλᾷ, καὶ τρέχει ὀρμητικῶς πρὸς τὴν ὀλεθρίαν πολυτέλειαν. Μιμούμενος λοιπὸν καὶ ἐγὼ τὴν τοσοῦτον φθοροποιᾶν σπατάλην καὶ πολυτέλειαν, δὲν θέλω ἀφεύκτως φέρει εἰς ἑμαυτὸν τὴν σκληρὰν καὶ ἀνεικονόμητον δυστυχίαν;

Ἄπωθῶν ὅμως ἀφ' ἐνός τὴν τοιαύτην, οἴησιν, δὲν ἐξευτερίζω ἀφ' ἐτέρου ἑμαυτὸν, οὐδὲ λογιζομαι ἔμπροσθεν αὐτῶν καταφρονητέος. Καθότι ἄνθρωποι καὶ αὐτοὶ εἶναι, ὑποκείμενοι εἰς τοὺς αὐτοὺς μὲ ἐμὲ νόμους τῆς φύσεως, καὶ δημιουργημένοι ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ Κτίστου, καὶ μὲ τὰς αὐτὰς χρείας καὶ ἀδυναμίας.

Ἄν ἐγὼ ἔχω χρείαν τοῦ ἀργυρίου, ἢ τῆς καλῆς τῶν διοικήσεως, ἔχουν ὅμως καὶ αὐτοὶ ἀφευκτον χρείαν τοῦ κόπου, τῆς ὑπηρεσίας, ἢ τῆς βιομηχανίας μου. Ἴδου ὁ φυσικὸς καὶ ὀρθὸς καὶ ἀναντιρρήτος λόγος, ὃ Ἄναγνώστα! διὰ τὸν ὁποῖον ἢ Ἀνάγκη καὶ ἢ Τιμὴ εἶναι πράγματα ἀμοιβαῖα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ διὰ τὸν ὁποῖον οὐδεὶς ποτε δύναται, ὅποιασδήποτε θέσεως καὶ ἂν ἤθελεν εἶσθαι, ἀπρωτεινό-

Αὐτὸν διὰ τὰς ἀφθόνας εὐεργεσίας, τὰς ὁποίας ἀπαύστως ἐπιδαψιλεύει εἰς τὰ δημιουργήματα αὐτοῦ.

Βλέπε ὦ ἀναγνώστα! Βλέπε τὸ τέρας αὐτὸ εἰς τὰς Ἰχνογραφίας 1^{ην}. καὶ 7^{ην}. τὸ ὁποῖον τὰ θηριώδη πάθη, μετασχηματισθέντα εἰς πραγματικὰ θηρία, κατασπαράττουσι καὶ καταξεσχίζουσι τὴν καρδίαν του! Συλλογίσου, ὅτι ἡ κατάκρισις τῆς Κοινωνίας, οἱ Νόμοι, ἡ Συνείδησις καὶ ἡ Θεία ὀργὴ καταδιώκουσιν ἀφ' ἑτέρου τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον ὅπου ἂν ὑπάγῃ: ὅπου ἂν σταθῇ. Ὡστε θεωρῶν τὴν ζωὴν καὶ τὸ τέλος τῶν διεσθαρμένων καὶ κακῶν ἀνθρώπων, δύνασαι νὰ χειραγωγῆσῃς ἑαυτὸν εἰς τὸ μέλλον σου στάδιον.

Τρία εἶναι τὰ κύρια μέτρα τῆς μορφώσεως καὶ ὀρθοθετήσεως τοῦ ἀνθρώπου· ἡ ἀνατροφή, τὰ καλὰ παραδείγματα, καὶ ἡ μελέτη τῶν καλῶν βιβλίων. Ὡς ἐν λοιπὸν κατάλληλον καὶ ἰσχυρὸν βοήθημα πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν ἐνόμισα, ὃ ἀναγνώστα, τὸ παρὸν βιβλίον, τὸ ὁποῖον καὶ ἐξέδωκα διὰ τῶν πιστηρίων μου πρὸς κοινὴν τοῖς πᾶσιν ὠφέλειαν. Σπούδαζε λοιπὸν προσεκτικῶς καὶ ἀδιακόπως αὐτὸ, βέβαιος ὢν, ὅτι θέλεις εὐρεῖν ἰσχυροὺς λόγους, οἵτινες νὰ σὲ ἀποτρέπωσιν ἀπὸ τῆς κακίας καὶ τῆς διασθεραῖς.

Ἐρῶσο!

Ἐν Ἑρμουπόλει Σύρου, τὴν 3 Σεπτεμβρίου 1856.

Ὁ Ἐκδότης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΟΛΥΜΕΡΗΣ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος γράφει, ὅτι « οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, πρὸς τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, πρὸς τὰ πνευματικὰ τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις. » (Ἐφ. Κεφ. 6. στίχ. 12.)

Τούτων οὕτως ἐχόντων, τὸ νὰ μὴ πιστεῦθῃ τις εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ, δὲν εἶναι ἔργον τοῦ διαβόλου, καὶ τύφλωσις διαβολικῆ; καὶ πῶς ὄχι; ὁ διάβολος βέβαια τυφλόνει καὶ αὐτὸν, καθὼς ἐτύφλωσε τὰ νοήματα τῶν ἀσεβῶν καὶ ἀπίστων εἰς τὸ « μὴ » αὐγάσαι αὐτοῖς τὸν φωτισμὸν τοῦ Εὐαγγελίου τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὅς ἔστιν εἰκὼν τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀοράτου » (πρὸς Κοριν. β. Κεφ. 4. στίχ. 4.)

Ὁ Σατανᾶς λοιπὸν κατοικεῖ καὶ ἐνεργεῖ εἰς τοὺς ἀπίστους καὶ ἁμαρτωλοὺς, ὡς ἄνωθεν εἴρηται· οἱ ἀσεβεῖς, κατὰ τὸν Ἀπόστολον, νεκροὶ εἰσι τοῖς παραπτώμασι καὶ ταῖς ἁμαρτίαις αὐτῶν, καὶ οὗτοί εἰσιν οἱ περιπατοῦντες κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος, τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας. (Ἐφ. Κεφ. β. στίχ. 2.)

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μᾶς διδάσκει, ὅτι ὁ Σατανᾶς εἶναι ἀντίπαλος τῶν Ὀρθοδόξων καὶ ταπεινῶν· ὅθεν « νήψατε. λέγει, καὶ γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ἡμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος » περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίει, ἀντίστητε αὐτῷ στερεοὶ τῇ πίστει. » (Πέτρ. Κεφ. 5. στίχ. 8. 9.)

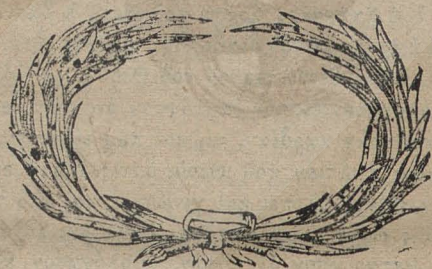
Ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Θεολόγος λέγει, ὅτι ὁ Σατανᾶς ἐστὶν ὁ πλανῶν τὴν οἰκουμένην ὄλην· (Ἀποκ. Κεφ. 12. στίχ. 9) αὐτὸς εἶναι τὸ αἷτιον τῆς ἁμαρτίας, καθότι ἀπ' ἀρχῆς αὐτὸς ἤμαρτεν. Ἐπειτα δὲ εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον ἡ ἁμαρτία, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ θάνατος· ὁ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστὶν, ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ὁ διάβολος ἁμαρτάνει· εἰς τοῦτο ἐφανερῶθη ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἵνα λύσῃ τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. (Ἰωάν. 1. Κεφ. 3. στίχ. 8.)

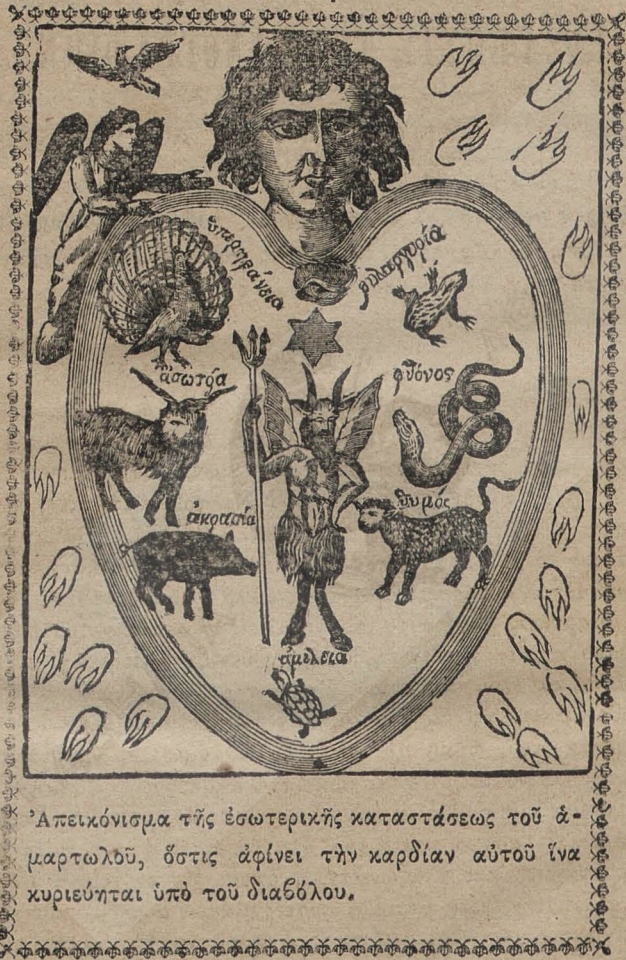
Ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος Ἰάκωβος γράφει, συμβουλεύων ταῦτα· « ὑποτάγητε τῷ Θεῷ, ἀντίστητε τῷ διαβόλῳ καὶ φεύζεται ἀφ' ὑμῶν. » (Ἰάκ. Κεφ. 4. στίχ. 7.)

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔδωκε τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ ἐξουσίαν, ὥστε ἐβάλλειν τὰ δαιμόνια, καὶ πατεῖν ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. (Ματθ. Κεφ. 1. στίχ. 8.) Λουκ. κεφ. 1. στίχ. 19) ὁ Ἀπόστολος Παῦλος μᾶς προβάλλει τὰ ὄπλα τοῦ Θεοῦ, μὲ τὰ ὅποια ἡμποροῦμεν νὰ ἀντιστάμεθα τῷ πονηρῷ, καὶ νὰ σβύσωμεν πάντα τὰ πεπυρωμένα αὐτοῦ βέλη, τὰ καθ' ἡμῶν κινούμενα. (Ἐφεσ. κεφ. 6. στίχ. 13.) ὅστις λοιπὸν πιστεύει εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ

λου Παύλου, ἔστις λέγει· ἀυπεμονὴν ἔχετε καὶ πίστιν ἐν πᾶσι τοῖς
 » διωγμοῖς ὑμῶν καὶ θλίψεσιν, αἷς ἀνέχεσθε. Ἔσται γὰρ ἡ δικαία
 » κρίσις τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ καταξιοθῆναι ὑμᾶς τῆς βασιλείας
 » τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ ἧς καὶ πάσχετε. Εἵπερ δίκαιον παρὰ Θεῶ
 » ἀνταποδοῦναι τοῖς θλίβουσιν ὑμᾶς θλίψιν, καὶ ὑμῖν τοῖς θλιβομέ-
 » νοις ἄνεσιν μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ ἀποκαλύψει τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ ἀπ'
 » οὐρανοῦ μετ' Ἀγγέλων δυνάμεως αὐτοῦ ἐν πυρὶ φλογός, διδόντος
 » ἐκθίκησιν τοῖς μὴ εἰδόσι Θεόν, καὶ τοῖς μὴ ὑπακούουσι τῷ Εὐαγ-
 » γελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, οἵτινες δίκην τίσουσιν,
 » ὄλεθρον αἰώνιον ἀπὸ προσώπου τοῦ Κυρίου, καὶ ἀπὸ τῆς δόξης
 » τῆς ἰσχύος αὐτοῦ, ὅταν ἔλθῃ ἐνδοξασθῆναι ἐν τοῖς ἀγίοις αὐτοῦ,
 » καὶ θαυμασθῆναι ἐν πᾶσι τοῖς πιστεύουσιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.»
 (Θεσσαλ. Κεφ. α' στίχ. 4. καὶ 10.)

Ἀπεικόνισμα τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις ἀφίνει τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἵνα κυριεύηται ὑπὸ τοῦ διαβόλου.

μερόν· σημαίνει δὲ τὴν ἀσωτείαν καὶ πᾶσιν ἀκαθαρσίαν.—Γ'. Ὁ Χοῦρος σημαίνει τὴν ἀκρασίαν, ἤτοι τὴν γαστριμαργίαν καὶ μέθην.—Δ'. Ὁ Βάτραχος, ὁ ὁποῖος τρέφεται ἀπὸ τὸ χῶμα, δεικνύει τὴν φιλαργυρίαν, ἡ ὁποία παρακινεῖ τοὺς ἀνθρώπους νὰ ὀρμῶσι μὲ ἀπληστον καρδίαν πρὸς ἀπόκτησιν τῶν προσκαίρων ἀγαθῶν, καὶ μὲ τοῦτο τραυματίζει τὴν καρδίαν τῶν ἀνθρώπων.—Ε'. Ὁ Ὄφις τὸ ὄργανον τοῦ διαβόλου, ὅστις ἠπάτητε καὶ διέστρεψε τοὺς προπάτοράς μας, φθονῶν τὴν εὐδαιμονίαν των, δηλοῖ καθ' αὐτὸ τὸν φθόνον καὶ τὴν ἐθελοκακίαν.—Γ'. Ἡ Τίγρις, τὸ κένιστον καὶ ἀγριώτατον ὄλων τῶν ἄλλων θηρίων, σημαίνει τὴν ὀργὴν καὶ ἐκδίκησιν, αἱ ὁποῖαι φέρουσι τοὺς ἀνθρώπους εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε νὰ κάμνωσιν ἐκείνη ὅσα εἶναι ἴδια μόνον αὐτῶν τῶν ἀγρίων.—Ζ'. Ἡ Χελώνη, ἡ ὁποία ἀργὰ κινεῖται, παρασταίνει τὴν ὀκνηρίαν καὶ ἀδιαφορίαν αἱ ὁποῖαι ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πᾶσιν κλίσειν καὶ προθυμίαν εἰς τὸ καλόν, καὶ κάμνουσιν αὐτοὺς νὰ ἀποστρέφονται τὴν Προσευχὴν, ἥτις εἶναι ἡ εἰς τοὺς οὐρανοὺς ἄγουσα ὁδός.

Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα εἰς τὴν τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ ἀπομακρύνεται ἀπὸ τὴν καρδίαν του, πλὴν δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ προβάλλῃ εἰς αὐτὸν τὰ χαρίσματα καὶ τὰ ἐλέη του, τὰ ὁποῖα δηλοῖ ἡ τριγύρω τῆς καρδίας φλόξ. Τὸ πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν ἐμβαίνει εἰς τὴν καρδίαν του καθότι αὐτὴ εἶναι πλήρης βδελυγμάτων τῆς ἁμαρτίας, καὶ εὐρίσκεται ὅλως διόλου εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ ἢ χάρις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἢ σχηματιζομένη ἐνταῦθα (καθὼς καὶ εἰς τὰς ἄλλας Ἰχνογραφίας) εἰς εἶδος Ἀγγέλου, ἀγωνίζεται ὠσκέτως νὰ ἐγείρῃ τὸν ἁμαρτωλὸν μὲ τὴν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ μὲ ἄλλους τρόπους. Αὐτὸς ὅμως δὲν ἔρχεται εἰς αἴσθησιν, καὶ τίποτε δὲν κεντᾷ τὴν καρδίαν του· ἐπειδὴ αὐτὸς παντελῶς ἐκωφώθη καὶ ἐξεδόθη εἰς τὰς τρυφὰς καὶ ἡδονάς, τὰς ὁποίας μισεῖ ὁ Θεός. Τοιαύτη λοιπὸν εἶναι ἡ φοβερά καὶ ἐλκεσινὴ κατάστασις τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις διάγει κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας τοῦ κόσμου· ἄχ! πόσοι ἄνθρωποι ζῶσιν εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν μὲ τόσην ἀφροντισίαν, ὡς νὰ μὴν εὐρίσκονται οὐδὲ εἰς παραμικρὸν κίνδυνον! αὐτοὶ ὀνομάζονται μὲν χριστιανοί, εἶναι δὲ ὑπόδουλοι τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ διαβόλου. Αὐτοὶ ἔχουσι τὸ ὄνομα ὅτι ζῶσιν, εἰσὶ δὲ νεκροὶ κατὰ τὸν Ἀπόστολον· (Ἀποκάλ. Κεφ. γ'. εἰχ. 1.) οἱ τοιοῦτοι δύνανται νὰ ἀναστηθῶσι ψυχικῶς, νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, νὰ ἀποτεινάξωσι τὸν βαρὺν ζυγὸν τοῦ διαβόλου, καὶ νὰ ζῶσιν ἐλεύθεροι ἐν Χριστῷ, διὰ τῆς εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ ἀληθοῦς ἐξομολογήσεως πρὸς τὸν Πνευματικὸν αὐτῶν πατέρα, διά-

Ἄπεικόνισμα τῆς ἐσωτερικῆς, καταστάσεως τοῦ
 ἀμαρτωλοῦ ὅστις ἄρχεται ἵνα μετανοῇ καὶ ἀπο-
 μακρύνηται τῆς ἁμαρτίας.

σως και ὁ Σατανᾶς πρέπει νὰ φύγῃ· ἐπειδὴ αὐτὸς ἐξουσιάζει μόνον εἰς τὴν ἁμαρτίαν, δηλ· εἰς τὸ σκότος· αὐτὸς διὰ μέσου τῆς ἁμαρτίας μόνον δύναται νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν καρδίαν μας. Ἡ εἰς τὴν ἁμαρτίαν προσήλωσις δίδει αὐτῷ τὴν εἴσοδον εἰς τὴν καρδίαν μας. Ἡ κλίσις εἰς τὸ κακὸν ἀνοίγει εἰς αὐτὸν τὰς πύλας καὶ τὴν θύραν, καὶ ἔμβαίνει εἰς αὐτήν. Ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸ ἀγαθὸν ἀγάπη, ἡ ἀντίπαλος τῶν ἁμαρτιῶν, ἐμποδίζει εἰς αὐτὸν τὴν εἴσοδον καὶ παντελῶς διώκει αὐτόν.

Ἀδελφοί μου Χριστιανοί! ἀγαπήτετε τὸ φῶς, καὶ μισήσατε τὸ σκότος· ἀντίστητε εἰς τὸ κακὸν, καὶ τότε ὁ Σατανᾶς θέλει μακρυνθῆ ἀπὸ σῶς· κλείσατε τὰ ὄμματά σας ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἀπὸ ὅλας τὰς ἀπάτας τῶν δαιμόνων· ἀνοίξατε τὰς καρδίας σας διὰ νὰ ὑποδεχθῆτε τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· δεχθῆτε μὲ εὐχαρίστησιν τὰς ἀκτῖνας αὐτοῦ τοῦ ὑπεράτου φωτός. Ἐκεῖνη ἡ ἀκτίς θέλει ἀποδιώξῃ τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ σκότος, τὸν Σατανᾶν καὶ τὸν ἄδην, ἀπὸ τὴν καρδίαν σας. Ἐξετάσατε ἀκριβῶς τὰς καρδίας σας, καὶ ἀνακαλύψατε αὐτάς πρὸς τὸν πνευματικὸν σας, ὥστε νὰ ἀπομακρυνθῆ πᾶν βδέλυγμα τῆς ἁμαρτίας, τὸ ὁποῖον καλύπτεται μέσῃ εἰς αὐτάς· γνωρίσατε διὰ μέσου τοῦ φωτός τοῦ Κυρίου, τὸ ὁποῖον περιμένει νὰ ἔμβῃ εἰς τὰς καρδίας σας, διὰ νὰ τὰς φωτίσῃ καὶ ζωοποιήσῃ, πόσον εἶναι ἀποτρόπαια ὅλα τὰ ἁμαρτήματα, καὶ τότε ἡ εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία εἶναι δυνατὴ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς θέλει σᾶς λυτρώσῃ ἀπὸ αὐτά.

ΕΓ'ΧΗ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς, ἡ πηγὴ ὅλου τοῦ φωτός καὶ τῆς ζωῆς! μόνον τὸ φῶς τοῦ Πνεύματός σου δύναται νὰ ἐξαλείψῃ ὅλον τὸ βδέλυγμα τῶν ἁμαρτιῶν μου, καὶ τὴν βλάβην αὐτῶν· φώτισον τὸ σκότος τῆς ψυχῆς μου δι' ἀληθινοῦ φωτός Σου, ἵνα ἀναβλέψω καὶ ἀναζήσω. Σὺ δὲν θέλεις τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ· διότι καθὼς εἶναι ἀληθινόν, ὅτι Σὺ ὑπάρχεις ὁ Θεὸς, οὕτως εἶναι ἀληθινόν, καὶ τὸ ὅτι θέλεις τὴν διόρθωσιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ καὶ τὴν ζωὴν· Ἀνακάλυψόν με τὴν ἁμαρτίαν, ἡ ὁποία μὲ τυφλώνει, μὲ θανατώνει, καὶ μὲ κατέχει ὑπὸ τὴν δουλείαν τοῦ Σατανᾶ· δώρηταί μοι τὸ ἔλεός Σου, τὸ ὁποῖον ὑπετεχέθη· ἀψευδῶς·

Ἐσωτερικὴ κατάσασις τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις ἐπί-
 στευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ εἰς τὸ Εὐαγγέλιον,
 καὶ ἐπλήσθη πνεύματος Ἁγίου.

ως, εἰς ἐκεῖνον ὅστις ἠλευθέρωσεν αὐτὸν ἀφ' ὅλας τὰς ἁμαρτίας του, καὶ τὸν ἤξιώσε τοῦ Πνεύματός του· τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ χαίρουσιν ἐν τῷ Θεῷ τῷ ζῶντι· τὸ ἄστρον λάμπει εἰς τὴν καρδίαν του, διότι ἡ πίστις ἔγεινε στερεά· οἱ ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας του, τὰ φοβερά ἐκεῖνα ζῶα καὶ ὁ Σατανᾶς μὲ τὴν συναγωγὴν του, ὅλως διόλου ἔφυγον· καὶ τότε εἰμπορεῖ νὰ εἶπῃ τις τὰ ἐξῆς λόγια τοῦ Ἀποστόλου Παύλου. «Καὶ ταῦτά τινες ἦτε, ἀλλὰ ἀπελούσασθε, ἀλλὰ ἡγιάσθητε, ἀλλὰ » ἐδικαιώθητε ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ, καὶ ἐν τῷ Πνεύματι τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.» (Κορινθ. Α'. Κεφ. 5'. στίχ. 11.) ὦ πόσον ἐνδοξος, πόσον χαροποιὰ καὶ μακαρία ἡ κατάστασις τῆς καρδίας τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις ἠξιώθη τοῦ τοσοῦτου ἐλέους· αὐτὸς μόνον δύναται νὰ ψάλλῃ ᾠδὰς ὕμνων· αὐτὸς δὲν εἶναι ικανὸς νὰ χαρῆ ἀρκούντως διὰ τὸν Σωτῆρα καὶ τὴν μακαριότητά του· ἀμνηστεῖ εἰς τὸ νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀγάπην καὶ εὐσπλαγχνίαν αὐτοῦ, καὶ νὰ προσφέρῃ δι' αὐτὰ τὴν ἀνήκουσαν εὐγνωμοσύνην· αὐτὸς εὐρισκόμενος εἰς τοιαύτην εὐδαίμονα κατάστασιν, δὲν λείπει ἀπὸ τοῦ νὰ ἀγρυπνῇ, καὶ νὰ προσέχῃ διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς ἀφροντισίαν· διότι τὰ ζῶα, δηλ. αἱ ἁμαρτίαι, ἀγκαλὰ καὶ εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὴν καρδίαν, κἂν ὁ Σατανᾶς ἔχασεν ὅλην του τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν εἶχεν εἰς αὐτὴν, ὅμως δὲν ἀπεμακρύνθη ὅλως διόλου ἀπ' αὐτὴν, ἀλλὰ μὲ περισσοτέραν κακίαν καιροφυλακτεῖ ἡμέραν καὶ νύκτα, διὰ νὰ ἐπιστρέψῃ πάλιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τῆς ὁποίας ἐδιώχθη μετὰ τῶν ἁμαρτιῶν του· ὅθεν, ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, λέγει ὁ Ἀπόστολος.

ΕΓΧΗ.

Φιλάνθρωπε Σωτῆρ μου! ἄρα δύναμαι νὰ θαυμάσω ἱκανῶς τὸ πρὸς ἐμέ ἐλεος καὶ τὴν ἀγάπην Σου; ἄρα δύναμαι νὰ Σε εὐχαριστήσω ἀξίως διὰ τὴν σωτήριον διδασκαλίαν τοῦ Εὐαγγελίου Σου; Σὺ μοὶ ἐχάρισας τὴν ἀπολύτρωσιν διὰ τοῦ αἵματός Σου, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν παραπτωμάτων μου κατὰ τὸν πλοῦτον τῆς χάριτός Σου. (Ἐφεσ. Κεφ. 4'. στίχ. 7.) Σὺ δέδωκάς μοι τὸν ἄρραβῶνα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ ἐσφράγισάς με.. (Κορινθ. β'. Κεφ. 4'. στίχ. 7.) ζώωσον περιπλέον τὴν πίστιν μου, φώτισον περισσότερον τοὺς τῆς διανοίας μου ὀφθαλμοὺς, ἵνα γινώσκω τὴν αἰώνιον μακαριότητα καὶ ὅλα τὰ χαρίσματα, ὅσα μὲ ἤξιώσας

Ἐσωτερικὴ κατάστασις τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις κατηλλάγη τῷ Θεῷ διὰ τῆς χάριτος τοῦ Χριστοῦ καὶ περὶ οὐδενὸς ἄλλου διαλογίζεται. εἰμὴ περὶ τοῦ ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

(1) Ἐμοὶ δὲ μὴ γένοιτο καυχᾶσθαι, εἰμὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, κἀγὼ τῷ κόσμῳ. (Γαλ. κεφ. 6. στίχ. 14.)

(2) Ὁ νικῶν κληρονομήσει πάντα, κ' ἐσομαι αὐτῷ Θεὸς καὶ αὐτὸς ἔσται μοι υἱός, (Ἀποκ. κεφ. 21 στίχ. 7.)

σταθερὰ πίστις εἰς τὸν ἐσταυρωμένον Γλυκύτατον Ἰησοῦν Χριστὸν, γίνονται εἰς αὐτὸν αἰτία τοῦ ν' ἀποστραφῆ ὅλας τὰς ἡδονὰς τοῦ κόσμου, καὶ νὰ μισήσῃ πᾶσαν σαρκικὴν ἐπιθυμίαν τε καὶ τὴν γῆινον δόξαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ κάθε ὑψαυρὸν φθαρτόν. Εἰς αὐτὸν φαίνεται ὡσάν νὰ ἀκούῃ πάντοτε τὴν φωνὴν τοῦ ἐσταυρωμένου Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία τὸν κραεῖ οὕτως. Ἐάν θέλῃς νὰ γίνῃς μαθητὴς μου ἀπαρνήσου σεαυτὸν, καὶ ἄρον τὸν σταυρὸν σου καὶ ἀκολούθει μοι, (Ματθ. Κεφ. ις'. στίχ. 24.) « καὶ ὅς οὐ λαμβάνει τὸν σταυρὸν » αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ ὀπίσω μου, οὐκ ἔστι μου ἄξιός. » (αὐτόθι. Κεφ. α'. στίχ. 38.) ὅλη ἡ σπουδὴ του εἶναι τὸ νὰ δυνηθῆ νὰ γίνῃ ὅμοιος μὲ τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅσον τὸ δυνατόν' καὶ διὰ τοῦτο ἡ μόνη του φροντίς εἶναι διὰ τὴν μέλλουσαν μακαριότητα, καὶ ἀγωνίζεται νὰ ἀπολύσῃ « τὸν ἁγιασμόν, οὗ χωρὶς, οὐδεὶς » ὄψεται τὸν Κύριον, » (Ἑβρ. Κεφ. ιβ'. στίχ. 14.) « αὐτὸς κα- » θαρίζει ἐαυτὸν ἀπὸ παντός μολυσμοῦ σαρκὸς καὶ πνεύματος, ἐπι- » τελῶν ἁγιωσύην ἐν φόβῳ Θεοῦ. » (Κορινθ. β'. Κεφ. ζ'. στίχ. 1.) « Καὶ προσεύχεται ἐν παντὶ καιρῷ ἐν πνεύματι. » (Ἐφε. Κεφ. ε'. στίχ. 18) ὡσαύτως: « οὐκ ἐπιλανθάνεται τῆς εὐποιίας » καὶ κοινωνίας. Τοιαύταις γὰρ θυτίαις εὐαρεστεῖται ὁ Θεός. » (Ἑβρ. Κεφ. ιγ'. στίχ. 16.) αὐτὸς χαίρει, ὅταν ἀξιούται νὰ ὑποφέρῃ διὰ τὸν Χριστὸν ἐμπειγμούς, διωγμούς, κινδύνους καὶ ὄνειδισμούς, ἡζεύρων, ὅτι, ὅταν ἡμεῖς θέλομεν κακοπαθήσῃ μὲ αὐτὸν, τότε θέλομεν συνδοξασθῆ μετ' Αὐτοῦ ἐν ἐνὶ λόγῳ, Αὐτὸς νικᾷ τὰ πάντα δι' ἐκεῖνον, ὅστις τὸν ἠγάπησε, καὶ δι' αὐτὸν παρέδωκεν ἐαυτόν. Βλέπει τῆς χάριτος τὰ δῶρα, ὅτι εἶναι μεγάλα, τῶν ὁποίων αὐτὸς δὲν ἦτον ἄξιός, καὶ τὰ ὁποία λαμβάνουσι μόνον ἐκεῖνοι, ὅσοι ἀγωνίζονται εἰς τὸ στάδιον' « ὁ νικῶν οὐ μὴ ἀδικηθῆ ἐκ τοῦ θανάτου τοῦ » δευτέρου. » (Ἀποκλ. Κεφ. β'. στίχ. 11) αὐτὰ τὰ λόγια ἀντηχοῦσιν εἰς τὰ ὠτία του, καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς, « τῶν μὲν ὀπίσω » ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δ' ἐμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, κατὰ σκοπὸν » διώκει ἐπὶ τῷ βραβεῖον τῆς ἄνω κλήσεως τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ » Ἰησοῦ. » (Φιλιπ. Κεφ. γ'. στίχ. 13. καὶ 14.)

ΕΥΧΗ.

ὦ γλυκεῖά μου ἀγάπη! ἐσταυρωμένε μου Ἰησοῦ Χριστέ!
 Σὺ μὲ εἰρήνευσας μὲ τὸν Θεόν' ἀπὸ τὴν σήμερον καὶ εἰς τὸ
 ἕξῃς. Σὺ μόνος πρέπει νὰ φαίνῃσαι εἰς τὴν καρδίαν μου· εἰς
 ἐσέ, καὶ εἰς τὴν ἀνάμνησιν τῶν παθῶν καὶ τοῦ θανάτου σου

Τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὀρθοδόξου ὅπου ἐστὶ ναὸς Θεοῦ
ζῶντος καὶ μονὴ τῆς Παναγίας Τριάδος.

Κατάστασις τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις παρα-
χωρεῖ εἰς τὸ νὰ ψυχρανθῇ ὁ ζῆλος του, καὶ ἄρχεται
πάλιν ἵνα ἀγαπᾷ τὸν κόσμον.

ζωογονεῖ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· ὅθεν αὐτὸς ὁ ἴδιος κρημνίζει τὸν ἑαυτὸν του εἰς κίνδυνον. Ὁ Ἄγγελος, ἤτοι ἡ χάρις τοῦ Χριστοῦ μολονότι ἀγωνίζεται νὰ διώξῃ τὸν Σατανᾶν, ἐπειδὴ ὁμοίως ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἁμαρτίας πάλιν ἀνοίγει τὰς πύλας καὶ τὴν θύραν τῆς καρδίας του, καὶ οὔτε ἀγρυπνεῖ, οὔτε προσεύχεται, καὶ δὲν πράττει σύμφωνα μὲ τὴν χάριν διὰ τοῦτο ἡ ἁμαρτία, καὶ διὰ τῆς ἁμαρτίας ὁ ἴδιος Σατανᾶς εἰσπηδῶσιν εἰς τὴν καρδίαν του· Ἐνταῦθα ἀρμύζει τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, ὅπερ εἶπεν ὁ Ἰησοῦς Χριστός. « ἀγρυπνεῖτε καὶ » προσεύχεσθε, ἵνα μὴ εἰσέλθητε εἰς πειρασμόν. « (Μάρκ. κεφ. ιδ'. στίχ. 38) ἀδιαλείπτως προσεύχεσθε· ἡ προσευχὴ εἶναι ἡ ψυχὴ τῆς Χριστιανικῆς πολιτείας, ὅπου ἀσθενεῖ ἡ προσευχὴ, ἡ καθόλου παραμελεῖται, ἐκεῖ ὑστέρησις παντὸς ἀγαθοῦ ἢ ἀμέριμος καὶ ἀδιάφορος καρδία εἶναι ἀνοικτὴ εἰς ὅλους τοὺς ἐχθρούς, δηλ. εἰς τὰς ἁμαρτίας, καὶ εἰς τὸν Σατανᾶν. Λοιπὸν μὴν ἀφήσῃς ποτὲ, ὡ χριστιανὲ τὴν πνευματικὴν ἐγρήγορσιν, οὔτε τὴν προσευχὴν, οὔτε τὴν ἐσωτερικὴν εὐλάβειαν, καὶ μὴ παύσῃς ἀπὸ τοῦ νὰ προσηλόνης τὴν ψυχὴν σου εἰς τὸν σταυρωθέντα Ἰησοῦν Χριστόν, διὰ νὰ μὴν εἰσχωρήσῃ κἀνὲν ἀκάθαρτον πνεῦμα, εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸν φθείρει· διότι τότε ὁ Θεὸς καὶ σὲ τὸν ἴδιον θέλει φθείρει· ἀνήψατε, » γρηγορήσατε, ὅτι ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος, ὡς λέων ὠρυόμενος » περιπατεῖ, ζητῶν τίνα καταπίῃ » (Πέτρ. Α'. κεφ. ε' στίχ. 8) ὁ δωκῶν ἐστᾶναι, βλεπέτω μὴ πέσῃ· ἡμεῖς χρεωστοῦμεν πάντοτε νὰ ἤμεθα ἐνδεδυμένοι μὲ τὰ ὄπλα, τὰ ὁποῖα περιγράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος· διότι ἔχομεν νὰ πολεμήσωμεν ὄχι μὲ αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ μὲ τὰς ἀρχὰς καὶ ἐξουσίας, μὲ τοὺς κοσμοκράτορας τοῦ σκότους τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ μὲ τὰ πνεύματα τῆς πονηρίας ἐν τοῖς ἐπουρανίοις, τὰ ὁποῖα μᾶς καταδιώκουσι μὲ τὰ πεπυρωμένα βέλη· καὶ αὐτὰ δυνάμεθα ἡμεῖς νὰ τὰ σβέσωμεν μόνον, μὲ τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως. Διὰ τοῦτο ἡ πίστις πρέπει νὰ μένη πάντοτε στερεὰ καὶ βεβαία, καὶ ἡ ἀγάπη νὰ ᾔναι ἐνθερμος. Τοῦτο δὲ τότε μόνον γίνεται, ὅταν προσηλόνωμεν τὸν νοῦν μας καὶ τὴν καρδίαν, εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ εἰς τὰ πάθη του, ὅταν ἡμεῖς ἀποσρέφοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν καρδίαν ἀπὸ τὸν κόσμον, καὶ ἀπ' ὅλας τὰς ἀπάτας τῆς ἁμαρτίας· εὐρισκώμεθα πλησίον εἰς τὸν Θεόν, συναναστρεφώμεθα μὲ Αὐτόν, καὶ παραδίδοντες εἰς Αὐτόν ὅλον τὸν ἑαυτὸν μας, προσέχωμεν εἰς τὰς ὁδηγίας τῆς χάριτος, καὶ εἰς τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· ἡ πίστις δὲ τότε ὑστερεῖται ὅλον τὸ φῶς τῆς, ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ζωῆς, καὶ ἡ ἀγάπη τότε ψυχραίνεται, ὅταν τὸ θεμέλιον, ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὴ ἐπιστηρίζεται, ἤτοι ὁ ἐσταυρωμένος Ἰησοῦς Χριστός, μακρυνθῇ ἀπὸ τὴν καρδίαν ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπου.

Κατάστασις τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου ὅστις ἤρξα-
το μετὰ τὴν διόρθωσίν του πάλιν θεληματικῶς ἀ-
μαρτάνειν, παραχωρῶν ἵνα βασιλεύῃ ἐν ἑαυτῷ ἡ
ἀμαρτία καὶ ὁ σατανᾶς.

τίαν, ἐξ αἰτίας ὅμως τῆς ἀδιαφορίας του πάλιν πίπτει εἰς τὰς προτέρας του ἀμαρτίας, καὶ ἐκδίδεται εἰς ὅλας τὰς κακὰς του κλίσεις καὶ ἐπιθυμίας, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα φεύγει ἀπ' αὐτόν· διότι πῶς δύναται ποτε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ κατοικήῃ ὁμοῦ μὲ τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα; πῶς δύναται μία καὶ ἡ αὐτὴ καρδιά νὰ γίνῃ ναὸς Θεοῦ, καὶ κατοικήτήριον τοῦ διαβόλου; ὁ Ἄγγελος, ἤτοι ἡ χάρις μὲ μεγάλην λύπην ἀπομακρύνεται χωρὶς νὰ θέλῃ, μὲ τὰς ὑψουμένας δὲ πρὸς τὸν οὐρανὸν χεῖρας φανερόναι, ὅτι ὁ Χριστὸς μ' ὅλα ταῦτα πάλιν συμπαθεῖ τὸν ἀμαρτωλὸν, τὸν ὁποῖον προσκαλεῖ λέγων· ἔτι ἅπαξ γνῶρισον τὸ συμφέρον τῆς σωτηρίας Σου· ἡ φιλεύσπλαγχος τοῦ Θεοῦ ἀγάλη, καὶ ἡ εὐσυμπάθητος τοῦ λυτρωτοῦ σου καρδιά, εἰσέτι εἶναι ἀνοικτὴ διὰ σέ. « Ἐπίστρεψον, λέγει καὶ αὐθις πρὸς ἐμὲ ἀποστάτα, ἢ ἔτι ἅπαξ εὐσπλαγχνίζομαί σε! » αὐτὸς ὅμως δὲν ἀκούει ταύτην τὴν θείαν φωνήν· διότι ὅλως εἶναι ἐκδεδομένος εἰς τὸν κόσμον· τίποτε πλέον δὲν φοβεῖται, τίποτε δὲν ἐντρέπεται, οὔτε τὰ κρυπτὰ, οὔτε τὰ φανερὰ ἀμαρτήματα· αὐτὸς τετυφλωμένος ὢν ὅλως διόλου ἀπὸ τὸν Σατανᾶν, δὲν βλέπει τὸν κρημνόν, εἰς τὸν ὁποῖον πίπτει, οὔτε γνωρίζει τὴν βδελυρίαν, ἢ ὁποία ἐμφωλεύει εἰς τὴν καρδίαν του, διότι ἡ πίστις του ἐξέλειπε, τὸ δὲ ἄστρον ἔχασεν ὅλην του τὴν λάμψιν.

Βλέπε, φιλιαναγνώστα τὸ τί θέλει σὲ ἀκολουθήσῃ ὅταν σὺ μετὰ τὴν μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν τῶν ἀμαρτημάτων σου καὶ μετὰ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν διὰ τῆς βοήθειας τοῦ Θεοῦ, δὲν θέλεις ἀποφύγη ὀλοτελῶς τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τοῦναντίον θέλεις παραδίδουσαι εἰς αὐτήν· ἡ κατάστασις τῆς καρδίας σου θέλει γίνῃ χειροτέρα τῆς προτέρας· διότι τότε αἱ ἀμαρτίαι καὶ ὁ διάβολος θέλουσι ῥιζωθῆ περισσότερον εἰς τὴν καρδίαν σου, καὶ θέλουσι ἀγριωθῆ ἐναντίον Σου, σὺ δὲ θέλεις γίνῃ τότε καθ' ὅλα δούλος καὶ αἰχμάλωτος αὐτῶν. Καὶ λοιπὸν πρόσεχε μὴ περιπέσης πάλιν εἰς τὰς προτερινὰς ἀμαρτίας, καὶ κακὰς συνηθείας σου, ἐπειδὴ σὺ, ἀφ' οὗ ἔλαβες τὴν χάριν τῆς ἀφέσεως, ἔκτοτε πλέον ἀρνῆθης τὸν διάβολον, καὶ ἐμίσησας τὴν ὑπερηφάνειαν, τὴν φιλαργυρίαν, τὴν φιληδονίαν, τὸν φθόνον, τὴν ἀκρασίαν, τὸν θυμὸν, καὶ τὴν ἀμέλειαν, καὶ ὑπεσκέθης εἰς ὅλην σου τὴν ζωὴν νὰ ἀντιπολεμῆς κατ' αὐτῶν, διὰ τοῦτο πάντοτε πρέπει νὰ ἦσαι ἐχθρὸς αὐτῶν ἄσπονδος, καὶ μὴν ἀφήσης ποτὲ νὰ γεννηθῶσιν εἰς τὴν καρδίαν σου αἱ ἀμαρτίαι· κατάτρεχε καὶ φεῦγε αὐτὰς ὅσον καὶ ὅπως δύνασαι· ἐπειδὴ αὐταὶ πάντοτε θέλουσι σὲ προσβάλλει διὰ νὰ ἐμβῶσι πάλιν εἰς τὴν πρώτην κατοικίαν των, καὶ νὰ λάβωσιν ἰσχὺν καθὼς καὶ πρότερον· ἐν τῷ ἅμα καθὼς θέλεις δώσῃ τόπον εἰς αὐτὰς εὐθὺς τότε ἡ ὑστερινὴ σου κατάστασις θέλει γίνῃ χειροτέρα τῆς πρώτης· ἔχε τὰς ἐλπίδας σου εἰς τὸν Θεόν· Αὐτὸς εἶναι παντοδύναμος. Αὐτῷ

αὶ ἁμαρτίαι καὶ ἡ πρόσκλησις τοῦ κόσμου! ὁ ἁμαρτωλὸς κατακε-
κριμμένος ὦν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπερριμένος, ἐξωρισμένος τοῦ οὐ-
ρανοῦ, αἰωνίως ἀπορρυμακρυσμένος ἀπὸ προσώπου τοῦ Θεοῦ, κρημνί-
ζεται εἰς τὴν ἄβυσσον, εἰς παντοτινὴν ἀθλίαν κατάστασιν, εἰς τὸ
πῦρ τὸ οὐδέποτε σβῶν, καὶ γίνεται κατὰ βρωμα τοῦ σκόληκος τοῦ
οὐδέποτε τελευτῶντος.

Ἄχ! πόσοι ἄνθρωποι τρέχουσι εἰς αὐτὴν τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν!
ὦ πόσοι ὀνομάζονται μὲν χριστιανοί, δὲν θέλουσι ὅμως νὰ γίνωσι
τοιούτοι καὶ κατὰ τὰ ἔργα· αὐτοὶ ἁμαρτάνουσι, ἐκπληροῦσι τὰς
αἰσχυρὰς ἐπιθυμίας των καὶ τὰ πάθη, ἐκδίδονται εἰς τὴν φιλαργυρίαν,
εἰς τὸν φθόνον, χαίρουσι, ὅταν βλέπωσι τὴν δυστυχίαν τοῦ πλη-
σίον, παραδίδονται εἰς τὴν ἀσωτείαν, ὀκνηρίαν, ὀργὴν, ἀκρασίαν, καὶ
μέθην, καὶ ἐν γένει εἰς κάθε βυπαρὰν ἐπιθυμίαν σαρκικὴν αὐτοὶ μο-
λονότι ἐξομολογοῦνται τὴν ἁμαρτίαν των, πλὴν ὅχι μὲ ἀπόφασιν ὅτι
θέλουσι διορθωθῆ, ἀλλὰ μόνον διὰ τὴν συνθήειαν κάμνουσι τοῦτο·
ἔπειτα δὲ πάλιν ἁμαρτάνουσι. ὁπλ. μένουσι εἰς τὰς κακάς των ἔξεις·
πάλιν ἐξομολογοῦνται, καὶ πάλιν ἁμαρτάνουσι, καὶ τοῦτο κάμνουσι
ἕως τέλος τῆς ζωῆς, μὴ φροντίζοντες καθόλου περὶ τῆς μετοβολῆς
τῶν λογισμῶν, καὶ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς, καὶ περὶ τῆς ἀληθινῆς με-
τανοίας τῶν ἁμαρτιῶν αὐτῶν, μήτε ἐπιστρέφουσι ἐνθέρμως καὶ ὀλο-
ψύχως πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Σωτῆρα των, καὶ μήτε ζητοῦσι
τὴν θείαν του χάριν· διὰ τοῦτο αὐτοὶ μένουσι εἰς τὴν προτέραν των
ἀθλίαν κατάστασιν ὑποκείμενοι εἰς τὴν ἁμαρτίαν, τέκνα τοῦ κόσμου,
δοῦλοι τοῦ διαβόλου, καὶ κάμνοντες μερικὰς ἀγαθοεργίας κατ' ἐπι-
φάνειαν μόνον καὶ ἀναγκαστικῶς, πείθουσι τὸν ἑαυτῶν των, ὅτι αὐ-
τοὶ δὲν ἔχουσι κάμμιαν ἰδιαιτέραν ἀνάγκην εἰς τὸ νὰ μεταβάλωσι τὴν
καρδίαν των, καὶ νὰ ἐπιστρέψωσι εἰς τὴν ἀλήθειαν· ἔπειτα δὲ ἔρχε-
ται ὁ αἰφνίδιος θάνατος καὶ τοὺς ἀρπάζει· καὶ καθὼς αὐτοὶ ἔσπει-
ραν εἰς τὴν σάρκα, ταιουτοτρόπως ἀπ' αὐτὴν θερίζουσι τὴν ἀπώλει-
αν· ἐπειδὴ ὅ,τι σπείρει ὁ ἄνθρωπος, ἐκεῖνο καὶ θερίζει· ἔτι μᾶλλον
φοβερὸς εἶναι ὁ θάνατος ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἔλαβον μὲν τὴν χάριν ἀπὸ
τὸν Θεόν, δὲν ἐφύλαξαν δὲ αὐτήν· καὶ ἐγνώρισαν μὲν τὸν Χριστὸν,
πλὴν δὲν ἔμειναν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ πάλιν ἐξέπεσαν, καὶ ἐξεδόθησαν εἰς
τὸν κόσμον καὶ εἰς τὰς ἁμαρτίας, καθὼς γράφει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος
ἐν τῇ πρὸς Ἑβρ. ἐπιστολῇ Κεφ. 10. στίχ. 26. καὶ Κεφ. 6. στίχ. 4.
καὶ 7. λέγων· «ἐκουσίως γὰρ ἁμαρτανόντων ἡμῶν μετὰ τὸ λαβεῖν
» τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται
» θυσία, φοβερὰ δὲ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ πυρὸς ζῆλος ἐσθλείν μέλ-
» λοντος τοὺς ὑπεναντίους» καὶ «ἀδύνατον γὰρ τοὺς ἄπαξ φω-
» τισθέντας, γευσασμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανοῦ, καὶ με-

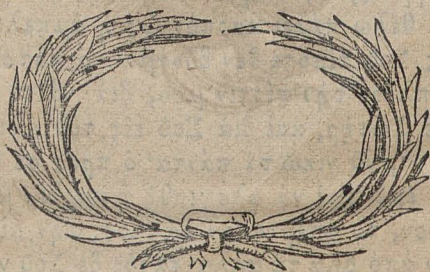

Ἐσωτερικὴ κατάσφαξις τοῦ Χριστιανοῦ, ὅστις ἀντιπο-
 λεμῆ ἀκαταπαύστως τὴν ἁμαρτιαν μέχρι τέλους
 τῆς ζωῆς αὐτοῦ, καὶ ἀγωνίζεται μάλλον ἵνα στε-
 ρεωθῆ εἰς τὴν εὐσέβειαν.

- (1) Οὐδεὶς στεφανοῦται ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.
- (2) Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται.

μκίνει ὅτι αὐτὸς ἀκροῦσται· ἐπιθυμεῖ τοῦ ἄρτου τῆς ζωῆς, τοῦ κα-
 ταβχίνοντος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ζωὴν διδόντος τῷ κόσμῳ· (Ἰωάν.
 Κεφ. ς'. στίχ. 33) μὲ αὐτὸν τὸν ζῶντα καὶ ζωοποιὸν ἄρτον τρε-
 φόμενος, αὐτὸς στηρίζεται εἰς τὴν πίστιν καὶ ἀγάπην διὰ μέσου τῆς
 συγχνῆς μεταλήψεως τῶν Ἁγίων Μυστηρίων, διὰ τῶν ὁποίων ἐνδυνα-
 μοῦται, καὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς ἀξιούται. Καθὼς ὑπόσχεται τοῦτο ὁ
 Ἰησοῦς Χριστὸς, λέγων· ἀπὸ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου
 » τὸ αἶμα ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ γὰρ ἐν αὐτῷ, καὶ αὐτὸς ἔχει ζωὴν αἰώνι-
 » νιον. » (Ἰωάν. Κεφ. ς'. στίχ. 54, 56.) κατωτέρω φαίνεται ἡ σαύ-
 ρωσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἀνεωγμένον, διότι
 ἡ ἀνάγνωσις τῶν θείων λόγων, καὶ ἡ μελέτη τῶν παθῶν, καὶ τοῦ
 θανάτου τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἶναι εἰς αὐτὸν πάντοτε τὸ πλέον πο-
 θητὸν ἔργον, καὶ ἡ γλυκυτάτη τροφή τῆς ψυχῆς του· καὶ μὲ τὴν δύ-
 ναμιν τούτου ἀντιπολεμεῖ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς τῆς ἀμαρτίας, οἱ
 ὁποῖοι προέρχονται ἀπὸ τὸν κόσμον, ἀπὸ τὴν σάρκα, καὶ ἀπὸ τὸν
 Σατανᾶν· ὅποιοι δὲν ἔχει καὶ δὲν φυλάττει εἰς τὴν καρδίαν του τὸν
 ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκείνος βέβαια ἔτι ζῶν εἶναι νεκρὸς,
 καὶ ὅποιοι δὲν προτιμᾷ ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα βιβλία καὶ τὰς ἐπιστήμας
 τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν Ἱερὰν Γραφήν, καὶ δὲν τὰ ἀναγιώσκει,
 οὔτε βάλλει αὐτὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν του κανόνα καὶ ὁδηγὸν τῆς ζωῆς
 του, ἐκείνος ψυχικῶς πάσχει, καὶ εἶναι εἰς κίνδυνον, καὶ παντελῶς
 δὲν εἶναι νεκρὸς καὶ ἀπεθνήσκων. Μετὰ δὲ ταῦτα φαίνονται μέσα
 εἰς τὴν καρδίαν ἢ Ἐκκλησίαν, τὸ λυτὸν πουγγεῖον μὲ τὰ χρήματα,
 καὶ ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὄψιρον· ἢ Ἐκκλησία δηλοῖ, ὅτι αὐτὸς πάντοτε
 προθύμως σχολάζει εἰς τὴν προσευχὴν, ὅσον εἰς τὰς κοινὰς ὁμηγύρεις
 τῶν εὐσεβῶν, τόσον καὶ ὅταν εὐρίσκειται μόνος· ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς ὅποιον
 τόπον ἤθελεν εὐρεθῆ ἢ καρδιά του πάντοτε συνομιλεῖ μὲ τὸν Θεόν,
 καὶ μὲ Αὐτὸν συνεργεῖ πανταχοῦ. Χαίρει ὅτι ἔχει Αὐτὸν πλησίον του·
 καὶ εἰς Αὐτὸν παραδίδεται, καὶ μένει εἰς Αὐτόν· χωρὶς τὴν προσευ-
 χὴν κάνεις δὲν δύναται νὰ φυλάξῃ τὴν εὐσέβειαν, τὴν πίσιν καὶ τὴν
 ἀγάπην, καὶ τὰς λοιπὰς ἀρετάς. Τὸ λυμένον πουγγεῖον σημαίνει
 τὴν ἐλεημοσύνην του καὶ ἀγάπην πρὸς τὸν πλησίον. Αὐτὸς, ὡς ἀν-
 τίμαχος τῆς φιλαργυρίας, μὲ εὐχαρίστησιν διαμοιράζει ἀπὸ τὰ πλού-
 τη του τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τοὺς χρεῖαν ἔχοντας ἀδελφοὺς. Ὅστε
 ἀγωνιζόμενος εἰς τὴν ἀρετὴν τῆς ἀγάπης, νὰ ἀπέχη περισσότερον ἢ
 καρδιά του ἀπὸ τὰ γήϊνα· καθότι αὐτὸς ἠξέυρει βεβαίως, ὅτι αἱ ψυ-
 χαι ὅσαι ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Σατανᾶ, ἀνεπαισθή-
 τως πάλιν πίπτουσιν εἰς τὰς παγίδας του, ὄχι μόνον ὅταν ἐκπληρώ-
 νωσι τὰ αἰσχροῦ πάθη, καθὼς εἶναι ἡ φιληδονία καὶ ἀκρασία, ἀλλὰ
 καὶ ὅταν παραδίδωνται κρυφίως εἰς τὴν φειδωλότητα καὶ φιλαρ-

με ἀναζωοποιῆ καὶ νὰ με ἐνισχύῃ καθ' ἡμέραν εἰς τὴν
 πάλην, εἰς τὴν ὑπομονὴν καὶ εἰς τὴν πίστιν· εἶθε νὰ ᾔῃαι
 ἀφιερωμένη εἰς Σὲ ὅλη ἡ καρδιά μου, ὅλαι αἱ κλίσεις καὶ
 ἐπιθυμίας, καὶ ὅλα τὰ διανοήματά μου· δός μοι τὴν χάριν,
 ὥστε νὰ δυνηθῶ νὰ νικήσω μόνον μερικὰς αἰσχροὺς ἐπιθυ-
 μίας, ἀλλ' ἐν γένει ὅλα τὰ πάθη, τὴν φιλαργυρίαν τὴν φι-
 ληδονίαν, τὸν φθόνον, τὴν ἐθελοκακίαν, τὴν ὑπερηφάνειαν,
 τὴν ὀργὴν, τὴν ἐκδίκησιν, τὴν ῥαθυμίαν, καὶ ἀκρασίαν.
 Κατάπεμψόν μοι τὸ Ἅγιόν σου Πνεῦμα διὰ νὰ προσεύχω-
 μαι ἀδιαλείπτως ὥστε νὰ ἀπολαμβάνω πάντοτε ἀπὸ Σὲ νέας
 δυνάμεις διὰ τὴν νίκην, καὶ νὰ μένω εἰς Σὲ στερεὸς ἕως
 τέλους τῆς ζωῆς μου· πρεσβείαις τῆς παναχράντου Σου
 Μητρὸς, τῶν ἁγίων Σου Λειτουργῶν, καὶ πάντων τῶν ἀπ'
 αἰωνός Σοι εὐαρεστητάντων Ἁγίων· Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Κ.

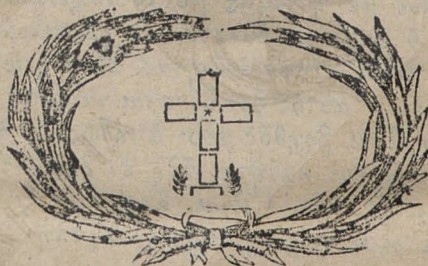
Περὶ τοῦ θανάτου τοῦ Ὁρθοδόξου δικαίου.

Ὁ ἄνθρωπος ὁ διαμείνας στερεὸς εἰς τὴν πίστιν καὶ χριστιανικὴν πολιτείαν ἕως τέλους τῆς ζωῆς του καὶ ἀξιωθεὶς μετανοίας καὶ ἐξομολογήσεως, ὅταν πλησιάσῃ ἡ ἐσχάτη στιγμή του, πλαγιάζει ἐπάνω εἰς τὸν κράββατον τοῦ θανάτου μὲ χαρὰν καὶ παρηγορίαν· αὐτὸς δὲν φοβεῖται οὔτε τὸν θάνατον οὔτε τὴν μέλλουσαν κρίσιν, διότι αὐτὰ δὲν θέλουν ἐγγίσει εἰς αὐτὸν, καθὼς τὸ βεβαιοῖ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγων « Ἀμήν, ἀμήν λέγω ὑμῖν, ὅτι ὁ τὸν λόγον μου » ἀκούων καὶ πιστεύων τῷ πέμψαντί με, ἔχει ζωὴν αἰώνιον, καὶ » εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται, ἀλλὰ μεταβέβηκεν ἐκ τοῦ θανάτου εἰς » τὴν ζωὴν. » (Ἰωάν. Κεφ. 5. στίχ. 24.) ὅθεν ὁ δίκαιος κεῖται ἡσυχος ἀπὸ τῆς συνειδήσεώς του· διότι τὰ ἀμαρτήματά του ἐσυγχωρήθησαν, καὶ ἐντρύφᾳ εἰς τὴν καρδίαν του τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸς ἔχων τὴν σταύρωσιν κεχαραγμένην εἰς τὴν καρδίαν του, φανερόναι μὲ τοῦτο τὴν ἀγάπην του καὶ εὐλάβειαν πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τὸν ὁποῖον καὶ μόνον πάντοτε ἠλπίζεν, ὅστις καὶ τώρα εἰς τὸν θάνατον του εἶναι ἡ μόνη προσδοκία καὶ ὅλη ἡ ἐλπίς του, διὰ τὸν ὁποῖον ἔζη, καὶ διὰ τὸν ὁποῖον ἀποθνήσκει· εἰς τὸ ἰλαρὸν του πρόσωπον λάμπει ἡ ἐσωτερικὴ ἡσυχία, ἡ θεία παραμυθία, καὶ ἡ ἐνίσχυσις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, τὸ ὁποῖον κατοικεῖ εἰς τὴν καρδίαν του· τὰ ὀμμάτιά του καὶ ἡ καρδία, εἶναι προσηλωμένα εἰς τὸν οὐρανόν· ὅλη ἡ ὄψις του δεικνύει τὸ τί φρονεῖ ἡ ψυχὴ του λέγουσα· ἐγὼ ἐπιθυμῶ νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τοῦ σώματος, καὶ νὰ μένω μὲ τὸν Χριστόν· ὁ Ἄγγελος τοῦ Θεοῦ περιμένει τὴν ψυχὴν του, ἕως ὅτου νὰ εὔγη ἀπὸ τὸ σῶμα, διὰ νὰ τὴν μεταφέρῃ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Θεοῦ· τέλος ἀφ' οὗ χωρισθῇ ἡ ψυχὴ ἀπὸ τοῦ πηλίνου σώματος, εὐθὺς τρέχει εἰς τὸν ὁποῖον ἐπίστευσεν, ὅταν ἔζη εἰς τὸν κόσμον μὲ ἀκαταίσχυντον ἐλπίδα, τὸν ὁποῖον μὴ ἰδοῦσα ἠγάπα· μετὰ δὲ ταῦτα παρίσταται εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ· ὁ Χριστὸς σπεύδει νὰ ὑπαντήσῃ αὐτὴν, καὶ ἀπλώνει τὰς χεῖρας εἰς αὐτὴν λέγων· « εἰσελ- » θε εἰς τὴν χαρὰν τοῦ Κυρίου Σου. » Ὁ Σατανᾶς τότε βλέπων τὰ τοιαῦτα, κατησχυμένος φεύγει μακρὰν. Ὅποια χαρὰ καὶ εὐφροσύνη πνευματικὴ νὰ θεωρῇ τις τὴν μεγαλειότητα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ νὰ γένη κοινωνὸς τῆς δόξης του καὶ μακαριότητος, τὴν ὁποῖαν οὐδεὶς δύναται νὰ περιγράψῃ! μὲ τοιοῦτον λοιπὸν τίμιον θάνατον τελευτᾷ ὁ δίκαιος ὁ πιστεύων εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ ἀντιπολεμῶν πάντοτε τὴν ἀμαρτίαν, τὸν κόσμον, καὶ τὸν διάβολον.

λω ἀξιώθη ποτε νὰ ζῶ αἰωίως μετὰ Σου, εἴτε νὰ αὐξήσῃ
 εἰς ἐμέ τὸν ζῆλον εἰς τὸ νὰ κάμνω ἐδῶ τὸ ἀγαθὸν ἀκαμά-
 τως, ὥστε νὰ συνάζω ἐκεῖ τοὺς καρποὺς αἰωνίως. Γλυκύ-
 τατε Σωτήρ! χάρισόν μοι διὰ νὰ μὴ παύσω ποτέ ἀπὸ τοῦ
 νὰ ἐλπίζω εἰς Σέ καὶ εἰς τὴν εὐπλαγχνίαν καὶ ἀγάπην
 Σου. Ἡρὸς τούτοις νὰ ἐνθυμοῦμαι τὰ πάθη καὶ τὸν θάνα-
 τὸν Σου, καὶ τὰς ἀτιμήτους εὐεργεσίας Σου. Ὅπως δοξάζω
 Σε, σὺν τῷ ἀνάργῳ Σου Πατρὶ καὶ τῷ Παναγίῳ Πνεύματι,
 νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς Αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

***

ΤΕΛΟΣ ΚΑΙ ΤΩ ΘΕΩ ΔΟΣΑΙ.

ce

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000022263

μὲ ὄλην τὴν φρικώδη αὐτοῦ μορφήν! Ἀλλὰ, ποία ἐγένετο ἡ ἐκλογή τοῦ Δαυὶδ; Πιστεύων ἀδιστακτικῶς εἰς τὸν Θεὸν τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἐπέμεινε σταθερῶς εἰς τὰ χρεῖα του, περιφρονήσας ἐν τῇ κατασκευτικῇ λατρείᾳ καὶ ἀφοσιώσει αὐτοῦ τὸ ψήρισμα, τὸ ὁποῖον τὸν κατεδίκαζεν εἰς τὸ σπήλαιον τῶν λεόντων. Ὄταν δ' ἔμαθεν, ὅτι τὸ ψήρισμα εἶχεν ὑπογραφῆ κατὰ τοῦ Αὐτοκράτορος, τότε ὑπῆγεν εἰς τὴν οἰκίαν του, ὅπου, εἰσερχόμενος εἰς τὸν θάλαμον αὐτοῦ καὶ ἔχων τὰ παράθυρα ἀνοικτὰ πρὸς τὴν Ἱερουσαλήμ τὴν πόλιν, ἣτις περιεῖχε τοὺς τάφους τῶν πατέρων του, μεμονωμένος ἐγονάτιζε τρεῖς τῆς ἡμέρας προσευχόμενος καὶ δοξολογῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καθὼς ἔκαμνε πρότερον.

Ἐδοῦν βλέπετε ἐπιβροῦν, τὴν ὁποίαν αἱ ὑγιεῖς ἀρχαὶ ἔχουσιν ἐπὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ Δαυὶδ δὲν ἦτο ἄνθρωπος, ὅστις νὰ παίζη μὲ τὴν συνειδήσιν του ἀλλ' ἐφοβεῖτο τὸν Θεόν, καὶ διὰ τοῦτο ἠσθάνετο, ὅτι οὐδένα ἄλλον εἶχε νὰ φοβηθῆ. Ὁ δὲ φόβος τοῦ Κυρίου κατέστησε τοσοῦτον ἀκέραιον καὶ τίμιον τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ, ὥστε νὰ μὴ δύνηται νὰ διαφθέρῃ αὐτὸν οὐδεὶς δόλος. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου τὸν ἔκαμε νὰ περιφρονῇ πάντα κίνδυνον, καὶ νὰ μὴ ἐκπλήττηται ὑπ' οὐδενὸς τοιούτου. Ὁ φόβος τοῦ Κυρίου τὸν κατέστησε τοσοῦτον μεγαλοπρεπῆ! τοσοῦτον σεβαστὸν καὶ ἄξιον, ὥστε νὰ ἐρελκύη καὶ αὐτῶν ἀκόμη τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ τὴν τιμὴν καὶ τὸ σεβασ. Καὶ τέλος πάντων, ὁ φόβος τοῦ Κυρίου τὸν ἔκαμε νὰ ἔχη τὴν θείαν Πρόνοιαν πάντοτε ἀρωγὸν εἰς ἕκαστον βῆμα τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἣτις καὶ ἐλύτρωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὸ σπήλαιον τῶν λεόντων, ἐξασφαλίσασα δι' αὐτὸν στέφανον τιμῆς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ στέφανον ἀθανάτου δόξης ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν Οὐρανῶν.

Τὸ ὥραϊον τοῦτο παράδειγμα δεικνύει εἰς τοὺς νέους τὴν ἀνάγκην ἣτις ὑπαγορεύει εἰς ὅλους τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ ζήσωσιν ἐντίμως καὶ εὐτυχῶς εἰς τὴν κοινωνίαν τὸ ἔχειν ὑγιεῖς ἀρχάς. Αἱ ἀρχαὶ αὗται εἰσιν ἡ βῆξις τοῦ

γενικὴν καὶ σύντομον ἔποψιν τὴν κακὴν ταύτην ἀρχήν, βλέπομεν ὅτι, περιφρονοῦσα αὕτη καὶ θεῖους καὶ ἀνθρωπίνους νόμους, καλλιεργεῖ μεταξὺ τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς τὴν ὑπερηφάνιαν καὶ τὸ φιλέκδικον' καὶ ἀναλαμβάνει εἰς ἑαυτὴν τὸ δικαίωμα τῆς ἐκδικήσεως τῶν ἰδίων σφαλμάτων της, εὐφρανομένη καὶ σιριτῶσα ἐπὶ τοῦ αἵματος τῶν δολοφονουμένων θυμάτων αὐτῆς.

Πάντες ὑμεῖς βλέπετε ἐναργῶς, ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη, δογματιζομένη ὑπὸ ποταπῶν καὶ ἀναξίων μόνον ἀτόμων, εἶναι καὶ διεσθαρμένη καὶ εὐτελής. Καὶ μαλαταῦτα, εἶναι ἀληθές, ὅτι πολλοὶ διακεκριμένοι ἐπὶ εὐφύια καὶ κοσμιότητι, ἀνίκηοντες, μάλιστα εἰς τὴν πρώτην τάξιν τῆς ζωῆς, ἐπιζητοῦσιν αὐτήν. Δυστυχῶς ἡ ἀρχὴ αὕτη ἐπικρατεῖ ἰσχυρῶς ἐν ὅλαις ταῖς ἐπαρχίαις, ὡς περ καὶ ἐν τῷ Ναυτικῷ καὶ ἐν τῷ Στρατῷ ἡμῶν. Ἐτι δὲ (τὸ ὅποιον ἐντρέπομαι νὰ εἶπω) ἐπικρατεῖ καὶ μεταξὺ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων, ὅπερ στιγματίζει τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν χαρακτῆρα. Πιθανὸν νὰ ἔλθῃ καιρὸς, καθ' ὃν καὶ ὑμεῖς νὰ δοκιμασθῆτε αὐστηρῶς ἐπὶ τῆς αἰσχρᾶς καὶ ἐγκληματικῆς ταύτης ἀρχῆς. Ἐάν, λόγου χάριν, συμπέσῃ νὰ ζήσητε εἰς τινα τόπον, ὅπου ὁ νόμος τῆς τιμῆς εἶναι ὠρισμένος κανὼν τοῦ ἐνεργεῖν καὶ διάγειν, τότε θέλετε ἔλθεῖ ὡσαύτως εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν τοῦ νὰ παραβῆτε τὸν νόμον, διὰ τῆς ἀποβολῆς τῆς ὑπολήψεως, ἢ νὰ ὑποκύψετε εἰς αὐτὸν μὲ τὴν θυσίαν τῆς ζωῆς ὑμῶν. Εἰς τοιαύτην δὲ δεινὴν θέσιν εὐρισκόμενοι θέλετε αἰσθανθῆ τὴν ἀνάγκην τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν, τῶν δυνάμενων νὰ προφυλάττωσιν ὑμᾶς ἐκ τῶν τοιούτων παρεκτροπῶν καὶ δυστηχημάτων.

2. Δευτέρα κακὴ ἀρχὴ εἶναι ἡ τοῦ διασκεδάσειν. Ὑπάρχουσι πολλοὶ νέοι ἐξαιρέτως εἰς τὰς μεγάλας καὶ πολυπληθεῖς πόλεις, οἵτινες φαίνονται, ὅτι ζῶσι μόνον καὶ μόνον διὰ τὸ εὐθυμεῖν καὶ διασκεδάσειν· ὁ δὲ ἀφροντις αὗτος τρόπος τοῦ ζῆν φέρει αὐτοὺς ἀφεύκτως εἰς περιστάσεις νὰ λησιμονῶσιν ὅλως διόλου τὴν ἀνάγκην βιωτικῆς τινος

εἶναι ἐλάττωμα, τὸ ὑποῖον ἐξαλείφον τὴν οὐσίαν τῆς ἀπο-
λαύσεως φέρει τὴν ὀχληρὰν καὶ ἀφόρητον ἀηδίαν.

Ἀδιάφορον ἂν νέος τις ἔχη μεγαλωτάτας ἐλπίδας ἢ ἂν
κατέχη ἀπολύτως εἰς τὴν ἐξουσίαν του πολλῶν ἑκατομμυρίων
κληρονομίαν· ἐὰν οὗτος δὲν ἀφιερωθῆ εἰς τι ὑψηλότερον ἐκεῖνου
τῆς ἡδονῆς ἀντικείμενον, θέλει βεβαίως κατασταθῆ μίαν
ἡμέραν δυστυχῆς καὶ ἄθλιος, ἐὰν δὲν ἐγκολπωθῆ ἔντιμόν τι
καὶ ὠφέλιμον ἔργον, θέλει ἀφεύκτως καταστραφῆ. Τὸ ἔχειν
λοιπὸν, ἢ ἐλπίζειν μεγάλην περιουσίαν εἶναι μὴδὲν ἀπέναντι
τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, ἢ μᾶλλον εἶναι τὸ μέγα πρόσκομμα
τῆς ἀποκτήσεως αὐτοῦ.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ τὴν μόρφωσιν τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, καὶ
τὴν κοινωνικὴν πρόοδον, δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι, ἐὰν ἐπρόκειτο
ν' ἀποφασίσω περὶ τίνος τέκνου μου, ἤθελον προτιμῆται μᾶλ-
λον νὰ ἀρχίσῃ ὁ υἱός μου τὸ στάδιόν του εἰς τὴν κοινωνίαν
βρασιζόμενος εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ικανότητα καὶ εἰς τὰς προ-
σπαθείας του, ἢ κληρονομίῶν τὸν πλουσιώτερον τοῦ ἔθνους ἡμῶν.
Ὁ καλὸς χαρακτῆρ καὶ ἡ πρόοδος ἐξαρτῶνται ἀπεριορίστως
πλέον ἀπὸ τὰς ἀτομικὰς προσπαθείας, ἢ ἀπὸ οἰαδῆποτε
ἐξωτερικὰ βοηθήματα. Διὰ τοιούτων προσπαθειῶν, ὁ ταπει-
νότερος δύναται νὰ ὑψωθῆ ἀπεριορίστως, καθόσον αἱ δυνάμεις
καὶ ἡ εὐφυΐα αὐτοῦ τὸ ἐπιτρέπουσιν· ἐνῷ ἄνευ τῶν προσπαθειῶν
αὐτῶν, ὁ ὑψηλότερος δύναται νὰ πέσῃ, ὃ ἔστι νὰ δυστυχῆσῃ.
Ὁ τίμιος καὶ εὐπειθὴς καὶ ἐνεργητικὸς νέος πάντοτε καὶ παν-
ταχοῦ οὐχὶ μόνον εὐρίσκει βοηθήματα, ἀλλὰ καθίσταται καὶ
ἐπιζήτητος· ὁ δὲ ὀκνὸς καὶ αὐθάδης καὶ ἄσωτος καὶ ὑποπτος
εὐρίσκει ἐμπόδια ὅπου καὶ ἂν ἤθελε στρέψῃ τὰ βήματα
αὐτοῦ.

3. Τρίτη ἐπισφαλὴς καὶ ὀλεθριωτάτη ἀρχὴ εἶναι ἡ
ὑπέρμετρος ἀγάπη τῶν χρημάτων. Ἡ ἀρχὴ
αὕτη ἐπενεργεῖ ἰσχυροτέραν καὶ πλέον ἐκτεταμένην ἐπιρροὴν
εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἢ ὀποιαδῆποτε ἄλλη ἴσως ἐξ ὧν
οὗτος ἐπηρεάζεται. Ὁ θεῖος Ἀπόστολος μᾶς λέγει, ὅτι «τὰ

4. Ἐς παρατηρήσωμεν κατόπιν τὴν ἀρχὴν τῆς φιλαρσεσκείας· δηλαδή, τὴν ἀγάπην τῶν ἀνθρωπίνων εὐφημιῶν. Ἡ ἀρχὴ αὕτη ἔχει ἰσχυρὰν ἐπιρροὴν εἰς τὰ πνεύματα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἰδίως τῶν νέων. Τὸ εἶσθαι ἀγνώστος· τὸ εἶσθαι ἡμελημένος· εἶναι πράγματα ἀφόρητα εἰς αὐτούς, διότι ἔχουσι δυνατὴν ἐπιθυμίαν νὰ ᾖναι φιλιωμένοι μὲ τὸν κόσμον, ἀπολαύοντες τὸν ἔπαινον καὶ τὴν εὐνοίαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἕως εἰς τὸ πρᾶγμα ἔχει καλῶς. Τὸ ν' ἀναίσθητῆ ὅμως τις εἰς τὴν κοινὴν γνώμην, ἢ νὰ καταφρονῇ τὰς γινομένης περὶ αὐτοῦ ἐκ μέρους τοῦ κοινοῦ κρίσεις, τοῦτο, σημεῖον ὃν ποταποῦ καὶ εὐτελοῦς χαρακτῆρος, δεικνύει πᾶν ἄλλο ἢ καλὴν καὶ γενναίαν ψυχὴν· πᾶς δὲ ὁ καταφρονῶν τὴν κοινὴν γνώμην εἶναι ἀνθρώπος ἐστερημένος ὑγιῶν ἀρχῶν, καὶ ἐπομένως ἀνάσχυντος. Ὅταν καταντήσῃ τις εἰς τὴν ἀφιλότιμον ἐκείνην θέσιν τοῦ νὰ εἴπῃ ἀνευθιδιαστως· « Δὲν μοι μέλλει τί οἱ ἄλλοι » « περὶ ἐμοῦ λέγουσι. » Τότε οὐδεμίᾳ ἀμφιβολίᾳ ὑπάρχει ὅτι οὗτος διαφθαρήσεται.

Ἄλλὰ, τὸ νὰ σέβηται τις τὴν κοινὴν γνώμην, εἶναι ἐν πρᾶγμα· τὸ δὲ νὰ κάμωμεν τὴν γνώμην αὐτὴν κανόνα ἐπὶ τῶν πράξεων ἡμῶν εἶναι ἐντελῶς ἄλλο. Τὸ πρῶτον ἐμποροῦμεν νὰ τὸ ὑποτρέψωμεν εὐλόγως διὰ τῆς καθαρωτέρας ἀρετῆς, καὶ μὲ τὴν πλέον ἀκλόνητον σταθερότητα· τὸ δεῦτερον ὅμως δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν χωρὶς νὰ καταστρέψωμεν πᾶσαν καλὴν ἀρχὴν, καὶ χωρὶς νὰ παραβῶμεν τὸ ἱερὸν ἡμῶν καθῆκον. Ὁ λίαν φιλάρσεκος νέος, ὅστις κάμνει κανόνα καὶ ἀφορμὴν τῶν πράξεων του τὰς δοξασίας καὶ τοὺς ἐπαίλους τῶν ἄλλων, ἐκεῖνος δεικνύει χαρακτῆρα ἐλαστικὸν καὶ εὐλύγιστον, παραδεχόμενος πᾶσαν γνώμην, καὶ ἐξακολουθῶν ὅποιανδήποτε διαγωγὴν, ὅσον ἐσφαλμένη καὶ ἐγκληματικὴ ἤθελεν εἶσθαι αὕτη. Μὴ προβλέπων δὲ οὗτος ἄλλο, εἰμὴ μόνον ν' ἀρέσκη, ἢ πρώτη καὶ κυρία φροντίς αὐτοῦ εἶναι νὰ ἐρωτᾷ· « τί εὐχριστεῖ ταῦς συντρό-

κὸν ἀποτελεσμα πάσης αὐτῶν θυσίας καὶ προσπαθείας. Ἡ ἀρχή τοῦ ἀρχῆ καὶ ἡ προσπεποιημένη καρδιά τοῦ φιλαρέσκου εἰσὶ πάντοτε γνωστὰ εἰς τοὺς θιασώτας αὐτοῦ, πρὸς εὐχαρίστησιν τῶν ὁποίων τόπον εὐκόλως θυσιάζει οὗτος καὶ τὸν πολύτιμον χρόνον καὶ τὴν συνειδήσιν αὐτοῦ. Καὶ μοιροῦνται οὗτοι φαίνονται κολακεύοντες τὴν φιλαυτίαν αὐτοῦ, δὲν πρέπει ποσῶς νὰ ἀμφιβάλλωμεν, ὅτι ἐνδομύχως καταδικάζουσι τὴν διαγωγὴν του. Ὡστε ἔτσι νέοι στοχάζονται, ὅτι κερδένουσι τὴν ὑπόληψιν τῶν ἄλλων, ὑποχωροῦντες εἰς τὰς θελήσεις αὐτῶν, ἀπατῶνται μεγάλως πράττοντες μέγιστον καὶ ἐπιζήμιον σφάλμα, ἐπειδὴ, ἡ διαγωγὴ τῶν αὐτῶν καθίσταται πάντοτε ἔνοχος καὶ κατακριτέα ὑπ' ὄλων, ὡσπερ καὶ ὑπὸ τοῦ φέροντος αὐτήν.

5. Ὑπάρχει καὶ τις ἄλλη ἀρχή, ἔχουσα μικρὰν σχέσιν πρὸς τὴν ἡδὴ ἐξηγηθεῖσαν, τὴν ὁποίαν ἔμως δὲν εὐρίσκω λέξεις καταλλήλους νὰ διαγράψω εἰς τρόπον ὥστε νὰ σᾶς ἐμπνεύσω περὶ αὐτῆς ὀριστικὴν καὶ εὐκρινῆ ἰδέαν. Τὸ μὲν ὄνομα αὐτῆς λέγεται (καταχρηστικῶς) φρόνησις· ἡ δὲ φύσις τῆς εἶναι πανουργία. Εἶναι πρᾶγμα, ὅπερ ἐπιδέχεται πολλὰς θεωρίας καὶ πολλὰς ἀναπτύξεις, διότι δύναται νὰ παρασταθῇ ὑπὸ πολλὰς μορφάς, καὶ νὰ ἐξηγηθῇ ὑπὸ διχοφύρους γλώσσας. Δυνάμεθα ἴσως νὰ ὀρίσωμεν ἐν μέρει τὴν ἀρχὴν αὐτὴν μετὰ τὴν λέξιν, Ἐπιδεδιότης! ἔννοοντες μετὰ ταύτην, ἀγενές τι μίγμα ἐξ ἀγχινοίας καὶ ἐξ ἀπάτης, ἢ μᾶλλον ἐκ τῆς διπροσωπίας καὶ ἐκ τῆς ποταπότητος συνιστάμενον. Ὁ μὲν τύπος τῆς λέξεως παριστάνει τὴν καλοκάγαθίαν καὶ τὸ συμφέρον· τὸ δὲ πρᾶγμα τῆς ἀρχῆς εἶναι ἐπιθεοσυλή καὶ ἰδιοτελεία. Αὕτη ἀνευρίσκει πάντα ἀνθρώπων ἐν τῇ ἀδυναμίᾳ αὐτοῦ, καὶ διὰ στρατηγήματων καθιστᾷ αὐτὸν ὄργανον, ὥστε νὰ ἐκτελῇ τοὺς δολίους καὶ ἰδιοτελεῖς αὐτῆς σκοπούς. Ἄν ᾖναι μικρόνους, τὸν ἐξαπατᾷ διὰ τῶν τεχνασμάτων τῆς ἄν ᾖναι ματαιόφρων, ἐξογκώνει τὴν ματαιοφροσύνην αὐτοῦ διὰ τῆς κολακείας· ἄν ᾖναι πλεονέκτης, τὸν

ἄλλα. Ἐπὶ ματαίῳ δὲ ἤθελες ζητήσει νὰ συμπεράνης τὸ σταθερὸν καὶ εὐκρινές παρ' αὐτοῖς, διότι τοὺς ζητεῖς ἄλλου, καὶ τοὺς εὐρίσκεις ἄλλου· τὸ δὲ ἰδίωμα αὐτῶν εἶναι νὰ σὲ λαλῶσι πάντοτε μὲ χεῖλη κολακευτικά καὶ μὲ καρδίαν διπλῆν· ἡ δὲ γλῶσσα αὐτῶν ὑπαγορεύεται ἀπὸ τοῦ πνεύματος τῆς πολιτικῆς καὶ τῆς ἐπιδείξεως, καὶ οὐχὶ ἀπὸ σταθερῶν ἀρχῶν καὶ εὐκρινουῶς καρδίας.

Πᾶς νέος, ἐπιθυμῶν ν' ἀποκτήσῃ παντοτεινὴν ὑπόληψιν καὶ ἐπιβρόχην μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ὀφείλει μετὰ πολλῆς προσοχῆς νὰ προφυλάττηται ἀπὸ τῆς ἀρχῆς ταύτης, ἥτις μορ-
φώνει ραδιουργικὸν καὶ ἀπατηλὸν χαρακτῆρα, στιγματίζοντα τὴν ὑπόληψιν καὶ καταστρέφοντα τὴν ζώην. Ὁ ζῶν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοιαύτης ἀρχῆς, ἐμπορεῖ ἴσως νὰ εὐδοκιμήσῃ πρὸς ὀλίγον· ἔπειτα ὁμῶς θέλει ἀφεύκτως ἀνακαλυφθῆ, καὶ τότε ἀλλοίμονον! θέλει μυσθῆ παρὰ πάντων. Οἱ διάγοντες οὕτω πως ὑποθέτουσιν ἴσως, ὅτι οὐδεὶς γινώσκει τὸ ἐλάττωμα τῆς διαγωγῆς αὐτῶν· ἡ ὑπόθεσις ὁμῶς αὕτη εἶναι λίαν ἐσφαλμένη, διότι εἰς πᾶσαν κοινωνίαν ὑπάρχει ἡ λεγομένη Κοινωνία Γνώμη, ἥτις σταθμίζει ἀκριβῶς τὴν διαγωγὴν καὶ τὰ ἔργα ἐκάστου προσώπου. Λοιπὸν ἡ δεσπόζουσα εἰς τὰ ἐνδόμυχα τῆς καρδίας των λεπτὴ ὑπόκρισις, γίνεται καταφανὴς εἰς ὅλους. Ὡστε, ἐνῶ οὗτοι ὑπερηφανεύονται ἴσως εἰς τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ ἐξυπνάδα αὐτῶν, καθὼς καὶ εἰς τὴν προφυλαχὴν τῶν προτιθεμένων σκοπῶν των, πάντες οἱ ἄνθρωποι, ὡς καὶ αὐτῆς τῆς κατωτάτης τάξεως ἀκόμη, γνωρίζουσι καὶ καταδικάζουσιν αὐτοὺς, τόσον διὰ τὴν ὑποκρισίαν, ὅσον καὶ διὰ τὴν ἐπιτηδησι-
μένην ἀπάτην αὐτῶν, ζητούντων ν' ἀπογελῶσι τοὺς ἄλλους, ὡς μωροὺς καὶ ἀνοήτους.

Τὸ καλῆτερον καὶ ἀσφαλέστερον πρᾶγμα, φίλοι μου, εἶναι νὰ ἤμεθα τίμιοι καὶ εὐθεῖς καὶ εὐκρινεῖς εἰς ὅλας τὰς μετὰ τῶν ἄλλων σχέσεις ἡμῶν· καὶ συντείνει πολὺ εἰς τὴν εὐζωίαν, ὡσπερ καὶ εἰς τὴν ὑπόληψιν καὶ ἀποκατάστασιν ἡμῶν, τὸ νὰ ἐπιχειρῶμεν πάντοτε ἐν τιμᾷ ἔργα διὰ μέσων ἐντίμων. Τοιοῦ-

ἀναφέρω πάμπολλα τοιαῦτα παραδείγματα, ἅτινα ἴσως ἕνεκα συνήθειας δὲν κάμνουσι πρὸς ὑμᾶς τὴν πρέπουσαν ἐντύπωσιν. Συνήθεια ἐπικρατεῖ, καὶ ἐκ τούτου νομίζεται ὡς δίκαιον, τὸ νὰ πωλῶνται πνευματώδη ποτὰ πρὸς κοινὴν χρῆσιν, ὥστε πολλοὶ κάπηλοι, οἵτινες φρυάττουσιν εἰς τὸ προφανές ἔγκλημα τῆς μέθης, δὲν στοχάζονται, ὅτι ἀμαρτάνουσι καταστρέφοντες ἓνα δυστυχῆ οἰνόφλυγα μὲ τὰς ἐπανελλημμένας δόσεις τῶν ποτηρίων. Συνήθεια εἶναι, καὶ ἐκ τούτου νομίζεται ὡς δίκαιον, τὸ νὰ διορίζωνται διάφοροι τιμαὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων εἰδῶν τῶν ἐμπορευμάτων, καὶ νὰ ὑψώνονται αὐταὶ ἢ νὰ καταβιβάζωνται κατὰ τὴν ἀνάγκην τοῦ εἶδους, ὥστε πολλάκις εἶδη τινὰ νὰ ἐπιφορτίζωνται μὲ δεκαπλασίαν τῆς πραγματικῆς ἀξίας των τιμὴν. Συνήθεια εἶναι, καὶ ἐκ τούτου νομίζεται ὡς δίκαιον, τὸ νὰ κάμνωσιν τινες ἐπιτετηθευμένας ἀπάτας, ἢ μᾶλλον αἰσχροκερδεῖς ἀποκρύψεις καὶ ψευδεῖς παραστάσεις, λέγοντες μυρία ψεῦδη πρὸς κατάπεισιν, ἵνα ἐκποιήτωσι πράγματα ὑπεράνω τῆς ἀληθοῦς ἀξίας αὐτῶν. Περιπλέον δὲ, συνήθεια εἶναι καὶ ἐκ τούτου νομίζεται ὡς δίκαιον, τὸ νὰ μηχανῶνται τινες παντοίους τρόπους, κρύπτοντες περιστατικὰ, ἅτινα οὐσιωδῶς καταδεικνύουσι τὴν ἀξίαν τοῦ πωλουμένου πράγματος, ἵνα ἐξαπατήσωσι τὸν ἀγοραστήν, κτλ.

Τώρα, χωρὶς νὰ ἀναδεχθῶ εἰς ἑμαυτὸν τὴν διόρθωσιν τῶν τοιούτων περιστάσεων, δύναμαι νὰ εἶπω, ὅτι ἐν ὅσῳ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι εἰσὶν εὐρέως δικαιολογημένοι ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐμπορευομένου κόσμου, ἕνεκα τῆς συνήθειας, δὲν θέλουσι ποτε λάβει ὑπ' ὄψιν τὸ ἀδίκον καὶ παράνομον τῶν πράξεων αὐτῶν. Ὑπάρχει ὅμως τι ἐν αὐτοῖς, τὸ ὁποῖον ἐλέγχει τὴν συνείδησιν αὐτῶν πάντοτε, καὶ τὸ ὁποῖον, πολὺ φοβοῦμαι, θέλει ἐπιβαρῦνει τὴν δίκην τῆς Μεγάλης Ἡμέρας.

Ἐκ τούτων πάντων ἐξάγομεν, ὅτι ἡ συνήθεια εἶναι ἐπισηφάλης κανὼν τοῦ διάγειν, καὶ ὅτι αὕτη δὲν ἐμπορεῖ νὰ ᾖ ἢναι ὁ κανὼν τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ δικαίου ὁ δὲ ἄνθρωπος, ὅστις

ἐπιβλέπει μὲ τὴν αὐτὴν χάριν εἰς ὄλους ἐκείνους, αἵτινες κανονίζουσι τὴν ζωὴν αὐτῶν πρὸς τινὰ σταθερὰν ἀρχὴν τοῦ κατήκοντος. Καὶ μολονότι συγκαταεὖει πρὸς τινὰ καιρὸν νὰ ὑποφέρωσιν οὗτοι ὑπὲρ τῆς δικαιοσύνης, θελεὶ ὁμοῦ μετ' οὐ πολὺ ἐκφράσει τὰς πρὸς αὐτοὺς εὐλογία· του, ἀναγνωρίζων αὐτοὺς ὡς δούλους καὶ φίλους αὐτοῦ ἐνώπιον πάντων, καὶ ἐν τῇ Δευτέρᾳ Παρουσίᾳ.

2. Δευτέρα ὑγιῆς ἀρχὴ εἶναι, τὸ συλλογίζεσθαι καὶ πράττειν ἐπὶ τῆς ἀκλονήτου βάσεως τοῦ ὀρθοῦ καὶ τοῦ δικαίου. Ἡ ἀρχὴ αὕτη δὲν μεταβάλλεται οὔτε μὲ τοὺς καιροὺς οὔτε μὲ τὰς περιστάσεις· ἀλλ' ὅτι ἦτο χθὲς θέλει εἶσθαι καὶ σήμερον καὶ διὰ παντός. Δύναται μὲν νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ὅλας τὰς τάξεις τῶν ἀνθρώπων, ἐφ' ἐκάστης πράξεω· αὐτῶν, ἡ δὲ πραγματοποιήσις αὐτῆς ἐμπορεῖ νὰ ἐπεκταθῇ ἀπὸ τοῦ κατωτάτου ἐπαίτου μέχρι τοῦ ἀνωτάτου Ἡγεμόνος, καθὼς καὶ ἀπὸ τῆς ὑψηλοτάτης τάξεως τῶν πεπαιδευμένων μέχρις ἐκείνης τῶν ἀμαθεστάτων χωρικῶν. Αὕτη εἶναι ὁ ὑπέρτατος νόμος τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, δηλαδὴ ὁ δεσμὸς τῆς ἐνώσεως καὶ ἡ πηγὴ τῆς εὐτυχίας πάντων τῶν θεοφοβουμένων κατοίκων τῆς Ἐπικρατείας αὐτοῦ.

3. Τρίτη ὑγιῆς ἀρχὴ εἶναι, ἡ τῆς εὐθύτητος. Ὁ ἄνθρωπος ἐν γένει πρέπει νὰ ἦναι εὐθύς εἰς τὰς πράξεις του, καὶ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθὲς καὶ μοναδικὸν συμφέρον αὐτοῦ. Ὄταν τὸ τέκνον λέγῃ ψεύματα ἑξαπατᾷ τοὺς γονεῖς αὐτοῦ, καὶ τότε ποτὲ δὲν διορθόνηται· ἀλλὰ τρέχει διὰ τῆς ἀπάτης αὐτῆς ἀπὸ ἐλαττώματος εἰς ἐλάττωμα μέχρις οὗ διαφθείρει τὴν ἠθικὴν του καὶ γίνῃ κακὸς ἄνθρωπος. Ὁ δὲ πλαγίως καὶ λοξῶς βαδίζων εἰς τὰ ἔργα του ἄνθρωπος, ὁμοιάζει τὸν ὄδοιπόρον ἐκεῖνον, ὅστις ἀφίνων τὸν κείμενον ἔμπροσθεν αὐτοῦ εὐθὺν καὶ εὐκολὸν δρόμον, ἐμπίπτει εἰς τοὺς στενωποὺς καὶ εἰς τὰς ὄδοιπορικὰς ἀνωμαλίας, αἵτινες τὸν κάμνουσι νὰ θραύῃ τὰ μέλη αὐτοῦ, χωρὶς ποτὲ νὰ εὕρισκῃ διέξοδον. Ἡ

τίμιον καὶ γενναῖον. Ἡ τιμιότης καὶ ἡ γενναϊότης, φιλτάτοι νέοι, εἰσὶν ἀρεταὶ ἰσχύουσαι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, καὶ παρέχουσι πραγματικὴν ἀξίαν καὶ ἀληθῆ ὑπεροχὴν εἰς τὸν ἔχοντα αὐτάς· ὁ δὲ τίμιος καὶ γενναῖος ἄνθρωπος, θριαμβεύων ἀείποτε ἐπὶ τῶν σταθερῶν καὶ ὑγιῶν ἀργῶν του, καὶ ὑψούμενος ὑπεράνω ὄλων τῶν προσκομμάτων καὶ ἐχθρικῶν καταδρομῶν, ἔχει ὡς παντοτεινὴν παρηγορίαν τὴν γλυκεῖαν χαρὰν τοῦ ἀπολαμβάνειν πανταχόθεν τοὺς ὠραίους τίτλους, τίμιος, εὐθύς, δίκαιος, ἐνάρετος, μοναδικός. Ἡ τιμὴ καὶ ἡ δόξα εἶναι τὰ ἄθλα τοῦ τοιοῦτου ἀνθρώπου. Καί, εἴτε πλούσιος εἶναι οὗτος εἴτε πτωχός· εἴτε πεπαιδευμένος εἶναι εἴτε ἀμαθής, ἔχει τοὺς σταθεροὺς καὶ ἐξαιρέτους τρόπους τοῦ χαρακτῆρός του, οἵτινες ἐξασφαλίζουν εἰς αὐτὸν τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν φρονίμων ἀνθρώπων· καὶ οἵτινες κἀμνοῦσι καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς ἀδυνατοῦντας ἕνεκ τῆς ἀστασίας καὶ τῶν κακῶν ἀρχῶν αὐτῶν νὰ μιμηθῶσι τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ, νὰ ὑποχρεῶνται, ὑπὸ τινος ἀνεξήγητου ἠθικῆς δυνάμεως, νὰ προσφέρωσιν εἰς αὐτὸν κἀπποῖον ἐνδόμυχον σέβας, καὶ τιμὴν.

Ἐνῶ δὲ οὗτος ἐξασφαλίζει ἀφ' ἐνὸς ταιουτοτρόπως τὴν πίστιν καὶ τὸ σέβας τῶν καλῶν ἀνθρώπων, ἔχει ἀφ' ἐτέρου καὶ τὸ μέγα πλεονέκτημα τοῦ σέβεσθαι αὐτὸς ἑαυτόν. Δὲν ἔρχεται ποτε εἰς ἐκείνην τὴν ποταπὴν καὶ χαμερπῆ θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἀναρχοὶ καὶ ἀνάγωγοι ἄνθρωποι ἀδιακόπως εὐρίσκονται, ἐξευτελιζόμενοι ὑπὸ τοὺς ἰδίους αὐτῶν ὀφθαλμοὺς, διὰ τῶν ποταπῶν καὶ ἀνδρῶν καὶ πονηρῶν πράξεων αὐτῶν. Αἰσθανόμενος δὲ ὅτι αἱ ἀρχαὶ ἐπὶ τῶν ὁποίων κανονίζει τὴν ζωὴν του, εἰσὶ δίκαιοι καὶ ἀσφαλεῖς, ὡς ὑπαγορευόμεναι ὑπὸ τοῦ θείου νόμου καὶ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σκέψεως· καὶ ὅτι αὐταὶ ἀναλογοῦσι πρὸς τὸν ὑψηλὸν προορισμὸν ἐνὸς λογικοῦ καὶ ἀθανάτου ὄντος, ἴσταται ἐπὶ τῆς ὑψηλοτέρας ἐν τῇ κοινῶνι περιοπῆς, πεπεισμένος, ὅτι τὰ θεμέλια ἐφ' ὧν ἡ ὑπαρξὶς αὐτοῦ βασίζεται, εἰσὶ στερεὰ καὶ

» παίζης με τὴν συνείδησίν σου, ἀμαρτάνων πρὸς τὸν Θεόν,
 » καὶ χάνων τὴν ψυχὴν σου. »

Τὸ πρᾶγμα ὅμως δὲν ἔχει οὕτω ἡ δὲ πρωτόπειρος νεολαία σκέπτεται λίαν ἐσφαλμένως περὶ τῶν μέσων τοῦ προοδεύειν, ἐρραπαζομένη ἐκ τῆς δυσκολίας, ἧτις διὰ μιᾶς τῆ παρουσιάζεται εἰς τὸ γίνεσθαι τις εὐθύς καὶ δίκαιος. Πιθανὸν ὁ πλησίον σου νὰ ἐπιτύχη διὰ τῆς λοξοδρομίας ταχύτερον τὴν τύχην καὶ τὴν ἀποκατάστασίν του· καὶ ἔτι πιθανώτερον οὗτος παραβαίνων τὰς ὑπαγορεύσεις τῆς συνειδήσεως, καὶ ψευδόμενος καὶ ἀπατῶν καὶ περιφρονῶν τοὺς κανόνας τῆς τιμιότητος καὶ τῆς δικαιοσύνης, νὰ σὲ ὑπερβῇ εἰς τὸ κοινωνικὸν στάδιον, ὑψούμενος ταχέως κατὰ τε τὴν περιουσίαν καὶ τὴν διάκρισιν. Ἄλλ' ἤθελες τάχα φθονήσῃ αὐτὸν διὰ τὰ πλοῦτη του; ἤθελες ἐπιθυμήσῃ ποτὲ τὴν θέσιν αὐτοῦ; Βεβαίως ὄχι! Μάθε, ὦ ἄνθρωπε, ὅτι ἡ περιουσία, ἰδίως ὅταν ἀποκτᾶται δι' ἀπατηλῶν καὶ ἀτίμων μέσων, σπανίως συμβαίνει νὰ μὴν ἀλλάξῃ κύριον. Καὶ τοῦτο εἶναι φυσικωτάτη συνέπεια· διὰτι, ἐπειδὴ οἱ ζητοῦντες αὐτὴν χάνουσι τὰ ἥθη των, χάνουσιν ἐκ τούτου κατόπιν καὶ αὐτὴν εἰς τὰς ἀσωτείας, εἰς τὴν πολυτέλειαν καὶ εἰς τὴν καταδρομὴν μυρίων ἐκτάκτων περιστατικῶν, μεταδίδοντες εἰς τὰ τέκνα αὐτῶν τὴν κατάραν τοῦ Θεοῦ, καὶ κληροδοτοῦντες συνήθως εἰς τὰς οἰκογενείας αὐτῶν τὴν δυστυχίαν καὶ τὸν ὄλεθρον. Γνωρίσατε λοιπὸν ἐνδομύχως, ὅτι ὁ συντομώτερος τρόπος τοῦ προοδεύειν, καὶ ἐνταύτῃ ὁ ἀσφαλέστερος καὶ ἐπιτυχέστερος, εἶναι ἡ τιμιότης καὶ ἡ ἀκεραιότης τῶν ἡθῶν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ὁ ἔχων ἄκραν τιμιότητα νέος θέλει ἀπαντήσῃ κατ' ἄρχάς δυσκολίας τινὰς καὶ προσκόμματα εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ ἔργου του, παρεμβαλλομένων ὑπὸ τῶν ἀτίμων ἀντιζήλων καὶ φθονερῶν ἐφαιμίλλων αὐτοῦ. Εἶναι ὅμως ἐπίσης ἀληθές καὶ ὅτι, διὰ τῆς εἰς τὸ ἔργον ἐπιμονῆς καὶ τῶν ἀκαμάτων προσπαθειῶν, θέλει οὗτος μετ' οὐ πολὺ ἐξομαλύνει πᾶσαν δυσκολίαν, ἐφελκῶν εἰς ἐσπυτὸν προστάτας καὶ φίλους, καὶ ὑψούμενος ἐπὶ

ελλίγων ταλλήρων. Τοῦτο οὐδὲν σημαίνει· διότι ὁ καλὸς γαρ-
ρακτὴρ καὶ ἡ καθαρὰ συνείδησις, καὶ ἡ ἐκ τούτων εὐλογία
τοῦ Θεοῦ, εἰσὶν ἄυλος καὶ σταθερὸς πλοῦτος, ἀναπληρῶν θαυ-
μασίως καὶ ἀφθόνως τὴν μικρὰν ἔλλειψιν τῆς ἀσάτου ὕλης.

Αἱ θέλει ἐλθεῖ ὁ καιρὸς, φίλοι μου, ὅτε ἐν ψηθίρισμα,
ἢ ἐν μειδίῳ μόνον τοῦ Παντοκράτορος, θέλουσι λογισθῆ
μεγαλειτέρας ἀξίας παρὰ τὰ πλούτη μυριάδων κόσμων, ὡς
τὸν ἡμέτερον. Ἐν ἐκείνῃ τῇ ὥρᾳ, παρὰ τὴν πεποιθήσιν ὅτι
ἐζήτατε ἐναρέτως καὶ δικαίως εἰς τὸν κόσμον, οὐδὲν ἄλλο
ὤρελεῖ.

Ἦδη δὲ, ὅπως παραδεχθῆτε τὴν ἀκαταλόγιστον ὠφέλειαν
τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν καὶ διάγητε πάντοτε ὑπὸ τὴν
ἐπήρειαν αὐτῶν, τρία τινα ἀπαιτοῦνται ἀπαραιτήτως.

1. Ἡ καθαρὰ καὶ ὠρισμένη γνῶσις τῶν
καταλλήλων τοῦ ζῆν κανόνων. Αἱ μεταξὺ ὀρθοῦ
καὶ μὴ ὀρθοῦ, καὶ δικαίου καὶ ἀδίκου διαφοραὶ πρέπει νὰ ὑπάρ-
χωσι σαφεῖς καὶ διακεκριμέναι εἰς τὸν νοῦν ὑμῶν, καὶ οὐχί
συγκεχυμέναι καὶ ἀμφίβολοι· αἱ δὲ περὶ τοῦ καθήκοντος ὑμῶν
θεωρίαι νὰ βασιζῶνται οὐχί ἐπὶ ἀξιώσεων χαλαρωμένης τινὸς
καὶ ἀσάτου ἠθικῆς, ἀλλ' ἐπὶ τῶν ἀγορεύσεων τῶν θείων
ἐντολῶν καὶ τοῦ συνειδότος. Ὅθεν ἀνάγκη νὰ ὑπάρξῃ ἐν
ὑμῖν ὀξεῖα ἀντίληψις, καὶ ζῶηρὰ τῆς υποχρεώσεως αἰσθησις,
ὥστε, πεπεισμένοι, ὅτι καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ παρουσία τοῦ κακοῦ
ἰσοδυναμεῖ μὲ καχεκτικὴν τινα καὶ ἀθεράπευτον πληγὴν, νὰ
ἀποφεύγητε αὐτήν.

2. Ἡ βαθεῖα καὶ πρακτικὴ πεποίθησις
τῆς πρὸς τὸν Ὑψιστὸν εὐθύνης ὑμῶν. Ἄν
μιμούμενοι τὸν Δανιὴλ γένητε σταθεροὶ καὶ ἀποφασιστικοὶ
πρὸς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ καθήκοντος, θέλετε δεῖξει καὶ ὑμεῖς,
ὡς αὐτὸς, ὅτι εἴσθε κτίσματα τῆς θείας δυνάμεως καὶ κάτοικοι
τοῦ οὐρανότου Κράτους· θέλετε πρὸς τούτους δεῖξει, ὅτι ζῆτε
καὶ ἐνεργεῖτε κατὰ πᾶσαν στιγμὴν ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπίστα-
σίαν τοῦ πανόπτου ὀφθαλμοῦ Του, καὶ ὅτι εἰς Αὐτὸν ἔχετε

ΟΜΙΛΙΑ Δ΄.

Ανάγκη οἱ νέοι νὰ μορφωνῶσιν εὐθὺν καὶ
σταθερὸν χαρακτῆρα.

« Αἰρετώτερον ὄνομα καλόν, ἢ πλοῦτος πολὺς, ὑπὲρ δὲ ἀργύ-
ριον καὶ χρυσίον, χάρις ἀγαθὴ. » (Παροιμιαί Κεφ. 22, α΄)

Τὸ μέγα πλεονέκτημα τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως συνίστα-
ται εἰς δύο τινά· δηλαδή εἰς τὸ νὰ ἐγχαράτῃ ἐν ταῖς καρ-
δίαις ἡμῶν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην, ὡς χρεὸς ἀπαραιτή-
του ἀνάγκη, καὶ ἐν ταύτῳ νὰ μᾶς προτρέπῃ νὰ συλλογίζώμεθα
περὶ ἐκείνων τῶν πραγμάτων, ἅτινά εἰσιν ἐφικτὰ καὶ ὠφέ-
λιμα εἰς τὴν κοινωνίαν. Ἐκ τῶν πλεόν ὑψηλῶν πηγῶν τῆς
Θείας ἐμπνεύσεως ἀπεκαλύφθη εἰς ἡμᾶς ἡ Ἱερὰ Βίβλος, πλή-
ρης σοφῶν διδασκαλιῶν καὶ ἀναγκαίων παραδειγμάτων καὶ
θείων παραγγελιῶν, ἀποτεινομένων εἰς τὴν ἀπὸ τῆς πλάνης
ἀποτροπὴν τοῦ ἀνθρώπου. Προσδιορίζουσα δὲ καὶ ἐνισχύ-
ουσα αὐτὴ τὰ ἰδιαιτέρως ἐκάστου καθήκοντα, καὶ προτρέπουσα
ἡμᾶς εἰς πᾶν ὅ,τι τείνει πρὸς καθαρῆσιν τῶν ψυχῶν ἡμῶν,
προτίθεται νὰ ὑψώσῃ τὰ αἰσθήματα καὶ τὸν νοῦν, προσθέ-
τουσα ἀξίαν καὶ βαρῦτητα ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος ἡμῶν. Ὁ
μέγας καὶ μοναδικὸς σκοπὸς αὐτῆς ἀποβλέπει ἀληθῶς μόνον
καὶ μόνον νὰ καμῇ τὸν ἄνθρωπον εὐθὺν καὶ δίκαιον,
προφυλάττουσα αὐτὸν ἀπὸ πάσης βδελυκτῆς πράξεως, καθὼς
καὶ ἀπὸ παντὸς ἀμαρτήματος· ὥστε στολίζουσα αὐτὸν μὲ
ἐκείνας τὰς χάριτας καὶ ἀρετάς, αἵτινες ἐξασφαλίζουσαι τὰ
κοσμικὰ αὐτοῦ συμφέροντα, προετοιμάζουσιν αὐτὸν διὰ τὴν
αἰώνιαν μακαριότητα. Ἄρα, καλῶς εἶπεν ὁ μέγας Μοντέ-
σκιος, ἐκφράσας ἐν τῷ οἴστρω αὐτοῦ τὴν ἀκόλουθον ῥῆσιν
περὶ τῆς Χριστιανοσύνης: « Πόσον θαυμαστὴ εἶναι ἡ χρι-
» στιανικὴ Ὁρησειά, ἥτις, ἐνῶ φαίνεται, ὅτι παριστᾷ μόνον
» τὴν εὐδαιμονίαν ἄλλου κόσμου, συνιστᾷ καὶ παρέχει τὴν
» εὐδαιμονίαν τούτου. » Ἐπιτρέψατέ μοι λοιπὸν, αἰλοῖ μου

Ἐκαστος ἄνθρωπος ἀναλόγως τῆς πραγματικῆς ἀξίας αὐτοῦ πρέπει νὰ ἐλπίζῃ καὶ τὴν κοινωνικὴν αὐτοῦ πρόοδον. Ἄν αὕτη ᾖ μικρὰ καὶ μὴδαμνὴ, καὶ ὁ χαρακτήρ τὸν ὁποῖον θέλει σχηματίσῃ ἔσται τοιοῦτος· ἂν δὲ ᾖ εὐγενὴς καὶ ὑψηλὴ, καὶ ὁ ὑπὸ τὴν ἐπίβρῳαν αὐτῆς μορφούμενος χαρακτήρ θέλει γίνεαι μεγαλοπρεπὴς καὶ ἀξιόλογος.

Ἄλλὰ, ποῖα εἰσὶ τὰ ἰδιάζοντα προσόντα τοῦ καλοῦ χαρακτήρος; ἢ μᾶλλον τί ἐννοοῦμεν μὲ τὸ καλὸν ἐκείνο ὄνομα, τὸ ὁποῖον τοσοῦτον στενωῶς συνιστῶμεν εἰς τὴν παροῦσαν πραγματείαν; Καὶ πρέπει νὰ μάθῃτε, ὅτι τοῦτο διαφέρει οὐσιωδῶς ἀπὸ τοῦ μεγάλου καὶ δημοτικοῦ ὀνόματος. Δύναται τις νὰ ᾖ μέγας, χωρὶς ἐνταύτῳ νὰ ᾖ καλὸς καὶ δημοτικώτατος, χωρὶς νὰ ἔχῃ πολλὴν ἀξίαν ἐπ' οὐδενὸς πράγματος. Πολλοὶ, τοὺς ὁποῖους ὁ κόσμος ἐσυνέθισε νὰ καλῇ μεγάλους καὶ νὰ θαυμάζῃ, ἐκ προλήψεως μόνον, δὲν ἔχουσι περισσοτέραν ἀξίωσιν ἐπὶ τοῦ τίτλου αὐτοῦ, παρ' ὅσον οἱ ποταποὶ καὶ φοφοδεεῖς ἔχουσιν. Οὗτοι εἶναι μεγάλοι εἰς τὸν νοῦν, καὶ ἐνταύτῃ μεγάλοι εἰς τὰ ἐγκλήματα. Ὅστε τὸ εἶναι τις δημοτικός, δὲν εἶναι καθ' αὐτὸ ἀπόδειξις, ὅτι ἔχει οὗτος καὶ καλὸν χαρακτήρα. Ὁ ἄναρχος δημαγωγὸς θεωρεῖται μέγας μεταξὺ τῶν συμπατριαστῶν του, καὶ ὅμως εἶναι ὁ χαμερπέσατος κατὰ τὸν χαρακτήρα, διότι εἶναι βιασμένος νὰ συχιάζῃ εἰς τὰ καπηλεῖα καὶ εἰς τὰ χαμαιτυπεῖα καὶ εἰς τὰς τριόδους, συμμορφούμενος μετὰ τῶν ἀχρεϊστετέρων ἀνθρώπων καὶ κολακεύων αὐτοὺς, ἵνα ἐνεργῇ διὰ τούτων ἐπιθετικῶς καὶ ὀχλαγωγικῶς τοὺς πολιτικοὺς σκοποὺς αὐτοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς ληστρικῆς τινος συνοδείας, καθὼς καὶ ἐκεῖνος κακοποιᾶς τινὸς συμμορίας, θεωροῦνται ἀμφότεροι μεγάλοι μεταξὺ τῶν ὁπαδῶν αὐτῶν, ἐπιβλεπόμενοι ὑπ' αὐτῶν, ὡς πρώτιστοι καὶ ἐξαιρετοὶ· καὶ ὅμως δὲν εἶναι, εἰμὶ μέγιστοι κακοῦργοι. Ἐπεταί ἄρα, ὅτι ἐφ' ὄλων τῶν τοιούτων περιστάσεων ἡ δημοτικότης δεικνύει οὐδὲν ἄλλο, ἢ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν καὶ τὴν ἐσχάτην ἀναξιοῦτητα τοῦ ἠθικοῦ χαρακτήρος.

τητος τοῦ ἀνθρώπου. Δὲν τὸ κληρονομεῖ τις ἀπὸ τοὺς γονεῖς του, οὔτε ἀποκτᾷ αὐτὸ ἀπὸ ἐξωτερικὰ βοηθήματα. Δὲν εἶναι παρακολούθημα τῆς γενεᾶς, οὔτε τῆς περιουσίας, οὔτε τῆς εὐφρίας, οὔτε τῆς θέσεως· ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἰδίων ἐκάστου προσπαθειῶν. Ἐνὶ λόγῳ τὸ καλὸν ὄνομα εἶναι ὁ καρπὸς καὶ τὸ βραβεῖον τῶν ὑγιῶν ἀρχῶν, διαδουλομένων ὑπὸ σειρᾶς ἐναρέτων καὶ ἐντίμων πράξεων. Εἶναι δὲ ἐπάναγκες νὰ ἐξεύρητε, ὅτι ἡ ἀπόκτησις τοῦ καλοῦ ὀνόματος, ἀνεξαρτήτως ἀπὸ οἰωνόηποτε ἐξωτερικῶν περιστάσεων, ἐξαρτᾶται ὁλοτελῶς ἀπὸ τὴν θέλησιν ὑμῶν. Οὐδεὶς νέος ἀποκλείεται τοῦ ἀνεκτιμητοῦ τούτου δώρου, ὅσον ταπεινὸν καὶ ἂν ᾔθελεν εἶσθαι τὸ γένος, ἢ δυσχερὴς ἢ κατὰστασις αὐτοῦ. Οὗτος ἔχει μόνον νὰ προσηλώσῃ τὸν νοῦν αὐτοῦ εἰς τὸ βραβεῖον· καὶ, ζητῶν αὐτὸ ἐπιμόνως δι' ἐναρέτου καὶ χρηστῆς διαγωγῆς, θέλει ἐξάπαντος τὸ ἀπολαύσει. Συμφέρει ν' ἀναφέρω ὑμῖν, πόσοι ἐκ τῶν ἀξιοτέρων καὶ εὐύποληπτοτέρων συμπολιτῶν ἡμῶν ὑψώθησαν κατὰ τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξίαν διὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν κόπων καὶ προσπαθειῶν. Ἐπάρχουσι πολλοὶ τοιοῦτοι, τόσον εἰς τοὺς διαφοροὺς κλάδους τῶν ἐπιστημῶν, καθὼς καὶ εἰς τὰ βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ ἐπαγγέλματα, οἵτινες, ἰστάμενοι ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινωνίας καὶ παρέχοντες λαμπρὰ καὶ ζωηρὰ παραδείγματα αὐτοπροαγωγῆς, δεικνύουσι τί δύναται νὰ κατορθώσῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς σταθερᾶς ἀποφάσεως καὶ τῶν ἀδιακόπων προσπαθειῶν. Δὲν πρέπει ποσῶς ν' ἀμφιβάλλετε, ὅτι ἐπὶ τῆς μορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος ἡ ἀτομικὴ προσπάθεια εἶναι ἡ πρώτη, ἡ δευτέρα καὶ ἡ τρίτη ἀρετὴ, καὶ ὅτι τίποτε μέγα ἢ ἕξοχον δὲν δύναται ν' ἀποκτηθῇ ἀνευ αὐτῆς. Τὸ δὲ καλὸν ὄνομα δὲν ἐμπορεῖ νὰ τὸ ἔχη τις, ἐὰν δὲ ζητήσῃ αὐτὸ, ὡς εἴρηται· διότι πᾶσαι αἱ ἀρεταί, ἐξ ὧν τοῦτο συνίσταται, εἰσὶ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἀκαμάτων προσπαθειῶν καὶ τῆς ἐνεργητικότητος. Ἡ δὲ ἐκ τῆς ἀέργου καὶ ἀστάτου ζωῆς προερχομένη κακὴ πίστις παρεμβάλλει τὸ μεγαλείτερον πρόσκομμα εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, βλάπτουσα

τὸ καλὸν ὄνομα θέλει στεφρνώσει ὅλους τοὺς μετέπειτα χρῶ-
 νους τοῦ βίου του, καὶ ὅτι θέλει παρακολουθήσει αὐτὸν μέ-
 χρι τοῦ τάφου, ἔτι δὲ καὶ πέραν αὐτοῦ. Ἐάν δὲ πάλιν ἀμε-
 λήσῃ ἐν ταύτῃ τῇ νεαρᾷ ἡλικίᾳ τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύ-
 ματος καὶ τῆς καρδίας του, ἀφιέμενος εἰς τοὺς κακοὺς δρό-
 μους καὶ ἀποκτῶν ὄκνα καὶ ἀνωφελῆ ἤθη, καὶ ἕξεις κακὰς,
 τότε οὗτος ὀδεύει σταθερῶς εἰς τὴν ἀπώλειαν, ὅθεν οὐδεμία
 προσπάθεια δύναται ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν· διότι ἡ διαγωγὴ
 αὕτη φέρει ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ κηλίδα, τὴν ὁποίαν
 τὰ δάκρυα οὐδέποτε θέλουσιν ἐξαλίσψει.

Ἀναντίρρητον εἶναι, ὅτι ἡ ζωὴ ἡμῶν λαμβάνει τὴν μορφήν
 καὶ τὸ χρῶμα αὐτῆς ἐκ τῶν πλαστικῶν δυνάμεων, αἵτινες
 ἐν τῇ παιδικῇ ἡλικίᾳ ἀναπτύσσονται· ὅθεν πρέπει νὰ ἐξεύρω-
 μεν ὅτι τὸ πᾶν συνίσταται εἰς τὸ νὰ δώσωμεν ὀρθὴν διεύθυνσιν
 ἐν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ τῆς ζωῆς, καθόσον ἡ διεύθυνσις αὕτη ἀπο-
 βαίνει συνήθως ὀριστικῆ. Ἐπειδὴ, αἱ ἀποκτημένα τότε ἀρχαὶ
 ὡσπερ καὶ τὰ μεμορφωμένα ἤθη, εἴτε καλὰ εἶναι εἴτε κακὰ,
 γίνονται τρόπον τινα δευτέρα φύσις, δηλαδὴ σταθερὰ καὶ
 διαρκῆ.

Γνωρίζω ἐκ πείρας, ὅτι ἡ ἀπερίσκεπτος νεότης θέλει ν'
 ἀκολουθῆ τὰς ἀφροσύνας καὶ παρεκτροπὰς αὐτῆς, ἐν τῇ ἀκ-
 μαίᾳ ταύτῃ περιόδῳ, θεωροῦσα ταύτας ὡς μικροῦ λόγου ἀξί-
 ας. Πιστεύσατέ μοι ὁμως, φίλοι μου, ὅτι αἱ παρεκτροπαὶ
 αὗται, ἐνῶ φθείρουσιν τὴν νεότητα ἐπὶ ματαίῳ, ἀφανίζουσι καὶ
 τὸν ὑπόλοιπον βίον ὑμῶν, ἐμποδίζουσαι πᾶσαν κοινωνικὴν
 πρόοδον καὶ ἀποκατάστασιν. Αὗται εἰσὶ τὰ σπέρματα τῶν
 κακῶν ἕξεων καὶ ἠθῶν· τὰ δὲ κακὰ ἤθη, ὅταν ἀπαξ ριζωθῶσι
 καταστρέφουσι καὶ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ψυχὴν. Αἱ κα-
 κίαι καὶ τὰ ἐλαττώματα ἐνὸς νέου, καὶ πρὶν ἔτι καταντήσω-
 σιν εἰς τὴν ἕξιν, προσάπτουσιν ἐπὶ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ κη-
 λίδα τινά, ἥτις δυσκόλως πλέον ἐξαλείφεται ὕστερον· διότι
 ἀνακαλούμενα ταῦτα εἰς τὴν μετέπειτα ζωὴν καθιστῶσιν αὐ-
 τὸν εἰς τὴν κοινωνίαν μισητὸν καὶ ἀνυπόληπτον· τὸ δὲ στίγμα

ρων τῶν ἀνθρώπων. Τινὲς μὲν ἐμβαίνουσιν εἰς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς ἔχοντες σκοπὸν τινα ὑπὸ ὄψιν, πρὸς ἀπόκτησιν τοῦ ὁποίου καταγίνονται μετὰ πολλῆς σπουδῆς καὶ ἐπιμονῆς, ἐνῶ ἄλλοι ζῶσιν ἄνευ σχεδίου τινός, ἀδιαφοροῦντες ὅλως διόλου περὶ τοῦ προκειμένου ἐνώπιον αὐτῶν τῆς τιμῆς βραβεῖου. Αἱ ἐνέργειαι τῶν πρώτων ἐμβαίνουσιν εἰς ζωὴν ἐνέργειαν, προσδύουσαι βαθμῆδὸν καὶ ὑψόμεναι εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν, ἐνῶ οἱ τελευταῖοι ὑπνώττουσι διατελοῦντες εἰς τὴν ἀγενῆ ὀκνηρίαν, καὶ βυθίζομενοι εἰς τὴν ἀμηχανίαν καὶ τὴν ἀβεβαιότητα.

Ἰπάρχει ἀρχαία τις παροιμία λέγουσα: « Ὅστις σκοπεῖ » πρὸς τὸν ἥλιον, βεβαίως δὲν θέλει φθάσει αὐτόν· τὰ βέλη » του ὁμως ἐμποροῦσι νὰ ριφθῶσιν ὑψηλότερα παρ' ὅσον ἦθε- » λον ριφθῆ, ἐὰν ἐσκόπει εἰς μικρὰν καὶ περιορισμένην ἀπό- » στασιν. » Τὸ αὐτὸ ἀπαραλλάκτως συμβαίνει καὶ εἰς τὴν μόρφωσιν τοῦ χαρακτῆρος. Θεῶσατε τὸ σημεῖον τοῦ σκοποῦ ὑμῶν ὑψηλά· καὶ μολονότι δὲν θὰ φθάσητε αὐτό, θέλετε ὁμως δυναθῆ νὰ ὑψωθῆτε περισσότερον παρὰ ἐὰν ἐσκοπεῖτε χαμη- λότερα. Μὴ γνωρίζοντες ἐν γένει οἱ νέοι, τί δύνανται νὰ κατορθώσωσι διὰ τῆς ἐπιμονῆς καὶ τῶν προσπαθειῶν, ἐμμέ- νουσι εἰς τὴν ἄκαρπον ἀκίνησίαν. Δὲν ἐξασκοῦσι τὰ προτε- ρήματα, οὔτε ἀναπτύσσουσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν, διὰ νὰ λά- θωσι τὴν πρέπουσαν αὐτοῖς ὑπεροχὴν καὶ ἀξίαν, αὐτὲ θέτου- σιν ὀριστικὸν πύνα σκοπὸν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν, ὅστις νὰ ζωογονῇ αὐτοὺς ἀπαύστως· ἀλλὰ φαίνονται ἀδιάφοροι ἀναι- σθητοῦντες πρὸς πᾶν ὅ,τι εἶναι γενναῖον καὶ ἐντιμὸν, καὶ καταναλίσκοντες τὸν βίον ἀνωφελῶς καὶ ἐπιζημιῶς. Ἐπειδὴ λοιπὸν δὲν προσηλοῦνται εἰς τι μέγα καὶ οὐσιῶδες, συμβαίνει ἐκ τούτου νὰ ἦναι μικρὰ καὶ ἀδύνατοι αἱ προσπάθειαι αὐ- τῶν, καὶ ἐπομένως καθίσταται ἀδύνατον ν' ἀποκτήσωσιν ἄξιον καὶ ὀριστικὸν χαρακτῆρα.

Γνωρίζατε καλῶς, ὅτι δύνασθε νὰ κατασταθῆτε ὅ,τι δή- ποτε ἀποφασίσητε διὰ νὰ γενῆτε. Ἡ ἀπόφασις εἶναι παν- τοδύναμος. Ἀποφασίσατε νὰ γενῆτε τι εἰς τὸν κόσμον, καὶ

Εἴμεθα ὄντα μιμητικά, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ διάθεσις καὶ αἱ ἐξῆς ἡμῶν λαμβάνουσι κατὰ πολὺ τὴν μορφήν καὶ τὰ παραδείγματα ἐκείνων, μὲ τοὺς ὁποίους συνήθως σχετιζόμεθα. Τούτου ἕνεκα οἱ νέοι ἐξαιρέτως οφείλουσι νὰ δίδωσι πολλὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῶν φίλων καὶ συντρόφων αὐτῶν. Ἐὰν προτιμήσωσι τὴν συναναστροφὴν καὶ τὴν σχέσιν τῶν νουεχῶν καὶ ἐναρέτων καὶ ἐπιχειρηματιῶν, τὰ ἀποτελέσματα τῆς τοιαύτης προτιμήσεως θέλουσιν ἀποβῆ ἔπωφελῆ καὶ εὐτυχῆ ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν ἐξέων αὐτῶν. Διότι, ζῶντες ὑπὸ τὴν ἐπιρροίαν τῶν ζωηρῶν καὶ ὠραίων παραδειγμάτων τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἐξοχότητος, θέλουσιν ὄχι μόνον λαμβάνει ἀπέχθειαν πρὸς ὅ,τι εἶναι ποταπὸν καὶ ἀγενές καὶ ἀτιμον, ἀλλὰ καὶ θέλουσιν ἐμπνέσθαι πρὸς τούτοις ὑπὸ τῆς ζωηρᾶς ἐπιθυμίας τοῦ προβαίνειν εἰς ὅλα τὰ ἐπαινετὰ καὶ ἀξία καὶ καλά. Εἶναι δὲ πάντῃ περιττὸν νὰ προσθέσω ἐνταῦθα, ὅτι ἡ μετὰ τῶν διεφθαρμένων καὶ κακοήθων σχέσις φέρει πάντῃ ἐναντία τῶν ὅσων εἶπομεν ἀποτελέσματα διότι τοῦτα ἐνναεῖται οἴκοθεν.

Πολὺ ὀλίγον προσέχουσιν οἱ νέοι εἰς τὸν στιγματισμὸν, τὸν ὁποῖον ἡ ὑπόληψις λαμβάνει ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ ἐκ τῶν κακῶν συντρόφων, ἀγνοοῦντες, ὅτι ὁ κακὸς χαρακτήρ τῶν τοιούτων συντρόφων μεταδίδεται ἀμέσως καὶ πρὸς αὐτούς. Ἐὰν ὁμως ζητήσωσι τὴν συναναστροφὴν τῶν ἀξίων καὶ εὐυπολήπτων, τότε κερδίζουσι τὸν ἔπαινον καὶ τὴν τιμὴν τοῦ Κοινοῦ, καθόσον ἡ προτίμησις των αὐτῆ μαρτυρεῖ, ὅτι οὗτοι, σεβόμενοι ἑαυτοὺς, ἐπιθυμοῦσι νὰ κερδίσωσι καὶ τὸ σεβας τῶν ἄλλων. Ἀπ' ἐναντίας δὲ ἡ μετὰ τῶν κακῶν σχέσις καταδικάζει πάντοτε τὸν νέον ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ. Πιθανὸν οὕτως νὰ συλλογίζητε πολὺ ὀλίγον περὶ τῶν κακῶν ἀποτελεσμάτων τῆς συναναστροφῆς αὐτῆς· οἱ ἄλλοι ὁμως κάμνουσι τὰς παρατηρήσεις των. Ἀπὸ δὲ τῶν συναναστροφῶν, τὰς ὁποίας οὗτος προτιμᾷ, μαθηθάνουσι τὰς κλίσεις καὶ τὴν ῥοπὴν του, προβλέποντες ἐν πλήρει πεποιθήσει, ὅποια θέλει εἶσθαι ἡ ἔκβασις τοῦ

σις τῆς πρὸς τὸν Θεὸν εὐθύνης. Ὅστις ἔχει βαθέως ἐγκεχαράχμενην εἰς τὸν νοῦν του τὴν περὶ τοῦ αἰετοπε παρόντος καὶ ἀμεταβλήτου Θεοῦ ἰδέα, διαλογιζόμενος μετὰ τῆς ἀνηκούσης πρὸς Αὐτὸν εὐλαβείας καὶ ἀγάπης, ἐκεῖνος προσθέτει ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ ἐπιβροῆν σταθεροῦς καὶ ἰσχυρᾶς ἐνεργητικότητος, ἥτις, ἀποτρέπουσα αὐτὸν ἀπὸ τῶν ποταπῶν καὶ ἀγενῶν καὶ ἀτίμων ἔργων, τὸν ἀναβιβάζει εἰς τὸν εὐγενῆ κύκλον τῆς ἱερότητος καὶ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας. Ἄν λοιπὸν ἡ θεωρία τῶν παραδειγμάτων τῆς ἀνθρωπίνου ὑπεροχῆς τείνει εἰς τὸ νὰ προσδεύσῃ τὴν καρδίαν καὶ νὰ ὑψώσῃ τὸν νοῦν οὐδεμίᾳ ἀμφισβολία ὑπάρχει, ὅτι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο θέλει προχθῆ βεβαιότερον καὶ σταθερότερον ἐκ τῆς πρακτικῆς μελέτης τοῦ Παντοκράτορος· δηλαδή (διὰ τὴν μεταχειρισθῶ ἄλλου γλῶσσαν), ἐκ τῆς πρακτικῆς μελέτης ἐκείνου τοῦ ὄντος, « τὸ ὁποῖον δανειζεται λάμψιν ἀπὸ παν- » τὸς καλοῦ καὶ ὠραίου, καθυποτάσσον ἐν ἑαυτῷ πᾶν ὅτι » εἶναι μέγα καὶ τὸ ὁποῖον κáθηται ἐνθρονισμένον ἐπὶ τῶν » θησαυρῶν τοῦ παντός. » Ἐνατενίζοντες λοιπὸν πρὸς τοιοῦτο ὄν, καὶ ζῶντες ὑπὸ τοιαύτην ἐπήρειαν, μεταβαίνομεν ἀπὸ δόξης εἰς δόξαν, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τῆς θείας ἐμπνεύσεως.

Ἡ Χριστιανικὴ Ὁρησκεία, ἐντυπώνουσα βαθέως εἰς τὸν νοῦν τὴν πρὸς τὸν Θεὸν ἀγάπην καὶ τὸν φόβον αὐτοῦ, εἶναι τὸ ἰσχυρότερον καὶ δραστικώτερον ἐλατήριον τῶν ἀνθρώπων. Αὕτη ἐκτυλίσσει τὴν ἀλήθειαν, ἐπισπεύδει τοὺς σκοποὺς, συνδέει τὰ συμφέροντα, διασαφίζει τὰς προσδοκίας, ἐμπνέει τὰς ἐλπίδας καὶ ὑψώνει τὸν νοῦν ἡμῶν εἰς τὸν Οὐρανόν. Ὁ δὲ μοναδικὸς σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ ἐπηρρέασῃ μετὰ τὸν ἰσχυρότερον τρόπον ἐπὶ τῆς καρδίας καὶ τοῦ πνεύματος ἡμῶν πληρόνουσα τὴν ψυχὴν μετὰ τὰς εὐγενεστέρας θεωρίας καὶ μετὰ τὰ ἱερώτερα αἰσθήματα καὶ διευθύνουσα ἀπάσας τὰς ἐνεργείας καὶ τοὺς σκοποὺς αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρμολίαν αὐτῶν χοῦσιν. Ὅταν δὲ ἀπαξ ριζωθῇ ἡ οὐράνιος αὕτη Ὁρησκεία εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, τότε οἱ σκοπασμοὶ καὶ αἱ ἐλπί-

ἴσως αὐτὸς δὲν εἶναι ἔνοχος ὥστε καὶ καλὸν ἂν πράξῃ οὗτος, εἶναι ἐπόμενον ἢ πράξις αὐτοῦ νὰ κατηγορηθῇ ὡς κακὴ καὶ δολία· διότι ἔχει χάσει ἤδη τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν τιμίων ἀνθρώπων, οὔτινες, γνωρίζοντες αὐτὸν ὡς ἄστατον καὶ διεφθαρμένον, πιστεύουσι μὲν ὅσα ὑπολαμβάνονται καὶ λέγονται κατ' αὐτοῦ, δὲν δίδουσι δὲ εἰς οὐδὲν καλὸν ἀκρόασιν.

Ἄφ' ἑτέρου, ὁ ἔχων καλὸν χαρακτῆρα καὶ ὑπάληψιν σταθερὰν καὶ δεδοκιμασμένην, ἴσταται ἐνώπιον τοῦ Κοινοῦ ὑπεράνω πάσης ὑποψίας καὶ κατηγορίας. Οἱ φθονεροὶ καὶ οἱ διεφθαρμένοι ἐμποροῦσι τῶντι νὰ διασπείρωσι τὰς ψευδεῖς φήμας καὶ συκοφαντίας αὐτῶν. Πλὴν, αἱ δοκιμαί των ἐπανερχονται ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν προσώπων· τὰ δὲ βέλη αὐτῶν ῥίπτονται ἐπὶ ματαίῳ ἢ μᾶλλον, κτυπῶντα ἐπὶ τῆς εὐρείας ἀσπίδος, ὅπισθεν τῆς ὀπίσθεν ὁ σκοπὸς τῆς πονηρίας των κρύπτεται, πίπτουσιν ἐπὶ τῆς γῆς ἀτελεσφόρητα. Οὗτος αἰσθάνεται, ὅτι ἐνεργεῖ ἐπὶ ὑγιῶν ἀρχῶν καὶ ἐπειδὴ εἶναι γνωρισμένος εἰς τὸ Κοινὸν ὡς τίμιος καὶ ἄξιος ἄνθρωπος, δὲν ἔχει ποτὲ τὴν χρεῖαν νὰ προσέξῃ εἰς ὅ,τι δύσφημον καὶ κακὸν οἱ ἐχθροὶ του ἤθελον διασπείρει περὶ αὐτοῦ· διότι ἐξασφαλίζουν αὐτὸν ἢ πίστις καὶ ἢ πεποιθήσις ὄλων ἐκαίνων, οὔτινες τὸν γνωρίζουσι. Πιστεύοντες οὗτοι εἰς τὴν ἀθωότητα καὶ εὐθύτητα αὐτοῦ, ἄνευ τῆς ἐπιβεβαιώσεως δικαστηρίου τινος, ἀφίνουσιν αὐτὸν ἐλεύθερον νὰ τρέχῃ τὸ στάδιον αὐτοῦ χωρὶς νὰ τὸν ἐπικρίνωσιν. Ἡ διαβολὴ δύναται μὲν διὰ μίαν στιγμὴν νὰ προσκολληθῇ τοὺς ὄνυχας αὐτῆς ἐφ' ἐνὸς ἀγνοῦ χαρακτῆρος, οὐδέποτε δ' ἐμπορεῖ νὰ προσξενήσῃ ἀποτελέσματι· διότι ὁ τοιοῦτος χαρακτῆρ ἔχει τὸ ἀντίδοτον τοῦ δηλητηρίου, δι' οὗ ἀπαλλάττεται τῆς προσκαιροῦ πληγῆς μετὰ ζωογονημένης δυνάμεως καὶ λαμπρᾶς ωραιότητος.

Θέλω ἤδη προσθέσει, ὅτι ἐν τῇ ἀνεγνωρισμένῃ κατοχῇ τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, ὑπάρχει ἐπιρροή τις συντηρητικὴ καὶ προτρεπτικὴ μεγαλωτάτης βαρύτητος καὶ ἀξίας. Ὁ νέος, ὅστις ἐπέρασεν τὴν παιδικὴν του ἡλικίαν μὲ χρυσὰ ἤθη, καὶ ἐμβαίη

ἐν ἡμέρα, καὶ ἐν νυκτί· ἐν μοναξίᾳ, καὶ ἐν συναναστροφῇ· ἐν ὄρα ἀσθενείας, καὶ ἐν πληρεστάτῃ ὑγείᾳ ἐν τῇ ζωῇ, καὶ μετὰ τὴν ζωὴν, καὶ τέλος πάντων, εἰς αἰῶνα τὸν ἅπαντα. Αἱ ἡδοναὶ τοῦ πνεύματος δὲν μαραίνονται ποτε, διότι ὁμοιάζουσι μὲ τὸ δένδρον τῆς ζωῆς, τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα οὐδέποτε φθείρονται, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ καρπὸς θέλει ζωογονήσῃ ἡμᾶς εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν.

Πρέπει νὰ προσθῶμεν ἐνταῦθα, ὅτι ὑπάρχει καὶ τις ἄλλη ἡδονὴ γλυκυτάτη, προκύπτουσα ἐκ τῆς ὑπολήψεως, καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῶν καλῶν ἀνθρώπων. Αὕτη δὲ εἶναι ἢ ἐν τῷ Προομιᾷ ἀναφερομένη χάρις, ἣτις συνιστᾶται ὑπὸ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος ὡς καλλιτέρα ἀπὸ τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον. Καὶ τίς ἄρά γε δὲν αἰσθάνεται καὶ δὲν ἐννοεῖ τὴν ὀρθότητα τῆς συστάσεως; Ἀλλὰ, τί εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον τέρπει μᾶλλον τὴν καρδίαν καὶ παρέχει ἡμῖν ὑψηλοτέραν καὶ σταθερωτέραν εὐτυχίαν; οὐχὶ ἡ καλὴ θέλησις καὶ οἱ φιλικοὶ σεβασμοὶ καὶ ἡ ἀνύποπτος πίστις καὶ οἱ εἰλικρινεῖς ἔπαινοι τῶν ἀνθρώπων; Πάντα ταῦτα ἀπολαμβάνει ἀναποφεύκτως ὁ τῆρῶν ἀκέραιον χαρακτῆρα.

Τῶντι, φίλοι μου, ἐὰν μορφώσητε τοιοῦτον χαρακτῆρα, πάντες οἱ ἄνθρωποι, εἴτε καλοὶ εἴτε κακοί, θέλουσι βιασθῆναι νὰ προσφέρωσιν εἰς ὑμᾶς τὴν ὑποταγὴν τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν· διότι οὗτος εἶναι ὁ φόρος τὸν ὁποῖον ἡ κακία ἀναγκάζεται πάντοτε νὰ πληρῶνῃ πρὸς τὴν ἀρετὴν. Τότε θέλετε ἔχει ὑπὲρ ὑμῶν μαρτυρίαν ἐγκεχαραγμένην ἐπὶ τῆς πλακῶς πάσης ἀνθρωπίνου καρδιάς, ἣτις νὰ ἐπιβάλλῃ ἐκούσιον τιμὴν ἐκ μέρους ἐκείνων, οἵτινες δὲν βλέπουσι μετὰ εἰλικρινοῦς ὄμματος τὴν ὠραίαν ὑμῶν διαγωγὴν, τὴν ἐπαυξάνουσαν τὰς προσπαθείας καὶ ἐπεκτείνουσαν τὴν σφαιρὰν τῶν ἐργασιῶν ὑμῶν. Τότε θέλετε ἔχει ἰσχὺν καὶ βαρύτητα καὶ σημασίαν ἐν τῷ μέσῳ τῆς κοινῆς ὡσπερ ἄλλοι χαίρουσιν ἤδη τὰ καλὰ ταῦτα διὰ τοῦ αὐτοῦ μέσου. Παρατηρήσατε: ἰσχυρὴν ἀνθρώπων συμβουλὴν ἔχει μεγάλην ἀξίαν ἐφ' ὅλων τῶν σπουδαίων ὑποθέσεων; ποῖον

νοῦσι μὲ προστάτας καὶ βοηθοὺς· καὶ τῶ ἀνοίγουσι βεβαίαν καὶ εὐκόλον διάβασιν εἰς τὸν πλοῦτον, εἰς τὴν τιμὴν καὶ εἰς τὴν εὐτυχίαν. Ὑπάρχουσιν ἐνταῦθα, καθὼς καὶ εἰς πᾶσαν ἄλλην κοινωνίαν, ἄνθρωποι εὐποροὶ καὶ ἰσχυροὶ, οἵτινες φαίνονται πάντοτε πρόθυμοι νὰ ἐμψυχώνωσι καὶ νὰ συνδράμωσι τοὺς ἐπιχειρηματικούς καὶ ἀξίους γέους· ὥστε βαδίζοντες οὗτοι ἐπὶ τῆς στερεᾶς βάσεως τοῦ καλοῦ χαρακτῆρος, δύναται πάντοτε ν' ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὰ ἔργα καὶ νὰ ὑψωθῶσιν εἰς τὰ ἐπαγγέλματα αὐτῶν, οἷα δῆποτε καὶ ἂν ᾦσιν αὐτά.

Γίνεται ἄρα ὀρθὸν ἐξ ὧν εἶπομεν, ὅτι ἢ ἐν τῇ ζωῇ πρόοδος ὑμῶν συνίσταται ὅλως εἰς ὀλίγα μόνον ἔτη· δηλαδὴ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ἤδη διαβαίνουσιν ἀπ' ὑμῶν. Ἐὰν λοιπὸν μεταχειρισθῆτε σοφῶς καὶ ἐπιμελῶς τὸν καλλιεργήσιμον τοῦτον τῆς ζωῆς χρόνον· ἔαν διέλθῃται σπουδαίως τὴν πολυτιμωτάτην αὐτὴν περίοδον τῆς υπάρξεως ὑμῶν· ἔαν τώρα ἀποκτήσῃτε ὑγιεῖς ἀρχάς, καὶ μορφώσῃτε χρηστὰ ἦθη, ἐξερχόμενοι εἰς τὸ κοινωνικὸν στάδιον μὲ καθαρὰν καὶ ἀκηλίδωτον ὑπόληψιν, ἐκάμετε ἤδη τὴν τύχην ὑμῶν. Διότι ἀνοίγεται ἐμπροσθεν ὑμῶν τὸ στάδιον τῶν τυχηρῶν ἐπιχειρήσεων, ἐφελκύνοντες πρὸς ἑαυτοὺς φίλους καὶ προστάτας, οἵτινες νὰ ἐνθαρρύνωσι τὰς προσπάθειάς καὶ νὰ ἐπαυξάνωσι τὰ συμφέροντα ὑμῶν· ἢ δὲ κοινωνία ὁλόκληρος θέλει σᾶς προσφέρει τὴν ἐμπιστοσύνην καὶ τὴν συνδρομὴν αὐτῆς.

Ἀπ' ἐναντίας δὲ, ἔαν κακῶς μεταχειρισθῆτε τὰς εὐκαιρίας τὰς ὁποίας ἤδη χαιρέτε ἐπὶ τῆς μορφώσεως τοῦ χαρακτῆρος ὑμῶν· ἂν ἀμελήσῃτε τὴν καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος καὶ τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας ὑμῶν· ἂν ἀποκτήσῃτε κακὰς ἐξεῖς καὶ ἐπιλήψιμον ὑπόληψιν, τότε θέλετε παρεμβάλλει εἰς τὸν δρόμον τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ προαγωγῆς ὑμῶν πρόσκομα, τὸ ὁποῖον πιθανὸν νὰ μὴ δυνηθῆτε νὰ ὑπερβῆτε ποτέ. Ἐπαναλαμβάνω τὴν παρατήρησίν μου, παρακαλῶν νὰ ἐντυπώσῃτε ζωηρῶς καὶ βαθέως εἰς τὸν νοῦν ὑμῶν, ὅτι ἢ ἐν τῇ ζωῇ πρόοδος ὑμῶν συνίσταται εἰς ὀλίγα ἔτη, ἢ μᾶλλον, ὅτι αὕτη

Ἐκκλησίας καὶ τοῦ Κράτους. Στοχάσθητε λοιπὸν, ὅτι ἀπὸ τοῦ σχηματιζομένου ἤδη χαρακτήρος ὑμῶν κρέματα οὐχὶ μόνον ἡ ἰδία ὑμῶν εὐτυχία, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνη τῶν φίλων καὶ οἰκογενειῶν, ὡσπερ καὶ ὁλοκλήρου τῆς κοινωνίας αὐτῆς. Ταῦτα πάντα ἐξαρτῶνται τῶνόντι ἐκ τῆς ἀληθοῦς ἀρετῆς καὶ πραγματικῆς ὑπεροχῆς ὑμῶν.

Μῆτε περιορίζεται ἕως ἐδῶ τὸ καλόν. Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ καλοῦ χαρακτήρος σας δὲν περιορίζονται εἰς τὴν παρούσαν σκηνὴν μόνον, ἀλλ' ἐκτείνονται καὶ εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεάς, καὶ θέλουσι γίνεαι ἐπαισθητὰ διὰ παντός τοῦ χρόνου. Ὁ χαρακτήρ τὸν ὁποῖον θὰ λάβετε, θέλει ἀφεύκτως μεταδοθῆ εἰς τὴν ἀνεγειρομένην νέαν γενεάν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν κατόπιν, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἄλλην· ὥστε ὁ χαρακτήρ, καὶ, κατὰ συνέπειαν τούτου, ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία ἀπειραρίθμων μυριάδων λαῶν, τόσον εἰς τὴν παρούσαν ὅσον καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, στηρίζεται ἐπὶ τῆς διαγωγῆς, τὴν ὁποῖαν ἤδη ἀκολουθεῖτε· καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχῶν, τὰς ὁποίας ἐνοσπεύετε εἰς τὰ σπλάγγνα τῆς κοινωνίας διὰ τοῦ πρακτικοῦ βίου ὑμῶν.

Τοιαῦτα λοιπὸν εἰσὶ τὰ αἷτια, ἅτινα ἐπιβάλλουσιν ὑμῖν τὴν ἀπόκτησιν τοῦ καλοῦ χαρακτήρος, τοῦ δυναμένου νὰ προστατεύσῃ ὑμᾶς ἀπέναντι πάσης παρεκτροπῆς καὶ ἐνοχοποιήσεως. Αὐτὸς εἶναι ἡ πηγὴ τῶν καθαρωτέρων καὶ τῶν πλέον διαρκῶν ἀπολαύσεων ὑμῶν, διότι ἐξασφαλίζει παρ' ὑμῖν τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν ἀνθρώπων· διότι αὐξάνει τὴν δύναμιν καὶ ἐπεκτείνει τὴν σφαιρὰν τῆς χρησιμότητος ὑμῶν· διότι ἔχει τὴν πλέον ἄμεσον καὶ εὐτυχῆ ἀναφορὰν πρὸς τὴν πρόοδον καὶ προαγωγὴν ὑμῶν· καὶ διότι, τέλος πάντων, οὗτος (ὁ καλὸς χαρακτήρ) συνδέεται μὲ τὴν εὐημερίαν τῶν οἰκογενειῶν καὶ συγγενῶν καὶ φίλων ὑμῶν, μὲ τὴν καλὴν ἔκβασιν τῆς κοινωνίας, καὶ μὲ τὴν ἐπίγειον καὶ οὐράνιον εὐτυχίαν τῶν ἐπερχομένων οἰκογενειῶν.

Διὰ νὰ αἰσθανθῆτε δὲ βαθύτερα τὸ βάρος τῶν σχέψεών μου αὐτῶν, ἀνατρέψατε διὰ μιᾶς τὴν εἰκόνα τῶν παραστά-

XX

ΟΜΙΛΙΑ Ε΄.

Περὶ ἀναγνώσεως.

α Πρόσεχε τῇ ἀναγνώσει. » (Πρὸς Τιμόθ. Α΄. Κεφ. δ΄. 43.)

Εἰς τὴν πρώτην Ὀμιλίαν παρεστήσαμεν τὰς ἀπαιτήσεις, τὰς ὁποίας ἡ Κοινωνία ἔχει ἐπὶ τῶν νέων. Εἰς τὴν δευτέραν περιεγράψαμεν τοὺς κινδύνους, τοὺς ὁποίους αὐτοὶ τρέχουσιν ἅμα εἰσέλθωσιν εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωὴν. Εἰς δὲ τὴν τρίτην εἶδομεν ὅτι οἱ νέοι πρέπει νὰ συστήνωσιν εἰς ἑαυτοὺς ὑγιεῖς ἀρχάς· καὶ εἰς τὴν τετάρτην παρεστήσαμεν τὴν ἀνάγκην τοῦ ἔχειν εὐθὺν καὶ σταθερὸν χαρακτήρα.

Τώρα ἔρχομαι νὰ πραγματευθῶ ἀντικείμενον ὑψηλοτέρας θεωρίας, τὸ ὁποῖον κανονίζει καὶ διευθύνει ὅλα τὰ συστήματα καὶ ὅλα τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὸ ὁποῖον ἐκ τούτου ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν ἀξίαν καὶ ὑπεροχὴν αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ εἶναι ἡ καλλιέργεια τοῦ νοῦς. Ὁ ἀκαλλιέργητος νοῦς ὁμοιάζει μὲ τὴν χέρσον καὶ ἡμελημένην γῆν, ἥτις δὲν δύναται νὰ προάξῃ ἄλλο εἰμὴ ἀκάνθας καὶ τριβόλους καὶ χόρτα ἀγρία καὶ ἐπιβλαβῆ, ἐνῶ ἀπεναντίας τὸν καλλιεργημένον νοῦν ἐμποροῦμεν εὐστοχώτατα νὰ παραβάλωμεν μὲ τὸν ὠραῖον ἐκεῖνον καὶ καλῶς περιποιημένον κῆπον, εἰς τὸν ὁποῖον κάθε καλὸν δένδρον ἀναπτύσσεται καὶ αὐξάνει, προάγον ἐτησίως τοὺς ὠραίους καρποὺς αὐτοῦ ἐν ἀφθονίᾳ.

Εἰς τὸν ἀπαιδευτον οὖν ἄνθρωπον, ὅλα τὰ περὶ αὐτὸν εἰσὶ σύγχυσις καὶ κωκεῶν! καὶ, ὅσον οὗτος προσπαθεῖ νὰ εἰσδύσῃ εἰς τὴν γνῶσιν τῶν περικυκλούντων αὐτὸν, τόσοῦτον μᾶλλον περιπλέκεται εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων καὶ πραγμάτων. Εἰς δὲ τὸν ἔχοντα παιδείαν (δηλαδὴ τὴν ἀληθῆ καὶ κοινὴν παιδείαν), ἀποβαίνει τὸ ἐναντίον ἀποτέλεσμα· διότι πᾶσα σχέσις φαίνεται εὐκρινῆς καὶ διυλισμένη καὶ καθαρὰ καὶ λεία. Ἐξάγεται ἄρα, ὅτι ἡ παιδεία, περὶ ἧς κατωτέρω θέλομεν λαλήσει πλατύτερον, εἶναι ὁ λύχνος τοῦ πνεύματος ὁ διασαφίζων καὶ ἐξηγῶν τὰ πάντα.

μου, ὅταν τὸ βιβλίον ἦναι κακὸν καὶ διαστραμμένον· ἐπειδὴ, οἱ συγγραφεῖς μὲ! τοὺς ὁποίους ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συναναστρέφεσθε δὲν ἀργῶσι· νὰ ἐντυπώσωσιν εἰς τὸ πνεῦμα ὑμῶν τὴν εἰκόνα αὐτῶν καὶ τὸν χαρακτῆρα. Ὁ τρόπος τοῦ συλλογίζεσθαι, ἡ αἰσθητικὴ δύναμις, τὰ κοινωνικὰ καὶ ἠθικὰ φρονήματα καὶ ὅλος ἐν γένει ὁ χαρακτῆρ ὑμῶν θέλει λάβει τὸ σχῆμα αὐτοῦ καὶ χρῶμα πολὺ πλεόν ἀπὸ τὰ ὅποια ἀναγινώσκετε βιβλία. Ἐὰν λοιπὸν κάμνητε καλὴν ἐκλογὴν καὶ σπουδάζητε αὐτὰ προσεκτικῶς, δύνανται νὰ φωτίσωσι τὸ λογικόν, νὰ μορφώσωσι τὴν καρδίαν καὶ νὰ εὐστήσωσι τὸν χαρακτῆρα ὑμῶν ἐπὶ τῆς ἀληθοῦς βάσεως τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εἰλικρινείας. Ἐξεναντίας δὲ, ἡ κακὴ αὐτῶν ἐκλογὴ ἀδυνατίζει τὴν λογικὴν δύναμιν, διαστρέφει τὴν κρίσιν, φθείρει τὰς ἠθικὰς ἀρχὰς καὶ καταστρέφει τὴν εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν ὑμῶν. Πρέπει λοιπὸν νὰ ἐντυπώσητε εἰς τὸ πνεῦμα ὑμῶν βαθέως καὶ στερεῶς τὸ ἀκόλουθον ἀξίωμα: «Πρόσεχε » τί ἀναγινώσκεις.»

Τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἔχη τις πρὸ ὀφθαλμῶν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, εἶναι τὰ ἀκόλουθα: α.) Ν' ἀποκτήσῃ χρησίμους γνώσεις, φωτίζων τὸ λογικόν αὐτοῦ διὰ τῆς ἀληθοῦς μαθήσεως. β.) Νὰ τελειοποιήσῃ τὴν κριτικὴν τοῦ δύναμιν, ἵνα κρίνῃ ὀρθῶς ἐν τῇ πορείᾳ τῶν ἐνεργειῶν αὐτοῦ. γ.) Νὰ μορφώσῃ τὸν ἠθικόν τοῦ τρόπον, ὥστε νὰ ἐκτελῇ μὲ τιμὴν καὶ μὲ ὠφέλειαν τὰ καθήκοντα τῆς ζωῆς αὐτοῦ· καὶ δ.) Νὰ προστοιμάσῃ ἑαυτὸν διὰ τὸ στάδιον τοῦ βίου, καὶ διὰ τὴν αἰώνιαν μακαριότητα. Ὅλα δὲ τὰ βιβλία πρέπει νὰ νομιζόνται καλὰ ἢ κακὰ, εἰς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, καθ' ὅσον ἀποβλέπουσι ν' αὐξήσωσιν ἢ νὰ ἐλαττώσωσι τὴν ἐπίτευξιν τῶν ἀντικειμένων τούτων.

Δεχόμενοι λοιπὸν ταῦτα ὡς ἀρχὴν, διὰ τῆς ὁποίας νὰ κανονίζητε τὴν ἐκλογὴν τῶν βιβλίων, νομίζω, ὅτι θέλετε ὀδηγηθῆ ν' ἀφιερῶσητε ἰκανὸν τῆς ζωῆς μέρος εἰς τὴν ἱστορικὴν ἀνάγνωσιν, καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους

ὁποίου τέρπει τὴν αἰσθητικότητά τοῦ ἀνθρώπου, ἐπασχο-
 λοῦσα καὶ αὐτῶν ἔτι τῶν φύσει ἀπεριέργων καὶ ἀμαθῶν τὴν
 προσοχὴν, προμηθεύει πρὸς τοῦτοις μαθήματα σοφίας καὶ
 φρονήσεως ἵκανὰ νὰ ὑπελήθωσι καὶ τοὺς σφωτέρους ἀνθρώ-
 πους. Αὐτὴ σὰς δίδει γνῶσιν τῶν πλέον ὠραίων καὶ ἐξόχων
 εἰκόνων τοῦ ἀνθρωπίνου χαρακτῆρος. Αὐτὴ σὰς συσταίνει εἰς
 τὴν κοινωνίαν τῶν πεπαιδευμένων καὶ σώφρων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν
 συναναστρέφομενοι ἀκολουθεῖτε ὅλα αὐτῶν τὰ ἔργα καὶ τοὺς
 τρόπους. Ἐν αὐτῇ ἀκούετε τὰς συνδιαλέξεις των, βλέποντες
 τὴν ἀκατάπικστον ἐνέργειαν αὐτῶν, καὶ σημειοῦντες τὰ βή-
 ματα διὰ τῶν ὁποίων ἀπέκτησαν τοσαύτην εἰς τὸν κόσμον
 ὑπεροχὴν, καὶ ὑψώθησαν εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς τιμῆς καὶ
 δόξης. Ἡ τοιαύτη λοιπὸν σπουδὴ δὲν ἐμπορεῖ εἰμὴ νὰ προά-
 ξῃ ἐν ὑμῖν καλὸν ἀποτέλεσμα· διότι, ὅταν συναναστρέψηθε με-
 ἀνδρας τοιοῦτου χαρακτῆρος, τὸ πνεῦμα ὑμῶν θέλει λαμβάνει
 βαθμηδὸν παρομοίαν τινὰ μόρφωσιν, ἀποκτῶν δύναμιν, ἣτις
 νὰ ὑψῶνῃ ὑμᾶς εἰς πᾶν βάσιμον καὶ στερεὸν πρᾶγμα, καὶ νὰ σὰς
 ἐμφυχόνῃ μετὰ τὴν ἀγάπην πάσης εὐγενοῦς καὶ μεγαλοπρεποῦς
 πράξεως.

Μετὰ τὴν Βιογραφίαν ἔρχονται οἱ συγγραφεῖς, οἵτινες
 ἀναπτύσσουν τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας, καταγινόμενοι ἰδίως
 εἰς τὴν πρακτικὴν τοῦ βίου τέχνην. Τούτου τοῦ εἶδους οἱ
 συγγραφεῖς μᾶς διδάσκουσι ν' ἀναγινώσκωμεν καὶ νὰ ἐνοῶ-
 μεν τὴν ὑψηλὴν βίβλον τῆς Δημιουργίας, ὑποβάλλοντες εἰς
 τὴν μελέτην ἡμῶν τὴν κατασκευὴν τῆς φύσεως. Αὐτοὶ ἀνα-
 πτύσσουν εἰς τὴν θεωρίαν ἡμῶν τὴν ὠραιότητα, τὴν τάξιν
 καὶ τὴν ἀρμονίαν, τὰ ὁποῖα χαρακτηρίζουσι τὰ θαυμάσια
 ἔργα τοῦ Θεοῦ. Ἐνῶ δὲ διὰ τῆς σπουδῆς τῶν ἐξόχων τού-
 των ἔργων ἐνισχύεται τὸ πνεῦμα, μορφόνηται ἡ καρδιά, αὐ-
 ξάνουσιν αἱ θεωρίαι καὶ πολλαπλασιάζονται αἱ πηγαὶ τῆς
 εὐχαριστήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὑψόνηται ἐνταυτῷ καὶ ἡ ψυχὴ
 αὐτοῦ εἰς τὴν θεωρίαν τοῦ μεγάλου Ὄντος, διὰ τοῦ ὁποίου
 ἐδημιουργήθησαν καὶ κυβερνοῦνται τὰ πάντα. Ἔστω τοιου-

ἐπασχολοῦσι τὸ πνεῦμα καὶ τὴν καρδίαν ἡμῶν. Ἡ δὲ ἀθάνατος ἡμῶν ψυχὴ θέλει μεταβῆ εἰς ἐκεῖνον τὸν κόσμον, ἀπὸ τοῦ ὁποίου τὸ σύνορον οὐδεὶς περιγηγῆς ἠδυνήθη ποτὲ νὰ ἐπιστρέψῃ. Τί λοιπὸν εἶναι τόσον ἀναγκαῖον εἰς ἡμᾶς, ὅσον ἡ περὶ ἑαυτῶν γνῶσις, καὶ ἡ γνῶσις τῆς πρὸς τὸν Θεὸν, καὶ πρὸς ἀλλήλους σχέσεως ἡμῶν; Ὅσα λοιπὸν βιβλία συντείνουσιν εἰς τὴν ἀπόκτησιν τῆς τοιαύτης μαθήσεως, εἶναι βεβαίως μεγάλης ἀξίας, ἐπειδὴ ἐμπεριέχουσι τὰ πλέον ἀξιόλογα ἡμῶν συμφέροντα. Ὅθεν πρέπει νὰ προτιμῶμεν αὐτὰ πάντοτε εἰς τὴν σπουδὴν ἡμῶν.

Τὴν ιδεάν ταύτην δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν ἐξαιρέτως εἰς τὴν Ἀγίαν Γραφήν. Ἡ βίβλος αὕτη, ἥτις διαδοχικῶς ἐσώθη εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀπὸ τῶν πλέων ἀρχαίων χρόνων καὶ ἥτις εἶναι ὁ ἐκλεκτὸς σύντροφος καὶ φίλος τῶν Πατριαρχῶν, τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων καὶ ὄλων τῶν σοφωτέρων καὶ σπουδαιοτέρων ἀνθρώπων, οἵτινες ἤκμασάν ποτε ἐπὶ τῆς γῆς: Αὕτη, ἥτις μᾶς διδάσκει τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν θέλησιν τοῦ ὑψίστου Θεοῦ καὶ τελικοῦ κριτοῦ, ὅστις ἀνοίγει εἰς ἡμᾶς τὸν δρόμον τῆς σωτηρίας διὰ μέσου τοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀνακαλύπτει εἰς τὴν θεωρίαν μας τὸν ἀόρατον κόσμον, δεικνύων τὴν ἐσχάτην εἰαρμένην ἡμῶν: Ἡ βίβλος αὕτη, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς μᾶς ἀπέστειλεν, ἵνα διδάξῃ εἰς ἡμᾶς τὸν χαρακτῆρα τὰ χρέη, καὶ τὰς προσδοκίας ἡμῶν, παρέχει τὴν οὐσιωδεστέραν καὶ σπουδαιοτέραν ὕλην πρὸς ἀνάγνωσιν καὶ πρέπει νὰ ἔχωμεν αὐτὴν ὡς τὴν μόνην βοήθειαν καὶ παρηγορίαν εἰς πᾶσαν δεξιῇν, ὡσπερ καὶ εὐτυχῆ ἡμῶν περιστάσιν. Καὶ ἂν ἠθέλαμεν ὑποθέσει αὐτὴν σύνταγμα ἀπλῶς ἀνθρώπινον, πάλιν ἠθέλαμεν ἀναντιρρήτως εὑρεῖ αὐτὴν τὸ ἀναγκαιότερον βιβλίον τοῦ κόσμου. Εἷς ἐκ τῶν πλέον πεπαιδευμένων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν (ὁ Sir William Jones) Δικαστῆς τοῦ ἀνωτάτου δικαστηρίου, λαλῶν περὶ τῆς ἀγίας Γραφῆς εἶπε τάδε: «Ἐσπούδασα τακτικῶς καὶ μὲ ἀκρίβειαν τὰς Γραφάς, καὶ φρονῶ, ὅτι ἡ

» ἀκούουσιν ἀπλᾶς γινώμας, ὡς καὶ εἰς τὰς διηγήσεις τῶν μυ-
 » θιστοριῶν. Ποτὲ ὄμως δὲν ζυγίζουσιν αὐτὰς μέσα εἰς τὸ
 » πνευμά των, ὡς εἰς ἀκριβῆ στάθμην, διὰ νὰ ἐξιχνιάσωσι
 » τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν ἢ ἀπάτην, οὔτε κάμνουσιν ἐπ' αὐτῶν
 » παρατήρησιν, ἢ σημείωσιν τινά. Πιθανὸν οἱ ὀφθαλμοὶ
 » αὐτῶν νὰ γλυστρῶσιν ἐπάνω εἰς τὰς σελίδας, ἢ αἱ λέξεις
 » νὰ γλυστρῶσιν ἐπὶ τῶν ὠτων αὐτῶν, καὶ νὰ ἐξαλείφωται
 » ὡς ῥαψωδία τις ἐσπερινῶν μύθων ἢ μᾶλλον, ὡς αἱ σκιαὶ
 » συννέφου τινὸς σκιαζόντος ἐπὶ πρασίνου κήπου ἐν ἡμέρᾳ
 » θερινῇ. Καὶ ἂν ἤθελον κάμει ἐπανάληψιν τινὰ τῶν ἀνα-
 » γινωσκομένων, ποιῶσι τοῦτο ἐπὶ τῷ ἀπλῷ σκοπῷ τοῦ
 » νὰ κάμνωσι χρῆσιν τῶν πραγμάτων ἐν ὥρᾳ συνδιαλέ-
 » ξεως καὶ συναναστροφῆς, ἵνα δεικνύωσιν, ὅτι ἔχουσι γνώ-
 » σεις καὶ πολυμάθειαν. Τοιουτοτρόπως διαπερῶσιν ὡς ὄνει-
 » ρον τὰς ἡμέρας αὐτῶν, εἰς σειράν τινὰ ἀναγνώσεως χωρὶς
 » νὰ προᾶξωσιν ἐξ αὐτῆς πραγματικὴν τινὰ ὠφέλειαν. Κα-
 » θὼς ὁ ἄνθρωπος ἐμπορεῖ νὰ τρώγῃ ὅλην τὴν ἡμέραν καὶ
 » διὰ χρεῖαν χωνεύσεως δὲν ἐπιδέχεται πλέον τροφήν, οὕτω
 » καὶ οὔτοι οἱ ἀδιακόπως ἀναγινώσκοντες, ἐμποροῦν νὰ ἐπι-
 » σωρεύωσιν ὅσην θέλουσι πνευματικὴν τροφήν εἰς τὸν
 » ἐγκέφαλον αὐτῶν, καὶ μ' ὅλον τοῦτο, δι' ἔλλειψιν τῆς διὰ
 » τῆς μελέτης γενομένης χωνεύσεως, νὰ μὴ προᾶξωσιν οὔδε-
 » ν μίαν εἰς τὸ πνεῦμα αὐτῶν πρόσodon.» (1) Εἶναι λοιπὸν
 ἀναγκαιότατον, ὅχι μόνον νὰ προσέχωμεν τί ἀναγινώσκουμεν, ἀλ-
 λὰ καὶ πῶς ἀναγινώσκουμεν.

1. Πρέπει νὰ ἀναγινώσκητε μετὰ τῆς
 ἀπαιτουμένης διαγνώσεως. Εἰς τὸν κόσμον
 ὑπάρχει ἀπειρὸς ἀριθμὸς βιβλίων καὶ ἐκδόσεων, τῶν ὁποίων
 μέγα μέρος εἶναι εἴτε ἀνωφελῆ, εἴτε ἀποφαντικῶς ὀλέθρια
 εἰς τὴν ἐπιφρόνην αὐτῶν. Καὶ ἐπειδὴ εἶν' ἀδύνατον ν' ἀνα-

---

(1) watts' Improvement of the Mind, a very useful book for
 young persons.

μελέτης ὑμῶν. Ὁ τρόπος οὗτος τοῦ ἀναγινώσκειν, ἐνῶ διευκολύνει ὑμᾶς εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῶν ζητημάτων τοῦ συγγραφέως, σᾶς κάμνει ἐνταῦτῳ νὰ εἰσδύητε εἰς τὸν καθ' αὐτὸ σκοπὸν καὶ εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτοῦ. Τοιοῦτοτρόπως δύνασθε νὰ διακρίνητε τὴν ἀλήθειαν ἀπὸ τῆς ἀπάτης, νὰ γνωρίζητε τὰ καλὰ αἰσθήματα ἀπὸ τῶν κακῶν, καὶ νὰ αἰσθάνησθε τὴν δύναμιν τῶν ἰσχυρῶν ἐπιχειρημάτων ἀπέναντι τῶν ἀπλῶν συμπερασμάτων καὶ τῶν τολμηρῶν ἐκφράσεων. Περιπλέον δὲ, ὁ τρόπος οὗτος τῆς ἀναγνώσεως ἐκτείνει τὰς θεωρίας καὶ αὐξάνει τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεων ὑμῶν, ἐνισχύων καὶ ἐνδυναμώνων τὸ πνεῦμα ὑμῶν, καὶ κατασταίνων ὑμᾶς ἐπὶ τέλους ἀξιόους δι' ὑψηλοτέρας καὶ σπουδαιοτέρας νοερᾶς ἐργασίας.

3. Πρέπει νὰ ἀναγινώσκητε σπουδαίως. Ἦθελεν εἶσθαι καλὴ ἔξις, ἔταν λαμβάνη τις ἀνά χεῖρας βιβλίον πρὸς ἀνάγνωσιν, νὰ ῥίπτῃ πρῶτον ἐν βλέμμα ἐπὶ τοῦ προλόγου, ἐπὶ τοῦ καταλόγου τῶν περιεχομένων, καὶ ἐπὶ τῶν κεφαλαίων τῶν ζητημάτων αὐτοῦ. Ἐπειτα δὲ, ἀφοῦ τοιοῦτοτρόπως ἀποκτήσῃ γενικὴν θεωρίαν τῆς ὑποθέσεως τοῦ συγγραφέως του, νὰ κλείσῃ τὸ βιβλίον καὶ νὰ συζητήσῃ καθ' ἑαυτὸν, τί γνωρίζει περὶ τῆς διαπραγματευομένης ὑποθέσεως, καὶ πῶς ἤθελεν ἀποφασίσῃ περὶ αὐτῆς, ἐὰν ὁ ἴδιος ἐμελλε νὰ ἐπιχειρισθῇ τοιοῦτόν τινα ἀγῶνα. Ἡ γύμνασις αὕτη συντείνει τὰ μέγιστα εἰς τὴν κατάληψιν τῶν νοημάτων τοῦ συγγραφέως, καὶ ἐνταῦτῳ κάμνει τὸ μὲν πνεῦμα τοῦ ἀναγνώστου γόνιμον καὶ ἐλεύθερον εἰς τὸ συλλογίζεσθαι, αὐτὸν δὲ ἱκανὸν ν' ἀναγινώσῃ τὴν ἐκδοσιν μὲ περισσοτέραν εὐχαρίστησιν, διάκρισιν, καὶ ὠφέλειαν.

Εἶναι δὲ ἐξαιρέτως ἀναγκαῖον, ἀφοῦ προχωρήσῃ μέχρι τινος ὁ ἀναγνώστης, διακόπτων τὴν ἀνάγνωσιν, ν' ἀναθεωρῇ ὅσα ἤδη ἀνέγνωσε· ν' ἀνακαλῇ τὴν σειρὰν τῶν στοχασμῶν· νὰ ἐξετάζῃ τὰς διαφιλονεικίσεις· νὰ ἐρευνᾷ, ἐὰν ὡς πρὸς τὸ ἀντικείμενον καὶ τὸν σκοπὸν τοῦ συγγραφέως, τὰ ἐπιχει-

ρισθῶσι, καὶ δὲν γνωρίζουσι τί δύνανται νὰ κατορθώσωσιν. Ὅθεν ἐνδίδουσιν εἰς τὰς ὑπαγορεύσεις τῶν ἄλλων, μὴ συλλογιζόμενοι, μηδὲ πράττοντές τι ἀφ' ἑαυτῶν ἢ δὲ ἀνάγνωσις χρησιμεύει εἰς αὐτοὺς μόνον εἰς τὸ νὰ ἐνθουμῶνται καὶ νὰ ἐπαναλέγωσιν τὰ νοήματα τῶν ἀναγνωσθέντων συγγραφέων. Τοῦτο εἶναι μέγα ἁμάρτημα, ὅπερ ματαιώνει τὸν σκοπὸν τῆς ἀναγνώσεως. Ὅταν ἀρχίζῃ τις ν' ἀναγινώσκῃ βιβλίον τι πρέπει ὄχι μόνον νὰ ἔχη πεποιθήσιν, ὅτι δύναται νὰ καταλάβῃ τὴν ὑπόθεσιν, περὶ τῆς ὁποίας τοῦτο πραγματεύεται, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποφασίσῃ ἐσωτερικῶς, ὅτι θέλει ἐννοῆσαι πάντα τὰ ἐν αὐτῷ διαπραγματευόμενα. Ἐὰν δὲ τὸ βάθος τῶν νοημάτων ἤθελε φέρεи αὐτὸν εἰς αὐστηρὸν ἀγῶνα, τόσον καλλίτερον διότι καθὼς τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ὁ νοῦς διὰ τῆς γυμνάσεως ἐνδυναμόνεται, καὶ ὅσο αὐστηρότερα γυμνάζεται, τόσον μᾶλλον αὐξάνει ἡ δύναμις αὐτοῦ. Μιᾶς ὁλοκλήρου ὥρας σπουδῆ, γινομένη μὲ δυνατὴν προσοχὴν, τείνει περισσότερον εἰς τὸ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ προοδεύσῃ τὸν νοῦν του, παρὰ τὴν μελέτην μιᾶς ἐβδομάδος, τὴν γινομένην διὰ τῆς συνήθους γυμνάσεως τῶν δυνάμεων αὐτοῦ. Δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ὀνομάζῃ τις κανένα ἄνθρωπον διδάσκαλον, οὔτε ν' ἀφιερῶν τὸ πνεῦμα του εἰς τὰς παθητικὰς ἐντυπώσεις, τὰς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι εὐαρεστοῦνται νὰ κάμνωσιν εἰς αὐτόν· ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀκούῃ πρῶτον μετὰ πολλῆς μετριοφροσύνης ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα οὗτοι ἔχουσι νὰ πῶ εἰπωσιν, ἔπειτα νὰ σταθμίσῃ αὐτὰ καλῶς, καὶ τότε νὰ κρίνῃ ἀφ' ἑαυτοῦ. Ὁ τρόπος οὗτος θέλει κάμει αὐτὸν ἱκανὸν νὰ μεταχειρίζηται ὀρθῶς τὰ βιβλία· δηλαδή νὰ μεταχειρίζηται αὐτὰ ὡς βοηθοὺς καὶ ὄχι ὡς ὀδηγοὺς εἰς τὴν μάθησίν του· νὰ τὰ μεταχειρίζηται ὡς συμβούλους, ἀλλ' ὄχι ὡς ὑπαγορευτὰς ἐκείνων, περὶ τῶν ὁποίων μέλλει νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ πιστεύσῃ ἐξ ἰδίας πεποιθήσεως.

5. Πρέπει ν' ἀναγινώσκῃ τις μὲ ταπεινὴν μετριοφροσύνην καὶ εἰλικρίνειαν. Ἐξεύρομεν τόσον ὑλίγον ἀναλόγως ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ γνωρίζωι

Υπάρχει και ἄλλη μέθοδος, με τὴν ὁποίαν δύναται τις νὰ προοδεύῃ διὰ τῆς ἀναγνώσεως. Ὅταν διάφορα ὑποκείμενα ἐνόωνται εἰς τὴν ἀνάγνωσιν ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, ἢ τῆς ἰδίας ὑποθέσεως, καὶ συνέρχονται ἐνίοτε νὰ μεταδίδωσι τοὺς στοχασμοὺς αὐτῶν, καὶ νὰ συγκρίνωσι τὰς γνώμας των ὡς πρὸς τοὺς συγγραφεῖς, τοὺς ὁποίους εἶχον μελετήσει, τότε ἡ ὠφέλεια εἶναι μεγάλη καὶ ἀκαταλόγιστος. Καθότι ἡ γύμνασις αὕτη κατευθύνει ὑμᾶς εἰς τὴν τελεῖαν γνῶσιν τῶν ὁποίων ἀνεγνώσατε βιβλίων· ἐντυπώνει τὴν ἐκ τούτων ἐξαχθεῖσαν διδασκαλίαν βαθυτέρα εἰς τὸν νοῦν· δίδει καθαρότητα καὶ σαφήνειαν εἰς τοὺς στοχασμοὺς· μεγαλύνει τὸ προτέρημα τῆς συνδιαλέξεως, καὶ μορφώνει τελευταῖον τὴν ἐξιν τοῦ μεταδίδειν ἐτοιμῶς τὰς ιδέας ὑμῶν, ὅπότεν ἠθέλετε προσκληθῆ νὰ λάβητε μέρος εἰς τινὰ ὑπόθεσιν, συζήτησιν, ἢ φιλονεικίαν.

6. Πρέπει ν' ἀναγινώσκητε χάριν προόδου, καὶ οὐχὶ χάριν ἐπιδείξεως. Στοχάσθητε, ὅτι ὁ μέγας σκοπὸς τῆς ἀναγνώσεως συνίσταται οὐχὶ εἰς τὸ νὰ δύνηται τις νὰ ἐκφράζηται, τί οἱ ἄλλοι ἐστοχάσθησαν καὶ εἶπον· ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ φωτίσῃ τὸ λογικὸν αὐτοῦ διὰ τῶν χρησίμων γνώσεων, νὰ μορφώσῃ τὴν καρδίαν του διὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ νὰ ἐτοιμάσῃ τὸν ἑαυτόν του, ἵνα ἐκτελῇ ἀρμονίως τὰ εἰς τὴν ζωὴν καθήκοντα, ὥστε νὰ λάβῃ καλὴν ὑποδοχὴν ἐν ἡμέρᾳ Κρίσεως. Οὗτος εἶναι ὁ μέγας σκοπὸς, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ ἔχωμεν πάντοτε πρὸ ὀφθαλμῶν εἰς ὅλους ἡμῶν τοὺς ἀγῶνας, τοὺς ὁποίους διὰ τῆς παιδείας τὴν ἀπόκτησιν καταβάλλομεν, εἴτε διὰ τῶν βιβλίων, εἴτε δι' ἄλλων μέσων. Οὗτος εἶναι ὁ μέγας σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον ἐγεννήθημεν, καὶ δὲν ἐμπορεῖ μῆτε ἀνάγνωσις, μῆτε σπουδὴ, μῆτε διασκέδασις ζωῆς νὰ λογισθῇ καλὴ καὶ χρήσιμος ἐνόσω ταῦτα δὲν τείνουσιν εἰς τὸ νὰ μᾶς βοηθήσωσιν πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ μεγάλου τούτου σκοποῦ τῆς ὑπάρξεως ἡμῶν. Καὶ ἂν ἠσθανόμεθα ὅσον ἔπρεπε τὴν ἀνάγκην ταύτην, ἤθελε μᾶς χρησιμεύσει ἀντὶ ὅλων τῶν

εἴτε εἰς μικροπρεπεῖς καὶ ταπεινάς ὀμιλίας, εἴτε εἰς κανένα ἄλλον τρόπον ἐπίσης μάταιον καὶ ἀνωρελῆ· ἔπειτα δὲ παραπονοῦνται, ὅτι δὲν περισσεύεται εἰς αὐτοὺς καιρὸς διὰ νὰ καλλιεργήσῃ τὸ λογικὸν καὶ νὰ μορφώσῃ τὴν καρδίαν αὐτῶν. Τοῦτο δὲν εἶναι ἀλήθες. Ἐπειδὴ, α ἢ καθ' αὐτὸ ἀλήθειαν » εἶναι, ὅτι ἡ ἀπειρος ἀξία τοῦ καιροῦ ἡμῶν δὲν ἔγεινεν » ἀκόμη πρὸς ἡμᾶς ἐπαισθητή. Τὸ πολυτιμότερον πρᾶγμα » εἰς τὸν κόσμον εἶναι ὁ χρόνος, ἡ δὲ πρώτη καὶ κυρία » ἀρετὴ τοῦ ἀνθρώπου, νὰ φεῖδῃται τὸν καιρὸν » του. Καὶ μόνον τοῦτο, τὸ μόνον πρᾶγμα τὸ ὅποιον » ὅλοι σχεδὸν οἱ ἄνθρωποι καταχρῶνται, εἶναι ὁ πολύτιμος καιρὸς. » Ὁ καιρὸς εἶναι τόπον πολύτιμος, ὥστε ποτὲ δὲν ἔμπορεῖ νὰ υπάρξῃ εἰς τὸν κόσμον παρὰ μία στιγμὴ διὰ μῖς, ἥτις πάντοτε παρέρχεται πρὶν ἢ ἐπέλθῃ ἄλλη. Φθάνει μόνον νὰ συνάξῃ τις εἰς ἓν ὅλας τὰς κατὰ καιρὸν στιγμὰς τοῦ περισσεύοντος καιροῦ του, καὶ τότε ποτὲ δὲν θέλει ζητήσῃ εὐκαιρίας πρὸς ἀνάγνωσιν. Τίτι δὲ τρόπον ἠδύνατό τις νὰ περάσῃ τερπνότερον καὶ ὠφελιμώτερον τὸν καιρὸν αὐτοῦ, παρὰ συνδιηλεγόμενος μετὰ τῶν πεπαιδευμένων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν, διὰ τῶν συγγραμμάτων αὐτῶν; Τὰ βιβλία ἀνοίγουσι πάντοτε ἀνεξάντλητόν τινα πηγὴν διασκέδασεως εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἔχουσι μικράν τινα περιέργειαν, καὶ ἥτις μάλιστα διὰ τοῦτο καθίσταται ὠφέλιμος, διότι τίποτε δὲν δύναται ν' ἀφαιρέσῃ αὐτὴν ἀφ' ἡμῶν. Ἡ διασκέδασις αὕτη διαμένει εἰς τὸ πνεῦμα ἡμῶν, παρακολουθοῦσα ἡμᾶς, ὅθεν καὶ ἂν ὑπάγωμεν, καὶ ἀναπληροῦσα ἐν ἡμῖν θαυμασίως τὸ φαινόμενον μεταξὺ πολλοτάτων ἀνθρώπων κενόν, ὡς πρὸς τὸ μέσον τῆς διασκέδασεως. Ἡ μεγάλη βιβλίος τῶν ἀπέριων ἀντικειμένων τῆς φύσεως θέλει εἶσθαι πάντοτε ἐκτεθειμένη εὐρέως ἔμπροσθεν ἡμῶν· καὶ, ὅταν ἐξεύρωμεν πῶς νὰ σπουδάζωμεν τὰ ἐν αὐτῇ ἐμπεριεχόμενα τεράστια, ὁ κόσμος ὅλος θέλει θέσει εἰς τοὺς πόδας ἡμῶν τοὺς θησαυροὺς αὐτοῦ, καὶ θέλομεν τότε διαλέγεσθαι καὶ μὲ τὸν ἴδιον Θεόν.

σφαῖραν τῆς μαθήσεως αὐτῶν : ὡς ἐκτείνῃ τὰς λογικὰς αὐτῶν θεωρίας : καὶ τότε θέλει ἰδεῖ ὅτι οἱ ποταποὶ συλλογισμοὶ καὶ αἱ ἀνόητοι συνδιαλέξεις, αἵτινες ἀπετέλουν πρότερον τὸ κεφάλαιον τῶν γνώσεων αὐτῶν, θέλουσι φανῆ εἰς αὐτοὺς ὡς παιδαριώδη παιγνίδια, καὶ ὅτι θέλουσιν ἀφήσει αὐτάς, ἂν ὄχι δι' ἄλλην αἰτίαν, τοῦλάχιστον διὰ τὴν ἐντροπὴν τῶν φρονίμων ἀνθρώπων. Πρέπει δὲ νὰ παρατηρήσῃ τις βαθύτερον τὸν συλλογισμόν τοῦτον, διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν ἀλήθειαν. εἶναι φυσικὸν πρᾶγμα εἰς τὸν ἄνθρωπον ν' ἀγαπᾷ νὰ συνομιλῇ μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, διότι σχεδὸν τὸ μεγαλείτερον μέρος τῆς εὐχαριστήσεως τῆς ζωῆς αὐτοῦ, τὸ παράγει ἐκ τῆς μετὰ τῶν ἄλλων συνδιαλέξεως. Πόσον ἀναγκαῖον λοιπὸν εἶναι νὰ μάθῃ τις νὰ ὁμιλῇ σπουδαίως; Πόσον εὐχάριστον εἶναι νὰ τέρπῃ τις τοὺς ἀκροατὰς, λαμβάνων μέρος εἰς πᾶσαν σπουδαίαν ὁμιλίαν, ἣτις τείνει εἰς τὸ νὰ φωτίσῃ τὸν νοῦν, νὰ μορφώσῃ τὴν καρδίαν καὶ νὰ στολίσῃ τὸν χαρακτῆρα τῶν συνδιαλεγομένων διὰ τῆς μαθήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς; Ἀλλὰ, διὰ νὰ δυνηθῇ τις νὰ κατορθώσῃ τοῦτο, ἀνάγκη πᾶσα νὰ λάβῃ γνώσιν τῶν βιβλίων, ἅτινα περιέχουσι τοὺς θησαυροὺς τῆς παιδείας. Ἡ ἀνάγνωσις εἶναι τὸ κλειδίον, τὸ ὅποῖον ἀνοίγει τὰς ἀπεράντους ἀποθήκας τῶν δημοσίων γνώσεων, καὶ δίδει ὑμῖν ἐξουσίαν ἀπ' αὐτῶν. Ἀφοῦ δὲ γίνωμεν ἐξουσιασταὶ τούτων, τότε δυνάμεθα συνεχῶς νὰ ἐξαντλώμεν ἐκ τῶν ἀενάων καὶ ἀφθόνων πηγῶν αὐτῶν σοφίαν καὶ μάθησιν, τόσον διὰ τὴν ἰδίαν ἡμῶν εὐχαρίστησιν καὶ πρόοδον, ὅσον καὶ διὰ νὰ ἔχωμεν λόγον εἰς τὴν ὁμιλίαν καὶ εἰς τὰς συναναστροφάς, γινόμενοι πρὸς τοὺς ἄλλους χρήσιμοι καὶ εὐχάριστοι.

3. Ἡ πρὸς τὴν καλὴν ἀνάγνωσιν κλίσις εἶναι ἄλλη τις ἀποτελεσματικὴ αἰτία, ἣτις προφυλάττει τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τὰς ἀφορμὰς τῆς κακίας καὶ τῆς διαφθορᾶς. Μετὰ τὸν ἐμφυτευθέντα εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ φόβον τοῦ Θεοῦ, ἡ ἀγάπη τῶν καλῶν βιβλίων γίνεται ὁ ἰσχυρὸς φύλαξ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ, ὄντων τούτων τὸ ἐλαττήριον τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς εὐσε-

διαφορὰν μεταξύ τῶν φωτισμένων καὶ βροχάρων ἐθνῶν; Ἡ Παιδεία. Τί σχηματίζει τὴν πρωτίστην διαφορὰν μεταξύ τῶν ἀνθρώπων, ἐνῶ εὐρίσκονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν συναναστροφὴν; Ἡ Παιδεία. Τί ὕψωσε τὸν Φραγκλῆνον ἀπὸ τῆς ταπεινῆς ἐκείνης θέσεως τῆς τυπογραφικῆς τεχνολογίας εἰς τὰς πρώτας τιμὰς τῆς πατρίδος αὐτοῦ; Ἡ παιδεία. Τί ἐπῆρε τὸν Σχιάρμωνα ἀπὸ τῆς σανδαλοποιικῆς τραπέζης, καί, ἀφοῦ ἔθεσεν αὐτὸν εἰς τὸ νομοθετικὸν σῶμα, τὸν ἤξιώσε νὰ εἰσακουσθῇ ἡ φωνὴ αὐτοῦ μεταξύ τῶν πλέον σοφῶν καὶ πεπαιδευμένων τοῦ ἔθνους του; Ἡ παιδεία, Τί ὕψωσε τὸν Σίμφωνα ἀπὸ τοῦ ὀχληροῦ καθίσματος τῆς ὑφαντικῆς εἰς τὴν ὑψηλοτέραν μεταξύ τῶν μαθηματικῶν θέσιν; καὶ τὸν Φράγγελ ἀπὸ τῆς καλύβης δυστυχοῦς τινος αὐλοπαίκτης εἰς τὸν ἔντιμον περίβολον τῶν πρώτων ἀστρονόμων; Ἡ Παιδεία. Ἡ Παιδεία εἶναι δύναμις. Αὕτη εἶναι τὸ ἀνίκητον ὄπλον τοῦ φιλοσόφου· καὶ ἡ ἀληθὴς ἀλχυμικὴ, ἥτις μεταβάλλει πᾶν ὄτι ἐγγίζει εἰς χρυσόν. Αὕτη εἶναι τὸ σιῆπτρον, τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει τὴν κυριότητα ἐφ' ὅλης τῆς φύσεως. Αὕτη, τέλος πάντων, εἶναι ἡ κλεῖς, ἥτις μᾶς ἀνοίγει τὰς ἀποθήκας τῆς Δημιουργίας, ἐκθέτουσα εἰς τὴν διάκρισιν ἡμῶν ὅλους τοὺς θησαυροὺς τοῦ Παντός.

Καὶ νομίζετε τάχα, ὅτι αὕτη ἐκέρδησε τὴν τελευταίαν αὐτῆς νίκην; Νομίζετε, ὅτι ἔφθασεν εἰς τὰ ἔξοχα ὄρια τῆς κυριότητός της; Ὅχι βέβαια, φίλοι μου, ὄχι! Τὸ βῆμα τῆς μόλις ἤρχισεν οἱ δὲ ἐνδοξοὶ καὶ οἱ πλέον λαμπροὶ ἀγῶνες αὐτῆς εἶναι ὀπίσω. Ὅποιος νέας τιμὰς ἔχει νὰ προξενήσῃ εἰς τοὺς ἔραστὰς αὐτῆς, καὶ εἰς ποῖον ἀγῶνα νίκης καὶ δόξης θέλει τοὺς ὀδηγήσῃ, οὐδεὶς δύναται νὰ προμαντεύσῃ. Ἡ κοινὴ αὐτῆς εἰς ὅλους φωνὴ εἶναι, « νὰ περιτριγυρίσωσι » τὴν σημαίαν, ἐκθέτοντες ἑαυτοὺς εἰς τοὺς θριαμβευτικοὺς ἀγῶνάς της, ἵνα μεθεῶσιν τῶν τιμῶν καὶ ἀμοιβῶν αὐτῆς. » Οὐδεὶς ἀποκλείεται τοῦ προνομίου τούτου· τὰ δὲ βραβεῖα αὐτῆς ὑπόσχεται αὕτη ἐπίσης εἰς ὅλους, καὶ πάντες

Δὲν εἶναι οὗτοι βιασμένοι νὰ καλλιεργῶσι τὸν νοῦν αὐτῶν ; Δὲν ὀφείλουσι νὰ ἀναπτύσωσι τὰ προτερήματα καὶ ν' ἀποκ-
τῶσι τὰς ἀναγκαίαις γνώσεις, ἵνα ἐκτελῶσι μετὰ τιμῆς καὶ
ὀφελείας τὰ ἐπιβαλλόμενα εἰς αὐτοὺς καθήκοντα ἐπὶ τῆς σκη-
νῆς τοῦ βίου ; Ἐὰν γὰρ ἐμπορεῖ τις νὰ ἐλπίζῃ, ὅτι δύναται νὰ
τηρήσῃ ἀξιοπρεπῆ θέσιν εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅταν οὗτος δὲν
φροντίζῃ ποσῶς νὰ προάξῃ ἑαυτὸν, ἀλλὰ ζῇ ἐν πλήρει ἀδια-
φορίᾳ καὶ ὀκνηρίᾳ, καθ' ὃν καιρὸν οἱ περὶ αὐτὸν προοδεύουσι
καὶ ὑψοῦνται διὰ τῆς καλλιεργείας τοῦ πνεύματος καὶ τῆς
ἀναπτύξεως τῶν προτερημάτων αὐτῶν ; Ἐὰν ὑπάρχωσι τινες
παραλείποντες τοιοῦτοτρόπως τὰς ἀκαταπαύστως παρουσια-
ζομένας εὐκαιρίας πρὸς τὴν ἀπόκτησιν τῆς ἀναγκαίαις παι-
δείας καὶ μαθήσεως, οἱ τοιοῦτοι εἶναι πάντῃ ἐλευθεροὶ νὰ κά-
μνωσι τὸ θέλημα αὐτῶν· πρέπει ὅμως συγχρόνως νὰ λάβωσι
καὶ τὴν σκληρὰν ἀπόφασιν, ὅτι ἔχουσι νὰ ζήσωσιν ὡς ἀπλᾶ
μηδενικὰ μετὰ τῆς κοινωνίας, καὶ ὅτι θέλουσι γείνειν ζυλο-
σχίσται καὶ ὑδραγωγοὶ καὶ βαστάζοι, παρασυρόμενοι εἰς τὸν
κόλπον ἀγνώστου ρεύματος ἀπροστάτευτοι, ἵνα ἐκεῖ λησμο-
νηθῶσι διὰ παντός, καθὼς ἐὰν ποτὲ δὲν ὑπῆρξαν.

7. Ἡ λογικὴ χρῆσις τῶν μέσων τῆς μαθήσεως καὶ παι-
δείας συμφωνεῖ ἐντελῶς πρὸς τὴν φύσιν ὑμῶν, ὡς ὄντων λο-
γικῶν καὶ ἠθικῶν. Ὁ Θεὸς σὰς ἔδωκε νοῦν ἐπίδεκτικὸν ἀπει-
ρου προκοπῆς καὶ ἀναπτύξεως, θέσας ὑμᾶς ταῦτοχρόνως εἰς
περιστάσεις πολυειδῶς εὐνοϊκὰς πρὸς τὴν ἐπιτυχίαν τῆς τοιαύ-
της προκοπῆς. Καὶ, διὰ νὰ σὰς ἐμπνεύσῃ τὸ αἶσθημα τοῦ νὰ
τρέξετε τὸ διαλάμπον ἔμπροσθεν ὑμῶν στάδιον, προσδιώρισε
δι' ὑμᾶς ὑπαρξίν αἰωνίαν καὶ ἀτελεύτητον, βεβαιῶν ὅτι αἱ
δόξαι καὶ οἱ κλαυθμοὶ τῆς παρούσης ζωῆς, κρέμανται ἀπὸ τοῦ
χαρακτῆρος τὸν ὁποῖον μορφόνετε ἤδη εἰς τὴν παροῦσαν τῆς
δοκιμῆς ὑμῶν κατάστασιν. Ἐδῶ ἀναφέεται ζήτημα ἀκατα-
λογίστου βαρύτητος περὶ τῆς καλλιεργείας τῶν ψυχικῶν καὶ
νοερῶν δυνάμεων ὑμῶν. Ἄν ὑμεῖς οἱ κατέχοντες τὰς δυνάμεις
αὐτάς ἦσθε κκαταδεδικασμένοι νὰ ῥιφθῆτε εἰς τὴν αἰωνίαν

μεταβολὰς τοῦ χρόνου, καὶ θέλει ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ὅταν ὁ ἥλιος μεταβληθῆσεται εἰς σκότος, καὶ οἱ ἀστέρες εἰς κόνιν. Αὐτὴν τὴν αὐλὸν ψυχὴν στολίζετε ἤδη μὲ τὴν ἀπλὴν καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐνδυμασίαν, μεθ' ἧς μέλλει νὰ παρουσιασθῆ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἐπ' αὐτῆς τῆς ψυχῆς ἤδη σχηματίζετε τὸν χαρακτῆρα, σημειοῖτε τὰς γραμμάς, καὶ ἰχνογραφεῖτε τὴν εἰκόνα, ἣτις μέλλει νὰ ἐκτεθῆ καὶ ν' ἀναγνωσθῆ ἐνώπιον συνθηροισμένων κόσμων ἐν τῇ μεγάλῃ ἡμέρᾳ τῆς Κρίσεως. Πῆρὰ λοιπὸν αὕτη ἀλήθεια ἃς εἰσδύση εἰς τὸν νοῦν καὶ ἃς ἐντυπωθῆ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν· διότι ὁ μέγας καὶ ὑψηλὸς αὐτός σκοπὸς ἀρκεῖ εἰς τὸ νὰ πείσῃ ὑμᾶς νὰ κάμνητε σοφὴν καὶ λογικὴν χρῆσιν τοῦ χρόνου, τῶν προτερημάτων καὶ πάντων τῶν κοινωνικῶν ἀρετῶν, ὅσας αἱ θεῖαι ἐντολαὶ προστάττουσιν. Ἐνῶ λοιπὸν ἤθελον εἰπεῖ εἰς τὸν καθέκαστον ἰδίως, καὶ εἰς ὅλους ὁμοῦ θηρεύετε παιδεῖαν μᾶλλον ἢ χρυσόν· καὶ ζητεῖτε αὐτὴν περισσότερον παρὰ τοὺς θησαυροὺς, δὲν θέλω λησμονῆσαι νὰ προσθέσω καὶ τὴν ἀκόλουθον συμβουλήν. Μεταξὺ ὄλων τῶν κτήσεών σου, ὦ νέε! ἀπόκτησον σοφίαν, ἐνθυμούμενος, ὅτι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ ἀρχὴ πάσης σοφίας· οἱ δὲ ἐκτελοῦντες τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἔξουσιν καλὴν διάνοιαν καὶ γινῶσιν. Πᾶσα ἄλλη μάθησις ἀποβαίνει ἀνωφελής, ὅταν ὁ φόβος τοῦ Κυρίου ἐκλείπη, ἢ μᾶλλον, ὅταν δὲν ὑπάρχη ἡ εὐσέβεια.

ΤΕΛΟΣ.

Η
ΦΩΝΗ
ΤΗΣ
ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΥΠΟ
ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ

ΓΛΑΨΨ-ΤΨ
ΝΑ
ΙΣΤΙΝΑ-ΤΑ

ΟΤΨ ΕΔΗΟΤΟ ΠΡΑΨΟΨΛΑΨΝΟΤΟ ΧΡΙΣΤΨΜΕΤΕΙΝΑ .

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΒΨ ΚΟΝΣΤΑΝΤΙΝΟΠΛΨ

1861

“ Δάλει και μὴ σιω-
πῆσης. ”

(Πράξ. ιη. 9).

И падый на камени семъ сокрушитса:
а на немже падетъ сотретъ ӣ .

(Матей глава мѣѣа)

Въ глѣвоко прискертѣе пречетсѣме една Брешурка подъ заглавїе „Отвѣтъ на Патріаршеско-то Окръжно писмо и подписѣва са „Ш народна-та Православна Болгарска църква.“ Въ томъ подписѣ сокрываса Макаріополскій Иларїенъ: Перво постолнствѣва что Патріаршеско-то Онова Обявленїе дскача сичкый-атъ православный Болгарски народъ, и то е за да предприѣми изведнѣжъ дѣхове-те на прости-тѣ наши врата Болгары, но просто едно прсчита-нїе неутрално на Патріаршеско-то Обявленїе доста може да увѣри всякаго благосовѣстнаго челоѣка заради мерзка-та таа клевета. Велика-та Христова Църковъ, като са наѣчи какво иѣкой Ш Болгари-тѣ христїани ходатъ на Арменокатоличка църква, ко-то са отстѣпя на стѣпени-тѣ нѣхни единородцы едни за лювопытство, и дрѣги за да са черкѣватъ сосѣ мнѣнїе като на православна народна църква, за да предвари неприѣтнї-тѣ отъ тсѣа слѣдствїа. Понеже простодѣшны-тѣ оныа христїаны, като не-виждатъ излишна и вещественна нѣкоа разлика, въ сѣлженїе-то на нѣа църковъ, които не познаватъ ис-кѣство-то на пропаганда-та, ко-то въ начало-то обично на сичко склонява, вѣзъ да иска прсмѣненїе,

ни едно на Окрады-тѣ на свси-тѣ новы пришел-цы, но чака времѣ да го наложи мало по мало, какво-то направи на Марониты-тѣ Мелхиты, и на дрѹги-тѣ които са зоватъ Уніаты, за да предвари казвваме неприятни-тѣ отъ това слѣдствіа, издаде утешително-то Онова писмо, чрезъ което запрещава имъ да не ходатъ на Оная церква. Но понеже поманѹва прискорбно-то Онова скытіе, споредъ изслѣдованіе то на слово-то, потребно въ да докажи начална-та причина, коато призова това нещю: спомана прочее за нѣколко въ Балата Болгары (които въ ливелъ-атъ назоваватъ себѣ си Народна Православна Болгарска церква!!!) на които предводителатъ е Иларіонъ, който въ центръ-атъ на Вселенскый-атъ Престолъ на новый Римъ «постави» новый жертвеникъ, както нѣкогда Наватъ протвивъ Скватѣйшый-атъ Папа Корниліа, на треты-атъ вѣкъ въ среда-та на ветхы-атъ Римъ! тслюва найпаче требваше да са спомѣни за тѣхъ (въ Балатъ Болгары-тѣ) колкото поманѹгый Иларіонъ предъ много времѣ, както отъ слѣдѹющы-тѣ гвѣно ще са докаже, е ималъ тайны споразѹменіа, и сншеніа сосъ западни нѣкои свашенници, той е сочинявалъ, и показѹвалъ плановѣтъ на прошеніа-та, до Арменокатоличкы-атъ Патрикъ, заради цѣло-то раздѣленіе на православни-тѣ Братіа, и разореніе на В. Христова Церковь. Таа е главна-та цѣлъ, таа е истинна-та причина на патрїаршеско-то писмо, отъ коато са възбѹди Велика-та Церква да каже заради Оволо Иларіона Онымъ, като источникъ, и коренъ на зло-то: който за да уничтожи спасително-то впечатленіе на Патрїаршеско-то пис-

мо, дерзна да наклевети църква-та, и да възбънтъва ако е възможно сички-атъ православный и Христолюбивый Болгарски народъ противъ истинната нѣгова матеръ, като че-ушъ го докача горко. Но призоваваме во има на свашенна-та правда всакаго православна крата Болгарина за да прочете съ съ вниманіе и развмъ церковно-то основа Обявленіе: Църква-та не прави разлика междъ Болгарина и Грека, и прочаа какъ-то повторително въ рѣченнитѣ писма разгласава, но сички-тѣ благочестиви нейны чада любезны цѣлва, и равно сички-тѣ произвожда на Архїерейски-тѣ высоки степени, безъ разанка на народность, и доказателство на това придръги-тѣ той Иларіонъ е, кегото църква-та като са измами и на Архїерейски степенъ произведе, и членъ на церковна-та ценсѳра ланѣ Опредѣли.

„ Радѳваме са говори Либеллописецъ-атъ че негово сватѣйшество почелъ за своя длъжностъ да каже нѣколко рѣчи противъ папшашко-то движеніе, което произведоха нѣкои лица междъ престодѳшни-тѣ наши Болгаре, но жалеемъ дългоко, че той залѣ и неклагеразвмно си испълнилъ длъжността“ ! То естѣ трековаше да говори противъ движеніе-то предъ да са слѳчи. Прекрасна словѣстность ! Но за да не дадемъ толика безсловѣстность сочинителю, склоняваме са да кажиме че съ движеніе-то папшашко, развмѣва невмозможими-тѣ старанїа на пропагандиститѣ во Востокъ. И заради това рѣло казѳваме какво обичай-атъ на Православна-та Восточна Църковъ всѣгда е отбранителенъ, а не нападателенъ. Та ни на едно вѣроисповѣданіе напада, никого не хѳли дрѳговѣрца,

почита свекода-та на совѣсть-та, казѣва истинна-та само съ съ слово, никогда не са Облада отъ погѣкнѣй дѣхъ на ненависть-та противъ дръговѣрцы-тѣ, и дръговѣрцегонителный-атъ, който толкова вѣковы въ велико мѣченіе держа братѣа-та Христѣаны на западна-та Европа, кснто съ съ трепетъ доказѣва Исторѣа-та! Но желав да сачѣва свои-тѣ чада отъ иностранно-то ученіе, и никогда не имъ наложава истинна-та чрезъ поравощеніе на совѣста. Когато Обаче види противници-тѣ да нападата противъ нея, тогава възвышава гласъ, и Открыва нихни-тѣ мысли не за да хѣли, не дай Боже, нѣкоя религіа, но за да сачѣва свои-тѣ чада. Това като е така, да кажи нынѣ всакъ благосовѣстливъ христѣанинъ, и рачителъ на правда-та, ако е “зѣ, и неблагоразѣмно си изпълнилъ длъжность-та негово сватѣйшество,” какъ-то пестоанствѣва Либеллонисецъ-атъ, или много докре и благоразѣмно е направилъ.

„Сичкы-тѣ Българе, казѣва, послѣдоваха при-
” мѣръ-атъ на Цариградски-тѣ, като исхѣврилиха
” имена-та на Гръцки-тѣ Владици, прекъснавшѣ съ
” тѣхъ всѣко Общеніе, наименоваха по религиозна-
” та си совѣсть, за свой чърковенъ началникъ Пре-
” освашеннаго Паарѣона, Епископатъ при Българ-
” ска-та въ Цариградъ народна церква.“

Въ тоа періодъ той перво Обвинава сичкѣй-атъ благочестивѣй народъ, като мѣ отдава мысли, совсѣмъ неприлични немѣ. Понеже като исклучиме нѣколко тѣка малочисленны послѣдователи неговы, и разсѣани-тѣ орѣдѣа тѣхни по нѣкои епархѣи Болгарски, които са извѣстни на церква-та, сички-тѣ

во Христѣ любезни наши братѣ Болгары, съществуватъ благодатию Божію чада вѣрны и покорны на Велика-та Христова Церковь, Пито за представители Опознаватъ тѣхъ, нито имъ Опитоватъ Обношеніе-то, кое-то ако вы прибиѣла, друго нема слѣдствіе, само слакостъ-а на нравни-тѣ союзы кои-то свързватъ отъ вѣковы во Востокъ православны-тѣ народы, религиозно-то презрѣніе ѿ прости-тѣ и наподкрѣпении-тѣ, Ограниченіе-то на Болгарскій-атъ народъ во самотностъ, и наконецъ наръшеніе-то на успѣхъ-атъ заради умно-то развѣтіе. Понеже колкото недостатки ако и да има Греческій-атъ элементъ, (когс-то хвали заедно съ дѣховенство-то) колко-то и да го наречемъ роскошно, но тавно е какво много Опознава народы-тѣ, кои-то имаха съ него сообшеніе и сопричастіе, и религиозно и враздмительно и нравственно, за кое-то свидѣтелствѣва Исторія-та. Лъжи прочее списатель-атъ на Брошюрка-та като казва че "Болгары-тѣ изхвърли-ха имена-та на Гръцкы-тѣ Владыцы, и прекъс-наха сосъ ныхъ всако сношеніе" понеже като са исклучатъ нѣколко лица при кои-то сползчиха сѣ нѣговы-тѣ раздорны движеніа, сичкій-атъ Христіоловивій Болгарски народъ, почита и люби свои-тѣ Архиреы и слъша тѣхъ като дѣховны свои отцы. Слѣдователно пытаме тогова неказаннаго на греческо-то дѣховенство гонителя, какво зло е сторилъ достопочтенный-атъ старецъ Софійскій Митрополитъ Господинъ Гедеонъ? комъ-то голѣма честь отдаде Высочайшый Великый Везиръ во пѣтешествіе-то свое по держава-та, заради негова-та кротость и евангелско житіе, и добродѣтели? Къ

голъмо зло направи Преславскій Митрополитъ, кой-то толкъва подвигы показа заради добро-то на Христіани-тѣ, въ послѣдна-та восточна битва? Нека да речемъ че Преславскій-атъ е ималъ личны недостатки соблазнительни, но гдѣ са противъ него прешеніа-та ѿ Христіаны-тѣ до църква-та? Какво согрѣши прочее по вдѣхновеніе Святаго Дѣха, на Гречески первообразно списано Свѣтосе Евангеліе Спасово, та го хвърлиха въ Огнь-атъ, въ Шѣменъ Орѣда-та неговн? Какво согрѣши Греческій-атъ изыкъ, комѣто е должнъ заради умното развѣтѣе, сичкый-атъ образсанный древній и новый свѣтъ, та предадохъ на Огнь сички-тѣ църковны книги? Кое зло стори дѣстепочтенный-атъ Варненскій Митрополитъ Порфирій, кой-то въ растоаніе двадесатогодишно, евангелски е управлавалъ словесно-то стадо Христово въ Шѣменъ и Варна, както и самы-тѣ непріатели на Греческо-то Дѣхвенство исповѣдѣватъ? Кое зло начини Честнѣйшій-атъ митрополитъ Терновскій Григорій, който като Боголюбивъ, въ растоаніе тридесатогодишно, дѣхвено управлава стадо-то Христово, въ Камбанія и Митилинъ, както тамошны-тѣ Христіани велегласно проповѣдѣватъ? Кое зло направи Велескій-атъ митрополитъ Антимъ, кой-то знай добръ Славанскій-атъ и Болгарскій-атъ изыкъ ѿ всякаго Болгарина? Правда е воистинѣ какво нѣкои ѿ Архiereи-тѣ не постѣпиха добръ, и това исповѣдѣваме като любители на правда-та, и нелицемерцы. Но не постѣпиха добръ чи са Грцы? развратность-а е и безчиніе-то притежаніе частно на Греческій-атъ народъ и на Дѣхвенство-то мѣ? не ли за разврат-

ность и Болгары Архирей са били доведени на церковенъ съдъ нѣкое време ꙗко свои-тѣ единоплеменницы, какво-то са доказъва ꙗко Архирей-тѣ на Велика-та Церковь? или ако са останели исключително Болгарска Иерархія, ще да бъде Ангелска та, непорочна и по горна ꙗко челоуѣчески-тѣ пристрастїа? Или кои-то са около Иларїона не хѣлатъ горко и свои-тѣ единоплеменницы владыцы, като Нишавскій-атъ Доротеа, и Врачанскій-атъ Паисїа? Доказанно е исторически, какво Греческо-то дѣховенство, колко-то ꙗко части и да е подпаднало въ личны недостатки, ꙗко разны обстоятелства, во общо прочее обзрѣніе, было е добродѣтелно на челоуѣчество-то, отъ постановленїе-то на Христїанство-то до наше-тѣ времѣна, и нравственно, и религіозно, и прашама всякаго благосовѣстиваго Христїанина, за да прочете Исторїа-та, со съ Христїанско расположенїе, кога-то е въ "вещество на правилни-тѣ оправданїа, на велика-та церква, надъ правослауни-тѣ въ Болгарїа церкви." Слѣдователно кой народъ? кое общество? челоуѣческо? нема и развратни-тѣ си? или въ дѣховенство-то на други-тѣ церкви, нема такъва? защо прочее толкоуа свирепо да са хѣли и напада. и обвинава, заради обношенїе-то на нѣкои (за кои-то Велика-та церква, нынѣ пакъ взема строгы мѣрки) сичко-то друго чество дѣховенство греческо кое-то, междѣ толкоуа и скѣшенїа подкрѣпи въ Востокъ правослауна-та вѣра, словомъ и списанїами чрезъ еуангелски-тѣ добродѣтели, притомже и образование-то, со съ вѣрата преподаде съ трѣдове, и со съ крестопрелитїе-то свое, кога-то крестъ благослѣпно украшава свещенна-та

земля на православіе-то и на други народи; ако ли България се остави сама, ако ли се наришатъ сюзитѣ, кои-то ъж свързватъ съсъ сватаа черковъ, матеръ нейна, ако ли владіе-то на греческо-то Духовенство се лиши, ще да може ли да се сохрани, междѸ мѸгла-та религіозна и нравственна, найпаче въ настояще то время, православіе-то неказно и непорочно? ще да може ли да се сохрани народность-та, и древни-тѣ свои нрави и обичаи? и самы-атъ свой языкъ? когс-то никогда не разгони греческо-то Духовенство, както искатъ да кажатъ, но сообразѸваше се камъ него. Имаме съмнѣніе за това и наше-то съмнѣніе оправдава пакъ таа свѸтата Истеріа.

„Назсваха, казѸва Либелъ-атъ, по религіозна-та своя совѣсть за свѸщенноначалникъ ПресвѸщеннаго Иларіона Епископа при Болгарска-та въ Цариградъ народна черква.“ Но ако наистина религіозна совѣсть тѣ имаха, щѣха и да почитатъ правилни-тѣ парвдинки, не на Греческій-атъ, или на Албанскій-атъ, и Влашкій-атъ, но на Вселенскій-атъ престсль, щѣха да предпочитатъ дѣла-та и правилата на сватѣйши-тѣ и честніи вселенски совсери, кои-то остановаватъ и посвѸщаватъ въ полнѸ оправданіе на дѸхсвна власть, надъ епархіи-тѣ Тракіиски, заедно и междѸ Балкана и ДѸнава Болгарски населеніа подъ име „Дсана Жисіа“, и това се дсказѸва во глава Ё на реченно-то списаніе (вещество) и правилано, исторически, географически, и народописателно, и кои поглашаватъ черковна тѣхна независимссть? малочисленни нѣколко христіани. Но да ли се за това способни? Незави-

симостъ-а и самовластїе-то преподава са на църква
 Отъ севера-та само църковъ. Нито самодержцы,
 нито царѣ ако и да са православни, иматъ власть
 да произвеждатъ независими Архиепископи и Пат-
 рїарши, както са деклавъва на долго въ реченно-то
 вещество глава а часть б. то е неприцѣто на слово-
 то предложено широко и свободно и да покажатъ
 противно-то. И кого назоваватъ священноначалникъ?
 Иларїона! сиречъ Оногова кей-то презира синодиче-
 ски-те правила и престѣпникъ-атъ на Обѣщанїа-та
 свои, кей-то во время на рѣкопоселженїе-то Обѣща-
 нїе даде предъ Богомъ и челоувѣкы, като держеше
 въ рѣцѣ-тѣ сватс-то Евангелїе “за да сохранава не-
 » измѣнио правилата да са повинди и покорава за
 » всегда на вселенскїй-атъ Патрїархъ, и на правди-
 » ны-тѣ, кои-то има сватѣйшый-атъ Апостолски
 » Константинопольскїй престолъ.” назоваватъ священ-
 ноначалникъ тѣхн Оногова, кей-то до вчера, и
 пржде съ Арменокатолическїй-атъ епископъ е и-
 малъ сп-разумѣнїе; кей-то сечинавалъ жалки-тѣ
 до него, и вѣгналъ нѣколко прести и славы Хри-
 стїанкы во Папшашество-то, за да настраши църква-
 та, и ъж принѣди да са склони на негова-та славо-
 любива и интересална цѣль и за да опита Общс-
 то мнѣнїе на православный-атъ благочестивъ Бол-
 гарски народъ, какъ ще да са распоасжи на това
 движенїе, цюто и послѣ ссразумѣрно да дѣнствѣва
 и найпаче за да покажи ушь совершенна-та раз-
 вратность и нетерпеливо-то мѣчителство на грече-
 ко-то дѣх-венство, като неможаха да терпять ве-
 че оныя Христїанкы, принѣдиха са да са отцѣ-
 патъ ѿ Отеческо-то тѣхно вѣрноповѣданїе, и да

тръсатъ прикѣжище въ другъа църква! Като вида
 Обаче какво В. Христова църква нито една точка
 отъ нейны-тъ свашинны правдини допрости, кои-
 то Ш свашинны-тъ пречестнѣйшии вселенски съворы
 са посващени, и Общо-то мнѣнїе на православно-
 ный-атъ благочестивъ Болгарски народъ возбуждено
 противъ Онова движенїе, ужасъ и трепетъ го Об-
 ладаю противъ това сочини рѣченный либелалъ и
 безсрамно го подписа и са протестирова противъ
 Отцѣпenni-тъ Оныа прости Христїаны, кои-то Ш
 нговы-тъ вѣншенїа, Огрѣкохаса Ш Отеческо-то
 св. е православіе. Такава е църковна-та глава на тыа
 и гдѣ ѿ постановкаватъ? “въ Болгарска-та Цари-
 градска народна, казвкватъ, църква, то есть во Фе-
 неръ во храма на сватаго Стефана, кой-то по сва-
 шинны-тъ правила е притежанїе неодолеимо на
 Вселенскїй-атъ престолъ. Воспоманѣва са прочее как-
 во Велика-та църковь, и владѣннѣйшии-тъ Патрїарси, и
 много благочестивы Христїаны спомогнаха за по-
 строенїе-то на това храмъ сватаго Стефана, задаса
 извършѣва въ него свашенна-та и Божественна Ли-
 тѣргїа Славянски заради кои-то незнаатъ гречески
 во Христѣ братїа наши Болгары, и гдѣ? во Пат-
 рїаршеска-та енорїа (и сѣддователно говори невла-
 годарннй-атъ либелалосочинителъ, какво-то ще ви-
 димъ, че Велика-та църковь свирено гони Болгар-
 скїй-атъ изыкъ) и не само това дозволи (коб-то
 много лесно можеше да отѣгне, ако ищеше) но и
 Архидреа въ него постави единородца, и единсазыч-
 на титѣларїа (викарїи) по прошенїю нхнѣо, безъ да
 е нѣкоа дѣхевна потреба, но само за честь на
 братїа-та Болгары, то есть Ллодїкїйскаго Стефана,

на кого-то совлазнительно-то Обношеніе именовъ вса-комъ, Натарскаго Поликарпа такжеъ Болгарина, и послѣ Божіемъ Отстраненіемъ расколника Иларіона! но и предъ нѣколко время, когда-то щеше да са положи Освѣтительный-атъ камень, на нова-та църква, четыри-тѣ Патріарси съсъ Сватѣйшый-атъ Сокоръ, извършиха мелевна священна на Основаніе-то: Слѣдователно Велика-та църква издаде Окрѣжны писма до сички-тѣ Митрополиты не само по Болгарски-тѣ страны но и по Гречески-тѣ, чрезъ кои-то възбѣждаваше Христіаны-тѣ да спомогнатъ заради зданіе-то на той храмъ, всякой споредъ сила-та свса, но испратени-тѣ по епархіи-тѣ Отъ епитропи-тѣ като взеха Патріаршескитѣ посланія, расхѣждахаса словомъ во да собиратъ помощь-а Ш Христіаны-тѣ, но дѣломъ да възбѣждаватъ христіанскый-атъ народъ противъ Христова-та правс-лавна църковь, и тога по коварно-то видшеніе на Иларіона, и собранно-то ксличество незнайно е за какво са употреби, но той храмъ стана гнѣздо на противоправославни-тѣ совѣты на нѣколко малочисленны фатристы. Во него възвишиса знама-та на възбѣгтованіе-то претивъ свашенни-тѣ правила, и Остановленія на сваты-тѣ вселенски соборы. И ко-га?, На свѣщы-атъ Великденъ, на спасителна-та пасха въ кой-то първата рѣчь кога-то Отъ медо-точна-та уста на воскресшаго измѣртвыхъ спаси-теля міра, вѣше миръ-атъ.

„Сватѣйшый-атъ патріархъ (казва ливеллопи-щецъ-атъ) должностъ имаше перво самъ да испълани Бѣангелски-тѣ заповѣды, и правила-та църковни, (съсъ кой начинъ?) “да удовлетвори правс-

» дни-тѣ прежвы на Бѣгары-тѣ« — нито свато-то евангеліе заповѣдѣва гдѣ, че тревѣва да свѣществва Болгарска народна църква, самовластна, и независима, на противѣ найпаче богодохновенна-та таа книга не познава никакѣ народность, но соборно братство, (и това начало постави църква-та на извираниѣ-то Архіерейско. Заради това виждаме на вселенскій-атѣ престолѣ Патріарси Болгари, то естѣ Рафаила, Герафима, Агатаггела, Хрисанта и Евгениа и дрѣги, заради това и нынѣ во Архіерейското сословіе нахождаме Митрополиты и Епископы Болгари, то естѣ Родоскій-атѣ, Погонианскій-атѣ, Ксантискій-атѣ, Нишавскій-атѣ, Ловчанскій-атѣ, Врацанскій-атѣ, Полианскій-атѣ, и прежде бывшій Трикскій Прокепіа, прилежи и вѣнтовника прежде Дирахійскій-атѣ Аксентіа, Оставаме първи-тѣ Архиереы, Освѣнѣ тыа има и Владси, Дебрескій-атѣ, Димитріатскій-атѣ, Стагонскій-атѣ, и дрѣгы нѣкои. Но нито свашенни-тѣ правила независима Болгарска църква посвѣщавать, на противѣ же подчинавать Епархіи-тѣ на долна Мисіа, нынѣ зовема Болгаріа, подѣ вселенскій-атѣ Константинополскій престолѣ, какво-то са доказа во реченно-то вѣщество на долго.

« Въ Окрѣжно-то, казѣва, Патріаршеско пре-
 » ставлаватса набрани на кѣпѣ всички-тѣ всевоз-
 » можни рѣгателства на схластици-тѣ отѣ срѣд-
 » ній-атѣ вѣкѣ и дрѣги многоенѣмѣстни израженіа
 » срѣциѣ православній-атѣ Болгарскій народѣ» сочи-
 » нителатѣ на грешѣрка-та, са рѣгле съсѣ сочините-
 » латѣ на Патріаршеско-то Обявленіе (а) като съсѣ

а) Обявленія се наричатѣ писма-та, кои-то отѣ страна Патріаршеска са обнасятѣ до Цареградски-тѣ христіани жители.

схластикъ и челоуѣка на срѣдній-атъ вѣкъ. Нека в прочее при дрѹги-тѣ недостатки на Греческо-то дѹховенство и схластикизмъ-атъ. Но при негово-то това рѹгателство приложавъ са и една мерска клевета ! Патрїаршеското Обявленїе има цѣль каквото са види, да сачѹва Христолюбивїй-атъ и благочестивїй-атъ Болгарскїй народъ отъ стрѹмнини-тѣ на пропаганда-та, както заедно искаичавъ содрѹжство-то, коѣ-то бы причина на мръсно-то и гнѹсаво приключенїе. Но колко-то и да знае доверѣ Іларїенъ преврѹща истинный разѹмъ, и клевети церква-та безсовѣстно, прилюезны-тѣ во Христа наши братїа Болгары че ушь гы хѹли. «Болгарскїй-атъ народъ, казѹва, воеиска независимость-та си церковна, лѹжа и то. Никой пѹть не е попросилъ чрезъ Офиціално посланїе престаиватели до церква-та, или соеъ прошенїа, само едно прошенїе преди двѣ ѹжъ години испроводи са отъ Терново, чрезъ коѣто малочисленна една часть, (пакъ по видшенїе на тѹкашни-тѣ), кохто искаше правдини да са извїра Митрополитатъ помѣстно, и да са рѹксполага отъ Велика-та церковь. Никогда не иска возокновленїе-то на Аѹридска-та Архїепископїа, или Патрїаршіа-та Терновска, или дрѹга нѣкоа новостановленна Архїепископїа. Но нїто дерзна по Христїанска-та своя православна совѣсть таково нѣшо да попроси. Понежъ зашто Архїепископїа-та Аѹридска, Освѣнъ зашо не придѹви никогда правилно и законно подтвержденїе, но нїто пакъ е Болгарска (а).

(а) Заради по оный мѣста обладанїе-то на Болгары-тѣ, и послѣ изгоненїе-то имъ, остана титуль-атъ Архїепископъ и Екзархъ Болгарїи. Но таковъ Екзархъ Болгарїи е, колкото и критскїй са нарича Екзархъ вся Европи.

Понеже отъ 1325 неостанаха Болгары во Онія е-пархїи кои-то бѣха подчинены иногда подъ таа Архіепископа церковно. И Оныя които са зоватъ Болгары живѣщи-тѣ въ тѣхъ са происхожденіе греческо, които заврабиха отеческій-атъ свой языкъ, по причина на окаяданіе-то по Оныя мѣста и долгоспекываніе-то на Болгары-тѣ, както доказъва исторїа-та. »Послѣ доволныхъ лѣтъ царь Василій, послѣ многихъ сраженїахъ покорныхъ, и остальное населеніе въ заточеніе присла, приднѣвскихъ странахъ во долною мисїю. Имѣ же (Болгарїа) также дрѣгый нѣкій памятникъ ихъ (Болгаремъ) Оста Архиепископїю (Никифоръ Триггера книга в.) (а)

а) Слѣдующето замѣчаніе е слѣдованіе на замѣчанїето, което въ страница 19 ся рамѣрва:

Понеже на много мѣста въ брошюра-та своя Иларїонъ титуль-атъ вселенскій Патріархъ назовава греческій Патріархъ, като че е престоль-атъ Константинопольскій былъ на нѣкоя частна народность притежаніе, като умалява коварно превосходната важность нѣгова, която има въ соборната церковь. За нужно разсуждаме да приложиме нѣколко заради той предметъ. А' въ акты-тѣ на совокупленный-атъ во время-то Юстинїаново великаго, святой соборъ противъ Анїма, и Зоора именуваса Константинопольскій-атъ священноначальникъ, Вселенскій Архіепископъ, и Патріархъ: то есть «послѣ ипатїа-та (везирьлькъ) на Флавіа Белисарїа свѣтлѣйшаго, прежде шестїй мая, Индикціонъ четиренадесятая, во Христорубивый Царствующый Градъ Новый Римъ, подъ предсѣдательство-то на нашего Владика, Святѣйшаго, и Блаженнѣйшаго Вселенскаго Патріарха, и прочая», (дѣянїа томъ 2. стран. 272) в. подобно и во сакра-та на Константина Погоната, до Георгїа Константинопольскаго, който бѣше предсѣдатель на Пятшестый-атъ вселенскій Соборъ, има надпись «Георгїу Святѣйшему, и Блаженнѣйшему Архіепископу Константинопольскому, и Вселенскому Патріарху», (Таможе страница 529) также и прошеніе-то на духовенство-то Александрїско, до Константинопольскій Иоанъ, жившый въ срѣда-та на шестый вѣкъ написать бѣше «Святѣйшему Архіепископу, вселенскому Патріарху Иоанну», (таможе страница

Но како са наричатъ потомцы на древни-тъ
оныя Болгары, чѣвствѣватъ обаче какво
нема ть правда да просатъ заради това

298-и-299-предлогъ Икономовъ, за толкуваніе-то на С^т томъ
Д. стран-714: замеч. А) той образъ е и посланіе-то на
присутствующій соборъ въ Цариградъ, до Патріарха: “влад-
дику нашему святѣйшему, и блаженнѣйшему отцу отцевъ Ар-
хіепископу, и вселенскому Патріарху Іоанну, присутствую-
щій во Царствующій сей градъ Христолюбивый соборъ о
Господь радоватися: (таможе) такоже и въ актъ-тъ на про-
возглашеніе-то важно во храмъ-тъ на Свята Софіа, на четы-
ри-тъ вселенски соборы, което бы во времѣ-то на Импе-
ратора Пустіна, пише слѣдующе-то: “входъ бывший по о-
бичаю во святѣйшую великую церковь, въ недѣлю е^г на-
стоящаго Юліа мѣсяца, единадесятой индикціонѣ, отъ нашего
владыка, святѣйшаго архіепископа, и вселенскаго Патріарха.
и прочая (тамож. томъ-в. страница. 303, предлогъ. и 3-дѣ-
яніе (актъ) шестаго вселенскаго собора, стран-573) по И-
ларіонѣ важность-а и верховность-а на тогова почитаемаго
престола, на кого-то слава-та, Божественни-тъ Отцы, на Д
вселенскій соборъ, нарѣкоша своя слава (“слава сего пре-
стола Константинопольскаго, слава наша естъ, и прочая,, та-
може страница-208) споредъ нѣгова-та мысль, като го у-
нижава, назовава го, какъ-то ще да видимъ, въ суша-та
брошюрка, и въ други нѣкои статіи во вѣстници-тъ, и во
книжки, обнародовани, какъ-то и вселенска Патріаршіа, гре-
ческа! но тая ненависть противъ слово-то “Вселенскій Па-
тріаршескій Константинопольскій престолъ, вдъхнаса по шеніе
на инославящи-тъ. Въ тѣхни-тъ повремѣна издадени брошюр-
ки, Константинопольска Патріаршіа зовесе Греческа, а Вселе-
нскій Патріархъ, Патріархъ Фанаріотскій! Понеже во брошюр-
ка-та поругаваса и со съ титуль-тъ “всесвятѣйшій (какъ-то
явно бива отъ выраженіе-то святотатна смѣлость, и нѣгово
святѣйство,, и прочая) и понеже и отъ други нѣколко предъ
тогова осудися той Титуль, като нововеденъ, и Босфорски,
лужда е да са каже и за нѣго. Той Титуль изъ перво и на
други-тъ Патріарсы бѣше со съ немареніе така на примѣръ:
Берійскій Акакій като пишеше на Священнаго Кирилла Алек-
сандрійскаго, тѣй пише “моему владыцѣ всегда Святѣйшему,
Боголюбезнѣйшему Епископу Кириллу о Господь радоватися,,
(акт. — собор. — томъ А. страница — 453.) и проч.

възновскленіе-то на реченна-та Архієпископѣ, за постановленіе-то на Болгарска Іераршіа, понеже по много-то христіани жители са Грецы, (кои-то до нынѣ говорятъ Гречески) такожде и Власи съ Албанцы (кои-то въ церкви-те поатъ по Гречески отъ незапаматны години). Мечтаніа-та же на расколникъ-а Иларіонъ, който иска да постави новостановленна нѣкоа Архієпископѣ, на коа-то власть-а да са простира надъ всички-тѣ по всюдѣ земли Христіани Болгары кой-то бѣ отчлание-то свов начерталъ е и землеописателна карта на епархіи-тѣ, които ще да са ушъ подчинатъ на церковна-та таа держава нейна, при кои-то е и Греческій-атъ градъ Філіппополь), мечтаніа-та тыа като полни съсъ гнѣсотѣ оставаме, прихождаме же на по важни-тѣ. Увѣрваме са какво Иларіонови-тѣ приверженцы ни едно такво полномоціе са пріели отъ благочестивій-атъ Болгарски народъ, както лѣжатъ страшно (но дерзватъ да са представлаватъ предъ высокославната Порта, като представители полномоцини отъ народна страна за да са подтверди официално и опознае, при коа-то тыа во мечтаніе-то свов претвориха (народна Болгарска церква) но нито можеше высокославно-то императорско правителство да опознае на тѣхъ съ честность-а си древни-тѣ правдини и оправданіа на вселенскій-атъ престоль, които отъ славни-тѣ Облатаны и отъ нынѣ преславноцарствѣющій Праведнѣйшій и Благодѣтелнѣйшій нашъ Императоръ Абдѣлъ Меджитъ повтѣрительно подтвердиха са, неможеше, казѣваме, да припознае надъ тѣхъ таково претавителство, полномочно за единъ вопросъ чисто церковній и правилній и слѣ-

докато е, който принадлежи на благоразсудително-то рѣшеніе на соборна-та църква спорѣдъ правилата свѣщенны - "Прискорбно-то тебѣ впечатлѣніе в толкова велико, колко-то е и смѣлостъ-а свѣтотатна, кога-то зема Негово Свѣтѣйшество да назове лице-то свое, съ около него патъ соборны старцы църковъ Христова ! „ тебѣ е една хѣла къмъ Бога, кога-то може случайно да е свѣдѣніе на една велика невѣжнность, кога-то са отдава на едно развратнаго. " Мы мниме какво никой не са маме вече подъ беззаконно-то присвоаване, на титѣль-атъ свѣтаа Христова църковъ, кога-то Патріарси-тѣ Константинополски безъ да са срамѣватъ отъ чловѣци-тѣ, ако не са боатъ отъ Бога, нагнаха да са подиграватъ отъ нѣколко врѣмѣ, ка-то употреблататъ кога-то говоратъ за интереси-тѣ на свои-тѣ собратіа Архирей, какво перво да ссжали нѣкъси, тѣста-та невѣжнность или развратный умъ, или нечестиво-то чѣство на списатель-атъ на брошѣрка-та ! За доказателство на три-тѣ тыа приложаваме свѣдѣющи-тѣ: речъ-та църковъ въ свѣщенно-то писаніе множество значеніа има: перво воспріима са за свѣщенный-атъ храмъ, какъто въ перво-то ко Коринтаномъ посланіе (глава 11) " еда » во дома нѣмкетѣ да ястѣ и пїете; или църковъ Божію презираете: » тамо же "жены ваши въ » църквахъ да молчатъ. Стидно во женамъ во » църквахъ говорити, " второ значи всако благочестиво домочадіе, то естѣ "цѣлѣйте по домѣ ихъ църковъ, " (ко Рима. - глава 16); третіе: соединеніе-то на много домовы въ една еноріа какъто "во църквахъ благословите Господа, " (псал.) и глаголющій изы-

комъ сѣбѣ созидаетъ пророчествѣмъ же созидаетъ церковь:» (ко Коринт. глава 14 и 1 посланіе): и « седмымъ церквамъ иже во Асїи » (то есть епископи) (виждь откровеніе: глав. 1 и дѣланіе 8) пато: Епископъ-атъ сосъ священницы-тѣ: като на сѣдилищный совѣтъ: 6 Митрополитъ-атъ сосъ свои-тѣ епископи и седмо ексархъ-атъ на область-а: или Патріархъ-атъ съ Митрополиты-тѣ, такожде на соборъ собранны, спорѣдъ Божественна-та Онаа заповѣдъ на совершитель-атъ вѣри, и верховна-та глава церковна, «рцы церкви», (или извѣсти власти церковной) аще же не послѣ шатъ церкви: «Бдѣти ижеже инородника и мытаря», Осмо: на Патріарситѣ Православни чѣтыри сосъ подчиненни-тѣ имъ Митрополиты, Архиепископы и Епископы избвреный-атъ Соборъ; 9 псалость-а на всички-тѣ по всеа земли Благочестивы Христіаны, сосъ тѣхны-тѣ священны Пастыры, въ една вѣра, надѣжда и любовъ собранни и соединенни. Достозамечательно е прочее, какво епархіални-тѣ соборы на Архіереи-тѣ ставаха во древни-тѣ времена, заради рѣшеніе-то на различни церковны вопросы два пѣти въ година редовно (а). Слѣдовательно като са умножиха Христіаны-тѣ остановиха са присѣтствующи-тѣ сово-

---

а) Заради това и во второй вѣкъ живущій Тертиліанъ говори « aguntur praeterea per Grecias illa certis in locis concilia ex universis ecclesiis per quae et altiora quaeque in commune tractantur, et ipsa representatio totius nominii Christiani magna veneratione celebrantur (de Jejun. XIII) то есть совокупаются соборы на уреченіи мѣста во Греція отъ сички-тѣ церкви, кои-то са занимавать во обще за важни предмѣти, представляюще сичкий-атъ христіанскій народъ, сосъ велико почитаніе.

ры называемы, които постоянно собираха се въ Патриаршіа-та подъ предсѣдательство-то на Патриарха (а), въ кои-то присѣдствваха по нѣкогашъ много, понекогашъ мало на число Архіереы, кои престававаха сичка-та Архирейска частъ, подчиненна-та на патриаршескій-атъ престолъ: за това и Константинопольскій сватый Анатолій говори, »Обичай есть изначала присѣдствующимъ во великомъ градѣ сватѣйшимъ епископамъ, о прилѣченныхъ церковныхъ вещей заедно быти, и начертатися вса, и отвѣты отдавати молашымся“ (дѣаніе сокорно: томъ ѿ листъ Іѳ) както го сичка-та иераршеска частъ, подчиненна подъ едного отъ патриарси-тѣ, наричана църква, также и свѣществующій-атъ соборъ, зовеса църква Матеа: глава 16) понеже Константинопольскій-атъ патриархъ первый е на православны-тѣ патриарси, къ редъ-зтъ на Иераршіа-та, заради това подъ предсѣдательство-то нѣкого сватѣйшый соборъ зовеса отъ всечестнѣйшы-тѣ вселенскіи сватїи соборы не само просто църква, но за да отъличава отъ други-тѣ патриаршески велика цѣрква. То естъ въ шестый сватый вселенскій

(а) Мина Архіепископъ Константинопольскій, вселенскій Патриархъ, и сички соборъ присудствующій, Антиму благоговѣйнѣйшему (деаніе: собор. томъ = в. листъ 218) жилъ е Мина на б-й вѣкѣ въ начало-то, во время-то Пустиніаново великаго: слѣдовательно присудствующи соборы зовяха ся извънредны-тѣ соборы заради важны дѣла церковны, въ които призовавахася и посланницы-тѣ (Апокрисарій) зовомы, които бѣха во Константинополь, на други-тѣ патриарси, и независими църквы, които бѣха епископы, пресвитеры, и диаконы. (Въ сущо-то деаніе: листъ 265: и - 268)

соборъ въ деаніа-та въ тѣхъ деаніа на той соборъ (а) видиса подьписъ таковъ, “престоаѹ сватѣйшыа соборныа Апостолскыа Константинопольскыа великыа церкви» (в) но развратный-атъ и неѹченый списатель на брошюрка-та, порѹгательатъ на всечестнѣйшы-тѣ кога дѹховенны вселенски сватѣи соборы, докача вселенски-тѣ патріарси, „Отъ неѹченность велика, и хѹленіе къмъ Бога, и развратность науматъ, като наричатъ, Отъ нѣколко времѣ личностъ-а своа, сосъ пѣтъ тѣ соборны старцы церковъ Христова:» видахъме погоре че господъ нашъ Исусъ Христосъ нарича церковъ, дѹховно-то началство, сиречь священни-тѣ пастирѣ, или соборъ-атъ на епископы-тѣ, (рцы церкви) и това значеніе има обично въ постановленіа-та на вселенски-тѣ соборы, но като войюва окаанный той противъ евангеліе-то, и соборни-тѣ правила, и предѣлы на соборна-та церковъ, старайса отъ страна, сосъ Опасни-тѣ нѣговы за церква видове за да поколевай всако церковно покереніе и така да разврати сосъ леснина, або е възможно нерѹшимо-то дѣло вѣчно на богочеловѣка спасителя, “рцы церкви», като вижда, какъ-то отъ нѣговы-тѣ рѣчи извено быва, церка-та едно неопредѣленно, и невидимо зданіе, спорѣдъ Опасни-тѣ

(а) Совокупленъ на 688; спасително лѣто: —

(в) И на други много мѣста са нахожда въ деаніа-та сосъ тая рѣчь: велика Божія Церковь: отъ това е явно колко е безмѣстно мнѣніе-то на прочутый-атъ Англезинъ Гивонъ, и на други европейцы историцы, които постоянствувать че; велика церковъ са назова Константинопольска-та церква, заради велико-то зданіе на пагриаршеска-та Святая Софіа!! —

начала на противохрестови-тѣ Сокиніаны, и рассто-
налисти, които кыха предвѣщатели на вѣсвно-то
Онова на възвѣжници-тѣ, вѣществомъдрѣючи-тѣ
(илюсты) енциклопедисти на 18-й вѣвъ! Но ще да
рече, че нынѣшны-тѣ които составяватъ Констан-
тинопольскій-атъ соворъ са челоуѣцы “раскошни, раз-
вратии, нѣчении, симонисти, и вкорени съ забѣ,”
какъ то и сичко-то дръго-то греческо дѣховенство
(а) (какъ то казѣва поделѣ). Но въпросъ-атъ има
разлика, въпросъ-атъ е, ако патріархъ-атъ Констан-
тинопольскій съ Окело него, може правилно да на-
зовава себѣси църква, и ако като прави тѣва, прави дѣ-
ло беззаконно, неосвѣденно, и хѣлвательно “накте геве-
рикъмъ Бога,” (въпросъ-тѣ тѣй разверзѣваса доволно
понаделѣ) заради же ако са оныя които состав-
яватъ соворъ-атъ, или верховно-то църковно начал-
ство, челоуѣцы развратны и прочаа: то е какъ
дрѣгъ въпросъ. Но понеже вижда и два-та тѣя да
са подобни, нѣжда е да прилежимъ нѣколко слова
и заради това. Господъ нашъ говори “рцы църкви,”
то естъ на църковни-тѣ начальници, като присвнесѣ
тѣва съ неограниченостъ безъ ни единъ предѣлъ
дѣховній, независимо то естъ отъ нравіе-то на дѣ-
ховни-тѣ начальници. Като е тѣй прочее лична-та
тѣхна развратностъ, нипочто деспотѣва на вѣрни-
тѣ за да неводаватъ должно-то покореніе, и пра-
вилно-то нишно послѣшаніе. Но ако и фарисейско

(а) Тая клевета на дълго доказа и въ друга една бро-
шюра нѣгова, която са приведи и на французски въ Галата
отъ нѣгови-тѣ побратимы, подъ заглавіе “Les Bulgares et le
haut ecclergé grec,” като обвиняваше безсовѣстный-атъ чрезъ
нея сичкій-атъ православній Болгарскій народъ.

лѣкство да иматъ Грѣцы-тѣ владыцы (какъ то постоанствѣва той лицемѣрецъ по долѣ, като псе стремнително „соотечественницы сохранивайтесь отъ Фанаріотскій-тѣ класъ и проча,» и така неотпѣщаватса вѣрни-тѣ отъ правилно-го къ нимъ покореніе, спорѣдъ сама-та вожественна спасова заповѣдь. „На престолаъ Мойсеискій сѣдоша книжницы, и фарсеи вѣа во елика глаголюдъ вамъ творити, хранайте, и творите“ и проча. Заради това и безжественны-тѣ правила нито на едного отъ вѣрны-тѣ допѣстатъ да вѣга отъ приовщеніе-то на епископъ-атъ свой, даже ако и да види какво той спорѣдъ вѣра-та хромъ е, прежде догдѣ церковно неса осѣди че е еретикъ, и нечестивъ.

Заради това и священникъ Курилъ, Александрійскій просвѣтитель и богородичній възбранникъ, колко-то и да знаеше добръ предъ много времѣ, зло-то мѣдрованіе Несторіево богородицокорно-то, но преди церковно-то нѣгово осѣжденіе официално, назоваваше го (какато и дрѣги-тѣ отцы) благговѣйниѣйшаго епископа, и владыка нѣгова, и сосѣжника какъ то са види въ дѣаніа-та на дѣссаленскій соборъ. Заради това соборна-та церквѣ толгова великъ грѣхъ виждаше непокорность-а, чтого донатисти-тѣ, които са отцѣпиха обѣ тѣхни-тѣ епископи правилни, и дрѣги епископи като поставиха своеволно, колко-то и да не нарѣшиха вѣроисповѣданіе-то, но пакъ разѣчи ги отъ общество-то на православни-тѣ, и подъ клятва ги положи, заради това и вожественни-тѣ отцы, такова разколничество зовѣтъ го дѣховно влѣдство. Но добрій-тѣ списатель на брошюра-та, съ сичка-та своа мѣдрость,

и многоубченіе, совсѣмъ като неразѹмева, или нече да разѹмей, нито свашенно-то евангеліе, нито церковна-та исторія, нито свашенни-тѣ правила на вселенски-тѣ соборы, иначе съ развратный-атъ нѣговъ умъ, като вижда, и хъли греческо-то дѹховенство, като неѹченно на церковни-тѣ закони, схоластическо, и развратно, дерзна да възвыши знама-та на бѹнтованіе-то, противъ оѹща-та православна матеръ сватаа велика христова церковь, като замръчи на сѹщый-атъ великъ-денъ, на спасителна-та пасха, отъ свашенни-тѣ диптихы поманѹваніе-то на вселенскій-тъ патріархъ, колко-то и да положаватъ подъ Анатема сватій-тѣ соборы оныа които дерзаатъ на такыа дѣла, „ако нѣкой пресвитеръ предъ своего епископа покажется раскошнъ, и горделивъ, и предвараетъ отдѣлительно сватаа богъ да принесеть, или дрѹгый жертвенникъ да възвыжетъ, покѹшалаа противъ церковный вѣри (противъ должность-а на вѣра-та, и покореніе-то, къмъ церковный-атъ нѣговъ началникъ) такыый да в Анатемъ„ (себеръ картагенскій I:) (а) толкова по много подчиненъ е на проклѣтіа той дерзновенный, койте несамо че не са прегони, но и вше и благодѣлиа мѹ са направи, и честь придоки оѹвѣ церквата като са опредѣли при дрѹго и членъ на централна-та церковна ценсѹра, какъ то горе изрѣкох-ме. При това приасжава и дрѹга една лъжа, като

(а) Помѣстный той соборъ, подѣтверди са отъ шестый вселенскій, слѣдовательно правила-та нѣгови иматъ важность на вселенскій. Горното правило отъносително е за епископъ и митрополитъ, който постройка отъдѣлно, другый жертвенникъ отъ сущаго своего патріарха святая богу приносяща.

Ограничава соборъ-атъ само на пѣтъ старцы, като са сички-тѣ Архiereвы, които присѣтствуватъ равногласни, и равночестни. Правда е что осемъ тѣ старцы (а не пѣтъ какъ то говори) помного придокъха влѣаніе и сила въ дѣла-та церковни. Но какъ то и да е, ни единъ отъ патріарси-тѣ, или отъ Архiereи-тѣ отъдадоха такво именованіе на тѣх-ни-тѣ лица велика церковъ, колко-то и да е имъ степенъ-атъ по горенъ въ иераршическій-атъ ликъ, отъ други-тѣ имъ собратіа. Никогда не са показа нѣкое церковно писмо, на примѣръ Окръжно, или афоризмо, или простително, и прочая, да е под-писано само отъ старцы-тѣ но всегда които до нынѣ са издаваха, вѣха съ подписи-тѣ на сички-тѣ Архiereвы сокорны, които присѣтствуватъ въ соборъ-атъ, что-то постомнство-то на списатель-атъ крошюрски, че „нѣгово сватѣйшество взема сватотатна смѣлостъ, да назове лице-то си съсъ пѣтъ старцы сокорны церковъ Христова“ кажева измыслена, кол-то съдържава цѣлъ, да поколебай церковно-то покореніе, и отцѣпи, ако е възможно, наши-тѣ во Христѣ любезны братіа Болгары отъ правилно-то соокшеніе на Велика-та церковъ и ѿ дѣховни-тѣ тѣхни пастиры: отъ вышереченни-тѣ прочее явно бива, както доказываса доволно, какво Патріархъ-атъ съсъ сокоръ-атъ може законно и правилно да са нарича церковъ, или сватая Христова церковъ, или Велика Христова церковъ: слѣдователно прилѣ-ченно-то лѣкавство на дѣховни-тѣ Пастиры, никакъ не отидша вѣрни-тѣ отъ правилно-то покореніе къмъ тѣхъ, (а) тыа като са така, нека кажи ны-

(а) Спорѣдъ священни-тѣ правила, ако и въ смертний грѣхъ подпадни нѣкой отъ священно-то сословіе, но святи-

нѣ всакій благочестивъ, ако са слова-та на вѣнчовникъ-тъ рѣчы Христіански, и ако той почита заповѣды-тѣ евангелски, и правила-та на свати-тѣ Отцы :

Мы мнимъ, казъва съсъ Весперска гордость, никой ни са мами вече отъ кеззаконній атъ присвєенъ титъль сватаа Христоваа церковъ, когато Патрїарси-тѣ Константинопольски, като не са срамъватъ отъ чєловѣцы-тѣ, ако ѿ Бога не са страхъватъ, начнаха да са подиграватъ ѿ иѣкоако вѣкъмѣ, като употребяватъ той титъль и изведнъжъ приложакъ саѣдъюще-то кеззаконно и противно на православіе-то мнѣніе “заради то никомъ не ще са види чѣдно да види че Патрїархъ-тъ Константинопольскій употребява нынѣ темъ сщый-атъ титъль когато благочестивый-атъ Болгарскый народъ согласно съ евангелскый-атъ дѣхъ и съ церковни-тѣ правила, исхъзари негова-та кеззаконна и угнѣтителна власть, и распъжда Архїереи-тѣ, кои-то са пращатъ вонъ по епархїи-тѣ като нечестивы.”

Въ той періодъ: А’ обвинява съсъ негови-тѣ кеззаконны дѣла и сичкый-атъ Христоименитїй Болгарскїй народъ наши кратїа, какъто са по выше изговори че той е причина-та на настаща-та соблазнъ, и на церковно-то смѣщенїе, той и негови-тѣ приверженцы малочисленны живѣзши тѣка въ Цариградъ, чєловѣцы почтєнны, воистиннѣ, и бла-

---

тѣ тайны, кои-то той священнодѣйствува, са свати и истинни, прежде да са осуди и изобличи, и това по велико-то Божїе смотренїе, както говори Божественный Златоустъ. И това мнїе да е ближно обозрѣнїе съсъ вышеречєнни-тѣ заради церковно покоренїе кѣмъ духовни-тѣ пастыри.

гочестивы Христіани, но възвѣжденни или ѿ престодѣшнѣ, или ѿ народно честолоубіе превосходно, кои-то той зломысленикъ, не заради ѿвѣща народна полза, но заради негова лична полза и славоубіе възвѣждава: В' назовава "беззаконны" на долна-та Мисія или Болгарія, дѣхсвни-тѣ правдини на Патріарха, кои-то ѿтѣ соворна-та церквѣ воспріа въ дѣ вселенскій соворъ, както гвѣно быва ѿ толкуваніе-то на Валсамона, на Зонара и на Аристина, ѿ тракійско-то ѿвзрѣніе на древни-тѣ Географы и Историцы на Скилака, Меланта, Плиніа, Продота, Тѣкидида и Зосима, ѿ политично-то раздѣленіе на Бизантійска-та держава, въ начало-то на е-ый вѣкъ (то естъ когато са съвѣзли реченный-атѣ сватый соворъ) ѿтѣ вѣпрсъ-атѣ заради распра-та междѣ восточна-та и западна церквѣ, кой-то са изслѣдоваше въ сватый-атѣ соворъ, собраный-атѣ во времѣ-то сватѣйшаго Фотіа (лѣто 789) ѿтѣ свидѣтелство-то на Макаріа Агкирскаго на Ныла Дюксапатри и на самага того свѣтси мениага, реченнаго мѣжа и равноапостола Фотіа, наставителя Болгарскаго народа на Христіанство-то и на ѿбразованіе-то и прочаа (а). (Но неса стиди да назовава негово-то възвѣнтованіе, и на малочислени-тѣ нѣговы послѣдователи законно, и согласно съ евангелскій-атѣ дѣхъ! в-о-и Г- назовава власть-а на греческо-то дѣховенство угнетителна, и нечестива! икѣ дѣвгы много періоды въ крошюра-та своа украсава дѣховенство-то съ слѣдѣющы-тѣ именованія „немилостиво, злонавно, скотоѣ: („Киснатѣ въ развратѣ като безсловесни животни) симонишеско сватотатно

(а) Видѣть вещество за ради правилни-тѣ правдини.

рѣгательно, неѣченно, което гени народность-а и
 изыкъ-атъ на Болгари-тѣ, и прочаа, и прочаа. Кол-
 ко-то сиречь перво и въ Вѣстници-тѣ, и въ дрѣ-
 ги брошюрки то естъ въ реченно-то “ Les Bulgares et
 le haut clergé grec ”, изкъдеа реченный-атъ вѣнто-
 никъ отъ свѣхый-атъ нѣговъ и разтерзанный владе-
 нецъ, противъ церква-та христова. Воистинно споредъ
 тыа нѣгови гнѣсотій, найдсбрыи отговертъ
 вѣше молчаніе-то, и доказательство-то. Но понеже
 нѣкои отъ прости-тѣ христіаны, като сдѣшата
 таквыа, може да ги вѣрѣватъ като за истинны,
 което е голема поврѣда на православіе-то, съсъ кое-
 то добра-та честъ на дѣховенство-то свѣрзана е
 много тѣсно, заради това нѣжда е да кажемъ нѣ-
 що за изовличеніе на лажа-та, и за доказательство
 на правда-та. Че греческото дѣховенство е было
 изъ начала Основаніе-то, и крѣпестъ-а на правосла-
 віе-то, и че чрезъ него съсъ просвѣщеніе-то на хри-
 стіанска-та вѣра, преподаде и Образованіе-то, и
 благочиніе-то, и на много народы и долепскасници,
 че чрезъ ученіе-то, и везсмертни-тѣ нѣгови списанія
 запѣшихаса усты-тѣ на Азыковобезнены-тѣ Бре-
 тицы, че чрезъ нѣго сохраниса “ Общій атъ урокъ
 христіанскій ”, то естъ священный-атъ символъ на
 православна-тѣ вѣра, непороченъ, и истиненъ, и до-
 стоинство-то на северна-та церквѣ свекодно, так-
 выа, и дрѣги са истинны везъ сѣмнѣніа, кснто ве-
 легласно проповѣдѣва, и церковна-та, и гражданска
 исторія (а) но Оставаме дрѣвни-тѣ, та казѣваме

(а) Четвертый вселенскій святыи соборъ подчинява подъ
 вселенскій-атъ престоль, сичкы-тѣ Тракійскій управления, и
 ближни-тѣ народы; отъ това е явно какво при церква-та ра-

заради послѣ завладеніе-то историческо житіе на православно-то дѣховенство. Но потрѣбно щото всакъ искренный и благосовѣстивый долженствва да испитѣва работа-та не неограничено, и спорѣдъ как-то е немѣ угодно, но съ съ сношеніе-то на епохитѣ, и времѣнни обстоятелства, и тогда може да разсѣди право, и неогрѣшно, или за личности, или за сичко-то присовнѣніе. Воистиннѣ чѣ въ греческото дѣховенство нахождатъ са, и са были челоувѣцы развратни (какъ то и въ дрѣгитѣ народы, и церкви православно) и немарни на своето священно званіе, но частны-тѣ ни хны злоупотрѣбленіа, не нарѣшаватъ вообще благодѣтельно-то вѣданіе негово, и склонность-амѣ, какъ то въ солнечный-атѣ кръгъ точки-тѣ замрачителни, или облацы-тѣ не можатъ естественный-атѣ свѣтъ, и животъ-а да затрыатъ, на това свѣтло солнце.

Ще да кажемъ прочее нѣколко рѣчи и заради политични-тѣ правды на патрїаршіа-та заради начинатъ на систематическо-то управленіе на великата церква, за церковно-то состоаніе на церковна-та Касса, на умноженіе-то и рожденіе на общый-атѣ долгъ, за доходы-тѣ патрїаршески, и на Архїереи-

---

злика на народность несуществува, но ругатель-атѣ той на священни-тѣ правила на соборна-та церковь, подтверждава законна церковна независимость на Болгарія, на суца-та народность тая, безъ да мысли чѣ тогда само е допростенно спорѣдъ правила-та, да са постави независима церкова (и това съ мнѣніе-то на соборна-та церковь) когато политично независя “церковни-тѣ и найпаче за епохитѣ правдини-тѣ, съ граждански-тѣ державы, и управленіе да ся променяватъ, той обичай е, спорѣдъ священнаго Фотіа.

тѣ, и на мнимы-тѣ злоупотрѣвленіа на греческо-то дѣховенство. Въ завладеніе-то Константинопольско, великій и славный завладелецъ, като предмисли отечески не само за благоденствіе-то, но и за церковно-то благосостояніе на новы-тѣ мѣ подданницы христіаны, подарованны мѣ отъ вышнаго, призва приснопамятнаго Генадія, и Общеполазно на дѣховенство-то и на народа, предизбранна бывша, и съсъ велика честъ и люковъ като го воспріа, подтверди го на патрїаршеско-то достоинство, и го опозна не самозадѣховнаго начальника, но народна-чальника (милетъ ваши) на сички-тѣ безъ исключеніе православни народи, кои-то живеатъ въ дѣлга-та негова дѣржава (а) то естъ на Грецы, Болгары, Сърбы, Арнауты, Власи и прочїи, като мѣ изговори вѣди патрїархъ съсъ благополучіе, и имай наша-та люковъ, за да имашъ твоей-тѣ правдины какъ то и прежде тебѣ патрїарси (*Thurograeci Lib. I. p. 45*) тыа правдины подтвердиха сѣ и отъ славни-тѣ нѣгови наследницы съсъ велика благопрїятность, какво-то и нынѣ благопоспешно царствующій благоутробнѣйшый, и добродѣтелиѣйшый нашъ царъ Свѣтанъ Авдѣль Мѣцитъ. Спорѣдъ тыа правдины, патрїархъ-атъ като чальникъ не само церковный но и народный совокѣплаваше дѣжда въ седмица-та сѣдилище съсъ сѣшы-тѣ причетницы и сансвници на патрїаршіа-та, въ косто изслѣдовашеса дѣло-то на сѣдѣ-атъ (перво лично предъ патрїарха, но послѣ заради множество-то на

(а) Рѣчь-та Румъ значи на официалный-атъ языкъ, на висока-та Порта, не само Грецы-тѣ но сички-тѣ православни народи поддани нейни !—

сѣдѣнн-тѣ дѣла, чрезъ протосинггела великаго) на сичкы-тѣ во обще работы дѣховни и вещественни на христїанн-тѣ, коитѣ подѣ несрѣдственно-то о-правданїе бѣха. Въ това сѣдилище нито бытїи сѣдѣнн (авокаты) са виждатѣ по хѣдожество, нито записы редовни, нито медленность. Но чрезъ подписити на должницы-тѣ, или на порѣчители-тѣ, и чрезъ свидѣтельство-то на достовѣрны свидѣтели, многожды и чрезъ исповѣданїе-то на ведоми-тѣ насѣдѣ, коитѣ възбуждаемѣ отъ честолюбіе исповѣдѣватѣ истинна-та, предѣ сѣдилище на священнїи образѣ, и така откыва са правда-та, и быва рѣшенїе прилично. Кога-то пакѣ принадлежи за да са изобличатѣ расписы (тевтеры) о предѣлаватѣ са привременнѣ сѣдїе отъ сѣдилище-то, и спорѣдѣ изложенїе-то тѣхно писменно, става рѣшенїе. По случая же на равногласїе, о предѣлава са овозрителѣ (епїдїетитисѣ). И като нѣматѣ свидѣтельства, и писменны доказателства, издава са разлѣченїе (афорїсмо) и така или скоро, или късно откыва са правда-та. Но клятва никогда не са дозволава отъ церковно-то сѣдилище, освѣнѣ кога то нѣкъсей са сѣди на мїрски-тѣ сѣдилища и са допраша на церква-та за това нарочито, тогда склѣнава нѣжда ради, защото ставатѣ злоупотрѣбленїа, какѣ-то на всако праведно сѣдилище, и въ просвѣщенн-тѣ народи, то е тѣвно, но злоупотрѣбленїа-та тыа на нѣколко членовы на церковно-то сѣдилище по времѣна, ако гы сравнимѣ сосѣ дѣховна-та полза, и сосѣ нравственно-то церковно влїанїе надѣ православи-тѣ христїаны, уничтожни са; иждивенїа-та на сѣдѣвно-то изслѣдованїе сравнаемѣ много малко са най одолжително-

то иждивеніе, не е по выше ѿ 50 гроша, и това пакъ въ отъ нѣжда заради пропитаніе-то (отхрана) на писары-тѣ и на слѣгы-тѣ призователи, (гїасакчїи) които нематъ ни една заплата по причина на церковна-та бѣдность, коато нѣма доходы. По случаяу като са расположены да идатъ на мїрскій сѣдъ, ставя ѿ него единъ пригледъ, когато обаче са преводи нѣкоя работа отъ Высока-та Порта до Патріаршіа-та, тогда рѣшеніе-то на церковно-то сѣдилище е совершено, и впрочѣмъ непризователно. Оттомански-тѣ сѣдіе цариградски, за да извършатъ спорѣдъ законны-тѣ нѣкое наказаніе надъ обвиняеми-тѣ обнасятъ са до правителството, но Патріархъ-атъ самовластно превеждаше иногда на терсана-та обвиняеми, тогда само ищеше високо повеленіе когато щеше нѣкого да прати въ заточеніе: Патріархъ-атъ собираще советъ какъ то и до нынѣ слѣдова три пѣти въ седмица-та составляемт отъ [прилѣченны-тѣ въ Цариградъ Митрополиты, въ кой-то советъ изслѣдватъ са народны обшы дѣла и церковни като верховно и непризователно сѣдилище (независимо) бываше призованіе (ексархъ) както и нынѣ на пригледанны-тѣ работи отъ помѣстны-тѣ Архїереы когато сиречь несклонн одна страна, но на важны дѣла совскѣплавашеся народный советъ (въ которого иногда присѣтствѣваха и драгоманатъ на въсока-та Порта, като единъ и той ѿ первѣйши-тѣ народни. Общото оправданіе иматъ и Митрополиты-тѣ по епархіи-тѣ тѣхны, праватъ советъ то есть и тыя составляютъ отъ причетницы-тѣ и первѣйши, въ той советъ приглеждатся церковни работи на епар-

ХІА-та и разницы-тѣ на Христіаны-тѣ, второ-то извиненіе на церковно-то управленіе, е финансиално-то состояніе на Обща-та касса. До нѣколко вѣмѣ слѣдоваха доврѣ по крайнѣймѣрѣ церковни-тѣ дѣла, но заради негодность-а и самоволіе-то на Тімаріоты-тѣ и помѣстни нѣкои возбѣнтованіа на по нѣкои Ш дерекеюви-тѣ или управители подчинени-тѣ на вселенскій-атъ престолъ Архіереы неможиха да дойдатъ въ Цариградъ, и като дохождаха, неможеха да преқываватъ на долго време и дрѣго като немаха нѣждни-тѣ иждивеніа заради малочисленно-то тѣхно стадо или бѣдность-а негова: отъ тыхъ причины народна-та касса на совершенно Окаанность (а) отъ тыхъ причины е нѣченность-а и слѣдствіа-та нѣины трѣдны, Ш тыхъ причины на конецъ и неограниченна-та сила на патриаршескы-тѣ причетницы (клирицы) конто дражатели бѣха мѣсто-то на сокоръ-атъ и управлѣваха спорѣдъ вола-та своа. Това е Окаанно-то состояніе на работи-тѣ, кое-то воистиннѣ составлява срѣднѣй-атъ вѣкъ на церква-та и на народа, начинава Особенно отъ срѣда-та на 16-то столѣтіе и са Окончава на конецъ-атъ на 17-тѣ вѣкъ (или столѣтіе) (в) когато во спасителный-атъ свѣтъ на ученіе-то начина да озарава, по тѣмный-атъ горизонтъ на Обща-та нѣченность, тогда явлаватся Нектарій, Доситей,

(а) Спорѣдъ окаанно-то това состояніе, много патриарси за да посрѣщатъ нужды-тѣ церковны, ходиха на иностранны мѣста като просяцы за да просатъ аспра-та самоизволна, отъ всѣкого христіанина.

(в) Помѣжду това кой може доказа религіозни-тѣ коварства на Іезуити-тѣ?

Хрисантъ, Александръ, Жавре-Бордатъ, и другы звѣзды свѣтлы, и ясны, които подкрѣпиха, и на-родатъ, и църква-та, тогда останевихаса и похвални-тѣ училища въ Остревъ Патмійскы, въ Ини-нына, въ Айвалъкъ, и въ Хіосъ (Сакъвъ) и дви-женіе-то тева благосредно къ успѣхатъ на просвѣ-щеніе-то бѣше естественно, и къмъ мало-то дѣво расперѣжданіе на църковни-тѣ работи. Перво бы прешеніе до Висока-та Порта да са подноватъ пра-вдини-тѣ на императорскы-тѣ дѣвдменты (хриси-вълы) и сѣлтанскы вераты, кои-то съдържаваха църковны-тѣ правдини, кои-то съ велика благоспрі-атность склени на тева нещю, тыа оправданіа са сѣдѣющы-тѣ: А' Жилестина-та правилна; В' Фи-лотимонъ (честолоубіе на свѣщенници-тѣ); Г' Бра-косочитаніе-то; Д' Протескыте (на сватое предасженіе споманъ на имена) и парискыте (вѣчный споманъ); Е' Приходы-тѣ на визрійскы-тѣ Монастыры; Ѕ доржества-та и водосвѣщеніа-та, Ъ наследство-то во обще на дѣховенство-то, и й Посвѣщеніе-то, или подарокъ-атъ кого-то опредѣлаваха хрис-тіани-тѣ во свои-тѣ завѣты, на вещи или на го-товый крѣй, като земаха Архіереи-тѣ чрезъ тыа приходы нѣкое утѣшеніе и споксействіе, состави са въ Цариградъ советъ отъ Архіереи-тѣ чинный и постеланный, и тогда общемъ мнѣніемъ на Архіе-реи-тѣ и на первѣйшии-тѣ отъ народа мѣрски, у-правихаса и узакнихаса долбизасженны-тѣ: 1 О-предѣлихаса епитропы на община-та чѣ тры отъ Архіереи-тѣ и четыри отъ най почтенны-тѣ мѣр-ски, на кои-то наложи са ѿ народна страна да зе-матъ и даватъ на обща-та касса приходы-тѣ и

иждивеніа-та, кои-то всако лѣто должествѣваха да даватъ счѣтъ на свое-то заслѣжаніе, на народно-то собраніе: 2 Патріаршескій-атъ печатъ раздѣли са на чѣтыри части, кои-то дадоха са на дръгы соверны Архіереи, а ключатъ остана у Патріархъ-атъ; чрезъ той печатъ, подпечататъ са писма за ради важны дѣла народны и церковны, кои-то са обнасатъ до Выска-та Порта, записытѣ на долгове-тѣ на народна-та касса, кои-то са записѣватъ и въ протоколы-тѣ чрезъ печаты-тѣ подтверждены на епитропы-тѣ, подъ перѣчителство-то на Патріарха, и на соверны-тѣ Архіереи: 3 Рѣшеніе бы да са не плащатъ иждивеніа-та отъ Окщый-атъ ковчегъ на ново поставленіе Патріаршеско, но самъ Патріархъ-атъ да си ги плаща, заради това и всакій отъ Архіереи-тѣ ѿ тогава даватъ, на Патріархъ-атъ подарока едно мало количество, соразмѣрно на епархіалны-тѣ свои приходы, и то единъ пѣтъ на ново-то поставленіе на епархіа-та, такыа и дръги нѣкои уредбы, кои-то заради сокращеніе презираме; тыа подтверди выске-то императорско правителство владѣрѣатно: 4 умноженіе-то на народный-атъ долгъ, съ тѣлесва полезны наредбы, пакъ има тѣлесва долгове Окщина-та церковна (кои-то безъ правда са отдаватъ на корыстолоубіе-то на Греческо-то Дѣховенство, ксе-то са доказѣва отъ Историческо-то изясненіе вышензложено, то есть че е кезправедно!) това происхожда не отъ зас-то употребленіе, но понеже приходы-тѣ са много малко, отъ иждивеніа-та, (какво-то отъ долбизасженны-тѣ ще да са докаже) слѣдователно приходы-тѣ на Епархіи-тѣ по врѣмена

умалаваха са, заради Ш 1764 (во вѣрѣме, то естъ когато са построиха речевны-тѣ уредкы) прилѣченны-тѣ причины, външны и вънтрѣшны размирицы, то естъ възвдигованіа-та Вничерски, непокорность-а на деревлюки-тѣ (а) противъ законна-та императорска власть, както на примѣръ Ининскій Али Паша, кей-то разори тѣлесва населеніа: стремленіе-то и нападеніе-то на други народы, противъ Отеманска-та Имперіа и пречла; Ш причина на тыа негодности, нито Архіереи-тѣ можеха да събиратъ свои-тѣ правдигы, нито да провоятъ нѣщо на окщина-та церковна; при тыа приложиха са и приключеніа нѣкои Ш 1821 лѣто до 1830. Но иждивеніа-та церковны редовны и извънредни слѣдоваха; пропитаніе-то на Патріархъ-атъ съсь прислѣжницы-тѣ неговы, иждивеніе за училища, заради пропитаніе на кѣдны и Ш пожаръ пострадавшыи, заради изкѣпѣваніе на пленницы и пречла (в) Обаче церква-та никой пѣтъ не осиромаше, но сичкы-тѣ нѣжды построи Божіемъ застѣпленіемъ ! като

(а) Бѣ Болгаріа предъ немного години, бунтовникатъ Пазвантоглу отрѣза глава-та на Видинскій Митрополитъ; заради нѣгова вѣрность къмъ царство-то, и преданность совершенна къмъ словесно-то стадо христово, на което бѣше, пастыръ: —

(в) Тыа са найглавны-тѣ причины на общыи-атъ долгъ и ако нѣкой отъ епитропы-тѣ не са обнасяха вѣрно къмъ това дѣло, но злоупотребиха обща-та касса, то малко принесе умноженіе на долгъ-атъ: Иначе не можемъ да подразумѣемъ, какво може да быде злоупотребленіе, като всяка година пригледуватся счеты на приходы-тѣ, и иждивеніа-та церковны предъ народно собраніе: —

най узаконени-тъ политичны правителства (а) :
 Приходи-тъ на дѣховенство-то во врѣмѣ-то на Би-
 зантійски-тъ Императоры: “ назначава мое царство
 ” (узакнава благочестивѣйшій въ память Исакій
 ” Комнинъ) (в) и споредъ правилно-то древнійа-тъ
 ” Обычай да са сохранавъ, кое-то село има три-
 ” десать комына, (то есть домочадіа или къшы)
 ” да зима епископъ-атъ една золотица (жълтица)
 ” и двѣ срекреницы, единъ овецъ, ечмикъ медій
 ” шесть, вѣно мѣрила 6, брашно медій 6 и 30 кокшвы,
 ” кое-то бо има двадесать къмына, полъ часть
 ” отъ жълтица-та и една срекреница, овецъ ме-
 ” дій четири ечмикъ, кокшвы 20, отъ кое-то
 ” пакъ има десать къмына (оцакъ) село 5 срекре-
 ” ницы, едно агне, ечмикъ моды два, вѣно мѣрила

(а) Удивително войстину какъ возбудители-тъ Іларіо-
 новы Іезуиты дерзаятъ да нападаты тѣи сврепо противъ
 греческо-то духовенство че ѿ користолѣбиво, ненасытно,
 мучително, гонитель на народность, злонавно и симоничес-
 ко, и нечестиво; “На други-тъ ставаты лѣкары, тыя които
 са полни съ гноище“ видиса да забравиха судилища-та
 на инквизиція-та, или оныя бѣснотій и началникъ-атъ Тара-
 кусмадъ, който въ растояніе на мале времѣ предаде на огнь
 80-тысяцы христіанны, забравиха какво отъ 20 милионы
 жители които имаше Испанія во дни-тъ на Фердинанда, и
 Исавелла, останаха при конецъ-тъ на предшедный-атъ вѣкъ
 само 9 — ! Забравиха че $\frac{2}{3}$ на многожаловитый той по-
 дуостровъ притежанія-та бѣха калугерски, забравиха — —
 — забравиха — — забравиха — — зарадъ тыя злодѣй-
 ства, и свирепства които съ трепеть помянува Історія-та,
 возненавидатся не само отъ восточны-тъ христіаны, и дру-
 ги народи, но и отъ братія-та христіаны на западна-та Е-
 вропа !

(в) Царувалъ въ лѣто 1056.

„ ДѢКЪ, брашно модѣи два и кекшы 10 - както
 „ са написа и въ документи-тѣ на древни-тѣ дѣла-
 „ нѣа (актове) виждѣ актове-тѣ на свѣщн. права
 „ Рали - томъ А' листъ 75) той документъ са
 „ подтверди отъ Алекѣа Комнинъ (кой-то царъ-
 „ ствѣва въ лѣте 1081 до 1118) той подтверди и
 „ за брака оправданіе-то. « По времена-та Бого-
 „ любивѣйшій-атъ Епископъ на всако мѣсто тѣа ще
 „ да взема правилно отъ жители-тѣ помѣстни, и-
 „ менно кои-то са въ Хрисовѣлаз-атъ назначени на
 „ пекийный вѣйка на мсе царство, да са зематъ вса-
 „ ко лѣто те естъ отъ село-то, все-то има 30 вѣ-
 „ мына една жытица съ избрженіе-то на мсе-то
 „ царство „ и прчаа; и по делъ “ и спередъ ус-
 „ тавъ-атъ на пекийный-атъ царъ Меномахъ (царъ-
 „ ствовавшій . . . . .) заповѣдѣва мсе царство ко-
 „ гато нѣкой въ нѣкоа Епископѣа на еноріи-тѣ, ще
 „ да направи законный бракъ да зима епископъ-атъ
 „ отъ мъжа една жытица, а отъ невѣста-та 12
 „ лакти платнъ, както и въ древный-атъ уставъ (та-
 „ мо томъ Б' Л. 280) тѣа документи са подтверди-
 „ ха и отъ сековны одскренѣа, едно-то въ отъ Ми-
 „ хаила Кирѣларіи, а друго-то же отъ Іоанна ца пи-
 „ саръ-атъ (тамже замечан. (1) (а) Осѣнъ тѣа

(а) Тая система заради пропитаніе-то на духовенство-
 то, бѣше древна много, то естъ изначала на остановленіе на
 Божія-та церковь “даваемая по Божію заповѣдію (пшиять
 святій-тѣ Апостоли) десятины отъ начальныхъ яко Божій че-
 ловѣкъ (епископъ-тѣ) употрѣбляти, — и “яко бо тягота ваша
 (священникомъ) тако же и пропитаніе служби, и инныя ну-
 жды вы употрѣбляти — — подобаятъ бо во церквахъ
 пребывающимъ, отъ церкви пропитатся — — — както то

правианы, Архиереи-тѣ имаха и отъ епитрахила-
 атъ, зовемы-тѣ съ дръгы рѣчы, слѣчайны и из-
 взиредны-тѣ подароцы на Христїаны-тѣ, кои-то
 сватыи-тѣ Апостоли называватъ всеволны. При то-
 ва убо вземаха и отъ церковны-тѣ притежанїа
 като начальницы дохода (извѣстно е че дръвне сич-
 ы-тѣ Митрополи и Епископїи имаха свои при-
 тежанїа) “ дозволаемъ Епископѣ власть имѣти надъ
 церковными притежанїами, яко да по властїю его
 вса управлатиса “ (Апостол. завѣщан. и на дѣвїи
 на лѣ въ Антиохїи кѣ въ Картагени ѿ мѣ и пѣ)
 того ради и Божественный Кириалъ пишетъ въ по-
 сланїе-то свое ко дождѣ: “ дары убо и стезжанїа
 церковныа, недвижими пребывати подобаетъ под-
 крѣпляюще же во време Божественное управляюще
 постройство, прилѣченныхъ иждивенїахъ „ (досто-
 замечательно е прочее какво Архиереи-тѣ въ дръв-
 ни-тѣ времяна колко-то и да имаха толкова при-
 ходы, но на нищо не са одоажаваха. Нынѣ е пре-
 тивно-то, то есть нито притежанїа свои иматъ
 Митрополи-тѣ и приходы-тѣ имъ всеобразно мно-
 го малкы, но даватъ ежегодно доволно количество
 сребро заради училища, отъ кои-то е едно-то въ
 островъ Халки за дѣховенство-то, за кое-то не
 достигатъ ежегодно 400 : хилады грша, заради
 пропитанїе на бѣдны, заради изѣванїе на юности
 и прочаа и прочаа за кое-то слѣдскательно ще го-

и во книзѣ числа написано есть “всякое начальное масла, и
 вина, и пшеници, елика аще дадещи Господѣви тебѣ дахъ
 сый, и перворожденная вся тебѣ дахъ, и собери всякое пред-
 ложенїе (посвященїе-даръ) и всякое перворожденное отъ че-
 ловѣка, и скота чистаго, и нечистаго, и жертвы и прочая..”

(Апостолскы завѣщанїа книга В. — глава КЕ.)

гсворимѣ) (а). Тыя са за Архирейски-тѣ приходы
 во врѣме-то на Бизантійски-тѣ императоры: но
 доходы-тѣ на Патрїархъ-атъ съ прислѣжницы-тѣ
 нѣговы вѣха отъ притежанїа, както явно са до-
 казѣва отъ соборно-то дѣланїе (актъ) ксе-то са из-
 даде въ 1367, на мѣсаць ноемврїа, комѣ-то со-
 держанїе-то е това: “ мѣсаць Невкрїи - индиктї-
 ” снѣ ѿ принесша са словеса отъ державнѣйша-
 ” го и сватаго нашего Госѣдара, и цара, ко всесва-
 ” тѣйшемѣ владыкѣ нашемѣ, вселенскомѣ Патрїар-
 ” хѣ, чрезъ уйкомѣ державнѣйшаго и сватаго цар-
 ” ства его - - рекшаго яко сватый царь, намѣ-
 ” ренѣ есть поставити войны во оубрѣжныхъ насе-
 ” ленїахъ Константиноградскихъ до Филибрїи, имѣ
 “ же дастъ села и земля онаа свѣла на
 ” сіе мѣсто ; понеже бо иматъ и великаа
 ” церковь двѣ села зовоми икономѣ и паспала, извѣ-
 ” ствѣетъ великыа церковь, яко сіа села возметъ
 ” сватый царь и сотворитъ также хоцетъ держитъ
 ” бо ихъ едино лѣто, дадетъ же церковь инный
 ” приходъ ссравнѣрный притѣжаными симы ” —
 ” и прсчаа - (Книга acta patriarchatus Constantinopolit.
 Vindobone T T h 507.]

Тыя притежанїа изначала вѣха въ различни
 мѣста по Епархїи-тѣ на Имперїа-та, но за ради
 умаленїе-то на имперїа-та отъ врѣмѣ на
 врѣмѣ, погѣвѣха са, опредѣли са соборно сог-
 ласно съ гражданско-то началство да даватъ Ар-

(а) Въ древни-тѣ времѣна новорукоположенный Архие-
 рей не само че ни едно иждивенїе правеше, но земаше оше
 довольно количество отъ Императора злато еперїры (жѣлтицы)
 спорѣлъ свидѣтельство-то на Симеонъ Солунскїй.

х иерви-тѣ на Патріархъ-тѣ кои-то подѣ держава-
 та, опредѣленно едно количество ежегодно заради
 пропитаніе-то нѣгово съсѣ прислѣбжницы-тѣ, и актѣ-
 атѣ (дѣланіе) содержава слѣдѣющы-тѣ (а) — сва-
 „ таа Велика Божіа церковь бѣше убо прежде бла-
 „ гоизобилна и съсѣ стежаніа доволно богата, кои-
 „ то достигаха и за дрѣги бѣдни и сиромаси. Но
 „ пенеже заради матежы-тѣ и мѣлбы-тѣ на Об-
 „ стоателства-та и на вѣременно-то измѣненіе и при-
 „ ходы-те и въ тѣснота достигнаха, что-то не
 „ само не е возможна на дрѣги да спсмага, но и
 „ свое-то дѣховно сословіе не може да поддержи:
 „ Това като е тѣй, разсѣдихме да не е праведно
 „ да са презира отъ сословіе-то, ксе-то дсполнава
 „ священникъ совершъ, но сичкы Общо размыслихме
 „ и разсѣдихме согласно что-то и сѣщи-тѣ, заради
 „ неа да принесемъ, заради подкрѣпленіе-то нейно
 „ съсѣ всакый възможенъ способъ, като на матеръ
 „ церквей, Митрополіи-тѣ и Архіепископїи-тѣ, кои-
 „ то са въ благополѣчно состоаніе, и кои-то мо-
 „ жатъ отъ свои-тѣ приходи да принесатъ недо-
 „ бна-та по мощь. Того ради Общо согласно рѣши-
 „ хомъ да има таа сватѣйшаа Велика Божіа цер-
 „ ковъ, на всако лѣто неоскѣдно отъ сватѣйша-та
 „ Митрополіа Праклійска, и отъ Епископи-тѣ нѣй-
 „ ны ждатицы 200; отъ Кузикъ 200; отъ Ослѣн-

(а) Това е начало-то и основаніе-то както ще видиме на
 глаголемо-то патріаршеско філотімо отъ нови-тѣ Архiereы
 единъ само путь даваеми, като неученность-а назова систе-
 матическа Сімонїа горензложенный актъ соборное дѣяніе бы
 въ лѣто 1324 на мѣсяць Септемвриа при Патріарха присно-
 помянуемый Арсеній.

„ скій 200; отъ Андріанѡполскій 100; отъ Берій-
 „ скій 100; отъ Монахвасійскій 800; отъ Філіп-
 „ пѡполскій 150; отъ Траанеспаскій съ съ Еписко-
 „ пи-тѣ 70; отъ Герскій 150; отъ Филипіскій
 „ 130; отъ Метидинскій 100; отъ Димотихійскій
 „ 100; отъ Палеопатрескій 40; отъ Лакедемонійскій
 „ 60; отъ Меленикійскій 36; отъ Енескій 100; отъ
 „ Мадитскій 36; отъ Мадимнискій 50; отъ Гарил-
 „ скій 50; отъ Росіскій 36 (Ρωσίου); отъ Визій-
 „ скій 100; отъ Архиепископа-та Маротійска 36;
 „ отъ Архиепископа-та Прекрасна 72; отъ Ар-
 „ хиепископа-та Гаремска 24; отъ Архиеписко-
 „ па-та Деркоска 24; отъ Архiep. Аркадіѡпска
 „ 24; отъ Архiep. Лемнинска 50; отъ Архiep. По-
 „ подійска 24; отъ Архiep. Кипелска 16; отъ Ар-
 „ хиепископа-та Крантійска 36; отъ Мидійска Ар-
 „ хисп. 50; отъ Драмака Архiep. 24; отъ Архiep.
 „ еп. Ганеска 50. Тѣже и неостѣнны, и неско-
 „ левимы да вѣдѣтъ ты останвленіа и да са
 „ сохраниватъ съ склонность и да иматъ сила и
 „ утверждѣніе; когато ко Божіимъ промысломъ,
 „ и маловеніемъ и благоволеніемъ дейдате дѣла-те
 „ на перво то состояніе и благополѣно въ состоя-
 „ ніе дейде Сватаа Велика Божіа церковь, и на-
 „ чална-тѣ свои приходы спсавчи та ще да са
 „ задоволевѣва съ свей-тѣ, ни отъ една помещь,
 „ отъ друга старна ще да има нѣжда, ты Ми-
 „ трополіи и Архиепископи ще да си останатъ сво-
 „ бодны както и перво отъ той данскъ, безъ да са
 „ принѣждени да преподаватъ таа помещь; за
 „ ради ко утверждѣніе и осторожность, никой да
 „ не дерзне отъ насъ друго кромѣ това да поиска

„ за да направя и тебе дѣланіе (актъ) писмено
„, совершенно вы отъ насъ, и издадеса съсѣ наши-тѣ
„, подписи, като са потверди и натакми въ мѣсцаъ
„, Септемврій П. Мал Индиктіонъ на 6832 лѣто „
Тамеже листъ 126-129.

Б - Злоупотребленіе на Греческо дѣхвенство
ще да видимъ нынѣ каквы приходы подараватъ
Облатанскы-тѣ вераты на Дѣхвенство-то, спередъ ра-
звѣмъ-а на Императорскы-тѣ документи: “Епископы-
тѣ, попове-тѣ, калѣгеритѣ, кои-то живѣатъ по ка-
зы-те, (пишатъ вераты-те) по нахїи-тѣ раы наши
и по села-та на Митрополитска-та епархїа да да-
ватъ катагодишно-то то естъ ресми мирї, заради
кавасїе, аспры милостына, сватсвездъ, просане, тор-
жества, и ресимъ на А - Б - Г - вѣнчило, при темъ
же и всакїй раа жененъ да дава на вѣнчило на къ-
ща 12 аспры, и всѣкїй попъ по една жьлтица на
година за ресимъ Патріаршескїй и дрѣга една жьл-
тица, и 12 аспры пакъ на година ресимъ на Ми-
трополитъ-атъ; чтото прочее ако са причислатъ
по сичкы-тѣ епархїи, които са подчиненны подъ
вселенскїй-атъ престолъ православны семейства (фа-
милїи) два милїона като сравниме вѣтѣха-та аспра
поне съ днешнїй грошъ, вселенскїй-атъ Патріархъ
има правда законно съсѣ сил-та на кератъ-атъ да
иска ежегодно отъ реченны-тѣ епархїи 24 милїона
гроша. Ако пакъ има въ священнодѣйствїе поне 15
хїлады священники, има правда да земе отъ
тѣхъ 15 хїлады жьлтицы на година, сравнаеми
съ днешны-тѣ лиры, то естъ единъ милїонъ и
полъ грошове и по више като извадиме ежеодно-
то даване на кешышы-тѣ. Това като е тѣй докре!

но никой пътъ нещеха Патріарси-тъ да са тѣри въ дѣйствиѣе содержаніе-то на вератъ-атъ съ тѣква цѣль, какето и да имаха угедны срѣдства ѣвно в какве Патріарси-тъ и дребне и въ послѣдны-тъ години имаха тѣсно пріѣтелство съ знаменити лица на Имперіа-та, но пожертвѣваха законни-тъ свои правдини заради нѣжды-тъ на Христіани-тъ. Какво убо нынѣ взематъ и какве са земали ? съ мнимы-тъ разглашаеми засѣнотребленія, зематъ нѣгли 300 хилады греша умѣренно, невѣрѣваме ! но сегѣно, или третицию спорѣдъ утѣкненіе-то на высеки-тъ вераты, сравнаемо съ 26 миліона, много малко е; кое пренатствіе можеше да ги воспрѣ Патріарси-тъ да тѣратъ въ дѣйствиѣе совершенно тева нѣщо ? ако да вѣха воистиннѣ ненасытны, сребролюбцы и користолюбивы, но ни едно такова нѣщо нито помыслиха какго рѣкошеме междѣ тѣаква нѣжды какето вѣха окрѣженни ! но както и да в (може да каже нѣкой отъ противници-тъ); Патріарси-тъ са сіменисти, терѣватъ съ Епархіи-тъ, себлачатъ новы-тъ Архіереы, като имъ зематъ огремно количество грешевы, подѣ благоскразно-то име честолюбіе (фѣстѣмонъ) - отѣвѣваме: Видѣхмы по герѣ че на 1324 лѣго то вѣтъ предѣ завладѣніе-то 129 години общесскерно вы рѣшеніе, да зема ежегодно Патріархъ-тъ Вселенскій отъ всѣкого Архіереа, опредѣленне едно количество, пенеже притежаніа-та на Велика-та Црква смалили са, отъ тѣснота-та на предѣлны-тъ Имперіалны Бизантійскы, които недостигаха да исрѣчинатъ рѣдсвни-тъ и извънредны-тъ нѣжды на Патріарха и на прислѣжници-тъ нѣговы ежегодоны-тъ дарове Ар-

хиерейскы правагы на изчисленіе глава само 3082 жьлатицы или нынѣшны лиры то есть по выше ѿ 400 хилады гроша, но Патріарсы-тѣ и това Справданіе презрѣха (колкото и да бы Общосоворно, и отъ христіанското общество потверждено), видѣхми прочее че Патріархъ-тѣ земалъ отъ всѣко едно домочадіе 12 аспры ежегодно, и една жьлатица отъ сващеницы-тѣ, какъто рѣкохмь сравнаеми сосъ нынешно-то на монети-ты оцѣненіе правагы 26 - и повыше Миліона грошовы, и те жертвбаха Огромно-то това количество заради утешеніе-то на христіанни-ты : но понеже немаха дрѣги приходы, заради изгѣбованіе-то на церковни-тѣ притежаніа, узакониха на мѣсто тѣхъ приходы, които должествваха ежегодно да даватъ епископи-тѣ, и Митрополити-тѣ, или живѣщи-тѣ христіани въ Отоманска-та имперіа, сосъ високи Облатански завѣщаніа учредихаса, казѣваме, да даватъ нови-тѣ Архиреры, на Общій-атъ ковчегъ, (κοινόν) горазмѣрно на епархиялни-тѣ приходы тѣхны, на което пріемаха дѣховно-то управленіе, заради ниחנו иждивеніе, и заради народни-тѣ нѣжды: и това пакъ быде не своеволно, но сосъ Общото Архирейско сословіе, и сосъ переѣйши-тѣ на народъ-атъ : прочее което е станало отъ неизвѣжна нѣжда, и сосъ Общото мнѣніе, на Іерархическо-то сословіе, и на народъ-атъ, сосъ основаніе на дрѣвни актывы Соборни, е Сімониство; греческо-то дѣховенство е ненасытно, корыстолюкиво, угнѣтително; какъто сочинитель-атъ на Брошѣрка-та постоанствва :

Иека прочее дойдѣмъ и за Архирейскы-тѣ ны-

нѣшныи приходы и всѣко едно домсчадіе отъ рай-
тѣ (завѣщаватъ високи-тѣ Царски Берати сооб-
разно съсъ основателно-то начало на Император-
ски-тѣ документи, заради пропитаніе-то Архирейско)
долженствѣва да дава на Митрополита ежегодно 12 ас-
пры и сѣкій священникъ по една жълтица. Император-
ски-тѣ документи. Спорѣдъ тѣхъ прочее Митрополи-
тѣ-тѣ Терновскій напимѣръ, като има въ непо-
средственно-то нѣгово дѣховно управление, 60- хи-
лады православни семейства, и 700 по крдиней мѣ-
рѣ Оващепницы, има правда да земе повыше отъ
800 - хилады гроша нынѣшны ежегодно, освѣнъ
отъ епитрахиль-атъ, и дрѣги извонредни прихо-
ды (то есть отъ водосвѣтъ, отъ торжества, и
отъ Браковъ и прочее), такжеже подтверждени отъ
документи, и отъ Бераты. Но кой е правилный при-
ходъ на Терновскій 80- хилады гроша (а) нека
са прилежатъ още 80 - слѣчайны, нека прочее ка-
жемъ като корыстолюбивъ, и ненасытенъ, както и
дрѣги-тѣ нѣговы свратіа, земе 300 - хилады на

(а) Правилны-тѣ приходы на всѣка една Епархія, на-
значени са на каталоги (тефтеры) които са испратиха отъ
Архирей-тѣ минала-та година, за народно-то собраніе, (кое-
то даде увѣреніе. Безсумнѣнне на тѣхъ между тѣмъ знаятъ
первѣйшы-тѣ отъ всѣка епархія приходы-тѣ, какъ-то и се-
лѣнни-тѣ които ги пращатъ, и на сами-тѣ помѣстни граждан-
ски управители са извѣстни. Освѣнъ това вмѣстени са и
въвъ кодицы-тѣ на Митрополи-ты, и Епископій-ты) и наро-
дно-то собраніе като са основаване на тѣхъ, прибавленіе
прави на Епархіални-тѣ приходы, обнародованіе-то на тыя
Каталоги, нужно е заради извѣстіе на общо-то мнѣніе, кое-
то е да кажемъ непогрѣшно-то судилище, заради таквыя
вопроси : —

година (ков-тоє совсѣмъ невозможно! и призоваваме свидѣтельство-то на сами-тѣ противници) по 300 хилады грошовы, като са разподѣлатъ на 60 хилады семейства, ще да са падне на всѣко по 5: Грошовы; за Бога! 5- гроша на година можатъ ли да погъватъ благо-то живеане на едно иствосеме; такожде и Осфійскій Митрополитъ има подъ дѣховенс-то нѣгово правленіе 13 хилады семейства, и зема отъ всѣко ежегодно по два гроша, и два гроша отъ всѣкой свѣщенникъ Ембатикъ называемый (то есть отъ оногсва който има педъ своето посѣщеніе 200 семейства 400- гроша и прочла) тѣри и осмь хилады Шнѣколко села които даватъ жито, чте-то сичкый-атъ нѣговъ правилный доходъ съчиславаса на 60- хилады гроша додето спорѣдъ Бератъ-тѣ има правда да зема 312: хилады грошовы, (съчисляемо всѣко семейство на две домочадіа) Освѣнъ 300-жлтицы по крайней мѣрѣ цесарски, отъ сичко-то свѣщенство (а) това казѣваме и за дрѣги-тѣ Архиреры на Европейската Тѣрціа; заради убо правилни-тѣ доходы на Архиреры-тѣ въ Мала Азіа, Освѣнъ Ефескій, казѣваме какво са уничтожени, както е явно всѣмъ. Но нито едни-тѣ нито дрѣги-тѣ поискаха никогда, колко-то и да имаха благопріятный слѣчай за да са тѣри въ дѣйствіе правилна-та правда тѣхна, на законни-тѣ имъ приходи споредъ завѣщаніа-та на верати-тѣ, само за

(а) Честивѣйшый-атъ характеръ на достопочтенный той Архирера известенъ е всѣмъ, но сама-та погрѣшка е нѣгова, какъ то въ Софіа орудіа-та на пропаганда-та казувать явно, че былъ Грекъ!

ради благо-то живєніє, и утѣшеніє на христіани-тѣ, и то отъ толкова нѣжды като вѣха окръженни и звѣстно да бѣди, какво нынѣшни-тѣ Архiereвы, като иматъ малкы доходы, споредъ посвѣщеніє-то на императорскы-тѣ документи, и Фалтански берати, иматъ обаче и тѣгести несносни, отъ които вѣха свободни во времѣ-то на византийски-тѣ императоры, понеже отъ тѣхъ са поддържавка когословско-то въ островъ Халки училище чрезъ ни хното иждивеніє поддържавашеса предъ много години въ фенеръ предовѣчителнo-то училище. Тымъ плащатъ въ нѣжда недостатка-та на приходы-тѣ, заради иждивеніє-то на великото Общонародно училище, тымъ поддържаватъ Кассата Манзилска, отъ която да плащатъ на манзили-тѣ Архiereвы, тымъ поддържаватъ Общый-атъ ковчегъ народный чрезъ спомоществваніє-то имъ честолюбиво, во времѣ рѣкоположеніє-то ни хно или въ промѣненіє-то имъ на другъ епархіа, отъ които количества выва ежегодно велико иждивеніє, заради посрѣщованіє-то на различни-ты народни нѣжды, (а) Тымъ плащатъ и лихвыты, които са на епархиални-тѣ надворни долговы, които отъ разны Обстоятельства са причиниха, тымъ сами, тымъ даватъ порѣчителство на общенародный-атъ долгъ. Освѣнъ тымъ много отъ ныхъ Особно спомогатъ за

(а) Въ предпразднество-то на праздницы-тѣ рождества христова, и воскресеніє (великденъ) раздаватися на сиромаси, на които имена-та са назначени въ протоколъ-тѣ на общый ковчегъ (касса) По выше отъ 100: хиляды гроша, освѣнъ щото са даватъ на много отъ всѣкаде стицасени просѣцы :

построеніе на юношески, и дѣвически училища въ свой-тѣ епархіи, заради построеніе на церкви, заради младежы да са учатъ въ велико-то общенародно училище, во кегословско-то Халкинско училище или въ европейскы училища (а), но Архiereы-тѣ тыа (сиречь Грецы-тѣ) жертвѣватъ, разтерзаватъ, собличатъ бѣдни-тѣ христiанни, и гаремъ-атъ, и гото (Смотъ-атъ) на нечестиво-то Греческо дѣховенство, угнѣтава наймного Болгары-тѣ, спорѣдъ своеволіе-то, на лъжливыи-атъ братъ Иларіонъ, и заради това “сичкы-тѣ, казѣва, Болгары като послѣдоваха примѣръ-тъ на Цариградски-тѣ единоплеменници нихны, изхвърлиха имена-та на грецытѣ владыцы, като пресѣкоха съ тѣхъ всѣко общеніе, и по религіозна-та своя совѣсть назоваха за дѣховный свой началникъ (кого ?) (в) пресвѣщеннаго

(а) Приснопамѣтній патриархъ Германъ, въ растояніе нѣгово управление духовно осмогодишно въ Драмска-та епархiа, чрезъ много трудовъ, и особни нѣгови отъ части иждивенiа построи до 30 — церкви, и 8 — училища, и иждивеніемъ нѣговымъ изучиха ся въ Цариградъ, и въ иностранство единайсетъ младежы:

(в) По горе казахме какве реченный Иларіонъ, предъ много времѣ ималъ тайны сношенiа съезъ Иезуиты-тѣ, и чей е причина-та на Болгары-тѣ христiани на отцѣпленіе-то отъ отеческо-то православіе, и за да не быде клеветата това, за свидѣтельство показватся статii-тѣ, които са вмѣстени въ Болгарскій вѣстникъ, който са печати въ монастыръ-тъ на Лазаристи-тѣ въ Галата, който при други-тѣ и това пише (на брой 96 —) „наши-тѣ коресподенти не знаятъ може че единъ отъ сочинителите на тоя Актъ е Иларіонъ Макаріополски“ (то естъ за соединеніе-то съезъ Папшество-то, който Актъ са превручи на Армено-католичкы-атъ епископъ Хасунъ) и по доле: “И наистина какъ Госпо-

Иларіона, епископа при Болгарска-та въ Цариградъ народна церква, !!! Друго въ реченни-тъ дѣйстви-
тели (хрѹсѡвѣли) на Константина Меномаха, и
Исаакіа, и Алексіа Комнинцы, които са Основаватъ,
какъ-то тѣя свидѣлствѣватъ, на древни уставы,
и сиджіліы, Архирей-атъ има правда да зема едно
количество отъ рѣкополагаемый (не като за изменна
на Божественна-та Благодать не дай Бже! Но сло-
вомъ за признателность) “назначава моето царство
заради рѣкоположеніе-то на свѣщенници-те - да са
дѣйствѣва древный-тъ обрядъ, то естѣ да зема
епископа кейто рѣкополага седмъ златни монети,
на съ цѣнаемо-то изображение на моето царство,
сиречъ една кога-то го направи Анагностинъ (чтыць),
три кога-то го направи дѣлконъ, и три кога-то го
направи свѣщенникъ, но никогда греческо-то дѣ-
ховенство, което е толкѣва чрезъ мѣри користоло-
биво, и ненасытно, дѣйствително употрѣби спра-

динъ Иларіонъ, който искаше и той да стане уніятъ, и кой-
то сега не е (Богъ знай за коя причина) и прочее: и въ
друга една статія на истый вѣстникъ, вмѣстена и въ Courie-
d' Orient N° — 11: прочитае слѣдующето „

“ Quoiqu' il dise et fasse nous prouverons au besoin juridi-
quement la complicité de M. Hilarion dans l' affaire de 18/30
Decembre.

„ То естѣ колкото и каквото да говори и прави Иларіонъ
ще да докажимъ въ нужда предъ судъ че е обвиненъ той въ
постыпка-та на 18/30 Декемврія, и по доду приложава, че
като Авксентіа (собунтовникъ-тъ прежде Дирахійскій) му
наумѣваше за событіе-то казалъ:

“ S' il on m' appelle au tribunal je dirai la verité.

“ То естѣ ако са призова предъ судъ ще да кажа прав-
да-та (че сыречъ той Иларіонъ е творецъ первый на той
Драматизмъ:)

вданіе-то на древни-тѣ документи. Но ако и да земаха Архїерей-тѣ пары отъ рѣкопосеженіе-то, неможатъ са осѣди като Симонисты, спорѣдъ истинный-тѣ развѣмъ на речъ-та на горни-тѣ слова, и-наче нека прочете съ вниманіе който люби. Осма-та глава на Апостолски-тѣ дѣанїа : тѣмъ проче за угнѣтителна-та властъ на греческо-то дѣховен-ство. Но колко-то и да са злоупотребленїа-та, мни-ми-тѣ злоупотребленїа на греческо-то дѣховенство, но всакый потребно е да разсѣжда по снисходител-но да ги тѣри въ видѣ таковъ не че са происхо-жденїе на греческій-атъ характеръ (който са свѣ-тае въ исторїа-та на народы-тѣ (а) (но като слѣд-стве въ нѣжда-та, и ето какъ : видѣхмѣ по горѣ какво въ древни-тѣ времѣна дѣховенство-то е и-мало приходы изобилны а - правилни-тѣ, в - слѣ-чайни-тѣ г - произволни-тѣ, и д - отъ притежа-нїа-та на Митрополїи-тѣ, и Епископїи, какво не-воспосвещенный-атъ Архїерей, не само че нежди-ваваше ничто, но и въ свѣщый день на посвеще-нїе-то земаше и единъ подарокъ отъ едно коли-

---

(а) Не са увѣряваме ако отъ некое друго происхожде-нїе, или народность духовенство, въ таквыя обстоятелства щеше да направи, колко-то това греч. дух. направи въ ра-стоянїе на единадесять вѣковы, то естъ **ѠВ. Фотїя** до нынѣ: греческо-то духовенство и честолюбїе има, и любовь къмъ ученїе-то, и некористолюбиво е (и многожды до совершенно постоянство) и разумителность има, и тѣпдый желатель е заради образованїе-то, и можемъ да речемъ сосѣ увѣренїе че послѣ мало времѣ, ще да соперничава сосѣ най му-дри-тѣ, способни-тѣ, и благодѣтели служители на други-ты церкви.

чество на жълтицы (а) при тѣм и бѣха ослегченни отъ редовни, и извънредни подарки, но нынѣ на прѣтивъ е сичко : Вселенскій-атъ Патріархъ, и народна-та каса, отъ ни една страна иматъ приходы редовни, и ай главни-тѣ тѣхни приходы составяватъ са на зовоми-тѣ честолюбїа (Филотименъ) които са основаватъ какъ-то вышерѣкохъме на соборни актове, кои-то са основаха на 1367-лѣто, и подтвърдихася отъ Христїанско-то общество, и са одобриха отъ православно-то жителство : прочее новїй-атъ Архіерей долженъ е да плаща ежегодно лихвы, и дрѹги такива къмъ неговы-тѣ заимодавцы, да праща опредѣленно едно количество грошовы до обща-та каса заради смалванїе-то на епархіални-тѣ надворни долгове, при това още да плаща на всако лѣто 3-6 хиляды грошовы заради подѣ державанїе-то на Бѣгословско-то въ Халки училище, и дрѹги нѣколко заради извънредни нѣжды церковни, оставяме дрѹги-тѣ иждивенїа нѣгови заради пропитанїе нѣгово и на человекы-тѣ мѹ, заради учрежденїе на училища, за ради построенїе на церкви въ епархіа-та нѣгова, заради пригледванїе на вѣдны и сирацы , (в)

(а) Това нынѣ са слѣдува въ православна-та російска держава, то естѣ Новопосвященный-атъ Архіерей подаряваса 500-рубли, и едни свѣтлы Архіерейскы одежды церковни : —

(в) Честивїйшїй Митрополитъ Софїйскїй, въ мало-то раястоанїе на тамошно (въ Софїа) нѣгово Архіерейство, велики количества положи заради учрежденїе на Болгарски училища, и за построенїе на церкви. Какъ то са виждатъ назначени, въ Тефтеры-тѣ на Митрополїа-та. Освѣтъ тѣя благодѣанїа до 60-юноши, и дѣвицы избави отъ опасно-то изневѣрїе

заради церемоніи на кметовы Христіаны и на Тімаріоты и прочая, заради това принуждаватся Архидіаконы-тѣ отъ тогда да се показзватъ строги заради собираніѣ-то на свои-тѣ правдины, ако най паче са слѣдчатъ неѣчени и несводни во своето обхожденіе заради обстоятелства-та. Но както и да е, по брѣмѣни-тѣ нравни развратности и злоупотребленія на Греческо-то Дѣховенство сравнѣми съз негови-тѣ велики жертвы, кои-то е жертвовало заради православіѣ-то и образованіѣ-то на народи-тѣ, словомъ и списаніями, и кровію свою, отъ постановленіѣ-то на църква-та до нынѣ, унищожени са: тыа нѣговы жертвованія безеройны, белегласно доказзѣа Исторія-та на народи-тѣ, вѣтѣха и нова църковна и гражданска и можемъ да речемъ безъ съмнѣніѣ какво Греческій-атъ элементъ и дѣховенство-то, което са хѣли така неправедно като сімоническо и нечестиво, надъ него основа Богъ църква-та своя и нѣго постави истинно: И това като говориме чрезъ мѣрно неговориме, понеже Грецы вѣтѣха Тітовцы, Діонисовцы, Іеротевцы, Поликарповцы, Евохевцы и съ нимъ учителя-тѣ на Православіѣ-то верховни Атанасій, Василій, Златоустъ, Кириллъ, Тарасій грецы вѣтѣха и велики-тѣ оглашители на христіанство-то, Климентъ, Оригенъ, Іракліонъ, Дионисій, ѣ грецы вѣтѣха и перви-тѣ Нерарси на негречески населенія, както на примѣръ Ди-

Но благосовѣстливый-атъ сочинитель на въ Петербургъ издаденна-та брошюра, въ 12-страница постоянствува, какво множество семейства, са отрѣкли отъ христіанство-то по причина на угнетеніѣ-то отъ фанариотско-то духовенство. Но и тому ще дадемъ отъвѣтъ приличенъ во времѣ благопріятно: —

онусій Арлепагитъ, и Иринеи, които основаха църквата во Франція (едини въ Парисъ бы епископъ, който и Patron de Paris отъ христоловииви-тѣ Францъзы са зове, а другый въ Лионъ (Lion), и Тесдоръ кантокретийскій (Canterberg) Архиепископъ, който съсь други еще грецы подвкрѣпи църквата на велика Британія; Грецы вѣха и първи-тѣ епископи на вѣтхій Римъ Линъ, Анаклитъ, и други нѣколко отъ послѣ ныхъ Папы, то естъ Захарій (а) и прочей; грекъ вѣше (отъ кападокиа) и Дифилъ, който готти-тѣ и други Германски народы, наставиха на христѣанска-та вѣра; грецы (отъ солѣнъ) вѣха и равноапостоли-тѣ братѣ мѣтсдѣи, и Кириллъ (константинь перво называемый Философъ) които първи проповѣдаха Благовѣстїето (Сват-Еванггел.) на Благочестиви-тѣ и довластвени Славенски племѣна; грецы са были, които насадиха, и обрабѣтиха църквата на великославната православна Россїа. Отъ рѣцы прочее гречески прѣшли са сватое крещенїе и Болгарски-тѣ Кралебы (царїе) Борисъ и Симеонъ. Грецы са были и оныа които дерзновенно противостаха на чрезвѣрни-тѣ самодержавни желачїа ватикански, и сохраниха свободно достоинство-то на соборната църковь

(а) Греческа-та църква че е Матерь и наставитель (учитель) на римска-та показува ся отъ слѣдующи-гѣ Богословски предѣли Ecclesia, Vaptisma, Chrisma, Paracletus, liturgia, Symvolnm, Eucharistia, Epiphania, Agapae, mysterium, Episcopus, Presvyter, Diaconus, Catholicus, Chismaticus, Angelus. И той Папа (Papa) е речъ греческа, Латинскій языкъ понеже не е оскуденъ отъ речи, по крайнѣи мѣрѣ представлява разум-тѣ то естъ Consio (църква) ponsius (Ангель) и проч. чтоо Западь прїя изображена църква отъ насъ.

Грецы са были и оныа кѣнто съсѣ крѣпка
рѣка запрѣтиха волнаемо-то основа на раздоры-тѣ
зданіе, флорентіеско соединѣ (кѣнто ежедневно вѣ-
гда падаше, и са стичашѣ) и сохраниха до нѣ-е
сна-то Палладіа на православіе-то. (а) вѣщѣство на
правил. Оправд. — и проч. — стр — 132 замеч. (а,
но и послѣ завладѣніе-то Константинопольско)
нѣ престана греческо-то дѣховенство, да показва по
времѣ на мѣжы съсѣ мудростѣ снабдени, и съсѣ
свѣтло житіе украшени, кѣнто и съсѣ списаніа,
и съсѣ проповедь и съсѣ наставаніе учитељско, подѣ-
крѣпиха православіе-то, кѣнто поставиха заедно и
Основаніе, на истинно образованіе, не само междѣ
Грецы-тѣ, но и междѣ Братіа-та наши Болгары,
и дрѣгы православни народы восточни: кѣнто са Же-
летій Сірігѣ, Желетій пига патріархѣ Александрі-
скій, желетій митрополитѣ Атинскій, Иеремій патрі-
архѣ Константинопольскій, Нектарій, и Доситей Ие-
русалимскій, Гавріиль Севириѣ флѣделфійскій (въ Вене-
ціа кыеши епископѣ Иларіонѣ Цыгала, Архіеписк. Ки-
пріскій, Георгій сѣгдѣръ, Висаріонѣ Макрисѣ (длинный)
Евгеній, и Герасимѣ Акорненцы, Германѣ Столскій
Митрополитѣ Нишскій, Дионисій Мандѣкъ Митро-
политѣ Кастерійскій, Теодоритѣ Митрополитѣ Ла-
кедемонскій, Генадіи Митрополитѣ Иракліійскій Ие-
ротей Византѣ Митрополитѣ дерѣстолскій, Ио-
ванѣ Патѣсса, Кесарій мораліа, великій прѣсосѣггелѣ
патріарха Константинопольскаго, Клими хіотѣ Митро-
политѣ Ананскій, Желетій макрисѣ, Пліа Миніатѣ
Митрополитѣ, Баласѣ сосѣдохранителѣ великой
церкви, хрисантѣ нотара, патріархѣ Ирусалимскій,
Етефанѣ Атинанинѣ, хрисантѣ вперѣтъ, Каланикѣ

(а) Истѣканѣ на мудростѣ-а.

Наксіотъ митрополитъ Ираклійскій, Григорій Остиръ Митрополитъ Ганохорскій, Нотара Несфитъ Архимандритъ Божігровскій, Іаковъ Мана-Аргіотъ (ипатъ філософскій называемій) Теофілъ Корыдалъ, Анастасій Аніотъ, Іованнъ Халкіотъ Москополитъ, Антоній Катифоръ (свещенпроповѣдникъ прочѣтый) Макарій Патріотъ, Митрофанъ григора, Анастасій гордіотъ, Анастасъ Навѣшіотъ, Акакій етакішіотъ, Филотей Паргіотъ, Григорій Солзанинъ, Атанасій Архимандритъ (а) неосфитъ Митрополитъ Філиппѡполскій (в) Атанасій Скіада, Николай Болгаръ Керкиротъ, евгеній Століотъ (Аграфіотъ) Іаковъ Кипріотъ протосиггелъ Ларискій, нектарій Москополитъ, Константинъ Еписк. трикскій, Костандинъ Москополитъ, Прокопій Москополитъ Геррафимъ Писсідійскій (г) Теофілъ еписк. Кампанійскій (д) Кесарій Бизантъ, Баланъ василопѣлъ протопре-свутерь, Герасимъ Критъ патріархъ Александрій-

---

(а) Бысть учитель въ Москвѣ на греческій языкъ, който по заповѣдь на великій Петаръ, переводѣ-ать на російскій языкъ на священно-то Писаніе Пригледа, соєь первообразно-то на греческій языкъ: и други учителствуваха въ той великый градъ, при които бы най укращеный Атанасій Скіада кефалонитъ.

(в) Мужъ мудрѣйшій, и многоязычній, той въ Окіаніа на Англіа вытѣйствова предъ мудри, и высокоученны мужы, които са удивиха соєь нѣговы-ать разговоръ, Благоязычній, и соєь нѣговытѣ высоки разумы, това въпечатленіе причини и на Лудовіка. д¹

(г) Той преведе на турскій языкъ много церковни заради наставленіе на христіанни-тѣ Малоазіятски:

(д) Той сочини (ковчегъ Православія) до него проводи великій Евгеній заради горны потоцы (καλίβροια) онова сочиненіе:

скій (а) Максимъ мераліа, Іоакымъ Фека, Натаніаъ Митрополита архіалскій (в) Партеній мераліа, Доротей Митилиніотъ, Неротей мотрополитъ дорестолскій, (докторъ и філософъ) Неротей метаксеплъ (г) Евгеній Болгаръ Архіепископъ херсонскій (въ россій) Никифоръ теотоки Архіепископъ Астраханскій, и ставропелскій (въ россій) (д) Доротей проій Митрополитъ Андріанопелскій (е), Атанасій паріотъ, Веніаминъ Лезвіотъ, Несфитъ Бамба, Несфитъ дѣка, Самѣилъ Митрополитъ Месембрійскій (з) Матасій Митрополитъ Кизическій

(а) На тогова существовать посланія писменны, наставителни, до петра великаго россійскаго.

(в) Хіотъ, и учитель въ той острвѣ на знаменито-то училище.

(г) той изамѣри, или паче усовершенствува кругъ-тъ на церковна-та музыка.

(д) явны са подвиги-тъ заради ученіе-то и Благочестіе-то на трудове-ты, на тыя великы мужы. тыя като всякымъ начиномъ показаха Благодѣятелность на свой-атъ народъ, послѣ отправахася и въ великославна-та россія, гдето во южны-ты страны иѣны насадиша, и обработиша православіе-то, соперницы показавшеся на Благочестивага ревность, на приснопамятны-ты оныя грецы Иерарси, кождо украшиха святѣйши-ты Митрополы, московскыя, и Кіевскыя, и Полскія. Явно е отъ исторія-та какво 28 грецы Архиереы митрополиты са рукоположиша въ Константинополь, и редовно быха на святѣйшый престолъ Московскій Поставенны.

(е) той много время предава філософіа и Богословіе во народно-то велико училище Куручешме зовомо.

(з) Той приснопамятный тридесять години предава Еллинска-та Философіа, и священно-то богословіе, въ Фенерско-то на Куру Чешме училище, и умръ на А. Априлія 1853 лѣто.

Констандинъ Икономъ, Констандинъ Типалдосъ Митрополитъ Островскій (а) сички-тѣ тыя Грецы причетницы, един-тѣ Патріарси, други-тѣ Митрополити и други-тѣ Священницы (в) и други мно-

(а) Ныѣшный управитель отъ петнайсетъ години на священо-то въ Островъ Халки Богословско училище, въ което са преподавать священни уроцы на Грѣцы, Болгары, Славяны, Албанцы, Армяны, и Арабы, мужъ снабденъ съсь мудрость, и Евангелско житіе.

(в) краткый списокъ на житіе-то, на учителя-тѣ които послѣ завладеніе-то на Цариграда, са показаха наставители на благочестіе-то, и на Христіанско-то образованіе, на сички-тѣ православны народы въ востокъ, са нахожда въ Туркогреція-та на Крисіа, въ книгохранителница-та на Вабрикіа, и Мелетія : три тыя приложаваме и Клавдіа Ефимеріа на Православна-та въ Ливорно церква, който довольно время бы инспекторъ въ Академіа-та Туринска въ лѣто (1798) на еллинска-та литература, и учитель бывшій на великый Италіанскій Поетъ Алфіера, комуто и житіе-то дополни: понеже тува слово-со е заради духовенство-то, заради това, не помянуваме міряны-тѣ учителя, които не мало подкрѣпили православіе-то въ Востокъ, и преподадоха образованіе-то на сички-тѣ народы, само това замечаваме какво нѣкои отъ тыя като са показаха соперницы на прежде ныхъ учителя-тѣ въ Западъ, то есть на Хрисолора, на Ласкари и прочая много благополучно угодиха като преподадоха свои-ты си науки въ академіи-ты Европейски, то есть Тома Катани Критскій уроженецъ, Антоній стратигосъ, Константинъ стратигосъ отъ Корфусъ, за които пиши слѣдующе-то Мелетій “Тома Катани Критскій уроженецъ мужъ мудрій и многоученній воздержанній Еллинскаго и Латинскаго языка, Философъ, Вытїа, Богословъ, Матиматикъ, бывшій инспекторъ на философически-тѣ уроцы въ Патавъ, скончася на 1725 - лѣто, (Мелетій церковна исторія томъ Д. стран. 140) и Антоній Стратигосъ Керкирскій, мужъ словесвѣйшій, и снабденній на вышката философіа и на священо-то богословіе, воздержанній на Ел-

гочисленни (а) чото ако сравниме безпристрастіе и нелицемерно личны-тѣ злоупотрѣвленія на православно-то духовенство, което го нарекаватъ Греческо, съ неговы-тѣ подвигы които е показало съ искусство-то си за православіе-то и образованіе-то на народи-тѣ православни въ Востоцкѣ, и ако размислимъ мъчни-тѣ обстоятелства отъ 5-ый вѣкъ на Извѣиты-тѣ искѣшенія-та и коварства-та (понеже система-та вѣше предъ именованіе-то на кои-то първа жертва бы Великій Фотій, но жертвованіе-то нѣгово подкрѣпи православіе-то) ще да испобѣда истинна-та че тыа Злоупотрѣвленія са иностранно прозакенів насадено отъ Извѣитска коварна рака въ нетленный-атъ садъ на православна-та восточна церковь, а не происхожденіе на Греческій характеръ; кой напри-мѣръ произведи на вселенскій-атъ престолъ похититель-атъ на православіе-то? Неванъ Бекко - на вѣ вѣкъ, Извѣиты-тѣ ! кой произведе на същью прес-

---

линскій-атъ языкъ и на Латинскій-атъ, Инспекторъ бывшій на Патавіаска-та Кутушіанска Академіа (тамож.) и Константинъ стратигосъ ректоръ на естественна-та правда въ Патавіа, учитель искусный, и воздержанъ на Еллинскій, Латинскій, и Италианскій языковъ. (тамож.) (143)

(а) Воистинну нѣкои отъ духовенство-то какъ-то предрекохмѣ показахася немарни на свойтѣ священни должности, но треба да разсуждаваме по снисходително за тѣхъ, като примѣриме подробно эпохи-ты по които живеяха, мнозина са произведоха недостойно на престоли Патриаршески, и Епископски. Но като пригледами какъ, и въ какви обстоятелства, и отъ кои, и за какво. Да не забравиме прочее и неуморимити всегдашни коварни старанія на Іезуити-тѣ, и който ще да узнай тыа, да прочете безпристрастіе Туркоградца-та, и Г. Х. томъ на Милетія церковна-та исторія :

толь Контари? Изгиты-тѣ, кой е предатель-ать на православіе-то Пателаріа? Изгити-тѣ Извѣстно бѣше какви жаловиты слѣдствіа шеше да причини на церква-та и на народа произведеніе-то на таквыя челоуѣчета; Кой наклевети, като Калвинина (а) похвалный-ать на ученіе и добродѣтель Куріала Лѣкари, който первій учреди печатна въ Востокъ въ свѣрый священный дворъ на велика-та церква? Изгити-тѣ. Тыя во да бѣдаты доволни на отвѣтъ за Греческо-то дѣховенство (или на сичко-то православно во оаще тѣло че съсъ дѣховенство-то заедно те нападаты на цѣла народность православна, тсва е шено. Като по настоящемъ са ограничаваме за послѣ по на дѣлаго, подъ дрѣгый видъ да покажемъ съ точни доказателства, какво недостаткитѣ на Православно-то дѣховенство, не са на народныо характеръ, но на Эпохи-ты: — “Благочестивый-ать казѣва, Болгарскій народъ согласно съсъ дѣхъ-тѣ Евангелски и съ церковни-тѣ правила, изхѣрла нѣгова-та беззаконна (!) и угнетитѣлна власть, изпѣжда послѣдни-тѣ нѣгови отъ Епархій-тѣ Владицы като коистиннѣ нечестивы (!) и назова за свой дѣховни началницы Богобсазливы владицы, отъ които може да чакъ, всако дѣховно утѣшеніе, и наставленіе „ заради непокинность-а на благочестивый-ать православній Болгарски народъ, отъ таа клевета, и заради Беззаконна-та ушъ власть на вселенскій-ать престола и мнимо-то злоупотре-

(а) Отвѣтъ за тогова мужа сочини приснопамятній Патріархъ Иерусалимскій Доситей, са нахожда же въ начало-то на сочиненіе-то на 18-глави противъ Калвини-тѣ, на приснопамятній Мелетій Сиріго священновытыя на Велика-та Христова Церковь: —

вленіе на високо-то православно дѣхственство, до-
воляе говорихме въ предни-тѣ періоди. Нынѣ щѣ
да видимъ кои са тыя Боговозливы Владицы,
които назова благочестивый-атъ Болгарски народъ,
ушъ свой дѣхвени начальницы отъ които може да
чака всако дѣхвено лѣшеніе но да видиме ако тыя
Архѣреы, то естѣ Иларіонъ и Авксентій, които ушъ из-
бра благочестивый-атъ Болгарски народъ за дѣхе-
вни свои начальницы, ако са воистиннѣ Б о г о в о з л и -
в л и в ы. Колко-то за тѣхно-то нравственно отно-
шеніе не говориме ничто, други нека опитвватъ за
него, изгледваме само престо, спередъ законно-то
церковно началство, тѣхни-тѣ дѣла, като ги сора-
змѣримъ съсъ Апостолски-тѣ правила, и съсъ пра-
дѣли-тѣ на всвещиѣиши-тѣ совори. а - Апостол-
ско правило говори "аще который пресвитеръ, пре-
зревъ собственнаго Епископа, отдѣлно собраніа тво-
рити бѣдетъ, и олтаръ инный водрѣзитъ, не окличи
къ сѣдомъ Епископа ни къ чемъ противномъ бла-
гочестію и правдѣ : да бѣдетъ извержень, яко лю-
боначальный ико естѣ похититель власти. Такежде
извержены да бѣдѣтъ и прочіе изъ клира, къ немѣ
приложившіеса. Міране же да бѣдѣтъ отлажены
отъ общеніа церковнаго,, но тыя като презрѣха пра-
вилный-атъ тѣхни начальникъ, "о т д ѣ л н о с о -
к р а н і е н а п р а в и х а,, то естѣ пресѣкоха всако
общеніе и правилно сношеніе (предлогъ ѣ. въ Ан-
тиохійски) десато-то въ Картагенъ : "аще который
пресвитеръ вознесшисъ надменіемъ и вѣкѣимъ и гор-
достію, должнимъ быти возмнитъ отдѣлно прино-
сенти Блгѣ сватыя дары, или умислитъ воздвигнути
инный олтаръ, вопреки церковной вѣрѣ, и устави (те

всть противъ долженствемо-то послушаніе, и покореніе къмъ церковный-атъ начальникъ, сиречь къмъ Митрополитъ-тѣ, или Епископатъ, да вѣдетъ антема (прсклатъ) „ но тыа като презрѣха и престѣпиха покореніе-то, и послушаніе-то къмъ Константинопольскый-атъ Патріархъ, което са обѣщаха всенародно во времѣ-то на тѣхно-то рѣкоположеніе, и съсъ своитѣ подписи подтвердиха, и увѣриха дрѣвгый во дрѣвниха ныхный Олтарь, Особенъ, и Отдѣленъ, Отъ Вселенскій-атъ Патріархъ, и Отъ сичко-то православіе на Восточна-та Христова църковь совѣкъмъ несоокщень еѣ правило двѣкратнаго: “Что опредѣлено о Пресвитерахъ и Епископахъ и Митрополитахъ, то само е, и най-паче, приличествуетъ Патріархамъ. Посемъ, аще который Пресвитеръ, или Епископъ, или Митрополитъ, дерзнетъ отступити отъ ощеніа съсъ своимъ Патріархомъ, и не вѣдетъ возносити има вѣс, по опредѣленномъ, и установленномъ чинъ, въ Божественномъ Таинодѣйствиѣ: таковомъ сватый соборъ опредѣлила быти совершенно чѣждѣ всакаго священства, „ но тыа като са отдѣлиха отъ свойатъ Патріархъ; изхѣвряха и имѣто нѣгово отъ священни-тѣ поманицы като поманѣваха “ всако Епископство Православныхъ, „ като Патріарси и независими Архіепископы: лѣ правило на шестый соборъ говори: “Опредѣлаемъ, чтобы священнослужители, священнодѣйствующіе, или крещающіе въ молитвенныхъ храминахъ, находящихъса внѣтри домовъ творили, сіе не иначе, какъ по изволенію мѣстнаго Епископа; того ради аще который клирикъ не вѣдетъ соблюдати сего таковымъ образомъ, да

вѣдетъ изверженъ ,, и шесто-то пр. въ Гаггра ,, аще кто кромѣ церкви Особо собраніа составляеть, и, презираа церковь, церковнаа творити хощеть, не имѣа съ собою пресвитера по волѣ Епископа: да вѣдетъ подъ клятвсю ,, . Тыа же като презрѣха законна-та власть на Велика-та Христова церковь, Особо собраніа составиха, като священнодѣйствѣваха, крещаваха и пречаа, безъ дозволеніе Патріаршеско ! лѣ. Апостолско правило. “ Епископъ да не дерзнетъ внѣ предѣловъ всеа епархіи творити рѣкоположеніи во градѣхъ и въ селѣхъ, вмѣ неподчиненныхъ, аще же обличенъ вѣдетъ, яко сотвори сѣе безъ согласіа имѣющихъ въ подчиненій грады оныа или села, да вѣдетъ изверженъ и онъ и поставленій отъ него. ,, по Паріонъ из само просто рѣкоположи діакены и священники, но найлошо-то че одного діакона родомъ Болгарина, кейто вѣше станалъ Уніатинъ и савърна презъ дрѣгій-атъ день рѣкоположи го за священника, и го постави сосѣжителя на Болгарска-та въ Фенеръ церква святаго Стефана. въ коя-то первенствѣваше тѣ правило дѣ собора говори: “ аще ужо нѣкѣ изъ клира, или монашествующіе, окажѣтса оказѣющими скопище или строющими новы епископамъ, либо свсимъ сопричестникамъ, совѣтмъ да вѣдѣтъ извержены со своего степени, (предлогъ и лѣ шестаго) но тыа непрестанно отъ нѣколко времѣ разколебаватъ совѣсть-а на нѣколко Христіаны Болгары и возбѣждаватъ ты противъ правилы-тѣ имъ пастыри чрезъ безчисленны клеветы , и безстыдни хѣлы , кей-то и въ вѣстницы въ особенны брешѣрки даромъ раздѣлаемы, об-

наредбаха противъ православно-то дѣховенство ! за по велико порѣганіе на велика-та Христова църква, и за повѣжденіе соблазнително правеха явно и торжественно движеніе, както на примѣръ, претъ шестъ мѣсаци като умрѣ единъ Христіанинъ Болгаринъ въ еноріа-та на Мохлаѣ (керемитъ махале) на име Димитріа Тонковъ, мертвецъ-атъ пренесоха отъ тамъ съсъ торжество на църква-та въ Балатъ святаго Стефана, като первенствѣваше Бѣнтовикиъ-тъ Иларіонъ горделиво съсъ Архіерейска-та мандава, и като го содрѣжакаше като немѣ подчиненъ епископъ мъжикъ-атъ Авксентіа, колко-то и да бѣше Митрополитинъ на степенъ-атъ, но носеше само омофоръ, и спитрахилъ, също-то кы и на друго едно погрѣвеніе отъ Джѣвѣалійска-та еноріа, на единъ Болгаринъ. Заради запечатленіе прочее на тѣхно-то антихристово и нечестиво Обношеніе, извержены кывшы отъ сватѣйшій великій Секоръ, който преста-блаба всеобща-та църква при всаваго благочестиваго, православнога христіанина, дерзнаха да сѣвжаты на 24 Феврѣваріа въ патокъ, като себраха прежде кывши-тѣ Патріарси Константинополски, Господинъ Григорій, Господинъ Аѣтимъ Бизантій, и влажен-нѣйшы-тѣ Патріарси Аѣксандрійскій Господинъ Каллиникъ, Аѣтїохійскій Господинъ Неротей и Іерѣгалимскій Господинъ Кирилъ, и сички-тѣ присѣтствѣ-ющїи Митрополиты и Епископы, подъ предѣдательство-то на вселенскій-атъ Патріархъ Господина Господина Исакима, и кы рѣшеніе севорно противъ тѣхъ заради първо-то тѣхно събношеніе и заради преслѣшаніе-то имъ на секорно-то призо-ваніе, което кы по уставѣ на свашенни-тѣ прави-ла, трижды писменно: първо-то чрезъ великій Архимандритъ на Велика-та Църква, и суггелъ-атъ,

второ-то съсъ свщый архимандритъ, и дѣхобни-
 катъ патріаршески, и третіе-то чрезъ протодіако-
 на и второй діаконъ патріаршески: но тыа като
 презрѣха сокорно-то рѣшеніе, дерзнаха да сльжаты
 въ церква-та сватаго Стефана, или наипаче да са
 порѣгаатъ съсъ Божественни-тѣ тайства на хри-
 стіанство-то, на общый согласнъ на сичви-тѣ хрис-
 тінни. (извѣстно е какво таквыа сокорны дѣаніа
 (актовѣ) на православна-та церковь, са почи-
 таемы и свашенны, при римска-та, и англаичанската
 церква; заради тѣй ако нѣкой извѣрженъ кывшый
 пригѣгне къмъ тѣхъ не е пріятъ иначе, освѣнь ка-
 тѣ простъ міранинъ) колко-то и свашенни-тѣ пра-
 вила да подчинаватъ, и на совершенно отсѣче-
 ніѣ отъ тѣло-то на вѣрня-тѣ, оныа които дер-
 заатъ на таквыа, то естъ предаватъ на Анати-
 ма. Както үво кї: апостолско правило завѣшава
 „ аще кто, епископъ, или пресвутерь, или діаконъ,
 праведно за жбыа вины изверженный, дерзнетъ ко-
 снѣгиса сльженіа, нѣкогда емѣ порѣченнаго, таквыи
 совѣмъ да отсѣчетса отъ церкви „ и д. Прави-
 ло въ Антиохїа (което са подтверди съ дрѣги-тѣ
 на шестый вселенскій сокоръ) „ Аще который епис-
 копъ изверженный отъ сана сокоромъ, дерзнетъ со-
 вершити какю лико свашенню сльжѣв, таковомъ
 отъ нюдь не позволаетса на дрѣгомъ сокорѣ, ни
 надѣждѣ возстановленїа въ прежній чинъ имѣти, ни
 же до пренесенїа оправданїа допущенъ быти. Но и
 вси соовшающїеса съ нимъ дѣ ездѣтъ отлѣчены о-
 тъ церкви: (а) но такво порѣганїе на свашенни-

(а) ако дерзнешъ (пишеше великий Василій до одного из-
 верженнаго пресвутера) ако дерзнешъ да свашениодѣ-

внѣ-та вѣра, което е учителъ, и наставителъ на
всака мъдрость кожественна, и чловѣческа, и под-
визникъ-тъ на Образованіе-то, като нечестиво и,
мѣчителско заради недостатки-тѣ чловѣчески, на
нѣкой архiereвы които може отъ нѣжда да са пре-
свѣрнати на злоупотребленіа: дрѣга клевета! “ все-
ленскій-атъ престолъ, говори, (авно е че са под-
играва съсъ речъ-та вселенски) тѣпчи азъкъ-
тъ и народность-та на Българскій-атъ народъ!

Велика-та Христова църква, сички-тѣ православни
христіани, като исты чада нейны люди, и никей пѣ-
тъ не помысли да прави разлика на народность-
всѣгда като имаше въ размншеніе апостолско-то о-
нова завѣщаніе, на вселенско-то на чловѣцы-
тѣ братство “ якоже ко тѣло едино есть, и уды им-
ать многи: вси же уды единого тѣла, мнози сѣще,
едино сѣтъ тѣло; тако и Христосъ и ко единомъ дѣ-
хомъ мы вси ко едино тѣло крестихомса: аще Іу-
деи, аще еллини, или раби, или свободни, вси во е-
динѣмъ дѣхомъ напоихомса: (къ коринт. посл. а)
заради тѣй безъ разлика са произведоха по времѣ-
на на выеко-то архiereйско достоинство, и както ны-
нѣ са прсизвождатъ, и болгары, и Гръцы, и власи,
и албанцы, и араби, (а) арманцы православни, ко-
ито са зоватъ (хайхорѣмъ,) никей пѣтъ не изгени
азъкъ-тъ болгарски, ѿ свати-тѣ църквы споредъ
систима-та на дрѣги църквы; но защищава го, по бол-
гарски-тѣ епархій и го люди като изыинъ на единъ
благочестивъ народъ; что говори; прежде, и до вче-
ра въ градове авно, въ които поеха по гречески, то

(а) Приснопамятныи Нукифоръ Митрополитъ дерскій былъ арабичъ. Нѣкогда пишавскій Григорій былъ Армянинъ.

на Еллинска-та литература, понеже едни са училища въ
Атина и други въ велико-то народно училище и
други, иждивеніемъ на Гръци Владыцы са изучаха.

художества, и са възвиши свѣтлото небесно просвѣщеніе
на православіе-то ! Отъ началото на Исторически-ты вѣко-
вы твои, до нынѣшни-тѣ послѣдны окаяны години непре-
станно подава благодѣніе, най паче на древни-тѣ твои ча-
да, сродници. Отъ тебѣ перво са укротиха нынѣ образо-
ванни-тѣ благополучни европейски народы, и като са на
падаше отъ ныхъ противъ благодѣніе-то, чрезъ прешел-
цы-тѣ твои имъ напомнюваше като или евандръ твой, съсъ
тиранни-тѣ твои, или други нѣкой отъ древни-тѣ твой при-
шелцы, донесе писменна-та твоя азъ-буква, на зовоми-
тѣ (Аворигены) и на други-тѣ древни жители на Италия.
(отъ гдѣто са разсѣяха слова-та по сичка-та друга Европа)
въ Епоха-та оная, въ която платонни-тѣ твой, висаріоны,
ермонимы, и андроникы, возобновиха пакъ въ Италия, фран-
ція, Германія семе-то на еллинската мудрость; има за тебѣ
много добръ да проповѣдува и да възпомянува непреста-
нно, древна-та, и срѣдна-та на народы-тѣ исторія, съсъ
която ще да соперничава нова-та. Сичкый-агь мѣръ изчер-
па безсмѣтна-та вода на Евангелско-то Богоразуміе, чрезъ
твой-агь языкъ, който са избра отъ присносущна-та
мудрость да бѣде первообразенъ языкъ на новыи завѣтъ
Божій съсъ челоуѣцы-тѣ, вѣрни-тѣ сыновѣ твои отъ апос-
толски-тѣ още времѣна быха вѣрны толкуватели, и всегда-
шны проповѣдацы, къмъ които и тыя Европейски най до-
стопочтены народи должествувать перво начально-то про-
свѣщеніе, и образование на вѣра-та, хваляться Франсузы-тѣ
на Дионусіа ареопагита. Сички-тѣ Германски народы са при-
ляли первый-агь преводъ на священно-то писаніе, отъ Ели-
скопа на нихны-тѣ сродници Готы, современника, и со-
отечественника, на великій василій Улфіла Кападокійскаго; Ку-
рилъ и Методій предадоха преводать на священно-то писаніе,
съ писменность-а и свѣтлость-а на православіе-то, на сички-
тѣ славянски племена, и велико славна-та благочестива рос-
сія са просвѣти чрезъ тебѣ. Заради тыя твой подвигы,
едиятъ отъ нови-тѣ философы; (масѣвчия) като съсъ воз-
хищеніе хвали твой-тѣ преимущества зовета “ всеобще
” отечество на челоуѣчество-то, презрядно отечество на че-

цѣрква создади чрѣзь Грецы-тѣ Апостоли нейныи **С**
Волднѣ Кирілла и Методіа Славянска-та азѣвѣка,
 коато слѣдователно воспріаха и братіа-та Болгары.
 „ блаженный же Киріллъ (пиши честнѣйшій ико-
 „ номъ) сосѣ свой-атъ братъ Методіа, митрополитъ
 „ панонинскій, и моравійскій, като преподаваше про-
 „ священіе-то на христіанска-та вѣра на моравцы-
 „ тѣ, и болгары-тѣ, като сочини азѣвѣка-та, п е-
 „ р в ы й той списа на славянски като прѣводъ-атъ
 „ направи на евангеліе-то , и на дрѣзги цѣрковни книги
 „ и Основаніе на азѣвѣка-та положи **Б л л и н с к а**-
 „ та, заради това черти-тѣ почти са подобни сосѣ
 „ еллинска-та, които иматъ видъ-тѣ на девѣтый-
 „ тѣ вѣкъ на еллинска-та писменность, най паче
 „ главни-тѣ вѣквы както са види въ дрѣвни-тѣ
 „ протоколы,, (Опитъ заради несродство-то на сла-
 „ вянороссійскій шзыкъ сосѣ Еллинскій-атъ, томъ 4
 „ страница 4), че реченны-тѣ Апостоли вѣха Грецы,
 „ а не Славяне, и че отъ Велика-та цѣрква са прово-
 „ диха при Славяне-тѣ, свидѣтельствѣватъ най сла-
 „ ни-тѣ европейскы Историцы, както на примѣръ
 Jean Alzag: « Alors arrivèrent de G r e c e Cyrille (Constantin
 et Métrophius (863) (α) . . . . Ces missionnaires quoique
 Grecs, unirent aussitôt l' Eglise de Morave à celle de Rome »
 „ Велика-та цѣрква гони Болгарскій-атъ шзыкъ ! „
 „ но Велика-та цѣрква не само допрости, но и сосѣ
 „ е помоществованіе показа ревность заради построеніе
 „ на Болгарска цѣрковь и училище, и гдѣ ? при рек-
 „ ро-то на Патріаршіа-та ! :“ Велика-та цѣрква гони
 „ Болгарска-та народность ! „ но Велика-та цѣрква
 „ можешь да погрѣчи Болгары-тѣ въ благопріятни
 „ брѣмена. — “ Грецы-тѣ Владыцы мъчатъ Болгар-

Довчанскій и дрѣги отъ чисто Болгарско происхожденіе Митрополиты и Епископы. Колько же раздѣлять на Гръкъ-атъ в Остръ и колко языкъ-атъ неговъ е благорѣчивъ за да говори дрѣгы языцы, дсказательство, мнѣмѣ, не требѣва - " Гръцы-тѣ Владыцы продаватъ священство-то съ сребро (пары) ,, Лъжа ! нито Патріархъ-атъ продава Архіерейство-то като зема отъ новыи-атъ Митрополитъ единъ подарокъ, нито Архіереа-та священство-то на рѣкополагаемы-тѣ ѿ него. Споредъ Ълтански-тѣ бераты, Патріархъ-атъ има правда да зема ежегодно дванадесатъ аспры, отъ всако едно домоцадѣе, и по една жытица отъ всакой единъ священникъ, кои-то са счисляватъ на 26 миліоны грошовы нынѣшны. Но Патріарси-тѣ за да не угнѣтаватъ Христіаны-тѣ презрѣха отъ таа ползвателна правда, но понеже дрѣгый доходъ нематъ, по причина на изгѣвданіе-то на движимы-тѣ и недвижими притежаніа церковни, заради това ѿ несходима нжда са узакони да зематъ единъ пѣтъ ѿ новы-тѣ Митрополиты единъ подарокъ, соразмѣрный на епархіалны-тѣ приходы нѣхны. Прочее той обичай са основава както видахъме на соборный актъ кѣй бы на 1327 лѣто, съ мнѣніе-то на Архіерейско-то во обще тѣло, и съ благопріятность-а на сичко-то христіанско православно тѣло. Подекно и Архіереа споредъ Ълтански-тѣ бераты и завѣщаніа-та на православни-тѣ Императоры, то всть на Константина Мономаха и Исаакіа и Ангела Комницы, (които пакъ споредъ свидѣтелство-то нѣхно, са основаватъ на древни уставы и сициліи), Архіерей-атъ, казѣвамъ, има правда при дрѣго да зема доволни жытицы, най паче на сѣѣнаемы-атъ образъ, отъ рѣкополагаемы-тѣ, не съ мнѣніе " чрезъ сребро да придовѣе благодать-та Божіа, както Сімонъ Ѡный вол-

соборы, подъ дѣховна-та властѣ на константинополскій-атѣ Патріархѣ и че хрисовдѣ-тѣ на Юстиніана, чрезъ когото са посващаватѣ правдины-тѣ на Охридска-та Архіепископіа церковни, и полкитичиы, в притворенѣ, и не истиненѣ, на конецъ подчиненни-тѣ подъ неа Митрополій и Епископій че не са Болгаріа, извно са доказѣва въ веществото на правилни-тѣ правдини, на вселенскій-атѣ престолѣ (а) освѣнѣ изложенни-тѣ географически, и политически слова (в) споредъ ныхъ должествѣва Болгаріа правилно да опознава за дѣховиый свой начальникъ Вселенскій-атѣ Патріархѣ има и дрѣго едно дѣховно слово. Че при дрѣги-тѣ; благодѣаніа, пріа и просвѣщеніе-то на православна-та вѣра отѣ Константинополскій-атѣ Престолѣ оставае прочее свидѣтелства-та на Бизантійскы-тѣ Исторіцы, и престававаме слова-та на непримирителный-атѣ врагъ на православіе-то абаа вагыръ, кой-то пиши »

то естѣ "Болгари-тѣ като пріаха Евангелскій-атѣ свѣтъ отѣ Престолѣ-тѣ Константинополски, свѣствѣваха подъ дѣховно-то управленіе и послѣ на Епископи-тѣ и свѣщенницы на той престолѣ.,

(г) Праведно проче и великій Фотій, който сосъ

(а) На това списаніе дополненіе-то ще да са издаде на скоро, заради да запушиме уста-та на противници-тѣ.

(в) "Церковни-тѣ, и найпаче за енурій-тѣ правдини, обичай-е-заедно сосъ политични-те да са промѣняватѣ., споредъ священниый Фотій (послан-къмъ Папа Николай а)

(г) Мелетій слѣдующъ свидѣтелства-та на Бизантійскы-тѣ Историцы, замечаніе прави че Болгарскій-атѣ Царь Борисъ былъ направилъ трактатъ сосъ Императорѣ-тѣ Михайль, "да е Болгарска-та церковь подъ духовна-та властѣ на Константинополскій-атѣ Патріархѣ (Церковна Исторіа томъ в. страница 276).

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΘΡΕΠΤΗΣ.

ΕΚ ΤΟΥ ΡΩΣΙΚΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΚΑΘΟΜΙΛΟΥΜΕΝΗΝ

ΗΔΗ ΠΡΩΤΟΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΘΕΙΣ

ΥΠΟ

Πέτρου αὐταδέλφου τοῦ Ἀγίου Θαβωρίου.

Ἐκδίδεται τὸ τρίτον

ΔΑΠΑΝΗ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΑΝΕΛΟΥ.

Εἰς ψυχικὴν τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν.

ΕΝ ΕΡΜΟΥΠΟΛΕΙ,

ΕΚ ΤΗΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΚΑΝΕΛΟΥ.

1870.

ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΝ.

Ἀναγνώστα! Ὁ ἄνθρωπος ἀκαταπαύστως ταλαιπωρεῖται ζητῶν εὐδαιμονίαν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Καὶ ὁμῶς εἶναι βέβαιον ὅτι πάντοτε ἀπομακρύνεται ταύτης. Τίς λοιπὸν ἡ αἰτία τῆς τοσαύτης μωρᾶς ἀποπλανήσεώς του; Ἡ ἀγνοία καὶ ἡ ἀνοησία αὐτοῦ!

Ὁ μὲν ζητεῖ τὴν εὐδαιμονίαν του εἰς τὸν πλοῦτον, ὁ δὲ εἰς τὴν δόξαν, ὁ δὲ εἰς τὰ μεγαλεῖα, ἄλλος εἰς φυσικὰ προτερήματα, καὶ ὁ μωρότερος εἰς τὴν ἀλαζωνείαν, εἰς τὴν ἀπάτην, εἰς τὴν ἀρπαγὴν, εἰς τὴν κακουργίαν! ἐνῶ ἡ πολυζήτητος αὕτη καὶ ἐρασμία θεὰ δὲν δύναται νὰ ἐνοικήσῃ, εἰμὴ εἰς τὴν γαληνιαίαν καὶ ἐνάρετον καὶ εὐσεβῆ ψυχὴν.

Ὁ πάνσοφος Δημιουργὸς ἐπέβαλεν εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος, ὡς καὶ εἰς ἕκαστην τὴν ζωτικὴν φύσιν, φυσικὰς τινὰς διαφορὰς, ἢ μᾶλλον ἀνισότητας, αἰτίαις εἶναι φυσικαί, ὀργανικαὶ καὶ ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τὴν ἡμετέραν θέλησιν. Ὁ εἰς εἶναι ἰσχυρὸς, ὁ ἄλλος ἀδύνατος· ὁ τρίτος εὐφυῆς, ὁ τέταρτος μικρόνους· ὁ πέμπτος τολμηρὸς, ὁ ἕκτος δειλὸς· ὁ ἕβδομος ὠραῖος, εὐσχημος, καὶ ὁ ὄγδοος ἀσχημος. Αἱ διαφοραὶ αὗται λέγονται Ποικιλία, ἢ δὲ περίξ ἡμῶν ποικιλία ἀπάντων τούτων τῶν φαινομένων εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον καλεῖται ΚΟΣΜΟΣ.

Ὡς ἔργον λοιπὸν θεῖον ὡς μὴ ἐξαρτωμένην ἀπὸ ἡμᾶς τὴν ποικιλίαν αὐτὴν, ἢ διαφορὰν, ἢ ἀνισότητα, χρεωστοῦμεν νὰ τὴν ἀποδεχώμεθα εὐχαρίστως καὶ ἀγογγύστως, δοξάζοντες τὸν πάνσοπον Δημιουργὸν τοῦ Παντός.

Ἀλλὰ, δὲν παρατηρεῖς ὅτι τὰ προτερήματα εἶναι πάντοτε σχετικὰ μὲ τὰ ἐλαττώματα; ὅτι ὁ ἔχων πρετέρημά τι, ἔχει ἀμέσως καὶ τὸ ἐλάττωμά του, εἴτε φυσικὸν εἴτε ἠθικόν; ὅτι πολλάκις οἱ ἔχοντες τὰ μεγαλήτερα προτερήματα εἶναι ὑποκείμενοι, ἢ μᾶλλον δεδουλωμένοι εἰς μεγάλα καὶ σκληρὰ ἐλαττώματα; καὶ ὅτι τὸ ἀνθρώπινον γένος ἀκαταπαύστως κυματίζεται μεταξὺ ἀρετῶν καὶ κακιῶν, μεταξὺ προτερη-

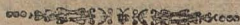
μενος πρὸς τὸν Ὀμοειδῆ του ἄνθρωπον, νὰ εἶπῃ: «Δὲν
 ἔχω τὴν ἀνάγκην σου! Σὲ καταφρονῶ!»

Ὅταν ὅμως ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον δύνασαι ἀφεύκτως καὶ αὐθορ-
 μήτως νὰ ἔχης, παραβιάζῃς σὺ αὐτὰς, ἔρπων εἰς τὴν κολα-
 κείαν καὶ χαμέρπειαν: ὅταν καταφρονῇς αὐτὸς ἐκυτὸν, διὰ
 τῆς διδομένης ἀναξίως εἰς αὐτοὺς τιμῆς: ὅταν λέγω, ἀπε-
 ρισκίπτως καταθαμβῆσαι πρὸς ἐκεῖνα τὰ πρόσωπα, τὰ ὁποῖα
 νομίζεις ἔμπροσθέν σου μεγάλα καὶ περιβλεπτα, καὶ τὰ ὁποῖα
 σὲ θεωροῦσι πάντοτε μὲ καταφρονητικὸν βλέμμα, τότε τί ἐ-
 πταίει, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κόσμος ἢ ἡ τύχη; Δὲν εἶναι τοῦτο
 παχυλὴ ἄγνοια καὶ ἀνοησία;

Θέλεις, ὦ ἀναγνώστα, νὰ ζήσῃς εὐτυχῆς εἰς τὸν κόσμον; Θή-
 ρευε τὴν ἀλήθειαν, τὴν τιμιότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν, καὶ
 ἔσο βέβαιος, ὅτι διὰ τῶν τριῶν τούτων προτερημάτων δύνα-
 σαι ὅπανταχοῦ νὰ ζῆς εὐτυχῆς. Μὴ ἀμφίβαλλε ποσῶς,
 ὅτι δι' αὐτῶν θέλεις ἀποκτήσῃς εἰς τὸν κόσμον εὐκρινεῖς
 φίλους, καλοὺς προστάτας, καὶ γενναίους βοηθοὺς καθ'
 ὅλον τὸ στάδιον τῆς ζωῆς σου. Τὰ δὲ προτερήματα ταῦτα,
 καλλιεργούμενα σταθερῶς καὶ φρονίμως, γεννῶσιν εἰς τὴν
 καρδίαν τὰς ἐξόχους καὶ θείας ἐκείνας ἀρετὰς αἵτινες ἀνδρί-
 ζουσι τὴν ψυχὴν, καὶ τὰς ὑποίας συνήθως καλοῦμεν φιλοτι-
 μίαν καὶ Ἀρετὴν.

Ὁ φιλότιμος καὶ ἐνάρετος ἄνθρωπος, εἴτε πλούσιος εἶναι
 εἴτε πτωχός, εἴτε ἄρχων εἴτε ἀρχόμενος, εἴτε τιμώμενος εἴτε
 μὴ, θεωρεῖ πάντοτε μὲ μετριοφροσύνην τὴν παροῦσαν κατά-
 στασίν του· προβλέπει τὰς συνεχεῖς καὶ ἀμετατρέπτους με-
 ταβολὰς τῆς τύχης· δὲν κολακεύει ποτὲ κανένα ἐπ' οὐδεμιᾶ
 αἰτία· δὲν ἐξευτελιζέται εἰς κανένα· συμμορφοῦται μὲ
 πάντα τὰ καλὰ, ἀποφεύγων τὰ κακὰ μετὰ σπουδῆς καὶ συ-
 νέσεως· θηρεῖει σταθερῶς καὶ ἐπιμόνως τὸ εὐτυχὲς μέλλον
 του, ἀντιμαχόμενος γενναίως πρὸς τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης
 καὶ τῶν πονηρῶν ἀνθρώπων· καὶ τέλος πάντων, ἀνατείνει
 καθ' ἡμέραν ἀθῶας χεῖρας πρὸς τὸν Ὑψίστον, δοξάζων καὶ ὑμνῶν

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

Τὸ παρὸν βιβλίον κατα πρώτον μετεγλωττίσθη ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν εἰς τὴν Γερμανικὴν διάλεκτον, καὶ ἔπειτα εἰς τὴν ῥωσικὴν ἐξ αὐτῆς δὲ μετεφράσθη ἤδη μέ τινας προσθικαιρέσεις καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν ἀπλοελληνικὴν διάλεκτον, πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, τὸ ὁποῖον μετωνομάσθη ὡς καὶ πάλαι ποτὲ, « Πνευματικὸς Καθρέπτης, » εἰς τὸν ὁποῖον ὁ καθεὶς Χριστιανός, ὅστις ζητεῖ τὴν ἰδίαν του σωτηρίαν, δύναται νὰ θεωρήσῃ τὸν ἑαυτὸν του, νὰ γνωρίσῃ τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς του, καὶ οὕτω νὰ βάλῃ εἰς πρᾶξιν τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς του. Αὐτὸς ὁ Καθρέπτης παρασταίνει σαφέστατα, τὸν μὲν διάβολον αἴτιον τῆς ἀμαρτίας καὶ τῆς ὑποδουλώσεως τοῦ Πνεύματος· τὸν δὲ θεάνθρωπον Ἰησοῦν Χριστὸν αἴτιον τῆς ἐναρέτου πολιτείας, χορηγὸν τῆς πνευματικῆς ἐλευθερίας, καὶ δοτῆρα τοῦ μακαρισμοῦ τῶν τέκνων τοῦ Θεοῦ. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς καὶ οἱ αὐτοῦ Ἀπόστολοίμας διδάσκουσι σαφῶς ὅτι καθὼς ὁ Θεὸς ἔχει τὴν Βασιλείαν του εἰς τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ταπεινοὺς, εἰς τοὺς ὁποίους ἐνοικῶν ὡς εἰς ναὸν αὐτοῦ, ζωοποιεῖ αὐτοὺς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καθαρίζει, ἀγιάζει καὶ πληροῖ αὐτοὺς θείας δυνάμεως, εἰρήνης οὐρανοῦ καὶ αἰωνίου ζωῆς, οὕτω καὶ ὁ Σατανᾶς ἔχει τὴν ἐπιρροήν του εἰς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ὑπερηφάνους· καὶ ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι ὅλως κακία, τὸ αὐτὸ κάμνει καὶ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς του, καὶ ἀφ' οὗ κατοικήσῃ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἀποκαθιστᾶ ἀθλίους καὶ κληρονόμους τῆς αἰωνίου κολάσεως. Ὁ Σωτὴρ ἡμῶν λέγει εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιον, ὅτι « ἐν τῷ καθεύδειν τοὺς ἀνθρώπους »
» πους, ἦλθεν ὁ ἐχθρὸς αὐτοῦ καὶ ἔσπειρε ζιζάνια ἀνά μέσον τοῦ
» σίτου, καὶ ἀπῆλθεν· ὁ δὲ ἐχθρὸς ὁ σπείρων αὐτὰ, ἐστὶν ὁ διάβολος. » (Ματθ. Κεφ. ιγ'. στίχ. 25. καὶ 39.) Ποῖος Χριστιανὸς ἡμπορεῖ νὰ ἀπαρνηθῇ τὸν σπορέα τῶν ζιζανίων; οὐδεὶς! ὅστις ὅμως ἀρνεῖται καὶ λέγει, ὅτι δὲν ὑπάρχει διάβολος, οὗτος ἀποδεικνύεται πρώτον, ὅτι δὲν πιστεύει εἰς τὰς Ἁγίας Γραφάς, καὶ δεύτερον, ὅτι εἶναι δεδουλωμένος ὑπὸ τοῦ διαβόλου, καὶ δὲν αἰσθάνεται ποῖος τὸν ἐξουσιάζει. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἔλεγεν εἰς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ ἀπίστους·
» ὑμεῖς ἐκ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ· καὶ τὰς ἐπιθυμίας τοῦ πα-
» τρὸς ὑμῶν θέλετε ποιεῖν· ἐκείνος ἀνθρωποκτόνος ἦν ἀπ' ἀρχῆς,
» καὶ ἐν τῇ ἀλήθειᾳ οὐχ ἔστηκεν, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀλήθεια ἐν αὐτῷ·
» ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ, ὅτι ψεύστης ἐστὶ
» καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ. » (Ἰωάν. Κεφ. ἡ. στίχ. 44.)

τῶν αὐτοῦ Ἀποστόλων, δὲν θέλει διατάσῃ εἰς τοῦτο, ὅτι ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ἢ ναὸς Θεοῦ γίνεται, ἢ κατοικητήριον τοῦ Σατανᾶ. Ἐπειδὴ καθὼς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, καὶ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα κατοικοῦσι καὶ ἐνεργοῦσιν εἰς τοὺς πιστοὺς, τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ Σατανᾶς ἐκπληροῖ τὰ ἔργα του εἰς τοὺς ἀσεβεῖς καὶ τοὺς κατεξουσιάζει.

Αὗται αἱ ἀλήθειαι τοῦ ἱεροῦ Εὐαγγελίου, τὰς ὁποίας δέχεται ἡ Ὀρθόδοξος ἡμῶν Ἐκκλησία, φανερὰ φαίνονται εἰς τὸ παρὸν βιβλίον καὶ σαφηνίζονται μὲ 10 ἰχνογραφίας ἵνα ἀπομακρυνῶνται μὲν οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ δουλείας τοῦ Σατανᾶ, στηρίζονται δὲ πρὸς τὴν πίστιν καὶ εὐσεβειαν. Ἐκάστη ἰχνογραφία παρασταίνει τὴν καρδίαν μὲ πρόσωπον· διότι καθὼς τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον εἶναι ὡς καθρέπτης τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, ἐμφαίνει, ὅσον εἶναι δυνατόν, τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας, εἰς τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται καλὸν τι ἢ κακόν, τοιοῦτοτρόπως καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν ἠμπορεῖ τις νὰ κρίνῃ περὶ τοῦ ἀνθρώπου αὐτοῦ ὁποίας ψυχῆς εἶναι. Καὶ διὰ τοῦτο εἰς κάθε ἰχνογραφίαν παρατῆρει, ὡ φιλικηγνώστα, τὴν ἰδικὴν σου καρδίαν, δηλαδὴ τὸ ἐσωτερικόν σου, διὰ νὰ δοκιμάσῃς εἰς ποίαν κατάστασιν εὐρίσκεται, καὶ ποῖος εἶναι Κύριος ἐν σοί. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἢ ὁ Σατανᾶς; ἄραγε τοῦ Θεοῦ ἢ βασιλεία εὐρίσκεται ἐντός σου, ἢ ἡ ἐπίρροια τοῦ διαβόλου; δούλος εἶσαι τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ Σατανᾶ, ἢ ἐλεύθερον τέκνον τοῦ Θεοῦ; μὴ ἀδιαφορήσῃς εἰς αὐτὰ, ἀλλὰ ὁμολόγησον εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὲ εὐλικρινεῖαν καὶ καθαρὰν καρδίαν, τί, καὶ πῶς εὐρίσκεις τὴν καρδίαν σου Σὺ παρίστασαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐξετάζει καρδίας καὶ νεφροῦς, ὅς τις τὰ πάντα βλέπει καὶ γινώσκει, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον δὲν δύνασαι νὰ κριθῆς ὥστε νὰ μὴ σὲ εὕρῃ. Ἐὰν εὕρῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου τὴν ἁμαρτίαν, μετανόησον δι' αὐτήν, ὁμολόγησον εὐλικρινῶς τὰς ἁμαρτίας σου ἐνώπιον τοῦ Πνευματικοῦ σου Πατρὸς, καὶ ἐπίστρεψον πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Αὐτὸς ἐπίσης διὰ σὲ ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, καὶ διὰ σὲ ἠφάνισε τὰ ἔργα τοῦ διαβόλου. Αὐτὸς ἐρρύσατό σε ἐκ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ σὲ μετέστησεν εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ, (Κολ. κεφ. α'. στίχ. 13.) Αὐτὸς ἐπίσης δίδει καὶ εἰς σὲ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τοῦ νὰ πατῆς ἐπάνω ὄφρων καὶ σκορπίων, ἡτοιτῶν Ἰοβῶν δαιμόνων, καὶ νὰ μὴ δουλεύῃς πλέον τὴν ἁμαρτίαν. Αὐτὸς δύναται νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ, καὶ σὺ ὄντως ἐλεύθερος ἔσῃ. (Ἰωάν. κεφ. ἡ'. στίχ. 36.) Καὶ λοιπὸν ἐνδύθητι τὴν πανοπλίαν διὰ νὰ πολεμῆς τὸν διάβολον, τὴν σάρκα, τὸν κόσμον, καὶ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ ἐντύπωσον εἰς τὴν καρδίαν σου, τὴν ἐν τῇ β'. ἐπιστολῇ Θεσσαλονικῆς παραμυθητικὴν μὲν, ἀλλὰ φρικτὴν πρόσκλησιν τοῦ Ἀποστό-

ΔΙΑΣΑΦΗΣΙΣ ΤΩΝ ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΩΝ.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Α΄.

Παρί τῆς ἐτώτερικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις εἶναι ὑπόδουλος τῆς ἁμαρτίας καὶ παραχωρεῖ ὥστε νὰ κυριεύῃ τὴν καρδίαν του ὁ Διὰ β ο λ ο ς.

Εἰς τοιαύτην λοιπὸν κατάστασιν εὐρίσκεται ἡ καρδία τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου, ὅστις εἶναι προσηλωμένος εἰς τὰς τρυφὰς τοῦ κόσμου, καὶ διάγει ἐν ἁμαρτίαις κατὰ τὸν αἰῶνα τοῦ κόσμου τούτου, κατὰ τὸν ἄρχοντα τῆς ἐξουσίας, τοῦ ἀέρος, τοῦ πνεύματος, τοῦ νῦν ἐνεργοῦντος ἐν τοῖς υἱοῖς τῆς ἀπειθείας. (Ἐφεσ. Κεφ. β΄ στίχ. 2.) τὸ πρόσωπόν του παρασταίνει τὴν ἀδιαφορίαν ὅθεν αὐτὸς, ἐπειδὴ ὄχι μόνον δὲν φοβεῖται τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ καὶ τίποτε δὲν λογίζεται ὡς ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο συγχωρεῖ εἰς τὸν ἑαυτὸν του πᾶν ὅ,τι ἡ κακὴ του καρδία ἤθελεν ἐπιθυμήσῃ. Ὅθεν ζῆ ἀμερίμωτος, μὴ συλλογιζόμενος καθόλου περὶ Θεοῦ, ἢ περὶ τῆς αἰωνίου ζωῆς, οὔτε περὶ τῆς φοβερᾶς κρίσεως. Εἰς τὴν καρδίαν του κατοικεῖ ὁ διάβολος μὲ τὰ τάγματά του, ἡγουν μὲ τὰ ἑπτὰ θανάσιμα ἁμαρτήματα, τὰ ὁποῖα παρασταίνονται ἐν εἴδει τῶν ἑπτὰ ἀκολουθῶν ζῶων.—Α΄. τὸ πτηνὸν ὀνομαζόμενον Ταῶς, (παγῶνι) τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει μὲ τὰ ἀπλωμένα καὶ λαμπρὰ πτερά του, ὅλα τὰ ἄλλα πτηνὰ, παρασταίνει τὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀλαζωνείαν, ἡ ὁποία ρίπτει τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὴν φιλαυτίαν ἐνεκα μερικῶν προτερημάτων αὐτῶν, καθὼς εἶναι παραδείγματος χάριν αἱ ἀξιότητες, ὁ πλοῦτος, τὸ κάλλος, καὶ τὰ ἀξιώματα, τὰ ὁποῖα κἄν αὐτοὶ ἔλαβον ἀπὸ τὸν Θεὸν χωρὶς νὰ ἦναι διόλου ἄξιοι, ὅμως ὑψόνουσι τῶν ἑαυτὸν των ἔμπροσθεν εἰς τοὺς ἄλλους, φανταζόμενοι ὅτι αὐτοὶ μὲ τὰς τοιαύτας χάριτας, τὰς ὁποίας ἐχάρισεν εἰς αὐτοὺς ὁ Θεός, ὑπερβαίνουσι τοὺς ἄλλους, καὶ διὰ τοῦτο ἔχουσι δίκαιον νὰ ἐξευτελίξωσι, νὰ περιφρονῶσι, καὶ μάλιστα νὰ τυραννῶσιν αὐτούς.—Β΄. ὁ Τράγος εἶναι ζῶον ἀσελγὲς καὶ βρω-

γοντες τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς αὐτῶν ἐναρέτως, κατὰ τὰς ἐντολάς τοῦ Κυρίου δεόμενοι διαπαντός πρὸς τὸν Θεόν.

ΕΥΧΗ.

Ελεημονητικότετε Θεέ καὶ Σωτήρ· ἐπίβλεψον με τὸ ὄμμα τῆς ἀνεικάστου Σου εὐσπλαγχνιάς, εἰς τὴν ἀθλίαν κατάστασιν τῆς ἀμαρτωλῆς καρδίας μου! φώτισον τοὺς τῆς διανοίας μου ὀφθαλμοὺς, με τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἐπουρανοῦ σου φωτός! ἐπίχεε φῶς εἰς τὸ σκότος μου διὰ νὰ γνωρίσω σαφῶς τὴν κατάστασιν τῆς καρδίας μου, καὶ δώρησαί μοι τὴν χάριν διὰ νὰ ἐλευθερωθῶ ὅλως ἀπὸ παντός πράγματος, τὸ ὁποῖόν μοι προσκολᾶται εἰς ταύτην τὴν ἀθλίαν ζωὴν· φύλαξόν με, Παντοδύναμε Σωτήρ! διὰ νὰ μὴ παραδώσω ποτὲ θεληματικῶς εἰς τὸν διάβολον τὴν καρδίαν μου εἰς κατοίκησίν του, παραβαίνων τὰς θείας Σου ἐντολάς· φόβησόν με, καὶ ἔμβαλε εἰς τὸν νοῦν μου τὸ, ὅτι ὁ ποιῶν τὴν ἀμαρτίαν, δοῦλός ἐστι τῆς ἀμαρτίας, τέκνον τοῦ διαβόλου, ὅτι ἐκ τοῦ διαβόλου ἐστίν. Ἐπειδὴ ὅσον περιπίπτω εἰς τὰς ἀμαρτίας, τόσον καὶ τὰ πονηρὰ καὶ ἀκάθαρτα Πνεύματα γεμίζουσι καὶ μολύνουσι τὴν καρδίαν μου. Σὺ Κύριε, καὶ Ποιητὰ τοῦ κόσμου, ἔκτισας τὴν καρδίαν μου διὰ τὸν ἑαυτόν Σου, καὶ ἐδιώρισας αὐτὴν εἰς κατοικητήριόν Σου, πῶς λοιπὸν δύναμαι ἐγὼ νὰ τὴν παραδόσω εἰς τὸν Σατανᾶν διὰ νὰ τὴν κάμῃ φάτνην του; λύτρωσαί με, Παντοδύναμε, ἀπὸ τὴν δυναστείαν τοῦ Σατανᾶ! καθάρισόν με ἀπὸ τὴν βδελυρίαν τῆς ἀμαρτίας! καθάρισον τὴν ἀμαρτωλὴν καὶ ἀκάθαρτον καρδίαν μου, καὶ κτίσον ἐν ἐμοὶ εὐάρεστόν Σοι μονὴν πρὸς δοξολογίαν τοῦ ἀγιωτάτου Σου ὀνόματος Ἰησοῦ Χριστοῦ, πρεσβείαις τῆς παναχράντου Σου Μητρὸς, Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ πάντων τῶν Ἁγίων Σου. Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Β΄.

Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις ἀρχίζει νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ἁμαρτίαν διὰ τοῦ Μυστηρίου τῆς Μετανοίας καὶ Ἐξομολογήσεως.

Ὅταν ὁ ἁμαρτωλὸς ἐξομολογηθῇ μὲ κατάνυξιν πάσας τὰς ἁμαρτίας του, δεχθῆ δὲ εὐχαρίστως τὸν κανόνα τοῦ Πνευματικοῦ του, καὶ ἀκούσῃ παρ' αὐτοῦ, « ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος σὲ ἔχει συγ- » κεχωρημένον, » κτλ. Τότε αὕτη ἡ χάρις παρασταίνει ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἁμαρτιῶν, τούτέστι τὴν μάχαιραν, τὴν κρίσιν, καὶ τὸν θάνατον· αὕτη πιστοποιεῖ αὐτὸν διὰ τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ, ὅτι οὔτε πῆρνοι, οὔτε εἰδωλολάτραι, οὔτε μοιχοί, οὔτε μιλκκοί, οὔτε ἀρσενικοῖται, οὔτε κλέπται, οὔτε πλεονέκται, οὔτε μέθυσοι, οὐ λοῖδοροί, οὐχ ἄρπαγες, Βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν· (Κορινθ. α΄ Κεφ. 5. στίχ. 9.) καὶ ὅτι θλίψις καὶ στενοχωρία, ἐπὶ πᾶσιν ψυχὴν ἀνθρώπου, τοῦ κατεργαζομένου τὸ κακόν. (Ῥωμ. Κεφ. β΄. στίχ. 9) ὁ ἁμαρτωλὸς ἐλεγχόμενος ἀπὸ τῆς συνειδήσεώς του, ἐρχεται ἐντελέστερον εἰς τὸν ἐαυτὸν του, καὶ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θείου φωτός, τὸ ὁποῖον ἤδη ἀρχίζει νὰ δίδῃ νύξιν εἰς τὴν καρδίαν του, παρατηρεῖ καὶ εὐρίσκει εἰς αὐτὴν μόνον ἁμαρτίας καὶ βδελυρίας, καὶ ἀφ' οὗ γνωρίσῃ καθαρῶς ὅλην τὴν ἀηδίαν καὶ βλάβην αὐτῶν, τότε ἔτι μᾶλλον μετανοεῖ καὶ καταφρονεῖ αὐτάς. Θέλει νὰ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, πλὴν αἰσθάνεται ἀκόμη τὴν ἐξουσίαν των· ἠξεύρει τὴν ἀδυναμίαν του καὶ τὴν εἰς τὰς ἁμαρτίας ῥοπήν, ἀνστενάζει ἀπὸ βάθους καρδίας λέγων: « ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; » (Ῥωμ. Κεφ. 7. στίχ. 24.) τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ· » ἀποκρίνεται εἰς αὐτὸν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον πλησιάζει πάλιν εἰς τὴν μετανοοῦσαν καὶ συντετριμμένην καρδίαν, διὰ νὰ φωτίσῃ καὶ ἐνδυναμώσῃ αὐτὴν μὲ τὴν φλόγα τῆς θείας χάριτος· καὶ ὅταν φωτισθῇ ἡ καρδία του ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, καὶ διαχυθῶσιν αἱ ἀκτῖνες τῆς χάριτος εἰς αὐτὴν, τότε εὐθὺς ὁ Σατανᾶς βιάζεται νὰ ἀπομακρυνθῇ μὲ ὄλον του τὸ τάγμα. Φεύγουσι τότε καὶ τὰ βδελυρὰ ζῶα, διὰ τῶν ὁποίων σχηματίζονται αἱ κακίαι ὅπου διαπερᾷ τὸ φῶς. ἐκεῖ ἐκλείπει τὸ σκότος· ὅτε γίνεται ἡμέρα, τότε παρέρχεται ἡ νύξ· ἡ χάρις εἶναι τὸ φῶς· τὸ δὲ σκότος καὶ ἡ νύξ εἶναι ἡ ἁμαρτία. Ἐν τῷ ἅμα καθὼς ἀρχίζει ὁ ἄνθρωπος νὰ μισῇ τὴν ἁμαρτίαν, ἀμεί-

εἰς πάντας τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἵνα κεντήσῃ τὴν καρδίαν μου
 μὲ τὴν σωτικὴν μετάνοιαν, ὥστε νὰ μακρυνθῶσιν ἀπ'
 ἐμοῦ, ἡ ἁμαρτία, ὁ θάνατος καὶ ὁ διάβολος, ἡ δὲ καρδία
 μου νὰ παραδοθῇ εἰς Σέ. Κατάπεμψον εἰς ἐμὲ τὸ Ἅγιόν
 Σου Πνεῦμα, ἵνα ἐγείρῃ εἰς τὴν καρδίαν μου τὸν πρὸς Σέ
 ἔρωτα, καὶ μὲ χαροποιῇ εἰς τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν ἁγίων
 Σου ἐντολῶν, καὶ νὰ μοὶ δίδῃ προθυμίαν εἰς πᾶν ἀγαθόν.
 Μὴ ἀφήσῃς τὴν ἁμαρτίαν νὰ κυριεύῃ εἰς ἐμὲ, ἵνα μὴ ἔχη
 πλέον ὁ Σατανᾶς δύναμιν εἰς τὸ νὰ μὲ ἐκτυφλοῖ, νὰ μὲ
 σκανδαλίξῃ, καὶ νὰ μὲ νικᾷ· χάρισαί μοι ἀληθῆ καὶ βε-
 ββαίαν ἐπίγνωσιν, εἰς τὸ νὰ γνωρίζω, ὅτι ἐν ἁμαρτίαις, οὐκ
 ἔστι σωτηρία· ὁ δὲ ποιῶν τὴν ἁμαρτίαν· δοῦλός ἐστι τῆς
 ἁμαρτίας, υἱός τοῦ σκότους καὶ τοῦ ἄδου. Δυνάμωσόν με
 διὰ νὰ μὴ λησμονήσω ποτὲ τὸν λόγον Σου, ὁ ὅποιος βοᾷ
 λέγων, ὅτι οὐδεὶς ἄθεος παρασταθήτετι ἐνώπιόν Σου, οὔτε
 ἄδικος θέλει ἔμβῃ εἰς τὴν βασιλείαν Σου. Τοὺς δὲ ἐργαζο-
 μένους τὸ κικλὸν περιμένει φοβερὰ κρίσις, αἰώνιος κατάρρα,
 καὶ ἀτελεύτητος θάνατος· δός μοι χάριν εἰς τὸ νὰ μετα-
 νοήσω καὶ νὰ ὁμολογήσω πρὸς τὸν πνευματικόν μου κα-
 θαρῶς τὰς ἁμαρτίας μου, καὶ νὰ τὰς μισήσω ἐξ ὅλης καρ-
 δίας, ὥστε νὰ καθαρισθῶ ἀπὸ παντὸς κακοῦ, νὰ ἐλευθε-
 ρωθῶ ἀπὸ τῆς ἐξουσίας τοῦ σκότους, καὶ νὰ γίνω εὐάρε-
 στος ἐναντίον Σου, καὶ ἄξιός τοῦ ἐλέους Σου, τοῦ φωτός
 Σου, καὶ τῆς κοινωνίας τῶν Παναχράντων Μυστηρίων τοῦ
 ὑπερτίμου Σώματος Σου καὶ Αἵματος· Πρεσβεῖαι· τῆς
 Πανυμνήτου Μητρὸς Σου, καὶ ἁλῶν Σου, λειτουργῶν καὶ
 πάντων τῶν Ἁγίων. Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Γ.

Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅστις ἐπέστρεψεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐπλήσθη Πνεύματος Ἁγίου.

Ὁ ἁμαρτωλὸς ἀφ' οὗ γνωρίσῃ τὰς ἁμαρτίας του καὶ ἔλθῃ εἰς μετάνοιαν καὶ ἐξομολογηθῇ μὲ ταπεινώσειν, διὰ μέσου τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία τόσον χρόνον τὸν ἐλυπεῖτο, τοῦτέστιν ἀφ' οὗ κινηθῶσι τὰ σπλάγχνα του, καὶ ἡ καρδία του μαλακώσῃ καὶ συντριβῇ, τότε χύνει τὰ δάκρυα τῆς ἀληθινῆς μετανοίας· αὐτὸς κατ' ἄκρον λυπεῖται, ὅτι τόσον συχνὰ καὶ τόσον φρικτὰ ἐπύκρνε μὲ τὴν ἀγνωσίαν του τὸν ἐλεήμονα Θεόν, καὶ ἀντ' αὐτοῦ τόσον καιρὸν ἐδούλευε τὸν διάβολόν. Καὶ καθὼς θέλει ἔλθῃ ὁ ἁμαρτωλὸς εἰς τοιαύτην ἐπίγνωσιν ἐκυτοῦ διὰ τῆς εὐσπλαγχνίας τοῦ Θεοῦ, τότε εὐθὺς ἐκπληροῦται εἰς αὐτὸν ὁ ἀκόλουθος λόγος τῆς Ἱερᾶς Γραφῆς. « Ἐγγὺς Κύριος τοῖς » Συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ, καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει· » (Ψαλ. 33. καὶ 19.) « Αὐτὸς ἰᾶται τοὺς συντετριμμένους τὴν » καρδίαν, καὶ δεσμεύων τὰ συντρίμματα αὐτῶν. » (Ψαλμ. 146. στίχ. 3.) Ὁ Ἄγγελος ὅστις σχηματίζει τὴν θεϊὰν χάριν, πλκσιάζων εἰς τὴν καρδίαν του, κρατεῖ ἔμπροσθέν του τὴν σταύρωσιν, καὶ τὴν Ἱερὰν Γραφήν, τοῦτέστιν εὐαγγελίζει εἰς αὐτὸν τὸ χαροποιὸν καὶ σωτηριῶδες μῆνυμα, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἵνα σώσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ὅτι διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἀπέθανε, καὶ ἔδωκεν ἡμῖν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ ζωὴν αἰώνιον. Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ χαρίζει εἰς τὴν πληγωμένην, ἀπορουμένην, συντετριμμένην, καὶ ἐξομολογουμένην καρδίαν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὴν ἄφεσιν, τὴν σωτηρίαν, τὴν ζωὴν, καὶ τὴν αἰώνιον μακαριότητα· ἐὰν ὁ ἁμαρτωλὸς δεχθῇ αὐτὰς τὰς χάριτας μὲ πίστιν καὶ βεβαίαν ἐλπίδα, ἐὰν ὑποδεχθῇ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, καὶ τὰ πάθη, καὶ τὸν θάνατον, καὶ τὰς εὐεργεσίας αὐτοῦ, ἐὰν πιστεύσῃ ἀδιστακτως, ὅτι ὅλα αὐτὰ ἔγειναν δι' αὐτὸν, καὶ ἀπὸ μόνον τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ χαρίζονται εἰς αὐτὸν, τότε αὐτὸς, καθὼς καὶ ὅλοι οἱ εἰς τὸν Χριστὸν πιστεύοντες, λαμβάνει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον καὶ δίδει μαρτυρίαν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὅτι ὅλα τὰ ἁμαρτήματά του ἐσυγχωρήθησαν. καὶ ὅτι αὐτὸς ἔγεινεν τέκνον Θεοῦ· ἐπειδὴ, ὅταν τὸ Ἅγιον Πνεῦμα γεμίσῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἰρήνην, χάραν καὶ δικαιοσύνην, τότε ἀληθῶς κατόκησεν εἰς αὐτὸν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ· μολονότι αὐτὸς δὲν θέλει παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ χύνῃ δάκρυα εὐγνωμοσύνης, χάριτος, καὶ ἀφοσιώσε-

ν' ἀπολαύσω διὰ τῶν παθημάτων καὶ τοῦ θανάτου Σου, τὰ
 ὁποῖα ἀναφέρονται εἰς τὸ Ἱερὸν Εὐαγγέλιόν Σου δι' ἐμέ·
 ὡ πόσον μὲ ἠλέησας, ἐπλούτισας, καὶ εὐτύχησας· ἐγὼ,
 ὅστις πρότερον ἤμην καταγώγιον τοῦ Σατανᾶ, ἤδη γέγονα
 ναὸς τοῦ Ἁγίου Σου Πνεύματος· ἐγὼ ὅστις ἤμην πρότερον
 κατοικητήριον τῶν ἀκαθάρτων πνευμάτων, ἤδη γέγονα χαρὰ
 ἐν τοῖς Ἁγγέλοις· μέτα εἰς τὴν καρδίαν μου πρῶτον ἐκυ-
 μαίνεται τὰ πάθη, καὶ ἐτυράννει ὁ Σατανᾶς, ἤδη δὲ αἰσθά-
 νομαι μίαν ἀληθινὴν χυρὰν εἰρήνην καὶ δικαίωσιν, τὴν
 ὁποίαν μοὶ ἐχάρτισεν ὁ Θεὸς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,
 καὶ ἤδη κατοικεῖ εἰς ἐμέ· οἱ ἐχθροὶ τῆς σωτηρίας μου ἐδιώχ-
 θησαν· τὰ δεσμὰ, τὰ ὁποῖα μὲ ἐκράτουν εἰς τὴν δουλίαν
 τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ διαβόλου, διελύθησαν, καὶ ἐγὼ ἔγεινα
 ἤδη ἐλεύθερος. Ὁ Θεὸς μὲ ἠλέησε, καὶ εὔρον χάριν· ἄρα γε
 δύναμαι ἰκανῶς νὰ Σε εὐχαριστήσω εὐεργέτα μου Σωτήρ;
 ὁ ὕμνος Σου εἶπε νὰ ἦναι πάντοτε εἰς τὰ χεῖλη μου· περὶ
 ἐνός μόνον Σε περικαλῶ, Γλυκύτατε Σωτήρ μου! μὴ ἀποβ-
 ρίψῃς με καὶ μὴ ἐγκαταλείπῃς με ὁ Θεὸς ὁ Σωτήρ μου,
 (ψαλμ. κς. στίχ. 9.) εὐφρανθήτω ἡ καρδία μου τοῦ φο-
 βεῖσθαι τὸ ὄνομά Σου. (ψαλμ. 85.) ὁὅς μοι τὴν χάριν εἰς
 τὸ νὰ ἦμαι πάντοτε ἀγρυπνός διὰ νὰ μὴν ἀπατηθῶ ἀπὸ τὸν
 ἐχθρόν μου, στοχαζόμενος, ὅτι εὐρίσκομαι εἰς ἀσφάλειαν·
 στερέωσον τὴν καρδίαν μου διὰ τῆς χάριτός Σου, ὥστε νὰ
 φοβοῦμαι τὴν ἁμαρτίαν ὡσάν τὸν ἄδην, καὶ ν' ἀποφεύγω
 καὶ τὴν παραμικρὰν ἀφορμὴν εἰς αὐτήν. Σὺ μὲ ἠλευθέρω-
 σας· μὴ μὲ ἀφήσῃς λοιπὸν νὰ γίνω πάλιν δούλος. Σὺ ἀφω-
 σίωσας τὴν καρδίαν μου εἰς τὸν ἑαυτόν Σου. Μὴ ἀφήσῃς
 αὐτὴν νὰ διαστραφῇ καὶ νὰ μολυνθῇ, ἀλλὰ ποιήσον αὐτὴν
 ναὸν τοῦ Ἁγίου σου Πνεύματος, κατοικητήριον καὶ θρό-
 νον τῆς εἰρήνης, τῆς χαρᾶς, καὶ τῆς δικαιοσύνης, ἐν τῷ
 Ἁγίῳ Πνεύματι, Πρεσβείαις τῆς Πανυπερευλογημένης
 Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ πάντων Σου τῶν Ἁγίων.
 Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Δ'.

Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅτις εἰρήνευσε μὲ τὸν Θεὸν διὰ τῆς χάριτος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δὲν διαλογίζεται ἄλλο τι, εἰμὴ τὸν ἐσταυρωμένον Ἰησοῦν Χριστόν.

Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἠλεημένου ἁμαρτωλοῦ δὲν φαίνεται ἄλλο, εἰμὴ ἡ σταύρωσις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ σημεῖα τῶν παθῶν του. Διότι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον αὐτὸς ἀφωσιώθη διὰ τὸν κυβερναῖ, ἀλλεοτρόπως δὲν δύναται νὰ ἀνάψῃ τόσον τὸν θεῖον τῆς καρδίας ἔρωτα, εἰμὴ ὅταν ὁ ἄνθρωπος φέρῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του τὸν Ἰησοῦν Χριστόν μὲ ὄλα του τὰ παθήματα, καὶ ἐνθυμῆται τὸ, πόσον πολύτιμος ἐστάθη εἰς τὸν Σωτῆρα, ἡ ἀπολύτρωσις του· ὅθεν τὸ κυριώτερον του ἔργον εἶναι τὸ νὰ συλλογίζηται τὰ πάθη καὶ τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, «ἐγὼ ἔκρινα (λέγει ὁ ἠλεημένος ἄνθρωπος) » μὲ τὸν Ἀπόστολον Παῦλον, τοῦ μὴ εἰδέναί τι, εἰμὴ Ἰησοῦν » Χριστόν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον.» (Κορ. α. Κεφ. β'. στίχ. 2.) » ἐμοὶ δὲ μὴ γένειτο καυχᾶσθαι εἰμὴ ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Κυρίου » ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ ἐμοὶ κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ » κόσμῳ» (Γαλ. Κεφ. ε'. στίχ. 14.) Αὐτὸς, ἐνδυναμωθείς πρῶτον ὑπὸ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, εὕρισκει πλέον ἔπειτα εἰς τὸν θάνατον καὶ τὰ παθήματα τοῦ εἰρηνοποιήσαντος αὐτὸν μεγάλῃν παρηγορίαν καὶ ἰσχύν, ἀπὸ τῆν ὁποῖαν ὄλη ἡ καρδία του εἶναι πεπληρωμένη· «εἰ ὁ Θεὸς ὑπὲρ ἐμοῦ, λέγει, τίς κατ' ἐμοῦ; ὅς γε τοῦ » ἰδίου Υἱοῦ οὐκ ἀφείσατο, ἀλλ' ὑπὲρ ἡμῶν πάντων παρέδωκεν » αὐτόν, πῶς οὐχὶ καὶ σὺν αὐτῷ τὰ πάντα ἡμῖν χαρίζεται.» (Ῥωμ. Κεφ. ἡ. στίχ. 31 καὶ 32. ὁ θάνατος καὶ τὰ πάθη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι εἰς αὐτὸν ἀρραβῶν τῆς αἰωνίου ζωῆς τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὸς, τοῦ τὸν κόσμον καταλλάξαντος ἑαυτῷ ἐν Χριστῷ, καὶ μὴ λογιζομένου τῷ ἁμαρτωλῷ τὰ παραπτώματα αὐτοῦ. (Κορινθ. β'. Κεφ. ε'. στίχ. 19) ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς εἶναι θεμέλιον τῆς ἐλπίδος του εἰς τὸν Θεόν, εἰς τὴν αἰώνιον ἀγάπην· ἐὰν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ παρέδωκε δι' ἡμᾶς τὸν Υἱόν του εἰς τόσα παθήματα, βεβαιότατα δὲν θέλει μᾶς ἀποβάλλῃ ποτὲ καὶ εἰς κἀνὲν ὀρθὸν ζήτημά μας. Καὶ ἀφ' οὗ ὁ σταυρωθεὶς Χριστὸς, κατοικήσῃ εἰς τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τότε γίνεται ὡσὲν μία πηγὴ ἀφθονωτάτη, ἀπὸ τῆν ὁποῖαν ἀπολαμβάνει οὐ μόνον παρηγορίαν εἰς κάθε περίστασιν, ἀλλὰ καὶ ἐνίσχυσιν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν. Αὐτοὶ οἱ ἀγαθοὶ συλλογισμοὶ του, καὶ ἡ

εἶναι πρόπον νὰ ἀφιερῶθῃ ἡ καρδιά καὶ ὅλη ἡ ζωὴ μου· ἡ ἀγάπη, μὲ τὴν ὁποίαν Σὺ μὲ ἠγάπησας, εἶθε νὰ μένη εἰς ἐμὲ, καὶ νὰ διαπερᾷ ὅλην μου τὴν ψυχὴν. Σὺ κυρίευσον τὰς αἰσθήσεις μου, καὶ κυβέρνησόν με κατὰ πάντα ἄς μὲ ἀνακαινίσῃ ἡ Σὴ ἀγάπη πρὸς τὴν Σὴν ὁμοίωσιν, ὥστε νὰ γίνω κατὰ Σὲ ὅμοιος, καὶ νὰ φανερωθῶ εἰς ἐμὲ οἱ καρποὶ τῶν παθημάτων Σου, καὶ τοῦ θανάτου· ἐμπνευσόν με διὰ νὰ γνωρίσω ὅλα ἐκεῖνα, ὅσα πρότερον μ' ἐφαίνοντο θησαυροί, καὶ εἰς τὰ ὅποια εἶχον τὰς ἐλπίδας μου, ὥστε νὰ συλλογίζωμαι τώρα ὡς σκύβαλα καὶ μηδὲν, προσέτι δὲ καὶ βλάβης αἷτια, συγκρίνων αὐτὰ μὲ τὴν οὐράνιον Σου διδασκαλίαν. Σὺ γενοῦ δι' ἐμὲ τὸ πᾶν, τὰ δὲ λοιπὰ ὅλα ἠγοῦμαι σκύβαλα εἶναι, ἵνα Σὲ μόνον κερδήσω, καὶ εὐρεθῶ ἐν σοί, μὴ ἔχων ἐμὴν δικαιοσύνην τὴν ἐκ νόμου, ἀλλὰ τὴν διὰ πίστεως Σοῦ τοῦ Χριστοῦ, τὴν ἐκ Θεοῦ δικαιοσύνην, ἐπὶ τῇ πίστει τοῦ γνῶσαι Σὲ, καὶ τὴν δύναμιν τῆς Ἀναστάσεώς σου, καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων Σου, συμμορφούμενος τῷ θανάτῳ Σου: (Φιλιπ. κεφ. γ'. στίχ. 9.) καὶ τέλος πάντων νὰ ἀξιωθῶ νὰ εἶπω ταῦτα. «Χριστῷ συνεσταύρωμαι· ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός.» (Γαλ. κεφ. β'. στίχ. 20.) καὶ λοιπὸν εὐδόκησον, μόνη γλυκύτατε Σωτήρ μου, ὥστε ἀδιαιρέτως νὰ ἀφορῶ εἰς ἐσὲ τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεώς μου. Σὺ ἔχων εἰς τὴν ἐξουσίαν Σου ὅλας τὰς ἀληθείας ἀγαλλιάσεις, ἐξέλεξας τὸν Σταυρὸν, καὶ ὑπέφερες ἐμπαιγμούς· τὰ πάθη Σου ἅ· γίνου εἰς τὴν ψυχὴν μου τὸ πλέον εὐχάριστον ἔργον· καὶ ὁ μὲν Σταυρὸς Σου ἅ· γίνῃ ἰσχυρὸν ὄπλον κατὰ τῶν ἀμαρτιῶν, ὁ δὲ θάνατός Σου ἐλπίς μου εἰς καιρὸν ἀνάγκης καὶ τοῦ θανάτου· εἰς κάθε πειρασμὸν στρέφω τὰ ὀμμάτιά μου εἰς ἐσέ· εἰς καιρὸν ἀμηχανίας, θλίψεως, καὶ ταραχῆς, δώρησαί μοι τὴν ἀγάπην Σου, ὥστε νὰ μὲ φωτίζῃ, νὰ μὲ ὁδηγῇ, νὰ μὲ ἐνισχύῃ καὶ νὰ μὲ παρακινήῃ εἰς τὸ καλόν, διὰ νὰ μὴ κουρασθῶ καὶ ἀδυνατήσω, ἀλλὰ μὲ ὑπομονὴν νὰ ἐξακολουθῶ τὸ κράδιον τῶν ἀγώνων, εἰς τὸ ὅποιον ἐδιωρίσθην, διὰ πρεσβειῶν τῆς ὑπεράγνου σου Μητρὸς Δεσποίνης ἡμῶν, καὶ πάντων Σου τῶν Ἀγίων, τῶν ἀπ' αἰῶνός Σοι εὐαρεστησάντων.

Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Ε΄.

Περὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ τοῦ εὐσεβοῦς, ὅπερ ἐστὶ Νὰός Θεοῦ
ζῶντος καὶ μονῆ τῆς Παναγίας Τριάδος.

Εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἐλεηθέντος διὰ τῆς ἐν μετανοίᾳ ἐξομολογή-
σεως, καὶ διὰ τῆς μεταλήψεως τῶν παναχράντων μυστηρίων ἁγια-
σθέντος ἀμαρτωλοῦ, κατοικεῖ ἡ Ἁγία Τριάς· ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός, καὶ
τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Τοῦτ' αὐτὸ ἐπιβεβαιῶν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς λέγει.
« Ἐάν τις ἀγαπᾷ με, τὸν λόγον μου τηρήσει καὶ ὁ Πατήρ μου ἀγα-
πῆσει αὐτόν, καὶ πρὸς αὐτὸν ἐλευσόμεθα, καὶ μονὴν παρ' αὐτῷ
» ποιήσωμεν. » (Ἰωάν. Κεφ. ιδ'. στίχ. 23.) Τοσαύτης τιμῆς
καὶ δόξης ἀξιοῦται ἐκεῖνος ὁ Χριστιανός, ὅστις εἰρηνεύσας μὲ τὸν
Θεόν, καὶ καθαρισθεὶς ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ Χρι-
στοῦ, ἀπὸ εὐγνωμοσύνης του ἀγαπᾷ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Σωτῆ-
ρά του περισσότερον ἀπὸ ὅλα, καὶ ἀγαπῶν αὐτόν, φυλάττει τὰς ἐν-
τολάς του· ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος ἐνοικεῖ εἰς αὐτόν, καὶ τὸν ἀγαπᾷ χάριν
τοῦ Υἱοῦ του, καὶ τὸν ἐπισκέπτεται. Ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός, καὶ τὸ Ἅγι-
ον Πνεῦμα, ἐνοικοῦσι καὶ μένουσιν εἰς αὐτόν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ
Ἀπόστολος Παῦλος γράφει· « οὐκ εἶδατε ὅτι ναὸς Θεοῦ ἐστέ, καὶ
» τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ οἰκεῖ ἐν ὑμῖν. » (Κορινθ. α'. Κεφ. γ'.
στίχ. 16. καὶ 17.) « Ἐἴτις τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ φθειρεῖ, φθαρεῖ τοῦ-
» τον ὁ Θεός· ὁ γὰρ ναὸς τοῦ Θεοῦ ἁγίος ἐστίν, οἵτινές ἐστε ὑμεῖς.
» (Αὐτόθι.) εἰς δὲ τὴν Β'. πρὸς Κορινθ. Ἐπιστολὴν, (Κεφ. ε'.
» στίχ. 16) ἐπαναλαμβάνει λέγων· « ὑμεῖς ναὸς Θεοῦ ἐστε ζῶν-
» τος, καθὼς εἶπεν ὁ Θεός, ὅτι ἐνοικήσω ἐν αὐτοῖς καὶ ἐμπεριπατή-
» σω, καὶ ἔσομαι αὐτῶν Θεός, καὶ αὐτοὶ ἔσονται μοι λαός· » μέσα
εἰς τὴν καρδίαν ὁμοῦ μὲ τὴν Ἁγίαν Τριάδα φαίνεται καὶ ὁ Σταυρός
τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὁ Χριστιανός ποτὲ δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν λησμο-
νήσῃ καὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τὴν καρδίαν του· τὰ πάθη καὶ τὸν
θάνατον τοῦ σταυρωθέντος Ἰησοῦ, καὶ τὰς εὐσεργεσίας αὐτοῦ, τὰ ἔχει
αὐτὸς ὡς θεμέλιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐπιστηρίζεται αὐτὸς διὰ τῆς πί-
στεως καὶ ἐλπίδος, καὶ γίνονται ὥσπερ πηγὴ τῆς ἀγάπης του· καὶ
αὐτὸς βλέπει ὅτι κατόκησεν εἰς τὴν καρδίαν του ἡ Ἁγία Τριάς, πρὸς
τὴν ὁποίαν αὐτὸς εἶναι τόσον ἐγγὺς καὶ ἀπολαμβάνει τοσαύτην μα-
καριότητα· μολαταῦτα ὅμως αὐτὸς δὲν παύει ἀπὸ τοῦ νὰ συλλογι-
ζῆται τὰ ἀπερασματά, καὶ νὰ ἐρωτᾷ τὸν ἐκυτόν του. Πῶς ἐγὼ ὁ
ἀμαρτωλὸς ἠξιώθην νὰ λάβω αὐτὴν τὴν χάριν, τῆς ὁποίας εἶμαι παν-
τελῶς ἀνάξιός; βεβαιότατα διὰ τοῦ σταυρωθέντος Ἰησοῦ Χριστοῦ.

ΕΓΧΗ.

Ἄγιε, ἀνοίκαστε, φιλάγαθε Θεέ! ὁ Πατήρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Πατήρ ἡμῶν ὡς εἶναι ἄπειρος ἡ ἀγάπη Σου, ἡ πρὸς πάντας τοὺς ἀνθρώπους, εὐτὼ καὶ πρὸς ἐμέ τὸν δυστυχῆ καὶ ἄθλιον ἁμαρτωλόν, ὅτι με ἠξίωσας νὰ χαίρωμαι καὶ εὐδαιμονῶ ἐν τῷ μονογενεῖ Σου Υἱῷ, Κυρίῳ μου Ἰησοῦ Χριστῷ. Σὺ εὐδοκεῖς νὰ οἰκῆς ἐν ἐμοί. Σὺ μένεις ἐν ἐμοί, καὶ γὰρ ἐν Σοί. ὦ! με ποῖον ἠξιώθην νὰ ἐνωθῶ ὁ τάλας καὶ πόσον πλησίον τοῦ εἶμαι, ὥστε νὰ πληρωθῶ εἰς πᾶν πλήρωμα τοῦ Θεοῦ. (Ἐφεσ. Κεφ γ'. στίχ. 19.) ἄρα, πόσον πρέπει νὰ σὲ ἀγαπῶ, Θεέ μου, ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ καρδίας καὶ ἰσχύος μου, χάρισόν μοι δέομαί Σου ταύτην τὴν ἀγάπην, ὥστε νὰ γίνω καὶ γὰρ ὅλος ἀγάπην, μιμούμενος Σὲ τὴν ὄντως αὐτοαγάπην· δός μοι τὴν χάριν νὰ αἰσθάνωμαι ζωηρότερα, ὅτι Σὺ εἶ πλησίον μου, καὶ νὰ ἀγωνίζωμαι ἀκαταπαύστως νὰ ἐνοῦμαι μᾶλλον μετὰ Σου, διὰ τῆς συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν Παναχράντων Σου μυστηρίων· μὴ με ἀφήσης νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τὴν ἀγάπην Σου, διὰ κἀνὲν φθαρτὸν πρᾶγμα· φύλοξον τὴν καρδίαν μου διὰ παντοτινὴν καταικίαν Σου· ἔλχυτον τὸ πνεῦμά μου εἰς τὸν ἑαυτόν Σου, ὥστε νὰ ἀγαπῶ Σὲ μόνον, καὶ εἰς ἐσὲ μόνον νὰ προσκολλῶμαι, καὶ νὰ μὴν ἀπατῶμαι εἰς τι. Σὲ μόνον νὰ βλέπω, καὶ Σὲ νὰ εὐρίσκω ἐν πᾶσι. Διὰ Σὲ νὰ κάμω ὅ,τι ἤθελα ἐπιχειρισθῆ, καὶ διὰ Σὲ νὰ ὑποφέρω τὰ πάντα, καὶ Σὺ μόνος νὰ ἦσαι κύριος τῆς καρδίας μου, καὶ ὅλου τοῦ ἑαυτοῦ μου, καὶ ἡ μερίς μου εἰς τὸν αἰῶνα. Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ ΕΤ'.

Περὶ τῆς καταστάσεως τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἄφησε νὰ ψυχρανθῆ ὁ ζῆλός του, καὶ ἤρχισε πάλιν νὰ ἀγαπᾷ τὸν κόσμον.

Ἡ Ἰχνογραφία αὕτη παρασταίνει τὸ πρόσωπον τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις μὲ τὸν ἓνα ὀφθαλμὸν βλέπει σοβαρὰ τριγύρω του καὶ μὲ τὸν ἄλλον νυσάζει· καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἐξομολογεῖται πλέον μὲ κατάνυξιν καὶ εὐκρινῆ μετάνοιαν, οὔτε συχνάζει εἰς τὴν θείαν μετάληψιν μὲ διακαῆ πόθον· διὸ εἰς τὴν καρδίαν του ἔμειναν ὀλίγα σημεῖα τῶν παθημάτων τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· αἱ σπινθῆρες τῆς χάριτος εὐόουσι· τὸ ἄστρον, ἧτοι ἡ πίστις ἀμαυρωθεῖσα ἔχασε τὸ φῶς καὶ τὴν λάμψιν τῆς. Ἐφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος πέσῃ εἰς πολυϋπνίαν, καὶ ἀρχίσῃ νὰ παύῃ ἢ ῥοπήν του εἰς τὰ καλὰ, καὶ νὰ περιφρονῇ τὴν προσευχὴν καὶ ἀγρυπνίαν, καὶ βλέπων τοῦ κόσμου τὰς ματαιότητας, νὰ παραδίδεται εἰς τὰς τρυφὰς αὐτοῦ καὶ εἰς τὰς σαρκικὰς ἡδονὰς. Ὅταν, λέγω, αὐτὸς ἡμέραν παρ' ἡμέραν παύῃ ἀπὸ τοῦ νὰ συλλογίζηται τὰ πάθη τοῦ Σωτῆρός του, καὶ ἐκ τούτου προέρχεται τὸ νὰ προσηλῶνῃ τοὺς νεκροὺς ὀφθαλμοὺς του σπανιώτερον εἰς τὸν Σταυρωθέντα Χριστὸν τὸν ἀρχηγὸν καὶ τελειωτὴν τῆς πίστεώς του, ὅστις ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνεται ἀφανὴς ἀπὸ τὴν καρδίαν του. Τότε λοιπὸν ὁ ζῆλος καὶ ἡ πρὸς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀγάπη ψυχραίνεται, ἡ χάρις ἀπομακρύνεται, ἡ πίστις κλονεῖται καὶ ἀφανίζεται· ἡ ψυχὴ σκοτιζέται, ἀμαυρώνεται, ψυχραίνεται καὶ ξηραίνεται· αὐτὸς γίνεται ὀκνηρὸς καὶ δειλὸς, καὶ καταντᾷ εἰς ἀθλιεστάτην κατάστασιν. Ὁ κόσμος περιστάνεται ἐδῶ εἰς εἶδος ἀνθρώπου, ὅστις βαστᾷ εἰς τὰς χεῖράς του τὴν λόγχην, καὶ ἄρχεται πάλιν νὰ καταπλήττῃ τὴν καρδίαν του· αὐτὸς ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλέον γερὰν πίσιν, εὐρίσκεται εἰς ἀμεριμνίαν, καὶ στερεῖται τοῦ θείου φωτὸς καὶ τῆς ἀγάπης· διὰ τοῦτο φοβεῖται τὰς ἀπειλὰς τοῦ κόσμου, μὲ τοῦ ὁποίου τὰς κολακείας ἀπατάται, καὶ πλανᾶται, καὶ ἄρχεται πάλιν ν' ἀγαπᾷ τὸν κόσμον.

Ἐν ᾧ λοιπὸν εὐρίσκεται αὐτὸς εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ἔρχεται ὁ Σατανᾶς καὶ ἐμβάζει εἰς τὴν καρδίαν του τὰ πρότερα ζῶα, καὶ εἰς τοῦτο ἐπιτυχαίνει, διότι δὲν εὐρίσκει καμμίαν ἀντίστασιν· καθότι ἄφ' οὗ ὁ ἄνθρωπος γίνῃ ἀδιάφορος καὶ ἀμελής, εἰς τὴν προσευχὴν, τότε δὲν δύναται πλέον νὰ ἀποφύγῃ τὰ περιστατικὰ, τὰ ὁποῖα ἡμποροῦν νὰ τὸν βίψουν εἰς ἀμαρτιαν· ἐπειδὴ καταντᾷ νωθρὸς εἰς τὴν μετάνοιαν καὶ ἐξομολόγησιν, καὶ ψυχρὸς εἰς τὴν θείαν μετάληψιν, ἧτις

ΕΥΧΗ.

Σὺ Κύριε, ὁ ἐρευνῶν τὰς καρδίας τῶν ἀνθρώπων, γινώσκεις ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου. Σὺ εἶδας τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀκαταστασίαν τῆς καρδίας μου, τῆς ὁποίας ἡ ἀγάπη εὐκόλως ψυχραίνεται, καὶ ἡ πίστις ἀσθαινεῖ· οἶδας, πόσον ἐπιρρεπὴς εἰμι εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ εἰς τὸν κόσμον, καὶ πόσον δειλὸς εἰμι, ὥστε δὲν στέργω εἰς κἀνένα τόνον τῆς ψυχῆς μου καὶ κόπον, οὔτε θέλω νὰ ἀρνηθῶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον· καὶ νὰ προσέχω εἰς τὴν ψυχὴν μου· δυνάμωσόν με, ζώωσόν με, καὶ φύλαξόν με, στερεὸν καὶ σταθερόν. Χωρὶς τῆς βοηθείας Σου δὲν δύναμαι νὰ πράξω τίποτε· μὴ μὲ ἀφήσης, καὶ μὴ συκώσης ἀπὸ ἐμὲ τὴν ἰσχύν σου ὁ Θεὸς τῆς σωτηρίας μου· ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ νὰ μένω ἐν Σοί, ἐὰν Σὺ δὲν μὲ φυλάξης καὶ δὲν μείνης ἐν ἐμοί· μὴ παραχωρήσης ὥστε νὰ σβύσῃ τὸ φῶς τῆς καρδίας μου, νὰ ψυχρανθῇ ἡ ἀγάπη, νὰ σαλευθῇ ἡ ἐλπίς, καὶ νὰ ἐκλείψῃ ἡ πίστις μου· Ἐνακαίνιζε πάντοτε τὴν δύναμιν καὶ τὸν ζῆλόν μου εἰς τὴν προσευχὴν· ἀξιώσόν με νὰ ὑψώνω πάντοτε τὰ ὄμματά μου εἰς ἐσὲ καὶ χάρισαι εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου ζωηρότητα εἰς τὰ νὰ θεωρῶσι μόνον ἐσὲ καὶ τὰ πάθη σου· ἀπόστρεψον τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀπὸ τὴν ματαιότητα ἐν μετανόει· ἀκραιφνεῖ δός μοι προαίρεσιν ἀγαθὴν, ἵνα ἐξομολογοῦμαι πάντοτε μετὰ συντετριμμένης καρδίας, καὶ μεταλαμβάνω ἀξίως τῶν παναχράντων Σου μυστηρίων, πρεσβεῖαις τῆς παναμωμῆτου Μητροῦς σου καὶ πάντων τῶν Ἁγίων Σου Ἀμῆν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Ζ΄.

Περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις ἤρχισε πάλιν μετὰ τὴν διόρθωσίν του θεληματικῶς νὰ ἀμαρτάνῃ, καὶ νὰ ἀφίνη εἰς τὴν καρδίαν του νὰ βασιλεύῃ ὁ Σατανᾶς.

Ἡ Ἰχνογραφία αὕτη παρασταίνει τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν τοῦ ἁμαρτωλοῦ, τὸ ὅποιον περιγράφει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τὸ Εὐαγγέλιον λέγων «Ὅταν τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα ἐξέληθαι ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, διέρχεται δι' ἀνδρῶν τόπων, ζητῶν ἀνάπαυσιν, καὶ μὴ εὐρίσκον, λέγει· ὑποσρέψω εἰς τὸν οἶκόν μου ὅθεν ἐξῆλθον· καὶ ἐλθὼν εὐρίσκει σεσαρωμένον καὶ κεκοσμημένον. Τότε πορεύεται καὶ παραλαμβάνει ἑπτὰ ἕτερα πνεύματα πονηρότερα ἑαυτοῦ, καὶ εἰσελθὼν ἐκεῖ κατοικεῖ ἐκεῖ, καὶ γίνεται τὰ ἔσχατα τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου χειρότερα τῶν πρώτων» Λουκ. Κεφ. ια' στίχ. 24. 27.) Ὁ πόσον εἶναι φρικτὸν τὸ θέαμα τοῦτο ! ὁ Σατανᾶς πλέον τῶρα κατοικεῖ τυραννεῖ, καὶ προστάζει εἰς τοῦ ἁμαρτωλοῦ τὴν καρδίαν, ἡ ὁποία πρὸ ὀλίγου ἦτον κατοικητήριον τοῦ Ἁγίου Θεοῦ, καὶ ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· τὰ βδελυρὰ ζῶα ἐκεῖνα, διὰ τῶν ὁποίων ἐξεικονίζονται τὰ ἀμαρτήματα, πάλιν εἰσέβησαν εἰς τὴν καρδίαν, καὶ κατοικοῦσιν εἰς αὐτὴν, ὡς ἂν εἰς ἴδιον κτῆμα. Πόθεν δὲ τοῦτο προῆλθεν; ἐκ τούτου βέβαια, ὅτι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος περιεφρόνησε τὸ ἔλκος, τὸ ὅποιον ἔλαβεν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐλησμόνησε τὴν ἄφεσιν τῶν προτερυνῶν ἁμαρτιῶν του, δὲν ἐπιμελήθη νὰ στερεωθῇ εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ εἰς τὸν ἀγιασμὸν διὰ τῆς καθαρᾶς ἐξομολογήσεως καὶ συνεχοῦς μεταλήψεως τῶν παναχράντων μυστηρίων. Καθότι ὁποῖος δὲν προβαίνει εἰς τὰ ἔμπροσθεν, ἐκεῖνος μένει χωρὶς καμμίαν πρόοδον· εἰς τοῦτον τὸν κόσμον δὲν εἶναι κἀνὲν πρᾶγμα στερεόν· ὅστις δὲν ἀγωνίζεται προθύμως νὰ ἔμβῃ εἰς τὴν στενὴν πύλην, οὕτως ἐξακολουθεῖ ἀκαταπαύστως καὶ ἀφόβως νὰ περιπατῇ τὴν τεθλιμμένην ὁδὸν, οὔτε προσπαθεῖ νὰ μισήσῃ ὅλως διόλου τὴν ἀμαρτίαν, καὶ νὰ καταφρονήσῃ τὸν κόσμον καὶ τὰς τρυφάς του, οὔτε ἀποφεύγει ὅλας ἐκείνας τὰς ἀφορμὰς, αἱ ὁποῖαι σύρουσιν εἰς τὴν ἀμαρτίαν τὸν τοιοῦτον· ἡ κακία τοῦ διαβόλου, ἡ ἀπάτη τῆς ἀμαρτίας, καὶ αἱ τοῦ κόσμου ἐπιθυμίαι ὀγλίγωρα θέλουσι τὸν κρημνίσῃ πάλιν εἰς τὰς παγίδας των. Καὶ τότε πληρωθήσεται ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Πέτρου· «κύων» ἐπιστρέψας ἐπὶ τὸν ἴδιον ἐμετὸν, καὶ ὡς λουσαμένη εἰς κύλισμα» βορβοῦρου.» τοῦτέστιν ὁ ἄνθρωπος κἀν ἐκαθαρίσθη ἀπὸ τὴν ἀμαρ-

τὸς θέλει σὲ βοηθήσῃ καὶ θέλει σοὶ χάριση νίκην κατὰ τῶν ἐχθρῶν σου· ἐὰν τύχη καὶ πέσης, εὐθὺς ἔγειραι καὶ ἐξακολούθει τὸν ἀγῶνα σου· Ἀντίστηθι πάντοτε εἰς τὰς προσβολὰς τῆς ἀμαρτίας· πρόστρεχε πάντοτε διὰ τῆς ἀδιαλείπτου προσευχῆς, τῆς καθαρᾶς ἐξομολογήσεως καὶ συνεχοῦς μεταλήψεως εἰς τὴν παντοδύναμον δεξιάν τοῦ λυτρωτοῦ σου, ὅστις δύναται καὶ ἐπιθυμεῖ νὰ σὲ βοηθήσῃ ἢ παναλκῆς τοῦ δεξιὰ εἶναι ἀπεριόριστος. Αὐτὸς εἶναι κραταιότατος. Αὐτὸς δύναται νὰ δέσῃ καὶ νὰ διώξῃ τὸν ἰσχυρῶς ἐνωπλισμένον Σατανᾶν· δύναται νὰ ἀρπάξῃ ἀπ' αὐτοῦ σὲ τὸ θήρευμά του, καὶ νὰ σὲ ἐλευθερώσῃ· Πῶς λοιπὸν σὺ τολμᾶς νὰ παραδώσῃς τὴν καρδίαν σου εἰς κατοικίαν τοῦ διαβόλου, ὅταν αὐτὴ ἐδιωρίσθῃ νὰ γένη ναὸς Θεοῦ!

ΕΥΧΗ.

Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μου, ὁ Ποιητὴς καὶ Πατὴρ μου! ποίημά Σου εἰμι ἐγώ. Σὺ ἐποίησάς με Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ! ἐγὼ εἰμι ἐκεῖνος τὸν ὁποῖον ἐξηγόρασας μετὰ τὸ τίμιόν Σου αἷμα· Σὺ εἶ ὁ Σωτὴρ μου! Σὺ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον γίνου μεσίτης τοῦ νὰ μοὶ χάριση ὁ Θεὸς σοφίαν, δικαίωσιν, λύτρωσιν, καὶ ἁγιασμόν. Σοὶ κάθησαι ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ. Σὺ κρατεῖς ὅλην τὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν ἐν τῇ χειρὶ Σου, ἵνα με ἐλευθερώῃς ἐκ τῆς ἀμαρτίας, ἐκ τοῦ θανάτου, καὶ ἐκ τοῦ Διαβόλου, καὶ ἐκ τῆμαι ἐγὼ δούλος καὶ αἰχμάλωτος αὐτῶν· Σὺ ἔλαβες δόματα καὶ διὰ τοὺς ἀπειθοῦντας (ψαλμ. ζζ'. στίχ. 19.) ὡσαύτως καὶ δι' ἐμέ καὶ ἀπεμακρύνθην ἀπὸ Σοῦ. Σὺ δέχεσαι ὅλους τοὺς βεβαρυμένους ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. Σὺ δὲν ἀποβάλλεις κανένα ὅστις προσέρχεται πρὸς σέ· ἰδοὺ ἐγὼ κράζω πρὸς σέ, ζητῶν νὰ με ἐλεήσῃς καὶ νὰ με λυπηθῆς. Σὺ θέλεις καὶ δύνασαι ὅλους νὰ σώσῃς· διὰ σέ δὲν εἶναι βαθεῖα ἢ ἄβυσσος. Σὺ δύνασαι καὶ εὐδοκεῖς νὰ με ἐξάξῃς ἀπ' αὐτῆς· ἐλευθερώσον με δέομαί Σου, ἀπὸ τὴν δουλείαν τῆς ἀμαρτίας, καὶ τοῦ διαβόλου, ὥστε νὰ μὴ κατοικοῦσι πλέον εἰς ἐμέ· εἰς σέ κρέμαται ἡ καρδία μου. Σὺ ἐξηγόρασας αὐτὴν μετὰ τὸ τίμιόν Σου αἷμα· Σοῦ ἐστίν· Σὺ δὲν θέλεις νὰ ᾗναι αὐτὴ εἰς τὴν ἐξουσίαν ἄλλου· ἐξαπόστειλον τὸ φῶς Σου διὰ νὰ ἐκλείψῃ τὸ σκότος· κατάπεμψον τὸ Ἅγιόν Σου Πνεῦμα διὰ νὰ ἀπομακρυνθῇ ἀπ' ἐμοῦ ὁ Σατανᾶς! δός μοι τὴν χάριν Σου, ὥστε νὰ μὴ ἔχωσι πλέον χώραν εἰς ἐμέ! κατάβαλε τὸν Σατανᾶν ὑπὸ τοὺς πόδας μου! ἐξάλειψον τὴν ἐξουσίαν του! εὐδόκησον νὰ ἐλευθερωῶ ἀπ' αὐτόν! πρεσβεῖαις τῆς πανυμνίου Μητρὸς Σου, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων Σου! Ἀμήν.

ΙΝΧΟΓΡΑΦΙΑ Η.

Περὶ τοῦ φρικτοῦ θανάτου τοῦ ἀσεβοῦς καὶ
τῆς ἀνταποδόσεως αὐτοῦ.

Εἰς τοιαύτην παναθλίαν κατάστασιν εὐρίσκεται ὁ ἀμετανόητος ἁμαρτωλὸς κείμενος εἰς τὸν κράββατον τοῦ θανάτου· τὸ μὲν σῶμα του κακῶς πάσχει, τὸ δὲ πνεῦμά του εἶναι πλήρες φόβου καὶ τρόμου· διότι ἔφθασεν ὁ καιρὸς τῆς κρίσεως τῶν ἔργων του. Αὐτὸς δὲν ἐλπίζει παντελῶς κάμειαν βοήθειαν, καὶ οὔτε παραμικρὰν παρηγορίαν αἰσθάνεται, διότι δὲν ἐπίστευσεν εἰς τὸν Θεὸν καὶ Σωτῆρα του· ὁ θάνατος παρίσταται ἔμπροσθεν εἰς τὰ ὄμματα του καὶ φοβρίζει αὐτὸν, ὅτι θέλει τῷ ὑστερήσει τὰ πάντα, δηλ. ὅλας τὰς εὐφροσύνας, ὅλα τὰ κτήματα, ὅλας τὰς ἀξίας καὶ τὰς σωματικὰς τρυφάς, καὶ ἐν γένει εἰπεῖν, ὅλα τὰ ἀγαθὰ του. Ὁ Σατανᾶς τὸν δεικνύει τὸ κατὰ-στιχον ὅπου εἶναι καταγεγραμμέναι αἱ ἁμαρτίαι του εἰς τὰς ὁποίας πρότερον μὲν τὸν κατέσυρε παρασταίνων αὐτὰς ἡδονικὰς καὶ γλυκεῖς, ἤδη δὲ τὸν φοβερίζει δι' αὐτῶν, καὶ κατατίθει τὴν συνειδήσιν του, παρασταίνων τὴν διὰ τὰς ἁμαρτίας ἀνταπόδοσιν, ἡ ὁποία τὸν περιμένει· τοῦτέστιν ἡ αἰώνιος κόλασις καὶ κατάρα, καὶ ἡ ἀτελεύτητος βάσανος εἰς τὸν Ἄδην. Αὐτὸς εὐρισκόμενος εἰς ἀπελπισίαν, βλέπει τριγύρω του· πλὴν δὲν θεωρεῖ ἄλλο, εἰμὴ τρομερὰ πνεύματα, ἡ συνειδήσις του ἕως τῶρα ἐκοιμήτο, ἤδη δὲ ἀφ' οὗ ἐξύπνησε βασανίζει αὐτὸν, καὶ ἐπιπλήττει πολλαχῶς, καὶ μὲ τοῦτο τὸν φέρει εἰς μεγάλην φρίκην· αὐτὸς βλέπει τὸν Ἄδην, καὶ τὴν ἄβυσσον, ἡ ὁποία εἶναι ἀνοικτὴ καὶ ἐτοιμὴ νὰ τὸν καταπίη διὰ παντός· ἐπειδὴ αἱ ἁμαρτίαι ἐσκληρύναν πλέον τὴν καρδίαν του, καὶ ἔγεινεν ἀνενέργητος εἰς κάθε ἀρετήν· διὰ τοῦτο αὐτὸς, δὲν δύναται νὰ ἀκούσῃ πλέον κάμειαν παρηγορίαν· διότι ἐκωφώθη καὶ δὲν ἀκούει πλέον τὴν φωνὴν τοῦ Θεοῦ· αὐτὸς ἀποστρέφεται τὸν ἀγαθὸν Ἄγγελον, (ἦτοι τὴν χάριν) ὅθεν καὶ αὐτὸς ἀπομακρύνεται καὶ ἀφίνει τὸν ἁμαρτωλὸν εἰς ἀπελπισίαν, εἰς τὴν ὁποίαν αὐτὸς μόνος θεληματικῶς ἔπεσε· καὶ λοιπὸν ἀφ' οὗ ἀφήσῃ ὁ ἁμαρτωλὸς τὸ πνεῦμα, παριστάνεται ἔμπροσθεν εἰς τὸ κριτήριον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ ἀκούει ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Κριτοῦ αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον εἰς τὸν καιρὸν τῆς ζωῆς του δὲν ἠγάπα, εἰς τὰ λόγια του δὲν προσεῖχε, τὰς ἐντολάς του παρέβαινε, τὸ ἔλεός του κατεφρόνει, τὸ αἷμα του τατεπάτει· ἀκούει λέγων τῶρα τὴν ἀνίλεω ἀπόφασιν· «ὑπάγε κατηραμένε εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον!»

Τοιαύτας ἀμοιβάς, ἀδελφοί μου Χριστιανοί! κάμνουσιν εἰς ἡμᾶς

» τόχους γεννηθέντας Πνεύματος Ἁγίου, καὶ καλὸν γευσκόμενους
 » Θεοῦ ῥῆμα δυνάμεις τε μέλλοντος αἰῶνος, καὶ παραπεσόντας
 » πάλιν, ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν, ἀνασταυροῦντας ἑαυτοῖς τὸν
 » Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ παραδειγματίζοντας.»

ὦ ταλαίπωροι καὶ ἁμαρτωλοί! ὅσοι παραδίδεσθε εἰς τὰ αἰσχρὰ
 πάθη σας! ἤξεύρετε ἄραγε τὸ τί ἀγαπᾶτε; ἐσεῖς ἀγαπᾶτε τὸν θά-
 νατον καὶ τὸν ὄλεθρον· ἐκεῖνο τὸ ὅποιον τώρα σᾶς ἀπατᾷ θέλει ἔλθῃ
 καιρὸς νὰ σᾶς βρασάνισῃ· συλλογισθῆτε τὴν διεστραμμένην ὁδὸν σας
 καὶ μισήσατε τὸ κακόν! ἀποστραφῆτε τὰς ἡδονὰς τῆς ἁμαρτίας, αἱ
 ὀπκιᾶι σᾶς φέρουν εἰς ἀπώλειαν! ἀκούσατε τὴν γλυκειὰν φωνὴν τοῦ
 ἀγαθοῦ σας ποιμένος Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν καλοῦσαν ὑμᾶς· ἔλθετε
 πρὸς με, λέγουσαν, τὸ αἷμά μου ὡς ἐκαθάρισεν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας
 σας, τὰς ὁποίας ἐγὼ ἐσυγγώρησα, καὶ θέλω σᾶς καταστήσῃ εὐδαί-
 μονας· εἰς ἐσᾶς τὰ πρόβατά μου ἐγὼ ἐχάρισα ζωὴν αἰώνιον. « Μὴ
 » σκληρύνητε τὰς καρδίας σας, ἀδελφοί, ἐναντίον τῆς φωνῆς τοῦ
 » ἀγαθοῦ τούτου Ποιμένος, ἵνα μὴ ἀκούσητέ ποτε τὴν φοβεράν
 » ἐκείνην φωνὴν τοῦ ὡς κριτοῦ, λέγοντος, ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ οἱ
 » κατηραμένοι εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον! φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς
 » χεῖρας Θεοῦ ζῶντος. (Ἐβρ. Κεφ. 10. στίχ. 31.)»

ΕΥΧΗ.

Δίκαιος εἶ Κύριε, καὶ εὐθεὶς αἱ κρίσεις σου· παρὰ σοὶ οὐκ ἔστι προ-
 σωποληψία· σὺ ἀποδώσεις ἐκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ· ὅστις δὲν με-
 τανοεῖ καὶ δὲν πιστεύει εἰς τὸν θεῖον λόγον σου, οὔτε φυλάττει αὐ-
 τὸν ἐκεῖνος ἤδη κατακεκριμένος εἶναι, καὶ δὲν θέλει ἴδῃ ζωὴν, αἰ-
 ωνίως θέλει μένει εἰς τὸν θάνατον· ὅσον εἶσαι φιλεύσπλαγχνος εἰς
 τοὺς εὐσεβεῖς καὶ ὀρθοδόξους, τόσον εἶσαι φοβερός εἰς τὸν ἀμετανό-
 ητον ἁμαρτωλόν, καὶ μὴ ἐπιστρέφοντα πρὸς Σέ! ὦ Κύριε καὶ Σω-
 τήρ μου, Σὺ μὲ ἠλευθέρωσας ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, ἀπὸ τὸν θάνατον,
 καὶ ἀπὸ τὸν ἄδην· δυνάμωσόν με ὥστε εὐκαιρῶς ν' ἀποστρέψω τὴν
 καρδίαν μου ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας· καὶ νὰ ἐπιστρέψω πρὸς Σέ· ἐξέγειρόν
 με διὰ νὰ μὴ μὲ ἀρπάσῃ ὁ θάνατος, ἀλλὰ νὰ ἀπολαύσω καγὼ τῆς
 αἰωνίου ζωῆς. Σύντριψον τὴν καρδίαν μου, διὰ νὰ σοὶ προσφέρω
 ἀληθινὴν μετάνοιαν, καὶ ν' ἀκολουθῶ τὰς ἐμπνεύσεις τοῦ Ἁγίου σου
 Πνεύματος, διὰ τοῦ ὁποίου καὶ νὰ ἀποκατασταθῶ νέος ἄνθρωπος, καὶ
 ἔπειτα πλέον νὰ ζῶ καὶ νὰ ἀποθάνω διὰ σέ· πρεσβείαις τῆς Πανα-
 χράντου Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς
 παναμώμου Μητρός σου, καὶ πάντων τῶν Ἁγίων Σου. Ἀμήν.

ΙΧΝΟΓΡΑΦΙΑ Θ'.

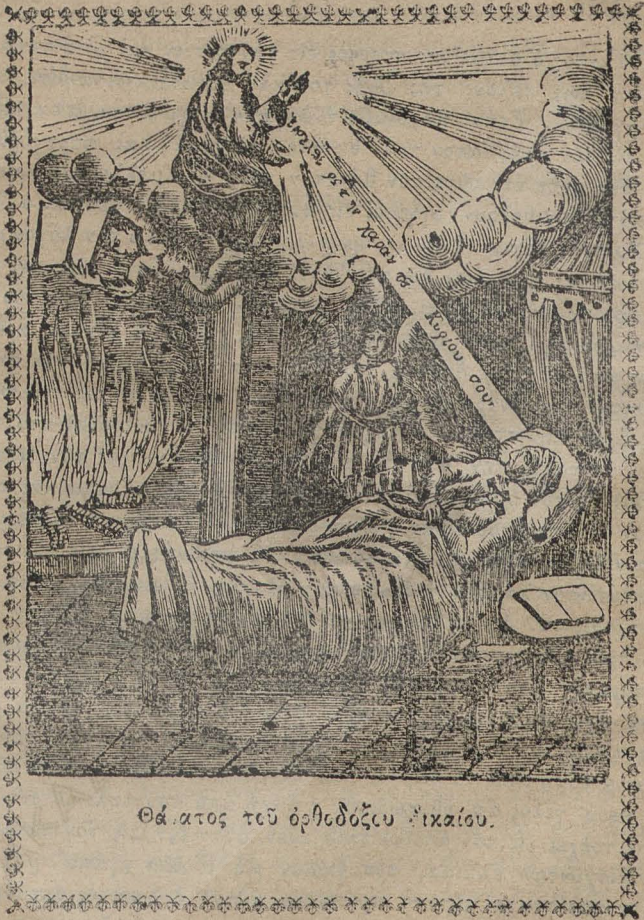
Περὶ τῆς ἐσωτερικῆς καταστάσεως τοῦ Χριστιανοῦ, ὅστις ἀντιπολεμεῖ ἀκαταπαύστως τὴν ἀμαρτίαν ἕως τέλους τῆς ζωῆς του, καὶ ἀγωνίζεται νὰ στερεωθῇ περιπλέον εἰς τὴν εὐσέβειαν.

Εἰς ταύτην τὴν Ἰχνογραφίαν βλέπεις ὡ φιλαναγνώστα, τὴν καρδίαν τοῦ Χριστιανοῦ περικυκλωμένην ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς πανταχόθεν, ὁ Σατανᾶς μὲ τὰ θανάσιμα ἀμαρτήματα δὲν λείπει πάντοτε καιροφυλακτῶν καὶ ἀγωνιζόμενος διὰ νὰ ἔμβῃ πάλιν εἰς τὴν καρδίαν του ὡς καὶ πρότερον, καὶ νὰ τὴν ἐξουσιάσῃ κάτω εἰς τὴν Ἰχνογραφίαν φαίνονται δύο ἄνθρωποι, οἱ ὅποιοι δηλοῦσι τὸν κόσμον· ὁ μὲν πρῶτος βαστάζων μίαν φιάλην εἰς τὰς χεῖρας, προσκαλεῖ τοὺς ἀνθρώπους εἰς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς καὶ τρυφὰς τοῦ κόσμου· ὁ δὲ ἄλλος βαστάζων τὴν λόγχην εἰς τὰς χεῖρας, προσπαθεῖ νὰ ἀποπλανήσῃ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας μὲ τοὺς φοβερισμοὺς, διωγμοὺς ὀνειδισμοὺς καὶ μὲ ἄλλους δυναστικούς τρόπους. Μὲ αὐτοὺς τοὺς ἐχθροὺς τῆς σωτηρίας δηλ. μὲ τὴν σάρκα, μὲ τὸν κόσμον, καὶ μὲ τὸν Σατανᾶν· ὁ καθεὶς χριστιανὸς ἔχει χρέος πάντοτε νὰ πολεμῇ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν· ὅταν δὲ ἡ καρδία του ἐνθίσταται εἰς αὐτοὺς, τότε αὐτοὶ δὲν δύνανται νὰ τὸν νικήσωσιν. Ἐπάνω εἰς τὴν Ἰχνογραφίαν πετᾷ ὁ Ἄγγελος, (ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ) ὅστις παρακινεῖ τὸν χριστιανὸν εἰς τὸ νὰ ἀντιπαλαίῃ πάντοτε καὶ κράζει πρὸς αὐτὸν λέγων· οὐδεὶς ἄλλος εἰμὴ ὁ νικῶν θέλει λάβῃ τὸν στέφανον· ὁ δὲ ὑπομείνας εἰς τέλος σωθήσεται. Μέσα εἰς τὴν καρδίαν του λάμπει τὸ ἄστρον ὁ Ἔωσφόρος, τοῦτέστιν, ἡ στερεὰ πίστις αὐτοῦ· διότι αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. (Α΄. Ἐπιστ. Ἰωάν. Κεφ. ἑ. στίχ. 4.). Ἐπειδὴ αὐτὸς εἶναι πλήρης ἐλπίδος εἰς τὸν Θεόν, διὰ τοῦτο εἰς μὲν τὸ δεξιὸν μέρος τῆς ἐξεικονιζομένης καρδίας εἶναι γεγραμμένον τὸ, « τίς ὡς ὁ Θεὸς ἡμῶν » μετ' ἐμοῦ ὁ Θεός, καὶ μετ' αὐτοῦ· καὶ σὺν αὐτῷ ἐγὼ τὰ πάντα θέλω νικήσει· εἰς τὸ ἔλεός του ἐγὼ ἀρκοῦμαι· εἰς δὲ τὸ ἀριστερὸν φαίνονται τὰ ἐξῆς· « τίς ἡμᾶς χωρίσει ἀπὸ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ; θλίψις, ἢ στενοχωρία, ἢ διωγμός, ἢ λιμὸς, ἢ γυμνότης, ἢ κίνδυνος, ἢ μάχαιρα; ἀλλ' ἐν τούτοις πάσιν ὑπερνικῶμεν διὰ τοῦ ἀγαπήσαντος ἡμᾶς. » (Ῥωμ. Κεφ. ἡ. στίχ. 35. 37.) ὅθεν ἡ πίστις καὶ ἡ ἀγάπη ἔχουσι τὰ πρωτεῖα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ χριστιανοῦ, καὶ αὗται στηρίζουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀρετὴν· ἐν τῷ μέσῳ τῆς καρδίας φαίνεται ἀπεικόνισμα, ἔχων τριγύρω τοιχύτην ἐπιγραφὴν. « Ἰησοῦς ἡ γλυκεῖα μου ἀγάπη. » Τοῦτο ση-

γυρίαν, καὶ ἐξ αἰτίας τούτου πολλοὶ πτωχοὶ μένουσιν ἀβοήθητοι· Ὁ ἄρτος καὶ τὸ ὄψάριον σημαίνουσιν τὴν μετριότητα αὐτοῦ τοῦ Χριστιανοῦ, τὴν ἐγκράτειαν καὶ τὴν νηφαλιότητα· αὐτὸς φυλάττει εἰς ὅλα τὸ ἀνῆκον μέτρον, ὥστε μὲ τὸ περιττὸν φαγητὸν καὶ πιωτὸν νὰ μὴ γίνῃ αἷτιος τῆς ἐπαναστάσεως τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, μῆτε νὰ λυπήσῃ τὸ πνεῦμα, μῆτε νὰ προξενήσῃ κἀνὲν ἐμπόδιον εἰς τὸν δρόμον τοῦ Χριστιανικοῦ βίου. Διὰ μέσου αὐτῶν τῶν ὀπλων ἀγωνίζεται ὁ ἀληθινὸς Χριστιανός, καὶ ποτὲ δὲν ἀποβάλλει αὐτὰ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ τοιουτοτρόπως θριαμβεῦει ἐναντίον εἰς ὅλους τοὺς ἐχθρούς του, δηλ. τὸν κόσμον, τὴν σάρκα, καὶ τὸν διάβολον.

ΕΥΧΗ.

Ἰησοῦ Χριστέ ἡ γλυκεῖά μου ἀγάπη· ὅταν ἐγὼ ἔχω Σέ εἰς τὴν καρδίαν μου, τότε κἀμμίαν ἀνάγκην δὲν ἔχω. Σέ παρακλιῶ θερμῶς, εὐδόκησον νὰ μένης ἐν ἐμοί, κἀγὼ ἐν Σοὶ καὶ τότε θέλω κἀμει καρπὸν ὡς ἡ ἄμπελος ἡ καρποφόρος· χωρὶς Σοῦ τίποτε δὲν δύναμαι νὰ κατορθώσω· ζωοποίησον περιπλέον τὴν πίστιν μου, διὰ νὰ σέ ἐγκολπωθῶ, Παντοδύναμε Σωτήρ, καὶ διὰ Σοῦ εἰς τὸν ὅποιον δὲν εἶναι κἀνὲν ἀδύνατον, νὰ νικῶ τὰ πάντα· ὁ πρὸς σέ ἔρωσ εἶθε νὰ πληθυνθῇ εἰς ἐμέ, καὶ νὰ φλογισθῇ ἡ καρδιά μου, ὥστε νὰ ποθῶ Σέ μόνον, τὸ ὑπέρτατον κάλλος, τὴν αἰώνιον δόξαν, περισσότερο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα· ἐκτὸς δὲ Σοῦ νὰ μὴν εὕρισκω κἀνὲν πρᾶγμα ἐρελκυστικὸν καὶ ἀντᾶξιον τῆς ἀγάπης μου· δώρησαι μοι τὴν χάριν τοῦ στηριγμοῦ, ἡ ὁποία ἀπὸ Σοῦ μόνου καταπέμπεται· μὴ μὲ ἀφήτῃς διὰ κἀνὲν κρόσκαϊρον νὰ χωρισθῶ ἀπὸ τῆς ἀγάπης Σου· ὁ Σταυρός Σου καὶ ὁ θάνατος, καὶ ἡ μετᾶληψις τοῦ μυστικοῦ δείπνου Σου, ἃς γίνουιν εἰς ἐμέ πηγὴ τῆς πρὸς Σέ ἀγάπης μου καὶ προσκολλησέως, ὥστε νὰ ἐνωθῶ μετὰ Σοῦ ἀχωρίστως· χάρισόν μοι διὰ τούτου, καθὼς ἐνετείλω ἡμῖν τὴν αἰώνιον ζωὴν, καὶ ἐνοίκησον εἰς τὴν καρδίαν μου διὰ τῆς πίστεως (Ἐφεσ. Κεφ. γ'. στίχ. 17.) ὁ θεῖος λόγος Σου ὁ πεπληρωμένος Πνεύματος καὶ ζωῆς, εἶθε νὰ μὲ ἐγειρή, νὰ μὲ φωτίξῃ, νὰ

Θάλατος του ὁρθοδοξου ἱεραίου.

Μετὰ δὲ ταῦτα παύει πλέον ἢ πάλη καὶ τὰ πάθη τοῦ εὐσεβοῦς ὦ ! πόσον καλὸν ἦτον, ἐὰν αὐτὸ τὸ παράδειγμα τοῦ δικαίου, ἠδύνατο νὰ διερεθίσῃ τὸν καθένα εἰς τὸ νὰ φυλάττῃ πάντοτε τὴν πίστιν του ἀμώμητον νὰ ἀγωνίζεται γενναίως, καὶ μὲ προθυμίαν νὰ σπουδάξῃ διὰ νὰ εἰσέλθῃ διὰ τῆς στενῆς πύλης, καὶ νὰ τελειώσῃ εὐτυχῶς τὸ στάδιον τῆς ζωῆς του ! ἐκεῖ αὐτὸν περιμένει ὁ ἔνδοξος καὶ ἀμάραντος στέφανος, καὶ ἡ ἀναφαίρετος καὶ μεγαλοπρεπῆς κληρονομία !!!

ΕΥΧΗ.

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ! πόσῃν πνευματικῇν χαρὰν θέλει λάβει ἡ ψυχὴ μου ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου, ὅταν αἰσθανθῶ, ὅτι Σὲ ἔχω εἰς τὴν καρδίαν μου, καὶ ὅτι Σὺ εἶσαι μετ' ἐμοῦ καὶ μὲ παρηγορεῖς ! ποῖος δύναται τότε νὰ μὲ φοβήσῃ ἢ νὰ μὲ κατηγορήσῃ; μήπως αἱ ἁμαρτίαι μου; ἀλλὰ Σὺ μοὶ ἐσυγχώρησας αὐτάς. Σὺ μὲ ἐδικαίωσας, μὲ ἐπλυνας, μὲ ἐκαθάρισας, καὶ μὲ ἠγίασας μὲ τὸ ὑπέριτιμον αἷμά Σου· μήπως τάχα ὁ Σατανᾶς δύναται νὰ μὲ πειράξῃ ἢ νὰ μὲ φοβήσῃ; ὄχι· διότι Σὺ τὸν ἐνίκησας. Σὺ ἐσήκωσας ἀπ' αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν· αὐτὸς δὲν δύναται νὰ κάμῃ τι ἐναντίον μου· διότι Σὺ εἶσαι βοηθός μου· ἀληθῶς Σὺ ἀπέθανες δι' ἐμὲ καὶ ἀνέστης καὶ κάθησαι ἤδη ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρὸς, καὶ μεσιτεύεις δι' ἐμέ. (Ῥωμ. Κεφ. ἡ. στίχ. 34.) τίποτε λοιπὸν δὲν θέλει μὲ χωρίσῃ ἀπὸ τὴν ἀγάπην Σου· ἀξιώσόν με, γλυκύτατε Ἰησοῦ, νὰ ζῶ διὰ Σέ, καὶ νὰ ἀποθάνω διὰ Σέ. Δός μοι τὴν χάριν διὰ νὰ προσκολληθῶ εἰς ἐσέ ἀληθῶς καὶ πιστῶς, καὶ ποτὲ νὰ μὴ μακρυνθῶ ἀπὸ Σου. Δός μοι τὴν χάριν διὰ νὰ ἀποθνήσκω καθ' ἡμέραν, τουτέστι νὰ νεκρώνω ὅλας τὰς κακὰς μου ἐπιθυμίας, ὅσαι εἶναι ἐναντίαι πρὸς Σέ, ὥστε μὲ τοῦτο νὰ ἐλευθερωθῇ ἡ καρδιά μου ἀπ' ὄλων τῶν γηίνων πραγμάτων, τὰ ὁποῖα δὲν θέλω λάβει μετ' ἐμοῦ εἰς τὸν θάνατον· ἐνφύτευσον ἐν ἐμοὶ τὸν ἐνθερμον πόθον πρὸς ἀπόλαυσιν τῆς οὐρανίου καὶ αἰωνίου Σου Βασιλείας, ὥστε νὰ ζῶ ἐδῶ ἐν τῷ κόσμῳ, ὡς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὅπου ὀνομάζομαι πολίτης· αὕτη ἡ μακαρία ἐλπίς, ὅτι θέ-